VETERVM MEDICORVM CHIRVRGICA

QVAEDAM ANTEHAC DESIDERATA

GRAECA ET LATINA

acheté 12 # 5s d à la vente des livres
de M. Petit le onze nivose, an 5e
ou le 30 decembre 1796 (ère vulg.)

EXTRAIT
DONNÉ PAR LE JOURNAL
DES SÇAVANS
Mars 1755.

Veterum Medicorum Chirurgica Opera quaedam, &c. Grœcorum Chirurgici Libri.

E Manuſcrit précieux dont M. Cocchi a tiré les ouvrages que nous annonçons, n'étoit pas inconnu à pluſieurs ſçavans du ſiecle paſſé ; Lucas Holstenius, Jacques Sponius, l'avoient déja vus à la Bibliotheque de Florence, & en avoient parlé ainſi que Gaſpard Bartholin, comme d'un tréſor litteraire, qu'on ne pouvoit trop s'empreſſer de communiquer au Public. Ce Manuſcrit avoit été apporté en fort mauvais état de Conſtantinople à Florence par Jean Laſcaris, qui travailla enſuite par ordre du Pape Clement VII. à le retablir dans la forme ou il eſt aujourd'hui. C'eſt une Collection faite par Nicetas Médecin qui vivoit à Conſtantinople vers la fin du onzieme ſiecle ou au commencement du douzieme, de quelques ouvrages de Chirurgie tirés de huit Auteurs Grecs. *Savoir*, 1.° Les Livres d'Hippocrat, de *Officina Medici de Fractis, de Articulis, & de Vulneribus Capitis.*

2.° Trois Commentaires d'Appollinius de Citie addreſſé au Roi de Chypre Ptolemée ſur le livre d'Hippocrate de *Articulis*, avec des Figures.

3.° Un Livre de Soranus d'Epheſe ſur les Bandages, & un autre ſur les ſignes des Fractures.

4.° Un Livre de Rufus Epheſius ſur les Noms des parties du corps humain, & ſur les os.

5° Les Traités de Galien sur les Fractures, les os. & les bandages.

6° La Collection d'Oribase sur les Fractures, les Luxations, les Bandages, les Lacqs & autres machines.

7° Un Livre de Paul Eginete sur les Fractures.

8° Des Commentaires de Palladius sur le Livre des Fractures d'Hippocrate.

On voit d'abord qu'il y a trois sortes d'avantages à tirer de ce Manuscrit.

Premierement la publication des Ouvrages qui n'avoient jamais été imprimés, tels que le petit Livre de Soranus sur les signes des Fractures ; les deux Livres d'Oribase sur les Fractures & les Luxations, & les Commentaires d'Appolonius sur le Livre d'Hippocrate *De Articulis*. Secondement, l'Edition du Texte Grec des Livres d'Oribase, sur les Lacqs & les Machines, qui ne sont connus que par la Traduction latine qu'en publia Vidius à Paris en 1544 d'après un Manuscrit de la Bibliotheque du Roi, que M. Cocchi croit être très semblable à celui-ci. Troisiemement. Enfin, la correction du texte de tous les autres ouvrages déja imprimés, qui d'ailleurs pourroient encore recevoir quelqu'ecclercissement des diverses notes marginales qui se trouvent dans ce Manuscrit. Le célebre Éditeur ne publie aujourd'hui que Le Livre de Soranus sur les signes des Fractures. Et ceux d'Oribase sur les Fractures & les Luxations, dont il donne une Traduction Latine aussi exacte qu'élégante. Le texte Grec est imprimé avec le plus grand soin, & enrichi de Notes très sçavantes. Il se propose de publier dans la suite les trois Commentaires d'Appollonius sur le Livre d'Hppocrate, *De Articulis*, Et le texte Grec des Livres d'Oribase sur les Lacqs & les Machines, dont nous n'avons qu'une traduction Latine susceptible de bien des corrections. M. Cocchi a été encouragé à entreprendre ce pénible Ouvrage par MM. Salvini, Bonarotti & Maffei, & sur-tout par feu MM. Boerrhaave & Mead qu'il a consultés à ce sujet dans un voyage qu'il fit en Hollande & en Angleterre dès l'année 1727. Et même le Docteur Mead pour contribuer plus efficacement à l'exécution de ce qu'il conseilloit eut la générosité de souscrire pour cinquante exemplaires. Aussi l'Editeur fait-il observer que si le publie retire quelque utilité de son travail, la gloire en est due à ce fameux Medecin, dont la perte doit exciter les regrets de tous ceux qui s'intéressent aux progrès des Sciences & des Lettres.

M. Cocchi donne d'abord une idée de ce Manuscrit qui paroit-être du on-

zieme siecle, il est sur velin, il a 405. feuillets, & il est en lettres rondes fort élégantes avec des Ornements en peintures & en dorure. L'Editeur fait une Enumération exacte de tous les Titres qui s'y trouvent & qui forment 518. articles. Après quoi il rapporte trois épigrames en vers Jambiques faits à l'honneur de Nicetas, la seconde desquelles il croit pouvoir attribuer à l'Empereur Michel lui-même, à cause du ton majestueux qui y regne. Ces trois pieces de Vers paroissent écrites de la main propre des Auteurs, les Caractères de ces Écritures se trouvant aussi differents entre eux qu'ils le font de celui du Corps du Manuscrit, ce qui peut servir à constater l'ancienneté de ce Manuscrit.

Le Livre de Soranus *De Signis Fracturarum*, est très court, mais très concis. C'est ce même Soranus d'Ephese si fameux parmi les Medecins de la Secte méthodique, qui vivoit à Rome sous les Regnes de Trajan & d'Adrien, & dont Caelius Aurelianus nous a transmis la Doctrine, la plus grande partie de ses Écrits ayant été perdue.

Les deux Livres d'Oribase de Pergame sont le quarante sixieme, & le quarante septieme des soixante & dix, dont il avoit formé une Collection de Médecine par ordre de l'Empereur Julien. Nous n'avions de cette collection que les quinze premiers Livres avec deux Livres sur l'Anatomie qu'ō croit être le vingt-quatrieme & le vingt-cinquieme. Quoi que ce grand ouvrage d'Oribase qui comme l'on sçait, vivoit dans le quatrieme siecle, ne soit pas un Livre original, & qu'il soit principalement tiré des Ecrits de Galien; il seroit toujours très précieux pour nous si nous l'avions en entier, en ce qu'il nous conserveroit des monumens de plusieurs auteurs excellents qui ne sont pas parvenus jusqu'à nous. Les deux Livres sur les Fractures & les Luxations, dont il s'agit ici, & dont nous sommes redevable au zèle & à l'érudition de M. Cocchi, sont tirés de Galiens principalement ensuite des matieres d'Heliodore sur les Playes de Tête, sur les Fractures, sur les Trépan du Crâne &c. de ceux d'Archigene, de ceux d'Antyllas, & de ceux d'Asclepiade de Bithynie.

Le sçavant Editeur avertit dans sa Préface, qu'on ne doit pas s'attendre à trouver des découvertes frappantes, ni des choses absolument neuves dans les ouvrages qu'il publie: *Aequos autem*, dit-il, *rerum aestimatores successuros mihi esse confido, si nulla Hic nova & praeclara artis inventa aut mirabilia*

Facta aut eloquentia lumina reperiant. Il ne faut pas croire cependant qu'on ne puisse en retirer beaucoup de fruit, tant par les lumieres qui en resultent pour l'Histoire de la Médecine, que par les grandes idées qui s'y trouvent sur la pratique de la Chirurgie, sur l'art de connoître les maladies, d'en fixer le caractere, & d'en prédire l'évenement; Art que les Médecins de l'antiquité ont porté à un si haut point de perfection. Aussi M. Cocchi ajoute-t-il, *Sunt tamen non nulla quæ græci sermonis fines propagant quæ Historiam Médecinæ & excellentium artificum notitiam augent, tum quæ ad vitia corporis quædam obscuriora dignoscenda opitulantur.*

Archigene qui étoit de Sirie, vivoit à Rome sous Trajan, & il étoit de la Secte nommée ecclectique, c'est-à-dire, choisissante. C'est de lui que parle Juvenal dans plusieurs de ses Satyres: *Si non eget Antycira nec Archigene,* Et ailleurs. *Tum Corpore sano advocat Archigenem.* Galien qui n'étoit pas prodigue de louanges, le cite avec beaucoup d'éloge, & nous apprend qu'il avoit laissé un grand nombre d'Écrits très estimés; il s'agit dans l'article que nous venons de citer, des Playes de Tête, & des Signes qui en annoncent l'évenement heureux ou malheureux, c'est à la page 128.

On voit avec quelle sagacité Archigene a rassemblé dans ce Tableau tous les traits qui servent à caractériser l'Etat des Malades dont il parle, c'est par cet Esprit d'observation que les anciens ont si bien réussi à distinguer les simptomes de la Nature saine, de ceux de la Nature malade; aussi ne peut on lire les ouvrages qui nous restent d'Arétée de Capadoce. Et les monumens de la Médecine ancienne qui se trouvent dans Actius, & dans Cœlius Aurelianus sans être sensiblement affecté de la vérité des Portraits que ces Auteurs nous ont transmis, & c'est en combinant de pareilles Observations, en examinant la suite & l'enchainement de ces Simptomes que l'on s'éleve jusqu'à la prédiction de l'avenir, qui est comme le sceau des Maîtres de l'Art.

Telle est l'impression qui reste de la lecture des Traités de Chirurgie, dont M. Cocchi enrichit le public, & si on est surpris de ce que dans cette Collection de Nicolas, il ne s'agit presque que des Fractures & des Luxations, il faut faire attention au tems ou vivoient les Auteurs & se rappeller que tous les exercices de la Gymnastique ont été dans toute leur vigueur jusqu'au quatrieme siecle, d'où l'on pourra conclure que

les Fractures & les Luxations des os devoient être les maladies Chirurgicale les plus fréquentes, la guerre d'ailleurs se faisant alors avec des Frondes & des Massues autant qu'avec des Fleches & des Épées.

M. Cocchi publie à la fin de son Livre, des variantes du Livre VIII. de Celse, où il s'agit de la partie de chirurgie qui concerne les os. Ces Variantes sont tirées d'un Manuscrit de la Bibliotheque de Florence qui paroit être du douzieme siecle & qui contient plusieurs autres Livres de Médecine écrits de la même main. M. Cocchi juge que ce Manuscrit qui d'ailleurs est plein de fautes, est d'une grande authenticité à l'égard de Celse en ce qu'il semble avoir été transcrit d'un Exemplaire des Livres de ce même Auteur en lettres majuscules beaucoup plus ancien que celui qui a servi d'Original à tous les manuscrits connus, & à toutes les Editions qu'on nous a données ; la Lacune qui se trouve au Livre IV. chap. 20. *De Vulvae morbo*, qu'on estime être la valeur de deux feuillets du Manuscrit & qui dans les Editions de Vanderlinden & d'Almeloveen, est indiquée par Asterisque, se trouve beaucoup plus considerable dans le Manuscrit dont nous parlons, ce qui confirme encore M. Cocchi dans l'opinion où il est sur le degré d'ancienneté de celui qui lui a servi d'Original. On voit à la fin de ce Manuscrit, qu'il appartenoit dans le quinzieme siecle à un Chancelier de la republique de Bologne, en faveur duquel le Marquis Palavicinni Evêque de Reggio, dit l'avoir vu & corrigé en le comparant avec son Exemplaire. Notre Editeur avoue qu'il ne sçait sur quelle autorité étoient fondées les corrections de cet Evêque, ni quel peut être l'exemplaire qu'il nomme le sien, quoi qu'il en soit, il rapporte les variantes du Livre VIII. de Celse, tant celles† qui ont été écrites à la marge du Palavicinni, & qu'il distingue des premieres avec soin ; ces différentes leçons en les comparant à l'imprimé ne nous ont pas paru fort importantes, mais elles peuvent toujours être très utiles à ceux qui publieront dans la suite de nouvelles Editions de Celse. Il seroit fort à souhaiter que le zele avec lequel M. Cocchi s'est livré à un travail si penible, encourageat quelques sçavans Medecins à faire des recherches sur un autre Manuscrit grec de Nicetas qui doit se trouver à la Biliotheque du Roi, & qui au rapport de Vidius, dans sa chirurgie publiée à Paris en 1544, a

† Qui sont tirées du Manuscrit même, que celles qui ont été écrites

été envoyé au Roi François premier par le Cardinal Rudolphe de Florence. Il est aussi fait mention de ce Manuscrit ou d'un semblable par le Pere Labbe. *Nova Bibliothec, manuscriptorum. pag.* 125. Et par le Pere Montfaucon dans sa *Bibliotheca Bibliothecarum Manuscript.* pp. 385. & 729. Peut-être y trouveroit on quelques autres recherches litteraires propres à contribuer au progrès de la Medecine.

EXTRAIT

DONNÉ PAR LE JOURNAL DE VERDUN.

Mars 1755.

ON vantoit depuis longtems une Collection Manuscrite d'anciens Ecrivains de Chirurgie, laquelle se conserve dans la Bibliotheque des Grands Ducs de Florence. Cette Collection faite dans le onzieme ou douzieme siecle a pour auteur Nicetas qu'on croit avoir exercé la Médecine à C. p. On voit dans ce Manuscrit des morceaux d'Hippocrate, de Galien, d'Oribase, de Soranus, de Paul Aeginete, de Palladius, d'Appollonius de Citium, de Rufus d'Ephese; Morceaux dont les uns n'ont jamais été imprimés, d'autres n'ont paru que dans des traductions latines, d'autres enfin, pourroient servir à corriger les Editions Grecques qu'on nous a données de ces Auteurs.

Tous les Curieux qui alloient à Florence ne manquoient point de voir le Manuscrit de Nicetas, & les gens du métier desiroient que quelqu'habile homme voulut prendre la peine de le donner au public; il y a d'ordinaire beaucoup de travail & d'ennui, peu de gloire & encore moins de profit dans ces sortes d'entreprises: Les Lecteurs ingrats ou injustes n'apprécient point ce qu'il en coute pour transcrire avec justesse, traduire avec exactitude, commenter, expliquer, discuter avec gout, ils croient qu'une Edition ne demande que des yeux & des doigt, que cela s'arrange méchaniquement & que tout esprit fut il du dernier ordre, est toujours bon pour des ouvrages de cette espece.

Quoique très instruit de ces façons de penser, M. Cocchi celebre professeur d'Anatomie à Florence & Garde des Antiques de l'Empereur, a eu le courage d'attaquer le Manuscrit, mais il ne l'a pas emporté d'Emblée, des distractions des voyages ont traversé son entreprise, il y est revenu jusqu'à trois ou quatre reprise, & enfin vers la fin de 1749. encouragé principalement par M. Mead premier Medecin du Roi d'Angleterre, il s'est totalement livré à cette opération, qui fait sans doute l'eloge de sa patience & de son zèle, nous verrons bientôt que c'est aussi un Ouvrage de critique & d'érudition. Ce n'est pas toute la collection de Nicetas que nous donne actuellement M. Cocchi, il se contente de trois morceaux qui n'avoient jamais paru, sçavoir le petit traité de Soranus sur les signes des Fractures, avec deux Livres d'Oribase, l'un concernant les Fractures, l'autre les Luxations : Tous deux paroissēt avec la Traduction latine & des Notes dont plusieurs rapportent les opinions des autres anciens Maîtres de l'Art, quelques unes servent à éclaircir le Texte, toutes manifestent l'attention de l'Éditeur.

Avant que d'insister plus particulierement sur le mérite du présent qu'il fait au publie, disons quelque chose d'un doute qu'il a eu & qu'il indique dans sa préface au sujet de la même Collection de Nicetas qu'on dit être conservée dans la Bibliotheque du Roi de France. Il y a bien 200. ans qu'on a parlé pour la premiere fois de cette rareté littéraire, mais ce qu'on en a dit étoit trop peu exact pour éclaircir les idées de M. Cocchi. Voici ce que nous pouvons assurer.

Il y a chez le Roi deux Manuscrits de la Collection de Nicetas, l'un (N.° 2247.) est la copie d'un Manuscrit du Cardinal Ridolfi qui en fit présent au Roi François I.er on nomme le Copiste qui étoit Christophe Aciverus, & l'on a dans ce volume toutes les pieces qu'annonce M. Cocchi, comme formant toutes ensemble le Manuscrit de Florence. L'autre Manuscrit gardé chez le Roi (N.° 2248.) est une seconde Copie du Manuscrit de ce même Cardinal Ridolfi, laquelle contient toutes les articles compris dans le Manuscrit du N.° 2247. mais le Copiste de cette seconde piece s'appelloit Nicolas Balsamont, & il est marqué que ce fut Pierre Strossi qui l'apporta en France.

Le Manuscrit du Grand Duc ou de l'empereur, présente d'abord la Liste

de tous les Chapitres qui font la Division des Livres de Chirurgie que cette Collection renferme. Ces Chapitres sont au nombre de 518. & c'est absolument la même liste, la même division, le même nombre dans les deux Manuscrits du Roi. Ensuite l'Exemplaire de Florence est orné de quelques pieces de vers à l'honneur de Nicetas & de sa Collection; les Exemplaires du Roi sont décorés de même. En un mot rien de plus semblable que ces trois Manuscrits, excepté que dans la deuxieme copie de la Bibliotheque du Roi, il y a de plus quelques Figures grossieres de bandages, d'instruments & d'opérations de Chirurgie, dont un Rhodien nommé Jean Sauturineus étoit l'auteur.

On a donc pu faire en France une Edition pareille à celle de M. Cocchi, il ne falloit pour cela que transcrire, traduire, faire des Notes comme lui, mais cela même n'est point une chose médiocre: quoi qu'on ne nous donne ici qu'une très petite partie de la Collection de Nicetas, il a toujours fallu beaucoup de travail pour cette tache, & d'abord le petit traité de Soranus d'Ephese * tout simple qu'il est avoit encore toutes ses difficultés; outres les termes propres de l'art sur lesquels il étoit aisé de se tromper si l'on avoit manqué d'attention, il se trouve là des phrases fort serrées & qui ressemblent plus à des Aphorismes qu'à des Instructions suivies. Or, il est toujours dangereux de traduire les Livres écrits dans ce stile, on s'y trompe aisément, parce qu'on n'est aidé ni de ce qui precede ni de ce qui suit, il n'y a qu'une route qu'il faut prendre, sans quoi l'on s'égare. M. Cocchi traduit presque litteralement; son Latin a moins d'énergie que le Grec de Soranus; ses Phrases sont moins claires que celles de l'Original; mais c'est beaucoup que de ne point mettre de contre-sens, nous n'en avons point remarqué dans ce premier ouvrage, qui n'occupe que quatre pages d'impression.

Viennent les deux Livres d'Oribase ** l'un sur les Fractures, l'autre sur les Luxations, le stile en est plus suivi que celui de Soranus; & nous le trouvons si aisé en son genre, qu'il n'y a pas d'apparence que le traducteur se soit écarté du vrai sens d'Oribase. Nous avons suivi long-temps le Latin vis-à-vis du Grec; & toute la Critique que nous avons pu faire, c'est que M. Cocchi ne se sert pas toujours des termes les plus propres & les plus claires,

* Cet Auteur a vecu sous Trajan & sous Adien: c'est probablement le même dont on a une vie d'Hippocrate inserée au 12e Tom. de la Bibliotheque Grecque de Fabricius.

** Cet Auteur étoit de Pergame, & fut premier Medecin de Julien l'Apostat, & Idolatre comme loi. On peut voir sur ses ouvrages Fabricius (Bibliotheque Grecque) Tom. 9, 12. & 13. de M. de Tillemont. Tom. 4. des Empereurs (Art. Julien.)

qu'il charge quelque fois ses Phrases de Mots incidents & inutiles : mais. ces défauts sont legers, ils ne paroissent même que dans le concours du Texte original qui est d'une précision admirable.

C'en est assés pour le commun de nos Lecteurs qui probablement ne s'interressent pas beaucoup à ce Livre. On a mis au dernier feuillet la liste des souscripteurs répandus dans toute l'Europe, & nous n'en avons compté que vingt-quatre, du nombre desquels, trois sont de France, sçavoir le Roi pour sa Bibliotheque, M. Morand de l'Academie Royale des sciences & Chirurgien major des Invalides, M de S^t. Palaye, de l'Académie Royale des belles Lettres. Nous souhaitons que cet Article de nos Mémoires pique la curiosité, & grossisse le Catalogue des Amateurs.

Le Projet de cet ouvrage l'annonçoit pour devoir être de six cent pages en cent vingt cinq feuillets, tiré à cinq cent Exemplaires, dont cent en grand papier.

Le Prix	54 l. en grand papier. 42 liv. en petit.	
Souscription	42 en grand 30 en petit	Payable moitié d'avance.

GRAECORVM
CHIRVRGICI LIBRI
SORANI
VNVS DE FRACTVRARVM SIGNIS
ORIBASII

DVO DE FRACTIS ET DE LVXATIS

E COLLECTIONE

NICETAE
AB ANTIQVISSIMO ET OPTIMO CODICE

FLORENTINO
DESCRIPTI CONVERSI ATQVE EDITI

AB ANTONIO COCCHIO

ANATOMES PROFESSORE PVBLICO

ET ANTIQVARIO

CAESARIS

FLORENTIAE ANNO MDCCLIV.

EX TYPOGRAPHIO IMPERIALI

PRAESIDVM PERMISSV.

IMPERATORI CAESARI

FRANCISCO

DVCI LOTHARINGIAE

MAGNO DVCI ETRVRIAE

AVGVSTO PIO FELICI.

ANTONIVS COCCHIVS

MEDICVS FLORENTINVS

NTIQVAS de re chirurgica Graecorum reliquias offero tibi CAESAR AVGVSTE e celeberrima tua bibliotheca Laurentiana depromptas, quas iamdiu a doctis efflagitatas, atque a nonnullis antea nequidquam tentatas,

tuo

tuo permiſsu tuaque munificentia bono otio abundans adornare ad uſus publicos ac proferre tandem aliquando potui.

Cumque hos ipſos veterum libellos de praeſtantiſſima medicinae parte, regum et imperatorum iuſſu conſcriptos, vel iis dedicatos fuiſſe viderim, auſus ſum novam hanc eorundem editionem AVGVSTO TVO NOMINI conſecrare. Debetur enim tibi quodcunque hoc munuſculi eſt e nobiliſſima tua omnis eruditionis ſupellectile erutum, a famulo tuo multis beneficiis tibi devincto, et cui ſtudia rei anatomicae et chirurgicae, in celebri hoc tuo Florentino gymnaſio pro viribus excitare mandaſti.

Neque ingratum id TVAE MAIESTATI futurum eſſe confido, quod cum bonarum omnium rerum fautor maximus atque adiutor ſis, tum raro ac mirabili exemplo ipſe inter regni negotia, in ſcientia naturae, et diligenti contemplatione corporum omnis generis undique conquiſitorum, relaxationem et oblectamentum quaeras, ac noſtrae praeſertim artis ſalutaris auxilia tibi curae eſſe oſtenderis,

bal-

balneis Pisanis splendide instauratis; amplissimique huius urbis publici valetudinarii aedibus, instrumento, penu, pecunia, administratione, disciplina, scholis, et operibus optime ac sapientissime constitutis.

Quae quidem singularis de re non exigui momenti solicitudo, ab eadem oritur eximia magnificentia, qua res imperii maximas summa cum pietate, abstinentia, mansuetudine, providenter administras, ETRVRIAMque tuam usque pergis virtute tueri, opibus et commerciis augere, atque novis aedificiis viisque munitis latioribus ac planioribus ornatam, moribus etiam et institutis et legibus sanctioribus emendare.

TE igitur obsecro OPTIME IMPERATOR librum hunc benigne accipias, et me devotum numini maiestatique tuae clementer tuteris, tuoque favore adnuas inceptis quibusdam a me praeterea operibus, quorum est et descriptio numismatum locupletissimi atque omnium sermone celebrati thesauri tui Florentini, cuius me custodem esse voluisti. Sunt ibi quamplurima praeclara Graecis literis in-

inſcripta, ad veterem hiſtoriam, variamque eruditionem apprime iuvantia, cum praeſertim noviſsima inſignis acceſſio a te adiuncta fuerit, non modo recentibus quibuſdam ſelectis nummis a Germania miſſis, ſed multis quoque vetuſtis iiſque rarioribus, aureis, argenteis, aereis, regum et populorum, tum liberorum tum Romano imperio parentium, ex Africa nuper tuo iuſſu coemptis et in eandem gazam collatis.

DEVS te ſoſpitem incolumemque praeſtet publicum patrem ad aeternitatem imperii, atque ad ETRVRIAE tuae ſalutem et felicitatem.

FLORENTIAE Calendis Maiis MDCCLIIII.

ANTONII COCCHII

DE VETERVM CHIRVRGORVM SCRIPTIS A SE EDITIS

PRAEFATIO.

EDICINAE partem quae manu curat apud omnes gentes femper fuiffe credibile eft, verumtamen apud Graecos multo magis quam in ceteris nationibus excultam fcimus, ex quo fapientia univerfa, et praecipue rerum naturae contemplatio, utiliumque artium ftudia ab illis agitari coepere, et adeo proba inventa literis mandari, ut noftris quoque temporibus ipfi vetuftiffimi ac longe optimi auctores omnis humanitatis habeantur.

Nonnulla de rebus chirurgicis fcripta ab illo medicinae parente HIPPOCRATE ad nos pervenere, pofteaque difciplinam admodum increviffe confentaneum eft, a multis fcilicet egregiis viris luculenter traditam, et per quingentos aut amplius annos in opulentis populis, celeberrimifque gymnafiis tractatam fub locupletiffimis et plerumque eruditis regibus Macedoniae, Syriae, atque Aegypti, et Romanis imperatoribus ufque ad ANTONINVM, quibufdam in melius mutatis fere perfectam fuifse. Sed nobis infeliciter ufu venit, ut illa Graeca volumina quibus tota ars chirurgica diligentiffime comprehenfa fuerat, et quae plurima fuiffe ex CELSO aliifque novimus, omnia funditus perierint.

Cum enim deinde naturalis ac folidioris doctrinae voluptas in orbe Romano, quo omnis quoque Graecia continebatur, ab ingeniis eruditorum hominum pene migraffet ad Afiaticam loquacitatem, et ad vana plerunque et fpinofa atque ex trivio arrepta argumenta, maximo quoque medicinae damno de alienis fcriptis recte iudicandi facultas interiit. Quo factum fuit ut GALENVS, qui tamen doctiffimus fortaffe Graecorum fuae aetatis fuit, in veteres fere omnes non mediocres viros, qui poft HIPPOCRATEM ei praeiverunt, paulo iniquiorem fe oftenderit, et qui fecuti funt illo uno contenti, reliquos fere neglexerint. Quare et legi et defcribi rarius illorum libri coepere, et qui per faecularia quaedam intervalla arte et facundia praeftabant, nihil de certis propriifque experimentis promere, fed collectiones facere, a GALENO plurima repetentes, ab aliis vetuftioribus ac melioribus perpauca excerpere confueverunt.

Huiufmodi antiquiffima fuit ORIBASII collectio facta paulo poft

 me-

medium Chriſtianum ſaeculum quartum iuſſu imperatoris IVLIANI, cuius inſuper acri iudicio et eximiae eruditioni debemus, quod placitis GALENI, quibus ſolis ORIBASIVS contentus fuerat, aliorum quoque illuſtrium medicorm praecepta adiicerentur, ut ipſe in illius operis dedicatione teſtatur. Similes deinde medicae collectiones conſecutae ſunt extremo ſaeculo quinto AETII, ſexto vero ALEXANDRI, cuius chirurgica periere, ac ſeptimo PAVLI, in quibus omnibus poſterior quiſque pleraque a prioribus exſcripſit.

Duorum inſequentium ſaeculorum octavi et noni nulli fuiſſe videntur magni nominis libri medicinales e multis multorum dictis compoſiti, vel propter nimium afflictas Graecorum res, vel quod omnes infuſcaverat infeliciſſimis illis temporibus ſumma rerum naturae ignoratio atque barbaries. Decimi ſaeculi vel undecimi putatur eſſe quae NONI nomine fertur praeceptionum medicarum epitome CONSTANTINO imperatori dicata, cuius iuſsu conſcripta dicitur. In ea perpauca occurrunt chirurgiam ſpectantia, cum totus praeterea liber exigui momenti ſit, et e trium ſuperiorum ſententiis verbiſque, ſuppreſso tamen nomine, coagmentatus.

Sed longe nobilior NICETAE collectio, eaque tota chirurgica fuit, quae undecimo ſaeculo exeunte vel ſequentis initio prodiit, et cuius nunc praecipuam partem edere decrevi, ab antiquo celebrato ſplendidoque libro deſcriptam. Is in bibliotheca nobiliſſima FRANCISCI CAESARIS AVGVSTI domini noſtri quae Florentiae eſt ad aedem D. LAVRENTII, pluteo LXXIV. loco VII. ſervatur. Ianus LASCARIS iam Conſtantinopoli a ſe Florentiam advectum, turbatum et alicubi temporum iniuria depravatum, in eam quam nunc habet formam reſtituit, iuſsu CLEMENTIS VII. PONT. MAX. qui bibliothecam illam ad ornamentum patriae ac civium ſuorum utilitatem anno MDXXXII. dedicaverat. Huius rei teſtem habeo Ferdinandum BALAMIVM in epiſtola ad PAVLVM III. P. M. qua GALENI libellum de oſſibus ei dicat a ſe CLEMENTIS iuſsu ex illo vetuſto codice Florentino converſum.

Scripturae forma nitida rotunda, mendis ſcatens, apicibus notiſque raris, ac plerunque perperam collocatis male interpuncta, ipſe literarum ac membranarum color evanidus ac flaveſcens, picturaeque rudes et languidae, intelligentibus indicia ſunt aetatis ad ſaeculi undecimi finem vel duodecimi initium referendae.

Epigrammata vero in laudem NICETAE collectoris appoſita, et interpretamenta quaedam margini adiecta, cum eandem aetatem praeferant, alia tamen manu, et emendatiſſime ſcripta ſint, tum ipſius codicis amplitudo et elegantia, et picturae, et plagularum limbi

antiquitus inaurati, aliaeque huiusmodi notae ac vestigia, archetypum fuisse librum indicare videntur, et in instrumento ac supellectili principis alicuius viri aut collegii numeratum.

Neque absurdum fortasse quis putaverit suspicari hunc olim fuisse in bibliotheca celeberrimi illius *Orphanotrophii* ab ALEXIO imperatore extremo saeculo undecimo vel duodecimo ineunte Constantinopoli magnificentissime extructo aut instaurato, in quo non modo pueri paterno praesidio carentes alebantur, sed et pauperum diversoria erant, et hominum debilium et morbis aut vulneribus et iniuriis quibuscunque labefactorum vel mutilorum receptus, et ludi quoque literarii, ut neque libros illic neque medicorum scholas defuisse credibile sit, ubi tot corpora medicinae auxilio indigentia curabantur, quod egregium factum ANNA ipsius imperatoris filia philosophiae et eloquentiae studiis, omnibusque artibus erudita, historiae suae *Alexiadis* libro XV. explicate enarravit.

Sunt quidem in codicis extrema pagina literae quaedam intricato continuoque ductu exaratae quae ad *Nosocomium* aliquod eum attinuisse demonstrent. Sed cum eiusdem plane aetatis cum reliqua scriptura eae literae censendae non videantur, neque illi ALEXII *Orphanotrophio* nosocomii nomen unquam fuisse sciamus, etsi eo aegroti omnis generis reciperentur, arbitrari potius licet librum ea quidem aetate scriptum, sed postea alii cuidam publico valetudinario adquisitum, quale occurrit celebre illud quadraginta martyrum, quod ISACIUS imperator extremo saeculo duodecimo Constantinopoli condidit. Verumtamen hoc nihil obstat quo minus firma coniectura nostra maneat collectionem hanc veterum chirurgorum post medium saeculum undecimum factam fuisse, vel sub imperatore CONSTANTINO Duca, aut MICHAELE eius filio, vel sub eodem ALEXIO Comneno, quibus temporibus NICETAS quidam clarus imperatoris medicus in epistolis THEOPHYLACTI scriptoris aequalis memoratur. Comprobare id videntur et primi epigrammatis iambi, qui a viro quopiam auctoritate praedito scripti apparent, ut non male ad aliquem illorum principum referantur, quos versus quoque facere in deliciis habuisse constat.

Quae quidem NICETAE collectio ab aliis medicinae partibus diducta, iisque tantummodo selectis constans, quae ad curationes quae manu fiunt, et ad ossa praecipue pertinent, omnium huius generis quae adhuc innotuere vetustissima, ex octo hisce illustrium scriptorum libellis inordinate positis conflata est.

I. HIPPOCRATIS insunt *De officina medici*, *De fractis*, *De articulis*, *De vulneribus capitis*, inerantque et *Vectiarius* et *De*

ossium natura antequam viginti membranae eo loco e codice nostro intercidissent.

II. APOLLONII Citiensis ad regem Cypri PTOLEMAEUM *Commentarii* tres in librum HIPPOCRATIS *De articulis*. Cum picturis.

III. SORANI Ephesii *De fasciis* cum picturis, et *De fracturarum signis*.

IV. RUFI Ephesii *De partium corporis humani appellationibus, et de ossibus*.

V. GALENI *De fractis*, nempe libri VI. Methodi *caput* V. *et* VI. *De ossibus*, *De fasciis* HIPPOCRATIS, DIOCLIS, GLAUCIAE, PERIGENIS, MOLPIAEAE, AMYNTAE, MENECRATIS, SOSTRATI, APOLLONII *iunioris*, APOLLONII *Feri*. *In* HIPPOCRATIS *librum De articulis commentarii quatuor*.

VI. ORIBASII *De laqueis ex* HERACLA, qui liber hoc ipso codice indicatur quadragesimus tertius fuisse magnae illius collectionis septuaginta librorum ad imperatorem IULIANUM. *De fasciis ex* GALENO *et* HELIODORO, qui quadragesimus quartus. *De machinamentis ex* GALENO *et* HELIODORO, NILEI, NYMPHODORI, APELLIDIS, ARCHIMEDIS, RUFI, HIPPOCRATIS, quadragesimus quintus. *De fracturis* quadragesimus sextus *ex* GALENO, HELIODORO, ARHIGENE, ANTYLLO. *De luxatis* quadragesimus septimus *ex* GALENO, ASCLEPIADE, ARCHIGENE, HELIODORO

VII. PAULI Aeginetae *De fracturis*, e libro scilicet VI. operis de universa medicina capita XXXIV. ab LXXXIX. ad CXXII.

VIII. PALLADII *Interpretamenta in librum* HIPPOCRATIS *de fractis*.

Neque solum hoc nostrum NICETAE exemplar e Graeciae ruinis superfuisse opinor, cum et aliorum factam aliquam mentionem inveniam. Laudatur praecipue Graecum volumen FRANCISCI regis Francorum dono ei Roma missum a cardinali RODULFIO Florentino, quod *unicum in eius bibliotheca legebatur* ut scribit VIDIUS in Chirurgia edita Parisiis anno MDXLIV. Gabriel FALLOPPIUS idem exemplar, quod fortasse viderat Parisiis, indicavit capite V. commentarii sui in HIPPOCRATIS librum de vulneribus capitis, codicem Graecum memorans Cardinalis Florentini, *quem donavit Gallorum* REGI *maiusculis literis manuscriptum*. Cuiusmodi codex ille fuerit me latet, et an per omnia ad nostrum responderit, eundem enim fuisse suspicari nequeo, sed mirum fortasse videri poterit non VIDIUM neque alios protulisse

no-

nomen collectoris NICETAE, neque inter ibi delitescentes libros indicavisse APOLLONII Citiensis commentarium in HIPPOCRATIS articulos, et ORIBASII magnae collectionis duos illos non levis momenti de fractis et loco motis ossibus, qui iamdiu deperditi putabantur.

An vero ulli postea scriptori codex hic noster memoratus fuerit nondum comperi, sed a medio fere saeculo XVII. cum Lucas HOLSTENIUS Florentiae advena breves quasdam animadversiones in codices praestantiores bibliothecae Laurentianae conscripsisset, in quibus magnis laudibus librum hunc chirurgicum extulit, et collectoris NICETAE nomen elicuit, eoque clarorum aliquot medicorum opuscula desiderata eo contineri indicasset, crevit deinde ipsius apud eruditos aestimatio, postea quam praesertim Casparus BARTHOLINUS anno MDCLXXVII. scribens de tibiis veterum libro III. cap. III. iudicium illud HOLSTENII, acceptum ut videtur a MAGLIABECHIO, iisdem omnino verbis, tacito tamen nomine publicasset, et insequenti anno Iacobus SPONIUS in itinerario suo, ubi de Florentia loquitur, mira quaedam de hoc codice praedicasset, unicum in tota Europa, magnumque thesaurum vocans, et scripta quaedam continere autumans quae revera non habet. Decennio post, Iacobum TOLLIUM de ea collectione e nostro codice describenda atque edenda consilium cepisse aiunt, et magnam eius operis spem omnibus iniecisse, quae quidem illico evanuit, sed haesit doctorum animis bona eius incepti opinio, et levis quaedam cupiditas, ut id ab aliquo demum perficeretur.

Memini saepius id ab Antoniomaria SALVINIO, Philippo BONARROTIO, et Scipione MAFFEIO viris optimis atque doctissimis me ad studium laudis cohortantibus audivisse, et cum iam animum ad medicinam appulissem, quae tota Graeca est, Graecorum de ea libros mihi tum cognoscendos putavi, adeoque non modo pervulgatos et impressos, sed scriptos et reconditos perquirens, huius ipsius codicis chirurgici primas paginas, quibus enumeratio capitum et collectoris laudes continentur exscripsi, mense Aprili MDCCXXII. Continuo intellexi quaedam inde haberi posse prorsus inedita, aliorumque iam Latine tantummodo editorum Graecum contextum, ac demum eorum quae tum Graece tum Latine iamdiu vulgata sunt, emendationes fortasse nonnullas et interpretamenta, a notationibus antiquis quibusdam non malis margini adscriptis.

Deprehendi igitur primi ordinis, nondum scilicet vulgata, esse a tribus duntaxat scriptoribus, nempe antiquior est APOLLONII Citiensis commentarius in HIPPOCRATIS librum de articulis, cuius

no-

notiffima verba referuntur, ut non maxima certe libri pars, fit ipfa interpretatio, deinde SORANI libellus brevior de fignis fracturarum, ac poftremo duo longiores ORIBASII libri de offibus fractis atque prolapfis. Alterius vero ordinis quorum Graeca nativa verba defiderantur, duo funt eiufdem ORIBASII libri de laqueis et de machinamentis, quos VIDIVS a fe Latine verfos primus edidit Parifiis anno MDXLIV. e codice illo regio huic noftro fimili depromptos, ac deinde CHARTERIVS ibidem anno MDCLXXIX. in magnifica illa operum HIPPOCRATIS, et GALENI editione comparatis undique Graecis exemplaribus adornata Graeco pariter contextu carentes iterum exhibuit, unde fortaffe quis coniectare audeat codicem illum quo VIDIVS ufus fuerat a regia tunc bibliotheca abfuiffe. Tertii denique ordinis funt quae quamvis faepe a viris doctis edita, emendari tamen locis aliquot poffunt, huius codicis auxilio, HIPPOCRATIS officina, fracturae, articuli, vulnera capitis, SORANI fafciae, RVFI appellationes partium, GALENI methodi particulae de fractis, et offa, et fafciae, ORIBASII fafciae, PAVLI fracta, PALLADII fcholia in HIPPOCRATIS fracturas. Conftat enim faepe repetito experimento, vetuftiffimi cuiufque exemplaris auctoritatem, ad veram fcripturam indagandam plus plerunque valere quam acuti quantum libet ingenii coniecturam.

Cum igitur evanefcere magnifica illa nomina viderem, quorum revera non nifi paucas difiectafque particulas ORIBASIVS in duos illos libros coniecit, aliquandiu ceffavi, atque interea iter ad Gallos et Britannos Batavofque fufcepi, ut mihi paulo plus artis adiicerem. Doctorum hominum plerique quos convenire mihi obtigit, ac de veterum libris ut iis mos eft iucunde differentes audire, auctores mihi fuere, ut in incepto permanerem, maximeque omnium Londini MEADIVS ac Leidae BOERHAAVIVS.

A reditu ubi primum per alia negotia potui quam celerrime a die XXVI. Iunii ad XXIII. Septembris eiufdem anni MDCCXXVII. defcripfi folia codicis CXXII. quibus omnia nondum quod fciam vulgata continentur, in Britanniam enim iterum cogitabam. Sed cum res tulerit ut Florentiae manerem, pluteum iuffi fchedas illas fervare, editioni quippe obfuit tum difficultas nummaria, tum metus ne nimis haec ieiuna et inutilia plerifque viderentur.

Sed anno demum MDCCXLIX. idem Richardus MEADIVS vir doctrina et humanitate clariffimus epiftolis de hac re faepe datis, et follicitationibus amicorum pervicit ut opus adgrederer et ut fuam alio-

aliorumque opem ad sumptum postularem, persuadente praesertim viro literatissimo Antonio ASKEVIO, qui tum Graecia perlustrata Britanniam suam repetens apud nos dies aliquot restitit. Vnde factum est ut etsi postmodum extenuari meam spem viderem, omnibus tamen viribus incumberem, ut iis qui mihi se benignos facilesque praebuerant omnino non deessem.

Nunc igitur edere decrevi totius collectionis NICETAE prospectum, et SORANI libellum de signis fracturarum, duosque ORIBASII libros de fracturis, et de motis articulis, omnia Graece ac Latine, notationibus ornata, atque insuper aucta CELSI libri VIII. eiusdem argumenti, collati cum vetusto codice Florentino varietatibus scripturae, et specimine reliquarum partium alias edendarum.

Qua quidem in re si qua laus incepto debetur ea tota erit ipsius MEADII qui eo me pene nolentem perduxit. Sed vehementer me dolet haec illi maturius exhibere non potuisse, quae nunc saltem inter alia monumenta extare gratus exopto, quibus egregii viri nuper extincti beneficentiae in literas et studia quaeque praestantiora memoria ac fama celebretur. Aequos autem rerum aestimatores non succensuros mihi esse confido, si nulla hic nova et praeclara artis inventa, aut mirabilia facta, aut eloquentiae lumina reperiant. Sunt tamen nonnulla quae Graeci sermonis fines propagant, quae historiam medicinae, et excellentium artificum notitiam augent, tum quae ad vitia quaedam corporis obscuriora dignoscenda opitulantur, et sunt hic certa ac selecta, non vana non barbara magisteria ad iniurias, quae ossibus accidunt amovendas.

Quod vero ab ingenii mei exigua vena est, id a bonis lenitatem saltem merebitur, nisi gratiam habere velint, facinus enim non omnino voluntarium fuit, multaque obstiterunt ne hoc qualecumque opus paulo nitidius et enucleatius et promptius perficeretur. In quibus et ipsa difficultas aliquando fuit interpretandi sententias quae mendosissime scriptae in magnifico illo codice occurrunt, ut BALAMIVS iampridem animadverterat, cum librarius qui literas illas eleganter efformavit, plerunque se prodat veteris Graeci sermonis adeo imperitum, ut vel hinc post rectam illius structuram vulgo deperditam concinnatus ille liber appareat. Res certe chirurgicas perpaulum novisse videtur, ut qui alicubi pro ΧΕΙΡΟΤΡΓΟΙΣ monstrose scripserit ΚΗΡΘΡΑΓΟΙC.

Quae quidem nimia et creberrima verae scripturae depravatio aliis fortasse caussis accessit, quamobrem tot medici, ut ceteros praeteream, qui cum peritissimi Graecarum literarum fuerint et celebrem hunc codicem attrectaverint, totum tamen

per-

percenſere atque inde plauſibilia quaeque exſcribere adhuc neglexerint.

Quod ſi haec noſtra docti probique homines aequo animo faventes excipiant, ſpes eſt non modo reliqua eruenda ex eadem collectione poſthac de integro promere, ſed alia quoque eiuſdem generis, ac fortaſſe gratiora e vetuſtis itidem membranis cum talium deliciarum cupidis communicare. Commodiſsime enim haec fieri poterunt, cum praeſertim hoc tempore bona omnia ſtudia utileſque artes Florentiae alat ac foveat vir nobilis et ampliſſimus COMES EMMANVEL RICHECOVRTIVS, qui dum ſumma auctoritate ab OPTIMO IMPERATORE FRANCISCO CAESARE AVGVSTO Etruſcos populos regit mira iuſtitia facilitate prudentia, ſimul et mores ſuaviores exhibet, atque otia muſis amica atris curis exempta ſapientiae cultoribus parat.

Sunt mihi praeterea iamdiu confectae veterum codicum omnium ad medicinam pertinentium eiuſdem Laurentianae bibliothecae deſcriptiones, cum cuiuſque ſpecimine aliquo et ſcripturae ab impreſsis varietate. Quae quidem omnia colligere mihi iucundiſsimum a neceſſariis occupationibus vacanti negotium ſemper fuit, adiuvante maxime eximia comitate Cl. V. Antoniimariae BISCIONII eiuſdem bibliothecae Caeſarei praefecti, et illius eccleſiae canonici, et nuper quoque perhumaniter libereque me quandocunque libuit adire in auguſtum illud muſarum penetrale admittente eius vicario eiuſdemque collegii ſacerdote Cyrillo MARTINIO iuvene Latinis Graeciſque literis et criticae cognitione librariaeque antiquitatis uſu mirabiliter inſtructo. Nec defuit mihi ſedula Raimundi filii mei opera optimae ſpei adoleſcentis, cui vetuſta utriuſque linguae exemplaria verſare, et cum vulgatis conferre iam nunc voluptas eſt, ad longae artis diſciplinam prout noſtrae vires tulerunt non indiligenter inſtituto.

Sed et gratum me hic profiteri publice decet illuſtri viro Horatio MANNIO a Rege magnae Britanniae ad CAESAREM miſſo Florentiae reſidenti, qui cum me ſibi medicum et amicum eſſe non dedignetur, ſuaviſſima atque humaniſsima ſua conſuetudine ac liberalitate effecit, ut me tollere humo, et ſtudia ſapientiae colere, dulcique patria frui facillime poſſem, adeoque et hoc quidquid operis eſt elaborare.

INDEX CAPITVM

ΝΙΚΗΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΕΚ ΠΟΛΛΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΙΑΤΡΩΝ

NICETAE

COLLECTIO ARTIS CHIRVRGICAE
E PLVRIVM VETERVM
MEDICORVM LIBRIS

CVIVS QVAE NONDVM EDITA ET PRAESTANTIORA VISA SVNT

EXSCRIPSIT
EX MEMBRANIS
MEDICEIS FLORENTINIS

ET INTERPRETATVS EST

A. COCCHIVS MVCELLANVS

HAEC SVNT IN HOC LIBRO [1]

(1) Codex est membraneus magnus in bibliotheca MEDICEA Florentina ad aedem D. Laurentii plut. LXXIV n. VII, foliis constans CCCCV, literis colligatis rotundis concinnis scriptus saeculo ut videtur Christi XI, cum picturis coloratis & alicubi auro illitis non prorsus inelegantibus.

(2) Quae hic recensentur HIPPOCRATIS chirurgica prodicre in omnium ipsius operum editione Latina M. Fabii CALVI Romae anno MDXXV, quem librum non vidisse videtur FABRICIUS cum ait *Bibl. Gr. vol I p.* 858. *Calvum convertisse Hippocratem circa annum* 1530. *licet editum demum Romae anno* 1549. In meo certe illius editionis exemplari integerrimo leguntur haec ad calcem impressa maioribus literis *M. Fabius Calvus Rhavennas cum caeteris Hippocratis voluminibus Romae*

ΤΑΔΕ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ͂ΔΕ ΤΗ͂ ΒΙΒΛΩ͂

vertebat XIX Calen. Septemb. millesimo quingentesimo ac insuper quinto & decimo, & in omnium postrema pagina *Romae ex aedibus Francisci Minitii Calvi Novocomensis anno a partu virginis MDXXV* Deinde prodiere in editione Graeca quam primus fecit ALDUS Venetiis insequenti anno MDXXVI qui & animadvertit CALVUM plura peccavisse. Sunt quoque & in aliis quae deinceps consecutae sunt. In Graeca & Latina quam curavit LINDENIUS Lugduni Batavorum anno MDCLXV libellus hic habetur ordine XLVI.

(3) In editione LINDENII numero LXXXII.

(4) In editione LINDENII n. LXXXIII.

Λ Περὶ τῆς ὄπισθεν ἐξαρθρήσεως τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς

ΛΑ Περὶ τῆς εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἐξαρθρήσεως τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς

ΛΒ Περὶ ἐξαρθρήσεων ὀστέων κνήμης ἑλκοποιησαμένων

ΛΓ Περὶ κνήμης ὀστέων ἑλκωθέντων

ΛΔ Περὶ ἐξαρθρήσεως ἄρθρων δακτύλων ποδὸς τε καὶ χειρὸς ἑλκωθέντων

ΛΕ Περὶ τῶν ἀποκοπτομένων ὀστῶν

ΛϚ Περὶ καταρτισμοῦ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἣν εἰς τὰ ἔσω μέρος ὀλισθῇ

ΛΖ Περὶ καταρτισμοῦ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἣν εἰς τὸ ἔξω μέρος ὀλισθῇ

ΛΗ Περὶ καταρτισμοῦ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἣν εἰς τὰ ὄπισθεν μέρος ὀλισθῇ

ΛΘ Περὶ καταρτισμοῦ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἣν εἰς τὰ ἔμπροσθεν μέρος ὀλισθῇ

Μ Περὶ γόνατος ἐξαρθρήσιος

ΜΑ ἹΠΠΟΚΡΆΤΟΥΣ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων [1]

ΜΒ ἹΠΠΟΚΡΆΤΟΥΣ μοχλικόν

ΜΓ ἹΠΠΟΚΡΆΤΟΥΣ περὶ ὀστέων φύσιος

ΜΔ ΓΑΛΗΝΟΥ͂ περὶ καταγμάτων [2]

ΜΕ Περὶ τῶν καταμηκῶν καταγμάτων

ΜϚ Περὶ τῶν σωλήνων

ΜΖ Περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ καταγμάτων

ΜΗ Τίς ἡ μετὰ τὴν ἀνάτρησιν ἐπιμέλεια

ΜΘ „ ὈΡΙΒΑΣΊΟΥ ἐκ τῶν ΓΑΛΗΝΟΥ͂ περὶ καταγμάτων [3]

Ν „ Περὶ ῥινὸς καταγείσης

ΝΑ „ Περὶ γένυος καταγείσης

ΝΒ „ Περὶ κλειδὸς καταγείσης

ΝΓ „ Περὶ τῶν ἐν πλευροῖς καταγμάτων

ΝΔ „ Περὶ ἀπάγματος

ΝΕ „ Ἐκ τῶν ἩΛΙΟΔΏΡΟΥ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων

ΝϚ „ Θεράπεια τραυμάτων

ΝΖ „ Περὶ τοῦ ἐπὶ μεγάλῳ τραύματι ἐπίπλειον ψιλουμένου ὀστέου

ΝΗ „ ἩΛΙΟΔΏΡΟΥ περὶ καταγμάτων

ΝΘ „ Περὶ ῥωγμῶν

Ξ „ Περὶ ἐκκοπῆς

ΞΑ „ Περὶ καμαρώσεως

ΞΒ „ Περὶ ἐμπιέσματος

ΞΓ „ Περὶ ἐγγισώματος

ΞΔ „ Περὶ ὑποπύων ὀστέων

ΞΕ „ Περὶ θλάσματος

ΞϚ

(1) In editione LINDENII est numero LXXXI. cujus extrema desiderantur in hisce membranis post haec verba ἴδρης τι ἴσης τοῦ βέλεος ἐν τῷ ὀστέῳ quae sunt sect. XXIII Interciderunt enim viginti folia, quo infortunio & sequentes duo HIPPOCRATIS libri *Vectiarius* & *De ossium natura* in nostro codice periere, qui in LINDENII editione sunt LXXXIV. & XXIII.

(2) Desumpta haec e libro VI. Θεραπευτικῆς μεθόδου Cap. V. & VI. quae occurrunt in editione Graeca omnium GALENI operum ab Aldo facta Venetiis MDXXV. parte IV & in editione Latina Iuntarum Classe VII

(3) Sic scriptum semper est in his membranis non Ὀρειβασίου. Hunc vero librum esse autumo XLVI magni illus

illius operis *Collectionum medicarum* quod ORIBASIUS vir ad omnia egregius medicus & quaestor sacri palatii IULIANO Augusto inscripsit in LXX libros digestum, & cuius XVII tantum supersunt Latine duntaxat editi. Id licet coniicere ex hoc ipso codice, in quo is qui consequitur liber notam habet numeri XLVII. Non antea vero doctis innotuisse argumento fuerit vel FABRICII de illo silentium *Bibl. Gr. Vol. IX. pag.* 451 *& seq. & Vol. XII. p.* 640 *& seq.* & FREINDII querela *Hist. Medic. vol. I p.* 13 *ed. Lond.* nihil fere quod chirurgiam spectet ORIBASII superesse. Quae nos inedita putamus Graece & Latine duplici lineola in hac enumeratione distinximus.

LXVI „ *De suturarum disiunctione*

LXVII „ *Curatio terebratorum*

LXVIII „ *De cerebri membranae inflammatione*

LXIX „ *E* GALENI *libris de fracturis in capite*

LXX „ *Ex* HELIODORI *libris de cranii carie*

LXXI „ *Ex* ARCHIGENIS *libris de sanguine subter currente*

LXXII „ *De nigredine*

LXXIII „ *De carne excrescente*

LXXIV „ *Ex* ARCHIGENIS *libris de suturarum disiunctione*

LXXV „ *Ex* ANTYLLI *libris de hydrocephalis*

LXXVI „ *Ex* HELIODORI *libris de osse excrescente*

LXXVII „ *Ex* HELIODORI *libris de capillis fluentibus*

LXXVIII „ ORIBASII *e* GALENI *libris de luxatis* [1]

LXXIX „ *De mento*

LXXX „ *De summo humero avulso*

LXXXI „ *De humero luxato*

LXXXII „ *De cubito*

LXXXIII „ *De radii distractione*

LXXXIV „ *De femore*

LXXXV „ *De cruris ad pedem articulatione*

LXXXVI „ *De his quae ad calcem*

LXXXVII „ *De motis extremorum artuum ossibus*

LXXXVIII „ *De spinae vertebris*

LXXXIX „ ASCLEPIADIS *Bithyni quod diuturno morbo quibusdam articuli prolabantur*

XC „ ARCHIGENIS *de amputandis partibus*

XCI „ HELIODORI *de mutilatione*

XCII „ *Ex* HELIODORI *libris de his quae digitis accidunt*

XCIII „ *De digitorum gangraena et putredine*

XCIV „ *De obfirmatis anulis*

XCV , ORIBASII *ex* HERACLE *quomodo laqueus plicetur quem nexum vocant* [2]

XCVI , *Quomodo plicetur laqueus quem nauticum vocant*

XCVII , *Quomodo plicetur laqueus quem scissum vocant*

XCVIII , *Quomodo laqueus plicetur bucolicus dictus , qui & sandalius*

XCIX , *Quomodo laqueus plicetur draco dictus*

(1) Membranae hic habent in margine ΛΟΓ ΜΖ manu eadem qua cetera, unde opinari liceat hunc esse magnae ORIBASII collectionis librum XLVII nec Graece nec Latine editum quod quidem ego noverim. In aliis codicibus antiquis huiusmet bibliothecae Mediceae ORIBASII Libri *Sermonum* titulo occurrunt, imo in cod. XVII plutei LXXIV legere est *τέλος τοῦ πρώτου βιβλίου* correctum eadem manu *γρ. λόγου*.

(2) ORIBASII *De laqueis* usque ad num. CXII edita fuere Latine Parisiis anno MDXLIV a Vido VIDIO

Mucellano in eius *Chirurgia e Graeco in Latinum conversa* p 467 & seq & Latina duntaxat a CHARTERIO adiecta operum HIP. & GAL tomo XII Parisiis an. 1679 excuso p 553. ex eadem ipsa VIDII interpretatione illius tamen nomine non indicato. Quae Graece tantum inedita esse videntur nos hic simplici lineola notavimus. Incertum an haec περὶ βρόχων integrum librum faciant seiuncta ab sequentibus περὶ ἐπιδέσμων.

Ρ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλὅμενος ἁπλῦν ἅμμα

ΡΑ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλὅμενος λυκος

ΡΒ , Πῶς πλέκεται Ἡρακλεωτικὸν ἅμμα

ΡΓ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ ἁπλῦς καρχήσιος

ΡΔ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ διπλῦς καρχήσιος

ΡΕ , Πῶς ἐκ τῦ ἁπλοῦ διπλῦς πλέκεται καρχήσιος

ΡϚ , Πῶς ἐκ περιθέσεως ὁ διπλῦς καρχήσιος γίνεται

ΡΖ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος πλίνθιος ὁ καὶ τετράκυκλος ·

ΡΗ , Πῶς πλέκεται ἐπαγκύλωτος βρόχος

ΡΘ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλὅμενος ὦτα

ΡΙ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλὅμενος διάγκυλος ὃν τινες καταχρηςικῶς καλῦσιν ἄγχοντα

ΡΙΑ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος κυρίως ἄγχων

ΡΙΒ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλὅμενος ὑπέρβατος

ΡΙΓ Ἐκ τῶν ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ ἐπιδέσμων [1]

ΡΙΔ Ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ ἐπιδέσμων [3]

ΡΙΕ Σχιςὸς ὀκτασκελὴς ἐπὶ κεφαλῆς

ΡΙϚ Σχιςὸς ἑξασκελὴς ἐπὶ κορυφῆς

ΡΙΖ Σχιςὸς τετρασκελὴς ἐπὶ μετώπου

ΡΙΗ ἹΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ῥόμβος

ΡΙΘ ΔΙΟΚΛΕΟΥΣ σκαφεῖον ἢ θόλος

ΡΚ Λαγωὸς χωρὶς ὤτων

ΡΚΑ Λαγωὸς σὺν ὤτοις

ΡΚΒ Σχιςὸς ἐπίδεσμος ὁ ἐπὶ ὀφθαλμὸς

ΡΚΓ Ἁπλῦς ὀφθαλμὸς οἱ δ' ἔφασαν ἹΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ὀφθαλμὸν

ΡΚΔ Διπλῦς ὀφθαλμὸς

ΡΚΕ ἈΜΥΝΤΟΥ χάραξ

ΡΚϚ Σχιςὸς περὶ ῥινὸς [4]

ΡΚΖ Μεταγωγεὺς ἩΛΙΟΔΩΡΟΥ

ΡΚΗ Κράτημα ἩΛΙΟΔΩΡΟΥ

ΡΚΘ Χειλοφύλαξ ἩΛΙΟΔΩΡΟΥ

ΡΛ Σχιςὸς ἐπὶ γενείου

ΡΛΑ Σχιςὸς ἐπὶ σιαγόνος ἀνθερεῶνος παρειῶν

ΡΛΒ Φορβαία ἐπὶ γένυος καθ' ἓν μέρος ἐξηρθρηκυίας καὶ ἐπὶ τῶν κυνικῶς σπωμένων

ΡΛΓ

(1) In editione CHARTERII tomo XII pag. 500 ad 504 extant Graece, & Latine sine auctoris nomine, ex hoc vero codice apparet esse ipsius ORIBASII excerpta & cum praecedentibus *De laqueis* unum fortasse librum conficere, sequentibus saltem continua sunt usque ad num. CLXII Quae omnia apud CHARTERIUM item occurrunt Graeca & Latina tom. XII p. 518 ad 531 hoc titulo ἩΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ ἐπιδέσμων. Nonnulla ex hoc ORIBASII libro capita desumta fuere a VIDIO tanquam si essent HELIODORI, & libro GALENI de fasciis addita suis locis inserta in editione Latina an 1544 Ea se exscripsisse praefatur e Graeco volumine quod Cardinalis RODULPHUS Roma donum miserat e sua amplissima bibliotheca ad FRANCISCUM Galliarum regem.

Il-

C, *Quomodo laqueus plicetur quem simplicem nodum vocant*
CI, *Quomodo laqueus plicetur lupus dictus*
CII, *Quomodo plicetur Herculeus nodus*
CIII, *Quomodo plicetur simplex carchesius*
CIV, *Quomodo plicetur duplex carchesius*
CV, *Quomodo e simplici duplex plicetur carchesius*
CVI, *Quomodo circumpositione duplex fiat carchesius*
CVII, *Quomodo plicetur laqueus quem plinthium seu laterculum vocant & quatuor circulos habentem*
CVIII, *Quomodo plicetur laqueus epancylotus*
CIX, *Quomodo plicetur laqueus quem aures vocant*
CX, *Quomodo plicetur laqueus dictus diancylus quem nonnulli minus proprie strangulantem vocant*
CXI, *Quomodo plicetur laqueus proprie dictus strangulans*
CXII, *Quomodo plicetur laqueus dictus traiectus*
CXIII *E* GALENI *libris de fasciis*
CXIV *Ex* HELIODORI *libris de fasciis*
CXV *Scissa octo crurum ad caput*
CXVI *Scissa sex crurum ad verticem*
CXVII *Scissa quatuor crurum ad frontem*
CXVIII HIPPOCRATIS *rhombus*
CXIX DIOCLIS *scaphula vel tholus*
CXX *Lepus sine auribus*
CXXI *Lepus auritus*
CXXII *Fascia scissa ad oculos*
CXXIII *Oculus simplex quem alii* HIPPOCRATIS *oculum vocant*
CXXIV *Oculus duplex*
CXXV AMYNTAE *vallum*
CXXVI *Scissa ad nasum*
CXXVII HELIODORI *adducens*
CXXVIII HELIODORI *retinaculum*
CXXIX HELIODORI *custos labiorum*
CXXX *Scissa ad mentum*
CXXXI *Scissa ad mandibulam mentum & genas*
CXXXII *Capistrum ad mandibulam ab una parte prolapsam, & ad cynice convulsos*

Illud VIDIUS exemplar esse unicum credidit, librosque *de fasciis*, *de laqueis*, *de machinamentis* nonnisi in eo codice, quod sciret, reperiri Id indicio esse potest codicem illum nostro huic MEDICEO similem fuisse, mirum tamen videri possit VIDIUM non attendisse ad ORIBASII nomen quod tractatui *de laqueis* praefigitur, & haec ipsa *de fasciis* continua esse, & variorum auctorum nomina praeferre e quibus sunt decerpta Qui modus conscribendi libros ORIBASIO usitatus, eius aetate & aliquot deinceps saeculis invaluit in medicina praesertim pertractanda.

(2) CHART περίρρινος.

(3) Membranae habent in hoc indice φορβέα & in ipso opere φορβαία, CHART. ubique φορβεά.

CXXXIII *Capistrum quod proprie a duobus principiis implicatur*

CXXXIV *Disiuncta*

CXXXV APOLLONII *Ferae unoculus*

CXXXVI *Dimidium secta*

CXXXVII *Relaxatio*

CXXXVIII *Phalerae*

CXXXIX CEII *rhombus*

CXL *Spica*

CXLI *Grus*

CXLII *Thorax*

CXLIII *Pectoris vinculum*

CXLIV *Assuta fascia ad mammam* [1]

CXLV *Glomerata fascia ad mammam*

CXLVI *Ad cubitum*

CXLVII MENECRITI *vinculum ad partes extremas*

CXLVIII *Cancer*

CXLIX *Vinculum ad alterum inguen quod nonnulli dixerunt cancrum pro inguine* [2]

CL *Ad utrumque inguen*

CLI *Ad inguen tuendum*

CLII *Assuta ad anum*

CLIII *Scissa ad scrotum*

CLIV *Rotunda quidam adiiciunt* HIPPOCRATIS [3]

CLV *Rhombus aequalium crurum*

CLVI *Rhombus inaequalium crurum*

CLVII *Ascia*

CLVIII *Obliqua decussatio*

CLIX *Testudo*

CLX *Ad calcem*

CLXI *Ad talos*

CLXII *Spica ad plantam* [4]

CLXIII , ORIBASII *ex* HELIODORI *libris de differentia repositionum* [5]

CLXIV , *De machinarum differentia*

CLXV , *E quibus rebus machinae parandae sint*

CLXVI

(1) Haec duo capita edita fuere a VIDIO ut HELIODORI *pag.* 453 & aliis GALENI inserta.

(2) VIDIUS *pag.* 457 quasi ex HELIODORO haec quinque capita usque ad CLIII aliis GALENI adiecit.

(3) VIDIUS *pag.* 460 caput hoc & p. 463 reliqua usque ad CLXII quasi ex HELIODORO aliis GALENI admiscuit.

(4) In editione CHARTERII *p.* 535 brevis additur hic peroratio capite distincto *περὶ τῶν ἀμμάτων De nodis* quae in nostris membranis huic ipsi capiti CLXII iungitur & cuius postrema verba sunt *τελειῶται μοι διὰ τούτων τὸ* ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙΔΕΣΜΩΝ *ὑπόμνημα. Tam multis absolvitur mihi* de fasciis *commentarius*.

(5) Edidit VIDIUS Latine Parisiis a. MDXLIV cum titulo *ORIBASII EX HELIODORO de machinamentis* ornata picturis ligno impressis affabre delineatis. Latina duntaxat item occurrunt in editione CHARTERII cuius

ΡΛΓ Φορβαία ἡ κυρίως ἀπὸ δύο ἀρχῶν πλεκομένη

ΡΛΔ Διεζευγμένος

ΡΛΕ Α'ΠΟΛΛΩΝΙΟΥ Θηρὸς μόνωψ

ΡΛϚ Η'μίτομος

ΡΛΖ Ε'πάνεσις

ΡΛΗ Φάλαρα

ΡΛΘ ΚΕΙΟΥ ῥόμβος φάλαρα

ΡΜ Στάχυς

ΡΜΑ Γερανίς

ΡΜΒ Θώραξ

ΡΜΓ Στηθόδεσμος

ΡΜΔ Ρ'απτὸς ἀνάδεσμος ἐπὶ μασοῦ

ΡΜΕ Εἱλητὸς ἐπίδεσμος ὁ ἐπὶ μασῶν

ΡΜϚ Ε'πὶ τοῦ ἀγκῶνος

ΡΜΖ Ε'ξακρος ΜΕΝΕΚΡΙΤΟΥ

ΡΜΗ Καρκῖνος

ΡΜΘ Α'πλοῦς βουβονίσκος ὃν τινες καρκῖνον ἐπὶ βουβῶνος προσηγόρευσαν

ΡΝ Διπλοῦς βουβωνίσκος

ΡΝΑ Βουβωνοφύλαξ

ΡΝΒ Ρ'απτὸς ἐπὶ ἕδρας

ΡΝΓ Σχιςὸς ἐπὶ ὀσχέου

ΡΝΔ Εὔκυκλος οἷδε ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ εὔκυκλον

ΡΝΕ Ι'σοσκελὴς ῥόμβος

ΡΝϚ Α'νισόσκελος ῥόμβος

ΡΝΖ Σκέπαρνον

ΡΝΗ Πλάγιος χιασμός

ΡΝΘ Χελώνη

ΡΞ Περιπτερνίς

ΡΞΑ Περισφυρίς

ΡΞΒ Στάχυς ἐπὶ ἴχνους

ΡΞΓ , Ο'ΡΙΒΑΣΙΟΥ ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ διαφορᾶς καταρτισμῶν

ΡΞΔ , Περὶ διαφορᾶς τῶν ὀργάνων

ΡΞΕ , Ε'ξ ὧν ὀφείλει τὰ ὄργανα κατασκευάζεσθαι

ΡΞϚ

cuius volumen XII claudunt a *pag.* 557 ad 575 ex eadem interpretatione, sed tacito, ut in aliis, interpretis nomine. Graeca ni fallor nondum prodiere. Videtur autem fuisse liber XLV illorum LXX quibus totum ORIBASII *collectionum* opus constabat, desinit enim in haec verba τοὺς δὲ τρόπους τῶν μοχλιῶν τούτων ἐπιμελέστερον ὑμῖν ἐκθήσομαι ἐν τῇ περὶ ὀλισθημάτων πραγματείᾳ. *Modos vero harum molitionum diligentius vobis exponam in libro de luxatis*, qui liber praecedit illum *de fractis*, cui apposita nota est numeri XLVII ut superius innuimus. Atque hinc fortasse ordo elici potest horum omnium ORIBASII librorum de re chirurgica qui hoc codice continentur, ut sint scilicet XLIII περὶ βρόχων *De laqueis*, XLIV. περὶ ἐπιδέσμων *De fasciis*, si tamen separatim censeri debeant, XLV περὶ μηχανημάτων *De machinamentis*, XLVI περὶ καταγμάτων *De fractis*, XLVII περὶ ἐξαρθρημάτων *De luxatis*.

ΡΞϚ , Ἐκ τίνων κατεσκεύασται τὰ ὄργανα, καὶ τίνες αὐτῶν αἱ χρεῖαι

ΡΞΖ , Πῶς τετράγωνος κοχλίας κινεῖ χελώνην

ΡΞΗ , Ἐκ τῶν ΓΑΛΗΝΟΥ περί μηχανημάτων

ΡΞΘ , Περὶ τοῦ μηχανικοῦ γλωττοκομείου

ΡΟ , Ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ, ΝΕΙΛΕΩΣ πλίνθιον

ΡΟΑ , Περὶ κινήσεως τονίων

ΡΟΒ , Περὶ τῆς ἔμπροσθεν καὶ τῆς ὀπίσω τοῦ ὤμου διαφορᾶς

ΡΟΓ , Περὶ ἀγκῶνος

ΡΟΔ , Περὶ πήχεος καὶ κερκίδος

ΡΟΕ , Πῶς κεκλιμένον τὸν πάσχοντα δεῖ καταρτίζειν

ΡΟϚ , Περὶ ὤμου διαφορᾶς

ΡΟΖ , Περὶ διαφορᾶς ἀγκῶνος

ΡΟΗ , Περὶ καρποῦ

ΡΟΘ , Περὶ ῥάχεως

ΡΠ , Περὶ μηροῦ

ΡΠΑ , Περὶ γόνατος

ΡΠΒ , Περὶ σφυροῦ

ΡΠΓ , ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΥ γλωσσόκομον

ΡΠΔ , Περὶ κινήσεως τοῦ ὀργάνου

ΡΠΕ , ἈΠΕΛΛΙΔΟΣ ἢ ἈΡΧΙΜΗΔΟΥΣ τρίσπαστον

ΡΠϚ , Περὶ κατασκευῆς τοῦ τέκτονος ὀνομαζομένου ὀργάνου

ΡΠΖ , Κίνησις τοῦ ὀργάνου

ΡΠΗ , Περὶ τῶν τριῶν τοῦ ἀγκῶνος διαφορῶν

ΡΠΘ , Ἐκ τῶν ΡΟΥΦΟΥ τὸ ἹΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ βάθρον

ΡϞ , Περὶ γένυος

ΡϞΑ , Περὶ ὤμου

ΡϞΒ , Περὶ ἐξαρθρήματος βραχίονος καὶ κατάγματος

ΡϞΓ , Περὶ ἀγκῶνος

ΡϞΔ , Περὶ καρποῦ

ΡϞΕ , Περὶ ὑβώματος

ΡϞϚ , Περὶ τῶν τοῦ μηροῦ ἐξαρθρημάτων

ΡϞΖ , Περὶ γόνατος

ΡϞΗ , Περὶ σφυρῶν

ΡϞΘ „ ἈΠΟΛΛΩΝΙΟΥ Κιτιέως τῆς περὶ ἄρθρων πραγματείας τὸ Α. [1]

Σ „ Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τῶν δακτύλων τοῦ ἰατροῦ γινομένη, καὶ τοῦ ἀκρωμίου ἀντερείσιος

ΣΑ „ Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τῆς πύγμης τοῦ ἰατροῦ γινομένη

ΣΒ

(1) Sunt commentarii tres in librum HIPPOCRATIS *de articulis* quorum mentio habetur in EROTIANI *collectione vocum quae apud* HIPPOCRATEM edit. Graeca Henr. STEPH. a. MDLXIV *p.* 18 in voce Ἄμβω & in editione Latina Barth EVSTACHII a. MDLXVI *p.* 23 aversa. Obscure hos indicat FABRICIVS

in

CCII

io *Bibl Gr vol.* XII p 779 aitque *constare necdum esse vulgatos*. APOLLONIVS hic magni nominis medicus e Citio Cypri oppido laudatus a STRABONE, & saepe AVRELIANO & EROTIANO memoratus, vixit ni fallor, circa annum LXX ante Christum, & hosce *Commentarios* dicavit PTOLEMAEO Cypri regi PTOLEMAEI Auletae regis Aegypti fratri ut ex ipsiusmet verborum contextu coniicere me posse reor.

CCXXXIV

ΣΛΔ „Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ διὰ τῆς ὀργανικῆς σανίδος, ἢ τῶν ὀνίσκων τε καὶ τοῦ θέναρος τοῦ ἰατροῦ γινομένη, ἣν εἰς τὸ ἔμπρος μέρος ὀλισθῇ

ΣΛΕ „Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ διὰ τοῦ κρεμασμοῦ ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τῷ πήχει τοῦ ἰατροῦ κατὰ τὸ μέσον τοῦ περιναίου καὶ τοῦ ἱεροῦ ὀστέου γινομένη, ἣν εἰς τὸ ἔμπρος μέρος ὀλισθῇ

ΣΛϚ „ΣΩΡΑ'ΝΟΥ περὶ σημείων καταγμάτων ἐπὶ κρανίου [1]

ΣΛΖ „Περὶ ῥωγμῆς

ΣΛΗ „Περὶ ἐγκοπῆς

ΣΛΘ „Περὶ καμαρώσεως

ΣΜ „Περὶ ἐγγισώματος

ΣΜΑ „Περὶ ἐμπιέσματος

ΣΜΒ „Περὶ ἀποσκεπαρνισμοῦ

ΣΜΓ „Περὶ ἀπηχήματος

ΣΜΔ „Περὶ θλάσματος

ΣΜΕ „Περὶ τῶν ἐν ἄλλοις τόποις κατάγματων γινομένων

ΣΜϚ „Περὶ ῥινὸς

ΣΜΖ „Περὶ γένυος

ΣΜΗ „Περὶ κλειδὸς

ΣΜΘ „Π.ρὶ ὠμοπλάτης

ΣΝ „Περὶ ῥάχεως

ΣΝΑ „Περὶ στέρνου

ΣΝΒ „Περὶ πλευρᾶς

ΣΝΓ „Περὶ ἰσχίων

ΣΝΔ „Περὶ βραχίονος καὶ μηροῦ

ΣΝΕ „Περὶ πήχεως καὶ κνήμης

ΣΝϚ „Περὶ ἐπιγονατίδος

ΣΝΖ „Περὶ καρποῦ καὶ μετακαρπίου σκυταλίδων καὶ ταρσοῦ καὶ δακτύλων

ΣΝΗ „Περὶ ἀστραγάλου

ΣΝΘ ΣΩΡΑ'ΝΟΥ περὶ ἐπιδέσμων [2]

ΣΞ Διάκρισις

ΣΞΑ Πιλίον [3]

ΣΞΒ Σκάφιον

ΣΞΓ Μ.τρα

ΣΞΔ Θαΐς

ΣΞΕ Ἡμίρομβος

ΣΞϚ Λαγωὸς σὺν ὤτοις

(1) Haec de fracturarum signis usque ad n. CCLVIII. videntur esse SORANI illius Ephesii qui temporibus TRAIANI & HADRIANI Alexandriae & Romae floruit medicinae gloria, scripsitque plurima & optima ut auctor est SVIDAS. Cum eius scripta perierint haec iactura aliquanto sarcitur a Coelio AVRELIANO, qui eius vestigia plerumque premit, nihil tamen de chirurgia memorans. Aliorum silentium & quae praesertim FABRICIVS *Bibl. Gr. Vol. XII pag.* 779 de his ipsis obscure indicat in nostra collectione latentibus argumento sunt ea nunquam antea prodiisse neque Graece neque Latine licet de illa parte disciplinae sint quae maxime ad rem pertineat.

(2) Exstant omnia haec usque ad CCCXIX Graece et Latine in edit. CHART. oper. HIP. & GAL. *tom.* XII *p.* 505 *ad* 517. Pauca tantum capita antea prodierant Latine a VIDIO ad supplendum GALENUM de eodem argumento. In nostris membranis huic duntaxat SORANI libro appositae sunt deligationum picturae, GALENI vero et ORIBASII libri de fasciis ibidem nullas habent. Ab iis nonnihil differunt quas VIDIUS protulit et omnes deinde transtulere.

(3) Membranae habent Πηλίου errore scribentis alias frequentissimo ob similem sonum literarum Η et Ι. CHARTERIUS quonam errore ductus admiserit Πηλίω ego non perspicio.

(1) Membranae habent & in hac enumeratione capitum, et in ipso contextu ΒΑΣΙΛΕΙΣΚΟΣ ob similem sonum literae Ι et diphthongi ΕΙ, unde quamplurima in illis huiusmodi peccata. CHARTERIO est *Βασιλικὸς Regius*, sed altera lectio magis consona videtur festivitati horunce scriptorum in confingendis fasciarum nominibus.

(2) Membranae in indice habent *ἁρμαλατικὸς* at in con-

ΣΞΖ Βασιλίσκος

ΣΞΗ Μονομερὴς ὀμμάτωσις

ΣΞΘ Διμερὴς ὀμμάτωσις

ΣΟ Ῥὶν

ΣΟΑ Γέραξ ἢ ἀετὸς

ΣΟΒ Ἡμίρομβος ἐπὶ μυὸς

ΣΟΓ Μονομερὴς φορβαία

ΣΟΔ Διμερὴς φορβαία

ΣΟΕ Μονομερὴς ὀφθαλμὸς

ΣΟϚ Χάραξ

ΣΟΖ Φάλαρα

ΣΟΗ Συμμιγής

ΣΟΘ Ῥόμβος φάλαρα

ΣΠ Διμερὴς ὀφθαλμὸς

ΣΠΑ Πλήξ

ΣΠΒ Πολύρομβος

ΣΠΓ Περικεφάλαια

ΣΠΔ Παρειάς

ΣΠΕ Γενειάς

ΣΠϚ Ῥόμβος

ΣΠΖ Διμερὴς γερανίς

ΣΠΗ Μονομερὴς γερανίς

ΣΠΘ Πρώτη διμερὴς γερανίς

ΣϘ Μονομερὴς σειρά

ΣϘΑ Διμερὴς σειρά

ΣϘΒ Θώραξ

ΣϘΓ Ἕτερος θώραξ

ΣϘΔ Θώραξ ἀνάλημπτος

ΣϘΕ Θώραξ μετὰ περισκελῶν

ΣϘϚ Κεραύνιος

ΣϘΖ Μονομερὴς ἁρματηλατικὸς

ΣϘΗ Διμερὴς ἁρματηλατικός

ΓϘΘ Τετραμερὴς ἁρματηλατικὸς

Τ Ἀναλημπτρὶς τετρασκελής

ΤΑ Ἀναλημπτρὶς ἑξασκελής

ΤΒ Μονομερὴς βυβωνίσκος

ΤΓ Διμερὴς βυβωνίσκος

contextu ἁρματηλατικός, et Βουβωνικός utrobique; sed cum infra cap. CCCCLXXXIX et XC scriptum sit Βουβωνίσκος id rectius esse putavimus.

(3) Hoc et sequens caput GALENO suo VIDIVS adiecit num. CIII & CIV primi titulo sic mutato. *Duplex in utramque partem ducta a superiori parte deorsum*. Vnde liquet eius Graecum exemplar nostri non omnia adeo exquisite repraesentasse ut fecit illud quo CHARTERIVS usus est.

ΤΛΗ

(1) Hoc et ſequentia duo capita VIDIVS inſeruit GALENO n. CXXIII CXXIV CXXV ordine paulum turbato.

(2) Sic habent membranae non σκέπαρνον, quod eſt apud HESYCHIVM ἐπιδέσμου ἰατρικοῦ ὄνομα, unde ſumptum fortaſse mendoſum illud in interpretatione CHARTERII *Separnon aſcia*. Recte tamen et ipſe edidit Σκέπαρνος, quod probatum video GALENO in *Gloſſario Hippocratico* ſcribenti ut eſt in edit H. STEPH. p. 94 Ὁ σκέπαρνος αὐτὸς ἐπίδεσμος ἀπὸ τῶν τεκτονικῶν ὀνομάσθαι σκεπάρνων δοκεῖ.

(3) Hoc et CCCXVI cum CCCXVII a VIDIO inſerta n. CXXVI CXXVII CXXVIII Cuius poſtremi titulus in noſtro codice legitur Φοινίξιρα σιρα manifeſto errore a bis prolata voce σειρά. CHARTERIVS cuius exemplar vel hinc patet a noſtro deductum fuiſſe unicum fecit monſtrum nominis Φοινιξιρασειρά p. 516 quod interpretatus eſt *Phoenix admirandum vinculum*.

Acu-

CCCIV *Pecten trium crurum*
CCCV *Pecten quatuor crurum*
CCCVI *Pecten sex crurum*
CCCVII *Funda ad colem*
CCCVIII *Funda manus*
CCCIX *Ad primam palmae partem*
CCCX *Palaestrica ducta*
CCCXI *Opposita*
CCCXII *Ascia*
CCCXIII *Circumducta*
CCCXIV *Rhombus ad medium membrum*
CCCXV *Testudo*
CCCXVI *Rhombus multiplex ad unicum membrum*
CCCXVII *Palma catena*
CCCXVIII *Crepida*
CCCXIX *Ad calcem*
CCCXX PAVLI *Aeginetae de fracturis et quae sint earum differentiae*
CCCXXI *De capitis fracturis*
CCCXXII *De chirurgia*
CCCXXIII *De cerebri membranae inflammatione*
CCCXXIV *De cerebri membrana nigrescente*
CCCXXV *De naso fracto contusoque*
CCCXXVI *De maxilla inferiore et aure contusa*
CCCXXVII *De aure*
CCCXXVIII *De iugulo fracto*
CCCXXIX *De scapula fracta*
CCCXXX *De osse pectoris fracto*
CCCXXXI *De costis fractis*
CCCXXXII *De coxarum et pubis ossibus fractis*
CCCXXXIII *De vertebris et spina dorsi et osse sacro*
CCCXXXIV *De brachio fracto*
CCCXXXV *De cubito et radio fractis*
CCCXXXVI *De summa manu et eius digitis*
CCCXXXVII *De femore fracto*

CCCXXXVIII

Acutius rem perspexerat VIDIVS cui est *Palma habena*.

(4) Haec duo postrema VIDIVS inseruit n. CXXXVII et CXXXVIII iisque GALENI *de fasciis* librum clausit, cuius omissa vel deperdita supplevit petitis ex SORANO et HELIODORO vel potius ORIBASIO capitibus quae notavimus.

(5) Capita haec XL usque ad CCCLIX sunt e PAVLI Aeginetae libro VI cuius integrum opus de medicina VII constans libris editum Graece fuit ex ALDI officina Venetiis anno MDXXVIII, iterumque Basileae an. MDXXXVIII curante GEMVSAEO, in cuius editionis exemplaribus haec occurrunt *pag.* 210 ad 227 a capite scilicet LXXXIX ad CXII Quae XXXIV capita respondent XL nostri codicis sectione in aliquibus varia. Latine vero primum prodiere Parisiis an. MDXXXII interprete GVINTERIO cum reliquo opere, saepins deinde repetita in aliis editionibus aliisque interpretibus.

CCCLXXII

(1) Est caput XLII libri VI quod in impressis inscribitur *περὶ καύσεως μασχαλῶν* vel *μασχάλης*, loco motum et ob rei cognationem huic de luxato humero capiti adiunctum a collectore NICETA ut videtur.

(2) Sic habent membranae in indice at in contextu *περὶ καύσεως ἰσχιαδικῶν* estque caput LXXVI ipsius VI libri huc traductum.

(3) GALENI libellus hic *de ossibus* usque ad num. CCCLXXXV prodiit primum Latine Romae impressus an. MDXXXV interprete Ferdinando BALAMIO Siculo, qui de eo sic praefatur. *Extant* GALENI *de anatome libri* IX, *deerat cum nonnullis aliis de ossibus liber, cumque superioribus mensibus* FLORENTIAE *in* MEDICEA *bibliotheca plures de luxationibus, deque aliis quae ad rem chirurgicam faciunt reperirentur auctores uno contenti codice eoque vetustissimo, hunc negligenter scriptum multisque mendis et temporum iniuria depravatum* CLEMENS VII *Pont. Max. Iano* LASCARI *viro doctissimo tradidit, qui ut iam pridem hunc librum e Graeciae ruinis erutum servaverat sic sum-*

summo cum studio curaque innumeris purgatum vitiis in pristinam prope formam eum restituit. Inter eos auctores GALENVS *de ossibus inerat, quem cum a plerisque* CLEMENS *desiderari animadverteret mihi praecepit ut illum ad studiosorum usum transferrem.* Quae BALAMII verba eo libentius retuli quod fuerint ab omnibus qui eius interpretationem denuo ediderunt praetermissa, tum quod praeclarum de nostro codice testimonium contineant. Graecam editionem antiquiorem non vidi ea quam ab exemplari Venetiis descripto a Martino OREOORIO fieri curavit Iacobus SYLVIVS Parisiis an. MDXLIII ex officina VASCOSANI *in quarto* indictam FABRICIO *Biblioth Gr. vol. III. p.* 542. Addenda est recensitis ibi et alia Latina Parisiensis anni MDLXI in octavo cum commentario SYLVII, cui accedunt in meo exemplari Graeca pagellis XLVIII comprehensa nitide impressa fortasse a TVRNEBO, nullus enim adest officinae indicium.

ΥϚ

(1) Prodiere hi duo RVFI libelli primum Latine Venetiis an. MDLII. Iunio Paulo CRASSO interprete additi ARETAEO, Graece vero Parisiis MDLIV. Primus hic respondet ei qui CRASSO item primus est, alter vero hic inscriptus περὶ ὀστῶν illi est tertius, noster enim codex non habet neque alterum librum primum neque secundum, quos reperio et in illa CRASSI et in Henr. STEPHANI editione *Med. Art. Princ. a.* 1567. *vol. I col.* III *ad* 119 et in Graeca et Latina CLINCHII Londini MDCCXXVI τῶν ῬΟΥ͂ΦΟΥ *ἁπάντων pag.* 46 *ad* 65..

(2) GALENI haec omnia de fasciis usque ad n. CCCCXCVI edita fuere primum Latine Parisiis a VIDIO an. MDXLIV. in *Chirurgia e Graeco in Latinum conversa pag.* 415 *ad* 466 desumta e libro manuscripto quem Cardinalis RODVLPHVS regi Galliarum FRANCISCO miserat, non alibi ut ille opinabatur reperienda. Graeca demum protulit CHARTERII editio Pa-

Pariſina an. MDCLXXIX tomi XII operum HIP. et GAL *pag* 469 *ad* 499 ab interpretatione VIDII et a ſcriptura noſtri codicis leviter aut mendoſe differentia.

(3) Membranae habent βασειλικός ideſt βασιλικός ſed ſcribendum fortaſſe βασιλίσκος ut ſupra cap CCLXVI.

(4) In membranis eſt ΦΟΡΒΕΑ ΗΜΙΤΟΜΟΥ ΘΑΙΑ ΗΝ μ. α. CHART. retinet Θαΐα, VIDIVS omittit, nos Θαΐδα reſtituimus, certum enim eſt ut animadvertit SALMASIVS *Plin. exercit. pag* 759 faſciam quandam a medicis Θαΐδα vocatam fuiſſe *quod eo genere* THAÏS *caput ornaret* Illa fuerit vel quae magnorum regum inſanis amoribus claruit, de qua ATHENAEVS lib XIII, vel potius comica perſona a MENANDRO ficta et in Graecorum theatris vulgo ſpectata, quam cultu matronali et pudico prodiiſſe nos docet VARRO apud NONIVM *voc. demittere* Capitis certe deligatio quae SORANO Θαΐς vocatur, in noſtro codice pingitur habitu perquam verecundo magiſque obnubente quam quae delineatur a VIDIO n. IX. et X ad GALENVM de faſciis.

(1) Membranae habent in hoc indice et in contextu ΕΠΕΙΔΗ δὲ πρὸς μέτωπον κ μ β quae mendosa scriptura prodiit a non intellecta similis soni voce ἐπιδῆ sensui aptissima CHARTERIVS hoc mendum ut pleraque alia nostri codicis in hoc libro retinuit, unde suspicari licet eius exemplum hinc fortasse exscriptum fuisse VINIVS legisse videtur ἐπιτηδὲς π. μ. et πλεῖον vel πλοιάριον ubi est πλινθίον. An eius quoque exemplar a nostro manaverit nondum liquet.

ΥϚ Φορβαία διμερής
ΥΖ Ἡ αὐτὴ κάτωθεν ἄνω
ΥΗ Ἡ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν ἄνωθεν κάτω
ΥΘ Ἡ αὐτὴ ἄλλως
ΥΙ Ἄλλως
ΥΙΑ Λοξὴ φορβαία μονομερὴς ἐπιθέουσα τὰ πλησίον ὠτὸς καὶ κατὰ κόρωνα τῆς κάτω γένυος
ΥΙΒ Διμερὴς, ἣν τινες λαγωὸν χωρὶς ὤτων καλοῦσιν, οἱ δὲ ἡμίρομβον ἢ πλινθίον, ἐπιθεῖ δὲ πρὸς μέτωπον ἢ μέρη βρέγματος
ΥΙΓ Ἡ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν ἄνωθεν κάτω
ΥΙΔ Ἡ αὐτὴ κάτωθεν ἄνω
ΥΙΕ Ἀνεζευγμένος
ΥΙϚ Διεζευγμένος ΓΛΑΥΚΙΟΥ
ΥΙΖ ΠΕΡΙΓΕΝΟΥΣ περικεφάλαια ἐν μονομαχίαις
ΥΙΗ Ἄλλως περικεφάλαια ἐπὶ τῶν αὐτῶν
ΥΙΘ Λαγωὸς μετ' ὤτων
ΥΚ Ἄλλος πρὸς τοὺς κροτάφους
ΥΚΑ Ἁπλοῦς ὀφθαλμὸς ἢ ὀμμάτωσις λεπτή
ΥΚΒ Ἡ αὐτὴ ἄνωθεν κάτω
ΥΚΓ Διπλοῦς ὀφθαλμὸς ἄνωθεν τὰς ἐπαγωγὰς ἔχων
ΥΚΔ Διπλοῦς ἀπὸ δύο ἀρχῶν ἄνωθεν κάτω
ΥΚΕ Ἄλλως
ΥΚϚ Ὀφθαλμὸς εὐθὺς μονομερής
ΥΚΖ Διπλοῦς ἐξ αὐτοῦ
ΥΚΗ Ὁ αὐτὸς κάτωθεν
ΥΚΘ Ὁ αὐτὸς ἀπὸ δύο ἀρχῶν
ΥΛ Σχιστὸς ἐπὶ ῥινὸς, πλάτος ἕκαστος τελαμὼν ὅσω σκεπάσαι τὴν ῥῖνα, μήκει δὲ ὡς διπλοῦν ἀπὸ ῥινὸς ἐπ' εὐθείας ἐπὶ ἰνίον δύνασθαι χωρῆσαι
ΥΛΑ Σφενδόνη ἐπὶ ῥινὸς ἐκ τετρασκελοῦς
ΥΛΒ Ἡ αὐτὴ ἐκ τριῶν ταινιδίων
ΥΛΓ Ἡ αὐτὴ ἐκ δύο ταινιδίων
ΥΛΔ Ῥὶς ἐκ δύο ταινιδίων
ΥΛΕ Ἱέραξ ἐπὶ ῥινὸς ἐκ τριῶν ταινιδίων
ΥΛϚ Ἡ αὐτὴ ἐκ δύο ταινιδίων
ΥΛΖ Εἱλητὸς ἐπὶ τῆς αὐτῆς

(2) In membranis scriptum est ΠΕΡΙΓΕΝΥΟΣ mendo levissimo, sed rem prorsus immutante. CHARTERII p. 483 eadem scriptura, atque inde minus proba interpretatio *Galea gladiaturae genas tegens*. VIDIVS bene legerat ac verterat non male *PERIGENIS galea gladiatoria*.

ΤΛΗ Σφενδόνη

ΤΛΘ Η' αὐτὴ ἄλλως

ΤΜ Α'ΜΥ'ΝΤΟΥ χάραξ

ΤΜΑ Φάλαρα ἢ χάραξ

ΤΜΒ ΜΕΝΕΚΡΑ'ΤΟΥΣ ἱέραξ

ΤΜΓ Χάραξ Α'ΜΥ'ΝΤΟΥ ἐπὶ ῥινὸς εἰς τὰ πλάγια διαςρεφομένης

ΤΜΔ Μεταγωγεὺς Ι'ΠΠΟΚΡΑ'ΤΟΥΣ

ΤΜΕ Ε'πωτὶς ἐκ τετρασκελοῦς [1]

ΤΜϚ Οὖς δι' εἱλητῦ

ΤΜΖ Α"λλως

ΤΜΗ Τετρασκελὴς ἐπὶ παρωτίδ⊛

ΤΜΘ Παραγναθίδες ἐκ τριῶν ταινιδίων

ΤΝ Μακρὰ ἐπὶ μετώπυ καὶ μεσοφρύυ ἐξ εἱλητῦ

ΤΝΑ Σφενδόνη χειλολάβ⊛ ἐπὶ τῦ κάτω χείλους ἐκ τετρασκελοῦς

ΤΝΒ Η' αὐτὴ ἐπὶ τοῦ ἄνω χείλους

ΤΝΓ Η' αὐτὴ χειλολάβ⊛ ἐπὶ τῦ κάτω χείλυς δι' εἱλητῦ

ΤΝΔ Η' αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν

ΤΝΕ Α"λλη

ΤΝϚ Ε'πὶ τῦ ἄνω χείλους

ΤΝΖ Η' αὐτὴ ἐκ δύο ἀρχῶν

ΤΝΗ Σφενδόνη γενειολάβ⊛ ἐκ τετρασκελοῦς [2]

ΤΝΘ ΓΛΑΥΚΙ'ΟΥ ϛάχυς

ΤΞ Η' αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν

ΤΞΑ Η' αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν

ΤΞΒ Ι'ΠΠΟΚΡΑ'ΤΟΥΣ γερανὶς ὡς δέ τινες ΠΕΡΙΓΕ'ΝΟΥΣ

ΤΞΓ Σφενδόνη ἡ βραχιολάβ⊛ ἁρμόζει καὶ ἐφ' ὧν ἡ γερανὶς

ΤΞΔ Η' αὐτὴ ἄλλως

ΤΞΕ Α"λλως

ΤΞϚ Διπλῆ ςάχυς ἣν τινες τετράορον καλῦσιν [3]

ΤΞΖ Καταφράκτης

ΤΞΗ Η' αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν

ΤΞΘ Ο"ρθι⊛ μασχαλιςὴρ ςεθοδεσμὶς ὀρθία ΣΩΣΤΡΑ'ΤΟΥ

ΤΟ Χιαςὸς μασχαλιςὴρ ςηθοδεσμὶς

ΤΟΑ Α'ΜΥ'ΝΤΟΥ θώραξ ἐπὶ τῶν αὐτῶν

ΤΟΒ Χιαςὸς θώραξ ἐπὶ τῶν αὐτῶν

ΤΟΓ Α'ςὴρ

(1) CHART. male legit Σπωτὶς ac pessime vertit *Spotis* bonam deserens VIDII interpretationem cui est *Ad aures linteum &c.*

(2) CHARTERIO est *ἰνιολάβος occiput comprehendens* quae mendosa scriptura est a vulgari Graecorum pronunciatione vocis *γενειολάβος* quibus *litera* Γ *ante* Ε *profertur quasi esset in* Ι *conversa* ut animadvertit Thomas PARISINVS *Meth. L. Gr. vulg. pag.* 13. Inde pro

CCCCXXXVIII *Funda*
CCCCXXXIX *Eadem aliter*
CCCCXL AMYNTAE *vallum*
CCCCXLI *Phalerae seu vallum*
CCCCXLII MENECRATIS *accipiter*
CCCCXLIII *Vallum* AMYNTAE *ad nasum in obliquum distortum*
CCCCXLIV *Deducens* HIPPOCRATIS
CCCCXLV *Ad aurem e linteo quatuor crurum*
CCCCXLVI *Auris e convoluta*
CCCCXLVII *Aliter*
CCCCXLVIII *Fascia quatuor crurum ad parotidem*
CCCCXLIX *Ad malas e tribus taeniolis*
CCCCL *Longa ad frontem et locum inter supercilia ex linteo convoluto*
CCCCLI *Funda labium prehendens ad labium inferius e linteo quatuor crurum*
CCCCLII *Eadem ad labium superius*
CCCCLIII *Eadem labium prehendens ad labium inferius e linteo convoluto*
CCCCLIV *Eadem duorum capitum*
CCCCLV *Alia*
CCCCLVI *Ad labrum superius*
CCCCLVII *Eadem duorum capitum*
CCCCLVIII *Funda mentum prehendens quatuor crurum*
CCCCLIX GLAVCII *spica*
CCCCLX *Eadem duorum capitum*
CCCCLXI *Eadem duorum capitum*
CCCCLXII HIPPOCRATIS *grus ut vero alii putant* PERIGENIS
CCCCLXIII *Funda humerum complectens convenit et iis quibus grus*
CCCCLXIV *Eadem aliter*
CCCCLXV *Aliter*
CCCCLXVI *Duplex spica quam alii quadrigam vocant*
CCCCLXVII *Cataphracta*
CCCCLXVIII *Eadem duorum capitum*
CCCCLXIX *Recta axillaris pectus vinciens recta* SOSTRATI
CCCCLXX *Decussata axillaris pectus vinciens*
CCCCLXXI AMYNTAE *thorax*
CCCCLXXII *Decussatus thorax ad eadem*
CCCCLXXIII *Stella*

CCCCLXXIV

pro mento factum fuit occipitium et tota sententia turbata. Idem mendum et VIDIVM fefellit *pag.* 443, qui tamen sagaciter aliquod hic vitium sensisse videtur, apposuit enim asteriscum ac picturam omisit, et adducta ex SORANO *iunctura ad mentum* supplevit. Ea est Γναθὶς dicta supra cap CCLXXXV.

(3) GHART. τετράκωλον.

CCCCLXXIV *Grus fiscellae specie*
CCCCLXXV *Stella a tergo apparens*
CCCCLXXVI *Fulminea*
CCCCLXXVII *Simplex ad cervicem*
CCCCLXXVIII *Duplex*
CCCCLXXIX *Spiculum vel hamus*
CCCCLXXX *Rhombus simplex*
CCCCLXXXI *Rhombus duplex ad eadem*
CCCCLXXXII SOSTRATI *fulminea*
CCCCLXXXIII *Dimidia fulminea* APOLLONII *iunioris*
CCCCLXXXIV *Ara parva* SOSTRATI
CCCCLXXXV *Aedicula eiusdem*
CCCCLXXXVI APOLLONII *Ferae aedicula*
CCCCLXXXVII *Grus ab anteriori parte apparens fiscellae specie*
CCCCLXXXVIII *Auriga*
CCCCLXXXIX *Dimidiata inguinaria*
CCCCXC *Duplex inguinaria*
CCCCXCI *Eadem duorum capitum*
CCCCXCII *Aliter simplex*
CCCCXCIII *Aliter duplex*
CCCCXCIV *Pecten seu suspendens ad colem*
CCCCXCV *Aliter*
CCCCXCVI *Eadem e linteo scisso et zona*
CCCCXCVII PALLADII *explicationes favente deo in libros de fracturis* [1]
CCCCXCVIII GALENI *in librum de articulis, commentarius I.* [2]
CCCCXCIX *De prolapsibus quos* HIPPOCRATES *non vidit*
D *De summo humero distracto*
DI *De iugulo fracto*
DII GALENI *in librum de articulis comm. II. de maxilla*
DIII *De naso fracto*
DIV *De aure fracta*
DV *De spinae vertebris*
DVI *De costis*
DVII GALENI *in librum de articulis comment. III.*
DVIII *De articulo ossis coxarum*
DIX *De prolapsu capitis femoris in exteriorem partem*

DX

(1) Haec PALLADII scholia edita primum fuere a FOESIO Graece et Latine Francofurti a. MDXCV ad calcem sectionis VI operum HIPPOCRATIS vol. I. *p.* 917 *ad* 932 Habuerat illa e bibliotheca MEDICEA Parisiensi descripta a Petro LAPHILEO ac Latina facta brevibusque notis illustrata a Iacobo SANTALBINO. Occurrunt et in repetitis FOESII editionibus et in CHARTERII tomo XII *pag.* 270 *ad* 286.

PALLADII huius medici σοφιστοῦ idest professoris vel magistri, quo nomine sequiori aetate artifices doctrina et eloquentia insignes ornari mos fuit scripta quaedam alia recensentur a FABRICIO *Bibl. Gr. vol. IX*

ΦΙ

vol. IX p. 10, quorum vetera exemplaria occurrunt quoque in MEDICEA nostra bibliotheca, suntque ibi praeterea non memorata illi ΓΑΛΗΝΟ῀Υ τοῦ περὶ αἱρέσεων σχόλια ἀπὸ φωνῆς ΠΑΛΛΑΔΙ´ΟΥ. *In GALENI librum de sectis enarrationes dictatae a PALLADIO.* Plut LXXIV Cod XI

(2) Quatuor GALENI commentarii in librum HIPPOCRATIS *de articulis* Graece primum editi Venetiis an. MDXXV parte V *fol.* 269. *ad* 304 deinde Basileae anno MDXXXVIII part. V *p.* 578 *ad* 661 Latine Parisiis MDXLIV interprete VIDIO *p.* 215 *ad* 342 linearibus aliquot elegantibus picturis aucti, Graece vero ac Latine Parisiis MDCLXXIX in CHAARTERII tomo XII *p.* 287 *ad* 468.

ΦΙ Περὶ τῆς ὄπισθεν ἐξαρθρήσεως τῆς τῦ μηρῦ κεφαλῆς

ΦΙΑ Περὶ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἐξαρθρήσεως εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος

ΦΙΒ ΓΑΛΗΝΟΥ εἰς τὸ περὶ ἄρθρων Δ.

ΦΙΓ Περὶ τῶν γυμνυμένων ὀςῶν μετ' ἐξαρθρήματος

ΦΙΔ Περὶ τῶν ἀποκοπτομένων ὀςῶν

ΦΙΕ Περὶ τῆς ἐμβολῆς τῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου

ΦΙϚ Ἐμβολὴ τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου, ἣν εἰς τὸ ἔξω ἡ τοῦ μηροῦ κεφαλὴ ἐξαρθρήσῃ

ΦΙΖ Ἐμβολὴ τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου ἣν εἰς τὸ ὄπισθεν ἡ τοῦ μηρῦ κεφαλὴ ἐξαρθρήσῃ

ΦΙΗ Ἐμβολὴ τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρυ, ἣν εἰς τὸ ἔμπρος ἡ τῦ μηρῦ κεφαλὴ ἐξαρθρήσῃ. [1]

ΙΑΜΒΟΙ

(1) Hic finis est capitum in quae tota NICETAE collectio distributa est, quae scripta sunt eadem antiqua manu, qua totus liber. Enumerationem integram edere voluimus, ut uno conspectu intelligi demum et internosci queant singula quae celeberrimo codice continentur, vel iam pervulgata sed hinc multis locis emendanda, vel Graeco exemplari vulgo carentia supplenda, vel abdita omnino et desiderata in hominum eruditorum usus proferenda. Idque eo libentius fecimus, quod omnem huius libri notitiam a doctis traditam adhuc mancam atque fallacem esse deprehenderimus, ut illa est apud FABRICIUM *Bibl. Gr. vol. XII. p* 778 et apud HOLSTENIUM in commentariolo de praestantioribus bibliothecae Mediceae libris haec scribentem *Scamno LXXIV extat admirandum illud chirurgicorum antiquorum opus congestum a quodam* NICETA *medico Habentur in eo volumine multa antiquissimorum medicorum opuscula et tractatus de partibus chirurgiae ut sunt praeter* HIPPOCRATIS, GALENI, ORIBASII, *et* PAULI *Aeginetae iam notos*, HELIODORI *de fracturis* C. XI, APOLLONII *Citiensis tractatus de articulis sive iuncturis cap.* XXXVI. SORANUS *de signis fracturae cap.* XXIII, *idem de variis obligandi modis cap.* LIX *cum suis figuris, qui tractatus seorsim edi posset, sicuti ex hoc codice olim prodierunt* RUFI *Ephesii et* PALLADII *opuscula a Gallis edita. Sunt alia multa aliorum fragmenta in eodem volumine, ego praecipuos duntaxat et iustos tractatus commemoravi*. Neque dilucidior est descriptio codicis nostro similis ab anonymo Graeco doctoque auctore manuscripto catalogi cuius archetypum habeo cuiusdam bibliothecae, quae an fuerit cardinalis Nicolai RODULPHI an alius nondum comperi. ΝΙΚΗΤΟΥ τινὸς συναγωγὴ τῆς χειρουργικῆς τέχνης ἐκ πολλῶν παλαιῶν ἰατρῶν ἐξ ὧν εἰσὶν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΓΑΛΗΝΟΣ, ΟΡΕΙΒΑΣΙΟΣ, ΗΛΙΟΔΩΡΟΣ, ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ, ΑΝΤΙΛΛΟΣ, ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ, ΔΙΟΚΛΗΣ, ΑΜΥΝΤΑΣ, ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ Κιτιεύς, ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΣ, ΑΠΕΛΛΗΣ, ΡΟΥΦΟΣ, ΣΩΡΑΝΟΣ, ΠΑΥΛΟΣ Αἰγινήτης, ΠΑΛΛΑΔΙΟΣ. Βιβλίον πρώτου μήκους μεγάλου πάχους ἐν χάρτῃ ἐς κάλλος γεγραμμένον, μετὰ τῶν σχημάτων τῶν ὀργάνων ἐζωγραφημένων, δέρματι κυανῷ κεκαλυμμένον, ὧ ἡ ἐπιγραφὴ Χειρουργικὸν ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ καὶ ἄλλων πολλῶν. NICETAE *cuiusdam collectio artis chirurgicae ex multis antiquis medicis, e quorum numero sunt* HIPPOCRATES, GALENUS,

ORI-

DX *De prolapsu capitis femoris in posteriorem partem*
DXI *De prolapsu capitis femoris in priorem partem*
DXII GALENI *in librum de articulis comment. IV.*
DXIII *De his quae cum vulnere loco moventur*
DXIV *De abscissis ossibus*
DXV *De repositione articuli ad os coxae*
DXVI *Repositio articuli coxae si femoris caput in exteriorem partem motum fuerit*
DXVII *Repositio articuli coxae si in posteriorem partem femoris caput exciderit*
DXVIII *Repositio articuli coxae si in priorem partem femoris caput exciderit.*

E SE-

ORIBASIVS, HELIODORVS, ARCHIGENES, ANTILLVS, ASCLEPIADES, DIOCLES, AMYNTAS, APOLLONIVS Citiensis, NYMPHODORVS, APELLES, RVFVS, SORANVS, PAVLVS Aegineta, PALLADIVS. Liber primae longitudinis magnus crassus chartaceus eleganter scriptus cum figuris instrumentorum pictis, corio caeruleo tectus cuius inscriptio Chirurgicum HIPPOCRATIS et aliorum multorum. Eadem fere in GESNERI bibliothecae epitome a SIMLERO facta et a FRISIO aucta impressa Tiguri MDLXXXIII *p.* 619, ubi collectio haec Graece manuscripta haberi dicitur in bibliotheca regis Gallorum, et apud LABBEVM *nov. bibl. MSS. p* 125 *in cod reg.* 404 *et cum figuris in* 504. *Et pag.* 211 ex catalogo MORAEI fragmentorum veterum chirurgicorum Graecorum imperfecta recensio Graece allata e nostro codice vel alio ei simili excerpta fuisse videtur, eadem scilicet quam FABRICIVS retulit loco citato XII 779. CANGIVS in *Glossario Graec.* vocat NICETAE *collectionem rerum chirurgicarum ex cod. reg.* 2149. Neque melior est quae apud MONTFAVCONIVM legitur ipsius nostri codicis adumbratio a duobus ut in ait doctis concinnata *Biblioth Bibliothecar. manuscr. p.* 385. Eidem *pag.* 729 Chirurgia NICETAE signatur codicibus regiis 2148 et 2149 bibliothecae Parisiensis. Et *pag.* 769 *n.* 43 *magnus et vetus chirurgicus liber ex variis medicis collectus a* NICETA, fuisse dicitur in bibliotheca praeclari quondam civis nostr. Nicolai RODVLFI cardinalis, quae tota fere in regiam deinde migravit. Vnde patet horum neminem antea vidisse quod nunc cuique promptum est, et quod nos ipsi iam pridem saepe privatim et publice indicavimus tria duntaxat nova hanc collectionem afferre. Primum duo sunt ORIBASII libri de fractis et de luxatis, in quibus pleraque ut solet a GALENO sumit leviter immutata, nonnulla tamen eaque meliora addens ex aliis qui illi aetate atque arte antecellunt, atque hinc illa est clarorum nominum farrago quae multos fefellit. Deinde est SORANI libellus admodum brevis de fracturarum signis, ac demum APOLLONII Citiensis commentarius tripartitus in HIPPOCRATEM de articulis, cuius si verba demantur iam vulgata, non multum superat ab ipso enarratore proditum. Sunt hic praeterea eiusdem ORIBASII capita de laqueis et de machinamentis, quorum Latina tantum prostat interpretatio, Graecum vero exemplar adhuc latet. Cetera iamdiu notissima atque ab omnibus pertractata, quae tamen codicis nostri ope aliquatenus fieri possent fortasse meliora.

S E N A R I I

I.

HIPPPOCRATES et GALENE et RVPHE, [1]
Tuque CHIRON remediorum inventor,
Quatuorviralis morborum ſedatio,
Reliquuſque coetus ſapientum medicorum,
Sinu gaudium concipite et plaudite plurimum.
Labores enim veſtros ante obſcuratos,
Squalentes iam et neglectos,
Et vermibus obſitos, ut ferunt CALLISTHENEM, [2]
NICETAS inveniens omnipotens hippocrates
Inveſtigavit, edidit, et plurimum extulit.
Aliarumque multarum in unum corpus cogit et affert
Solutiones valetudinum, remedia, vulnerum medelas,
Et cunctas univerſim iuncturas oſſium
Effingit lineatione pictoris.
Si quis igitur recte ſtatuere crurum greſſum,
Fracturaſque femorum, iuncturam vertebrarum,
Claudoſque erigere, curſoreſque facere
Pedibus dolentes, alvei coxendicum
Fluxionem vincire, pedeſque firmare,

Aliam-

(1) Sequuntur in codice tria epigrammata ſenariis verſibus conſcripta non quidem veteris metri, ſed quod labentibus Graeciae rebus admiſſum, et undecimo praeſertim CHR. ſaeculo uſitatum fuit, non modulatum ſcilicet ſyllabarum quantitate, ſed numero duodenario, et accentus in penultima poſitione. Vide FABRICII *Bibl. Gr. vol X. p.* 319. Singula videntur eſſe autographa, ſcripturae enim forma differunt inter ſe et a reliquo libri contextu, neque ulla menda habent, quae alibi ſunt quamplurima Quapropter et haec edere viſum fuit a quibus noſtri codicis quaſi primi exemplaris auctoritatem exploratam habeamus

(2) Attici ſic potius quam Καλλισθένη dicere amant, ut animadvertit DEMETRIVS Phalereus *de elocut ed. Flor p* 59. CALLISTHENEM autem philoſophum neſcientem regibus uti pediculari morbo periiſſe tradidit CHARES hiſtoricus, poſtquam ſeptem menſes ALEXANDRI magni barbaro iuſſu in carcere et vinculis ſqualuiſſet, ut refert PLVTARCHVS *in Alex. p* 1277 *ed. H S et in Sylla p* 868 Id innuit et DIDDENES Laertius *lib* v. *ſegm* 5. cui fuiſſe dicitur *φθειριῶν καὶ ἀκόμιστος pediculis ſcatens et neglectus*. SVIDAS vero dum id memorat, huius ipſius epigrammatis noſtri teſtimonio uti videtur, ait enim in Καλλισθένης. Καὶ φέρεται ΛΟΓΟΣ ὡς ὁ ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ ὑπὸ φθειρῶν ὑπερβλύσεως καὶ ἐκβρώσεως τὸν βίον κατέστρεψε, καὶ μαρτυρεῖ ὁ ΙΑΜΒΟΣ οὗτος ΚΑΙ ΦΘΕΙΡΙΩΣΑΝ ΩΣ Ο ΠΡΙΝ ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ, περὶ τῆς ἰατρικῆς τέχνης λέγων ὡς ἠμέλητο πάνυ. CALLISTHENES *pediculis ſcatuiſſe eoque morbo vitam finiviſſe dicitur quod etiam* SENARIVS *hic teſtatur* Et pediculis ſcatentem ut olim CALLISTHENES, *Loquitur*

ibi

Ι Α Μ Β Ο Ι

Α.

Ι'ΠΠΟ'ΚΡΑΤΕΣ ΤΕ ΚΑΙ' ΓΑΛΗΝΕ' ΚΑΙ' Ρ'ΟΥ'ΦΕ,
ΧΕΙ'ΡΩΝ ΔΕ' ΚΑΙ' ΣΥ' ΦΑΡΜΆΚΩΝ ΕΦΕΥΡΕΤΆ,
Η' ΤΕΤΡΑ'ΡΙΘΜΟΣ ΤΩ'Ν ΠΑΘΩ'Ν ΓΑΛΗΝΟ'ΤΗΣ,
Α''ΛΛΗ ΤΕ ΠΛΗΘΥ'Σ ΤΩ'Ν ΣΟΦΩ'Ν Α'ΚΕΣΤΟ'ΡΩΝ
ΚΟ'ΛΠΟΙΣ ΧΑΡΑ'Ν ΔΕ'ΧΟΙΟ ΚΑΙ' ΚΡΟ'ΤΕΙ ΜΕ'ΓΑ.
ΠΟ'ΝΟΥΣ ΓΑ'Ρ Υ'ΜΩ'Ν ΤΟΥ'Σ ΠΡΙ'Ν Η'ΜΑΥΡΩΜΕ'ΝΟΥΣ
Α'ΥΧΜΩ'ΝΤΑΣ Η''ΔΗ ΚΑΙ' ΠΑΡΗΜΕΛΗΜΕ'ΝΟΥΣ,
ΚΑΙ' ΦΘΕΙΡΙΩ'ΝΤΑΣ, ΩΣ ΛΟ'ΓΟΣ ΚΑΛΛΙΣΘΕ'ΝΗΝ,
ΝΙΚΗ'ΤΑΣ Ε'ΥΡΩ'Ν ΠΑΓΚΡΑΤΗ'Σ Ι'ΠΠΟΚΡΑ'ΤΗΣ
Ε'ΞΕ'ΥΡΕΝ Ε'ΞΕ'ΔΩΚΕΝ Υ''ΨΩΣΕΝ ΜΕ'ΓΑ.
Α''ΛΛΩΝ ΤΕ ΠΟΛΛΩ'Ν ΣΩΜΑΤΟΥΡΓΕΙ' ΚΑΙ' ΦΕ'ΡΕΙ
ΛΥ'ΣΕΙΣ ΠΑΘΩ'Ν, ΦΑ'ΡΜΑΚΑ, ΤΡΑΥΜΑ'ΤΩΝ Α''ΚΗ,
ΚΑΙ' ΠΑ''ΣΑΝ Α'ΠΛΩ'Σ ΣΥΜΒΟΛΗ'Ν ΤΩ'Ν Ο'ΣΤΕ'ΩΝ
Ε'ΞΕΙΚΟΝΙ'ΖΕΙ ΤΗ͂ι ΓΡΑΦΗ͂ι ΤΟΥ' ΖΩΓΡΑ'ΦΟΥ.
Ο'ΥΚΟ'ΥΝ Ε'Α'Ν ΤΙΣ Ε'ΥΘΕΤΕΙ'Ν ΣΚΕΛΩ'Ν ΒΑ'ΣΙΝ
ΘΡΑΥ'ΣΕΙΣ ΤΕ ΜΗΡΩ'Ν, Ε'ΜΒΟΛΗ'Ν ΤΩ'Ν ΣΠΟΝΔΥ'ΛΩΝ,
ΧΩΛΟΥ'Σ Α'ΝΙΣΤΑ''Ν, ΚΑΙ' ΤΕΛΕΙ'Ν ΔΡΟΜΗΦΟ'ΡΟΥΣ
ΠΟΔΑΛΓΙΩ'ΝΤΑΣ, Ε'ΚΡΟΗ''Σ ΤΩ'Ν Ι'ΣΧΙ'ΩΝ
ΤΟ' Ρ'Ε'ΥΜΑ ΔΕΣΜΕΙ'Ν, ΚΑΙ' ΚΡΑΤΥ'ΝΕΙΝ ΤΟΥ'Σ ΠΟ'ΔΑΣ,

ibi poeta de arte medica, significare volens eam penitus negligi. Quae postrema verba e nostro codice versiculum illum fuisse depromptum manifesto indicant, etsi memoriter citando leviter immutatum, ut factum a veteribus plerumque videmus. Credi enim vix potest poetam alium antiquiorem eo exemplo iisdemque verbis usum de rebus medicis agentem, quod hic multo concinnius de libris chirurgicis adhibetur a scriptore qui se nec sterilem prodit neque ut ea ferebant tempora inelegantem. Congruit haec nostra coniectura cum SVIDAE aetate quae in extremum saeculi CHR. XI cadit ut visum est viris doctis, et cum domicilio, quod illi Constantinopoli fuisse creditur. Vid. FABRIC. *Bibl. Gr. Vol. IX. p.* 624. NICETAS enim noster collectionis chirurgicae auctor, ut egregius medicus hisce carminibus laudatus, existimari potest is fuisse ad quem *imperatoris medicum* extat epistola THEOPHYLACTI archiepiscopi Bulgariae *τῷ ἰατρῷ τοῦ βασιλέως Κυρίῳ* ΝΙΚΗ'ΤΑι quae est LV in edit. MEVRSII, qua se excusat de itinere non suscepto fratremque suum illi commendat. Hanc opinionem habuit ipse doctissimus FABRICIVS *Vol XIII. p.* 346. Fuerit ergo ille medicus vel MICHAELIS Ducae post annum CHR. MLXXI. vel ALEXII Comneni post annum MLXXX, ad utrumque enim scripta quaedam eiusdem archiepiscopi leguntur. Adeoque aetas ipsius NICETAE collectoris, et nobilis huiusce archetypi libri confectio definiri saeculo XI possunt vel forte sequentis initio, Cum praeterea scripturae ac picturae species et membranae earumque ornamenta similia sint prorsus iis, quae alibi temporum illorum certam notam praeseferunt, in nummis praesertim atque marmoribus.

ἌΛΛΗΝ ΤΕ ΤΟΥ͂ ΣΩΜΑΤΟΣ ὈΣΤΏΔΗ ΘΈΣΙΝ
ΘΡΑΎΟΥΣΑΝ ΕἸΣ ΣΎΜΠΛΗΞΙΝ ἉΡΜΌΣΑΙ ΘΈΛΟΙ,
ὯΔΕ ΣΚΟΠΕΙΤΩ ΤΗ͂Σ ΓΡΑΦΗ͂Σ ΤᾺΣ ΕἸΚΌΝΑΣ,
ΚΑῚ ΠΑ͂ΣΑΝ ΕὙΡΉΣΕΙΕ ΤΩ͂Ν ΠΑΘΩ͂Ν ΛΎΣΙΝ.
ἈΛΛ' ΟΥ̓͂Ν ἍΠΑΝΤΕΣ ΤΩ͂Ν ΣΟΦΩ͂Ν ἈΚΕΣΤΌΡΩΝ
ΝΈΟΙ, ΠΡΟΓΗΡΆΣΑΝΤΕΣ, ὙΠΟΥΡΓΩ͂Ν ὍΣΟΙ
ΓΥΜΝᾺ ΚΡΑΤΕΙ͂ΤΕ ῬΩΣΤΙΚΏΤΑΤΑ ΞΊΦΗ,
ΣΤΈΨΑΤΕ ΛΟΙΠῸΝ ΤΗ͂Σ ΓΡΑΦΗ͂Σ ΤῸΝ ἘΡΓΆΤΗΝ,
ἘΚ ΜΟΥΣΙΚΩ͂Ν ΠΛΈΚΟΝΤΕΣ ἌΝΘΗ ΤΩ͂Ν ΛΌΓΩΝ.
ΤῸΝ ΓᾺΡ ΦΑΝΈΝΤΑ ΚΟΣΜΙΚῸΝ ΕὐΕΡΓΈΤΗΝ
ΠΡΈΠΕΙ ΓΕΡΑΊΡΕΙΝ ὩΣ ΤΈΧΝΗΣ ΦΊΛΟΝ ΛΌΓΟΙΣ.
ἈΛΛ' ΟΥ̓͂Ν ΠΑΡ' ἩΜΩ͂Ν ΤΟΎΣ ΔΕ ΤΟΎΣ ΛΌΓΟΥΣ ΔΈΧΟΥ (1)
ΠΡΏΤΗΝ ἈΜΟΙΒῊΝ ΤΩ͂Ν ΣΟΦΩ͂Ν ΣΟΥ ΠΡΑΚΤΈΩΝ.
ΧΑΊΡΟΙΣ Ὁ ΔΕΙΧΘΕῚΣ ΕὐΣΘΕΝῊΣ ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ
ΚΑῚ ΠΑΓΓΆΛΗΝΟΣ ΤΩ͂Ν ΠΑΘΩ͂Ν ΓΑΛΗΝΌΤΗΣ.

B.

ΠΟΝΕΙ͂ ΜῈΝ Ἡ ΜΈΛΙΣΣΑ ΚΗΡΊΟΝ ΜΈΛΙ (2)
ΦΙΛΟΦΡΟΝΟΥ͂ΣΑ ΠΡΟΣΦΥΗ͂ ΣΥΝΕΡΓΆΤΙΝ,
ἘΠΕΊΠΕΡ ἌΛΛῼ Τῼ͂ ΤΡΥΓΩ͂ΝΤΙ ΚΗΡΊΑ
ΤῸ ΚΈΝΤΡΟΝ ἘΞΈΠΕΜΨΕ, ΚΑῚ ΠΛΉΤΤΕΙ ΜΈΓΑ.
ΣΚΌΠΕΙ ΔῈ ΧΕΙ͂ΡΑΣ ἈΦΘΌΝΩΣ ΤΕ ΚΑῚ ΦΡΈΝΑΣ
ΣΟΦΟΥ͂ ΝΙΚΉΤΑ ΔΕΞΙΟΥΜΈΝΑΣ ὍΛΟΥΣ,
ἘΝ ΟἿΣ ἘΦΑΠΛΟΙ͂ ΣΥΛΛΟΓΗ͂Σ Τῼ͂ ΣΥΝΤΌΜῼ
ΤῊΝ ὨΦΈΛΕΙΑΝ ΤΟΙ͂Σ ΛΑΒΕΙ͂Ν ΑἹΡΟΥΜΈΝΟΙΣ,
ΠΑΘΩ͂Ν ΔΥΣΑΧΘΩ͂Ν ἘΚ ΠΑΛΑΙΩ͂Ν ΠΟΙΚΊΛΩΣ
ἘΞΕΙΚΟΝΊΖΩΝ ΣΥΜΠΆΘΕΙΑΝ, ΔΕΣΠΌΤΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ͂ ΘΈΛΟΝΤΟΣ, ΠΑ͂ΣΙ ΔῈ ΤῸ ΣΥΜΦΈΡΟΝ.

ΧΡΙ-

(1) Poeta cum haſce laudes hic vocet primam a ſe remunerationem NICETAE bene factorum, innuere videtur et alteram illi eſſe expectandam aliquando locupletiorem. Cuiuſmodi allocutio nonniſi principem virum decet, ut ſuſpicari hinc fortaſſe liceat primum hoc epigramma ab ipſo eſſe imperatore MICHAELE, cui ſcribere iambos crimini datum fuit, ut ZONARAS refert *tom. III. pag. 220. edit. Wolf.* con-

Aliamque corporis osseam positionem
Distractam in compagem aptare velit,
Hic inspiciat picturae imagines,
Omnemque inveniet malorum solutionem.
Age nunc omnes docti medentes
Iuvenes senesque et ministri quicumque
Nudos tenetis validissimos enses,
Superest ut coronetis libri opificem
E musicis plectentes sermonibus flores.
Qui enim se beneficum hominibus praebet
Decet ornare, ut artis amicum verbis.
A NOBIS igitur hosce versus accipe
Primam vicem doctorum tuorum operum.
Valeas o qui te ostendisti fortem hippocratem
Et tranquillissimum laborum lenimen.

II.

Conficit apis favum ac mel,
Comiter amplectens laboris sociam,
In alium vero favos diripentem
Aculeum proferre solet ac valde ferit.
Specta manus liberaliter et mentem
Sapientis NICETAE benignas totas,
Quibus explicat collectionis compendio
Vtilitatem, capere volentibus.
Valetudinum gravissimarum ex antiquis varie
Effingens auxilium, domino
CHRISTO volente, opus omnibus utile.

Eius

conveniuntque aetas, et nota studia illius erga medicos ceterosque sapientes, et styli imperatorii nonnulla indicia, quae introsp cienti subobscura apparent.

(2) Alterum hoc carmen tum scriptura tum compositione magis perplexa et infeliciori verbisque aliquot quasi privatis differt a primo, adeo ut alium poetam NICETAE plaudentem, eumque *ἰάσιν* prodere videatur.

Eius quidem ingenium pictoris digitis
Formas velut imagine expreſſit,
Obſervans quod manifeſtum eſt dei voluntatum.
NICETAE, cui vere convenit victoriae nomen, manus
Expoſitiones ſcribunt imaginum,
Quae pulchritudinem oſtendunt lineamentorum,
Ambo vero peritiam conſonam rationi.
Medicinae adeptus eſt ipſe principatum
Perſpicue reſtituens cadentem artem,
Invidia latentem, ac aetate fatiſcentem,
Artem illam opificem; oſsium
Fracturam coercentem idoneo vinculo,
Prolapſus vertentem in proprium ſtatum,
Exceſsus et luxatos articulos
Ferentem iterum in aptiſsimam repoſitionem.
Is nempe accommodans compages ut erant natura
Imaginum quidem iuxta poſitae indicationi,
Sermonem vero formis, artificioſae repraeſentationi,
Picturam orationi corporatae,
Vt res erat protulit concinnae compoſitionis
Optimum opus, ingenioſe confectum.
Magiſtrum praeſtantiſſimum efficaci ſermone.

Καὶ νοῦς μὲν αὐτοῦ δακτύλοις τοῦ ζωγράφου
Μορφὰς ἀνιστόρησεν ὡς κατ' εἰκόνα
Τηρῶν ἐναργὲς τῶν Θεοῦ θελημάτων.
Φερωνύμου ΝΙΚΗΣ δὲ καὶ χεῖρες πάλιν
Τὰς ἐκφράσεις γράφουσι τῶν μορφωμάτων,
Ὡραιότητα δεικνύουσαι γραμμάτων.
Ἄμφω δὲ πεῖραν συντρέχουσαν τῷ λόγῳ.
Ἰατρικῆς εἴληφεν αὐτὸς τὸ κράτος,
Σαφῶς ἀνιστῶν συμπεσοῦσαν τὴν τέχνην
Φθόνῳ λαθοῦσαν καὶ καμοῦσαν τῷ χρόνῳ,
Τέχνην ἐκείνην δημιουργὸν, ὀστέων
Θραῦσιν περισφίγγουσαν εὐλόγῳ δέσει,
Τὰς ἐμβολὰς στρέφουσαν οἰκείᾳ βάσει,
Παρατροπὰς ἄρθρων δὲ καὶ τὰς ἐκφύσεις
Φέρουσαν εἰς ὄρθωσιν εὐπρεπεστάτην.
Καὶ δὴ προσάψας ἁρμογὰς, ὡς ἦν φύσει,
Τῶν εἰκόνων μὲν τῇ καταλλήλῳ φράσει,
Λόγον δὲ μορφαῖς, τεχνικῇ διαπλάσει,
Τὴν ζωγράφησιν σωματουμένῳ λόγῳ,
Ὡς εἶχεν ἐξήνεγκεν, εὐαρμοστίας
Ἄριστον ἔργον εὐφυῶς ἠσκημένον.
Διδάσκαλον φέριστον ἐμπράκτῳ λόγῳ.

Γ

ἹΠΠΟΚΡΑΤΕΣ ΣΚΙΡΤΗΣΟΝ ΕΥΦΡΑΙΝΟΥ ΜΕΓΑ
ΓΑΛΗΝΕ ΣΥΓΧΟΡΕΥΕ ΚΑΙ ῬΟΥΦΕ ΚΡΟΤΕΙ,
ΧΕΙΡΩΝ ΧΑΡΑΝ ΔΕΧΟΙΟ ΚΟΛΠΟΙΣ ΚΑΡΔΙΑΣ,
ἉΛΛΟΙΤΕ ΠΑΝΤΕΣ ὈΡΓΑΝΟΥΝΤΕΣ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ
ἸΑΤΡΙΚΗΝ ΤΕΡΠΟΙΣΘΕ ΚΑΙ ΤΕΘΝΗΚΟΤΕΣ.
ΠΟΝΟΥΣ ΓΑΡ ὙΜΩΝ ὯΔΕ ΝΙΚΗΤΑΣ ΓΡΑΦΩΝ
ΕἸΣ ΚΑΛΛΟΣ, ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΓΡΑΦΗΝ ἈΠΟΞΕΩΝ,
ΠΑΝΕΥΦΥΩΣ ΤΕ ΤΗΙ ΤΕΧΝΗΙ ΚΕΧΡΗΜΕΝΟΣ,
ΣΤΗΛΟΓΡΑΦΕΙ ΚΑΛΛΙΣΤΑ ΣΩΜΑΤΩΝ ΠΑΘΗ,
ΕἼΔΗ ΤΕ ΠΟΛΛΑ ΣΩΜΑΤΟΥΡΓΕΙ ΦΑΡΜΑΚΩΝ,
ΦΕΡΟΝΤΑ ΘΑΜΒΟΣ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΘΕΩΜΕΝΟΙΣ.
ΘΡΑΥΣΕΙΣ ΓΑΡ ὈΣΤΩΝ ΕΥΘΕΤΕΙ ΚΑΙ ΠΗΓΝΥΕΙ
ΤΡΟΠΑΣ ΜΕΘΕΛΚΕΙ ΤΗΙ ΠΡΙΝ ΕΥΑΡΜΟΣΤΙΑΙ,
ΤΟ ΣΤΡΕΒΛΟΝ ὈΡΘΟΙ ΤΗΙ ΚΑΤ᾽ ἈΡΧΑΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙ,
ΔΕΣΜΟΥΣ ῬΑΓΕΝΤΑΣ ἘΚ ΒΙΑΣ ΣΥΝΔΕΙ ΠΑΛΙΝ,
ΣΦΙΓΓΕΙ ΤΟ ΧΑΥΝΟΝ, ΚΑΙ ΚΡΑΤΥΝΕΙ ΤΟΝ ΤΟΝΟΝ,
ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΟΥΣ ἈΛΓΟΥΝΤΑΣ ἘΞΟΡΧΟΥΜΕΝΟΥΣ
ΔΕΙΚΝΥΣ, ΠΑΡΙΣΤΑ ΤΗΙ ΔΙ᾽ ἘΡΓΩΝ ἘΜΦΑΣΕΙ,
ΝΥΝ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ ΘΑΝΟΥΣΑΝ, ὭΣΠΕΡ ἘΚ ΤΑΦΟΥ
ΠΗΔΩΣΑΝ, ἘΜΠΝΟΥΝ ἘΜΠΑΛΙΝ ΔΕΔΕΙΓΜΕΝΗΝ.
ΟΥΚΟΥΝ ΓΕΡΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΝΕΟΙ ΤΕΧΝΗΣ ΦΙΛΟΙ
ΚΡΟΤΕΙΤΕ ΠΑΝΤΕΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΟΝ ἘΡΓΑΤΗΝ,
ΚΟΣΜΟΥΝΤΕΣ ΑΥΤΟΝ ὩΣΠΕΡ ἈΝΘΕΣΙΝ ΛΟΓΟΙΣ,
ὩΣ ΟἹΑ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΒΡΟΤΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ.[1]

ΣΩ-

(1) Tertii huius carminis dictio paulo simplicior et scripturae forma nonnihil dissimilis alium quoque poetam indicant. Quod si haec epigrammata autographa censenda sint, totus liber pro archetypo habendus erit non levi coniectura; quam et alia quoque signa confirmant. Eius autem marginem aliquantulo ampliorem olim fuisse patet, extremae enim literae alicubi abscissae apparent scholiorum, quae ab ipso NICETA esse

III.

Hippocrates exulta laetare valde,
Galene ſimul choreas duc, et rvfe plaude,
Chiron gaudium cape cordis ſinubus,
Ceterique omnes conficientes artem
Medicam laetemini licet defuncti,
Labores enim veſtros hoc modo nicetas deſcribens
Eleganter, ipſumque ſcriptum expoliens,
Atque omnino ingenioſe arte uſus,
Exponit pulcherrime corporum affectus,
Multaque genera colligit remediorum,
Admirationem omnibus qui intuentur afferentia.
Fracturas enim oſſium reponit et conglutinat,
Prolapſus retrahit in priorem compagem,
Perverſum recte ſtatuit in antiqua convenientia,
Colligationes vi diſruptas iterum nectit,
Conſtringit hiantia, tonumque firmat,
Iacenteſque dolore affectos ſaltantes
Oſtendens, ſiſtit operum repraeſentatione
Nunc artem demortuam, quaſi e tumulo
Surgentem, ſpirantem iterum exhibitam.
Senes igitur iuveneſque artis amici,
Plauſu omnes excipite libri artificem,
Ornantes illum ſermonibus ceu floribus,
Vt univerſim de mortalibus bene meritum.

F SO-

eſſe videntur, non inutilia et emendate ſcripta. Reſecti deinde marginis limbus inauratus fuit, idque antiquitus, nam aurum obductum pene evanuit vetuſtate In omnium poſtrema pagina cuius dimidia fere pars dilacerata periit, leguntur quaedam verborum reliquiae intricato et continuo fere literarum ductu, qualia ſunt quae μονοκονδύλια vocant antiquarii. Ea vero ſine magno periculo ſic legi ac ſuppleri poſſe arbitror.

τὰ

τὸ ΠΑΡΟ'Ν
βιΒΛΙ'ΟΝ ΥΠΑ'ΡΧΕΙ ΤΟΥ
ἰατρείου ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙ'ΟΥ ΤΩ'Ν
μ̄. μαρτύρων Ε'ΧΕΙ ΔΕ' ΦΥ'ΛΛΑ
τετραΚΟ'ΣΙΑ Ε'ΙΚΟΣΙ ΠΕ'ΝΤΕ ΜΗΝΙ' ΜΑΙ'Ω,
ἰνδικτιῶΝΟΣ Ε'ΚΤΗΣ

Praesens liber est scholae vel officinae medicae nosocomei XL martyrum. Habet vero folia quadringenta viginti quinque mense maio indictionis sextae.

Publicum valetudinarium ad templum XL. martyrum Νοσοκομεῖον κατὰ τὸν ναὸν τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων confectum ab ISACIO Angelo imperatore circa an. Chr. MCXC ex aedibus regiis quas excitarat ANDRONICVS, memorat NICETAS Choniates historiae Byz. lib. XVII, quod huic inscriptioni omnium optime convenit eorum quae Constantinopoli fuisse feruntur. Vnde vel extremo saeculo XII vel ineunte XIII literas illas scriptas fuisse coniicimus, quando codex adhuc integer erat, necdum viginti illa folia amiserat, quibus HIPPOCRATIS duo libelli continebantur ut superius annotavimus *pag* 4. In eadem enim extrema codicis pagina, recentiori manu, sed quae tamen videtur esse saeculi XIV adscriptum est Η' παροῦσα βίβλος ἔχει φύλλα ΥΓ̄. *Hic liber habet folia* CCCCIII, licet sint revera CCCCV Hinc patet illud infortunium nostro codici antea accidisse, quod confirmatur notis etiam numerorum barbaricis cuique folio iam dudum adscriptis eumdem terminum non excedentibus. Nos exemplum huiusce notationis et scripturae totius codicis tabella apposita repraesentavimus, gratum id fore sperantes eruditis, qui huiusmodi quoque diligentiam esse aliquid putare solent.

Specimina Scripturae Codicis Nicetae in Bibliotheca Medicea

ρξθ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΚΙΤΙΕΩΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΑΡΘΡΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ

θεορ ὁ φιλιατρόσοδια
καὶ μὲν ὁ μὲν βασιλεῦ
πτολεμαῖε. καὶ μάλιστα
δὲ συνορῶν προθύμως
τὰ ὑπὸ σοῦ ὑποταχθέν-
τα διατρασσομένους
τῶν ὑπὸ ἱπποκράτους
τοῦ θεοτάτου συγγρά-
ψαντος τὸ περὶ ὀργάνων
ἀσαφῶν καὶ θέσαν ἔσοι-
μένων καὶ μὲν κωμῶν ἀλλαμ

ΟΗ ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΓΑ-
ΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ λόγος μζ

Τῶν ἐξαρθρημάτων
τὴν ἀμείνω ἐξαρθ μίδιον
δὲ καὶ σφοδρὰ ὡς ἔχα
προσήγου μένας ἡ μή,
σφα. τὴν ... ἀδαμαρία
τοιοῦτ ... τοιοσ ἀρθρ
οἰσῦ ... ὑπο τὸ τοσ
γίγνε ... ται. τόγγου

Inscriptio extremae paginae

ἰατρεῖον

μ. μ

τετρακόσι

Praesens li
comei XL
viginti quinq

Publicum
Νοσοκομεῖον
fectum ab
MCXC ex
memorat N

ΣΩΡΑΝΟΥ ΕΦΕΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

SORANI EPHESII

DE SIGNIS FRACTVRARVM

E MEMBRANIS MEDICEIS FLORENTINIS

DESCRIPSIT ET INTERPRETATVS EST

A. COCCHIVS MVCELLANVS.

Σ Ω Ρ Α Ν Ο Υ

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

Α. σλς. Ε'Π Ι' ΚΡΑΝΙ'ΟΥ

ΚΑ'ΤΑΓΜΑ' ἐςι διαίρεσις ὀςῦ, κατ' εἶδος δὲ ἐπὶ κρανίου, τὸ μὲν ὠνόμαςαι ῥωγμὴ, τὸ δὲ ἐγκοπὴ, τὸ δὲ καμάρωσις, τὸ δὲ ἐγγείσωμα, τὸ δὲ ἐμπίεσμα, τὸ δὲ ἀποσκεπαρνισμὸς, ὡς δὲ ἔνιοι λέγουσιν καὶ ἀπήχημα, καὶ ἕλιγμα.

Β. σλζ Ρ'ΩΓΜΗ` μὲν ὖν ἐςὶν ἁπλὴ ῥῆξις ὀςέου παραπλησία ταῖς ὁρωμέναις ἐπὶ τῶν ὑελῶν σκευαρίων, ἡ μὲν ἄγαν ςενὴ καὶ τριχοειδὴς, ἡ δὲ ποσῶς πλατυτέρα, διαφέρυσα κατὰ μῆκος, ἐπεί ποτε μὲν κατὰ τῶν πλείςων ἐπιδιήκει μερῶν τῦ κρανίου, ποτὲ δὲ ἐνδοτέρω ῥαφῆς ὁρίζονται, καὶ κατὰ βάθος, ἡ γὰρ ἐξ ἐπιπολῆς μόνης ῥηγνῦσθαι τὴν ἐπιφάνειαν, ἢ μέχρι διπλόης, ἢ μέχρι μηνίγγων. Καταλαμβάνεται δὲ προανεςαλμένων τῶν ὑποκειμένων τῇ ὄψει, ςενοῦ δὲ ὄντος τοῦ τραύματος μηλώσει. Λεπτῆς γὰρ μηλωτίδος ἐντεθείσης τραχύτης ὑποπεσεῖται. Διακρίνεται δὲ τῆς ῥαφῆς τῷ εὐθυτενεςέραν μὲν εἶναι τὴν ῥωγμὴν, νύττειν τε καὶ τραχύνειν ἐνιάκις τὰ ἐπικείμενα, σκολιωτέραν δὲ τὴν ῥαφὴν καὶ μηδέποτε τραχύνουσαν. Τὴν δὲ ἄχρι μηνίγγων καταληπτέον ἐκ τῶν παρεπομένων μήνιγγι νυσσομένῃ καὶ φλεγμαινέσῃ καὶ διαπυϊσκέσῃ, τὴν γὰρ μηδὲν τέτων ἐπιφέρυσαν ὐδὲ καταλαμβάνειν εὔχρηςον, τότε γὰρ δεῖται τῆς ἀνασκευῆς ὅταν ἐπιφέρῃ τι τῶν εἰρημένων.

Γ. σλη. Ε'ΓΚΟΠΗ` [2] δὲ ἐςι ῥῆξις ὀςέου πλαγία γινομένη διὰ πρόπτωσιν ἐπάκμου σώματος, καὶ ταύτης δὲ παρὰ τὸ βάθος ἡ διαφορὰ παραπλησία τῇ ῥωγμῇ,

κα-

(1) Cum quinque aut sex adhuc SORANOS agnoscat historia medicinae neque diiudicare certo possimus cuinam sit libellus hic tribuendus, suspicari interea liceat ab illo scriptum fuisse, qui Ephesi natus et Alexandriae doctus Romae flos medicorum fuit felicissima tempestate sub regno TRAIANI atque HADRIANI, ut refert SVIDAS. Memorat aliquoties eum GALENVS non modo sine maledicto, sed medicamenta eius aliqua referens Citatur ab AETIO et nonnunquam a PAVLO, plurimumque ab AVRELIANO laudatur, ut eximius methodicae disciplinae magister, multaeque eius sententiae indicantur revera perquam salubres, librique nominantur *de coenotetis* hoc est *περὶ κοινοτήτων*. *Lib. IV Chronicor. Cap. I* Ea sunt communia illa morborum quae methodici intuentur, neglecta rerum latentium coniectura, et imperita immensa atque fallaci singularium experimentorum observatione In chirurgia quae communia contemplantur methodici alieni remotionem universim spectant, cuius in ipso corpore suborti speciem quandam fracturas faciunt, ut egregie exponit HERODOTVS seu quisquis est auctor libri introductionis vel medici qui inter Galenicos habetur *Edit. Basil tom. IV p.* 372 cuius verba sic alicubi paulo emendatiora leguntur. Αἱ δὲ ἐν χειρουργίαις κοινότητες κατὰ τὴν τοῦ ἀλλοτρίου ὑπεξαίρεσιν. Διττὸν γὰρ τὸ ἀλλότριον, ἤτοι ἔξωθέν ἐςιν ἢ τῶν ἐν σώματι. Τὸ μὲν ἔξωθεν ἁπλοῦν, τρία δὲ εἴδη τῶν ἐν σώματι Ἀλλὰ τὸ μὲν ἔξωθεν ἀλλότριον ὡς σκόλοψ καὶ βέλος καὶ πᾶν ὅπερ ἐνδείκνυται τὴν τελείαν ἐξαίρεσιν Τῶν δὲ ἐν τῷ σώματι τὸ μὲν τῷ τόπῳ ἀλλότριον ὡς ὑπόχυμα καὶ ἐξάρθρημα, καὶ ΚΑ'ΤΑΓΜΑ, ἅπερ ἐνδείκνυται τὴν μετάθεσιν ἢ ἀποκατάςασιν εἰς τὸν ἴδιον τόπον. Τὸ δὲ τῷ μεγέθει ἀλλότριον, ὡς τὰ ἀποςήματα πάντα -- τὸ δὲ τῇ ἐλλείψει ἀλλότριον -- οἷον τὰ κολοβώματα πάντα. κ. τ. λ. *In chirurgia communitates in alieni ablatione consistunt. Duplex enim alienum est vel extrinsecus illatum vel ex iis quae in corpore suboriuntur Illud simplex, huius vero sunt species tres Atqui extrinsecus alienum est ut paxillus et telum et omne quodcumque per-*

S O R A N I

DE SIGNIS FRACTVRARVM

I. CCXXXVI. IN CALVARIA.

FRACTVRA est divisio ossis, specie vero in calvaria alia vocata fuit fissio, alia incisio, alia cameratio, alia subgrundatio, alia impactio, alia dedolatio, et ut aliqui dicunt etiam resonantia et inversio.

II. CCXXXVII. FISSIO igitur est simplex ossis fractura similis iis quae in vitreis vasculis spectantur. Alia quidem tenuissima et crinis specie, alia vero latior aliquantulum, differtque longitudine, quoniam aliquando ad plerasque calvariae partes pertinent, alias citra suturas terminantur, et altitudine, vel enim summa tantum superficie fractum os est, vel usque ad meditullium vel ad membranas. Deprehenditur quidem visu retractis antea quae subiacent, tentando vero ubi vulnus angustum est, tenui enim immisso specillo asperitas incidet. Distinguitur autem a sutura quod rectius extensa fissio sit et pungat nonnunquam et exasperet quae supra iacent, sutura vero tortuosior ac nunquam asperans. Quae membranam cerebri pertingit deprehendi debet ex iis quae hanc vel punctam vel inflammatam aut suppurantem consequi solent, eam enim quae nihil affert eiusmodi, neque scrutari commodum est, tunc quippe recognitione opus habet cum quid illorum attulerit.

III. CCXXXVIII. INCISIO est scissura ossis transversa quae fit a prolapsu corporis acie praediti, eiusque differentia quoad altitudinem eadem

perfectam ablationem indicat. Eorum quae in corpore fiunt aliud est loco alienum ut suffusio, et luxatum, et FRACTVRA, *quae indicant transpositionem vel restitutionem in proprium locum, aliud vero est magnitudine alienum, ut abscessus omnes --, aliud est alienum defectu -- cuiusmodi sunt mutila omnia, et cet.* Vnde liquet eum qui communia morborum tractare instituit, de FRACTVRARVM signis dicere debuisse, adeoque partem hanc esse posse illorum SORANI methodici librorum περὶ κοινοτήτων. Ipsaque in hoc libello tractatio rerum duntaxat manifeste apparentium, sine ulla virium occultarum contemplatione, eiusdem SORANI morem illum laudabilem aliunde notum planissime ostendunt. Totius libri argumentum est de fracturis universim, titulus vero ἐπὶ κρανίου alia manu in codice adscriptus indicat primam tantummodo particulam, quam rem videtur vel minus animadvertisse vel consulto praeteriisse VIDIVS, cum ipsa haec capita subobscure innuens *Chirurg. e Graec. convers. pag. 72. ed. Paris.* a se indubie visa in codice regis Galliae ait SORANI *scripta de vulneribus capitis adhuc extare*, quasi haec integrum librum conficerent. Vulnera appellat imitatione HIPPOCRATIS in capite, quae aliis ipsique SORANO sunt fracturae.

(2) Sic recte est INCISIO non EXCISIO ut apud VERTVNIANVM et alios, quibus E'KKOΠH' legitur in locis GALENI et PAVLI quos adducunt. Omnes fefellit PAVLI codicum etiam veterum scriptura in quibus ut vidimus in MEDICEIS mendose est Ἐκκοπή. Ἐκχίσωμα. Ἐκπίεσμα. In definitionibus medicis GALENI *Oper. t. IV. pag. 399.* Ἐγκοπὴ ἐστὶν ὀστοῦ διακοπὴ μετὰ τοῦ ἀνακλᾶσθαι τὸ πεπονθὸς ὀστοῦν. Henr. STEPHANVS in *Dictionario medico p. 288* interpretatur *Encope est ossis divisio qua os offensum est fractum* voluit certe dicere *infractum*. De SILVANIO minus mirum qui *refractum* habet *Edit. Lat. Iuntar vol. I. p. 48.* legisse enim videtur ἀνάκλασιν, PAVLVM secutus, cui Ἐκκοπὴ ἐστὶ διαίρεσις τοῦ κρανίου μετὰ ἀνακλασμοῦ τοῦ πεπονθότος. *Excisio est divisio calvariae cum ossis affecti refractione*, ut vertit CORNARIVS *lib.* VI. *cap.* XC. Sed haec admodum obscura sunt si cum perspicua et rei aptissima SORANI nostri descriptione comparentur.

dem quae fissurae. Deprehenditur visu, adeout aliquando et palpitatio membranae cerebri conspici queat.

IV. CCXXXIX. CAMERATIO vero est duorum ossium infractio mutuo nisum facientium, cum quid acuminatum impactum [1] vi revulsum fuerit. Idque visus deprehendit. Ad illius notationem vero occurret tumor cum asperitate. Id accidit aliquando incolumi etiam meditullio labiis mutuo connitentibus. Per quam fracturam specilli acies demissa quasi vacuum locum pervadit.

V. CCXL. SVBGRVNDATIO [2] est fracti ossis sub oram contrapositi insinuatio, presfuram afferens membranarum cerebri, aliquando prorsus soluta ad fundum continuitate, aliquando etiam partim remanente.

VI. CCXLI. IMPACTIO [3] est ossis fractura multiplex cum fractum subsedit adeo ut attritum faciat. Vtramque deprehendit visus et specillum. Vtrobique enim cavum cum asperitate in ambitu repraesentatur et os fractum omnino concedens.

VII. CCXLII. DEDOLATIO est perfecta ossis abscissio obliqua, ut in lignis ascia dedolatis ea quae dicuntur segmenta, dum aufertur quoque simul superposita caro.

VIII. CCXLIII. [4] RESONANTIA est secundum aliquos facta in calvariae partibus fractura oppositis iis quae percussae fuerunt, sine vulnere superpositarum.

IX. CCXLIV. IMPRESSIO [5] secundum aliquos est in pueris ossis cavatio similis ei quae fit in oleariis vasis coriaceis vel plumbeis sine fractura. DEMETRIVS [6] hanc impactionem vocat.

X. CCXLV. FIVNT quoque et aliis locis fracturae, aliae quidem assulose quasi recta finduntur, aliae caulis modo vel raphani vel cucumeris, aliae in unguem, vel calami modo, paulum oblique finibus mutuo sibi re-

(1) VIDIVS hinc sumpsisse videtur quae habet *p* 69. *Evenit interdum ut os quod fractum deorsum compellitur, simul cum telo sursum revertatur attollaturque, quod malum καμάρωσις vocatur*. Et ab eo FALLOPPIVS cap XIII. *Quum quis lancea alterius caput percutit, si voluerit extrahere lanceam, ita compactum ferrum est cum osse, ut extrahat os in partes superiores, et ista vocatur καμάρωσις concameratio* Quam ob rem ambo inter clarissimos Italorum numerandi immerito vapulant a VERTVNIANO Gallo eos irridente et ut falsos his verbis arguente *p*. 56. *Valeant* FALLOPPIVS *et* VIDIVS *quorum alter lanceae alter alius cuiusdam teli ictum nobis obtrudit. quae ossis fracti partes supra caput camerae modo attollant. Quam fracturae speciem rarissimam esse testatur* FALLOPPIVS. *Profecto tam rara est, ut de ea nunquam cogitarint veteres*. En vero ex hac luculenta SORANI descriptione uterque figmenti suspicione liberatur, et nimium breves ea de re GALENI et PAVLI notiones explicantur.

(2) Male hoc nomen scribitur ἘΚΓΕΙΣΩΜΑ apud PAVLVM in *ed. Basil. pag.* 210 *lin.* 50. quod mendum non solum retinuit sed amavit VERTVNIANVS, qui eo saepe utitur. atque id etiam GALENO tribuit contra exemplarium fidem, in quibus est ut hic ἘΓΓΕΙΣΩΜΑ. Bene tamen facit quod interpretetur SVGGRVNDATIONEM, est enim ab origine vocabuli Γεῖσον, quod HESYCHIVS exponit *στεφάνωμα οἴκου domus coronamentum*, ut *γεῖσσον, τὸ τῆς στέγης ἐξέχον tecti partem ultra muros extentam*, quae Latinis est *grunda*, et *subgrunda*. Ac bene PAVLI locum vertit *Suggrundatio est cum os ita dividitur ut laesa pars subeat integro ossi ea parte qua membranam spectat* Graeca sunt Ἐγγείσωμα δὲ, ἐστὶ τοῦ ὀστέου διαίρεσις μετὰ τὸ τὸ πεπονθὸς αὐτοῦ ὑπεληλυθέναι τοῦ κατὰ φύσιν κάτω πρὸς τὴν μήνιγγα Quorum sensum minus assecuti sunt GVINTERIVS atque CORNARIVS Ille praeterea vim vocabuli acute non perspexit *appropinquationem corporum* reddens quasi esset ab ἐγγύς *prope* ut falso putavit quoque GORRAEVS in *Definitionibus medicis*.

(3) Hinc unius literulae mutatione emendandum est illud ἘΚΠΙΕΣΜΑ quod in exemplaria PAVLI et GALENI, et in commentarios VIDII ET VERTVNIANI, et in ipsius Henr STEPHANI vocabula medica irrepsit, atque inde in omnium fere chirurgorum scripta, quod interpretari coacti sunt *expressionem* vel *effractionem*, vel *effracturam*, contra sensum appositae ubique descriptionis, qua introrsum et in profundum desidere, abscedere, descendere, et imprimi ossa declarantur. Latini barbari scriptores minus corrupte habent *Empiasma* ut HALYI operum ex Arabico interpres STEPHANVS An-

καταληπτὴ δὲ τῇ ὁράσει, μέχρι οὗ ποτὲ καὶ τὸν τῆς μήνιγγος ὁρᾶσθαι παλμόν.

Δ. σλθ. ΚΑΜΑ'ΡΩΣΙΣ δέ ἐστιν δυοῖν ὀστέων ἀνάκλασις πρὸς ἄλληλα τὴν συνέρεισιν ποιησαμένων, ὅταν ἔπακμόν τι σφηνωθὲν μετὰ βίας ἀνασπασθῇ, καταλαμβάνει δὲ τοῦτο ὄψις. Πρὸς δὲ τὴν σημείωσιν ὄγκος ὑποπεσεῖται μετὰ τραχύτητος. Ἐσθ' ὁπότε δὲ καὶ τῆς διπλόης σωζομένης, καθ' ὃ συνήρεικεν ἀλλήλοις τὰ χείλη, δι' ἧς κενεμβατεῖ καθιέμενον τὸ ἄκρον τῆς μηλωτίδος.

Ε. σμ. Ε'ΓΓΕΙ'ΣΩΜΑ δέ ἐστιν ὀστέου ῥαγέντος ὑπὸ τὸ ἀντικείμενον ὑποδρομή, θλίψιν ἐπιφέρουσα μηνίγγων, ποτὲ μὲν κατὰ πᾶν ἀπολελυμένης τῆς κατὰ βάσιν συνεχείας, ποτὲ δὲ κατά τι μενούσης.

Ϛ. σμα. Ε'ΜΠΙ'ΕΣΜΑ δὲ ῥῆξις ὀστέου πολυμερὴς μετὰ τοῦ ὑφιζηκέναι τὸ καταγὲν, ὡς καὶ θλίψιν ἀποτελεῖν. Καταλαμβάνει δὲ ἑκάτερον ὄψις καὶ μήλωσις, κοῖλον γὰρ ἑκάτερον μετὰ τῆς ἐν κύκλῳ τραχύτητος ὑποπίπτει, καὶ σύνεικον τὸ καταγὲν ὀστοῦν πάντως.

Ζ. σμβ. Α'ΠΟΣΚΕΠΑΡΝΙΣΜΟ'Σ δὲ ὁλοτελὴς ὀστοῦ ἀποκοπὴ παράλοξος, καθάπερ ἐπὶ τῶν σκεπάρνοις ἀποπελεκομένων ξύλων, καὶ ἀποσύρματα λέγεται, συναφαιρουμένης καὶ τῆς ἐπικειμένης σαρκός.

Η. σμγ. Α'ΠΗ'ΧΗΜΑ δέ ἐστιν κατ' ἐνίους ἡ ἐκ τῶν ἀντικειμένων τοῖς πεπληγόσι μέρεσιν τοῦ κρανίου γενομένη ῥωγμὴ, δίχα τραύματος τῶν ἐπικειμένων.

Θ. σμδ. ΘΛΑ'ΣΜΑ δὲ κατ' ἐνίους τὸ ἐπὶ τῶν παιδῶν τοῦ ὀστέου κοίλωμα, παραπλησίως τοῦ ἐπὶ τῶν δερματίνων ἢ μολυβίνων ληκύθων ἄνευ ῥήξεως. Ὁ μέν τοι ΔΗΜΗ'ΤΡΙΟΣ τοῦτο ἐμπίεσμα καλεῖ.

Ι. σμε. ΠΕΡΙ` δὲ τοῖς ἄλλοις τόποις κατάγματα γίνεται, τὰ μὲν σχιδακηδὸν ὡς ἀπ' εὐθείας σχίζεται, τὰ δὲ καυληδὸν ἢ ῥαφανηδὸν ἢ σικυηδὸν, τὰ δὲ εἰς ὄνυχα ἢ καλαμηδὸν ὑπολόξως κατὰ πέρας εἰς ἄλληλα, ὥστε περιφέρειαν ἔναγμον γί-

Antiochensis saeculo XII. cuius verba citat CARPVS *de fractura calvae cap I.*

(4) Vulgo vocant *Contrafissuram*, ut PAREI interpres *Lib. IX. de vulnerib. cap. I. et VIII.* CELSVS non nominat ubi hanc innuere videtur *lib. VIII cap. IV.* neque CARPVS, qui de hac disputat libro de *fractura calvae* fol. XI VIDIVS qui librum manuscriptum nostro similem prae manibus habuit, sic ait in commentario ad HIPPOCRATEM *de vulneribus capitis* pag 72 *Hic est postremus fracturae modus quum plaga in una parte est, altera os finditur SORANVS cuius scripta de vulneribus capitis adhuc extant, voluit quemadmodum in vitro ita in osse capitis ictu unius partis non solum alteram findi, sed contrariam, quam sententiam reprehendit* PAVLVS *Aegineta et cet.* unde videtur male coniunxisse postrema verba particulae primae huiusce libelli cum primis secundae, in quibus liquido apparet SORANVM satis apposite comparasse fissionem calvariae rimis vitreorum vasculorum, non autem resonantiam, de qua hic suo loco longe diversa tradit, ac se huiusmodi fracturam numquam vidisse prodit. PAVLI verba sunt *lib VI cap XC pag* 211. *lin.* 10. Πλανῶνται δὲ ἔνιοι οὐδὲ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὑαλίνων ἀγγείων ὡς αὐτοί φασι κἀνταῦθα γίνεται. *At hi falluntur non enim sicut in quibusdam vitreis vasis ut ipsi dicunt ita et hic fit.* Si tacito nomine SORANVM hic intelligit PAVLVS patet ipsum a confusa scriptura sui codicis fuisse deceptum, atque in criticum hunc errorem VIDIVM induxisse, quem hic sagacitas sua deseruit. Eiusque vestigia persecuti recedunt pariter a vero FALLOPPIVS *Comment in* HIP. *de vuln capitis cap. XVI* et VERTVNIANVS itidem *commentario.* in eundem librum *pag.* 65 et quicunque alii SORANI libello hoc antea latente non inspecto, eum resonantiae auctorem et inconcinnae illius comparationis reum faciunt. Opportunum hic fortasse fuerit admonere, ea quae in VESALII postumo opere chirurgiae *lib. II. cap II.* leguntur sex paginas implentia editionis Venetae an. MDLXIX *a fol* 91 *usque ad* 94. eadem prorsus esse quae prostant apud FALLOPIVM *cap.* XIV. *commentarii in* HIP *de vuln. cap.* paulo antea editi, voculis tantummodo aliquot immutatis ac ridiculo mendo admisso, quo citatur SORANVS *lib. VIII c IV. in tractatu de vuln capitis.* Indicium illud in margine FALLOPPII est loci CELSI, cuius testimonio ibi utitur.

(5) Idem hoc est quod ἔλιγμα *inversio*, superius particula I. memorata, quae PAVLO dicitur *lib.* VI. *cap* XC. ὥστις καὶ οἷον κάμψις ἐπὶ τὰ ἔνδον τοῦ κρανίου *compulsio et quasi* INFLEXIO *ad interna calvariae*

(6) Hic ille est fortasse DEMETRIVS cuius liber citatur ab AVRELIANO *Chronicor. lib V. cap IX.* dictus ibi *Apa-*

γίνεσθαι σχήματι ὄνυχος παραπλησίαν, τὰ δὲ κατὰ ἀπόθραυσιν ὡς πανταχόθεν ἀπολελυμένην ἔχειν τὴν συνέχειαν, τὰ δὲ αλφιτηδὸν, καὶ καρυηδὸν, ὅσα εἰς ἄραγμα πολυμερῶς εἰς λεπτὰ μέρη ῥήγνυται.

ΙΑ. σμϛ. Περὶ ῥινός. Ῥινὸς μὲν οὖν καταγείσης σημείωσις γίνεται ἡ σκολίωσις, ἐνίοτε καὶ ἀποθραύεταί τι μέρος αὐτῆς, καὶ διὰ τῶν δακτύλων μετάγεται. Τὴν δὲ ἄνευ πάσης διαστροφῆς ῥῆξιν διὰ μηλωτίδος καταλαμβάνομεν, ἢ καὶ δακτύλων, ἐπινυστομένων τῶν ἐπικειμένων.

ΙΒ. σμζ. Περὶ γένυος. Γένυς δὲ ῥαφανηδὸν μὲν πολλάκις, σχιδακηδὸν δὲ ὀλιγάκις κατάγνυται, ποτὲ δὲ καὶ κατὰ θραῦσιν ἀδιάστροφος μένει, ἢ διαστρέφεται συννεύουσα ἢ παραλλάσσουσα ἄνω ἢ κάτω, ἔσω ἢ ἔξω περιτρεπομένη. Σημειωτέον δὲ τὸ ἐπὶ ταύτης κάταγμα τῇ ὑπεροχῇ, καὶ τῇ κοιλότητι, καὶ τῇ διαστροφῇ τῇ πρός τι τῶν εἰρημένων μερῶν, ὥστε μὴ κεῖσθαι τοὺς ὀδόντας αὐτοῖς καταλλήλως, καὶ τῷ πρὸς τὴν διὰ τῶν δακτύλων κίνησιν ψόφον γίνεσθαι καὶ νυγμὸν, ἐν δὲ τῇ συννεύσει τὴν ὑπεροχὴν ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ τοῦ στόματος εὑρίσκομεν. Γινομένης δὲ περιοχῆς ἢ κοιλότητος κἂν ταῖς ἐξαρθρήσεσι, διακριτέον τὸ πρὸς τοῖς κορωνοῖς ῥαφανηδὸν γινόμενον κάταγμα, διὰ τοῦ κινεῖσθαι κατὰ τὴν διὰ τῶν δακτύλων παραγωγὴν, τὸ ἐξάρθρημα δὲ ἀκίνητον εἶναι μέχρι τῆς διαστάσεως.

ΙΓ. σμη. Περὶ κλειδός. Κλειδὸς δὲ καταγείσης σχιδακηδὸν μὲν πλατυτέραν αὐτῆς τὴν θέσιν ὁρῶμεν, πρός τε τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων ἐντυποῦται τὸ δέρμα εἰς παραμήκη κοιλότητα, καὶ προσεπινύττεται. Ῥαφανηδὸν δὲ πρὸς τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων κινούμενον ὑποπίπτει τὸ ὀστοῦν, καὶ πρὸς τὴν παραγωγὴν διὰ τῆς ψαύσεως τρίζον, ὁ δὲ θώραξ φαίνεται στενότερος περιτροπῆς γενομένης, ὁρᾶται δὲ καὶ διαστροφὴ καὶ ὄγκος καὶ κοιλότης. Εἰς ὄνυχα δὲ τὸ ἄκρον τοῦ κατάγματος στεγνότερον ὑποπίπτει, καὶ σκόλοπι παραπλησίως νύσσει τὸ σύγκριμα. Ἀλφιτηδὸν δὲ πολλάκις, καὶ ἀνωμαλία τοῖς δακτύλοις ὑποπίπτει.

ΙΔ. σμθ. Περὶ ὠμοπλάτης. Τῆς ὠμοπλάτης τὸ μὲν τραπεζῶδες εἰ καὶ σπανίως ῥήγνυται καὶ ἐμπιέζεται.

ΙΕ. σν. Περὶ ῥάχεως. Ἡ δὲ ῥαχὶς θραύεται, καταλαμβάνεται δὲ τραύματος μὲν γενομένου διὰ τῆς ὄψεως, χωρὶς δὲ τραύματος ἡ μὲν ἁπλῆ ῥῆξις διὰ τῆς πρὸς τοὺς δακτύλους ὑποπίπτει ἀνωμαλίας σὺν τῷ τοπικῷ πόνῳ. Τὸ δὲ ἐμπίεσμα διὰ τῆς κοιλότητος καὶ ἀλγήματος νυγματώδους καὶ νάρκης τοῦ παρακειμένου βραχίονος, καὶ εἴξεως, καὶ ψόφου. [1]

Ιϛ. σνα. Περὶ στέρνου. Στέρνου δὲ ἡ μεσότης μὲν διαιρεῖται καὶ ἐμπιέζεται, τὸ δὲ ἄκρον ἀποθραύεται. Τὴν μὲν οὖν ῥῆξιν σημειωτέον, διὰ τὴν πρὸς τοὺς δακτύλους ἀνα-

Apameus et mendosa fortasse scriptura *Attaleus lib. III. cap XVIII. Acutorum*, et *Aponieus lib. II. cap* XXXIII Ipso libri I. initio et alibi saepius HEROPHILI sectator fuisse declaratur eiusque non vulgares aliquot sententiae traduntur. Patria Apamea indicare videtur eundem hunc esse DEMETRIVM Bithynum ab HERACLIDE Tarentino laudatum apud GALENVM *de compos. medicament. per gen. lib. IV. cap VII*, ac proinde antiquiorem HERACLIDE fuisse, qui discipulus MANTIAE fuit, qui HEROPHILVM ipsum audivit clarum circa annum ante CHR. CCC, adeout conicere liceat DEMETRIVM hunc SORANO memoratum floruisse circa ann. ante CHR. CCL. Mirum est vix esse nominatum a CLERICO in *historia medicinae* ubi tantum dicitur *pag.* 325. *ab* AVRELIANO *citari in rebus levis momenti*.

(1) Recte SORANVS torporis hic mentionem fecit qui fracturam seu impactionem *ἐμπίεσμα* processuum po-

respondentibus, adeout ambitus acuminatus fit unguis specie. Aliae comminutim dissolutam undique continuitatem habentes, aliae in farinam vel nucium modo, quae scilicet in collisu multifariam in tenuia frusta confringuntur.

X. CCXLVI. DE NASO. Nasi fracti signum est obliquitas, nonnunquam pars eius aliqua abrumpitur, quae digitis movetur. Fracturam quam nulla distortio sequitur specillo deprehendimus, vel etiam digitis, cum superpositae partes punguntur.

XI. CCXLVII. DE MAXILLA. Maxilla vero saepe raphani modo, raro autem assulatim frangitur, aliquando etiam a collisu manet non perversa, vel pervertitur inclinata, vel cedens sursum, aut deorsum, interius aut exterius circumacta. Huius fracturae signa sunt, vel quid iis partibus extans vel cavum vel depravatum, adeout sibi dentes mutuo non respondeant, tum quod sonus et punctio fiat a motu prementium digitorum. Quando inclinatur deorsum, extuberans aliquid in oris cavo deprehendimus. Cum vero impressio vel cavatio luxatae quoque accidat, distinguendum probe est. Fractura quae fit ad rostra maxillae raphani modo, dignoscitur quod moveatur dum ope digitorum adducitur, luxata vero immobilis fit usque ad seiunctionem.

XIII. CCXLVIII. DE IVGVLO. Iuguli assulatim fracti positum latiorem videre est, digitorumque impressione cutis in longum cavatur, et superne punctio sentitur. Si fractum fit raphani modo, adigentibus digitis os motum cedit ac dum adducitur contactu stridet, pectus vero angustius apparet si conversio fiat simulque distortio tumor et cavum spectantur. In fractura ad unguem ossis apex solidior se offert, et quasi quidam aculeus carnem pungit. Farinae modo saepe fit et inaequalitas tum digitis obiicitur.

XIV. CCXLIX. DE SCAPVLA. Scapulae latum os etsi rarius, confringitur tamen et subigitur.

XV. CCL. DE SPINA. Spina autem colliditur, deprehenditurque, si vulnus adest, visu, si vero cutis integra est, simplex fractura sub digitos cadit ob inaequalitatem cum dolore loci. Impactio vero dignoscitur ex cavo ac dolore pungente, et torpore adiacentis brachii, et cessione, ac fragore.

XVI. CCLI. DE PECTORE. Pectoris medium finditur et impellitur, summum vero abrumpitur. Distinguenda igitur fractura est ex inaequalitate

G ad

posteriorum consequitur, longe tamen perniciosior quam qui hoc loco indicatur. Officulis enim illis comminutis medullam per ea descendentem comprimi, pungi, atque inflammari necesse est, et subiectas corporis partes universas resolvi, ac vesicae et recti intestini vim constringentem amitti, adeout urina et excrementa vel supprimantur vel sine voluntate prorumpant. Qua certissima atque evidentissima nota nos saepe coniecimus vertebrae alicuius processum spinosum introrsum contractum fuisse, et cum mors plerumque vel cita vel tarda insecuta sit, incisis corporibus, id mali solum fuisse vidimus, etsi nullo modo vertebrae exciderint. Antiqui id parum perspexisse videntur, a quibus noxae et pericula vertebris luxatis tribuuntur, quae revera fractarum sunt. Hoc infortunium longe frequentius quoque quam illud accidere comperimus, secus ac illi putarunt, ut videre est apud CELSVM *lib VIII cap IX*, ubi emendatius quam in ALMELOVEENIANIS editionibus pag 531 legendum est, ut habet vetustus codex MEDICEVS et Florentina editio princeps. SI ID QVOD (vulg. *quid*) *ex vertebra* EX-

ad digitos, et ex fragore, impulsio ex cavatione et cessione. Insequitur difficultas spirandi ac tussis et punctio, nonnunquam et sanguinis exscreatio.

XVII. CCLII. De costa. Costa fracta inaequalitas digitis se offeret et fragor et distortio, et plerunque introrsum inclinatio, dolorque pungens cum difficultate spirandi ac tussi, nonnunquam sanguis quoque exspuitur.

XVIII. CCLIII. De coxarum ossibus. Coxarum ossa in extremo seu spina colliduntur, in medio franguntur per longitudinem, et intro pelluntur, dolores pungentes facientia, adiacentisque cruris torporem. Adducenda huc sunt quae de signis circa scapulam diximus, itemque et ad ossa pectinis.

XIX. CCLIV. De humero et femore. Humero fracto vel femore, distortio fit aliquo e quatuor locis, plurimumque in femore fit antrorsum, eo enim naturaliter curvatum est. Insequitur vero tumor qua parte divertit, et locus concavus fit unde traducitur, ac motus a manuum appositione et fragor et impressio longitudinis.

XX. CCLV. De brachio et crure. Ossium brachii et cruris ubi utrumque comminutum sit, similia iis accidunt quae in humero et femore. Alterius vero ossis distortio minus mali habet. Declinatio fit duobus in locis, in priorem et posteriorem. Si cubitus laesus est in interiorem, si radius in exteriorem, si tibia in posteriorem, si fibula in priorem.

XXI. CCLVI. De Patella. Patella fracta motus se ostendit continentium partium quae in ea sunt, et concavus locus et fragor.

XXII. CCLVI. De prima et altera palmae parte et digitorum ossibus et de planta ac digitis. Ossa carpi et metacarpii et scutularum et tarsi et digitorum omnium comminuta moventur et fragorem edunt, itemque et os cubo simile.

XXIII. CCLVIII. De talo. Talus non frangitur quod fibula et osse cubo simili contineatur, [1] eademque de causa neque auris os neque colli vertebra quae cavo absconduntur.

Communiter de omnibus animadvertendum est periculum adesse ubi cum vulnere et disiunctione ossa laeduntur. Affectae enim partes quasi aculeis vexantur, et consensus, nigrities, vocis amissiones, et frigora consequuntur. Intelligendum quoque est ea quae accidunt iuxta articulos difficiliora esse quam quae in mediis membris, nam additamentum non ex aequo recipiunt. Ac de fracturis ista sunt satis.

ORI-

EXCEDIT (vulg *excidit*) ALIQVO MODO (vulg *aut al. m*) *fractum est etc.* et eiusdem *libri cap* XIV, et apud PAVLVM *lib* VI *cap* XCVIII. et CXVII, quibus egregiis ceteroquin viris non licuit esse tam beatos, ut mortis et morborum caussas cultro certissime scrutari possent, quod nos facere saepenumero solemus.

(1) Cum os pedis quod GALENVS aliique vocant *κυβοειδὲς cubo simile* talum non pertingat neque contineat, videndum an verior scriptura fuerit *σκαφοειδεῖ*, os enim naviculare talo committitur, cuius priorem partem recipit in interno pedis latere. Sin proba censenda est illa lectio, quam exhibent membranae, intelligendum fortasse est rei convenientius eo nomine os calcis, quo id ipsum indicasse videtur BACCHIVS apud EROTIANVM v. Κυβιτῷ, ut est in editione H ST. ΒΑΚΧΕΙΟΣ φησὶ κυβοειδεῖ ὀστερίῳ, τῇ πτέρνῃ. *BACCHIVS inquit cubi formam habenti officulo, calcaneo.* Diligentissimus EVSTACHIVS dum haec interpretatur addit particulam *in*, vel de suo, vel codicis Vaticani auctoritate, quasi in eo fuerit *ἐν πτέρνῃ*, et calcanei partem BACCHIVS cubo similem vocaverit. FOESIVS *Oecon. HIP.* v Κύβιτον legit καὶ τῇ πτέρνῃ, vertitque *aut calce.* Liber manuscriptus EROTIANI chartaceus saec. XVI. sed admodum bonus, quem habeo, cum STEPHANI editione in his omnino con-

ἀνωμαλίαν καὶ τοῦ ψόφου. Ἐμπίεσμα διὰ τῆς κοιλότητος καὶ τῆς συνείξεως, ἑπομένης δυσπνοίας καὶ βηχὸς καὶ νύξεως, ποτὲ δὲ καὶ αἵματος ἀναγωγῆς.

ΙΖ. σνβ. ΠΕΡῚ ΠΛΕΥΡΑ͂Σ. Πλευρᾶς δὲ καταγείσης ἀνωμαλία πρὸς τοὺς δακτύλους ὑποπεσεῖται, καὶ ψόφος, καὶ διαστροφὴ, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ ἔνδον ἀπόνευσις, ἄλγημά τε νυγματῶδες μετὰ δυσπνοίας καὶ βηχὸς, ἐνιάκις δὲ καὶ ἀναγωγῆς αἵματος.

ΙΗ. σνγ. ΠΕΡῚ ἸΣΧΊΩΝ. Τὰ δὲ τῶν ἰσχίων ὀστᾶ κατὰ πέρας θραύεται, καὶ κατὰ τὴν μεσότητα παρὰ μῆκος ῥήγνυται, καὶ ἐμπιέζεται, νυγματώδεις πόνους ἀποτελοῦντα, καὶ τοῦ παρακειμένου σκέλους νάρκαν. Μετακτέον οὖν τὴν ἐπὶ τῆς ὠμοπλάτης σημείωσιν, ὡσαύτως δὲ κἀπὶ τῶν τῆς ἥβης ὀστῶν.

ΙΘ. σνδ. ΠΕΡῚ ΒΡΑΧΊΟΝΟΣ ΚΑῚ ΜΗΡΟΥ͂. Βραχίονος δὲ καταγέντος ἢ μηροῦ, διαστροφὴ γίνεται πρὸς τοὺς τέσσαρας τόπους, πλεοναζόντως δὲ ἐπὶ μηροῦ γίνεται πρὸς τὸν ἔμπροσθεν, καὶ γὰρ εἰς τούτους φυσικῶς γεγαυσῶται. Παρέπεται δὲ ὄγκος εἰς ὃ διαστρέφεται, κοιλότης δὲ ἐξ οὗ μετάγεται, κίνησις δὲ πρὸς τὴν διὰ τῶν χειρῶν παραγωγὴν καὶ ψόφος, καὶ συνέρεισις τοῦ μήκους

Κ. σνε. ΠΕΡῚ ΠΉΧΕΟΣ ΚΑῚ ΚΝΉΜΗΣ. Τῶν δὲ τοῦ πήχεος ὀστῶν καὶ τῶν τῆς κνήμης, ἑκατέρων μὲν καταγέντων, τὰ ὅμοια τοῖς ἐπὶ βραχίονος καὶ μηροῦ, τοῦ δὲ ἑτέρου τῶν ὀστῶν ἡ διαστροφὴ μὲν ἧττον. Παραλλάττει δὲ εἰς δύο τόπους, τὸν ἔμπροσθεν καὶ τὸν ὀπίσω, καὶ εἰ μὲν ὁ πῆχυς ἔπαθεν, τὸν ἔσω, εἰ δὲ κερκίς, τὸν ἔξω, καὶ εἰ μὲν ἡ κνήμη, καὶ τὸν ὀπίσω, εἰ δὲ ἡ περόνη, καὶ τὸν ἔμπροσθεν.

ΚΑ. σνϛ. ΠΕΡῚ ἘΠΙΓΟΝΑΤΊΔΟΣ. Ἐπιγονατίδος δὲ καταγείσης κίνησις ὑποπίπτει τῆς κατ᾽ αὐτῆς συνεχείας καὶ κοιλότης καὶ ψόφος.

ΚΒ. σνζ. ΠΕΡῚ ΚΑΡΠΟΥ͂ ΚΑῚ ΜΕΤΑΚΑΡΠΊΟΥ ΚΑῚ ΣΚΥΤΑΛΊΔΩΝ ΚΑῚ ΤΑΡΣΟΥ͂ ΚΑῚ ΔΑΚΤΎΛΩΝ. Τὰ δὲ τοῦ καρποῦ καὶ μετακαρπίου καὶ σκυταλίδων καὶ ταρσοῦ καὶ δακτύλων ἁπάντων ὀστᾶ καταγνύμενα, κινεῖται καὶ ψοφεῖ, παραπλησίως δὲ καὶ τὸ κυβοειδές.

ΚΓ. σνη. ΠΕΡῚ ἈΣΤΡΑΓΆΛΟΥ. Ἀστράγαλος δὲ οὐ κατάγνυται, διὰ τὸ περιέχεσθαι περόνῃ καὶ κυβοειδεῖ. Διὰ δὲ τὴν αὐτὴν αἰτίαν οὔτε τοῦ ὠτὸς οὔτε τοῦ τραχήλου ὁ σπόνδυλος, κέκρυπται γὰρ τῇ κοιλότητι.

Κοινῶς δὲ ἐπὶ πάντων σημειωτέον κίνδυνον, ὅπου μετὰ τραύματος καὶ μετ᾽ ἐκπορπίσεως, τῶν καταγέντων ὀστῶν γέγονεν ἡ πεῖσις, ἐπινύσσεται δὲ κύρια μέρη καὶ συμπάθεια παρακολουθεῖ, καὶ μελασμοὶ καὶ ἀφωνίαι καὶ καταψύξεις. Καὶ εἰς τὰ παρὰ τοῖς ἄρθροις δὲ γίνομενα, τῶν κατὰ μέσα τὰ κῶλα χαλεπώτερα σημειωτέον, οὐ γὰρ ἐξ ἴσου δέχεται τὴν ἐπίδοσιν. Καὶ περὶ καταγμάτων ἀπόχρη τοσαῦτα.

congruit. Animadvertendum quoque est ipsum SORANVM videri proximis ante verbis κυβοειδὲς hoc eodem sensu pro calcis osse usurpasse, facta seorsim atque universim ossium tarsi mentione, neque aliter ipso calcaneo indicato. CELSVS de his ossibus lib. VIII. cap. I p 507 sic scribit, ut est in cod. MEDICEO. *Excipitur autem crus infra osse ex transverso talorum, id que ipsum super os calcis* IVNCTVM (vulgo *situm*) *est, quod quadam parte sinuatur, quadam excessus habet, et procedentia ex talo recipit,* ET (v *ut*) *in sinum eius inseritur* Postrema SORANI verba similia sunt illis CELSI *lib.* VIII. *c* X *pag* 531. ex eodem codice. *Communia etiam quaedam humeris brachiis* FEMINIBVS, (v. *femoribus*) *cruribus digitis.* *Siquidem ea minime periculose media franguntur*, QVO (v. *at quo*) *propior fractura capiti vel superiori vel inferiori est eo peior est, nam et maiores dolores affert et difficilius curatur.* EA (v. *earum*) *maxime tolerabilis est simplex* TRANSVERSA (v. *eaque transversa*) *peior ubi* MVLTA FRAGMENTA ATQVE VBI *obliqua* (vulg. *obliqua atque ubi fragmenta*), *pessima ubi eadem acuta sunt*. Sed quoniam certum est ubicumque CELSI testimonio utendi occasio erit, pretiosi singularisque codicis fructum capere, de quo magna doctorum opinio iamdiu percrebuit, libet hic nonnulla de eo proferre.

quae fortasse non displiceant eruditis, quibus ille scriptor optimae frugis atque elegantissimus in deliciis esse consuevit. Gratum id praesertim futurum esse confido inclyto MORGAGNIO, qui nuper edita plena magni iudicii summaeque eruditionis epistola VII. in CELSVM honorificentissimis verbis me ad variantes eius lectiones omnes e nostro illo codice promendas perbenigne invitavit. Faciam quidem satis doctissimo viro quamprimum aliquid otii dabitur mihi ab officiis minus voluntariis, interea tamen pauculis hisce ea de re in hoc loco sedes non inopportuna visa est.

CELSI codices manuscriptos in bibliotheca MEDICEA habemus septem, plutei LXXIII. primos, sex nempe membraneos, unumque chartaceum. Eorum primus satis est antiquus, literis minoribus, saeculi ut videtur XII. alios praeterea libellos continens medicinales, scriptos ab eodem librario, qui alicubi Germanicae pronunciationis indicia prodidit, alias mire mendosus, et adeo indoctus, ut in titulo APVLEII de herbis pro CHIRONE fecerit *CICERONEM Centaurum magistrum Achillis*. Eiusdem tamen codicis auctoritas, quoad CELSVM permagna est, utpote descripti a vetustiori exemplari, quod maioribus literis fuisse crediderim, in vocibus enim minus notis eae hic retinentur, etsi a reliquo contextu diversae, foliisque paucis deminutum, et in aliis praeposterum fuisse videtur, sed optimae lectionis vestigia superesse in ipsis erratis non raro deprehenduntur. Verissimum quippe saepius experti sumus ad aliorum verba restituenda, nihil aeque opitulari, ac veteriorem, ipsique autographo propiorem scripturam. Insignis defectus qui in CELSI lib IV. C. XX occurrit in editionibus LINDENII et ALMELOVEENI pluries repetitis pag 234 V. 2 solo asterisco, in utraque autem ALDI vacuo quoque spatio notatus, manifesto demonstrat cetera omnia quae nunc supersunt exemplaria manuscripta ab uno manasse vetustissimo, de quo duo folia deperdita casu aliquo fuisse eo loco in omnibus fere indicantur. Codex vero hic MEDICEVS ab alio fortasse antiquiori libro descriptus fuit, in quo defectus ille maior aliquanto fuerat, etsi librarius in exscribendo imprudens mutila illa et hiantia ut et alibi perversa non attenderit. Is est magni moduli, crassus integer, fuitque medio saeculo XV. e libris Alberti PARISII rei publicae Bononiensis cancellarii, cuius gratia lectus fuit an. MCCCCLXV a Baptista marchione PALAVICINIO episcopo Regiensi, qui eum contulit cum suo codice usque ad lib VIII. cap. IX, ubi adnotat *Hinc usque ad finem huius libri corrigi bene non potuisse defectu vetustissimi ac corruptissimi exemplaris*, adiecitque in extremo *Correxi ego et emendavi manu propria melius quam potui B. Marchio* PALAVICINVS *episcopus Regiensis*. Fronti autem praemisit epistolam eidem PARISIO qua dicit *Librum illum Cornelii* CELSI, *quem ab ipso exegerat, etsi priscam plurimamque antiquitatem redoleat, mendis tamen oppletum esse et mancum*. Deinde gloriatur *Magna fide et diligentia quaeque etiam minima prosecutum esse, effecisseque ut iam possint plenae sententiae excerpi ex libro illo, qui prius lectione sua confusus erat et insipidus, cuique Apolline magis quam lectore opus erat, oratque ut annotet si quas putaverit ex suis notulis corrigendas, ita enim magis sibi persuadebit reliquas illi placere, si quasdam displicere cognoverit, ultimumque librum* ait *in suo codice pariter ut in hoc fragmentatum fuisse* etc Regii Kal. *Decembr.* MCCCCLXV. Cuiusmodi fuerit ille PALAVICINII codex aut quo evaserit me latet, et an ipse nonnullas ab ingenii sui vena emendationes insperserit, quod ni fallor ex allatis eius verbis licet suspicari, id vero comperi non uno in loco deletam lectionem seorsum longe commodiorem afferre quam quae supponitur. Anno MCCCCLXXXX hic ipse codex fuerat a STEPHANO Mediolanensi medico Bononia missus Florentiam ad POLITIANVM, cuius iussu collatus fuit ab eius familiari Petro Mathaeo VBERTO Florentino cum impresso FONTII, in quo id eius manu adnotatum vidi in amplissima bibliotheca RICCARDIORVM procerum celeberrimo LAMIO praefecto perhumaniter ostendente. In illa VBERTI adnotatione indicatur *Hunc ipsum fuisse librum, quem* FONTIVS *olim habuerat, cuius exemplo imprimenda sua exemplaria curavit, quamvis falso dicat in epistola exemplaria quaedam e Gallia* SAXETTI *opera habuisse*. Cui quidem crimini aequum est non temere credere, licet FONTII illa princeps editio cum hoc MEDICEO codice plurimum congruat. Ab eo absunt omnia quae in editionibus ALMELOVEENIANIS occurrunt post verbum *imponere* pag. 222. V. 10 ad *subiicienda sunt* pag. 234. V. 2 quae cum PALAVICINIVS e suo codice suppleverit, ibi adnotavit, *Praeter haec desunt adhuc in vetustissimo exemplari duo folia*. Duplicis lectionis exemplum a nostro codice sic interpolato multis in locis exhibitae vox est RESIMA lib. VII. C. XXVI p 477. V 30. ed ALM ubi agitur de incisione calculosorum, pro qua ab emendatore scribitur STRICTIOR IMA. Haec praesertim visa est aptissima una cum illa defectus indicatione, ex quibus omnes alii CELSI codices probentur, ac diiudicentur. Secundus itaque CELSI codex MEDICEVS est primi item moduli, ac nitide scriptus, sed non antiquior saeculo XV. in quo idem *duorum foliorum in vetustissimo exemplari* defectus indicatur, et pro QVA RESIMA scriptum est QVA STRAGESIMA. Eodem modo legitur, et in tertio, qui paulo antiquior est secundo, eiusdemque moduli, ac nitidis literis scriptus, initio ut videtur eiusdem saec XV. in cuius margine ad eundem locum adnotatum olim fuerat *Desiderantur in vetustissimo exemplari duo folia*, quae verba deinde abrasa nunc obscure apparent Quartus eiusdem aetatis forma et nitore aliis similis, sine indicio tamen fragmenti illius deperditi, habet QVA STRICTIOR IMA posteriori scriptura, vetere scilicet abrasa Quintus item aliis similis, quem *Antonius* MARII *filius Florentinus civis atque notarius transcripsit Florentiae* VIII *Id Iul* MCCCCXXVII. nullo defectus indicio, et cum QVASTRAGESIMA, quod pariter est in sexto simili et ab eodem homine scripto VIII. *Id Iul.* MCCCCLIII. Fuit *liber Petri de* MEDICIS Cos. filii, et ad locum illum hiantem signa quaedam appicta habet deperditae partis stellam et crucem, imo et plura ibi omittit. Septimus est chartaceus, in quo haec adnotata sunt. *Exaratus manu Nicolai* NICOLI *viri diligentis et eruditi, qui abundavit copia antiquorumexemplariorum, cuius scripturae Angelus* POLITIANVS *magnam fidem habere solitus erat, itaque ipsius testimonium saepe citat. Quod tibi lector cognitum esse volui, ne forte cum tu non satis vetustum librum videres subito contemneres, neque ipsi aliquid auctoritatis habendum putares. Baccius* BALDINVS. Fuit hic COSMI primi magni ducis Etruriae medicus arte ac facundia nobilis, ipsique MEDICEAE bibliothecae praefectus circa an MDLXXX. In eodem codice defectus ille indicatur his verbis margini adscriptis *Desunt in vetusto exemplari duo folia*.

Ex hac recensione patet primum codicem ceteris longe praestare, cumque duplicem plerunque lectionem offerat suam scilicet, aliamque ab emendatore PALAVICINIO adiectam, illius praecipue rationem esse habendam utpote minus ab origine recedentis, nisi mendum sit manifestum. In eo est enumeratio *auctorum medicinae qui Graeca lingua scripserunt*, inter quos recensetur SORANVS, inter HIPPOCRATEM HERACLINIS fil. et GALENVM, suntque ibi SORANI nomine inscripti *Gynaeciorum* libri VI. multis mendis et barbarie scatentes, quorum duo priores dialogis constant inter SORANVM et SOTERIDEM obstetricem. Quaerere distuli an sordida haec scripta aliquid habere credenda sint SORANI illius iunioris Ephesii cuius *Muliebrium* libri IV. SVIDAE memorantur, et an de hac ipsa obstetrice intelligenda sint verba illa ex epistola FAVSTINAE augustae ad M. AVR. imp apud VVLCATIVM in vita CASSII, inter scriptores historiae augustae, SOTERIDA *medicam in Formianum ut dimittas rogo, ego autem* PISITNEN *nihil credo, qui puellae virgini curationem nescit adhibere*. Sic enim potius legendum puto quam SOTERIDAM *medicum* ut libri habent vulgati.

OPI-

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ ΠΕΡΓΑΜΗΝΟΥ

ΤΩΝ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΑΓΩΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΛΟΓΩΝ

Ο ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

ORIBASII PERGAMENI

COLLECTIONIS MEDICINALIS

SEPTVAGINTA LIBRORVM

QVADRAGESIMVS SEXTVS

DE FRACTVRIS

E MEMBRANIS MEDICEIS FLORENTINIS

DESCRIPSIT ET INTERPRETATVS EST

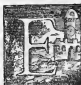
A. COCCHIVS MVCELLANVS.

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

Α. μθ.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΓΑΛΗΝΟΥ͂

ΠΕΙΔΗ` λέλυται τῆς συνεχείας τὰ τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ μόρια, σκοπὸς μὲν τῆς θεραπείας αὐτῶν ὁ γοῦν πρῶτος ἕνωσις. Ἐπεὶ δ' οὗτος ἀδύνατος, διὰ τὴν τῶν πεπονθότων μορίων ξηρότητα, πλὴν γὰρ τῶν μαλακῶν ἱκανῶς ὀστῶν, ὡς ἐπὶ τῶν παιδίων, οὐκ ἐγχωρεῖ δέξασθαι σύμφυσιν, δεύτερος ἄλλος ὁ διὰ τῆς τοῦ πώρου κολλήσεως ἀπόκειται σκοπός. Σκεπτέον οὖν ἐφεξῆς ὅτῳ μάλιστ' ἄν τις τρόπῳ τοῦτο πράξειεν. Τεττάρων δὲ οὐσῶν ἐνεργειῶν ἐν τῇ τῶν καταγμάτων θεραπείᾳ, κατατάσεως, διαπλάσεως, ἐπιδέσεως, ἀποθέσεως, ἀπὸ τῆς κατατάσεως ἄρχεσθαι προσήκει τὴν θεραπείαν.

Εἰ μὲν οὖν εἴη μικρὸν τὸ κάταγμα, φυλάξει τὴν οἰκείαν θέσιν ἑκάτερον τῶν τοῦ παθόντος ὀστοῦ μορίων, εἰ δ' ὅλον συντριβείη τὸ ὀστοῦν, ἀναγκαῖον ἐν τῷδε παραλλάττειν αὐτοῦ τὰ μέρη, καὶ χρὴ κατ' εὐθὺ πρότερον αὐτὰ ποιήσαντας, τῶν ἐφεξῆς τι πράττειν. Ἕξει δέπου τὴν τοιαύτην θέσιν ἐὰν ἐπὶ τἀναντία παράγηται τὰ ἐξεστῶτα, τῶν θατέρων μερῶν ἀντωθουμένων μετρίως. Ἀλλ' ἐν τῷ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἄγειν

(1) De patria ORIBASII Pergamo dubitare nos nequaquam finit luculentum EVNAPII testimonium non modo eius aequalis, sed amici familiarissimi. Cur Sardianum vocaverit SVIDAS videant critici, an esse potuerit a male coniunctis EVNAPII verbis ἸΩΝΙΚΟ῍Σ δὲ ἦν μὲν ἐκ Σάρδεων, quae sermonem de ORIBASIO proxime sequuntur, etsi de IONICO dicta sint illius condiscipulo. Librum hunc *De fracturis* esse quadragesimum sextum totius *Collectionis* ad IVLIANVM augustum in septuaginta distributae, ex hoc ipso MEDICEO codice coniecimus, in quo is qui consequitur liber *De luxatis* numero XLVII, ad oram distinguitur, ut superius explicavimus *pag* 6 Eiusdem *Collectionis magnae* codicibus bibliotheca MEDICEA caret, ut et librorum IV. ad EVNAPIVM. Ibi sunt duntaxat codices duo librorum IX. compendii ad EVSTATHIVM filium, alter bombycinus satis emendate scriptus saec. XIV pluteo LXXIV n XV. in cuius postrema pagina scriptum est Βιβλίον τῶν Κατηχουμένων τῆς ἱερᾶς Λαύρας τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν ἈΘΑΝΑΣΙ'ΟΥ τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ. Alter est n. XVII eiusdem plutei in membrana vetusta derasa, sed saeculo item XIV. scriptus, non tamen adeo emendatus, neque integer, primis scilicet decem capitibus mancus. Alterius integerrimi idem initium est, ac eius, quem ex LAMBECIO refert FABRICIVS *Bibl. Gr. tom. IX pag* 551. ubi ORIBASIVS ipse planissime fatetur se IVLIANI imperatoris iussu opus confecisse ἐν ἘΒΔΟΜΗ'ΚΟΝΤΑ βίβλοις, ut supervacaneum sit dubitare an fuerint LXXII licet hunc numerum habeat SVIDAS. Res levicula non tamen hic praetereunda videtur ORIBASII nomen in hoc eodem codice perpetuo scribi cum afflatus nota, ac plerumque in altero codice, et in ipso NICETAE exemplari, quasi deductum ab Ὅ'ΡΩι. *termino*, et ΒΑ'ΣΕΙ *sede* vel *fundamento*. Nos receptam scripturam non temere mutandam sine doctorum suffragio censuimus, cum praesertim satis obvia sit derivatio a composito nomine Ὀ'ΡΕΙΒΑ'ΤΗΣ *qui per montes incedit*. In eodem codice locus ille de *Lycanthropia lib.* VIII. *c.* X. de quo sollicitum se ostendit doctissimus FREINDIVS *Hist. med. p. I. pag.* 20. cum Graeca verba videre non potuerit sic habet. Οἱ τῇ λυκανθρωπίᾳ κατεχόμενοι νυκτὸς ἐξίασι τὰ πάντα λύκους μιμούμενοι καὶ μέχρι ἡμέρας περὶ μνήματα ΔΙΑΤΡΙ'ΒΟΥΣΙ. Quod verbum pariter est apud AETIVM *lib* VI. *c.* XI. in codice MEDICEO *plut* LXXV. *n* V. bombycino vetusto optimo manu IOANNICII scripto, in quo haec leguntur Οἱ τῇ λεγομένῃ κυνανθρωπίᾳ ἤτοι λυκανθρωπίᾳ νόσῳ κατεχόμενοι κατὰ τὸν Φευρουάριον μῆνα, νυκτὸς ἐξίασι τὰ πάντα μιμούμενοι λύκους, καὶ κύνας καὶ μέχρι ἡμέρας περὶ τὰ μνήματα μάλιστα ΔΙΑΤΡΙ'ΒΟΥΣΙ. Quae cum similia prorsus sint illis ORIBASII ex ea epitome ad EVSTATHIVM filium, credibile est utraque e maiore opere ipsius ORIBASII fuisse desumpta, ex aliquo nempe librorum qui nunc desiderantur, ubi illud MARCELLI frag-

ORIBASII

DE FRACTVRIS.

L. XLIX.

E LIBRIS GALENI

QVONIAM fracti ossis partes continuitate solutae sunt propositum curationis erit primarium coniunctio, cumque haec fieri nequeat ob affectarum partium siccitatem, non nisi mollibus admodum ossibus ut puellorum sunt coalescentibus, reliquum est ut eae callo glutinentur. Videndum proinde quonam pacto quis efficere id valeat. Cum vero sint in fractorum curatione quatuor actus, extensio, commissio, deligatio, collocatio; consentaneum est ab extensione curationem ordiri.

Si parva quidem fractura fuerit utraque affecti ossis pars suam sedem servabit, at si totum os perfractum sit, necesse est eius partes aliam super aliam efferri, quas oportet committere in rectum priusquam quid amplius fiat. Huiusmodi autem positum habebunt, si adversa adducantur quae exciderunt utraque parte contra modice impulsa. Sed fracta ossa dum in op-

fragmentum fortasse primus protulerat, notum enim est et in ipsis manuscriptorum titulis indicatum AETII opus esse praecipue Συνοψιν τῶν τριῶν βιβλίων ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ τοῦ πρὸς ΙΟΥΛΙΑΝΟΝ καὶ τοῦ πρὸς ΕΥΣΤΑΘΙΟΝ καὶ τοῦ πρὸς ΕΥΝΑΠΙΟΝ. Eademque repetit PAVLVS aliquantum concisa, servans tamen illud ΔΙΑΤΡΙΒΟΥΣΙ, quod probum et germanum est in omnibus ex quo per errorem librarii factum est in aliquibus minus bonis AETII exemplaribus manuscriptis mendosum illud ΔΙΑΝΟΙΓΟΥΣΙ, quod in impressa irrepsit et intepretes fefellit ut *monumenta aperire* dicerent, quod revera est *circa ea degere*, sententiamque penitus corruperint, ut bene NORRAEVS coniecerat emendans διάγουσι, eumque secutus FREINDIVS, sed nostrorum codicum lectio verissima est. AETII ille maiorem quoque auctoritatem habet quod ab eo absint magica illa ridicula, quae alicubi adsuta a fatuis exscriptoribus incautu ab editoribus postea et interpretibus accepta fuere. Absunt praesertim quae ad finem cap. L. libri VIII leguntur in editione CORNARII *ad eductionem eorum quae in tonsillis devorata sunt* verborum quorumdam vi, ob quae AETIVS ipse superstitionis insimulatur a FABRICIO *Bibl. Gr. t. VIII. p. 319.* Sed eum codex optimus hic MEDICEVS egregie purgat.

Quod hic nos primum caput distinximus in codice NICETAE est totius seriei XLIX. ut ex praemisso generali indice apparet, cuius quoque numeros esse retinendos putavimus. Desumpta autem sunt haec e variis GALENI librorum locis contractiora aliquantum, aptioreque ordine disposita, quam quae apud eum sparsim leguntur, nonnullaque hic apparent, quae non facile est indagare unde transcripta fuerint. Quam ob rem neque haec excerpta negligenda visa sunt, quamvis alibi ipsius GALENI nativa loquentia abunde frui liceat. Sic et ORIBASII liber XXIV. magnae collectionis, quo continentur *Anatomica ex libris* GALENI an. MDCCXXXV. *Lugd. Bat.* iterum editus a clarissimo DVNDASSIO Gr. et Lat. eruditis est acceptissimus. Prima verba usque ad *vers. 16 pag. 57.* sunt e *lib.* VI. *Methodi c.* V. *tom.* IV *ed. Basil. p.* 101. *v.* 49. usque ad p. 102. *v.* 34, multis tamen demtis aliisque leviter immutatis, ac sententiis aliquot huc traductis et immixtis ex commentariis in HIPPOCRATIS libros de fracturis, de articulis, et de officina, ut ea est hic *versu* 14. occurrens, quae respondet *ed. Basil. t.* V. *p.* 526 *v.* 11 adeout vel hinc pateat ORIBASIVM e disiectis comminutisque GALENI particulis non inconcionum hunc sermonem confecisse, quem ego nunc denuo non dissolvam, neque singulos locos auquiram unde quaeque verba desumpserit, et quae redundantia omiserit. Improbus hic esset, ac supervacaneus labor, cum GALENI libri satis omnibus pateant, nosque in hoc opere suscipiendo praecipue solliciti fuerimus de medicorum veterum fragmentis, quae barbaries aut GALENI celebritas non abolevit.

oppositum compelluntur non leve periculum est ne eorum acies collidantur, et fragmenta commissatum partium interiecta impediant quo minus se constringant quae reponuntur. Si vero quid forte extra ossa exciderit, neque sic iunctio fiet exquisite cum ossium acies cavis non aptentur. Quod si eae semel distringantur, et dissolvantur, vacuum locum inter ossa commissa relinqui necesse est, in quem collectos humores corrumpi mora, simulque totum membrum labefacere consequens est. Quam ob rem distantium ossium commissuram fieri oportet, ea vero recte institui sine extensione non potest.

Debet ergo extensio fieri vel manibus si membrum parvum sit, aut laqueis circumiectis, aut etiam instrumentis. Postquam vero satis extensa fuerint, neque amplius periculum sit ne adducta collidantur, in rectum poni debent, ac laquei laxari, musculisque permittendum est, ut distantia in suas sedes reducant, easque simul manibus contrectanda, et si aliquantulum aliud super aliud efferatur corrigenda, et conformanda sunt. Medicorum quidem alii putant melius esse fractum membrum non protinus extendere, sed lenientes primum, ad extensionem demum devenire tertia vel quarta die ab initio. HIPPOCRATES [1] vero contrarium prorsus ostendit, convenientius scilicet esse initio membrum extendere, ac tertia et quarta maxime die lenire.

Extensio autem fiat praecipue in iis membris, in quibus et maiora et crassiora ossa sunt et valentiores musculi. Hi namque per vim intendi magis debent, quod contrahi natura valeant in sua capita. Extensio quidem minor quam par est hanc solam afferr calamitatem, quod fractorum conformationem, et luxatorum repositionem frustretur, nullum praeterea proprium damnum habens, ut ea quae iusto maior fit, haec enim et dum efficitur hominem cruciat, ac deinde inflammationes, febres, distentiones nervorum, et aliquando etiam resolutiones inducit. Minus vero pueri quam grandes natu nimia intentione laeduntur ob humorem et mollitiam corporum, itemque eunuchi et feminae, et quicunque humidi et molles natura sunt.

Vt autem commissorum ossium positio immota servetur, fascia comprehendere fracturam oportet ac modice adstringere, ut neque atteratur, et ob id fiat dolor, nec vinctura sit adeo exsoluta, ut moveri ob laxitatem fractura possit. Hi sunt igitur fasciarum compressionis fines, quos exquisite assequi initio quidem non poteris, sed postquam aliquoties deligaveris, accurate enim advertens quanta sit intentio retrorsum, dum fascia circumvolvitur, et deinde interrogans eum qui deligatur, quomodo se affectum sentiat ab applicatis linteis, cum ite-

(1) GALENI operum *tom.* v. *pag.* 568. *v.* 20. *Comm.* III. in HIP. de fracturis occurrunt quae his respondent usque ad *v.* 20. Ea vero quae sequuntur usque ad *vers.* 23. sunt e *Comm.* III. *in* HIP. *officin.* *tom.* V *p* 696. *v* 33. Quos locos conferre satis erit ad rationem eligendi cognoscendam, qua usus est ORIBASIVS, ut sua haec excerpta faceret saepe ipsis GALENI scriptis meliora, quae fortasse habuit quoque minus cor-

ἄγειν ἑκάτερον, ἐ μικρὸς ὁ κίνδυνος θραυσθῆναί τινας ἐξοχὰς αὐτῶν, καὶ μεταξὺ τῶν συναγομένων μερῶν ἱςαμένας, κωλύειν ψάυειν ἀλλήλων τὰ συναρμοττόμενα. Εἰθ' ἄρα καὶ δυνηθείη τι πρὸς τὸ ἐκτὸς τῶν ὀςῶν ἐκπεσεῖν, οὐδ' οὕτως ἀκριβῶς ἡ ἁρμονία γενήσεται, τῶν ἐξοχῶν μὴ ἁρμοζομένων ἐν ταῖς κοιλότησιν. Θραυσθεισῶν δὲ αὐτῶν ἅπαξ καὶ ἀπολυομένων, κενὴν χώραν ἀναγκαῖον ἀπολειφθῆναι μεταξὺ τῶν ἁρμοζομένων ὀςῶν, εἰς ἣν ἰχῶρας ἀθροιζομένες, εἶτ' ἐν τῷ χρόνῳ σηπομένες, ὅλον ἅμ' ἑαυτοῖς τὸ κῶλον ἀνάγκη διαφθεῖραι. Διὰ ταῦτα μὲν οὖν χρὴ τῶν ὀςῶν τὴν παραγωγὴν [2] ποιεῖσθαι διεςώτων, αὐτὸ δὲ δὴ τοῦτο πάλιν οὐχ οἷόν τε καλῶς ἐργάσασθαι χωρὶς ἀνατάσεως.

Χρὴ τοίνυν ἢ διὰ τῶν χειρῶν εἰ μικρὸν εἴη τὸ κῶλον, ἢ διὰ βρόχων περιβαλλομένων, ἢ καὶ σὺν αὐτοῖς ὀργάνων, τὴν ἀντίτασιν ποιεῖσθαι. Ἐπειδὰν δὲ ἱκανῶς διαταθῇ καὶ μηκέτ' ᾖ κίνδυνος ἀλλήλοις ἐνερείδοντα παράγεσθαι, κατ' εὐθὺ θέμενον ἀνεῖναι τοὺς βρόχες, ἐπιτρέψαντα τοῖς μυσὶν συνάγειν εἰς ἑαυτὰ τὰ διεςῶτα, συνεφάπτεσθαι δὲ ἐν τέτῳ καὶ αὐτῶν ταῖς χερσὶν, εἴτι που παραλλάττοι μικρὸν, ἐπανορθούμενόν τε καὶ διαπλάττοντα. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἰατρῶν [3] ἔνιοι νομίζουσιν, ἄμεινον εἶναι μὴ κατατείνειν εὐθέως τὸ κατεαγὸς κῶλον, ἀλλὰ παρηγορήσαντας πρότερον, οὕτως ἥκειν ἐπὶ τὴν κατάτασιν ὕςερον, ἡμέρᾳ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ μετὰ τὴν ἀρχὴν, ὁ δ' ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ τὸ ἐναντιώτατον ἐπιδείκνυσιν, ἁρμόττειν ἐν ἀρχῇ μὲν κατατείνειν τὸ κῶλον, ἐν δὲ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ μάλιςα τῶν ἡμερῶν παρηγορεῖν.

Γενέσθω [4] δὲ ἡ διάτασις κατ' ἐκεῖνα μάλιςα τὰ μόρια καθ' ἃ μέγιςα καὶ πάχιςά ἐςιν τἄτ' ὀςᾶ, καὶ οἱ περὶ αὐτὰ μύες, ἔτοι γάρ εισιν οἱ μάλιςα κατατείνεσθαι δεόμενοι, διὸ καὶ μᾶλλον ἀνασπᾶσθαι πεφύκασιν ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν κεφαλάς. Ἡ μὲν ἔν [5] ἧττον τοῦ συμμέτρου γινομένη διάτασις μόνην ἀποτυχίαν φέρει, διαπλάσεως μὲν ἐπὶ τῶν καταγμάτων, ἐμβολῆς δ' ἐπὶ τῶν ἐξαρθρημάτων, [6] ἐ μὴν ἄλλην γέ τινα βλάβην ἰδίαν ἔχει, καθάπερ ἡ μᾶλλον, αὕτη γὰρ ὀδυνηρὰ μὲν ἐνεργουμένη, φλεγμονὰς δὲ ἐξ ὑςέρου καὶ πυρετὲς καὶ σπασμοὺς, ἐνίοτε δὲ καὶ παραλύσεις ἐπιφέρει. Ἧττον δ' οἱ παῖδες τῶν τελείων ἐπὶ τῇ πλεονασθείσῃ τάσει βλάπτονται, διὰ τὴν ὑγρότητα καὶ μαλακότητα τῶν σωμάτων, εὐνοῦχοί τε ὁμοίως καὶ γυναῖκες, καὶ οἱ ἐκ φύσεως ὑγροὶ καὶ μαλακοί.

Ὅπως [7] δ' ἂν φυλάττοιτο τῶν διαπλασθέντων ἡ θέσις ἀσφαλὴς, δεσμῷ περιλαβεῖν τὸ κάταγμα, καὶ σφίγγειν μετρίως, ὡς μήτε θλίβειν, καὶ διὰ τοῦτο ὀδύνην γενέσθαι, μήθ' ἔτως ἐκλύειν τὴν σφίγξιν, ὡς διὰ χαυνότητα κινεῖσθαι τὸ κάταγμα. Σκοποὶ μὲν [8] οὖν ἔτοι τῆς τῶν ἐπιδέσμων πιέσεως, ἀκριβῶς δ' αὐτῶν ςοχάζεσθαι κατ' ἀρχὰς μὲν οὐχ οἷόν τε, πολλάκις δ' ἐπιδήσαντα δυνατόν. Προσέχων γὰρ ἀκριβῶς τῷ ποσῷ τῆς τάσεως [9] ἧς ἐποιήσω περιβάλλων τὸν ἐπίδεσμον, εἶτ' ἐρωτήσας τὸν ἐπιδούμενον ὁποίας αἰσθάνεται τῆς ἐπιβολῆς τῶν ὀθονίων, ἐκ δευτέρε

H πάλιν

corrupta quam quae ad nos pervenere. In CELSI de hac re praeceptis *lib.* VIII. *c.* X. *p.* 532. sic habet MEDICEVS codex *si primis diebus id omissum est inflammatio oritur, sub qua et difficile et periculose vis nervis adhibetur, nam* DISTENTIO (vulg *distentionem*) *nervorum vel cancer sequitur, vel* CERTVM VT *mitissime* ALATVR (vulg. *certe cum mitissime agitur*) *pus*. A manu vero episcopi emendatoris ibi est *ut diutissime alatur pus*, quod et FONTIVS in prima editione admisit, atque inde alii acceperunt.

(2) Cum sermonem hunc integrum GALENI de fracturis e libro VI. methodi cap v. inseruerit quoque suae col-

πάλιν ἐπιβαλὼν εἴσῃ πότερον [10] ἐκλῦσαι δεῖ τὴν τάσιν ἢ προσαυξῆσαι. Θλίβεσθαι μὲν γὰρ εἰπόντος αὐτοῦ πρόδηλον ὡς ἐκλῦσαι προσῆκον, οὕτω δὲ εἶναι χαλαρὸν εἰπόντος, ὡς ὅτι μηδ' εἰ περίκειται γιγνώσκειν, ἐπαυξῆσαι. Δεῖ δὲ κἀκεῖνο προσεννοεῖν, ὅτι τῶν σωμάτων ὅσα μὲν ἰσχυρὰ καὶ σκληρὰ, βιαιοτέρας ἀνέχεται τῆς τάσεως, ὅσα δ' ἀσθενέστερα καὶ μαλακὰ, τῆς ἀνειμένης ταῦτα χρήζει.

Φησὶν δ' ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ [11] καὶ οἰδημάτιον ἔσεσθαι μαλθακὸν ἐν ἄκρᾳ τῇ χειρὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἐὰν συμμέτρως πιέσωμεν, ὡς εἴγε μηδ' ὅλως, ἢ σκληρὸν εὕροιμεν, εἰδέναι χρὴ σαφῶς ἐνδεέστερον μὲν πεπιέχθαι τὸ κάταγμα, μηδ' ὅλως εὑρεθέντος, ἐπὶ μᾶλλον δὲ τεθλίφθαι σκληροῦ φανέντος. Πρόδηλον δ' ὡς μεγάλου καὶ ἀντιτύπου φανέντος οἰδήματος ἐν ἄκρῳ τῷ κώλῳ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, αὐτίκα λυτέον [12] ἐστὶν, καὶ καταντλητέον ὕδατι πολλῷ θερμῷ παραχέοντα δαψίλως ἐλαίου, ἐπιδεῖν δὲ μετρίως πιέζοντα. Εἰ δὲ μηδ' ὅλως εἴη γεγονὸς οἴδημα κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν λύσας, ἐπίδησον εὐτονώτερον. Εἰ δὲ μέτριον εἴη γεγονὸς, ὁ μὲν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ἐπιλύει, καὶ τοῦτο διὰ τρίτης, ΕΓΩ [13] δ' εἰς τὴν τετάρτην ἡμέραν ἀναβαλλόμενος ἐνίοτε, καὶ μάλιστ' ἐν χειμῶνι, χεῖρον οὐδὲν εὗρον ἐκ τούτου γενόμενον.

Εἰ μὲν οὖν [14] ἰσοπαχὲς ἦν ἕκαστον τῶν μορίων ὁ πλατύτατος ἂν ἐπίδεσμος ἄριστος ὑπῆρχεν, ὅλον ὁμαλῶς τε καὶ συνεχῶς ἐκ παντὸς μέρους περιλαμβάνων τὸ κατεαγός. Ἐπεὶ δ' οὐχ οὕτως ἔχει, τῷ μὲν θώρακι περιβάλλειν ἐγχωρεῖ τὸν πλατὺν, οὔτε δὲ ἐπὶ τῶν κώλων οὔτ' ἐπὶ κλειδὸς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀμείνων ὁ στενὸς, μήτε ῥυτιδούμενος, ἅπαντός τε μορίου ψαύων. Ἀλλ' οὗτός γε οὐκ ἀσφαλὴς, ὀλίγαις λαβαῖς συνέχων τὸ κατεαγός. Ὅσον οὖν εἰς ἀσφάλειαν αὐτῷ διὰ τὴν στενότητα λείπει, τοῦτ' ἔκ τε τοῦ πλήθους τῶν περιβολῶν, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ ὑγιὲς νομῆς προστιθέναι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ μὲν οὖν [15] τό τε πλάτος καὶ τὸ μῆκος τῶν ἐπιδέσμων ὥρισεν ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον, εἰπὼν ΤΡΙΩΝ Η ΤΕΤΤΑΡΩΝ ΠΗΧΕΩΝ ΜΕΝ ΜΗΚΟΣ, ΔΑΚΤΥΛΩΝ ΔΕ ΠΛΑΤΟΣ, τῶν ἰδίων δηλονότι τοῦ ἐπιδεομένου, γελοῖον γὰρ τριῶν ἐτῶν εἰ τύχοι παιδίον, οὕτως μακροῖς ὀθονίοις ἐπιδεῖν, ὡς ἀνδρὸς τελείου τεσσάρων εἶναι πηχῶν τὸ μῆκος. Βέλτιον δὲ πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ κατάγματος ἁρμοττομένους ἡμᾶς εὑρίσκειν τὸ μῆκος τῶν ὀθονίων, εἰ γὰρ δὶς μὲν καὶ τρὶς αὐτῷ τῷ κατάγματι περιβάλλειν χρὴ, μετὰ δὲ ταῦτα πυκναῖς ταῖς ἐπιβολαῖς χρώμενον ἄνω τελευτῆσαι, πολὺ τοῦ ὑγιοῦς ἐπιλαμβάνοντα [16], τηλικοῦτον δηλονότι τὸ πρῶτον ὀθόνιον προσήκει ὑπάρχειν, ὡς ἐξαρκέσαι ταῖς εἰρημέναις ἐπιβολαῖς. Ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ἐπιδέσμους γιγνέσθω τὸ μῆκος αὔταρκες, ὡς ταῖς ὑπ' αὐτοῦ γιγνομέναις ἑλίξεσιν [17] ἐξαρκέσαι.

Τό

collectioni NICETAS particula XLIV. interpretamentum ibi hoc orae adscriptum est in nostro codice antiqua manu fortasse autographum Παραγωγή ἐστιν ὀστοῦ ἢ ὀστῶν μεταγωγὴ, διεστραμμένου ὀστοῦ κατὰ ἀνάκλασιν, εἰς τὸν τόπον τὸν κατὰ φύσιν. *Adductio est ossis vel ossium translatio, ossis perversi ob fracturam, in naturalem sedem.*

(3) Desumpta haec sunt e commentario III. in HIP. de fract. ed. Bas. T. v p. 568. v. 20. ad 23.

(4) E commentario III. in HIP. de officina T. v. pag. 696. v. 33 ad 35.

(5) Ibi versu 41. et seq.

(6) Emendanda hinc lectio impressorum videtur habentium Οὐ μὴν ἀλλ' ἤγ' ἔτι βλάβην ἰδίαν ἔχει, καθ' ἃ ἢ μᾶλλον αὐτὴ ὀδυνηρὰ μὲν ἐπηγουμένη. Quae sic minus commode vertere coactus est VIDIUS *Sed si valentius extendantur proprium affertur detrimentum, quo quidem tempore vis adhibetur, dolor excitatur.*

(7) Meth. Lib. VI. cap. V. ed. Bas. t. IV. p. 102. v. 36

(8) Comm. I. in HIP. de fract t V. p 532. v. 44

(9) Codex habet ΕΙΣΕΠΟΙΗΣΩ emendandum is ἐπο-

iterum religabis fcies utrum laxare an augere intentionem oporteat. Si enim is atteri dicat manifeftum eft exfolvi debere. Sin autem laxum fe adeo fateatur, ut an vinctus fit non dignofcat, augenda vinctura eft. Illud quoque animadvertendum eft valida ac dura corpora violentiorem intentionem ferre, imbecilliora vero et mollia remiffam expetere.

Dicit HIPPOCRATES nonnihil tumoris mollis in manu extrema futurum poftridie, fi moderate adftrinxerimus, fin aliter vel nullum omnino, vel durum tumorem reperiamus, fcire licet illud effe indicium debilioris vincturae, hoc vero vehementioris quam par eft. Conftat vero fi tumor magnus et renitens in extremo membro deprehendatur poftero die, ftatim folvendum effe, et multa calida aqua perfundendum, adiecto abunde oleo, et modica compreffione religandum. Sed fi nullus omnino tumor altera die factus fit, tertia folutum, rurfus deligandum arctius. Quod fi moderate id factum fuerit HIPPOCRATES quidem folvit atque id tertio die, EGO vero in quartum differens aliquando, ac maxime hieme, deterius nihil inde evenire deprehendi.

Si autem utraque fracti pars aeque craffa fuerit latiffima fafcia optima erit, totam fracturam aequabiliter et continue undique comprehendens. Sin autem id non fit eiufmodi, pectus circumdari lata fafcia poteft, membra non item, neque clavicula, fed in his quidem melior erit angufta non rugofa et omnes partes tangens. Non haec tamen fatis firma eft paucis prehenfionibus fracturam continens. Quantum igitur ei ob anguftiam deeft ad firmitudinem, tantum addere numero voluminum et fuper fanas partes circuitione.

HIPPOCRATES profecto latitudinem et longitudinem fafciarum definivit in libro de medici officina cum dixit TRIVM AVT QVATVOR CVBITORVM LONGITVDO SIT AC TOTIDEM DIGITORVM LATITVDO, propriorum fcilicet illius qui deligatur. Ridiculum enim effet fi puerulus trimus obtingat tam longis eum linteis deligare quae quatuor perfecti hominis cubitos aequent. Satius erit ad fracturae magnitudinem apte linteorum longitudinem reperire. Cum enim bis vel ter fracturam circuire opus fit, et deinde crebris fuperlationibus in fuperiore parte definere, multumque membri qua fanum eft comprehendere, manifeftum eft ea longitudine primam fafciam effe debere, quae adiectionibus illis fufficiat. Aliae pariter fafciae longitudinis fatis habeant ad neceffarias circuitiones perficiendas.

H 2 Fa-

ἀποιήσω et interpretandum *quanta fit intentio quam fecifti fafciam circumvolvens.* VIDIVS vertit. *Animadvertentes modum adftringendi cum vinculum iniecimus.*

(10) Hinc emendanda impreffi exemplaris lectio p 532. v. 47. ἴσως προτέρῳ quae VIDIVM decepit ut male vertendo fic fententiam corruperit *Iterum aeque ac primo iniicientes laxare vel adftringere oportet.*

(11) Verba funt ex eod. GALENI comment p. 535 v. 27.

(12) Impreffus liber habet ἀντικαλυπτὴν male.

(13) Loquitur ipfe GALENVS p 535. v. 40

(14) Haec funt ex eodem lib. VI. Methodi cap. V. t. IV. p. 102. v 41 ad 47.

(15) Comment. II. in HIP. de fract. t. V. p. 534. v 40. ufque ad 58

(16) Hinc emendanda lectio exemplaris impreffi ἀποτελευτῆσαι πολὺ τοῦ ὑγιοῦς ἐπιβάλλοντα, quam VIDIVS prae oculis habuit, vertens *Voluta non prius finienda quam integrae fedis plurimum complexa fuerit.*

(17) Sic habet codex quafi a recto ἔλιξις et fi haec vox

Fasciarum latitudinem reperies ad ea respiciens quae HIPPOCRATES tradidit dum ait CONTINERI NON ADSTRINGI. Illud vero contineri et congruentibus fasciis cohiberi idem significat ac firmari, quod fiet si lintea non nimium lata parentur, huiusmodi enim dum convolvuntur in rugas replicari solent. Quanquam alioqui latius linteum, utpote quod plus loci comprehendit, firmius cohibet fractas ossium partes, et hoc nomine latior quidem fascia praestaret. Sed quoniam qua parte corrugatur laxior fit, ibique minus firme comprehendit corpora quibus advolvitur, ideo non omnino laram eam esse oportet. Augere tamen eatenus fasciae latitudinem debes quoad liceat, dummodo nulla illius pars unquam laxetur. Ideoque omnia haec melius praestabit quicunque fuerit exercitatus. Fines enim sunt coniecturales, quos nemo consequi scribendo aut legendo possit.

Sed quoniam fasciae quae sine dolore carnem premunt et constringunt, vim habent exprimendi humores ab iis locis, quibus primum iniiciuntur, et deponendi ac defigendi ubi desinant, consentaneum puto incipere ab ipso affecto loco atque inde in sanum tendere. Duabus igitur fasciis praeparatis prima a loco affecto sursum versum feratur, altera circa fracturam volura incipere debet, ac deorsum tendere, atque iterum reversa in eadem priori parte desinere.

Sanguinis enim fluxiones ad fracturam, quae a superioribus membri partibus initium habent, fasciis prohibere oportet, et illum exprimere qui in vicinis fracturae locis continetur. Fluxio quidem unicam viam habet a superiori parte deorsum, expressio vero utramque a superioribus ad inferiora, atque ab his sursum. Licet enim humorem exprimere ad imas et summas membri partes, satius vero est sanguinem partis laesae exprimere versus membri superiora atque universum corpus, cum pars extrema impar sit affluenti humori sine ulla noxa recipiendo. Vbi primae fasciae exprimenti sanguinem affectae partis ad membri principium altera addita validius adstringat, fit inflammatio ad primam palmae partem et digitos. Quamobrem sursum exprimere prius oportet maxime, si id fieri possit, totum quodcunque afferre dolorem valeat. Si quid vero parvum remaneat deorsum id altera fascia exprimere.

Primi lintei principium bis vel ter circuire fracturam convenit, secundi semel, ut humor qui partibus fracturae proximis continetur, sursum potius quam deorsum exprimatur, eam ob causam quam diximus. Ideoque et membrum adstringi minus altera fascia convenit, ubi enim subiecta caro magis compressa fuit, humor ea detentus effunditur ad pro-

vox in lexicis non occurrat. In impresso est Ταῖς ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμέναις λέξεσιν sensu minus bono. VIDIVS interpretatur *ut sufficiat descriptis ab ipso vinculis* scilicet ab HIPPOCRATE, cuius nomen ibi paulo superius intulerat, sed cum illud non exhibeant neque GALENI exemplaria, neque haec ORIBASII excerpta intelligendus aliter locus videtur.

Τό γε μὴν πλάτος τῶν ἐπιδέσμων ἐξ ὧν ΙʹΠΠΟΚΡΑʹΤΗΣ εἴρηκεν σκοπῶν εὑρήσεις, ΗʹΡΜΟʹΣΘΑΙ μὲν γάρ φησιν, ΠΕΠΙΕʹΧΘΑΙ δὲ ΜΗʹ. [1] Τὸ δ' ΗʹΡΜΟʹΣΘΑΙ τὸ οἷον ἐστηρίχθαι δηλοῖ. Τοῦτο δὲ ἔσται μὴ πάνυ πλατέων παρασκευασθέντων τῶν ὀθονίων, ῥυσοῦται γὰρ ἐν ταῖς περιβολαῖς τὰ τοιαῦτα. Ἐπεὶ ἄλλως γε τὸ πλατύτερον ὀθόνιον ὡς ἂν πλείονα τόπον περιλαμβάνον ἀσφαλέστερον κρατεῖ τὰ κατεαγότα μόρια τῶν ὀστῶν, καὶ ὅσον ἐπὶ τούτῳ κάλλιστος ἂν ἦν ἐπίδεσμος ὁ πλατύτερος, ἀλλ' ἐπειδὴ ῥυσούμενος ὁ τοιοῦτος, ἐν οἷς ἂν πάθῃ τοῦτο μέρεσιν, ἑαυτοῦ χαλαρώτερος γιγνόμενος, ἀπόλλυσι τὴν ἀσφαλῆ λαβὴν τῶν ὑποκειμένων σωμάτων, διὰ τοῦτο χρὴ μὴ πάνυ πλατὺν ὑπάρχειν αὐτόν. Αὐξανέσθω δέ σοι τὸ τοῦ ἐπιδέσμου πλάτος ἄχρι ἂν ἐνδέχηται, ὡς μηδέπω χαλαρόν τι αὐτοῦ γίγνεσθαι μέρος. Διὸ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα κάλλιον ὁ τετριμμένος τοῖς ἔργοις πράξει, στοχαστικοὶ γὰρ οἱ σκοποὶ, καὶ οὐδεὶς τοιοῦτος οἷος ἐν τῷ γράφειν τε καὶ ἀναγινώσκειν.

Ἀλλ' ἐπεὶ τῶν ἐπιδέσμων, [2] ὅσοι πιλοῦσίν τε καὶ σφίγγουσιν ἀλύπως τὴν σάρκα, φύσιν ἔχουσιν ἐκθλίβειν μὲν ἐξ ἐκείνων τῶν μορίων οἷς πρώτοις ἐπιβάλλονται τοὺς χυμοὺς, ἐναποτίθεσθαι δὲ καὶ στηρίζειν εἰς ἅπερ ἐτελεύτησαν, εὔλογον οἶμαι βάλλεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πεπονθότος, καὶ νέμεσθαι τουντεῦθεν ἐπὶ τὸ ὑγιές. Δύο οὖν [3] ἐπιδέσματα πρῶτα ποιησάμενος, τῷ μὲν ἑτέρῳ τῷ προτέρῳ τὴν νομὴν ἀπὸ τοῦ πεπονθότος ἐπὶ τὰ ἄνω ποιήσῃ, τῷ δ' ὑπολοίπῳ κατὰ μὲν τὰς πρώτας ἐπιβολὰς κατ' αὐτοῦ τοῦ κατάγματος, εἶτ' ἐπὶ τὰ κάτω, κἀκεῖθεν παλινδρομήσεις ὡς εἰς ταυτὸ τῷ προτέρῳ τελευτῆσαι. Τὰς γὰρ ἐπιῤῥοὰς [4] τοῦ αἵματος ἐν τοῖς κατάγμασιν πρὸς τῶν ἐπιδέσμων κωλύεσθαι, τὴν ἀρχὴν ἐχούσας ἐκ τῶν ἄνω μερῶν τῶν κώλων, ἔτι τε τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς περὶ τὸ κάταγμα μέρεσιν ἐκθλίβεσθαι. Ἡ μὲν οὖν ἐπιῤῥοὴ μίαν ὁδὸν ἔχει τὴν ἄνωθεν κάτω, ἡ δ' ἔκθλιψις ἀμφοτέρας, τήν τε ἄνωθεν κάτω, καὶ τὴν κάτωθεν ἄνω. Καὶ γὰρ εἰς τὰ κάτω τοῦ κώλου δυνατὸν ἐκθλίψαι, καὶ εἰς τὰ ἄνω. Βέλτιον δὲ ἐκθλίβεσθαι τὸ αἷμα τοῦ πεπονθότος μορίου πρός τε τὰ ὑπερκείμενα μέρη τοῦ κώλου, καὶ τὸ σῶμα πᾶν, ἐπειδὴ τὸ ἄκρον ἔλαττόν ἐστιν, ἢ ὥστε δέξασθαι χωρὶς βλάβης δαψιλῆ χυμόν. Ὅπου καὶ μετὰ τὸν πρῶτον ἐπίδεσμον ἐκθλίβοντα τοῦ πεπονθότος μορίου τὸ αἷμα πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ κώλου, ἐὰν ὁ δεύτερος δαψιλέστερον σφίγγῃ, φλεγμονὴ γίνεται κατὰ τὸν καρπὸν καὶ τοὺς δακτύλους. Διὰ ταῦτα τοιγαροῦν ἄνω πρῶτον ἐκπιέζειν χρὴ, μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε πᾶν τὸ λυπῆσον, εἰ δ' ὑπολείποιτό τι μικρὸν, ἐκθλίβειν τοῦτο κάτω διὰ τοῦ δευτέρου τῶν ἐπιδέσμων.

Τοῦ μὲν οὖν προτέρου τῶν [5] ὀθονίων τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὸ κάταγμα δὶς ἢ τρὶς περιβαλεῖν, τοῦ δευτέρου δὲ ἅπαξ, ὥστε ἄνω μᾶλλον ἢ κάτω τὸ περιεχόμενον τοῖς περὶ τὸ κάταγμα μέρεσιν ἐκθλίβεσθαι, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἧττον σφίγγεσθαι τὸ κῶλον προσῆκεν ὑπὸ τοῦ δευτέρου τῶν ἐπιδέσμων. Ἔνθα [6] μὲν γὰρ ἐσφίγκται μᾶλλον ἡ ὑποκειμένη σάρξ, ἐκθλίβεται τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν ἐν αὐτῇ

πρὸς

(1) HIP. officin. particula XI. ed. LIND. p. 623. v. 14.
(2) Meth. lib. VI. c. V. t. IV. p. 102. v. 47.
(3) Ibi pag. 103. v. 7.
(4) Comment. I. in HIP. de fract. t. V. p. 532. v. 56 usque ad p. 533. v. 10.
(5) Ibi pag. 533. v. 21.
(6) Nexa haec e commentario. III. in HIP. officin. t. V. p. 690. v. 35.

πρὸς τὰ πέριξ, ἔνθα δ' ἧττον, ἐνταῦθα δέχεται τὸ μεταῤῥέον ἐκ τῶν μᾶλλον θλιφθέντων.

Ἐν μὲν οὖν [1] τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ὅθεν προσήκει πιέζειν οὐ πιέσομεν, ὀδυνωμένου τοῦ κάμνοντος ἐπὶ τῇ πληγῇ. Πάντων δὲ καλῶς γενομένων ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, ἀνωδυνώτερον ἔχοντες τὸν ἄνθρωπον, αὐξήσομεν τὴν τάσιν. Οὐ μὴν οὐδὲ νῦν εἰς ὅσον ἡ διάθεσις ἀπαιτεῖ; τοῦτο γὰρ, ἐὰν ὀρθῶς πάντα γίγνηται κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν ὑπάρξει. Διὸ καὶ τοῖς ὀθονίοις πλείστοις χρήσασθαι τηνικαῦτα δεῖ, καὶ τῇ τάσει τελειοτάτῃ, ὡς εἴγε διά τι πλημμεληθὲν ἐν τῷ μεταξὺ μηδέπω τελέως ἀφλέγμαντον εἴη τὸ κῶλον, τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν, οὐ χρησόμεθα τοῖς ὀθονίοις πᾶσιν. Ἡ μὲν γὰρ ἀσφάλεια τῆς τῶν κατεαγότων ἐπιδέσεως, ἐκ τῆς πιέσεως, καὶ τοῦ πλήθους τῶν ὀθονίων γίγνεται. Μάλιστα δὲ αὐτῇ χρώμεθα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ προσεσταλμένον μὲν ἱκανῶς φαίνεται τὸ περὶ τὸ κάταγμα χωρίον, αὐτὸ δὲ τὸ συντετριμμένον ὀστοῦν χαλαρὸν καὶ εὐπαράγωγόν ἐστιν. Ἐὰν οὖν ποτὲ συμβῇ μὴ γίνεσθαι τοῦτο κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν, ἀναμενοῦμεν ἑτέραν ἐπίλυσιν.

Ἐπιδέοντα [2] δὲ δεῖ τὸν πρῶτον ἐπίδεσμον, τὰ μὲν δεξιὰ μέρη πεπονθότα περιτρέπειν ἐπ' ἀριστερὰ, τὰ δ' ἀριστερὰ τοὐναντίον ἐπὶ τὰ δεξιά. Γίγνεται δὲ τοῦτο, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ ἐπιδέσμου βαλλομένων ἡμῶν κατὰ τὸ πεπονθὸς μέρος, οὐκ ἀκριβῶς κατ' αὐτοῦ τοῦ κατάγματος ἢ τοῦ ἕλκους, ἀλλ' ἔνθα ἢ ἔνθα τούτου, κἄπειτα τῇ μὲν ἑτέρᾳ χειρὶ τὴν ἀρχὴν κρατούντων, τῇ δὲ ἑτέρᾳ περιτρεπόντων ἐπὶ τἀναντία τοῦ πεπονθότος, ἅμα τῷ πιλεῖν. Ἐπειδὰν δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον μέρος ὁ ἐπίδεσμος ἑλιττόμενος γένηται, μηκέτ' ἐκεῖ σφιγγόντων ὁμοίως, ἔτι δὲ μᾶλλον οὐδὲ περιτρεπόντων ἄχρι ἂν ἐν κύκλῳ περιλιττόμενος ὁ ἐπίδεσμος ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἀφίκηται. Τηνικαῦτα γὰρ ᾗ κατείχομεν ἔμπροσθεν χειρὶ τὴν ἀρχὴν, ταύτῃ πάλιν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ ἐπιδέσμου τὸ ψαῦσαν αὐτῆς ἐπιτιθέντες, κατ' αὐτῆς ἀσφαλῶς κρατοῦμεν, ὥστε δευτέρας αὖθις ἄρξασθαι κατὰ τῶν αὐτῶν ἐπιβολῆς, ὁμοίως τῇ πρώτῃ πιλούσης τε καὶ περιτρεπούσης ἐπὶ τἀναντία. Καὶ ταύτην πάλιν ὡσαύτως τῇ πρώτῃ περιελίξαντες, ὅταν αὖθις ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀφικώμεθα, κρατήσαντες ὁμοίως τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ τὸν ἐπίδεσμον ἀνατείνομεν, τῇ ἑτέρᾳ πιλοῦντες καὶ περιτρέποντες ἐπὶ τὸ ἀντικείμενον μέρος τοῦ πεπονθότος, οὕτως γὰρ ἰσόῤῥοπον ἀπεργασθήσεται τὸ κατεαγὸς ὀστοῦν.

Τὰ δὲ ὀθόνια [3] καθαρὰ μὲν ἔστω, ὅπως μήτε δῆξις ἐκ τοῦ ῥύπου γίγνοιτο, μήτε διϊκνεῖσθαι πρὸς τὸν χρῶτα τῶν ἐπιβρεχομένων ὑγρῶν ἡ δύναμις εἴργοιτο. Κοῦφα δὲ ὅπως μὴ βαρύνοιτο ὁ πεπονθὼς τόπος, λεπτὰ δὲ καὶ κουφότερα ταῦτα καὶ μαλακώτερα, καὶ τὰς ἐπιβροχὰς ἑτοίμως διαπέμπει, μαλθακὰ δ' ὅπως μὴ θλίβοι. Πρόδηλον δ' ὅτι τούτων ἕκαστον, εἰς τὸ μὴ φλεγμῆναι τὸ πεπονθὸς μόριον συντελεῖ. Ἔστω δὲ [4] καὶ ὁμαλὸν, καὶ ὅμοιον ἑαυτῷ παντὶ τὸ ὀθόνιον, ὡς μὴ σκληρόν τι ὑπάρχειν ἐν αὐτῷ, μήτε μαλακώτερον μήτε στενότερον, ἢ λεπτόν τι καὶ διαβεβρωμένον, ἢ ἐξέχον καὶ παχὺ, καθάπερ ἐπὶ τῶν πα-

(1) Redit ad Comm. I. in HIP. de fract. t. v. p. 536 v. 11.
(2) Comment II. in HIP. officin. t. v. pag. 680. v. 73
(3) Ibi pag. 682. v. 20 ad 24.
(4) Ibi pag. 683. v. 15. ubi verba illa ἔδεξε δὲ καὶ πάνυ sententiam turbantia, quae VIDIUS neglexit, cum intelligere nequiverit, emendanda hinc sunt ἢ δὲ καὶ παχύ.

proxima loca, ubi vero minus, ibi excipitur quod effluit a magis adstrictis.

Prima igitur die quando aegrotus ab ictu dolorem habet, locum unde exprimere convenit non adstringemus, omnibus autem bene succedentibus tertia die, et homine minus dolente intentionem augebimus, nondum tamen quantum affectio requirit, hoc enim satis erit quinto die fieri, si recte omnia se habeant. Quamobrem et plurimis tunc linteis uti, et maxima intentione opus est, ut si tamen ob aliquid interea perperam admissum, nondum inflammatio omnis a membro recesserit, non omnibus fasciis utamur. Firmitas enim iunсturae fractorum tota pendet a linteorum numero et constrictione. Ea vero tunc maxime utimur, cum loca circa fracturam satis ad aequalitatem redacta appareant, ipsumque os disruptum, molle, et tractatu facillimum sit. Si quando igitur accidat haec quinto die non fieri, alteram solutionem exspectamus.

Deligando vero oportet primam fasciam affecta loca dextra sinistrorsum circuire, et contra sinistra dextrorsum. Id fit cum fasciae principium affectae parti applicamus, non quidem exquisite ipsi fracturae, aut ulceri, sed iuxta hinc vel inde, tum altera manu principium continentes, altera circumvolvimus in adversa fracturae loca simul arctando. Vbi vero in oppositam fracturae partem voluta fascia fuerit, non amplius ibi eadem vi, imo nequaquam stringentes advolvimus, donec in ambitum lata ad principium suum perveniat. Tunc enim eadem manu qua principium continebamus partem hanc eo pertingentem superimpositam valide prehendimus, alterumque circuitum per eadem loca iterum ordimur, circumeundo in adversa, et stringendo pariter ac in primo. Atque hac secunda circuitione priori simili peracta, cum ad principium iterum pervenerimus, altera manu fasciam eodem modo cohibentes, altera intendimus stringendo, et circumvolvendo in adversam affectae partem, ita enim fractum os aequabile et in neutram vergens partem effici poterit.

Lintea autem pura sunto, ut neque a sordibus rosio fiat, neque permeare ad cutem superfusi humores prohibeantur, ac levia, ne locus affectus gravetur, tenuia vero, utpote leviora et molliora perfusionesque facile transmittentia, et mollia ne oblidant. Quorum unumquodque eo conducere apparet ne inflammatio in affecta parte oriatur. Sit quoque planum et aequabile linteum, ut nihil habeat durum neque mollius, neque angustius neque deficiens et exesum aut extans et crassum, ut est

in-

(5) Similia sunt quae ipse GALENVS repetit *p. 685. v. 25.* ubi explicans ἰξωσίας vel ἐξισίας quas HIPPOCRATES fasciis inesse vetat, ait *eas in iis quae texuntur accidere. Interdum quidem de industria, interdum invito textore fiunt praelongae quaedam eminentiae, aliquando ex ipso subegmine modo etiam ex purpura*, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς καλουμένας ΠΑΡΥΦΑ'Σ ἰκῶσαι (non ἔχουσαι) τοῦτο πράττουσι διὰ παντὸς αἱ γυναῖκες *sed et mulieres in iis*

quas

in praetextis, et intendi simili modo membris omnibus fascia debet; atque extra constringi, antequam corpori admoveatur, sic enim captu facilior erit, ideoque tenuior, et extensas circuitiones habens.

Ad arcendam vero inflammationem medicamento etiam aliquo uteris eam reprimentium quale est humidum ceratum. Fasciam igitur, ut ait HIPPOCRATES circa fracturam volvere oportet, et simul uti cerato molli puro levi. Non solum enim illiri cutem aegroti vult, dum aridis fasciis vincitur, sed singulas fasciae circuitiones consequi ceratum superlitum, nam si quis eo duntaxat ad cutem utatur, cito partem affectam cerati beneficio privabit, absorbentibus illud linteis, quod humidum sit, et cutem ideo siccam reddentibus, aucto partium calore, et ob id vicinarum quoque humorem ad affectam trahentibus. Cur autem velit molle esse ceratum caussa evidens est, quod scilicet eo utatur vice perfusionis. Et purum ut id sit postulat, idest ne quid habeat admixtum, aut favorum stabilimenti, aut sordium, vel terrestris aut arenosae materiae, aut alius cuiuscumque praeter ceram. Huiusmodi ceratum protinus erit etiam leve, nisi id ob inhaerentes cereas massulas additum puro intelligatur.

Dignum vero est animadversione, quamobrem nunc iubeat ceratum adhiberi quamquam in quibus os discissa cute eminet vino utatur nigro austero. Videtur mihi vinum existimasse validius adiumentum esse huiusmodi malis. Illud vero in aliis fracturis praeterit, in quibus nullum contritorum ossium nudatum est, quia multa diligentia usus indigeat, nisi enim continenter instilletur maxima laesio fiet ab exsiccatis linteis. Perpetim autem ac noctu praesertim perfundere plerique recusant eorum qui aegrotis ministrant.

Sed quoniam extremis morbis extremae exquisitaeque curationes praestantissimae sunt, ideo ubi os exstat, vino uti iubet. Dicam enim eo loco ubi vino utitur de eius viribus, nunc satis est monere fracturas alias, et sine vino curari posse si solo cerato utamur, neque necessarium esse iis vinum iniicientes nonnunquam peccare ob ministrantium incuriam. Vbi vero magnum est periculum, ibi et ipsi ministri libenter tolerandum sibi proponunt, nobis quoque adhortantibus obediunt,

et

quas vocant PRAETEXTAS *volentes hoc perpetuo faciunt*. POLLVX lib. VII. cap XIII. segm. 53. Αἱ μέντοι ἐν ταῖς χιτῶσι πορφυραῖ ῥάβδοι ΠΑΡΥΦΟΙ (alii legunt παρυφαὶ) καλοῦνται. *Vestium purpureae virgae* PARYPHAE *vocantur*. Adeo ut παρυφάσματα, quo vocabulo hic utitur GALENVS in vulgatis lexicis desiderata nihil aliud quam telae virgatae esse videantur.

(1) Redit ad pag. 682 v. 58.

(2) Method lib VI. cap V. t IV. p 103. v. 15.

(3) Notatio hic margini adscripta fortasse ab ipso NICETA est Ὅτι ἐν τῷ ὑπομνήματι τοῦ περὶ ἀγμῶν τμήματος πρώτου διαλεγόμενος περὶ τῆς ὑγρᾶς κηρωτῆς φησὶν ὅτι ποτὲ μὲν ῥοδίνῳ τηκόμενος ὁ κηρὸς, ποτὲ δὲ ἐλαίῳ, καὶ πίσσης ἐστὶν ὅτε λαμβάνῃ ξηρᾶς, ἣν δὴ καὶ πισσηρὰν ὀνομάζουσι κηρωτήν. *In commentario sectionis primae de fractis dicit loquens de humido cerato, aliquando ceram rosaceo, aliquando vero oleo liquari, et nonnunquam aridae picis nonnihil recipere, unde et picatum id ceratum nominant*. Locum GALENI indicat in edit Basil. occurrentem t. V. p. 531. v. 48 quem sic bene interpretatus est VIDIVS p. 142. v. 13. *Interdum quidem ceratum ex rosa vel oleo liquatur, interdum arida pix adiicitur, hincque πισσηρὰ κηρωτὴ Graece nominatur*. Posuit *rosam* pro oleo vel unguento rosaceo ut CELSVS fa-

παρυφασμάτων [5] γίνεται. Καὶ τετάσθω δ' ὁμοίως ἅπασι τοῖς μέρεσιν ὁ ἐπίδεσμος, ἐσφίγχθω τε [1] ἔξω πρὶν ἐπιβάλλεσθαι τῷ σώματι, εὐληπτότερος γὰρ οὕτως ἔσται, διὸ καὶ λεπτότερος, ἀποτεταμένας τε τὰς περιβολὰς ἔχων.

Πρὸς δὲ [2] τὸ μὴ φλεγμῆναι καὶ φαρμάκῳ τινὶ χρήσῃ τῶν ἀφλεγμάντων οἷάπερ ἐστὶν ἡ ὑγρὰ κηρωτή. [3] Τὸν ἐπίδεσμον οὖν ἑλίσσοντα [4] καθά φησιν ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ ἀμφὶ τὸ κατεαγὸς, σὺν αὐτῷ χρῆσθαι προσήκει κηρωτῇ μαλθακῇ, καὶ καθαρῇ, καὶ λείῃ. Οὐ γὰρ δὴ μόνον τὸ δέρμα τοῦ πάσχοντος ἐπαλείφεσθαι βούλεται ξηρῶν αὐτῷ περιβαλλομένων τῶν ἐπιδέσμων, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκάστην ἐπιδέσμου περιείλησιν ἀκολουθεῖν ἐπιχριομένην αὐτῷ τὴν κηρωτήν. Εἰ γὰρ μόνον χρήσαιτό τις αὐτῇ κατὰ τοῦ δέρματος, ἀποστερήσει τὸ πεπονθὸς μόριον ἐν τάχει τῆς γινομένης αὐτῷ βοηθείας ἐκ τῆς κηρωτῆς, ἀναπινόντων μὲν τῶν ὀθονίων αὐτὴν ὑγρὰν οὖσαν, αὐχμηρὸν δὲ ἐργαζομένων ἐκ τούτου τὸ δέρμα, καὶ τὴν θερμασίαν τῶν μορίων αὐξανόντων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐκ τῶν πλησιαζόντων χωρίων ὑγρότητα πρὸς τὸ πεπονθὸς ἐπισπωμένων. Τὴν κηρωτὴν δὲ διὰ τὶ μὲν ἀξιοῖ πρόδηλον, ἀντὶ γὰρ ἐπιβροχῆς αὐτῇ χρῆται. Καὶ καθαρὰν, γ' εἶναι βούλεται αὐτὴν, τουτέστιν μηδὲν ἐμφερόμενον ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ, μήτε προπόλεως, μήτε ῥύπου, μήτε γεώδους ἢ ψαμμώδους οὐσίας, ἢ ἄλλης τινὸς παρὰ τὸν κηρόν. Εἴη δ' ἂν εὐθέως ἡ τοιαύτη καὶ λεία, πλὴν εἰ διὰ τὰς ὀνομαζομένας ἐγκηρίδας ἐπὶ πλέον ἢ διὰ τὰς καθαρὰς νοοῖτο [5].

Ἄξιον δ' ἐπισκέψεώς ἐστιν, [6] διὰ τὶ κηρωτῇ κελεύει νῦν χρῆσθαι, καιτοίγε ἐν οἷς ἐξέσχεν ὀστοῦν τοῦ δέρματος οἴνῳ χρώμενος αὐστηρῷ μέλανι. Δοκεῖ δέ μοι φρονεῖν μὲν ὥσπερ γενναιοτέρου βοηθήματος εἰς τὰ τοιαῦτα τοῦ οἴνου. Παραλείπει δ' αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἄλλων καταγμάτων, ἐν οἷς οὐκ ἐγυμνώθη τῶν συντριβέντων ὀστῶν οὐδὲν, διὰ τὸ πολλῆς ἐπιμελείας δεῖσθαι τὴν χρῆσιν. Εἰ μὴ γὰρ συνεχῶς ἐπιβρέχοιτο, μεγίστη γίνεται βλάβη ξηραινομένων τῶν ὀθονίων. Ἐπιβρέχειν δὲ συνεχῶς καὶ μάλιστα νύκτωρ οὐκ ἐθέλουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπηρετουμένων τοῖς κάμνουσιν.

Ἀλλ' ἐπειδήπερ εἰς τὰ ἔσχατα νοσήματα αἱ ἔσχαται θεραπεῖαι εἰς ἀκριβείην κράτισται, διὰ τοῦτο ἐφ' ὧν ἐξεῖχεν ὀστοῦν οἴνῳ χρῆσθαι κελεύει. Λεχθήσεται γάρ μοι κατ' ἐκεῖνο τὸ χωρίον, ἔνθα χρῆται τῷ οἴνῳ, περὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Νυνὶ δὲ ἀρκεῖ τόγε τοσοῦτον εἰπεῖν ὡς ἐπεὶ τ' ἄλλα κατάγματα δυνατὸν καὶ χωρὶς οἴνου θεραπεύεσθαι, μόνῃ τῇ κηρωτῇ χρωμένων ἡμῶν, οὐκ ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐπ' αὐτῶν οἶνον προσφέροντας ἁμαρτεῖν ποτὲ διὰ τὴν τῶν ὑπηρετουμένων ἀμέλειαν. Ἔνθα δὲ μέγας ὁ κίνδυνος, ἐνταῦθα καὶ αὐτοὶ μὲν ἑκόντες οἱ ὑπηρέται ταλαιπωρεῖσθαι προαιροῦνται, καὶ ἡμῖν δὲ παρακαλοῦσι πείθονται,

facere nonnunquam videtur. Minus bene CHARTERIUS t. XII. p. 168. B. hac interpetratione mutata *ceram* dixit *vel in aqua rosacea vel oleo liquari*, et mendosam scriptuiam πισσηράν retinuit, quam habent Graecae GALENI editiones, et EROTIANI illa ab EUSTACHIO curata, neque altera tamen Hent. STEPHANI vitio prorsus caret πισσήρω repraesentans. Recte vero legitur saepius apud HIPPOCRATEM πισσηρὴ κηρωτὴ et πισσηρὴ duntaxat pro cerato picato. Vid. POESII Oecon. HIP et GORRAEI *Definit. medic.*

(4) Sumpta haec e comment. III. in HIP. officin. t. V. p. 692. v. 5. usque ad 17. quem locum totum legere est operae pretium et cum nostro conferre ut hinc multa perperam ibi scripta ac decurtata emendentur, quae interpretes quoque VIDIUM atque CHARTERIUM deceperunt.

(5) Impressus liber habet ἐπιπλέον ἢ τῆς καθαρᾶς. Verior fortasse lectio fuerit ἐπιπλέον ἰδίᾳ τῆς καθαρᾶς ut sensus sit *Ceratum quod purum sit eo ipso erit et leve, nisi* HIPPOCRATES *id praeter purum peculiariter intelligat propter cereas massulas*. Quae scilicet etsi purae sint levori tamen obsunt.

(6) E commentario I. in HIP. de fract. cap. XXI. t. V. p. 531. v. 56.

καὶ μέντοι καὶ συνεχέστερον ἐπιφαινόμεθα τοῖς τοιούτοις, διὰ τὸ τοῦ κινδύνου μέγεθος, ἐνίοτε καὶ παραμένοντες ὅλης νυκτὸς, ὅταν μὴ σφοδρὰ θαῤῥῶμεν τοῖς ὑπηρέταις.

Φρουρεῖται ἅμα [1] καὶ στηρίζει τὸ κατεαγὸς, ἀφλέγμαντόν τε φύλαττει τὰ πρῶτα δύο τῶν ὀθονίων. Οὐ μὴν ἱκανά γε μόνα πρὸς ἀμφοτέρας τὰς χρείας, ὅθεν εἰς μὲν φρουρὰν ἐπικουρίαν αὐτοῖς ἕξεις τὴν τῶν σπληνῶν ἐπιβολὴν, ἅμα τοῖς ἔξωθεν ὀθονίοις τούτους αὐτοὺς στηρίζουσι, πρὸς δὲ τὸ μὴ φλεγμῆναι, τῇ ὑγρᾷ κηρωτῇ.

Τούς γε μὴν σπλῆνας [2] τριπτύχους ἢ τετραπτύχους εἶναι προσήκει, ἀριθμὸν δὲ αὐτῶν εἰκὸς εἶναι τοσοῦτον, ὅσον ἂν αὐτάρκως περιλαμβάνῃ τὸ κῶλον, καὶ τῷ μήκει μὲν ἴσους τῇ ἐπιδέσει, τῷ πλάτει δὲ τριῶν ἢ τεττάρων δακτύλων, τῶν αὐτοῦ ἐπιδεομένου δηλονότι.

Στηρίγματα μὲν οὖν [3] εἰσὶν οἱ σπλῆνες τῶν δυοῖν ἐπιδέσμων, οὓς ἰδίως ὑποδεσμίδας ὠνόμασεν. Ἐπιβάλλονται δὲ αὐτοῖς ἐναντίως, ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐγκάρσιοι περὶ τὸ κῶλον ἑλίττονται, κατὰ μῆκος δὲ οἱ σπλῆνες ἐπιτείνονται, τὴν τῶν πρώτων δυοῖν ὀθονίων ἐπίδεσιν ὅλην καταλαμβάνοντες. Κεχρίσθαι δὲ αὐτοὺς ὀλίγῃ κηρωτῇ κελεύει, περιρυίσκονται γὰρ καὶ ἀστήρικτοι γίνονται διὰ τὸ πλῆθος, ὥσπερ διὰ τὴν ὀλιγότητα τὴν ἀρχὴν οὐδ᾽ ἑνωθήσονται τοῖς ὑποδέσμοισιν, ἔστιν γὰρ ὥσπερ τις κόλλα πρὸς ἐκείνους αὐτοὺς ἡ κηρωτή. Ἐπὶ σπληνῶν δὲ, καὶ θλίψις γίνεται ξηρῶν ἐπιτιθεμένων τῶν ὀθονίων.

Τὸ δὲ τῆς κλειδὸς [4] ἢ πλευρᾶς κάταγμα περιλαμβάνειν ἐν κύκλῳ δυνατὸν οὐκ ἔστιν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τούτων τὸ μέγεθος τοῦ κατάγματος ἐνδείξεταί σοι τὸν ἀριθμὸν τῶν σπληνῶν. Ἐπὶ δ᾽ οὖν κλειδὸς εἰώθαμεν ὡς τὸ πολὺ χρῆσθαι τρισὶν τετραπτύχοις, τοὺς δύο μὲν τοὺς πρώτους εἰς ὁμοιότητα τοῦ Χῖ γράμματος ἐπιβάλλοντες, ὡς κατ᾽ αὐτοῦ τοῦ συντετριμμένου τὸ μέσον ἑκατέρου, καθ᾽ ὃ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις ἐπικεῖσθαι. Τρίτον δ᾽ αὐτοῖς, καὶ ἔξωθεν ἐπιτιθέντες κατὰ τοῦ σώματος μῆκος ἐκτεταμένον, αὐτούς τε τοὺς ὑποκειμένους σφίγγοντα, καὶ τὸ κατεαγὸς μέρος τῆς κλειδὸς πιλοῦντα. Χρεία δὲ διττὴ τῶν σπληνῶν κράτησις τε τῶν ὑποδεσμίδων, ἀναπλήρωσίς τε ἐπί τινων μορίων ἃ καλεῖν ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ εἴωθε ἈΠΌΞΗ τε καὶ ἈΠΌΞΥΡΑ [5], καθάπερ ἐπὶ πήχεως μὲν τὸ πρὸς καρπῷ, κνήμης δὲ τὸ πρὸς τῷ ποδί. Περιβάλλειν γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀξιοῖ κυκλοτερῶς τοὺς σπλῆνας, ὡς μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἔξωθεν ἐπιδέσμων ἴσην εἶναι τῷ πάχει τὴν ἐπίδεσιν.

Ἔστωσαν δὲ τῷ μὲν μήκει τηλικοῦτοι ὡς ἐν κύκλῳ περιλαμβάνειν τὸ ἐπιδούμενον σῶμα, τῷ πάχει δὲ καὶ τὸ πλάτει κατὰ τὴν ἔνδειαν τοῦ μορίου. Τὴν περιβολὴν δὲ τῶν σπληνῶν τούτων οὐκ εἰς ἅπαξ ἀθρόαν, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ ποιεῖσθαι δεῖ, λεπτοτέρους μὲν τῷ πάχει τοὺς ἀνωτέρω τιθεμένους εἶναι δεήσει, παχυτέρους δὲ τοὺς κατωτέρω. Ἐὰν γὰρ ἀθρόως ἕνα περιβάλῃς, ἔσται σοι σχῆμα τῆς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐπιδέσεως, οἷον ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχε τῷ κώλῳ.

Οἱ

(1) Method. lib. VI. t. IV. p. 103. v. 12. ad 16.
(2) Comm. III in HIP. offic. t. v. pag. 689. v. 55.
(3) Com. I. in HIP. de fract. t. v. p. 533. v. 50 ad 56.
(4) Comm. III. in HIP. offic. t. v. p. 690 v. 3.
(5) EROTIANI lex. HIP. ed. Henr. ST. p. 13. Ἀπόξεα τὰ ἀπόξηρα (leg. ἀπόξυρα) καὶ ἀποκεκομμένα λέγω (l. λέγει) τὰ ἐκ πλάτους εἰς στενὸν ἠγμένα, interprete EUSTACHIO fol. 12. D. Ἀπόξεα *poliendo detracta et amputata*, *intelligens ea quae ex latitudine in angustum redacta sunt*. Voces deductae ab origine ΞΈΩ ac

et nos quidem hosce frequentius invisimus ob magnitudinem periculi, aliquando nocte tota assidentes, cum prorsus fidere ministris non audeamus.

Custodiunt simul ac firmant fractum et inflammationem arcent duo prima lintea, utrique tamen usui non sufficiunt, ideoque ad custodiam auxilium iis adiunges superimpositos pannos, una cum exterioribus fasciis hos ipsos continentibus.

Ad inflammarionem veto prohibendam, liquido cerato illitos pannos triplices quadruplicesque esse convenit, eo numeto qui membro comprehendendo pat sit, longitudine spatium deligationis aequantes, latitudine trium aut quatuor digitorum, ipsius scilicet qui deligatur.

Firmamenta sunt igitur panni duarum fasciarum, quas ptoprie subligacula nominavit, iisque contrario situ superponuntur. Illae enim transversae membrum circumeunt, panni vero in longum extenduntur, ptimarum duatum fasciarum deligationem rotam obducendo. Eosque modico cetato illini iubet, lubrici enim et instabiles copia fiunt, ob paucitatem veto neque rantulum queunt subligaculis iungi, pannis nempe ceratum est quasi gluten quoddam, quos etiam comprimunt superposita lintea.

Clavicula vero aut costa fractae circumdati in orbem nequeunt, Sed in his fractutae magnitudo ostendet tibi pannorum numerum. Ad claviculam igitur uti plerumque consuevimus tribus linteolis quadruplicibus, dua priota imponentes in speciem literae X ita ut uttiusque medium, qua mutuo coeunt ipsi comminutae parti superiaceat, tertium vero iis exterius addentes extensum per corporis longitudinem subiectaque stringens, et claviculam qua perfracta est cogens. Duplex pannorum usus est et ad subligacula cohibenda, et ad aliquas partes complendas, quas HIPPOCRATES vocare consuevit ATTENVATAS, et DERASAS cuiusmodi in brachio est iuxta primam palmae pattem, et in crure iuxta pedem, in his enim iubet pannos in orbem circumponi, ut postquam superiniectae fuerint extimae fasciae, deligatio sit crassitudine aequalis.

Sint autem panni ea longitudine, ut circumamplecti valeant cotpus quod deligatut, crassitudine vero ac latitudine prout pattis defectus est. Huiusmodi pannotum citcuitum non semel confertum facere, sed paulatim oportet, ac tenuiores quidem suprapositos esse conveniet, crassiores infra, si enim unum duntaxat confestim obvolvas, erit hoc loco ribi deligationis habitus qualis initio ei membto fuerat.

 Ex-

ac proin a ΞΥ'Ω et ΞΥΡΟ'Σ, quae notionem *radendo* exacuendi omnes praebent, neutiquam vero a ΞΗΡΟ'Σ *siccus*. Emendanda igitur hinc est GALENI lectio t. v. p 690. v. 13 ubi mendose scribitur ἀπόξηρα, quod mendum induxit viros doctissimos EVSTACHIVM in adnotatione ad EROTIANVM et Henr. STEPHANVM in Thes. l. Gr. v. ἀπόξυρος, et FOESIVM in *Oecon.* HIP. ἀπόξη, ut de *siccaneis*, *subsiccaneis*, et *subaridis* partibus minus apposite cogitarent, quae in hisce HIPPOCRATIS et GALENI locis revera sunt *derasae* vel *dedolatae*, atque ita in obtusum mucronem fastigiatae.

Extimae fasciae quae pannis iniiciuntur duae utplurimum erunt. Prima infra incipiens sursum versum fertur, altera supra deorsum tendit. Possunt quidem et tres et quatuor fasciae adhiberi, sed NOS semper duabus utimur. Manifestum ergo est, eum qui hoc propositum dispiciat posse eo primum collineare, et duplici linteorum numero uti, quandocumque vero ab affecta parte inflammatio aberit etiam tribus.

Subligacula igitur non adversum sibi mutuo ductum habebant, sed ambo membrum retrahebant in contrarias partes iis, in quas praeter naturam exciderat. Fasciae vero post pannos adiectae, cum propositum habeant integrum membrum aequabiliter extentum, et universam deligationem servare, qualem accepere, mutuo adversam distributionem fervant, alia dextrorsum voluta, alia sinistrorsum, aliaque deorsum, alia sursum, ita enim deligationem continebunt qualem accepere. Quam ob rem distributiones in dextram et laevam fiant omnino aequales, superius vero et inferius non multum inter se differant, sed quae tamen infra incipiens sursum tendit longius producatur, quam quae a superiore parte fertur deorsum. Hoc enim tutius est ob caussam modo dictam cum sanguinem a fractura in principium membri exprimere suadebamus.

Posituram fractae partis HIPPOCRATES optimam esse dicit, mollem, aequabilem, non declivem. Mollem quidem ne prematur illa parte aegrotus, inaequalis vero positio et dolorem affert, simulque membrum distorquet, quare aequalem recte laudat. Si autem declivis fuerit fluxum humorum faciens inflammationis caussa fit. In omnibus ergo partibus huiusmodi esse collocationem oportet, praesertim vero in extantibus, quale coxarum os est et calcaneum, quoniam eo situ, aliasque in diuturno decubitu calcaneum nigritie tentatur si negligentius et duriter iaceat, neque creberrime sustollatur. Quamobrem dum calefit et a substratis obtunditur facere consuevimus e molli lana orbiculum, quem nonnulli strophium vocant, intus cavum calcanei magnitudini respondentem. Quo orbiculo calcaneum sic firmamus, ut inferior pars sublata maneat, quo sine attritu ac sine calore perflata servetur, extremum quoque ubi planta est pulvinulo quodam molli contrafulciente, vel ligno recto, cui pes mollibus fasciis sit alligatus.

Novi quosdam medicos qui tibia vel femore affectis canales et capsulas cruri supponebant, sed HIPPOCRATI huiusmodi usus non placet, quod lignum praeter alia durum sit nullatenus cedens, ut faciunt pulvini qui vocantur, hi enim cedentes modice cruri non officiunt. Quidam igitur pulvino utuntur, ab initio protinus ei subiicientes vittas transversas, quas ubi crus composuerint utrinque extendentes altius, deinde superioribus

niem-

(1) Comm. II. in HIP. fract. t. v. p. 534. v. 36.

(2) Ibi v. 4. non sine mendis quae tolli nunc facile possunt.

(3) Comm. III. in HIP. offic. t. v. p. 693. v 15.

(4) Adsuta haec e comm. II. in HIP. fract. t. v. p. 546. v. 30.

Οἱ δὲ ἔξωθεν ἐπίδεσμοι [1] κατὰ τῶν σπληνῶν ἐπιβαλλόμενοι δύο μὲν, ὡς τὰ πολλὰ γενήσονται, κάτωθεν μὲν ἄνω τὴν φορὰν ποιούμενος ὁ ἕτερος αὐτῶν, ἄνωθεν δὲ κάτω πάλιν ὁ ἕτερος. Ἐγχωρεῖ γε μὴν καὶ τρεῖς καὶ τέτταρας αὐτοὺς ποιεῖν, ἀλλ' ἩΜΕΙ͂Σ ἀεὶ δυσὶ χρώμεθα. Πρὸς τούτους οὖν τις ἀποβλέπων τοὺς σκοποὺς, εὔδηλον ὅτι δυνήσεται στοχάζεσθαι κατ' ἀρχὰς μὲν ταῖς δύο μοίραις τῶν ὀθονίων χρῆσθαι, καθ' ὃν δ' ἂν χρόνον ἀφλέγμαντον ᾖ τὸ πεπονθὸς μέρος ταῖς τρισίν.

Αἱ μὲν οὖν ὑποδεσμίδες [2] οὐκ ἐναλλὰξ ἀλλήλαις εἶχον τὴν νομὴν, ἀλλ' ἐπὶ τοὐναντίον ἀμφότεραι τῆς εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς ἐπανῆγον τὸ κῶλον. Οἱ δὲ μετὰ τοὺς σπλῆνας ἐπίδεσμοι, σκοπὸν ἔχοντες ὅλον μὲν τὸ κῶλον ἰσόῤῥοπον, ἅπασαν δὲ τὴν ἐπίδεσιν, ὁποίαν παρέλαβον φυλάττειν, ἔμπαλιν ἀλλήλοις ποιοῦνται τὴν νομὴν, ὁ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος, ὁ δ' ἐπὶ θάτερον ἑλιττόμενος, καὶ κάτω μὲν ὁ ἕτερος ἄνω δ' ἄλλος. Οὕτως γὰρ φυλάξουσιν τὴν ἐπίδεσιν οἵαν παρέλαβον. Διόπερ αἱ μὲν ἐπὶ τὰ δεξιά τε καὶ ἀριστερὰ νομαὶ κατὰ πᾶν ἴσαι γιγνέσθωσαν, αἱ δὲ ἄνω καὶ κάτω μὴ πολὺ μὲν ἀλλήλων ὑπερεχέτωσαν. Ὅμως δ' οὖν ἡ κάτωθεν ἄνω πλεονεκτείτω, τῆς ἄνωθεν κάτω γιγνομένης, ἀσφαλέστερον γὰρ τοῦτο διὰ τὴν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἰρημένην αἰτίαν, ἡνίκα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κώλου τὸ αἷμα συνεβουλεύομεν ἐκθλίβειν ἀπὸ τοῦ κατάγματος.

Τὴν δὲ θέσιν [3] τοῦ κατεαγότος μορίου φησὶν ἹΠΠΟΚΡΑ´ΤΗΣ ἀρίστην εἶναι τὴν μαλθακὴν καὶ ὁμαλὴν καὶ ἀνάῤῥοπον. Μαλθακὴν μὲν ὡς ἂν μὴ θλίβηται κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριον ὁ κάμνων. Ἡ δ' ἀνώμαλος θέσις ὀδυνηρά τ' ἐστὶν ἅμα καὶ διαστρέφει τὸ κῶλον, εἰκότως οὖν τὴν ὁμαλὴν ἐπαινεῖ. Ἡ δὲ κατάῤῥοπος ῥευματίζουσα φλεγμονῆς αἰτία γίγνεται. Ἐπὶ πάντων μὲν οὖν τῶν μορίων τοιαύτην εἶναι χρὴ τὴν θέσιν, ἐξαιρέτως δ' ἐπὶ τῶν ἐξεχόντων, ὁποῖόν ἐστιν ἰσχίον καὶ πτέρνα. Ἐπειδ' ἐν ταῖς τοιαύταις θέσεσιν, [4] καὶ ἄλλως ἐν ταῖς χρονίαις κατακλίσεσιν ἡ πτέρνα μελαίνεται ἀμελῶς ἐπὶ σκληροῦ τε κειμένη, καὶ μὴ συνεχῶς ἐπαιρομένη. Καὶ διὰ τοῦτογε θερμαινομένη καὶ πιλουμένη πρὸς τῶν ὑποκειμένων εἰθίσμεθα ποιεῖν κυκλίσκον ἐξ ἐρίου μαλακοῦ, καλοῦσιν δ' ἔνιοι στρόφιον αὐτὸ, τῷ μεγέθει τῆς πτέρνης ἀνάλογον ἔχον τὴν ἐντὸς ἑαυτοῦ κοιλότητα, καθ' οὗ κυκλίσκου στηρίζομεν οὕτως τὴν πτέρναν ὡς αἰωρεῖσθαι τὸ κάτωθεν αὐτῆς μέρος, ὅπως ἄθλιπτός τε ἅμα καὶ διαπνεομένη ἀθέρμαντος φυλάττοιτο. Καὶ δὴ [5] καὶ κατὰ τὸ πέρας ἔνθα τὸ ἴχνος ἐστὶν, ἀντιστηρίζοντος τινὸς μαλακοῦ ἢ ὑπαυχενίου ἢ καὶ ξύλου ὀρθοῦ, ᾧ προσδεδεμένος ὁ ποὺς ἔσω μαλακαῖς ταινίαις.

Οἶδα δέ τινας ἰατροὺς [6] ὑποτιθέντας τῷ σκέλει σωλῆνας τε καὶ γλωσσοκόμους κνήμης ἢ μηροῦ πεπονθότων. ἹΠΠΟΚΡΑ´ΤΗΣ δ' οὐκ ἀρέσκεται τῇ τοιαύτῃ χρήσει, τοῦ ξύλου πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἀπηνοῦς ὄντος διὰ μηδὲν εἴκειν, ὥσπερ τὰ ὑπαυχένια καλούμενα, ταῦτα γὰρ εἴκοντα μετρίως οὐκ ἔστιν ἀνιαρὰ τῷ σκέλει. Τινὲς οὖν τῷ ὑπαυχενίῳ χρῶνται κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ὑποβάλλοντες αὐτῷ ταινίας ἐγκαρσίας, ἃς ὅταν ἐνθῶσιν τὸ σκέλος ἀνατείναντες ἑκατέρωθεν εἰς ὕψος, ἔπειτ' ἐκ τῶν ἄνω με-

(5) Paucula haec occurrunt ibi pag. 552. v. 2.

(6) Ex eodem comment. pag. 554. v. 9. et 21. ubi tamen paulo aliter leguntur.

μερῶν τοῦ κώλου συνδήσαντες ἀλλήλαις, ἀσφαλῆ νομίζουσι τὴν θέσιν τοῦ σκέλους. Τότε γὰρ ὑπαυχένιον ἐν ταῖς μετακομιδαῖς τοῦ κάμνοντος ἀντὶ γλωσσωκόμου γίγνεται τῷ σκέλει. Καὶ μέντοι, καὶ κατὰ τὸ κάτω πέρας αὐτοῦ προςτίθεασιν ἔνιοι ξύλον ὄρθιον, ᾧ προσδοῦσιν ἄκρον τὸν πόδα προϋποβάλλοντες ἔρια, δηλονότι χάριν τοῦ μήτ' ἄνω τὸ σκέλος ἕλκειν δύνασθαι τὸν κάμνοντα, μήτ' ἀποτείνειν κάτω, τὴν μὲν γὰρ ἀνάτασιν ὁ δέσμος κωλύει, τὴν δὲ ἐπὶ τὰ κάτω φορὰν τὸ προσερηρεισμένον τῷ πέλματι ξύλον.

Μεθ' ἹΠΠΟΚΡΑΤΗ δὲ [1] εὑρέθη τὸ μηχανικὸν γλωττωκόμιον, οὗ τὴν κατασκευὴν ἐρῶ νῦν, ἐπειδὴ χρησιμώτατόν ἐστιν μετὰ τὸ παύσασθαι τὴν φλεγμονὴν, καὶ μάλισθ' ὅταν ἤδη πωροῦσθαι δεῖται τὸ κάταγμα, τὴν ἀντίτασιν ἐργαζόμενον, ἰσοῤῥόπως τε καὶ ἀλύπως τῷ κατεαγότι τοῦ σκέλους ὀστέῳ.

Δι' ἑνὸς οὖν ἄξονος [2] ἐπὶ τελευτῇ τοῦ μηχανήματος ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν τεταγμένου, τὴν ἀντίτασιν ἐργάζεται τῷ κώλῳ τάσεσιν διτταῖς, ὀνομάζεται δ' αὐτῶν ἡ μὲν κατ' εὐθὺ τείνουσα τὸ κῶλον εὐθύπορος, ἡ δ' ἄνω μὲν πρότερον εἶτα κάτω μεταληπτική. Γίγνονται δὲ ἀμφότεραι διὰ περιθέσεως βρόχων. Ἄριστος δ' εἰς τοῦτο βρόχος ὁ ἐκ δυοῖν διανταίων. Οὗτος οὖν ἐν μὲν τοῖς κάτω τοῦ κατάγματος μέρεσιν τῷ κώλῳ περιτιθεὶς τὴν εὐθύπορον ἐργάζεται τάσιν τῶν σκελῶν αὐτοῦ περιβληθέντων τῷ ἄξονι. Ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσιν τοῦ κατάγματος αὐτὸς οὗτος ὁ βρόχος εἰ περιτεθείη, τὴν μεταληπτικὴν ἀποτελεῖ τάσιν, ἀπαχθέντων αὐτοῦ τῶν σκελῶν, ἄνω μὲν πρότερον εἶτ' αὖθις κάτω, περιβληθεῖναι γὰρ χρὴ καὶ ταῦτα τῷ ἄξονι. Τὴν περιαγωγὴν δὲ καὶ τὴν οἷον κάμπην τῶν σκελῶν τοῦ βρόχου τὴν ἐκ τῶν ἄνω μερῶν εἰς τὰ κάτω διὰ τροχιλλίων γίγνεσθαι χρὴ κατὰ τὰς πλευρὰς τοῦ γλωττοκομίου τεταγμένων.

Χειρὸς δὲ καταγείσης [3] ὅταν ἤδη περιέρχεται καὶ μηκέθ' ὁ ἄνθρωπος κατακείμενος ᾖ, τουτέστιν μετὰ τὴν δεκάτην ἡμέραν, ἔμπροσθεν γὰρ ὡς τὸ πολὺ κατέκειτο, τῆς χειρὸς ἐν σχήματι κειμένης, ὑψηλότερον ἐχούσης βραχὺ τὸ ἄκρον αὐτῆς, τοῦ τραχήλου ταινίαν ἐξαψάσθω πλατεῖαν, οὕτως ὡς ὅλον ἐπ' αὐτῆς ὀχεῖσθαι τὸν πῆχυν. Οὐχ ἁπλῶς δὲ χρὴ τὴν ταινίαν τήνδε περιβάλλειν, ἀλλ' ὁμαλῶς ἀποτείνειν ἅπαντι τῷ πήχει, μηδὲν αὐτοῦ μέρος ἐῶντας ἀστήρικτον, ἐφ' ὅτῳ συμφύτῳ βάρει ῥέπον τὸ τοῦ πήχεως ὀστοῦν, ἐνεχθήσεται πρὸς τὸ κάτω καὶ διαταθήσεται.

Σχῆμα δὲ [4] αἱρεῖσθαι χρὴ τὸ ἀνωδυνώτατον καὶ εὐθύτατον, τοῦτο δέ ἐστιν ἐπὶ μὲν χειρὸς τὸ καλούμενον ἐγγώνιον, ἐπὶ δὲ σκέλους τὸ μικροῦ δεῖν ἐκτεταμένον. Εἰς ἀνωδυνίαν δὲ οὐ μόνον ἕκαστον τῶν κατὰ φύσιν σχημάτων, ἀλλ' ἔτι καὶ τὸ ἔθος ἔοικεν συντελεῖν.

Εὔλογεν οὖν ἔδοξέν ΜΟΙ μᾶλλον [5] ἐκτεταμένον σχηματίζειν τὸ σκέλος, ἐφ' ὧν εἴθισται πλείστῳ χρόνῳ τοῦτο ἔχειν τὸ σχῆμα, καθάπερ καὶ ἧττον ἐκτεταμένον, ἐφ' ὧν δι' ὅλης ἡμέρας κέκαμπται. Καὶ τῇ πείρᾳ τε βασανίσας αὐτὸ τοιοῦτο ἀνεῦρον ὑπάρχον ὁποῖον ἤλπισα. Καὶ περὶ τῶν χειρῶν δὲ κατὰ τὸν

αὐ-

(1) Similia occurrunt t. 5. p. 554. v. 45. et Methodi lib. VI. c. v. t. IV. p. 104. (2) T. IV. pag. 104. v. 26. ad 34.

membri partibus mutuo alligantes firmam ſic exiſtimant cruris poſitionem. Tunc enim pulvinus in translationibus aegroti pro capſula eſt cruri. Atqui apponunt quidam inferiori illius extremo lignum rectum, cui alligant ſummum pedem ſubiniecta prius lana, ne ſcilicet aegrotus crus ſurſum trahere, neque deorſum protendere valeat. Reductionem enim vinculum prohibet, demiſſionem vero lignum plantae adfixum.

Poſt HIPPOCRATEM quidem inventa fuit capſula mechanica, cuius ſtructuram nunc dicam quoniam utiliſſima eſt, poſtquam inflammatio remiſerit, cum praeſertim iam callo glutinari fracturam opus eſt, intentionem faciens aequabiliter, ac ſine dolore in fracto oſſe cruris.

Axe igitur ſingulari in extrema machina ad inferiores partes conſtituto membrum extenditur binis intentionibus. Quarum quae membrum trahit in rectum vocatur directa, quae vero ſurſum primum deinde deorſum permutata dicitur. Ambae fiunt laqueorum circumplexu, optimuſque ei rei eſt laqueus e duobus loris praelongis. Hic igitur in inferioribus fracturae partibus membrum amplexus, directam extenſionem facit loris circa axem volutis. In ſuperioribus vero fracturae partibus, ſi laqueus hic ipſe circumponatur permutatam extenſionem exequitur, loris primo ſurſum et invicem deorſum ductis, nam et haec axi circumvolvi debent. Circumductum vero, et quaſi flexum crurum laquei, a ſuperioribus partibus deorſum per parvas trochleas fieri in lateribus capſulae diſpoſitas.

Manu autem fracta cum homo iam obambulat, neque amplius decumbit, id eſt poſt decimam diem, antea enim utplurimum iacebat manu eo habitu compoſita, ut ſummum eius paulo altius haberet, a collo ſuſpendatur mitella adeo lata, ut totus cubitus ea ſuſtineatur. Oportet vero mitellam hanc non ſimpliciter obvolvere, ſed acquabiliter ſub toto cubito praetendere, nullam eius partem relinquendo, quae non fulta ſit, ne proprio pondere inclinans cubiti os deorſum feratur ac depravetur.

Conformatio autem eligenda eſt nullatenus dolens et quam rectiſſima, cuiuſmodi in manu eſt quam angulatam vocant, in crure vero non omnino exporrecta. Ad arcendum dolorem non habitus ſolum quicunque naturam ſequitur, ſed conſuetudo quoque conducere poſſe videtur.

Rationi igitur conſentaneum magis MIHI videtur extenſum crus componere in iis qui plurimum temporis hanc formam ſervare ſolent, minuſque porrectum in quibus dies totos flexum permanet. Cuius rei cum experimentum fecerim id evenire comperi quod ſperaveram. Et manuum eadem ratio eſt,

eas

(3) E comment. in HIP. fract. t. v. p. 538. v. 54.
(4) Method. Lb VI. t. v. p. 103. v. 18.
(5) Comment. III. in HIP. offic. t. v. p. 695. v. 56.

eas scilicet proxime ad angulosam figuram conformandas esse, sed quam id magis aut minus faciendum sit, ex consuerudine indicium capere oportet.

Solvere autem tertio quoque die debebis, ne in membro praeter solitum cooperto dolor aliquis aut prurigo suboriatur, et ne perspirare id prohibeatur, quod iam ad fracturam defixum fuit, unde moleste non solum aliquos prurire, sed ob humorum asperitatem cute nonnunquam erosa, ulcerari quoque contingit. Perfundere igitur aquae temperatae quantum satis est ad huiusmodi humores discutiendos.

Quod si et iterum id pariter facies septima dies aderit ab initio primo, et cum omnia ab inflammatione libera nulla re impediente iam appareant, vel tenuiora quoque aliquando quam ex natura, tunc porro opportunum est ferulas circumponere, membrum simul diligentius conformando, dum ossa laxiora sunt. Ferularum usus idem est ac pannorum ad fractum os continendum, ut maneat immotum, etiamsi membrum universum moveatur, concussis enim dimotisque fracturae oris calli concretio inhibebitur.

Iubet HIPPOCRATES leves esse ferulas et aequales et ad extrema resimas, paulum videlicet ab ima parte derasas, quae enim aeque crassae sunt usque ad finem non minus ibi adstringunt, quam in alia quoque vincturae parte, quod fieri non oportet. Mavult enim in medio arctius deligari, atque inde laxius usque ad extrema quae pene resoluta esse debent. Sed et breviores ferulas esse praecipit ipsa vinctura, ne quando cutem proximam tentare valeant eminentem plerunque ob humores receptos, quos fasciae exturbant. Easque monet crassiores circa fracturam esse debere, quod eo loco ipsarum impulsione maxime opus sit.

Id quoque cavere oportet, ne ad ossium eminentias, quales in ima tibia et sura sunt, ferulae pertingant, quod duplici ratione fiet, vel si nullatenus eas imponamus in illis vincturae partibus, vel si breviores, ut ne ad eminentiam perveniant, sed antea deficiant, quam eam tangant, satiusque fuerit ita facere, illis enim premuntur. Quamquam non ipsa quidem ossa premi magis dicenda sunt, quam superpositi musculi vel membranae, et passae tendinum extremitates, atque cutis.

Postquam ferulae impositae fuerint si quid in vinctura laxetur, oportet eas tertio quoque die coartari, neque omnem deligationem solvere ante vigesimum diem, ut firma tanquam crepido fiat callo, nisi quis forte sensus doloris, aut vehemens prurigo, vel ulcerationis metus, ac suspicio non recte com-

(1) Method. lib. VI. c. 5 t. IV. p 103. v. 34.

(2 Inserta haec e comm. III. in HIP. de fract. t. V p. 537 v. 5 et 12

(3) Comm. III. in HIP. off. t. V. p. 691. v. 32. et 39. ad 46.

(4) In impresso est ἐπιδίστως, quae lectio sententiae minus apta VIDIO obfuit, qui obscure haec verba interpretatus est *Quandoquidem ad hunc locum potissimum pertinent (ferulae)*

(5) Comment. II. in HIP. fract. t. V. p. 555. v. 29.

αὐτὸν λόγον, δεῖν μὲν ἐγγὺς τοῦ ἐγγωνίου σχήματος σχηματίζειν αὐτὰς, ἀλλ' εἰς τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐκ τῶν ἐθῶν λαμβάνειν τὴν ἔνδειξιν

Λύειν δὲ διὰ τρίτης [1] ὅπως μήτε ἄση τις ἐπιγίγνοιτο μήτε κνῆσις ἀήθως σκεπασθέντι τῷ μορίῳ, μήτ' ἐπιπλέον αἱ διαπνοαὶ κωλύοιντο τοῦ φθάσαντος ἐνεστηρίχθαι κατὰ τὸ κάταγμα, δι' ἃς μὴ μόνον ἀσωδῶς κνᾶσθαι συμβαίνει τισὶν, ἀλλὰ καὶ διαβρωθέντος ὑπὸ τῆς τῶν ἰχώρων δριμύτητος ἐνίοτε τοῦ δέρματος, ἕλκωσιν γίνεσθαι. Καταντλεῖν οὖν ὕδατος εὐκράτου τοσοῦτον, ὅσον ἱκανόν ἐστιν διαφορῆσαι τοὺς τοιούτους ἰχῶρας.

Ἢν δὲ δὴ καὶ αὖθις ὁμοίως πράξῃς, ἑβδόμη μὲν ἂν εἴη μετὰ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρα, φαίνοιτο δ' ἂν ἤδη, μηδενὸς ἐμποδὼν γενομένου, πάντα ἀφλέγμαντα, καὶ αὐτοῦ γε τοῦ κατὰ φύσιν ἐνίοτε μᾶλλον ἰσχνὰ, τότε οὖν ἐγχωρεῖ καὶ νάρθηκας περιτιθέναι, διαπλάσαντα [2] νῦν δηλονότι τὸ κῶλον ἐπιμελέστερον, ὡς ἂν καὶ τῶν ὀστῶν ὄντων χαλαρῶν. Ἡ δὲ χρεία τῶν ναρθήκων ἐστὶν, ἥπερ δὴ καὶ τῶν σπληνῶν, κρατεῖσθαι τὸ κατεαγὸς ὀστοῦν, ὡς ἀκίνητον διαμένειν, εἰ καὶ τὸ κῶλον ἅπαν κινοῖτο, σεισθέντων γὰρ καὶ κινηθέντων τῶν χειλῶν τοῦ κατάγματος ἡ πῆξις τοῦ πώρου κωλυθήσεται.

Ἀξιοῖ δ' ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ [3] λείους τε εἶναι καὶ ὁμαλοὺς τοὺς νάρθηκας, καὶ σιμοὺς κατὰ τὰ ἄκρα τουτέστιν ἀπεξεσμένους ἀτρέμα κατὰ τὴν κάτω χώραν. Οἱ γὰρ ἰσοπαχεῖς ἄχρι τοῦ πέρατος, ἴσην ἐνταῦθα τὴν ἐπίδεσιν ἐργάζονται, παντὶ τῷ ἄλλῳ μέρει τῷ τῆς ἐπιδέσεως, ὅπερ οὐ χρὴ γίγνεσθαι. Βούλεται γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τὴν ἐπίδεσιν ἐσφίγχθαι μᾶλλον, ἐκλύεσθαι δ' ἐντεῦθεν ἄχρι τῶν περάτων, ἐκεῖνα δ' ἁπάντων ἐκλύεσθαι μᾶλλον. Ἀλλὰ καὶ μικροτέρους αὐτοὺς κατὰ τὸ μῆκος εἶναι κελεύει τῆς ἐπιδέσεως, ὅπως μὴ ψαύσειάν ποτε τοῦ μετὰ τὴν ἐπίδεσιν δέρματος, ὑψουμένου πολλάκις ἐκ τοῦ δέχεσθαι τοὺς ὑπὸ τῶν ἐπιδέσμων ἐκθλιβομένους χυμούς. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ κάταγμα παχυτέρους εἶναι συμβουλεύει τοὺς νάρθηκας, ἐπειδὴ τὸ χωρίον τοῦτο μάλιστα τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐπώσεως [4] δεῖται.

Φυλάττεσθαι δὲ χρὴ [5] καὶ κατὰ τὰς ἐξοχὰς τῶν ὀστῶν, ὁποῖαι κατά τε τῆς κνήμης εἰσὶν καὶ περόνης τὰ κάτω πέρατα, τείνεσθαι τοὺς νάρθηκας. Ἔσται δὲ τοῦτο [6] κατὰ δύο τρόπους ἢ μήθ' ὅλως ἡμῶν τιθέντων αὐτοὺς κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη τῆς ἐπιδέσεως, ἢ βραχυτέρους τιθέντων, ὡς μὴ παραγίνεσθαι πρὶν ἐκείνου ψαῦσαι, [7] καὶ βέλτιόν γε πράττειν οὕτως, θλίβονται γὰρ ὑπ' αὐτῶν. Μᾶλλον δὲ οὐκ αὐτὰ χρὴ θλίβεσθαι λέγειν, ἀλλὰ τοὺς ἐπικειμένους μῦς ἢ ὑμένας αὐτοῖς, καί τινας ἀπονευρώσεις καὶ τὸ δέρμα.

Μετὰ δὲ τήν ἐπίθεσιν [8] τῶν ναρθήκων, εἴτι που χαλαρὸν γίγνοιτο τῆς ἐπιδέσεως ἐπισφίγγειν αὐτοὺς χρὴ διὰ τριῶν, οὐ λύειν ὅλην τὴν ἐπίδεσιν ἄχρι τῆς εἰκοστῆς, ὥστε βεβαίαν γενέσθαι τὴν οἷον κρηπῖδα τῷ πώρῳ, πλὴν εἰ μήτις ὀδύνης αἴσθησις, ἢ κνῆσις σφοδρὰ, καὶ τῆς ἑλκώσεως φόβος, καὶ ὑποψία τοῦ μὴ καλῶς

(6) Comm III. in HIP. offic. t. v. p 691. v. 50. admixtis nonnullis e comm. II in fract. t. v. p 555 v. 32.

(7) CELSI locus lib. VIII. cap. 10 pag. 534. v. 29. sic legitur in cod. MED. *In quam partem fractura inclinat ab ea latior valentiorque ferula imponenda est. Easque omnes* CITRA (vulg. *circa*) *articulum oportet esse resimas, ne hunc laedant*. Eiusdemque libri c. 15. pag 549 v 9. simili ratione quod in impressis est *supra manum* ibi scribitur CITRA *manum* utrobique rectius.

(8) Comm. I. in HIP. fract. t. v. p. 537. v 18. et 43. et 52.

πεπλᾶσθαι τὸ κάταγμα, καὶ κίνησις σφοδρὰ κατά τινα συντυχίαν ἐν τῷ κώλῳ γενομένη, λύειν ἡμᾶς ἀναγκάσῃ.

Γενομένης δὲ τῆς πωρώσεως [1] οὐκέτ' ἐν ἡσυχίᾳ παντελεῖ τηρεῖν χρὴ τὸ κάταγμα, προσήκει γὰρ ἀνατρέφειν τὸν πῶρον ὅταν ἀσφαλῶς ῥιζωθῇ. Τὸ δὲ ἀνατρέφειν γίγνεται τῇ χορηγίᾳ τῆς ὕλης, ἣν ὥσπερ ἀπεστρέψαμεν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ πεπονθότος εἰς ἕτερα μόρια τοῦ σώματος, οὕτως νῦν δεῖ προκαλεῖσθαι, καταντλοῦντας ὕδωρ θερμὸν, ἄχρι [2] τῆς εἰς ὄγκον ἐρυθρὸν ἐπάρσεως τῆς σαρκός. Τινὲς δὲ πτελέας ῥίζαν [3] τῷ ἀφεψήματι καταντλοῦσιν, ὅσα πωρώσεως δεῖται κατάγματα. Καὶ μέντοι [4] καὶ ὥσπερ ἐν ἀρχῇ παντάπασιν αὐτὴν ἐκωλύομεν εἰς τὸ πεπονθὸς ἔρχεσθαι, τῇ πιέσει καὶ τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων, οὕτω νῦν προσήκει μὴ κωλύειν ἐπιῤῥεῖν ἀφαιροῦντας κατὰ βραχὺ τοῦ πλήθους τῶν ὀθονίων, ἅμα τῷ καὶ τὴν πίεσιν ἐκλύειν.

Ἐφ' ὧν δ' ὑγρότης [5] ἐστὶν πλείων καὶ δι' αὐτὴν οὐ πωροῦται τὰ κατεαγότα, ξηραίνειν αὐτὴν, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, πειρᾶσθαι δι' ἐπιδέσεως προσηκούσης, καὶ καταντλήσεως, ἤτοι γε ἐλαχίστης πάνταπασιν, ἢ πλείστης. Ἡ μὲν γὰρ ἐλαχίστη πρὶν ἐπιῤῥυῆναί τι παυομένη, τά τε πρόχειρα τῶν ὑγρῶν διαφορεῖ, τά τε ἐν βάθει διαχεῖ μετρίως, συμφέρει δὲ οὕτως κεχύσθαι τοῖς ὑπὸ τῆς ἐπιδέσεως ἐκθλίβεσθαι μέλλουσιν. Ἡ δὲ πλείστη διαφορεῖ μᾶλλον ἢ ἕλκει. Εὔδηλον δέ που καὶ ὡς ἐπὶ μὲν τῆς ἐκθλιβούσης ἐπιδέσεως ἧττον χρὴ πιέζειν τὰ τελευταῖα τῶν ὀθονίων, ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατρεφούσης οὐθ' ἧττον ταῦτα, καὶ συμπάσας τὰς περιβολὰς χαλαροτέρας ποιεῖσθαι.

Διαιτᾶν δὲ ἐν ἀρχῇ λεπτοτάτως χρὴ, καὶ φλεβοτομεῖν ἐνίοτε, καὶ διὰ γαστρὸς ἐκκενοῦν τὰ περιττὰ, ὡς ἐν τῇ τῶν φλεγμονῶν οἰκείᾳ θεραπείᾳ λέλεκται. Κατὰ δὲ τὸν τῆς πωρώσεως καιρὸν, ἀνατρέφειν χρὴ τὸ σῶμα τοῖς εὐχύμοις καὶ τροφίμοις, ἐξ ὧν εἴωθεν γεννᾶσθαι χυμὸς, οὐ μόνον χρηστὸς, ἀλλὰ καὶ γλισχρὸς, ἐξ οἵου δεῖ μάλιστά γίγνεσθαι τὸν πῶρον. Καὶ τῶν φαρμάκων δὲ ὅσα μὲν ἐμπλαστικὰ ταῖς οὐσίαις ἐστιν μετρίως θερμαίνοντα προτρέπει τε καὶ συναύξει τοὺς πώρους, ὅσα δὲ διαφορητικὰ καὶ τοὺς ὄντας ἤδη καθαιρεῖ.

Θᾶττον μὲν οὖν [6] κρατύνεται τὰ κατεαγότα, τουτέστιν ἀσφαλῶς πωροῦται, διά τε τὴν ὕλην ἐξ ἧς ὁ πῶρος γίνεται συμμέτρως ἔχουσαν ἐν ποσότητι καὶ ποιότητι, καὶ διὰ τὴν ῥώμην τῆς πηγνυούσης αὐτὴν δυνάμεως. Εἰς χρόνον δὲ ἐκπίπτει πλείονα διὰ τὴν ἔνδειαν τῆς ὕλης, ἔστιν ὅτε καὶ διὰ πλῆθος ἄμετρον, ἀποκλύζεται γὰρ ὁ πηγνύμενος πῶρος ὑπὸ τῆς ἔνδον ἐπιῤῥεούσης ὑγρότητος, ὅταν ᾖ πολλή τε ἅμα καὶ συνεχής. Ἔστι δὲ τὸ μὲν πάχος τῆς ὕλης ἐπιτηδειότερον εἰς τὸ παγῆναί τε καὶ γενέσθαι πῶρον. Ἡ δ' ὑγρότης ὅταν ὑδατώδης τις ᾖ καὶ λεπτὴ κατὰ τὴν σύστασιν ἀνεπιτήδειος εἰς πώρου γένεσιν. Ὅτι δὲ καὶ ἡ δύναμις ἡ μὲν ἰσχυροτέρα ταχέως ἐργάζεται τὸ ἑαυτῆς ἔργον, ἡ δὲ ἀσθενεστέρα βραδύτερον, οὐδὲ λόγου δεῖ. Διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἐν διαφέρουσι χρόνοις αἱ πορώσεις γίγνονται τοῖς συντετριμμένοις ὀστοῖς. Πλείων δὲ καὶ ἐλάττων

ἡ ὕλη

(1) Comm. I. in HIP. fract. c. 43. t. v. p. 537.
(2) Paucula haec sunt e libro VI. methodi cap 5. t. IV. p. 103. v. 46.
(3) De simpl. medicam. lib. VIII. t. II. p. 106. v. 21.
(4) Redit ad comment. I. de fract. t. v. p. 537. v. 46.
(5) Method. lib. VI. c. 5. t. IV. p. 103. v. 50.

compositae fracturae, et violentior motus, qui casu aliquo membro acciderit, interea solvere nos cogant.

Callo facto non amplius in quiete omnino continenda fractura est, convenit enim callum nutrire ubi valide radices egerit. Nutritio autem fit cum materia adducitur, quam sicuti ab initio avertimus ab affecta in alias corporis partes, ita nunc evocare debemus aqua calida perfundentes donec in tumorem rubicundum caro efferatur. Nonnulli radicis ulmi decocto perfundunt fracturas, quas callo obducere opus est. Et vero etiam quemadmodum principio materiem prohibuimus in affectum locum confluere adstringendo, multisque linteis impositis, ita consentaneum est nunc eius adfluxum non arcere, paulatim pannos subtrahentes, simulque laxius deligantes.

In quibus vero humoris plus inest, ob quem fracta non confervent, siccare illum, ut antea dictum est, conabimur idonea deligatione et perfusione, eaque minima prorsus, vel plurima. Minima enim prius desistens quam quid confluat, tum qui sunt in promptu humores discutit, tum profundius haerentes modice fundit, expeditque ita liquari ea quae deligatione expelli debent. Plurima vero perfusio digerit potius quam trahit. Constat quoque in deligatione expellente postrema lintea minus coartari oportere, in reficiente vero haec non minus, et omnes circuitiones laxiores facere.

Tenuissime cibare primis diebus oportet, ac venam interdum incidere, et supervacua per alvum educere, ut dictum est ubi de propria inflammationum curatione sermo fuit. At quo tempore callus gignitur, cibis boni succi et qui valde nutriant reficiendum corpus est, ex quibus non modo boni humores confici sed etiam crassiores soleant, unde callum fieri maxime convenit. Ex medicamentis vero quaecumque obstruendo modice et calefaciendo valent, ea callos promovent et augent, sed quae sudores eliciendi vim habent, iam factos extenuant.

Citius igitur confervent fracta, idest callo firmantur, tum materia ex qua callus fit habente quantitatis et qualitatis modum, tum robore virium ipsam cogentium. In longius vero tempus protrahuntur, et ob materiae inopiam, et interdum ob copiam immodicam, abluitur enim callus concrescens ab humore intus affluente, ubi multus una sit ac iugis. Facit autem crassitudo materiei ut ea facilius spissetur et callus fiat. Humor vero ubi sit aquosus et constitutione tenuis minime aptus est ad callum conficiendum. Neque necesse est dicere valentiores vires citius, debiliores tardius operari, qua de caussa diversis temporibus calli accrescunt ossibus fractis. Porro materies magis vel minus ab-

(*) Comm. I. in HIP. fract. t. v p. 537. v. 27.

abundat, crassiorque fit, vel tenuior, tum ob eam quae ab initio est cuique corpori temperationem, tum ob acquisitum quo curantur tempore habitum, praetereaque ob victum quo vivunt, et deligationis modum quo deligantur, et aetatem, et anni, tempus, et regionem, quibus omnibus vires aut validae aut imbecillae fiunt.

Tumores assurgentes ab expulsis humoribus, quos arctiore deligatione aliquando facimus, curandi sunt imposita lana multa succida bene carpta, vino oleoque irrigata. Sed illini antea cerato cutis debet cui haec superponenda est, ac deligatio a tumoribus ad superiorem partem fieri.

Alii quidem volunt humorem a tumente parte expressum ad eas quae supra deligationem sunt ascendere, nonnulli ad inferiora loca ferri. Eorum controversiam diiudicare difficile non est, definita prius ipsa deligatione, si enim laxatis ferulis, ut dictum est, partem tumentem deligemus, sanguinis nonnihil ad loca infra vincturam deveniet, sed si ferulis summotis atque tota deligatione penitus resoluta, iterum ab integro religemus, eam simul deligationem adhibentes quae fracturarum propria est, atque una miscentes eam quae a tumidis partibus incipit, humor expressus hoc modo ultra vincturam ab initio factam ad loca supra deligationem excurret.

Ac de transversis quidem fracturis vel haec satis esse possunt, de oblongis tum eadem omnia valent, tum adstringere ea magis oportet ad ipsum fracturae locum, et quod recessit introrsum protrudere. Iis vero quae comminuta sunt multifariam maximeque cum ulceribus, quod plerumque accidere solet, panni circumdari debent vino madentes potissimum aestate, putrescunt enim si quis oleum vel et ceratum adhibeat, cum siccari huiusmodi fracturae magis quam ceterae postulent, et malum asperius aliquanto fit. Medicamenta quoque sint e siccantium genere, quae sanguinalia vocantur, quod cruentis protinus vulneribus iniici soleant.

In fracturis cum vulnere ubi nullum parvulum fragmentum ossis emineat, vel abscessurum videatur, eodem deligationis modo utendum est, quem ad fracturas sine ulcere praecepimus. Ubi vero opinio sit ossis particulam post aliquod tempus separatam naturae vi per ipsum vulnus expelli posse, fasciae capite vel a dextris vel a sinistris imposito, deligandus deinceps sic locus est ut totus comprehendatur, neque ulla pars nuda relinquenda, neque adstringi nimium vinctura debet.

Suspicari autem debemus subiectum os vitiatum esse cum effluens pus copiosius sit, quam pro ulceris modo. Si vero et properare ad secretionem pars velut emortua videatur, firmam eius rei iam cognitionem habebis. At unde coniices ad secretionem properare? Primum quidem ex ipsis labris ul-

(1) Com. II. in HIP. fract. t. V. p. 557. v. 53.
(2) Com. IV. de fract. c. 74. t. V. p. 558. v. 30. Cl. 7. 241. F.
(3) Emendanda hinc impressi codicis lectio monstrosa καὶ μὴ μαγνῦντες αὐτῶν τῶν ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἀρχομένων, ὑπερβῆναι ἔτως, et cet. ὑπερθεῖν vox Hippocratica, de fract. comm. II. c. 74.
(4) Meth. VI. 5. t. IV. 104. 12. Cl. 7. 41. B.

ἡ ὕλη καὶ παχυτέρα καὶ λεπτοτέρα γίγνεται, διά τε τὴν ἐξ ἀρχῆς ἑκάστου κρᾶσιν, καὶ διὰ τὴν ἐπίκτητον ἐν ᾧ θεραπεύεται χρόνῳ κατάστασιν, ἔτι τε δίαιταν ἣν διαιτῶνται, καὶ τρόπον ἐπιδέσεος ὃν ἐπιδοῦνται, τήν θ' ἡλικίαν, καὶ τὴν ὥραν, καὶ τὴν χώραν, ἐξ ὧν ἁπάντων, καὶ ἡ δύναμις, ἤτοι γ' ἀσθενὴς ἢ ἰσχυρὰ γίγνεται.

Τὰ δ' ἐξαιρόμενα [1] τῶν οἰδημάτων διὰ τὴν ἔκθλιψιν τῶν χυμῶν, ὧν ἐκ τῆς σφοδροτέρας ἐπιδέσεως ἐνίοτε ποιώμεθα, θεραπευτέον, ἐπιτιθέντας ἔρια πολλὰ ῥυπαρὰ καλῶς κατειργασμένα, ῥαίνοντας ἐλαίῳ τε καὶ οἴνῳ. Προϋποχρίειν δὲ δεῖ τὸ δέρμα καθ' οὗ ταῦτ' ἐπιτεθήσεται κηρωτῇ, καὶ τὴν ἐπίδεσιν ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἐπὶ τὸ ἄνω ποιεῖσθαι.

Τινὲς μὲν οὖν [2] ὑπὲρ τὴν ἐπίδεσιν ἀνιέναι βούλονται τὸν ἐκθλιβόμενον τῶν οἰδημάτων χυμὸν, ἔνιοι δὲ εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐπίδεσιν χωρία παραγίγνεσθαι. Κρῖναι δ' οὐ χαλεπὸν ἐστιν τὴν διαφωνίαν αὐτῶν, ὁρισθείσης τῆς ἐπιδέσεως. Εἰ μὲν γὰρ ἐπανέντες τοὺς νάρθηκας ἐπιδήσαιμεν, ὡς εἴρηται, τὸ οἰδηκὸς, ἀφίκοιτ' ἄν τι τοῦ αἵματος εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐπίδεσιν χωρία, εἰ δ' ἀφελόντες τοὺς νάρθηκας καὶ λύσαντες ὅλην τὴν ἐπίδεσιν, αὖθις ἐξ ἀρχῆς ἐπιδήσαιμεν, ἅμα μὲν τῷ καταγματικῷ τρόπῳ χρώμενοι τῆς ἐπιδέσεως, ἅμα δὴ [3] καὶ μιγνῦντες αὐτῷ τὴν ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἀρχόμενον, ὑπερθείη ἂν οὕτως τὴν ἀρχαῖαν ἐπίδεσιν ἐκθλιβόμενος χυμὸς, ἐπὶ τὰ τῆς ἐπιδέσεως ὑψηλότερα χωρία.

Περὶ μὲν δὲ [4] τῶν ἐγκαρσίων καταγμάτων ἱκανὰ καὶ ταῦτα, περὶ δὲ τῶν παραμήκων τὰ μὲν ἄλλα σύμπαντα τὰ αὐτὰ, πιέζειν δὲ χρὴ μᾶλλον ταῦτα κατ' αὐτὸ τὸ κάταγμα, καὶ προστέλλειν εἴσω τὸ ἀφεστηκός. Ὅσα δ' ἐτραύσθη πολυειδῶς καὶ μάλιστα σὺν ἕλκεσιν, ὅπερ ὡς τὰ πολλὰ φιλεῖ γίγνεσθαι, σπλῆνας σκεπαρνηδὸν περιβαλεῖν, οἴνῳ τέγγοντας, μάλιστα ἐν θέρει, σήπεται γὰρ εἴ τ' ἐλαίῳ τις, εἴτε καὶ κηρωτῇ χρῷτο, δεόμενά γε ξηραίνεσθαι μειζόνως ἢ τἄλλα, διότι καὶ μεῖζον τὸ πάθημα. Καὶ τοίνυν καὶ τὰ φάρμακα πάντα τῶν ξηραινόντων ἔξω φαρμάκων, ἐκ τῶν ἐναίμων ὀνομαζομένων.

Τῶν δὲ [5] μεθ' ἕλκους καταγμάτων, ὅταν μὲν μὴ ἐξέχον τι, μήτ' ἀποστήσεσθαι προσδοκώμενον ᾖ μόριον τοῦ καταγέντος ὀστοῦ, χρῆσθαι δεῖ τῷ τρόπῳ τῆς ἐπιδέσεως, ὃν ἐδιδάξαμεν ἐπὶ τῶν χωρὶς ἕλκους καταγμάτων. Ὅταν δὲ ἐπίδοξον ᾖ τι μέρος αὐτοῦ τῷ χρόνῳ χωρισθὲν ἀποκριθήσεσθαι πρὸς τῆς φύσεως, διὰ τῆς κατὰ τὸ ἕλκος χώρας, τὴν ἀρχὴν [6] δεῖ θέντας, ἤτοι γ' ἐκ τῶν δεξιῶν ἢ τῶν ἀριστερῶν μερῶν, ἐπιδεῖν ἑξῆς ὡς ὅλον αὐτὸ καταληφθῆναι, καὶ μηδὲν ἀπολειφθῆναι μέρος γυμνὸν, μὴ σφόδρα τε πιέζειν τῇ ἐπιδέσει.

Δεῖ δὲ [7] ὑποπτεύειν πεπονθέναι τὸ ὑποκείμενον ὀστοῦν ὅταν πλέον ᾖ τὸ ἀπορρέον πύον ἢ κατὰ μέγεθος τοῦ ἕλκους. Ἐὰν δὲ καὶ ἐπειγόμενον φαίνηται πρὸς τὴν ἀπόκρισιν τὸ πεπονθὸς μέρος, ἔχοις ἂν ἤδη βεβαίαν τὴν διάγνωσιν. Πόθεν οὖν ὅτι πρὸς ἀπόκρισιν ἐπείγεται; πρῶτον μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν χειλῶν τοῦ ἕλκους οὐκ ἐθελόντων συ-

(5) Comm. III. de fract. c. 2. t. v. p. 559. v. 32. ad 40 paulum contracta cl. 7. 242. B.

(6) Traducta haec ab eiusdem comment. cap. x. t. v. 562. 31. ad 37.

(7) Eodem comm. III. de fract. c. 18. t. v. p 564 v 5. ad 9.

συνιέναι πρὸς ἄλληλα, διϊσαμένων τε καὶ ἐκτρεπομένων, εἶτα καὶ τῆς τοῦ κάμνοντος αἰσθήσεως, ἐν τῷ βάθει κινήσεως αὐτῷ τινὸς ἀμυδρᾶς φαινομένης.

Ὅταν μὲν οὖν [1] κατὰ τὸ μῆκος τοῦ κώλου γένηται τὸ ἕλκος ἐγχωρεῖ τοὺς νάρθηκας ἐπιβάλλειν ἑκατέρωθεν. Ὅταν δὲ ἐγκάρσιον, κωλύει τὴν ἐπίθεσιν τῶν ναρθήκων, καὶ μάλιστ' ἐὰν ᾖ μεῖζον, ἐφ' ὧν πλείοσιν ὀθονίοις χρηστέον.

Ὠφελιμώτατος [2] δ' ἐστὶν ἁπάντων οἴνων εἰς τὰς τοιαύτας διαθέσεις ὁ μέλας καὶ αὐστηρός. Δῆλον δ' ὅτι καὶ κατὰ τὴν σύστασιν ὁ τοιοῦτος ἐστὶν παχὺς, τὸ μὲν κοινὸν ἀγαθὸν ἔχων, οὗ χάριν εἰς ἐπιβροχὰς [3] ἑλκῶν παραλαμβάνεται, τῶν δ' ἄλλων οἴνων τῶν στυφόντων ἀδηκτότερος ὢν, ὅπερ οὐ τὸ τυχὸν ἀγαθόν ἐστιν ἐν ταῖς τοιαύταις θεραπείαις, διὸ κἂν μὴ λίαν αὐστηρὸς, ἀλλὰ μετρίως ᾖ τοιοῦτος ἀμείνων ἐστίν. Ὀδύνην γὰρ ὁ λίαν αὐστηρὸς φέρει, συνάγων καὶ πιλῶν τὴν σάρκα περαιτέρω τοῦ προσήκοντος. Ὅθεν οὐδὲ λεπτομερὴς κατὰ τὴν οὐσίαν οἷός πέρ ἐστιν ὁ λευκὸς ἢ ξανθὸς ἢ κιῤῥὸς ἐπιτήδειος, εἰσδυόμενος γὰρ εἰς ὅλον τὸ βάθος τῆς ἡλκωμένης σαρκὸς αἴσθησιν ὀδυνηρὰν πλείονα φέρει, διὰ τὴν ἐν αὐτῇ γιγνομένην σφίγξιν τε καὶ πίλησιν. Ὁ δὲ παχυμερὴς ὁποῖος ἐστὶν ὁ μέλας, οὐ καταδυόμενος εἰς τὸ βάθος τῆς σαρκὸς, ἀλλὰ μόνῃ τῆς ὁποιότητος διαδόσει, στύφων τε [4] καὶ συνάγων αὐτὴν, ἀποκρίεται μὲν τοὺς ἤδη περιεχομένους χυμοὺς, ἀναστέλλει δὲ τοὺς ἐπιῤῥέοντας.

Λέλεκται δὲ καὶ πρόσθεν, ὡς ἀεὶ χρὴ τέγγεσθαι τὸ ἕλκος ὑπ' αὐτοῦ, ξηρανθέντων γὰρ ἐπ' ὀλίγον ἢ θερμανθέντων τῶν ἐπιβεβλημένων ὀθονίων, τῷ ἕλκει φλεγμονὴν ἀναγκαῖον ἀκολουθῆσαι, καὶ μάλιστ' ἐν θέρει. Καθ' ὃν καιρὸν καὶ παρ' ἩΜΙ͂Ν ἐν Περγάμῳ τῶν ἀρχιερέων τὰς καλουμένας μονομαχίας ἐπιτελούντων, τοὺς κάκιστα τρωθέντας ἐθεράπευσα, πτύγματα μὲν ὀθονίων ἐπιθεὶς τοῖς τραύμασιν, οἴνῳ τοιούτῳ βεβρεγμένα, κατ' αὐτῶν δὲ ἔξωθεν σπόγγους καινοὺς μαλθακοὺς, εἶτα σχεδὸν δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἐπιβρέχων. Προϋπέβαλλον δὲ τῷ τετρωμένῳ κώλῳ δέρμα κοιλαῖνον ἀτρέμα κατὰ τὴν πρὸς ποδῶν χώραν, ὡς διὰ τούτου φέρεσθαι τὸν ἐκ τῆς ἐπιβροχῆς οἶνον, ἐκκενοῦσθαί τε καθάπερ δι' ὀχετοῦ, δεχομένης αὐτοῦ τὴν ἐκροὴν λεκάνης κενῆς, ὥστ' ἀναλαμβανόμενον αὖθις τὸν ἀθροιζόμενον οἶνον ἐν αὐτῇ καταντλεῖσθαι δεύτερον.

Γνωστέον [6] δ' ὡς τὸ κῦρος τῆς θεραπείας ἡ ἐπίτεγξις ἔχει, κατάγε τὰς πρώτας ἡμέρας, ἡνίκα ἐκθλίψεσθαι χρὴ τῶν ἡλκωμένων μορίων ὅσον ἤδη φθάνει κατ' αὐτὰ περιττῆς ὑγρότητος ἠθροῖσθαι, κωλῦσαί τε τὸ ἄνωθεν ἐπιῤῥέον. Ἀπὸ δὲ τῆς τρίτης ἡμέρας ἡ πιοτερὰ κηρωτὴ χρησιμωτέρα πέττουσα τὰ κατὰ τὸ ἕλκος. Ἀλλ' ὅγ' ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ εὐθέως ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν παραλαμβάνει, τὴν ἐκ τοῦ οἴνου [7] δύναμιν οὐκ ἐθέλων ἀκραιφνῆ προσπίπτειν τοῖς ἡλκωμένοις μορίοις, ἀλλὰ κατὰ διάδοσιν, [8] ὅπως μήτις ἀνία γένηται διὰ τὴν στύψιν.

Πο-

(1) T. v. p. 56. v. 48. et 51. comm. III. de fract. c. 12. Cl. 7. 243. F.

(2) Ibi pag. 565. v. 12. ad 29. eiusd. comm. cap XXI.

(3) Imp. habet ἐπιβολὰς minus apposite, quod VIDIO fortasse caussa fuit, ut paulo liberius interpretaretur *Communis illi gratia est ob quam in ulcerum vinculis ingeritur*.

(4) In impresso libro scribitur ψύχων pag. 465. v. 19. atque sic legisse VIDIVM manifestum est Cl. VII. 244. H. interpretantem *refrigerando*. Nostri codicis certissima lectio est, cui nec rerum natura, neque ipsius GALENI doctrina repugnat.

(5) Pontifices ob honorem sacerdotii Romae ludos edere potuisse, ac tandem in provinciis coactos fuisse sacerdotes populo ludos dare, atque horum exhibitionem patrimonii munus fuisse ostendit GVTHERIVS *de veteri iure pontificio* lib III. c. 20. Gladiatorum vero munus Romanae consuetudinis, primo maiore cum terrore

ho-

ulceris, coire nolentibus atque hiantibus et aversis, deinde ex aegroti sensu, quo motum quendam obscurum sibi penitus percipere videtur.

Quando igitur ulcus fit per longum membri, ferulas imponere utrinque licet, transversum vero ulcus id non patitur, praeferrim si maiusculum sit, ubi plurimis linteis uti conveniet.

Vinorum omnium utilissimum ad huiusmodi vitia nigrum est et austerum, quod huiusmodi vinum constitutione densius sit, commune id bonum habens, cuius gratia madesaciendis ulceribus adhibetur, ac praeterea minus mordax sit quam alia vina adstrictoria, quae non levis bonitas est in curationibus, ideoque etsi non nimium sed modice austerum sit hoc vinum, melius tamen est, nam nimis austerum contrahens et compingens carnem plus quam par est, dolorem ciet. Quapropter neque tenuioris naturae vinum probatur cuiusmodi est album aut fulvum aut sanguineum, quod ulceraram carnem penitus permeans sensum doloris acutiorem faciat eam constringendo et comprimendo. Densum vero quale nigrum est non penetrans carnem, sed sola qualitatis suae distributione eam adstringens et cogens, collectos iam humores expellit, et affluentes reprimit.

Dictum et antea fuit eodem vino semper ulcus madefaciendum esse, siccescentibus enim paulatim et calefactis linteis suprapositis, inflammationem ulceri accedere aestate potissimum necesse est. Quo quidem tempore apud NOS quoque Pergami pontificibus gladiatoria quae vocant munera exhibentibus, pessime vulneratos EGO curavi, multiplicia lintea imponens vulneribus vino huiusmodi perfusa, superque ea spongias novas molles, ac deinde totum fere diem noctemque irrorando. Supponebam vero antea membro vulnerato corium leviter cavatum ea parte qua ad pedes vergebat, ut vinum a perfusione manans per illud effluerer, et quasi per canalem exhauriretur, lapsum eius excipiente vacua pelvi, ut resumtum quod ibi collectum fuerat denuo posset infundi.

Sciendum porro est irrigationem primis saltem diebus summam curationis habere, quando expellere opus est ab ulceratis partibus quicquid iam superflui humoris collectum fuerit, et quod a superioribus defluit prohibere. A tertia vero die ceratum picatum utilius erit, maturans quae ad ulcus sunt. Atqui HIPPOCRATES continuo ab initio id adhibet, volens vini vim ulceratis partibus non integram sed distribute occursare, ne qua illis ab astrictione molestia fiat.

Sae-

hominum quam voluptate datum in Graecia, deinde familiare oculis Graecorum gratumque spectaculum fuisse, animadvertit LIVIUS lib XLI c 20 Minime negligenda videtur etsi parvula sit nostri codicis hoc loco 10 voce KAI' differentia ab impresso, ubi scribitur A'EI', quod interpretem VIDIUM adegit, ut diceret, gladiatores Pergamis SEMPER aestate datos fuisse, quod prorsus incertum aliunde est.

(6) Ibi v 44.

(7) In impresso *οἰκείου*, unde est fortasse illa VIDII interpretatio *cerato cum vini proprietate utitur*.

(8) Impressus habet *διάθετον*, quod VIDIUS interpretatur *medium aliquid interiectum*. Lectio nostra vera rem planius exprimit.

Saepe vero et fruftula offium er fquamae tempore abfcedunt, quae melius eft a natura protrufa paulatim ac fuo tempore exire, quam irritari medicamentis, aut inftrumentis evelli. Quaecumque enim vi confertim abftrahuntur cava fiftulofa faciunt, quae autem a natura propelluntur fubtus gignente vel materiam callofam vel carnem, ea excidentibus quae excidere debent, continuo plena apparent, et celeriter cicatrices inducuntur, applicito medicamento quod modice ficcet et adftringat.

Sed et nervofa quaedam et membranacea corpora interdum abfcedunt, quae fine periculo paulatim multo tempore in pus vertuntur, acrium vero medicamentorum vim paffa, vel inftrumento quopiam, vel digitis avulfa, confenfum adducunt fubiectarum partium, ut inflammatio quoque, et febris, et delirium, et nervorum diftentio confequantur.

Offium vero eas partes praecidi par eft, quaecumque faltem obftant ne recondantur, et quae contingentes carnes vexant, atque ut dicit HIPPOCRATES improbam pofituram praebent, ideft difficilem et moleftam ipforum offium pofitionem. Manifeftum infuper eft nudata carnibus offa, neque protinus compofita, exficcari et excidere.

Non recte vero compofitis interdum fractis offibus, fi tibi obtingat quod nondum conferbuit, poftquam detorferis, reduc in fuam fedem, at fi incidat iam callo glutinatum, aqua cum oleo multo foveto, tum valide intentum, primo quidem rurfus frange ut ab initio fractum fuerat, deinde vero naturali formae reftitue, et poftremo naturae committe callum fracto in eo habitu obducere.

II. L.

(1) Comm. II. in HIP. de off. cap. XXIII. t. V. p. 683. v. ult. ad 684. v. 7. cl. VII 210. H.

(2) Emendanda hinc imprefsi libri fcriptura ἐκλυθεῖσιν a qua eft VIDII ioterpretatio *inftrumentis refolventibus* a re grammatica fimul et chirurgica nonnihil abhorrens.

(3) Totus locus fic in imprefsis paulum corruptus legitur Ὅσα δὲ ὑποφυείσης ἤτοι πωροειδοῦς τινὸς ἢ σαρκὸς ἐκπεσόντων τῆς ἐκπτώσεως δεομένων. Quae oon miror VIDIVM noo nifi obfcure interpretari valuiffe *ubicumque cafura fubcrefcente callofo quopiam vel carnofo remittuntur*

(4) Comm. in HIP. de fract. III. 46. t. V. p. 571. v. 32. Cl. VII. 247. H.

(5. Libri imprefsi HIPPOCRATIS et GALENI hoc loco habent δυσαισθησίῃ, fed videndum an codicis ooftri auctoritate legere apud utrumque liceat δυσθεσίῃ, quam voculam ioter Hippocraticas refert EROTIANVS, qui interpretatur, ut eft io ed. H. ST. δυσαρέστων ἢ δυσαποκαταστάσεων. EVSTACHIVS vertit *morofitatem* vel *difficilem placationem*, eademque repetit FOESIVS, quae cum non fatis faciant emendandam EROTIANI dictionem putaverim legendo δυσαναστάσεων, ac vertendo *difficilem inftaurationem* vel *difficilem reftitutionem*, ut ipfe GALENVS hic explicat, et naturalis vocabuli δυσθεσίης notio poftulat

(6) In impr. male fcribitur ἀγρίων et VIDIO redditur *cum tormento*.

(7) De fragmentis ofsium in magno vulnere noo coeuntibus fermo eft apud CELSVM lib. VIII cap X. quem iotelligere non eft humani ingenii, fi legatur in aliqua e toties repetitis editionibus Lindenianis, nimium fortaffe a vetere fcriptura et a principe et optima imprefsione Florentina recedentibus. Quamobrem libet hic totum eum locum reftituere MEDICEI codicis auctoritate, cum quo editio illa plerunque convenit, quod praefertim una duntaxat vocula, quam exhibent membra-

Πολλάκις δὲ [1] καὶ ἀπόσχιδες ὀςῶν καὶ λεπίδες ἀποπίπτουσιν ἐν τῷ χρόνῳ, καὶ βέλτιον αὐτοῖς ἐςὶν ὑπὸ τῆς φύσεως ὠθυμένοις κατὰ βραχὺ τὴν ἔκπτωσιν ἐν χρόνῳ ἔχειν, οὐ διὰ φαρμάκων ἐρεθισθεῖσιν, ἢ δι' ὀργάνων ἑλκυσθεῖσιν. [2] Ὅσα μὲν γὰρ ὑπὸ βίας ἀθρόως ἀποσπᾶται, συριγγώδεις ἐργάζεται κοιλότητας, ὅσα δὲ [3] ὑπὸ τῆς φύσεως ὑποφυέσης ἤτοι πωροειδῆ τὴν ὐσίαν ἢ σάρκα, ταῦτ' ἐκπεσόντων τῶν τῆς ἐκπτώσεως δεομένων, εὐθέως φαίνεται πλήρη, καὶ διὰ ταχέων ἐπουλοῦται, προσαχθέντος αὐτοῖς μετρίως ξηραίνοντος καὶ σύφοντος φαρμάκυ.

Καὶ νευρώδη δέ τινα καὶ ὑμενώδη σώματα πολλάκις ἐκπίπτει διαπυΐσκοντα μὲν ἀκινδύνως ἐν χρόνῳ πλείονι κατὰ βραχὺ, βιασθέντα δ' ὑπὸ φαρμάκων δριμέων, ἢ δι' ὀργάνυ τινὸς, ἢ διὰ τῶν ἡμετέρων δακτύλων ἀποσπασθένθα, συμπαθείας ἐπάγεται τῶν ὑποκειμένων μορίων, ὡς καὶ φλεγμῆναι καὶ πυρέξαι καὶ παραφρονῆσαι καὶ σπασθῆναι.

Τῶν δὲ ὀςῶν [4] ἀποπρίειν ἐκεῖνα προσῆκεν, ὅσα γε κατὰ τὰς ἐμβολὰς ἐμποδίζει, καὶ ὅσα λύπει τὰς ψαυύσας σάρκας, καὶ ὡς ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ φησὶν, δύσθεσιν [5] παρέχει, τουτέςιν δεσχερῆ καὶ ἀνιαρὰν [6] τὴν αὐτῶν θέσιν. Δῆλον δ' ὅτι τὰ γυμνωθέντα τῶν σαρκῶν ὀςᾶ καὶ μὴ παραχρῆμα ταχθέντα καταξηραίνεται καὶ ἀποπίπτει. [7]

Κακῶς δὲ [8] διαπλασθέντων ποτὲ τῶν καταγέντων ὀςῶν, ἐὰν μὲν μηδέπω πεπωρωμένῳ περιτύχῃς, διαςρέψας εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάναγε, πεπωρωμένῳ δὲ ἐντυχὼν, ὕδατι μετ' ἐλαίυ πολλῦ καταντλήσας, εἶτα διατείνας ἰσχυρῶς, πρῶτον μὲν κάταξον ὡς ἐξ ἀρχῆς ἦν κατεαγὸς, ἐφεξῆς δὲ τῷ κατὰ φύσιν σχήματι διάπλασσε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπίτρεπε τῇ φύσει πωρῶσαι τὸ κατεαγὸς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι.

nae, quamque incusa omnia exemplaria, neque ipsis primis exceptis, corrupere, miram lucem afferat universae sententiae. Pagina igitur illarum editionum 540. v. 15. haec verba occurrunt. *Quo magis necessarium est, saepius ulcus resolvere quam nutrire* (cod. ATQVE *nutrire*, eodemque modo dixerat paulo ante pag. 539. v. 26. *solvendum nutriendumque est*). *Sequitur que fere* (cod. *sequitur* VERO) *ut id os per se post aliquot dies excidat, aut cum iam ante misera conditio* (cod. *cum* TAM *misera* ANTEA *conditio*) *vulneris sit, tamen id interdum maius, diuturniusque faciat.* (Cod *interdum* MANVS DIVTIVSQVE FACIES.) Quae verba etsi non omnino recte se habeant, verae tamen lectionis vestigia praeseferre videntur, quae minima mutatione hoc modo nisi fallor elici potest *Tamen id interdum* MANVS DIV ET VSQVE FACIET, id est si emortuum illud os per se non excidat, manu extrahendum esse, per dies tentando et usque dum obrumpatur; praesertim cum aliunde pessima vulneris conditio sit. Quae sequuntur hanc explicationem comprobant. *Saepe* ENIM (non *etiam* ut in vulg) *integra cute os obrumpitur, pretinusque prurigo et dolor oritur,* QVAE (vulg. *quare*) *solvere si accidit maturius oportet, et fovere aqua et cet.* Dixerat paulo superius p. 539. v. ult. simili ratione *Si id* MANVS FACERE *non potest*, Quo loco pariter non video cur vetustior probaque lectio reiecta fuerit, quam et noster codex firmat *Vulsella quali fabri utuntur iniicienda est recte se habenti capiti* (vulg. *acutae ossis prominentis cuspidi* quod in nullo unquam exemplari manuscripto vidi) *ab ea parte qua sima est, ut ea parte qua gibba* (CIBRA in cod. lego *gibbera*) *est eminens os in suam sedem compellat*. Sed haec omnia diiudicent qui critica aeque ac medica scientia praestant.

(8) Comm. in HIP. offic. II. 25. t. V. p. 685. 7.

Β. ϛ. ΠΕΡΙ' ΡΙ'ΝΟΣ ΚΑΤΑΓΕΙ'ΣΗΣ.

ΤΑ' θλάσματα [1] τῆς ῥινὸς πειρᾶσθαι χρὴ μάλιςα μὲν ἀφλέγμαντα διαφυλάτἱειν, εἰ δὲ καὶ φλεγμήνοιεν, ἀφλέγμαντα ποιεῖν ὡς τάχιςα. Δεῖται δ' ὐδὲν ἐπιδέσεως, ἀλλ' ἀρκέσει τὸ μέσον τοῦ ὀθονίυ κατὰ τοῦ μέσυ τῆς ῥινὸς ἐπιβάλλοντα, μὴ βιαίως ἀπάγειν τῶν σκελῶν ἑκάτερον ὀπίσω τῆς κεφαλῆς, ἐντεῦθεν τ' ἐπὶ τὸ μέτωπον ἄγοντα δῆσαι. Καταπλάσσειν δ' ἀλεύρῳ γλισχρὸν ςαὶς ἐργαζομένῳ, προσβάλλοντα κόμμι ἢ μάνναν [2] ὀλίγην. Ε'γὼ' δέποτε μήτε μάννης μήτε κόμμεως εὐπορῶν, ἐχρησάμην ὑγρᾷ ῥετίνῃ. Χρήσαιο δ' ἂν ποτε καὶ μέλιτι μηδὲ ταύτης παρύσης, ἀλλ' ἄμεινον ἐπὶ τὴν μάνναν ἔρχεσθαι καὶ τὸ κόμμι, θερμαίνει γάρ πως τό τε μέλι καὶ ἡ ῥετίνη. Τὰ δὲ τοιαῦτα κατὰ τὰς ἀρχάς ἐςιν ἄχρηςα, προιόντος μέν τοι τῦ χρόνυ καὶ μένοντος τῦ λειψάνυ τῆς φλεγμονῆς, ταῦτα γίγνεται τῶν ἄλλων χρησιμώτερα.

Διαπλάττομεν [3] δὲ τὸ κατεαγὸς τῆς ῥινὸς ὅταν μὲν ἐγχωρῇ τοῖς δακτύλοις χρώμενοι, καθιέντες εἰς τὺς μυκτῆρας, ὅταν δὲ μὴ ἐνδέχεται σπαθομήλαις. ἀνάγοντες οὐ κατὰ τὸ πρόσθεν μέρος τῆς ῥινὸς, ἀλλὰ καθ' ὃ μάλιςα καταπέπτωκεν εἰς τὴν κοιλότητα τὸ κατεαγὸς αὐτῆς, ἐκεῖνο γάρ ἐςιν τὸ καὶ τῆς μοχλείας δεόμενον, ἵν' ὑψωθὲν εἰς τὴν κατὰ φύσιν ἀφίκηται χώραν, οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄλλο τι τὸ διαπλάτἱειν ἐςὶν ὁτιοῦν μέρος, ἔξω τῦ τὴν οἰκείαν ἑκάςῳ τῶν μερῶν αὐτοῦ διδόναι χώραν.

Α'πασα [4] δ' ἡ διὰ τῶν κολλημάτων ἀντίτασίς τε καὶ οἷον εὔθυνσις τῆς διεςραμμένης ῥινὸς ἀσθενὴς ἐφάνη ΜΟΙ πειρωμένῳ. Εἰ μὲν γὰρ ἰσχυρότερον τείναις [5] αὐτὸ, ἀποκολλᾶται τε καὶ ἀφίςαται, μετρίως δὲ τείνοντος οὐδὲν ἀξιόλογον περαίνεται.

Γ. να. ΠΕΡΙ' ΓΕ'ΝΥΟΣ ΚΑΤΑΓΕΙ'ΣΗΣ.

ΤΩ῀Ν κατεαγότων μορίων τῆς γένυος τὴν ἀντίτασιν χρὴ γίγνεσθαι, τὸ μὲν ἕτερον μέρος τῦ κατεαγότος ὅσοῦ πρὸς τὸ γένειον τινόντων κάτω, τόδ' ἕτερον ἄνω πρὸς τὴν κεφαλὴν. Ι'μάντε δὲ ἔςωσαν ἁπαλοὶ, τὰ πέρατα ἔχοντες κατὰ βραχὺ μειούμενα τῦ πλάτυς, ὅπως ἡ δέσις ἀσφαλεςέρα γένηται, τὰ γὰρ πλατύτερα κἂν ἐπιμελῶς τις δήσῃ τὸ μόνιμον ὐκ ἔχει. Α'ναφέρειν δὲ δεῖ πρὸς τὴν κεφαλὴν τῦ κάμνοντος ἀμφότερα τῦ ἵμαντος τὰ πέρατα, καὶ δεσμεῖν κατὰ τὴν κορυφὴν αὐτῆς, μᾶλλον δὲ δεῖ τετάσθαι τὸν κάτω, χάριν τῦ τὴν γένυν [6] εἰς ὀξὺ πέρας ἄγεσθαι.

Χρη-

(1) Comm. in HIP. art. II, c. 42. et seq. t. V. p. 606. v. 29. 33. et seq.

(2) GALENVS eo loco unde haec desumpta sunt t. v p. 607, v. 23, addit *Μάννα δὲ καλεῖται τὸ ὑπόσεισμα τῦ λιβανωτοῦ Manna vocatur pollen concussi turis* Et l. IV. de comp med. sec. loc. c. 4. t. II. pag. 207. v. 10 *τὸ ὑπόσεισμα τῦ ὑποτεθραυμμένου κατὰ τὰ μεγάλα φορτία λιβάνου. Quod succutitur friatiituris in magnis sarcinis* Idque ait a ture contrito differre. PLINIVS h. nat. lib XII, c. 14. *Turis micas concussu elisas mannam vocamus*. CELSVS intelligens fortasse pulvisculum vasorum parietibus adhaerentem *turis fuliginem* semper vocat.

(3) Eiusdem comm. c. 46. p. 608. v, 25 29. et seq.

(4) Eiusd. comm cap. 47. ib. v. 55.

(5) Emendanda hinc librorum impressorum scriptura *ἰσχυρότερόν τε εἴη ὃ ἀποκολλᾶται*.

(6) In impresso libro additur hic particula *μή*, quam ORIBASIVS non videtur legisse in suo exemplari, et quidem sententia recte constat sine illa negatione, quae abest item ab HIPPOCRATIS contextu in editione Basileensi anni MDXXXVIII, quam CORNARIVS curavit pag. 481. v. 19. Ipse tamen in sua interpretatione edita Basileae MDCXLVI. pag 632 v 41. eandem particulam admisit, vertens *ne maxilla exacuetur*, Sed in repetita Latina editione anni MDLIII, quam se diligenter emendasse et ad genuinum HIP. sensum

con

II. L. DE NASO FRACTO.

NASI fracturas conari debemus maxime ab inflammarione incolumes servare, qua si rentertur, eam rollere quam citissime. Deligatione nihil opus est, sed sat erit medium lintei medio naso imponentes, leviter utrumque crus ad posteriora capitis ducere, atque inde redactum in fronte deligare. Illinere vero similam subactam in massam glutinosam, addentes gummi vel paullum turis fuliginis. Ego quidem neque rus interdum nactus neque gummi liquida resina usus sum, at ubi haec non adest, mel adhibere potes, quamquam melius est fuliginem turis assequi et gummi, mel enim et resina propemodum calefaciunr. Haec sunt initio quidem inutilia, procedente vero tempore ac manentibus inflammationis reliquiis omnium sunt utilissima.

Restituimus autem priori formae, quod nasi fractum est, digitis ubi liceat in nares adactis, ubi vero id fieri nequeat, specillum subiicientes, non in adversam narium partem, sed qua maxime in cavum desedit id quod fractum est, illud enim est quod molitione quoque opus habet, ur excitatum in suam sedem redeat, nihil enim aliud est quamcumque partem restituere, quam suam cuique sedem reddere.

Omnis vero quae per glutinamenta fit, et distentio er quasi correctio perversarum narium, ea MIHI experto imbecilla visa est. Si enim vehementius intendas, gluten disiungitur et abscedit, si moderatius trahas, nihil aestimabile perficitur.

III. LI. DE MAXILLA FRACTA.

FRACTARVM maxillae partium intentionem in diversa fieri oportet, altera scilicet fracti ossis parte ad mentum rracta deorsum, altera sursum ad caput. Habenae sint duae molles, capita habentes paulatim extenuata in latitudine, ut tutior vinctura fiat, latiora enim etsi quis diligenter nectat, firmitatem non habent. Adducenda vero sunt ad aegroti caput utraque habenae capita et in vertice deliganda, sed intendi magis inferior habena debet, eo quod maxilla in acutum extremum ducatur.

 De-

conformasse profitetur, locum illum mutavit reddens *quod maxilla exacuatur*, manifestum enim impressoris mendum est *evacuatur*, quod habet editio Lugdunensis anni MDLXVII. pag. 534. extrema, quamquam a CVLMANNO dicatur diligentissime restituta, et quod magis mirum habent illae quoque MERCVRIALIS t. 1 p. 301. et LINDENII t. II. p. 784. quae omnium purissimae in utroque contextu a praefationum scriptoribus praedicantur. FOESIVS vero etsi ipse legat *μὴ ἀποσμυλαίνῃ ἡ γνάθος* p. 779. F. et interpretetur *ne maxilla in acutum distorqueatur*, animadvertit tamen pag 801. A. locum non male sublata negatione legi posse. Nihil ergo prohibet quin legamus, ut edidere CORNARIVS et MERCVRIALIS apud HIPPOCRATEM Ἔπειτα κατατείναντα χρὴ καὶ τοῦτον τὸν ἱμάντα, μᾶλλον δέ τι τὸν περὶ τὸ γένειον, ΩΣ ΟΤΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΑΠΟΜΥΛΑΙΝΕΙ Η ΓΝΑΘΟΣ, ξυνάψαι τοὺς ἱμάντας κατὰ τὴν κορυφήν. Sed Latina quam ipsi attulere interpretatio sic leviter mutanda videtur, ut Graeca verba fidelius convertantur. *Postea extento hoc loro, magis autem eo, quod circa mentum est, NAM MAXIME IN ACVTVM DVCITVR (vel depravatur) MAXILLA, lora ipsa circa verticem connectere oportet*. Verbum illud ἀπομυλαίνει in margine MERCVRIALIS, explicatur e veteri codice εἰς ὀξὺ ἄγεται. Melius fortasse scriberetur ἀπομυλλαίνει, et apud GALENVM quoque, in cuius com-

Deligare autem oportet committendo et compellendo extanrem maxillae partem ad alteram, hoc vero fiet linteis utranque mutuo adducentibus, atque adducentur si quidem dextera sit pars quae exstat, initio inde facto, atque in sinistram fascia ducta, contraque si sinistra pars affecta sit, inde incipiendo et in dexteram tendendo.

Immissio vero in os digito inspicere oportet an non quicquam inter se dissideant fracti ossis partes, atque ita digito corrigere, quoad conducere videatur, id quod introrsum est extrorsum repellendo. Ipsum vero medicum semper hoc facere non opus esse, sed ut aegrotum doceat id ita exsequi, apparere existimo.

IV. LII. DE IVGVLO FRACTO.

IVGVLVM si transversum penitus est fractum, partes inter se dissidere semper solent, unaque sursum inclinari, altera deorsum, et una in interiorem, altera in exteriorem locum, atque in hoc casu fractura magna ac difficilis curationis esse videtur. Alter vero fracturae modus ubi eius oblonga dispositio est, speciem minoris mali praesefert, difficiliorem tamen curationem habet. Non enim circumcingentem vincturam admittit, veluti membra, quae sola potest propellere et adducere id quod in longum ab iugulo abscissum est.

Vbi igitur iuguli pars quae a pectore est vel in latus vel deorsum elapsa sit, repositio fiet, si quis homini supino collocato pulvinum vel cervical subiiciat inter scapulas ad ipsam spinam, ita ut pectus totum circa illud incurvetur. Homine enim ita composito, medicus debet altera manu caput humeri extrorsum propellere, nam sic fracti iuguli partes plurimum distabunt, altera vero easdem deductas restituere, ac mutuo committere, humerum ad costas extentum adducendo.

Itaque exposita molitione plerunque componitur, at si dum ea adhibetur opus minime obsequatur, ad alium habitum transeundum est, cubitusque ad pectus adducendus, ita ut manus extrema ad ipsum summum caput sani humeri positionem obtineat. Huiusmodi figuratio extrorsum pellit, caput scilicet humeri, adeout simul abducatur pars quoque iuguli summo humero connexa.

V. LIII. DE FRACTVRIS COSTARVM.

FRACTVRAS costarum eodem modo deligamus quo et membra. A dextris enim si eae fractae sint initio facto in sinistras tendimus, si vero sinistrae ab iis orsi deligationis quasi iter ad dexterum latus conficimus.

Vbi

commentario est ἀποσμιλλαίνει, eiusque explanatio sic lepidius procederet μᾶλλον δὲ βούλεται τετάσθαι τὸν κάτω, χάριν τοῦ την γένυν, ὡς αὐτὸς εἶπε ἀπομυλλαίνειν, ὅπερ ἐστὶν εἰς ὀξὺ παράγεσθαι. *Magis autem intendi vult inferiorem habenam, propterea quod maxilla, ut ipse ait, distorquetur, ideft in acutum pervertitur* Consonant quae EROTIANVS habet voce Α'πομυλλήνει quam sic explicat τοῦτο γίνεται ὅταν διαστροφὴ καὶ οἷον σπάσμα περὶ την γένυν μετὰ παρέσεως σχῇ μάλιστα δ' ἐκ πληγῆς. *Hoc fit cum perversitas et quasi distentio maxillam cum relaxatione occupet, maxime ab ictu.* Vide et H. ST. Th. l. Gr. v. ἀπομυλλαίνω. et FOES. Oecon. HIP. v. ἀπο-

Χρὴ δὲ ἐπιδεῖν προςέλλοντάς τε καὶ καταναγκάζοντας τὸ ἐξεςηκὸς μέρος τῆς γνάθου πρὸς τὸ ἕτερον. Ἔςαι δὲ τοῦτο τῶν ὀθονίων αὐτὰ προσαγόντων ἐκείνῳ, προσαχθήσεται δ' εἰ μὲν τὸ δεξιὸν εἴη μέρος τὸ ἐξεςηκὸς, ἐντεῦθεν μὲν ἀρχομένων, ἐπὶ δὲ τὰ ἀριςερὸν ἀγόντων τὸν ἐπίδεσμον. Εἰ δὲ τὰ ἀριςερὸν εἴη πεπονθὸς, ἐκεῖθεν μὲν ἀρχομένων, ἐπὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἀφικνουμένων.

Ἐμβάλλοντα [1] δὲ δεῖ τῷ ςόματι τὸν δάκτυλον ἐπισκοπεῖσθαι μήτι παραλλάσσῃ τὰ μέρη τοῦ κατεαγότος ὀςοῦ, καὶ οὕτως ἐπανορθοῦσθαι τῷ δακτύλῳ πρὸς ὅτιπερ ἂν δόξῃ συμφέρειν, ἀντωθοῦντα τὸ εἴσω πρὸς τὴν ἐκτὸς χώραν. Ὅτι δ' οὐκ αὐτὸν τὸν ἰατρὸν ἀεὶ χρὴ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ τὸν κάμνοντα διδάξαι πράττειν οὕτως, δῆλον εἶναι νομίζω.

Δ. $\overline{\nu\beta}$. ΠΕΡΙ` ΚΛΕΙΔΟ`Σ ΚΑΤΑΓΕΙ´ΣΗΣ.

ὍΤΑΝ μὲν [2] ὁλοκλήρως ἡ κλεὶς ἀποκαυλισθῇ, παραλλάττειν εἴωθεν τοὐπίπαν ἀλλήλων τὰ μόρια, καὶ τὸ μὲν ἄνω χωρεῖν, τὸ δὲ κάτω, καὶ τὸ μὲν ἔσω, τὸ δὲ ἔξω, καὶ κατὰ τοῦτο φαίνεται μέγα γε τὸ κάταγμα καὶ δυσίατον εἶναι. Κατὰ δὲ τὸν ἕτερον τρόπον ἡνίκα παραμήκης ἐςὶν ἡ διάθεσις τοῦ κατάγματος, ἡ μὲν φαντασία μικροτέρα, χαλεπωτέρα δ' ἡ ἴασις. Οὐ γὰρ ἐπιδέχεται τὴν ἐν κύκλῳ περιβολὴν, ὥσπερ τὰ κῶλα, μόνην δυναμένην προςεῖλαι καὶ προσαγάγειν τὸ παρὰ μῆκος ἀπεσχισμένον τῆς κλειδός.

Ὅταν οὖν [3] τὸ συνεχὲς τῷ ςέρνῳ μέρος τῆς κλειδὸς ἢ εἰς τὸ πλάγιον ἢ εἰς τὸ κάτω παρολισθῇ, τηνικαῦτα γένοιτ' ἂν ἡ κατόρθωσις, εἴτις τὸν ἄνθρωπον ὕπτιον κατακλίνας, ὑποθείη μεταξὺ τῶν ὠμοπλάτων, κατ' αὐτὴν τὴν ῥάχιν, προσκεφάλαιον ἢ ὑπαυχένιον, ὡς περικεκλασμένον κατὰ τοῦτο γίγνεσθαι τὸν θώρακα σύμπαντα. Σχηματισθέντος γὰρ οὕτως ἀνθρώπου τὸν ἰατρὸν χρὴ τῇ μὲν ἑτέρᾳ χειρὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἀπωθεῖν ἐκτὸς, οὕτως γὰρ ἂν διαςαίη μάλιςα τὰ κατεαγότα μόρια τῆς κλειδὸς, διαπλάττειν δὲ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ, καὶ συνάγειν πρὸς ἄλληλα τὰ διεςῶτα τῆς κλειδὸς μόρια, τὸν βραχίονα πρὸς τὰς πλευρὰς παρατεταμένον ἀνάγοντα.

Τὰ πολλὰ [4] μὲν οὖν κατορθοῦται διὰ τῆς προκειμένης ἐνεργείας, εἰ δέ γε ἐν τῷ πράττειν αὐτὴν μὴ ὑπακούοι τὸ ἔργον, ἐπὶ ἕτερον σχῆμα μεταβαίνειν, τὸν ἀγκῶνα παράγοντα πρὸς τὸ ςῆθος, ὡς ἄκραν τὴν χεῖρα θέσιν ἴσχειν παρ' αὐτὸ τὸ ἀκρώμιον τοῦ ὑγιοῦς ὤμου. Τὸ δὲ τοιοῦτον σχῆμα πρὸς τὴν ἐκτὸς χώραν ἀπάγει, δῆλον ὅτι, τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, ὡς συναπάγεσθαι καὶ τὸ τῆς κλειδὸς μέρος τὸ συνημμένον τῷ ἀκρωμίῳ.

Ε. $\overline{\nu\gamma}$. ΠΕΡΙ` ΤΩ͂Ν ἘΝ ΠΛΕΥΡΟΙ͂Σ ΚΑΤΑΓΜΑ´ΤΩΝ.

ΤᾺ ΚΑΤΆΓΜΑΤΑ τῶν [5] πλευρῶν τοῦτον ἐπιδοῦμεν τὸν τρόπον, ὅνπερ καὶ τὰ κῶλα. Τῶν μὲν γὰρ δεξιῶν πεπονθότων τὴν ἀρχὴν ἐνταῦθα βάλλοντες τὴν νομὴν ἐπ' ἀριςερὰ ποιοῦμεθα, τῶν δ' ἀριςερῶν, ἀπὸ τούτων ἀρξάμενοι τὴν οἷον ὁδοιπορίαν τῆς ἐπιδέσεως, ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος ἐργαζόμεθα.

Χω-

ἀποςμυλαίνω. Etsi monitum illud HIPPOCRATIS cavendi modo per negationem efferri non absurde possit, altera tamen enunciandi ratio, narrando scilicet ea quae circa maxillam incidunt, probabilior visa est, quod rei naturae conveniat, nullamque Graeco sermoni vim afferat, et ORIBASII excerptis hisce confirmetur.

(1) Comm. I. de artic. c. 63. t. v. p. 595. v. 42.
(2) Ibi pag. 604. v. 2.
(3) Eiusd comm. c. 73, p. 598. v. 23.
(4) Ibi 598 41.
(5) Comm. II. in HIP. offic. c. 12. t. v. p. 680. v. 22. ad 24.

Χωρὶς μὲν οὖν ἐπιθλάσεως [1] ὅταν ἁπλᾶ καὶ μόνα γένηται τὰ κατάγματα τῶν πλευρῶν, τῇ μὲν φαντασίᾳ χαλεπώτερα τῆς ἐπιθλάσεώς ἐςιν, τῇ δυνάμει δὲ ἐπιεικέςερα, θεραπεύεται γὰρ ἄνευ κινδύνȣ τάχιςα. Χωρὶς δὲ κατάγματος ὅταν αἱ περὶ τὰς πλευρὰς σάρκες θλασθῶσιν, εἰς μέγιςον ἐνίοτε κίνδυνον ἥκȣσιν οἱ οὕτω παθόντες.

ϛ. νδ. ΠΕΡΙ᾽ Α᾽ΠΑ᾽ΓΜΑΤΟΣ.

ΟΥ᾽Χ ἕτερόν τι γένος [2] πάθȣς ἐςὶν τὸ ἄπαγμα τȣ̃ κατάγματος, ἀλλ᾽ ἔςιν τὸ ἄπαγμα κάταγμα κατὰ τὸ τῆς διαρθρώσεως χωρίον γιγνόμενον. Ε᾽ν δὲ τῇ κατ᾽ ἀγκῶνα διαρθρώσει ποτὲ μὲν τὸ τȣ̃ πήχεος ὀςοῦν ἀπάγνυται, ποτὲ δὲ τὸ τȣ̃ βραχίονος. Α᾽πάγνυται δὲ ὁ πῆχυς κατὰ τρεῖς ἑαυτοῦ τρόπȣς, ποτὲ μὲν κατὰ τὴν βαθμίδα, ὅτε καὶ πλανῶδες μάλιςα ἐν τȣ́τῳ τῷ κατάγματι τὸ τοῦ βραχίονος ἄρθρον γίγνεται, μηκέτ᾽ ἐπὶ βάσεως ἀσφαλοῦς ςηριζόμενον, ποτὲ ἐφ᾽ ἑκάτερα ταύτης, ἢ ἐν τοῖς ὀπίσω μέρεσιν κατὰ τὸ τοῦ ἀγκῶνος χωρίον, ἢ ἐν τοῖς πρόσω κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκφύσεως τοῦ προσθίου κορωνοῦ. Χείριςαι δ᾽ εἰσὶν αἱ θλάσεις τῶν κατὰ διάρθρωσιν ταύτην παθημάτων, οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς τῶν ὀςῶν πάθεσιν αὐτοῖς δι᾽ ἑαυτὰ κίνδυνος ἕπεται τοῖς πάσχȣσιν, ἀλλ᾽ ὅτι συμπάσχȣσιν οἵτε μύες καὶ οἱ τένοντες, καὶ τὰ νεῦρα. Εἴπερ οὖν ὁπότε συμπάσχȣσιν κίνδυνον ἐπιφέρȣσιν, πολὺ μᾶλλον ὅταν αὐτοὶ πρῶτοι παθῶσιν.

Ζ. νε. Ε᾽Κ ΤΩ͂Ν Η᾽ΛΙΟΔΩ᾽ΡΟΥ [3] ΠΕΡΙ᾽ ΤΩ͂Ν Ε᾽Ν ΚΕΦΑΛΗ͂Ι ΤΡΑΥΜΑ᾽ΤΩΝ.

ΠΑ͂Ν τραῦμα τῇ αὐτοψίᾳ καὶ τῇ μηλώσει καταλαμβάνεται. Τῇ μὲν αὐτοψίᾳ ἢ ἁπλοῦν ὁρώμενον, ἢ μετὰ περιθλάσεως σωμάτων, τῇ μηλώσει [4] δὲ τὸ βάθος αὐτοῦ καταλαμβάνεται, ἐάν τε ἐπιπολαῖον ᾖ, ἐάν τε βαθύ. Εἰ δὲ βαθύτατον εἴη τὸ τραῦμα, συνδιακεκομμένȣ τȣ̃ περικρανίȣ ὑμένος, καθεθεῖσα ἡ μηλωτρὶς ἀντιτύπῳ τῷ ὀςέῳ ἐπερεισθήσεται, ἐὰν δὲ ᾖ ἐξασμένος ὁ περικράνιος ὑμὴν, ὑμενώδη σώματα φανήσεται. Ε᾽ὰν δὲ τετρωμένος ᾖ, ἐάντε τεθλασμένος, τὴν ἐπιδιαίρεσιν ζητεῖ πρὸς ἀκίνδυνον θεράπειαν, μὴ ἐπιδιαιρεθέντος γὰρ αὐτȣ̃, ἢ ἄλλως ἀπείρως θεραπευθέντος ἐπιγίγνεται φλεγμονὴ τοῦ ὑμένος.

Καὶ καταρχὰς μὲν ὁ τοῦ τραύματος τόπος οἰδεῖ μετὰ ὀδύνης, βραδυνούσης δὲ τῆς ἐπιμελείας, τῷ πρωτοπαθήσαντι τόπῳ συμπάσχειν εἴωθεν ὁ περικράνιος ὑμὴν, οἰδήσαντος δὲ αὐτοῦ τὰ σκέποντα συνοιδεῖ σώματα, ὡς τὴν ὅλην ἐπαίρεσθαι κεφαλὴν, ἐνίοις δὲ καὶ τὸ πρόσωπον μετὰ πυρετȣ̃ ὀξυτάτου. Καὶ τοῖς μὲν ἀκινδυνότερον διατελȣ̃σιν πυοῦται ὁ ὑμὴν, ὥςε κατὰ πολλὰ μέρη τὴν κεφαλὴν ἀφι-

(1) Comm. III. de artic. c. 51. t. v. p. 623. 47. Cl. 7. 257. A

(2) Sumpta haec esse videntur ab extrema parte commentarii III de fractis, quae periisse indicatur in ed. Basil. t. v. p. 575. v. 32 ubi adnotatum est ἐξήγησις λείπει. Quam iacturam neque in amplissima sua editione restituere potuit CHARTERIVS. Sententia certe respondet verbis HIPPOCRATIS ibi allatis.

(3) Medicum quemdam HELIODORVM operari manibus quoque consuevisse indicat IVVENALIS sat. VI. v. 372. aetate sua Romae clarum, TRAIANI scilicet principatu. Huius fuisse chirurgicos libros credibile admodum est, unde haec excerpsit ORIBASIVS, et quae praeterea protulit de fasciis, de laqueis, et de machinamentis iam edita. Idem esse videtur cuius aridum medicamentum cicatricem inducens memorat GALENVS lib v. de comp. med. per gen. c 14. t. II. p. 390. v. 53. Mirum est eximium hunc medicum praeteritum Danieli CLERICO fuis-

Vbi ſine contuſione ſimplices et ſolae coſtarum fracturae ſint, ſpecie quidem difficiliores apparent quam ſuperficiei contuſio, ſed reapſe mitiores ſunt, nam ſine periculo celerrime curantur. At ubi ſine fractura coſtas circumplexae carnes contunduntur, in maximum ſaepe periculum veniunt qui ſic laeſi ſunt.

VI. LIV. DE ABRVPTIONE.

NON aliud mali genus abruptio eſt atque fractura, ſed eſt abruptio fractura quae fit circa locum articuli. In articulo vero ad brachii flexum nunc os cubiti nunc humeri abrumpitur. Cubitus quidem abrumpitur ſecundum tres caſus ſui ipſius, interdum vero iuxta ſinum, quando et vagus maxime fit ob huiuſmodi fracturam brachii articulus, ſtabili fundamento iam non ſuffultus, aliquando ab utraque ſinus parte, aut a poſteriori ad ipſum cubiti flexum, aut antrorſum ad principium exortus prioris apicis. Peſſimae praeterea ſunt contuſiones quae affectibus huiuſce articuli accedunt, non enim in oſſium morbis, ipſamet periculum faciunt aegrotantibus, ſed quod muſculi, tendines, nervique una afficiuntur. Si igitur quando hae partes ob iniuriam aliarum ſimul patiuntur periculum afferunt, id facient eo magis ubi ipſae primae affectae ſint.

VII. LV. EX HELIODORI LIBRIS DE VVLNERIBVS CAPITIS.

OMNE vulnus et viſu et ſpecillo demiſſo deprehenditur. Viſui quidem, vel ſimplex apparet, vel colliſum etiam in corporibus quae circum ſunt, ſpecillo vero eius altitudo exploratur, an in ſumma parte ſit, an penitius penetraverit. Si profundiſſimum vulnus ſit diſciſſa ſimul membranula quae ſub cute calvariam cingit, demiſſum ſpecillum in reſiſtente oſſe haerebit, ſi autem calvariae membranula dilacerata ſit, membranacea corpora in conſpectum venient. Vbi ea vulnerata eſt et ubi colliſa, praecidi poſtulat, ut curationem tutam habeat, niſi enim ea ex toto ab oſſe deducatur, vel ſi aliter imperite tractetur membranae inflammatio ſuboritur.

Et initio quidem vulneris locus cum dolore intumeſcit, procedente vero curatione, parti primum laeſae conſentire conſuevit calvariae membrana, ea vero tumefacta, tegentia corpora ſimul tument, adeout totum turgeat caput, ac nonnullis quoque facies, cum febre vehementi. Qui ſe minus periculoſe habent, iis membrana ſuppurat, ita ut multis partibus in ca-

fuiſſe in docta ceteroquin et laborioſa hiſtoria medicinae, et Io. conr. BARCHVSIO in diſſertationibus *de medicinae origine et progreſſu*.

(4) Adnotatio margini adſcripta, quae ab ipſo videtur eſſe NICETA Ὅτι διὰ την ἐκ τῆς μήλης σημείωσιν εἴρηται, ὡς αὐτὸς ἐν ΤΟΙ͂Σ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΥΜΕ΄ΝΟΙΣ φησὶν, ἀλλὰ καὶ ὁ ΓΑΛΗΝΟ΄Σ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν τοῦ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων φησὶν, Μήλωσιν δὲ ὀνομάζει τὸν διὰ τῆς μηλωτίδος ἐπίσκεψιν ἣν ποιούμεθα καθέντες αὐτὴν ἔσω. *Dicta eſt a ſignificatione quae per ſpecillum fit, ut ipſe* HELIODORVS *in chirurgicis ait; ſed et* GALENVS *in commentariis ad librum de vulneribus in capite dicit* Μήλωσιν *vocari ab* HIPPOCRATE *tentationem per ſpecillum, quam facimus eo intus demiſſo*. GALENI commentarii illi interciderunt, unde haec deſumpta fuere, quos ipſe memorat in libello de libris propriis t. IV. p. 636. v. 20, et Methodi lib. VI. c. 6. pag 104. v. 44, et initio comment. II. in III. Epidem. t. V. p. 407. v. 14.

capite abſceſſus fiant, et qui ſaevius his affliguntur, iis vomitus bilis, delirium, ac nervorum diſtentio ſequitur, et plerique pereunt.

Vbi vulnus in tempore eſt, ſi quidem in ſumma parte ſit, ſola cute diſciſſa, tutiſſimam curationem habet. Difficilior ea eſt ſi vulnus profundius ſit, muſculo affecto. Ipſe vero muſculus vulneratus vel diſciſſus apparet, cutis enim carnoſiore contextu, at muſculus nervoſo eſt, et ab illa communis ſanguis fertur, a muſculo vero flavus tenuis calidus, nam in muſculis maior vaſculorum copia eſt naturam arteriarum habentium. Vulnere rurſum non ſatis diducto, muſculoque doloris ſenſu affecto, diſtentio nervorum accedere conſuevit.

VIII. LVI. CVRATIO VVLNERVM.

SI vulnus igitur parvum et in ſumma parte ſit, capillis antea abraſis ſuper id imponatur pannus medicamento illitus, cui inflammationem reprimendi et glutinandi facultas ſit. Vbi maius et profundius eſt, illaeſa tamen membrana calvariam cingente, cruentas oras in unum attrahere ſuturis oportet, deinde conſequenti curatione uti quae glutinet. At ſi profundum ſit vulnus, atque in ſumma cute anguſtum, ſcalpello latius aperiatur, ut aequale uſque ad imum fiat, tum quae dicta ſunt facienda. Vbi membranula calvariam cingens vulnerata eſt, praecidi antea debet, deinde vulneris orae in unum adducendae ſunt, quae quidem in cruentis planiſque partibus ſacere expedit.

Vbi vero cum vulnere colliſum quid fuerit, eaque ipſa membranula contuſa et lacera incidat, poſtquam praeciſa fuerit, linamenta probanda ſunt, carptiſque linteolis fundo impleto, pannus ad reprimendam inflammationem valens ſupra dari debet, et ſuper eum extremo loco lana vino cum oleo madefacta, ac deinde conveniens deligatio eligenda. A tertio die fomentum probetur, vel perfuſio ſpongiis facta, ac rurſum linamenta adhibenda, eaque indere oportet inlita medicamento aliquo pus movente, et conſequens tractatio quae pus citet ad vulnus implendum inſtituatur.

Solet aliquando diſciſſa vel colliſa aut lacerata calvariae membrana vulnus negligi, quando accidit, ut neglecta ſuperna ſectione, vehemens inflammatio, ut dictum eſt, ſuperveniat. Proficit ergo poſtquam caput deraſum eſt perfuſione uti ex aqua temperata, et cataplaſmata ad ſolvendam inflammationem appoſita adhibere, quemadmodum ubi ſermo fuit de inflammatione explanavimus.

Inflammatione igitur ſoluta res bene cedet, ſuppurata vero membrana calvariam cingente, et carne abſcedente, non vulnus modo, ſed et vicinas partes quae abſceſſerunt ſuperne aperire oportet, et curatione uti abſceſſibus apta. Conſuevi equidem ubi forte vulnus occurrit cuiuſpiam antea curati, incipiente inflammatione ad ſectionem properare, ſic ea ne fiat prohibetur. Oportet pariter ſupernam ſectionem linamentis diducere, tum linteolum quod linamenta cuſtodiat exterius ſuperponere tinctum in vino cum oleo, vel pannum facultatis inflammationem reprimentis, rurſumque exterius la-

ἀφίστασθαι, τοῖς δὲ χαλεπώτερον διάγουσιν τούτοις χολημεσία, παρακοπή, σπασμὸς ἕπεται, καὶ οἱ πλεῖστοι ἀπόλλυνται.

Τοῦ δὲ τραύματος κατὰ κροτάφου γεγονότος, ἐπιπολαίου μὲν, μόνου τοῦ δέρματος διακεκομμένου, ἀκίνδυνος γίγνεται ἡ θεραπεία. Χαλεπὴ δὲ βαθυτάτου γεγονότος τοῦ τραύματος, τοῦ μυὸς διατιθεμένου. Φαίνεται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ μῦς τετρωμένος ἢ διῃρημένος, σαρκωδέστερον μὲν γάρ ἐστιν τὸ δέρμα, νευρώδης δ' ὁ μῦς τῇ συγκρίσει, καὶ ἐκ μὲν τούτου κοινὸν αἷμα ἐκκρίνεται, ἐκ δὲ τοῦ μυὸς ξανθὸν, λεπτὸν, θερμὸν, ἐν γὰρ τοῖς μυσὶν μᾶλλον πλεονάζει τὰ ἀρτηριώδη ἀγγεῖα. Πάλιν δὲ τοῦ τραύματος μὴ ἐπιδιαιρεθέντος, ἀγανακτήσαντος τοῦ μυὸς εἴωθεν γίγνεσθαι σπασμός.

Η. νϛ. ΘΕΡΑΠΕΙ'Α ΤΡΑΥΜΑ'ΤΩΝ.

Ε'ΑΝ οὖν γένηται τραῦμα μικρὸν μὲν ἐπιπολαῖον, μετὰ τὴν τῶν τριχῶν ἀποξύρησιν σπλήνιον ἐπιτιθέσθω δυνάμεως ἀφλεγμάντου κολλητικῆς. Ἐὰν δὲ μεῖζον ᾖ καὶ βαθύτερον, τοῦ περικρανίου ὑμένος ἀπαθοῦς ὄντος, ἔναιμα ὄντα τὰ χείλη ῥαφαῖς συνάγειν δεῖ, ἔπειτα χρῆσθαι τῇ ἀκολούθῳ κολλητικῇ θεραπείᾳ. Ἐὰν δὲ βαθὺ μὲν ᾖ τραῦμα, ἐστενωμένον δὲ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἐπιδιαιρείσθω, ἵνα γένηται ἰσοβαθὲς, καὶ τότε τὰ εἰρημένα γιγνέσθω. Τοῦ δὲ περικρανίου ὑμένος τετρωμένου, πρότερον ἐπιδιαίρειν δεῖ τὸν ὑμένα, [1] εἶτα συνάγειν τὰ τοῦ τραύματος χείλη. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ ἐναίμων ὁμαλῶν σωμάτων ποιεῖν.

Ὅταν δὲ τὸ τραῦμα μετὰ θλάσματος γένηται, καὶ αὐτὸς ὁ ὑμὴν τεθλασμένος καὶ ἐξασμένος τυγχάνῃ, μετὰ τὴν ἐπιδιαίρεσιν τὴν διαμότωσιν δοκιμάζειν, τοῖς τιλτοῖς μοταρίοις πληρουμένου τοῦ βάθους, καὶ τότε ἔξωθεν ἐπιτίθεναι σπλήνιον ἀφλεγμάντου δυνάμεως, κατὰ δὲ τοῦ σπληνίου, καὶ τὸν ἔξωθεν τόπον ἐπιτιθέσθω ἔρια οἰνελαίῳ βεβρεγμένα, εἶτα ἐπίδεσις ἐγκρινέσθω ἡ οἰκεία. Ἀπὸ δὲ τῆς τρίτης πυρίᾳ δοκιμαζέσθω, ἢ διὰ τῶν σπόγγων ἡ κατάντλησις, εἶτα πάλιν διαμότωσις, μοτῶν ἐντιθεμένων πυοποιῷ φαρμάκῳ βεβρεγμένων, καὶ ἡ ἀκόλουθος πυοποιὸς ἀγωγὴ ἐγκρινέσθω πρὸς τὴν τοῦ τραύματος σάρκωσιν.

Εἴωθεν δέ ποτε τετρωμένου ἢ τεθλασμένου ἢ ἐξασμένου τοῦ περικρανίου ὑμένος ἀμελεῖσθαι τὸ τραῦμα, ὅτε συμβαίνει τῆς ἐπιδιαιρέσεως ἀμεληθείσης, ἐπιγίγνεσθαι νεανικὴν φλεγμονὴν ὡς εἴρηται. Συμφέρει οὖν μετὰ τὴν τῆς κεφαλῆς ψίλωσιν κατάντλησιν ἐγκρίνειν τὴν διὰ τοῦ εὐκράτου ὕδατος, καταπλάσματά τε δοκιμάζειν τὰ πρὸς τὴν τῆς φλεγμονῆς λύσιν εὐθετοῦντα, ὡς ἐδηλώθη ἐν τῷ περὶ φλεγμονῆς λόγῳ.

Λυθείσης μὲν οὖν τῆς φλεγμονῆς εὖ ἂν ἔχοι, πυωθέντος δὲ τοῦ περικρανίου ὑμένος, καὶ ἀποστάντων τῶν σωμάτων, οὐ μόνον τὸ τραῦμα, ἀλλὰ καὶ τὰ πλησίον μέρη τὰ ἀφεστῶτα, ἐπιδιαιρεῖν δεῖ. Καὶ τῇ ἐπὶ τῶν ἀποστημάτων χρῆσθαι ἀγωγῇ. Εἴωθα δὲ ὅταν τινὸς προθεραπευθέντος ἐντύχω τῷ τραύματι, ἀρχὴν ἐχούσης φλεγμονῆς, ἐπὶ τὴν διαίρεσιν ὁρμᾶν, κωλύεται γὰρ οὕτως ἡ τῆς φλεγμονῆς γένεσις. Δεῖ δὲ ὁμοίως τὴν ἐπιδιαίρεσιν διαστέλλειν τοῖς μοτοῖς, καὶ τότε ἔξωθεν μοτοφύλακα ἐπιτιθέναι οἰνελαίῳ βεβρεγμένον ἢ σπλήνιον δυνάμεως ἀφλεγμάντου, καὶ πάλιν ἔξωθεν

M ἔρια

(1) PAVLVS lib. VI. c. 90 p. 211. v, 22. ἐπιδιελόντες τὰ δέρμα, quod GVINTERIVS vertit *cute divisa*.

ἔρια ἐπιτιθέναι οἰνελαίῳ νενοτισμένα, εἶτ' ἐπιδεῖν προσηκόντως καὶ ταῖς ἑξῆς ἡμέραις τῇ πυοποιῷ ἀγωγῇ χρῆσθαι. Ἔτι δὲ φλεγμονῆς οὔσης μετὰ τὴν διαμότωσιν δοκιμάζειν τὰ καταπλάσματα.

Κατὰ κροτάφου δὲ τοῦ τραύματος γεγονότος, μόνου μὲν τοῦ δέρματος διακεκομμένου, ἡ κοινὴ δοκιμαζέσθω τραυματικὴ ἀγωγὴ, ἡ μίκρῳ πρόσθεν εἰρημένη. Τετρωμένου δὲ τοῦ μυὸς, ἔτι δὲ καὶ τεθλασμένου, ἐπιδιαίρειν χρὴ, οὐ πάντως δὲ χιάζειν τὸν μῦν, ἀλλὰ μεγεθύνειν τὴν ἐπιδιαίρεσιν, τοῦτο γὰρ κωλυτικὸν γίγνεται τοῦ σπασμοῦ. Δεῖ δὲ οὐδὲ τὴν εὐθυτομίαν δοκιμάζειν, ἀλλὰ τὸν μῦν κατὰ λοξὸν σχῆμα ἐπιδιαίρειν, μᾶλλον γὰρ οὕτως ἀπολύεται τὸ σύγκριμα, καὶ ἀσυμπαθέστερον γίγνεται. Οὐ πάντως δὲ ὅλον δι' ὅλου τοῦ πάχους διακόπτειν δεῖ τὸν μῦν, ἀλλὰ μεγεθύνειν ἐφ' ὅσον ἂν συμφέρῃ. Μετὰ δὲ τὴν ἐπιδιαίρεσιν, οἱ μὲν ῥαφαῖς ἐχρήσαντο, οἱ δὲ διαμοτώσει καὶ τῇ ἀκολούθῳ πυοποιῷ θεραπείᾳ. Σύντομος μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἔναιμος ἀγωγὴ, ἄνευ βλάβης δὲ μᾶλλον ἡ ἀφλέγμαντος καὶ πυοποιὸς θεραπεία.

Θ. νζ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΠΙ ΜΕΓΑΛΩι ΤΡΑΥΜΑΤΙ ΕΠΙΠΛΕΙΟΝ ΨΙΛΟΥΜΕΝΟΥ ΟΣΤΕΟΥ.

ΜΕΓΑΛΟΥ δὲ τραύματος γενομένου καὶ ἐπιπλεῖον ψιλουμένου ὀστέου, εἴωθέν ποτε προκόπτειν ἢ διὰ μόνης τῆς φαρμακίας ἀγωγὴ, ἡ διὰ τῶν λεγομένων κεφαλικῶν ξηρίων τε καὶ ἐμπλάστρων. Ταύτῃ δὲ τῇ ἀγωγῇ χρωμένων ἡμῶν, ὅταν μὴ ἐπιτευχθῇ, ἡ κατὰ περισάρκωσιν θεραπεία ἀναγκαία, ἀναξηραινόμενον γὰρ ἐπιπλεῖον τὸ ὀστέον ἀφιστᾶται, κατὰ λεπίδος ἀπόστασιν, χωριζομένης αὐτοῦ τῆς πυκνῆς ἐπιφανείας, καὶ τάχιστα σαρκοῦται τὸ τραῦμα. Πυριᾷν δὲ δεῖ τὸ τραῦμα, ἢ καταντλεῖν, ἅμα τῇ τῶν φαρμάκων χρήσει διαμοτουμένου καὶ πλυνομένου καὶ ἐπιδεομένου.

Συντομωτέρα δὲ γίγνεται ἡ θεραπεία, ἐπιξυσθέντος τοῦ κρανίου, τῇ γὰρ ξύσει δαπανηθείσης αὐτοῦ τῆς πυκνῆς ἐπιφανείας, ἡ σάρκωσις ἐκ τῆς ὑποκειμένης σήραγγος γίγνεται. Διὸ καὶ τὸ βάθος τῆς ξύσεως κανονίζεται ὡς τῆς διπλόης. Ἡ δὲ ξύσις διὰ κοινοῦ ξυστῆρος γιγνέσθω ὁμαλῶς ἰσοβαθὴς, καὶ πάλιν μετὰ τὴν ξύσιν ἐγκρινέσθω ἡ μίκρῳ πρόσθεν δεδηλωμένη θεραπεία.

Ι. νη. ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ.

ΕΝ ΠΡΩΤΟΙΣ διαστείλασθαι χρὴ περὶ τῆς τῶν σωμάτων ἀνασολῆς. Χρῶμαι δὲ ΕΓΩ οὐ μονοειδεῖ τῇ ἀνασολῇ, ἀλλὰ πρὸς τὸ σχῆμα καὶ τὸ εἶδος τοῦ κατάγματος κατάλληλον εἴωθα αὐτὴν ποιεῖσθαι. Ἔσθ' ὅτε γὰρ ἐπὶ ῥωγμῆς μεγάλης καὶ ἡ ἁπλοτομία εὐθετεῖ, περιτενοῦς ὄντος τοῦ τῆς κεφαλῆς δέρματος. Διισταμένων δὲ ἐπὶ πολὺ τῶν τῆς διαιρέσεως χειλῶν, πλεοναζόντως δὲ τῷ χιασμῷ χρῶμαι. Δεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ τραύματος ἄρξασθαι, ἔπειτα διελεῖν τὰ σώματα πρὸς τὴν τοῦ ὑποκειμένου κατάγματος γύμνωσιν. Ἡ δὲ τῆς ἀνασολῆς ἀκολουθία γίγνεται, ἅμα τῷ διελεῖν, κατοπτευόντων ἡμῶν τὸ κάταγμα. Ὅταν δὲ τὰ πέρατα στενότερα ὄντα ἐκτρέπηται καὶ τὸ κάταγμα σκέπηται, εἴωθα πρὸς εὐχερῆ ἀνάτρησιν τὰ εἰστρεπόμενα μηλίῳ (1) ἀποτείνειν, καὶ ἐκτέμνειν. Πρὸς δὲ ἀνεμπόδιστον θεραπείαν τοῦ κατάγματος δεῖ καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀνασολῆς τῶν σωμάτων κατάλληλον ποιεῖσθαι.

ΙΑ.

(1) In codice scriptum est ΜΟΙΔΙΩι quod mendum fortasse fluxit a voce ΜΗΛΙΩι vel potius ΣΜΙΛΙΩι autographi exemplaria, perperam lecta a dictante, vel ab excriptore excepta. Fuerit igitur vel *specillum*, vel *scalpellus*.

lanam super dare vino oleoque madefactam, ac deinde convenienter deligare, et insequentibus diebus curatione uti puri faciendo apta. Si etiam tum inflammatio sit post iniecta linamenta adhiberi cataplasmata debent.

Vbi vulnus in tempore est, et sola cutis discissa, communis vulneraria curatio adhibeatur paulo ante explicata. Musculo autem vulnerato et etiam colliso aperire oportet, non musculum quidem prorsus decussare, sed illam incisionem amplificare, hoc enim valet ad prohibendam nervorum distentionem. Neque recta incisio probatur, sed musculus oblique subsecandus est, magis enim hoc modo concretio ablegatur, et quo minus aliae partes in consensum trahantur efficitur. Non debet vero totus musculus tota sua crassitudine omnino praecidi, sed tantum ampliari quod conferat. Post incisionem quidam suturis uti solent, alii linamentis iniectis et consequenti curatione ad pus movendum. Expedita quidem cruenta tractatio est, sed innocentior quae inflammationem arcet et pus movet curatio.

IX. LVII. DE NVDATO PLERVNQVE OSSE IN MAGNO VVLNERE.

MAGNVM ubi vulnus est ac plerunque os nudatum, proficere solet aliquando curatio per sola medicamenta, ea scilicet quae quia capiti maxime conveniunt cephalica nominantur arida et emplastra. Hoc modo vulnus tractantibus nobis, quandocunque non successerit, tum curatio ad inducendam carnem necessaria est, nam arefactum plerunque os abscedit, dum squamulae seiunctione, solida eius superficies dissolvitur, et quam citissime vulnus ad cicatricem perducitur. Fovendum autem vulnus vel perfundendum, atque una cum medicamentorum usu linamentis implendum, pannis comprehendendum, ac deligandum est.

Expeditior curatio fit ubi calvaria raditur, solida enim superficie radendo absumpta, caro succrescit e subiectis cavernulis. Ideoque rasurae altitudo praescribitur prout duplicis ossis spatium intermedium est. Rasura vero complanata et aeque alta fiat communi radula, rursusque postquam rasum est, curatio adhibeatur paulo superius exposita.

X. LVIII. HELIODORI DE FRACTVRIS.

IN PRIMIS praecipiendum est de corporum seu mollium partium incisione. Vtor EGO ea non unius modi, sed prout habitus et species fracturae est respondentem eam facere consuevi. Interdum enim in magna rima simplex quoque sectio convenit, ubi cutis capitis extenta sit, sed cum sectionis orae plerunque diffideant, ea ut plurimum utor, quae duabus transversis lineis literae X figuram accipit. Oportet autem a vulnere incipere, deinde carnem aperire ad subiectam fracturam detegendam. Incisio vero continuatur, secantibus nobis una et fracturam visu explorantibus. Vbi extrema illa angustiora avertuntur, et fractura absconditur, consuevi ad commodum terebrae usum, quae intus versa sunt scalpello extendere et excidere. Ad expeditam fracturae curationem conducit incisionem illam corporum amplitudine quoque respondentem facere.

XI. LIX. DE FISSVRIS.

Si rima in ſuperficie ſit, cerebri membrana non abſcedente, curatio eadem adhibeatur, quae ad os nudatum demonſtrata eſt. Cerebri vero membrana abſcedente, et humore ibi collecto, poſt primos curationis dies ad terebram properandum eſt. Tum is qui laeſus eſt ſupinus collocetur ſi quidem vulnus ad frontem vel ad verticem, pronus vero ſi poſtica parte ad occipitum ſit. At ſi in alterutro latere, collocatio ſuper ſanum fieri debet. Vbi ſit in ſummo capite, tum ſedentem collocare opus eſt, caputque ſuper genua operantis firmare. Conſuevimus ut plurimum vinculis non uti, cum oſſa minime dolorem ſentiant. Interdum vero in impreſſione vel ſubgrundatione, cum cerebri membrana compungatur, ideoque is qui laeſus eſt difficile toleret, tunc vinculis utimur ad manuum operationem.

Miniſtri iuxta aſſideant, quorum alter caput laeſi contineat, alter opportuna miniſterio faciat. Aurium foramina lana coacta obturanda ſunt, ne ſonitu in exſectione terreatur. His factis infigendus calvariae eſt mucro acutus terebrae, qua laeſum os colorem immutavit iuxta integrum, dein lente habena terebram convertere debemus, donec inciſo oſſi mucro inſiſtat, ac tum citatius circumagere oportet, habena terebram convertente, donec mucro in ſpatium inter duplex os deſcendat.

Id factum fuiſſe ſentiet is qui operatur, ubi mucro a ſolida ſuperficie in cavernoſam ſedem adactus fuerit. Interdum et ſanguis e foramine erumpit, qui ſi modicus ſit iacturam ſpernere decet, et terebratio altius urgenda eſt. At ſi copioſe fluat ut opus inquinet, linamento convoluto oppleatur, tumque alterum tertiumque foramen fiat. Quo enim tempore dantur vicina foramina, cohibebitur interea cruor, deinde rurſus ad primum redire, idque altius agere licebit, ut dictum eſt.

Semper vero cum calvaria perforatur, ſevo ramenta excipiantur, vel lana ſpecillo advoluta, ne opus impediant. Praeſto ſit et aliud ſpecillum cum advoluta lana, ut eo ſubinde aqua frigida terebrae inſtilletur. Vbi autem foramen altius adactum ſit, ultra craſſitudinem ſpatii inter duplicem teſtam oſſis quod perforatur, tum terebra multo circumſpectius convertenda eſt, ne repente deſcendens cerebri membranam violet.

Cum

(1) GALENO in expoſitione vocum Hippocraticarum dicitur duntaxat eſſe Ἀρὶς ὄργανον. Locum HIP fortaſſe indicare voluit de articulis c XIV. p. 770. ed. Lind. ubi verba faciens de iis, quibus luxatus humerus non fuerit repoſitus, nonnulla eos operari poſſe ait, attrahere ἀρίδα καὶ πρίονα, quod vertunt *ſcobinam et ferram* SVIDAE Ἀρὶς τὸ τεκτονικὸν ἐργαλεῖον. Neque amplius quidquam habet STEPHANI theſaurus, aut FOESII oeconomia. Liquet vero ex hoc HELIODORI loco Ἀρίδα fuiſſe terebrae partem, qua illa vertebatur, arcum puto cum habena, qualis pingitur a Ioanne andrea CRVCIO *officinae chirurgicae pag.* 10. Iuvant hanc coniecturam tum HIPPOCRATIS allata verba, quibus motu ſimili agi dicuntur *ferra* et Ἀρὶς, tum PHILIPPI poetae verſus in epigrammatum Graecorum libri VI. proximo a poſtremo, quo inter fabrilia inſtrumenta memorat καὶ γυρὰς ἀμφιδέτους ἀρίδας. *Et curvas utrinque nexas aridas*. Ad hanc rem facere videtur et inſcriptio columnae Olympicae, cuius particulam profert POLLVX lib. X. ſegm. 146. in qua memorantur τρυπάνια τρυπανίας ἔχοντα *Parvae terebrae terebrationis adminicula habentes*. quae ipſe explicat ἴσως τὴν ἀρίδα, *fortaſſe aridem*, ideſt arcum cum habena, ut nos coniicimus, donec doceamur meliora. Conſonant quoque CELSI verba de hac re

lib.

ΙΑ. νϑ. ΠΕΡΙ῾ ῬΩΓΜΩ῀Ν.

ΕΠΙΠΟΛΑΙ´ΟΥ τῆς ῥωγμῆς οὔσης, τῆς μήνιγγος μὴ ἀφισαμένης, θεραπεία προσαγέσθω ἡ αὐτὴ τῇ ἐπὶ τοῦ ἐψιλωμένου ὀστέου δεδηλωμένῃ. Ἀφεστώσης δὲ τῆς μήνιγγος, καὶ ὑγροῦ συλλελεγμένου, μετὰ τὰς πρώτας τῆς θεραπείας ἡμέρας ἐπὶ τὴν ἀνάτρησιν ὁρμῆσαι χρή. Σχηματιζέσθω δὲ ὧδε ὁ κάμνων, ὕπτιος μὲν ἐὰν τὸ τραῦμα γεγονὸς ᾖ κατὰ τὸ μέτωπον ἢ κατὰ τὸ βρέγμα, πρηνὴς δὲ ὅταν ὀπίσω κατὰ τὸ ἴνιον. Ἐὰν δὲ ἐκ πλαγίων, ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς πλευροῦ ὁ σχηματισμὸς γενέσθω. Ὅταν δὲ κατὰ τὴν κορυφὴν γένηται, τότε δεῖ καθέδριον σχηματίζειν, καὶ τὸ κεφάλιον στηρίζειν ἐπὶ τῶν τοῦ ἐνεργοῦντος γονάτων. Εἰώθαμεν δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον δεσμοῖς μὴ χρῆσθαι, ἀναλγήτων ὄντων τῶν ὀστέων. Ὅταν δέποτε ἐμπιέσματος ἢ ἐγγισώματος γεγονότος, νυσσομένης τῆς μήνιγγος, δυσανασχετῇ ὁ πάσχων, τότε τοῖς δεσμοῖς χρώμεθα πρὸς τὴν χειρουργίαν,

Οἱ δ' ὑπηρέται πλησίον καθεζέσθωσαν, καὶ ὁ μὲν τὸ κεφάλιον τοῦ πάσχοντος συνεχέτω, ὁ δὲ τὰ ἀκόλουθα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ποιείτω. Ἐρίοις τε συνειλημμένοις ἐμφρασσέσθωσαν οἱ ἀκουστικοὶ πόροι, ἵνα μὴ διὰ τὸν ἦχον τὸν ἐν τῇ ἐκκοπῇ πλήττηται. Γενομένων δὲ τούτων, ἐπερειδέσθω τῷ κρανίῳ ἡ αἰχμὴ τοῦ τρυπάνου, κατὰ τοῦ ἑτεροχροοῦντος ὀστέου τοῦ παρὰ φύσιν ἔχοντος, πλησίον τοῦ κατὰ φύσιν, ἔπειτ' ἠρέμα τῇ ἀρίδι [1] στρεφέσθω τὸ τρύπανον, ἕως οὗ ἐγκοπέντος τοῦ ὀστέου στηριχθῇ ἡ ἀκμή, καὶ τότε μᾶλλον ἡ ἐνέργεια ὀξυτέρα γιγνέσθω, στρεφομένου τοῦ τρυπάνου τῇ ἀρίδι, ἕως ὅτου καταβιβασθῇ ἡ ακμὴ εἰς τὴν διπλόην.

Αἰσθήσεται δὲ ὁ ἐνεργῶν γεγονότος τούτου, ἀπὸ πυκνῆς τῆς ἐπιφανείας εἰς χαύνην τὴν σήραγγα καταβεβιβασμένης. Ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ αἷμα διὰ τοῦ τρήματος ἀναβλύζει, τοῦτο δὲ ἐὰν μὲν ὀλίγον ᾖ, καταφρονεῖν δεῖ τῆς ἐκκρίσεως, καὶ βαθύνειν τὸ τρῆμα· Ἐὰν δὲ πολὺ καὶ διὰ τοῦτο μολύνεται τὸ ἔργον, μοταρίῳ συνεστραμμένῳ ἐμφρασσέσθω, καὶ τότε τὸ δεύτερον καὶ τρίτον τρῆμα γιγνέσθω. Ἐν ᾧ γὰρ χρόνῳ τὰ πλησίον τρήματα δέδοται, ἐν τοσούτῳ φθάσει ἐπισχεθῆναι τὸ αἱμάτιον, εἶτα πάλιν ἔξεσται ἀναδραμεῖν ἐπὶ τὸ πρῶτον, καὶ προσβαθῦναι αὐτὸ, ὡς εἴρηται.

Ἀεὶ δὲ ἀνατιτραμένου τοῦ κρανίου, στέατι τὰ ψήγματα ἀναλαμβανέσθω, ἢ ἐρίῳ περὶ μηλωτρίδι εἰλημμένῳ, ἵνα τὸ ἔργον μὴ ἐμποδίζηται. Ἔστω δὲ καὶ ἄλλη μηλωτρὶς ἔχουσα ἔριον περιειλημμένον, ἵνα διὰ τοῦ ἐρίου τούτου ἐκ [2] διαστημάτων ψυχρὸν ὕδωρ παραστάζηται τῷ τρυπάνῳ. Ὅταν δὲ βαθύτερον γένηται τὸ τρῆμα, ὑπὲρ τὸ τῆς διπλόης πάχος τετρημένου τοῦ ὀστέου, τότε ἡ τοῦ τρυπάνου περιδίνησις ἀσφαλεστέρα γιγνέσθω, ἵνα μὴ ἀθρόως καταβιβασθέντος τοῦ τρυπάνου ἡ μήνιγξ τρωθῇ.

Ὅταν

lib. VIII. c. 3. p. 512. v. 8. *Ergo tum lentius ducenda habena, suspendendaque magis manus sinistra* (sic in cod. MED) *est, et saepius attollenda et foraminis altitudo consideranda.*

(2) NICETAE adnotatio margini adscripta. Τὴν αἰτίαν ζητῶν δι' ἣν τὸ ψυχρὸν ὕδωρ βούλεται παραστάζεσθαι, καί φησι ὡς εἰρήκασί τινες χάριν τοῦ βρεχόμενον τὸ ὀστέον εὐτρυπητότερον γίνεσθαι, ὅπερ ἀπίθανον φησὶν ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ γίγνεσθαι. Ἄλλης οὖν αἰτίας ἕνεκα τοῦτο παραλαμβάνεσθαι φησίν. Ἐπεὶ γὰρ τὸ τρύπανον περιστρεφόμενον θερμαίνεται, καὶ διὰ τοῦτο μαλακυνόμενον ἀμβλύνεται, τὸ ψυχρὸν ὕδωρ παραστάζεται, ἵνα ὡς ἀναβαπτόμενον κρατύνηται. *Caussam quaerens quam ob rem frigidam aquam instillari vult, ait nonnullos dixisse, quia madefactum os terebratu facilius, quod minus credibile ait momento temporis fieri. Alius ergo rei gratia id recipi dicit. Nempe cum terebra circumacta incalescat, et ob id mollita eius acies hebescat, aqua frigida instillatur, ut quasi nova perfusione indurata valentior fiat.* Quem hic tacito nomine dicentem inducit NICETAS ipsum ego HELIODORVM fuisse crediderim in *Chirurgicis* suis haec eadem quae ORIBASIVS excerpsit, amplius pertractantem. CELSVS 512 v. 3. *Eaque* (terebra) *ne nimis incalescat subinde in aquam frigidam demittenda est.*

Ὅταν δὲ ἤδη καταβιβασθὲν τὸ τρύπανον, καὶ ἤτοι στοχασμῷ νοηθῇ, ὅτι ὅλον τὸ τοῦ ὀστέου πάχος τέτρηται, ἢ παρὰ μικρὸν λεπτῆς συνεχείας καταλελειμμένης, τότε ὁ ἐνεργῶν καταγευέσθω τοῦ βάθους, καθεὶς λεπτῆς βελόνης τὸ ἀμβλὺ μέρος, κἂν ἔτι λείπηται συνέχεια, ἐπικαθιέναι δεῖ τὴν ἀκμὴν τοῦ τρυπάνου εἰς τὸ βάθος, καὶ τῇ ἠρεμαίᾳ στροφῇ τὸ καταλελειμμένον συνεχὲς ὀστέον τρῆσαι. Ποιεῖν δὲ τὰ αὐτὰ, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς τρήμασιν, ἕως οὗ περιτρηθῇ ἡ ῥωγμή. Αὐτάρκη δὲ διαστήματα ἔστω, τὰ μεταξὺ τῶν τρημάτων ἀναλογοῦντα πυρῆνι μήλης στενῆς. Μετὰ τὴν τῶν τρημάτων δόσιν, ἐπὶ τὴν λεγομένην ἐκκοπὴν χωρῆσαι δεῖ, ἵνα διακοπέντων τῶν καὶ τρημάτων καὶ διαστημάτων ἐξαιρεθῇ τὰ παρὰ φύσιν ἔχοντα ὀστέα.

Ἔστιν δὲ ὁ ἄριστος ἐκκοπῆς τρόπος τοιόσδε. Δύο δεῖ λαβεῖν σμιλιωτοὺς [1] ἐκκοπέας, ἔπειτα τοῦ ἑνὸς τὴν ἀκμὴν, εἰς τὸ δεύτερον ἢ τὸ τρίτον τρῆμα κατὰ τὴν ἑτέραν γωνίαν λελοξωμένην ἐντιθέναι, τὴν δὲ λαβὴν προστάξαι τῷ ἀντικαθημένῳ ὑπηρέτῃ ἀσφαλῶς συνέχειν ἀντερείσεως χάριν. Τοῦ δὲ ἑτέρου ἐκκοπέως ἡ ἀκμὴ ἐντιθέσθω εἰς τὸ πρῶτον τρῆμα, ἧς τὸ μὲν ὀλίγον μέρος ἔξω πρὸς ὑγιὲς ὀστέον τεταγμένον, τὸ δὲ ὀνυχώμενον πρὸς τὸ παρὰ φύσιν, ἐπείπερ ἰδίως ἐν τῇ πλήξει τέμνουσιν μᾶλλον οἱ ἐκκοπεῖς, καθ' ὃ μέρος ὠνύχωται ἡ ἀκμή. Ἡ δὲ λαβὴ ὑπὸ τοῦ ἐνεργοῦντος κρατουμένη, πλησσέσθω τῷ κεφαλικῷ σφυρίῳ. Συμβαίνει δὲ ἅμα διαιρουμένου τοῦ ὀστέου σφηνοῦσθαι τὴν ἀκμὴν, καὶ διὰ τὴν ἕνωσιν βραδέως προβιβάζεσθαι. Πρὸς δὲ τὴν εὐχερῆ ἐνέργειαν ἐξαιρείσθω ἡ ἀκμὴ, καὶ πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ ὀστέου ἐγκοπὴν ἐντιθέσθω, εἶθ' ἡ λαβὴ πλησσέσθω. Γιγνέσθω δὲ τοῦτο ὁπόσον ἂν ἐνδέχηται, ἕως οὗ διακοπῇ ἡ μεταξὺ τῶν τρημάτων τοῦ ὀστέου συνέχεια. Τὰ δὲ αὐτὰ γιγνέσθω ἔργα καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν μεταξὺ διαστημάτων, ἕως οὗ διακοπῇ πάντα καθὼς εἴρηται, χωρὶς τοῦ ἐσχάτου καὶ δευτερεσχάτου, ἵνα μὴ ὅλου τοῦ ὀστέου διακοπέντος, ἡ τοῦ ἀντερεισμένου ἐκκοπέως ἀκμὴ κενεμβατήσασα διέλῃ τὴν μήνιγγα. Τοιγαροῦν ὅταν τὰ πλείω διαστήματα διακοπῇ, τὰ δ' ἔσχατα καταλειφθῇ, παρακαθήμενος ὑπηρέτης ἀσφαλῶς τὴν κεφαλὴν διακρατείτω, καὶ ὁ ἐνεργῶν ἠρέμα τῇ πλήξει χρώμενος, τὴν λοιπὴν τοῦ ὀστέου συνέχειαν διακοψάτω.

Τοῦ δ' ὀστέου κατὰ κύκλον ὅλου περικοπέντος περὶ τὴν ἀναβολὴν αὐτοῦ ὁρμῆσαι δεῖ. Μετεωριζέσθω δὲ πρῶτον τοῖς ἀναβολεῦσιν, ἢ μετὰ ἀναβόλεως, καὶ τῷ κυαθίσκῳ τῆς τραυματικῆς μηλωτρίδος. Ὅταν δὲ ἄνω μετεωρισθῇ, τότε ὀστάγρᾳ ἀναιρείσθω. Οὗ κομισθέντος, τῷ δακτύλῳ κατὰ κύκλον περιαγομένῳ προσάψασθαι δεῖ τῆς ἐκτρήσεως, κἂν μὲν ᾖ λεία οὕτως ἐᾶσαι, ἐὰν δέ τις ὀξεῖα ὑποπέσῃ τραχοῦσα κατά τι μέρος τῆς ἐκτρήσεως, ἀποθραυέσθω. Ἀποθραυέσθω δὲ μετ' ἀσφαλείας, τῆς

μή-

(1) In codice scriptum est σμηλιωτούς, et paulo infra σμηλιωτῶν, et σμηλιωτεῖς. Scalper σμιλιωτός, de quo silent Graecarum vocum enarratores omnes, quos vidi, is esse coniicitur, qui CELSO saepe vocatur *excisorius*, distinguiturque a *plano* pag 511. v. 17. et 518. v 20. et *angulum* habere dicitur pag. 510. v. 21. et 512 v. 25 Eodem nomine utitur PAVLVS lib. VI. cap. 90 p 212. v. 1. ubi impressum exemplar habet μηλιωτεῖς, et v. 11. ubi mendose legitur ἢ τινὶ τῷ σμιλίῳ τῶν ἐκκοπέων. Sed in veteri Mediceo codice II. Plut. LXXIV. primo loco scribitur σμηλιωτεῖς altero τῶν σμηλιωτῶν, et in ipso NICETAE libro, quo caput illud PAVLI occurrit loco CCCXXI. legitur μηλιωτεῖς et σμηλιωτῶν. Vnde colligi potest certiorem huius nominis scripturam esse σμηλιωτός, vel emendatius σμιλιωτός. Plane PAVLVS distinguit huiusmodi scalpros a cavis, quos Graeci κυκλισκωτὸς appellant, latioribus et angustioribus, et a lenticularibus φακωτοῖς dictis. ΣΜΙΛΗ, quae in medicorum instrumentis numeratur a POLLVCE lib. IV 181. et X. 149. vel ΣΜΙΛΑ apud PHILOXENVM

est

Cum iam terebra adacta fuerit, et vel coniectura deprehendatur totam ossis crassitudinem esse perforatam, vel perparum solidae sedis infra relictum, tunc is qui operatur altitudinem deguster, demissa tenuis acus obtusa parte, ac si quid continuae sedis etiam reliquum sir, deprimendus altius rerebrae mucro est, eoque lente circumacto solidum relictum os perforandum. Eadem quoque facienda et in aliis foraminibus, donec rima in ambitu perforara sit. Septa vero media inter foramina saris habeanr spatii, fere quantum specilli angusti aversa pars est. Factis foraminibus ad excisionem, quae dicitur, veniendum est, ut excisis tum foraminibus tum septis laesa ossa removeantur.

Optima vero excidendi ratio huiusmodi est. Scalpri excisorii duo sumantur, tum alterius acies in foramen secundum vel tertium demittatur, ab altero angulo obliquato, eiusque manubrium firmirer continere, contrarii nisus gratia, sedens adversus minister iubeatur. Alterius scalpri acies in primum foramen demittatur, cuius aciei pars angusta versus os sanum posita sit, pars vero ad speciem unguis formara versus os laesum, nam proprie in percussione plus secant scalpri ab ea parte qua acies in unguem efficta est, manubrium vero ab operante prehensum, malleolo capiti idoneo pulsetur. Accidit autem ur dum os discindirur scalpri acies cunei modo simul adigatur, et unitatem disiungendo lente procedar. Quod ut facilius effectum dctur, extrahenda subinde acies est, iterumque in eamdem ossis incisuram demittenda, manubriumque percutiendum. Fiat hoc quoad res ferat, donec quod ossis continuum est inter foramina excidatur. Eadem facienda sunt er in reliquis septis interpositis donec omnia excidantur ur dictum est, excepto extremo et ei proximo, ne roto osse discisso scalpri adversum nitentis acies membranam secer. Vbi igitur plura septa excisa sint, ac postrema relicta, minister assidens caput firmiter contineat, er is qui operatur, lente percussionem adhibens quod remanet continui ossis discindat.

Toro osse in ambitu dissecto ad id removendum properare decet. Attollatur quidem primo vectibus, vel vecte simul et cavo specilli vulnerarii. Vbi levatum fuerit, runc forfice ad id facta removendum. Osse ablato, locus perforatus digito circumducto rentandus est, ac si levis sir, ira relinquendus, si quid vero spinosum alicubi emineat excidendum. Fieri id circumspecte deber si mem-

est *scalprum* *sicula* ΣΜΙΛΙΟΝ *scalpellum*, adeout vt Graecae dictioois ἐγκοπεύς, vel ἐκκοπεὺς σμιλωτὸς *caelum*, vel *scalper* sit quasi *scalptus*, ut apud HESYCHIVM Εὐσμίλωτα, vel εὐσμίλωτα sunt εὖ κατεσκευασμένα ἀπὸ τῆς λατυπικῆς σμίλης. CORNARIVS legens apud PAVLVM μηλωτὸν vertit *scalprum specilli formam habentem*, quasi fuerit a ΜΗΛΗ, quae *specillum* est. FALLOPPIVS cap. XII. *de vulneribus* tom. II. p 343 scalprum μηλωτὸν fuisse putat circularium seu κυκλισκωτῶν tertium geous, nempe augustissimum, atque ita vocatum, *quod esset parvus veluti auriscalprum, omnesque eandem figuram habuisse semirotundam, et fuisse veluti semicanales*. Commentario vero in HIP. de cap. vuln. cap XXXVI. p. 448. huius ipsius scalpri nomen minus feliciter deducens a ΜΗΛΩι quod *pomum* est, *non habebat* ait *lenticulam*, *sed veluti pomum quoddam et dicebatur milotus*. Quae quidem varietates ostendunt oon liquere quaenam fuerit huiusmodi scalprorum forma. Nullibi certe plura in veterum libris, quam hoc HELIODORI loco de iis indicantur. Vide BERENGARII picturam *scalpri recti* c. 94. aversa.

membranam custos lamina protegat, cuius quidem laminae pars altera ad membranam demittatur, extremumque eius sano ossi subnixum, aculeo subiiciatur, quem excidere oportet scalpello vel scalpri acie, prehenso manubrio et malleolo percusso. Si autem post excisionem locus extantior quam rerebratio sit, levandus radula est, si qua vero officula comminuta membranae inhaereant lingula colligantur, ossisque ramenta lana circa specillum advoluta excipiantur.

ARCHIBIVS vulneribus apertis fissurae medium excidere solebat, et extrema sic sinere, ut per medium locum humorum exitus simul et medicamentorum infusio fieret. Sed MENODORO totum os excidendum esse videtur. Placet quidem et MIHI rotum os quod abscessit, praeter naturam se habens, excidere, sed et IPSE consuevi interdum partes medias caedere, ubi vero sint partes aliquae calvariae fractae in summo osse non usque ad membranam adhaerentem, eas sic habentes sino, et curatione utor post terebrationem idonea.

Quod si rima iuxta suturam fuerit naturaliter se habentem, sola rima in ambitu perforetur et excidatur. Ad tutam vero terebrationem rectus ordo foraminum detur inter suturam et rimam, deinde alius paulum semicircularis circumscribens totam fissuram, ipso laeso osse in ambitu terebrato, et terebratione peracta excisio instituatur eo qui mox ostendetur modo. Si vero ad suturam duae sint rimae, aut ubi una duntaxat fuerit, suturaque tamen abscesserit, terebretur utrinque rotum os abscedens et excidatur, magna adhibita diligentia, ne excisionis vi sutura disiungatur.

XII. LX. DE INCISIONE.

INCISIO calvariae divisio est cum exasperatione summi ossis laesi, evenitque aliquando ut et abruptio officuli accedat. Si ergo abruptum os est, absolvendum est, et postquam cutis patefacta fuerit digitis aut ligula eximatur, et quod naturaliter se habenti ossi dissimile est radatur et levetur. Quod si incisum basi inhaereat, si quidem exigua continuatio sit, excisio protinus abrupti officuli scalpris excisoriis fiat. Vbi ad basim continua pars bene firma sit, primum congruentibus ea intervallis rerebretur, deinde quae inter foramina sunt spatia media excisoriis scalpellis excidantur. Postquam os ablatum fuerit, radere opus est ut calvaria levigetur.

XIII.

(1) In codice est Α'ΡΧΙΒΙΑΟΣ, quod iosolens medici nomeo non sioe mendo esse suspicati sumus, et ARCHIBIVM hic indicari cooiicimus, dum clarios liqueat. PLINIVS lib. XVIII. c. 29. quemdam sic vocatum scripsisse refert ad ANTIOCHVM Syriae regem *si fictili novo obruatur rubeta rana in media segete non esse noxias tempestates* Quem nostrum chirurgum non fu sse credibile est, non enim solent qui medica experimeota manu tractant, tam futiles ioeptiarum auctores esse. GALENVS utitur ARCHIBII correctione io arido medicamento ASCLEPIADIS componendo cineraceo ad cicatricem inducendam. *De compos. med. per gen* lib v. c. 14. t. 11. p. 390. v. 42. ubi et HELIODORVM de eadem re scribentem citat, cumque illud medicamentum capiti conveniat putaverim hunc ipsum hominem esse qui de capitis quoque vulneribus disseruerit.

(2) MENODORIA ambrosia memoratur GALENO *de comp. med s. loc. lib. 7. c* 3. ad febres facieos per circuitum repetentes. Ea videtur auctorem habuisse MENODORVM medicum, fortasse hunc cuius h c sententiam de capitis terebratione protulit HELIODORVS.

(3) Suturas in perforatione vitandas esse monuerat olim HIPPOCRATES de vulner. capit. sect XVI. qui tamen oblitus videtur VERTVNIANO comment. io eum lib. pag. 78. *non tantum ex duobus ossibus suturam constituentibus alterum perforandum esse, si vulnus suturis insederit, sed utrumque vel etiam tria ossa etc.* Id praecipi hic ab HELIODORO videmus, quod et aliis pla-

μήνιγγος μηνιγγοφύλακι σκεπομένης. Δεῖ δὲ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ μηνιγγοφύλακος ἐπιτιθέναι τῇ μήνιγγι, καὶ τὸ πέρας ὑπερείδειν τῷ ὑγιεῖ ὀστέῳ ὑπὸ τὴν ὀξεῖαν, καὶ ἀποθραύειν σμιλίῳ ἢ τῇ τοῦ ἐκκοπέως ἀκμῇ, τῆς λαβῆς κρατουμένης καὶ πλησσομένης τῷ σφυρίῳ. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν θραῦσιν ἄνω μᾶλλον τῆς ἐκτρήσεως τόπος ᾖ, τῷ λεγομένῳ περιξυστῆρι λειοποιείσθω. Ἐὰν δέ τινα ᾖ ὀστάρια τεθραυσμένα τῇ μήνιγγι ἀθερολογίῳ ἐκλεγέσθω. Τὰ δὲ τοῦ ὀστέου ψήγματα ἐρίῳ περὶ μελωτρίδα εἰλημμένῳ ἐκλαμβανέσθω.

Ὁ δὲ Ἀρχίβιος [1] ἀναστείλας τὰ τραύματα, τὴν μεσότητα τῆς ῥωγμῆς ἐξέκοψεν, τὰ δὲ πέρατα οὕτως εἴασεν, ἵνα διὰ τοῦ μέσου τόπου, ἅμα μὲν τῶν ὑγρῶν ἔκκρισις, ἅμα δὲ ἡ τῶν φαρμάκων ἔγχυσις γένηται. Τῷ δὲ Μηνοδώρῳ [2] δοκεῖ ὅλον ἐκκόπτειν τὸ ὀστέον. Ἀρέσκει δὲ κἀμοὶ ὅλον τὸ ἀφεστὸς ὀστέον τὸ παρὰ φύσιν ἔχον ἐκκόπτειν. Εἴωθα δέποτε κἀγὼ τὰ μέσα μέρη κόπτειν, ὅταν δὲ ᾖ τινὰ ἐῤῥωγότα τοῦ κρανίου μέρη ἐπιπολαιότερα, τῆς μήνιγγος τοῖς ὀστέοις προσκειμένης, τὰ οὕτως ἔχοντα καταλείπω, χρώμενος μετὰ τὴν ἀνάτρησιν τῇ καταλλήλῳ θεραπείᾳ.

Τῆς δὲ ῥωγμῆς πλησίον ῥαφῆς γεγενημένης κατὰ φύσιν ἐχούσης, μόνη ἡ ῥωγμὴ περιτιτράσθω καὶ ἐκκοπτέσθω. Πρὸς δὲ τὴν ἀσφαλῆ ἀνάτρησιν, στίχος εὐθὺς τρημάτων διδόσθω μεταξὺ τῆς ῥαφῆς, καὶ τῆς ῥωγμῆς, ἔπειτα ἄλλος ὑπότι ἡμικυκλοειδὴς περιορίζων ὅλην τὴν ῥωγμὴν, αὐτοῦ παρὰ φύσιν ἔχοντος ὀστέου περιτιτραμένου. Μετὰ δὲ τὴν περίτρησιν δοκιμαζέσθω ἐκκοπὴ, κατὰ τὸν ὑποδεδειγμένον τρόπον. Εἰ δὲ τῆς ῥαφῆς δύο γένωνται ῥωγμαὶ, ἢ μιᾶς γεγενημένης οὖν ἀποστῇ ἡ ῥαφὴ, ἑκατέρωθεν ἐκτιτράσθω [3] ὅλον τὸ ἀφεστὸς ὀστέον, καὶ ἐκκοπτέσθω μετ' ἀσφαλείας, ἵνα μὴ τῇ τῆς ἐκκοπῆς βίᾳ διαστῇ ἡ ῥαφή.

ΙΒ. ξ. ΠΕΡΙ ΕΓΚΟΠΗΣ.

Ἡ ἐγκοπὴ [4] διαίρεσις ἐστὶν τοῦ κρανίου μετὰ ἀνακλασμοῦ τοῦ πεπονθότος, ἔστιν δὲ ὅτε καὶ μετὰ ἀποθραύσεως τοῦ πεπονθότος ὀσταρίου. Ἐὰν μὲν οὖν ᾖ ἀποτεθραυμένον, ἀπολυτέον τὸ ὀστέον, καὶ μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀναστολὴν, δακτύλοις, ἢ ἀθερολογίῳ κομιζέσθω, καὶ τῷ κατὰ φύσιν ὀστέῳ ἀνώμαλον ὂν ξύσει λειούσθω. Ἐὰν δὲ συνέχηται κατὰ τὴν βάσιν τὸ ἐγκεκομμένον ὀστέον, λεπτῆς μὲν οὔσης τῆς συνεχείας, αὐτόθεν διὰ τῶν σμηλιωτῶν ἐκκοπέων ἡ ἐκκοπὴ γιγνέσθω τοῦ ἀνακεκλασμένου ὀσταρίου. Εὐτόνου δὲ οὔσης τῆς κατὰ τὴν βάσιν συνεχείας, πρότερον αὐτὴ ἡ βάσις ἐκ διαστημάτων συμμέτρων τιτράσθω, ἔπειτα διακοπτέσθω τὰ μεταξὺ τῶν τρημάτων διαστήματα, τοῖς σμηλιωτοῖς ἐκκοπεῦσιν. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ ὀστέου ἀναίρεσιν ἡ ξύσις πρὸς λειοποίησιν τοῦ κρανίου δοκιμαζέσθω.

placuit, ac praesertim PAREO lib. IX. c 18. haec scribenti *si in suturam fractura inciderit, ne quidem terebra ipsi apprimenda erit, sed hinc et hinc ad ipsius latera duplex erit admovenda*. FIENVS item libelli *de Trepano* cap VI. pag. 19. ait *Certo tenendum non debere suturas vulnerari, si ergo in suturis est fractum, trepanum est ponendum* VTRINQVE *ad latera suturae*. Quanquam aliter visum fuerit eximio artis magistro Iacobo BERENGARIO Carpensi, qui in libro *de fractura calvae* Bonon. edito MDXVIII c. 84. ait *Possunt reperiri aliqui casus in quibus ita necessaria est ossis amotio in commissura sicut alibi etc.* Additque *Hanc operationem ego feci pluries, nec cognovi differentiam aliquam ab aliis locis, et ita est operandum quia bene succedet*. Cuiusmodi fortasse experimenta in caussa fuere cur CELSVS et GALENVS in vulgatis saltem libris, et PAVLVS diligentissimi rei chirurgicae scriptores a suturis tangendis in terebratione calvariae absterrere neglexerint. Vid. et HEISTERI chirurg. P. II. sect. II. cap. XLI. num 4.

(4) Eadem definitio occurrit apud PAVLVM lib. VI. c. 90. p. 210. v 47. ubi legitur ἐκκοπὴ, ut hoc quoque loco codex habet. Sed unius literulae mutatione mendum irrepsisse, scribendumque esse ἐγκοπὴ patet ex SORANO superius pag. 44. et ex iis quae ibi adnotavimus, tum vero et ex hoc ipso HELIODORI contextu, ubi sic laesum os ἐγκεκομμένον dicitur, et ἐκκοπὴ distinguitur, quae manu fit curationis gratia.

ΙΓ. ξα. ΠΕΡΙ' ΚΑΜΑΡΩ'ΣΕΩΣ.

Ἡ ΚΑΜΑ'ΡΩΣΙΣ διαίρεσίς ἐστιν τοῦ κρανίου μετὰ ὑψώσεως τῶν πεπονθότων ὀστέων, ὥστε τὴν καμάρωσιν ἢ διπλῆν εἶναι ὑψηλοτέραν ἐκκοπὴν, ἢ ῥαγάδα, μετεωρισμένα ἔχουσαν τὰ χείλη. Ὅσα τε ἐπὶ τῇ ῥωγμῇ παρήγγειλα ποιεῖν, ταῦτα καὶ ἐπὶ τῆς καμαρώσεως γιγνέσθω.

ΙΔ. ξβ. ΠΕΡΙ' ἘΜΠΙΕ'ΣΜΑΤΟΣ.

ΤΟ' ἘΜΠΙ'ΕΣΜΑ πολυμερὴς ἐστὶ τοῦ κρανίου διαίρεσις κατά τι μέρος, μετὰ τοῦ τὰ κατεαγότα ὀστάρια ὑποκεχωρηκέναι κάτω ὡς πρὸς τὴν μήνιγγα. Τῶν δὲ ὀσταρίων τούτων, ἐὰν μὲν ᾖ τινὰ ἐν μέσῳ ἀπόλυτα ἐμπλέοντα, ἀθερολογίῳ κομιζέσθω, καὶ τὸ γεγυμνωμένον μέρος τῆς μήνιγγος ὀθονίῳ καθαρῷ σκεπέσθω, ἅμα καὶ τῶν ἀνωμαλῶν ὀσταρίων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὀθονίου σκεπομένων. Καὶ τότε ἡ ἐπίτρησις τοῦ κατάγματος, καὶ ἡ ἀκόλουθος ἐκκοπὴ γιγνέσθω. Ὅταν δὲ συμπεπηγότα μὲν ᾖ τὰ ὀστάρια, κάτω δὲ ὑποκεχωρηκότα πρὸς τὴν μήνιγγα, τότε αὐτὸς ὁ κύκλος τοῦ κατάγματος περιτιτράσθω καὶ ἐκκοπτέσθω. Ἀσφαλείας δὲ χρείαν ἔχει τὸ ἔργον διὰ τὴν μήνιγγα.

ΙΕ. ξγ. ΠΕΡΙ' ἘΓΓΕΙΣΩ'ΜΑΤΟΣ.

ΤΟ' ἘΓΓΕΙ'ΣΩΜΑ, διαίρεσις ἐστὶν ὀστέου τοῦ κρανίου μετὰ τοῦ τὸ κατεαγὸς ὀστέον ὑποκεχωρηκέναι κάτω καὶ ὑπεληλυθέναι τὸ κατὰ φύσιν. Δύο δέ εἰσιν τῶν ἐγγεισωμάτων διαφοραὶ, ἢ γὰρ ἀπόλυτον τὸ ὀστέον τὸ κατεαγὸς, ὑπὸ τὸ ἀντικείμενον τὸ κατὰ φύσιν ἔχον χωρεῖ, ἢ κυκλοτεροῦς γεγονότος τοῦ κατάγματος, τοῦ ἀπολελυμμένου ὀστέου πλατυτέρου ὄντος κατὰ τὴν βάσιν, στενοτέρου δὲ κατὰ τὴν κορυφὴν, τὸ ὑποκεχωρηκὸς εὑρίσκεται συνεχόμενον, καθ' ὅλον τὸν κύκλον ὑπὸ ὀφρυώδους ἐξοχῆς.

Κατὰ μὲν οὖν τὴν προτέραν διαφορὰν, καθ' ὃ μέρος τοῦ πέρατος τοῦ κατάγματος τὸ κατὰ φύσιν ὀστέον, τὸ ὑποκείμενον [1] τῷ παρὰ φύσιν ἐπιτρῆσαι δεῖ καὶ ἐκκόψαι, ἵνα γυμνωθὲν τὸ ἐκκεκομμένον ὀστέον ἀναιρεθῇ. Ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας διαφορᾶς, συνεχομένου ἐγγεισώματος ὑπὸ τῆς κατὰ κύκλον ὀφρυώδους ἐξοχῆς, αὐτὸ τὸ κατὰ φύσιν ἔχον ὀστέον περιτρῆσαι δεῖ καὶ ἐκκόψαι, ἵνα γυμνωθῇ ὅλον τὸ περιεῤῥωγὸς, καὶ τότε τοῖς ἀναβολεῦσιν αὐτὸ μετεωρίσαι πρὸς τὴν κομιδήν.

Κοινότερον δὲ ἐπὶ πάσης ἀνατρήσεως, ἐὰν μὲν ᾖ ἀπόλυτα τοῦ κατάγματος ὀστάρια, αὐτόθεν κομιζέσθω, ἐὰν δὲ συνέχηται πρὸς τὴν μήνιγγα, πρότερον κατὰ ὑποδορὰν μήλης πλάτει, ἢ τυφλαγκίστρῳ ὑποδερέσθω τὸ ὀστάριον, ἵνα χωρισθῇ τῆς μήνιγγος. Δυσχεροῦς δὲ οὔσης τῆς ὑποδορᾶς, ἐὰν μηδὲν ἀδικῇ τὴν μήνιγγα, οὕτως ἐάσθω ἕως οὗ τῇ πυώσει ἀπόλυτον γένηται.

Ιϛ. ξδ. ΠΕΡΙ' ὙΠΟΠΥ'ΩΝ ὈΣΤΕ'ΩΝ.

ΤΟ' ΛΕΓΟ'ΜΕΝΟΝ ὑπόπυον [2] ὀστέον κατάγματος μὴ ὄντος, ἐν μὲν αὐτῷ τῷ κρανίῳ ἐν διαστολῇ τοῦ ὑγροῦ συλλελεγμένου, περιτρῆσαι δεῖ ὅλον τὸ ἀφεστὸς ὀστέον, καὶ ἐκκόψαι. Ἐν δὲ τῷ περιτρᾶν τοῦ ὑγροῦ διὰ τῶν τρημάτων ἀναφερομένου, ἐπ-

(1) Legendum videtur ἐπικείμενον.

(2) Vitii nomen hoc in ossibus non agnoscunt neque STEPHANUS, neque GORRAEUS diligentissimi medicinalium vocum collectores. Simile ei esse videtur quod CELSUS *cariem* vocat lib. VIII. c. 3. p. 511. v. 20. in quo depressum specillum *et renitens aliquid* in-

XIII. LXI. DE CAMERATIONE.

CAMERATIO divisio calvariae est cum laesorum ossium elatione, ita ut cameratio vel duplex altior incisio sit, vel fissura oras habens sublatas. Quae in rima facere praecepi, eadem et in camerationе fiant.

XIV. LXII. DE IMPACTIONE.

IMPACTIO multiplex est in aliqua parte calvariae divisio, ubi comminuta officula deorsum ad cerebri membranam desederint. Horum officulorum si qua sint in medio soluta fluitantia, lingula eximantur, et membranae pars nudata linteolo puro tegatur, alperis quoque officulis eodem linteolo simul opertis, ac perforatio tunc fracturae, et consequens incisio fiat. Vbi vero officula coagmentata sint, atque ad cerebri membranam desederint, tum ipse fracturae ambitus circumforatus excidendus est. Sed circumspectionem operatio postulat, ne membrana violetur.

XV. LXIII. DE SVBGRVNDATIONE.

SVBGRVNDATIO divisio est ossis calvariae, ubi fractum os desedit, et naturaliter se habenti subiit. Duo vero sunt subgrundationum differentiae, vel enim solutum os fractum, adverso naturaliter se habenti subit, vel ubi fractura in orbem, solutumque os latius a basi a vertice angustius sit, id quod subiit toto ambitu reperitur a margine extante quasi supercilio contineri.

Sub casu priori, in ipso fine fracturae, naturaliter se habens insidens alteri laeso terebrandum est, et excidendum, ut nudatum os abscissum dematur. Sub altero casu ubi subgrundatio continetur a supercilio in ambitum eminente, idem naturaliter se habens os terebra forandum est, et excidendum, ut id totum quod perfractum est nudetur, et vectibus tunc attolli et auferri debet.

Id in omni terebratione commune est, si fragmenta undique resoluta sint confestim eximere, si cerebri vero membranae inhaereant decorticationis modo specillo primum averso, vel hamulo officulum subtus diripere oportet, ut a membrana seiungatur. Vbi huiusmodi decorticatio ex facili fieri non possit, ac membranam nullatenus infestet sic sinere debemus donec suppuratione exsolvatur.

XVI. LXIV. DE OSSIBVS QVIBVS PVS SVBEST.

QVOD DICITVR subtus purulentum os esse sine fractura, humore in ipsa calvaria collecto in interstitio duplicis ossis, terebrandum totum id quod abscessit, et excidendum est. In terebrando si humor e foraminibus

M 2 fer-

invenit, et madens exit. Si pervium invenit, altius descendens inter os et membranam nihil oppositum invenit, educiturque siccum. non quo non subsit aliqua vitiosa SANIES, *sed quoniam ibi ut in latiore sede diffusa sit*. HEISTERO P. I. lib. V. c. 8. *Caries quoddam velut ossium ulcus videtur*.

fertur, retardandus is eſt carptis linamentis obiectis, humore enim repreſſo, oſſis perforatio ſenſu percipitur, dum pus a terebra urgetur. Vbi vero collectio ſub calvaria, et in inter os et membranam cerebri ſit, ipſa ab oſſe abſcedente, ea facienda ſunt, quae de fiſſuris praecepimus cum abſceſſione membranae incidentibus.

XVII. LXV. DE COLLISIONE.

SI QVANDO calvaria in pueris aliqua parte collidatur preſſione, et nihil inde moleſtum ſuperveniat, conſuevit iterum levari aequata reliquae parti naturaliter ſe habenti, ab ipſa nempe cerebri membrana excitata. In huiuſmodi colliſione nihil operoſius moliri oportet, ſed molli lana oleo tincta caput operire. Licebit vero ubi moram trahat panniculo uti qui reprimere inflammationem valeat. Quod ſi collectio ſub cute facta fuerit, membrana ad calvariam preſſa, cutis inciſione aperiatur ad humoris exitum, deinde inciſione linamentis oppleta conſequens curatio adhibeatur. Vbi vero collectio ſub colliſione fiat, membrana abſcedente nihil aliud facere neceſse eſt, quam laeſum fragmentum puri incumbens terebrare, et excidere. In quo ipſo ſtudioſe, diligenterque curandum eſt, ne membrana laedatur, et poſt terebrationem exciſio cautiſſime facienda.

XVIII. LXVI. DE SVTVRARVM DISIVNCTIONE.

IN SVTVRARVM diſiunctione a fluxionibus, quas rheumatiſmos vocant, ea primum facienda ſunt, quae de humore intumeſcentibus capitibus, ſeu hydrocephalis tradentur, atque ubi humore diſcuſſo et conſequenti tractatione adhibita ſuturae iterum cohaereant, acquieſcere oportet. Quod ſi oſsium orae vitientur, utrinque terebrari et excidi debent. Vbi diſiunctio ab ictu facta fuerit, confeſtim caput utrinque manibus comprimendum eſt, et oſſa diſiuncta in naturalem ſuturae compagem cogenda. Deinde totum caput deradere, et panniculum imponere qui deprimendi inflammationem et glutinandi vim habeat, atque ea deligatione deligare, quae ſuturarum coniunctionem adiuvare valeat, faſcia nempe quae lepus vocatur, et quotidie reſolvere, vel tertio quoque die, fomentumque ſiccum admovere, eundemque panniculum imponere, et eadem deligatione uti. Hoc modo tractata ſolet oſſium coniunctio firmari. Quod ſi quando ſuturae diſiunctioni pus ſubtus collectum accedat, cutis incidatur cui humor ſubeſt, et poſtquam pus effluxerit, utrinque, ut in rima, orae ſuturae terebrentur, et excidantur.

XIX. LXVII. CVRATIO TEREBRATORVM.

TEREBRATIS ſi profuſio ſanguinis accidat ea protinus admoveri auxilia debent, quae ad ſanguinem ſupprimendum tradentur ubi de eius profuſione ſermo erit. Si ſanguinis profluvium non ſit, eum qui ſu-

(1) GALENVS lib. VI. method. c. VI. t. IV. pag 107. v 47. ubi ait *quaſdam calvariae fracturas* ἄχρι τῆς διπλόης ἥκειν *uſque ad diploen pervenire* eandem vim huic vocabulo tribuit, quam habere hic apud HELIODORVM videmus, ſpatium ſcilicet intelligens inter os et cerebri membranam. RIOLANVS *Encheirid. Anat l* VI. c. 6. ait GALENVM *contra veterum medicorum opinionem ſecundam et internam laminam cranii* διπλόην *vocaſſe*. Verum hinc potius VERTVNIANI opinio confirmatur *Comment. in* HIPPOC. *de cap. vuln.* pag. 49. Διπλόην *de omnibus dici, in quibus commiſſura facta eſt*. Certe in his chirurgicis et apud HIPPOCRATEM et GALENVM, aliosque διπλόη eſt duplicis cuiuſque rei interſtitium ubi coniunctio fit. Neque aliter CELSVS ini-

ἐπέχειν αὐτὰ δεῖ τίλτων μοταρίων ἐντιθεμένων, συνεχομένη γὰρ τοῦ ὑγροῦ αἰσθητὴ γίνεται ἡ περίτρησις ὀστοῦ, πυοῦ ὑπὸ τοῦ τρυπάνου καταβιβαζομένη. Ἐπὶ δὲ τῆς ὑπὸ τὸ κράνιον, καὶ ἐν τῇ διπλόῃ συλλογῆς, τῆς μήνιγγος ἀφεστώσης τοῦ ὀστέου, ἔργα δοκιμαζέσθω ἐπὶ τῶν ῥωγμῶν εἰρημένα, τῶν μετὰ ἀποστάσεως τῆς μήνιγγος γεγονυιῶν.

ΙΖ. ξε. ΠΕΡΙ ΘΛΑΣΜΑΤΟΣ,

ΟΤΑΝ ποτὲ θλασθῇ τὸ κράνιον ἐπὶ παιδῶν κατά τι μέρος ἐκ παραπιεσμοῦ μηδενὸς ἐπισυμβεβηκότος ὀχληροῦ, εἴωθε πάλιν μετεωρίζεσθαι ἰσάμενον τῷ κατὰ φύσιν, ὑπ' αὐτῆς τῆς μήνιγγος ἀναβιβαζόμενον. Ἐπὶ τοῦ τοιούτου θλάσματος οὐδὲν δεῖ περιεργάζεσθαι, ἀλλὰ ἐρίῳ μαλακῷ ἐλαίῳ βεβρεγμένῳ σκέπειν τὸ κεφάλιον. Ἔξεσται δὲ ὅταν βραδύνῃ, σπληνίῳ χρῆσθαι δυνάμεως ἀφλεγμάντου. Συλλογῆς δὲ γενομένης ὑπὸ τὸ δέρμα, τῆς μήνιγγος τῷ κρανίῳ προσετυπωμένης, διαιρέσει ἀνασταλλέσθω τὸ δέρμα, πρὸς τὴν τοῦ ὑγροῦ ἔκκρισιν. Ἔπειτα διαμοτούσθω ἡ διαίρεσις, καὶ ἡ ἀκόλουθος θεραπεία ἐγκρινέσθω. Τῆς δὲ συλλογῆς ὑπὸ τὸ θλάσμα γεγενημένης, τῆς μήνιγγος ἀφεστώσης, οὐδὲν ἄλλο δεῖ ποιῆσαι ἢ περιτρῆσαι, καὶ ἐκκόψαι τὸ παρὰ φύσιν ὠσάριον τὸ ἐπικείμενον τῷ πυῷ. Γιγνέσθω δὲ μετὰ σπουδῆς καὶ ἀκριβείας τὸ ἔργον, ἵνα μὴ τρωθῇ ἡ μήνιγξ, μετὰ δὲ τὴν περίτρησιν ἐκκοπὴ γιγνέσθω μετὰ ἀσφαλείας.

ΙΗ. ξς. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ῬΑΦΩΝ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΣ.

ΤΗΣ ΤΩΝ ῬΑΦΩΝ διαστάσεως ἐκ ῥευματισμοῦ γεγενημένης, τὰ πρῶτα γιγνέσθω ὅσα εἰρήσεται ἐπὶ τῶν ὑδροκεφάλων, κἂν μετὰ τὴν παντελῆ τοῦ ὑγροῦ ἔκκρισιν τῆς ἀκολούθου ἀγωγῆς δοκιμασθείσης, συναρμογῶσιν αἱ ῥαφαὶ, ἀσμενίζειν δεῖ. Ἐὰν δὲ φθαρῇ τὰ τῶν ὀστέων πέρατα, ἑκατέρωθεν περιτιτράσθω, καὶ ἐκκοπτέσθω. Ἐκ πληγῆς δὲ τῆς διαστάσεως γεγενημένης, ἀνυπερθέτως δεῖ ἑκατέρωθεν διὰ τῶν χειρῶν παραπιέζειν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰ διεστάμενα ὀστᾶ συνεισάγειν πρὸς τὴν κατὰ φύσιν τῆς ῥαφῆς συναρμογήν. Ἔπειτα ὅλην τὴν κεφαλὴν ἀποξυρᾶν, καὶ ἐπιτιθέναι σπλήνιον δυνάμεως ἀφλεγμάντου κολλητικῆς. Ἐπιδεῖν δὲ ἐπιδέσει τῇ δυναμένῃ συνεργῆσαι τῇ τῶν ῥαφῶν συμβολῇ, τῷ λαγωῷ ἐπιδέσμῳ, λύειν τε διὰ μιᾶς ἡμέρας, ἢ διὰ δύο, καὶ πυρίαν ξηρὰν προσάγειν, ἐπιτιθέναι τε τὸ αὐτὸ σπλήνιον, καὶ ἐπιδέσει τῇ αὐτῇ χρῆσθαι. Ἔωθεν δὲ διὰ τῆς εἰρημένης ἀγωγῆς κρατύνεσθαι ἡ τῶν ὀστέων συμβολή. Ἐὰν δέ ποτε ὑπόπυον γένηται τὸ τῆς ῥαφῆς διάστημα, διαιρείσθω τὸ ἐπὶ τῷ ὑγρῷ σῶμα, καὶ μετὰ τὴν τοῦ πυοῦ ἔκκρισιν ἑκατέρωθεν ὡς ἐπὶ ῥωγμῆς περιτιτράσθω τὰ τῆς ῥαφῆς πέρατα καὶ ἐκκοπτέσθω.

ΙΘ. ξζ. ΘΕΡΑΠΕΙΑ ἈΝΑΤΕΤΡΗΜΕΝΩΝ.

ἘΠΙ ΤΩΝ ἀνατετρημένων αἱμοῤῥαγίας μὲν οὔσης βοηθήματα πρῶτον ὀφείλει ἐπάγεσθαι πρὸς τὴν τοῦ αἵματος ἐπίσχεσιν τὰ παραδοθησόμενα ἐν τοῖς περὶ αἱμοῤῥαγίας. Αἱμοῤῥαγίας δὲ μὴ γενομένης, ἠρέμα δεῖ τὸ ἐπικείμενον τῇ μήνιγγι

αἷ-

initio lib. VIII. sententiam HIPPOCRATIS expressit *de cap. vuln. sect.* 2. *Ossaque eius* (calvariae scilicet quae duplex est) *ab exterioribus partibus* (sic est in cod.) *dura, ab interioribus quibus inter se connectuntur molliora sunt, interque ea venae discurrunt*. Et cap. III. p. 511. v. 26. ait *Altius descendens* (*specillum*) *inter os et membranam nihil oppositum invenit*. Quae quidem hic adnotanda duximus, quod nihil de hac notione proferant Graecarum vocum vel amplissimi enarratores, et GALENI vulgata interpretatio, quam LINACER fecit loco superius indicato habeat *secundam laminam, quam graece Diploen vocant*. Vnde illa fortasse fluxit RIOLANI falsa criminatio, et vulgaris loquendi modus.

αἷμα ἐρίῳ περὶ μηλωτρίδα ὀξυκράτῳ βεβρεγμένῳ ἀποκαθαίρειν, καὶ τότε ῥόδινον ἔλαιον ἐπιστάζειν τῇ μήνιγγι. Ἔπειτα μοτάρια ῥοδίνῳ βεβρεγμένα ὑπὸ τὰ ἀνεσταλμένα ἐπιτιθέναι, καὶ ἄλλα μοτάρια μακρότερα ῥοδίνῳ βεβρεγμένα διπλᾶ εἰς τὰς διαιρέσεις τῆς ἀνατομῆς [1] τιθέναι. Ἔστωσαν δὲ τούτων αἱ διπλόαι ἔνδον νενευκυῖαι, καὶ τὰ πέρατα ἔξωθεν ἐσχηματισμένα, ἵνα μὴ αἱ τῶν ἄκρων ἐξάντεις [2] τῇ μήνιγγι ἐπισύρωνται.

Γενομένων δὲ τούτων, ὅλῳ τῷ κύκλῳ τῆς ἀναστολῆς ἄλλα μοτάρια ῥοδίνῳ βεβρεγμένα ἐπιτιθέσθω. Ἐκ δὲ τῆς δηδηλωμένης περιμοτώσεως, εὐρυχωρία γίνεται κοίλη μηνοειδής, ἣν καὶ προσαναπληρῶσαι δεῖ τῇ τοῦ ῥοδίνου ἐπιχύσει, καὶ τότε τῷ λεγομένῳ μηνιγγοφύλακι ῥοδίνῳ βεβρεγμένῳ σκεπάσαι τὴν ἀχανείαν. Ὁ δὲ μηνιγγοφύλαξ βύσσινον ἔσω ὕφασμα ἢ ὀθόνιον λεπτὸν καὶ καθαρὸν, κατὰ δὲ τούτου ἔριον λεπτὸν μαλακὸν τῷ ῥοδίνῳ βεβρεγμένον ἐπιτιθέναι δεῖ. Χορηγὸς δὲ λέγεται τοῦτο. Κοινότερον δὲ τῷ χωρηγῷ καὶ τῷ μηνιγγοφύλακι μοτοὶ προσπλάσσονται κεκηρωμένοι ἵνα μείνῃ αὐτῶν ἡ περίτασις. Μετὰ δὲ ταύτην ὅλῃ τῇ κεφαλῇ ἐπιτιθέναι σπλήνιον κεκηρωμένον, ἐκκεκομμένον κατὰ τὴν ἀνάτρησιν, πρὸς τὴν τοῦ ῥοδίνου χωρηγίαν. Καὶ ταῖς σιαγόσι δὲ ἄλλο κεκηρωμένον σπλήνιον προστιθέσθω. Ἔπειτα κατὰ τοῦ σπληνίου τοῦ τῇ κεφαλῇ ἐπικειμένου κύκλος ἐξ ἐρίου περιτίθεται, περιορίζων τὸν τῆς ἀνατρήσεως τόπον. Ὁ δὲ τόπος οὗτος κουφιστὴρ καλεῖται, ἀπὸ τοῦ κουφίζειν τὸ μετ' αὐτὸν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ ἐπιτιθέμενον ἔριον. Δεῖ γάρ μετὰ τὸν κύκλον τὴν ὅλην κεφαλὴν ἐρίῳ σκεπάσαι, προσθῆναι δὲ καὶ ταῖς σιαγόσιν ἄλλο ἔριον.

Πάντα δὲ ταῦτα συνέχεται οὐκ ἐπιδήσει διὰ τὸ βάρος, ἀλλὰ καὶ κρυφάλῳ ἵνα συνέχηται μὲν μὴ βαρύνηται δὲ ἡ μήνιγξ, τοῦ δὲ [3] κρυφάλου τὸ κατὰ τὴν, ἀνάτρησιν μέρος μέσον ψαλίδι ἐκκόπτεται, ἵνα γένηται ἀχανὲς, καὶ τὸ εἰς τὴν ἀχανείαν ἔριον μαλακὸν ἐστενωμένον κατὰ τὰ πέρατα, καὶ δεδιπλωμένον ῥοδίνῳ, βεβρεγμένον ἐντίθεται. Τὸ δὲ ἔριον τοῦτο λέγεται ἐπιστάκτης, διὰ γὰρ τούτου ἐκ διαστημάτων ῥόδινον ἐπιστάζεται. Γενομένων δὲ τούτων εἰς τοὺς ἀκουστικοὺς πόρους ἐρίδια συνεστραμμένα ἐντιθέναι, καὶ τὸν πάσχοντα κατακλίνειν ἐπὶ μαλακῇ στρωμνῇ ἐν τόπῳ ἀλεεινῷ. Ἀπεχέσθω δὲ ὁ πάσχων ψυχροῦ ὕδατος, ψυχρῶν πάντων ἐδεσμάτων, οἴνου, οἰνωδῶν.

Τῇ δὲ τρίτῃ θεραπευέσθω, θερμῷ ὕδατι εὐκράτῳ ἐπαντλείσθω αὐτὴ ἡ κεφαλὴ ἅμα περιαλειφομένη χλιαρῷ ἐλαίῳ. Ἐν δὲ τῇ καταντλήσει σκεπέσθω ἡ ἀνάτρησις ἢ σπόγγῳ μαλακῷ ἢ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ τοῦ θεραπεύοντος ἵνα ὑγραίνηται μὲν ἡ μήνιγξ μὴ πλήσσηται δὲ. Εἶτα περισπογγιζέσθω ἡ κεφαλὴ καὶ περιαλειφέσθω, καὶ τὰ αὐτὰ πάντα γιγνέσθω τὰ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένα, καὶ ταῖς ἑξῆς ἡμέραις ὡσαύτως θε-

(1) Sic scriptum est in codice quod fortasse in primo exemplari fuerat ἀναστολῆς.

(2) NICETAE adnotatio huic loco in margine adscripta est Ὁ ΓΑΛΗΝΟΣ ἐν ταῖς ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ἐξηγήσεσιν, ἐξαστίας φησὶ καλοῦσιν ἔνιοι μὲν τὰ ἐπανιστάμενα ἀπ' ἄκρων τῶν σχισθέντων ὀθονίων λίνα, καὶ ἀπὸ τῶν ῥακῶν τὰς κρόκας. Ἐμοὶ δέ φησιν, καὶ τὰ πρὶν σχισθῆναι προέχοντα τὸν αὐτὸν τρόπον ὀνομάζειν δοκεῖ. Ἐν δὲ τῷ ὑπομνήματι τοῦ κατ' ἰητρεῖον τμήματι β. φησὶ μήτε τὰς καλουμένας ἐξαστίας, αἵτινες ἐν τοῖς ὑφαινομένοις, ἐνίοτε μὲν ἐξ ἐπίτηδες, ἐνίοτε δὲ ἀκουσίως γίνονται προμήκεις ἐξοχαί, ποτὲ μὲν αὐτῆς τῆς κρόκης, ἔστι δ' ὅτε καὶ τῆς πορφύρας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς καλουμένας παρυφὰς ἰκοῦσαι ταῦτο πράττουσιν διὰ παντὸς αἱ γυναῖκες. GALENUS in explanationibus in HIPPOCRATEM ait Ἐξαστίας vocant quidem nonnulli exsurgentia ab extremis linteis scissis lina et a pannis fila, mihi vero ait, et antequam scindantur extantia eodem modo appellare videtur. Et in commentario libri de medici officina segmento II. ait neque vocatas ἐξαστίας, quae in iis quae texuntur interdum quidem de industria, interdum vero invite fiunt praelongae eminentiae, aliquando ex ipso subtegmine, modo etiam

ſuper membranam cerebri eſt, lana ſpecillo advoluta et in poſca tincta, leniter detergere oportet, tum oleum roſaceum membranae inſtillare. Deinde linamenta roſaceo imbuta ſub diductas partes imponenda ſunt, aliaque linamenta longiora in eodem oleo tincta duplicia inter oras inciſae cutis ſuperdanda. Horum autem plicaturae introrſum vergant, finis vero extrorſum diſpoſiti ſint, ne ſuper membranam extremae fimbriae trahantur.

His factis per univerſum plagae ambitum alia linamenta roſaceo tincta imponantur. Ab huiuſmodi linamentorum iniectu locus cavus fit lunatus, quem roſaceo infuſo implere oportet, tunc eo velamento, qui cuſtos membranae dicitur, hiatum contegere. Cuſtos hic membranae byſſina tela ſit, vel ſubtile purumque linteolum, ſuperque id lana tenuis mollis roſaceo tincta imponi debet, eaque choragus dicitur quaſi ſubminiſtrator. Communiter chorago et membranae cuſtodi linamenta cera oblita applicantur, ut extenta maneant, atque inſuper univerſo capiti panniculus imponi debet cera obductus, exciſus ubi terebratum ſpectat, ut inde roſaceum ſubminiſtretur. Et maxillis alius panniculus inceratus apponatur. Deinde ſuper panniculum capiti impoſitum, circulus e lana datur, locum terebrationis ambiens, levamen id vocatur, quod lanam ſuſtineat, quae deinceps toti capiti imponitur. Oportet enim poſt circulum totum caput lana operire, aliamque lanam maxillis apponere.

Haec autem omnia non faſciis continentur, propter pondus, ſed velamento, ut cohibeantur, neque cerebri membrana gravetur, ac velamenti media pars, quae terebrato reſpondet forfice exciditur, ut apertum fiat, atque in illud ſpatium lana mollis in extremis conſtricta duplex inditur. Lana haec dicitur inſtillans per eam enim roſaceum ſubinde inſtillatur. His factis lanulae convolutae in aurium foramina demittendae ſunt, et homo in molli lecto componendus eſt loco calido, et ab aqua frigida, frigidiſque omnibus cibis, vino, et vinoſis, abſtinere debet.

Tertia vero die curetur, ipſumque caput aqua calida bene temperata perfundendum, ſimulque tepido oleo perungendum erit. In perfuſione pars terebrata vel molli ſpongia, vel altera medici manu tegatur, ut membrana madefiat, minimeque percutiatur, deinde caput ſpongia undique detergatur, et perungatur, eademque omnia fiant, quae paulo ſuperius dicta ſunt, et inſequentibus diebus eodem modo curetur.

li-

etiam ex purpura, ſed et in iis, quas vocant praetextas volentes hoc mulieres perpetuo faciunt. Verba haec tomo v. occurrunt pag. 685. v 25. commentarii 11. ſegm. 26. ut nunc diviſio eſt. Vide et noſtram adnotationem ſuperius pag 63. Hinc vero liquet vel ἰξωσίας hoc HELIODORI loco ſcribendum eſſe, vel ἰξάστης, quod vetus ſcriptura exhibet idem valere.

(3) Adnotatio NICETAE margini adſcripta *τετίσω τῷ γυναικείῳ ἀναδέσμῳ τῷ νῦν καλουμένῳ σουδαρίῳ*. *Hoc eſt muliebri redimiculo, quod nunc vocatur ſudarium*. SVIDAE Κεκρύφαλον eſt Σουδάριον. POLLVX lib. VII. ſegm. 71. Καψιδρώτιον ὃ νῦν σουδάριον ὀνομάζεται. Sudaria autem lintea fuiſſe patet ex CATVLLI carm. XII. Κρύφαλον agnoſcit quoque HESYCHIVS. Ceterum Κεκρύφαλον PHILOXENO eſt *Reticulum* et POLLVCI lib. VII. 179, Κεκρυφαλοπλόκος, et. lib X 192 οἱ πλέκοντες ταῖς γυναιξὶ τοὺς κεκρυφάλους memorantur, ut plexa, ſeu nexa et reticulata, non texta fuiſſe ea capitis velamenta credibile ſit, quae hic HELIODORVS intelligit

Poterit et emplastrum tetrapharmacum liquatum, ceteris eodem modo factis adhiberi. Quod si parum pura membrana sit, capitali medicamento rosa mollito utendum est, eadem curatione admissa. Ubi iam pura fuerit, carnemque produxerit, vulneri quod aeque planum factum est, cicatrix inducidebet, vel spodio levigato vel molli medicamento, cui purgandi vulnera facultas sit, quale. est quod cadmiam habet rosaceo dilutam.

XX. LXVIII. DE CEREBRI MEMBRANAE INFLAMMATIONE.

MEMBRANA cerebri cum primaria pars sit, ubi inflammatione tentatur maximum periculum affert. Intumescit ea per inflammationem cum renixu et rubore, quibus dolor non modo affecti loci, sed universi capitis accedit. Tumet autem usque eo membrana ut non solum terebrati ambitum impleat, sed super ossis quoque crassitiem emineat. Dum vero cohibetur efficaciam pulsui similem amittit qua suapte natura praedita est, et vehemens febris sequitur. Inflammationi vero bilis vomitus, mentis inconstantia, nervorumque distentio supervenit. Haec perniciosa oportet non expectare, quae mortem denunciant, sed protinus ubi accidit, dum obscurior adhuc inflammatio est, aegro auxilium afferre. Quaerendumque in primis quaenam causa inflammationis sit, eique insistendum est.

Si ergo, cum non satis os excisum fuerit, aculeus quis eminens membranam pungat, isque excindi leniter possit, discutiatur, membranaque illaesa servetur. Ubi vero asperitas quaedam subsit quae laceret, ossis terebrati orae leventur circum, ne pungant. Haec omnia facienda si quidem res utcunque in aperto sit, quod si ab occulta causa inflammatio facta sit, convenientia auxilia sunt eligenda, primis diebus cibi deductio, deinde tenuia alimenta data, ac perpetuo aquae potus. Quod si vehementior inflammatio sit in iuvene succi pleno venae sectione quoque uti. In auxiliis, quae loco conveniunt, universim non confert membranam gravare, sed eam leve onus mitigat. Convenit autem totum id quod ab inflammatione intumuit linteo tenui molli puro in rosaceo tincto contegere. Deinde exterius toti capiti mitigans cataplasma imponendum est, ut id quod ex meliloto vel lini semine farina et oleo paratur, pannoque hoc excipiatur perforato, ad locum ubi os terebratum est, insuperque omnia levi lana operiantur. Insequentibus diebus perfusio adhibenda ex foeno graeco vel malva decoctis, oleoque simul instillato, iterumque eadem curatio eligatur paulo ante proposita, et in hisce permanere usque ad finem satis erit.

XXI. LXIX. E LIBRIS GALENI DE FRACTURIS IN CAPITE.

OMNES ossium capitis noxae, quas ictibus extrinsecus inflictis patitur quinque numero sunt, sedes, collisio, rima, impulsio, introrsum collisio. Se-

(1) CELSUS lib. V. c. XIX. p. 262. v. 12. scribit *Habere pares portiones cerae, picis, resinae, sevi taurini, si id non est, vitulini.*

θεραπευέσθω. Ἔξέσω δὲ καὶ τῇ τετραφαρμάκῳ [1] ἀνειμένῃ χρήσασθαι, τῶν ἄλλων γινομένων ὡσαύτως. Τῆς δὲ μήνιγγος ἀκαθάρτου οὔσης, κεφαλικῇ δυνάμει ἐξανειμένῃ τῷ ῥοδίνῳ χρήσθω, τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς δοκιμαζομένης. Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, καὶ σάρκωσιν, ἰσόπεδον γενόμενον τὸ ἕλκος κατουλῶσαι δεῖ, ἤτοι σποδίῳ λείῳ ἢ τρυφερᾷ δυνάμει καθαρτικῇ, ὁποία ἐστὶν ἡ διὰ τῆς καδμίας ἐξανειμένη ῥοδίνῳ.

Κ. ξη̅. ΠΕΡΙ' ΦΛΕΓΜΟΝΗ͂Σ ΜΗ'ΝΙΓΓΟΣ.

Ἡ ΜΗ'ΝΙΓΞ κυρία οὖσα ἐν φλεγμονῇ γενομένη κινδυνοδεστάτη ἐστίν. Διογκοῦται δὲ ἐν τῇ φλεγμονῇ μετ' ἀντιτυπίας, καὶ ἐρυθήματος ἀλγήματός τε ἐπιγινομένου, οὐ μόνου τοῦ τοπικοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης κεφαλῆς. Διογκοῦται δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἡ μήνιγξ, ὥστε μὴ μόνον τὸν τῆς ἐκτρήσεως κύκλον πληροῦν, ἀλλά ποτε καὶ ὑπερέχειν τὸ τοῦ ὀστέου πάχος. Συνεχομένη δὲ ἀποτίθεται τὸ φυσικὸν ἑαυτῆς σφυγματῶδες ἐνέργημα, συμπαρέπεται δὲ καὶ πυρετὸς ὀξύς. Τῇ δὲ φλεγμονῇ ἐπιγίνεται χολημεσία, παρακοπὴ, σπασμός. Οὐ δεῖ δὲ ἀναμένειν ταῦτα ὀλέθρια, θανάτου ὄντα μηνυτικὰ, ἀλλ' ἐν ἀρχῇ τοῦ συμβεβηκότος ἔτι τῆς φλεγμονῆς ἀμυδροτέρας οὔσης ἐπιβοηθεῖν τῷ πάσχοντι. Ἐξετάζειν δὲ δεῖ ἐν πρώτοις τί τὸ τῆς φλεγμονῆς ἐστὶν αἴτιον καὶ τούτῳ ἐνίστασθαι.

Ἐὰν μὲν οὖν ἐλλειποῦς τῆς ἐκκοπῆς γεγενημένης, ὀξεῖα προὔχουσα καὶ νύσσουσα τὴν μήνιγγα, καὶ δύνηται αὐτὴ ἠρέμα ἐκκοπῆναι, ἀποθραυσθήτω, τῆς μήνιγγος ἀπαθοῦς τηρηθείσης. Ὅταν δὲ ἀνωμαλίας οὔσης ξαίνηται, λειούσθω ὁ τῆς ἐκτρήσεως κυκλὸς, ἵνα μὴ νύσσηται. Ταῦτα δὲ τὰ ἔργα γιγνέσθω ἐὰν ᾖ πως ἡ [2] εὐρυχωρία, ἂν δὲ ἐξ ἀδήλου αἰτίας γεγενημένη μένῃ [3] ἡ φλεγμονὴ, τὰ κατάλληλα βοηθήματα δοκιμαζέσθω, ταῖς πρώταις ἡμέραις ὑποστολὴ, ἔπειτα λεπταὶ τροφαὶ προσαγόμεναι, ἀεὶ δὲ ὑδροποσία. Σφοδροτάτης δ' οὔσης τῆς φλεγμονῆς ἐπὶ νέου πολυύλου, καὶ τῇ φλεβοτομίᾳ χρῆσθαι. Ἐν δὲ τοῖς τοπικοῖς βοηθήμασιν τὸ σύνολον οὐ συμφέρει τὴν μήνιγγα βαρύνειν, ἀλλὰ φόρτοις αὐτὴν ἐλαφροῖς παρηγορεῖν. [4] Ἁρμόζει δὲ σκεπάσαι ὅλον τὸν ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ὄγκον λεπτῷ μαλακῷ καθαρῷ ὀθονίῳ ῥοδίνῳ βεβρεγμένῳ. Εἶτ' ἔξωθεν ὅλη ἡ κεφαλὴ καταπλασσέσθω καταπλάσματι παρηγορικῷ, ὡς τῷ διὰ μελιλώτου, ἢ λινοσπέρμου ἀλεύρου [5], καὶ ἐλαίου σκευαζομένῳ, τοῦ σπληνίου ἐκτιτραμένου κατὰ τὸν τῆς ἀνατρήσεως τόπον, καὶ τὰ ἔξωθεν πάντα ἐρίῳ κούφῳ σκεπέσθω. Ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις παραλαμβανέσθω κατάντλησις ἀπὸ τήλεως ἢ μαλάχης ἑψημένων, μετὰ περιχύσεως ἐλαίου, καὶ πάλιν ἐγκρινέσθω ἡ αὐτὴ θεραπεία ἡ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένη, τούτοις ἀρκέσει ἐπιμένειν ἕως τοῦ τέλους.

ΚΑ. ξθ̅. Ε'Κ ΤΩ͂Ν ΓΑΛΗΝΟΥ͂ ΠΕΡΙ' ΤΩ͂Ν Ε'Ν ΚΕΦΑΛΗ͂ι ΚΑΤΑΓΜΑ'ΤΩΝ.

Π Α'Ν Τ Α τὰ πάθη τῶν ὀστῶν τῆς κεφαλῆς, ὅσα πάσχει διὰ τὰς ἔξωθεν πληγὰς, πέντε τὸν ἀριθμόν ἐστιν, ἕδρα, θλάσις, ῥωγμὴ, ὦσις, εἴσθλασις. Ἕδραν γὰρ

(2) Membranae habent ΗΙΠΟΥΣΗ unde ut aliquem sensum eliceremus iisdem pene literis fecimus tres hasce voculas ᾖ πως ἡ.

(3) Sic est in codice *si ab occulta causa inflammatio facta permaneat*.

(4) Membranarum scriptura φορτος αὐτῳ ἐλαφρος παρηγορειν a qua recessimus ut sensus constaret *Oneribus eam levibus mitigare*.

(5) Vertendum fortasse fuerat *ex meliloti vel seminis lini farina*.

καὶ [διακοπὴν ταυτὸν εἶναι φησὶν ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ [1], ὠνομασμένην οὕτως διὰ τὸ κατὰ τὴν γενομένην διακοπὴν ἑδράζεσθαί τε καὶ στηρίζεσθαι τὸ τιτρῶσκον, ὃ πάντως ὀξὺ μὲν ὑπάρχειν ἀναγκαῖον ἐστὶν ἵνα διακόψῃ, κυφὸν δ' ἵνα μήτε θλάσῃ, μήτε κατάξῃ τὸ κράνιον. Ἡ μὲν γὰρ θλάσις γίνεται διὰ τὸ βάρος τῶν πληττόντων, ἡ δὲ διαίρεσις διὰ τὴν ὀξύτητα, συνελθόντων δ' ἐς ταυτὸν ἀμφοτέρων τῶν αἰτιῶν εἴσθλασις γίνεται, τῆς μὲν ὀξύτητος τοῦ πλήττοντος διαιρούσης τὸ ὀστοῦν, τοῦ βάρους δ' ὠθοῦντος εἴσω τὸ διῃρημένον. Ἐὰν δὲ βαρὺ μὲν ᾖ τὸ πλῆττον, ὀξύτητα δ' ἔχον οὐδεμίαν, ἤτοιγε ὦσις γίνεται μόνη τοῦ πληγέντος, ἢ καὶ ῥωγμὴ σὺν αὐτῇ, ὦσις μὲν ἐπὶ τῶν μαλακῶν ὀστῶν, ὁποῖα τὰ τῶν παίδων ἐστὶν, ῥωγμὴ δ' ἐπὶ τῶν σκληρῶν τε καὶ ξηρῶν, ἐπὶ δὲ τῶν μέσων τὴν φύσιν ἀμφότερα.

Τῶν δὲ ἄλλων παθῶν τῆς κεφαλῆς, ὁ μὲν ἀποσκεπαρνισμὸς ὑπὸ τῶν νεοτέρων χειρουργῶν ὀνομασθεὶς, ἐκ τοῦ τῆς ἕδρας ἐστὶν γένους, τὸ δ' ἐγγείσωμα, καὶ ἡ καμάρωσις ἕτερον, αἱ γάρ τοι γενέσεις αὐτῶν αἵδε εἰσίν. Ὅταν μὲν ὀξὺ τὸ τιτρῶσκον, ἐκ τῶν πλαγίων μερῶν προσπεσὸν τινι τῶν ἐξεχόντων τῆς κεφαλῆς, ἀποκόψῃ σύμπαν αὐτὸ, καλεῖται μὲν ἀποσκεπαρνισμὸς τὸ τοιοῦτον, γίνεται δὲ κατὰ ψιλὴν καὶ μόνην διαίρεσιν, ὥσπερ ἡ ἕδρα. Τῷ δ' εἶναι κυρτὸν τῷ σχήματι τὸ διακοπτόμενον μέρος, ἐκ πλαγίων τε μερῶν ἐμπεσεῖν αὐτῷ τὸ τιτρῶσκον, οὐδὲν ὑπολείπεται τοῦ τρωθέντος ἀπαθὲς, ὡς εἴγε ὑπολιφθείη, γένοιτ' ἂν ἕδρα τηνικαῦτα σαφὴς καὶ ἀναμφισβήτητος.

Ἡ ῥωγμὴ δὲ συνεχείας ἐστὶ λύσις, τῶν ὀστῶν μενόντων κατὰ τὴν ἰδίαν χώραν τῶν μερῶν τοῦ ῥαγέντος ὀστοῦ, ὡς ὅταν γε μεῖναντα πρὸς τὸ βάθος εἴσω χώρησῃ. Σύνθετον ἤδη γίνεται τὸ πάθος, ἤτοι περιῤῥήξεως μόνης προσερχομένης, ἢ καὶ τῆς θλάσεως, ἅμ' αὐτῇ. Καλοῦσιν ὡς εἴρηται τὸ τοιοῦτον πάθος ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἐγγείσωμα. Πολλάκις δὲ τὰ οὕτως ἀποῤῥαγέντα τῶν συνεχῶν, ἐπὰν ὑπὸ τῆς τοῦ πλήξαντος ὁρμῆς ὠσθῇ πρὸς τὸ βάθος, ἐπανέρχεται σὺν αὐτῷ πρὸς τοὐκτὸς, εἰς ὕψος ἐξαιρόμενα, ταῖς ὀνομαζομέναις [2] καμάραις ὡσαύτως, ὅθενπερ καὶ τοὔνομα αὐτῷ καμάρωσιν ἔθεντο.

Λοιπὸν δὲ τὸ κληθὲν ὑπ' αὐτῶν ἀπήχημα [3] ῥωγμή τις ἐστὶν, οὐ κατὰ τὸ πληγὲν μέρος, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ γιγνομένη, ὁμοίως τῷ κατὰ κεράμεα τῶν ἀγγείων, ὅσα κατ' ἄλλο τι μέρος πληγέντα, κατ' ἄλλο τὴν ῥωγμὴν ἔσχεν. Καὶ γίγνεσθαι τὸ τοιοῦτον εἰκός ἐστιν, ὅταν ἰσχυρὸν μὲν ᾖ καὶ πυκνὸν ἡνωμένον τε πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ μορίοις τὸ πληγὲν, ἀσθενὲς δὲ τὸ ῥαγέν. Πληττόμενον δὲ τὸ τῆς κεφαλῆς ὀστοῦν ὑπό τινος τῶν ἔξωθεν, ῥωγμὴν μόνην οὐ δύναται παθεῖν, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης σύνεστι τῇ ῥωγμῇ καὶ θλάσις. Ἕδρα μέντοι καὶ θλάσις ἅμα δύναται γενέσθαι χωρὶς ῥωγμῆς, εἴσθλασις δὲ οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ῥωγμῆς, ἀναγκαῖον γάρ ἐστιν, κύκλῳ περιῤῥήγνυσθαι τὸ ὀστοῦν ἵν' ἔσω χωρήσῃ.

Αἱ

(1) HIPPOCRATES de cap. vuln. segm. IX. et XIV ed. Lind p. 694. n. 8. et 696. n. 7. Διακοπὴ γὰρ καὶ ἕδρη τ' ωὑτό ἐστι. Omnia haec sumpta esse videntur e GALENI commentariis in librum HIPPOCRATIS de vulneribus capitis qui interciderunt, ut superius adnotavimus p. 87. Quare hae saltem hic ab ORIBASIO servatae reliquiae libenter accipiendae sunt, si totam GALENI explanationem non nihil faciendam fuisse putemus, quam VIDIUS initio sui in eundem librum commentarii scribit *Tanta hominum detrimento nullam extare*. Severius paullo iudicium BOTALLI est in fine commentarii in cap. ultimum libri VI. methodi censentis *longe clariorem fructuosiorem et breviorem esse* HIPPOCRATEM *hoc praesertim tractatu, quam ipsum* GALENUM, sed nescio an haec excerpta id subire debeant, quae illi saltem non lecta fuere.

(2) NICETAE adnotatio margini adscripta Ὅτι ἈΠΟΛΛΏΝΙΟΣ ἐν τοῖς Καρικοῖς φησὶν κατὰ Κάρων διάλεκτον κάμαρα λέγεσθαι τὰ ἀσφαλῆ. Διὰ τοῦτο οὖν καὶ τὰς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλουμένας ψαλίδας, ὡς ἀσφαλεῖς οὔσας οἰκοδομὰς, καμάρας λέγομεν, ὥς φησιν καὶ ὁ ΓΑΛΗΝΌΣ ἐν τῷ Η τῆς περὶ χρείας μορίων, λέγων ὅτι τὰ τοιαῦτα τῶν οἰκοδομημάτων ἔθος ἐστὶν τοῖς ἀρχιτεκτονικοῖς καμάρας τε καὶ ψαλίδας ὀνομάζειν. Ψαλίδας δὲ αὐτάς φασιν διὰ τὸ ἐοικέναι τῷ κάτω μέρει

τῆς

Sedem enim et dissectionem idem esse dicit HIPPOCRATES, ita vocatam eo quod cum dissectio fit, insideat et inhaereat id quod vulnus facit, quod omnino quidem acutum esse necesse est, ut discindat, at vero leve ne calvariam contundat vel diffringat. Quippe contusio a pondere fit percutientium corporum, divisio vero ab eorum acie, atque ubi ambae causae concurrunt, introrsum contusio fit, percutientis acie os dividente, pondere autem introrsum pellente quod divisum est. At si grave quidem percutiens sit, aciem vero nullam habeat, vel sola saltem impulsio percussi fit, vel simul quoque fissura. Impulsio in mollibus ossibus qualia puerorum sunt, fissura in duris et siccis, et utrumque in iis quae mediae naturae sint.

Aliarum calvariae noxarum, dedolatio quae a recentioribus chirurgis vocatur, sedis genus est, subgrundatio vero et camerario ab ea differunt, harum enim ortus hi sunt. Vbi quidem acutum vulnerans a latere incidens in partem aliquam eminentem calvariae eam omnino abscindat, hoc dedolatio vocatur, ac per nudam solamque divisionem fit ut sedes. Eo quod autem gibbae figurae sit pars discissa, et a latere vulnerans in eam inciderit, ideo nihil integrum relinquitur eius quod vulneratum est. Quod si relinqueretur manifesta, tunc sedes nullatenus dubia fieret.

Rima vero continui solutio est, ossibus remanentibus eodem loco, qui proprius est partium ipsius fracti ossis, ut saltem introrsum firmae in ima sede sint. Compositum iam id malum fit, cum vel penitus ossa tantummodo perfringuntur, vel una simul contunduntur. Hanc noxam, ut dictum est, recentiorum medicorum nonnulli subgrundationem vocant. Saepe vero continua ossa, quae hoc modo perfracta sunt, ubi a percutientis impetu in profundum adacta fuerint, redeunt cum illo extrorsum, et sursum extolluntur, similitudine quadam cum cameris quas vocant, unde et ei noxae nomen camerationem imposuere.

Ceterum quae ab ipsis dicitur resonantia, rima quaedam est, quae non quo fuit ictus, sed adverso loco fit, simili ratione ac in vasis fictilibus, quae altera parte percussa, in altera rimam accipiunt. Atque fieri id credibile est ubi robustum ac densum omnibusque suis partibus compactum sit quod percutitur, debile vero quod frangitur. Calvariae os extrinsecus aliquo telo percussum rimam tantummodo pati non potest, sed collisio rimae necessario accedit, sedes tamen et collisio una esse possunt sine rima, impulsio vero introrsum sine ea fieri nequit, necesse enim est os in ambitu perfringi ut introrsum cedat.

 Sim-

τῆς ψαλίδος, ὅπερ ἐςὶν καμαροειδὲς, ὡς καὶ τοῦτο ἑτέρωθι φησὶν ὁ ΓΑΛΗΝΟ'Σ. APOLLONIVS *in Caricis ait Carum lingua camara dici quae firma sunt. Ideo igitur et fornices, a Graecis* ψαλίδας *vocatas, quod firma aedificia sint camaras dicimus, ut et* GALENVS *auctor est in* VIII. *de usu partium, ubi ait huiusmodi aedificationes mos est architectis camaras et fornices nominare. Ipsas vero fornices* ψαλίδας *dicunt, quod similes sint inferiori forficis* ψαλίδος *parti, quae arcuata vel concamerata est, ut et hoc alibi testatur* GALENVS. APOLLONIVS Aphrodisiensis pontifex et historicus qui Carica scripsit memoratur SVIDAE, quorum librum XVIII. citat STEPHANVS Byzantinus in χωλὸν τεῖχος. Locus prior GALENI lib. VIII. de us. part. occurrit t. I. p. 459. v. 28. alter vero de forficum cruribus fornicatis fortasse fuit in libro de machinamentis deperdito.

(3) In codicis contexu est ἀποκέπημα recentiore atramento mutatum in ἀπόχημα, quae nomina VIDIVS hinc admisisse videtur in commentarium suum in HIP de vuln. cap. p. 69. v. 38. *huiusmodi fractura* ait *graeco* ἀπόχημα *sive* ἀποκέπημα *nominatur*. Quae cum a librariorum errore manaverint, ut recte iudicat GORRAEVS, indicio esse possunt VIDII codicem veterum horum chirurgorum a nostro exscriptum fuisse.

Simplices igitur rimae, quae usque ad medium spatium duplicis ossis fissae sunt, radulas quae nunc dicuntur, angustas postulant. Eas autem numero multas esse oportet, magnitudine inaequales, ne unquam desit quae operi aptissima sit. Deinde ubi laesum os consueto modo nudatum fuerit, latior primum adhibenda est, tum proxime angustior, ac deinceps aliae usque ad angustissimam. Hac vero utendum est in ipso duplicis ossis medio, deinde curare protinus oportet, et usque ad finem, siccioribus medicamentis, quae scilicet ipsam hanc ob rem capitalia appellantur. Constant autem ex iride Illyrica et ervi farina, turisque fuligine, et aristolochiae panacisque radicis cortice, et ex omnibus universim, quae purgandi, non autem rodendi facultatem habent. Ipsa enim, quae subnascitur caro naturae opus est, ut nihil in ea re aeger medicinae indigeat. Carnem vero natam concrescere, et undique ossium partibus adglutinari, inde maxime eveniet, quod nulla sordes, nullaque iis insit oleosa pinguitudo. Hoc igitur est in quo aegri a medicis adiuvantur in carne producenda, ut siccus locus totus, et laesorum ossium pars quaeque omnino purissima sit.

In iis quae usque ad cerebri membranam divisa sunt, si rima sola sit, iisdem radulis utendum, si collisio aliqua una sit, terebris excindere collisum oportet scalpris adhibitis. At saepe accidit, ut terebrae repente adactae, ob naturalem perforatorum ossium debilitatem vel tenuitatem, membranam sauciarent. Igitur ea de causa recentiores scalpros cavos invenere, coeliscos vocant, scalprorum genus quoddam in extremo excavatum, iisque uti optimum est, prima quidem aggressione latioribus, deinceps angustioribus donec ad crassam membranam perveneris. Non undique tamen in ambitu omne quod excidendum est aperire cavis illis scalpris oportet, sed ea tantum parte qua fractura violentior fuit, nam praeter alia, membrana etiam citissime ab ossibus abscedit, quae valide laesa fuere, ut nullum sit periculum eius tangendae, quae iam recessit. Ubi semel unam quandam partem aperueris scalpro submisso, qui lenti simile quid in extremo extans, obtusum ac leve, quasi lenticulam habeat, aciem vero in longum arrectam, postquam latam lenticulae faciem ad membranam obfirmaveris, malleolo pulsans, sic dividere calvariam debes. Hac perforandi ratione non est ut alia, quae minus periculi habeat, quaeque rem celerius perficiat possit inveniri.

Sed et hoc modo tractata incommodum quid habent, in iis quibus nulla ossis laesi pars alicubi plane abrupta sit, cogimur enim longiore tempore paulatim latius id aperire, saepe scalpros pulsantes adeo, ut cerebrum totum permoveatur. Quapropter nonnulli, qui nunc sunt medicorum se ad terebras con-

(1) Methodi lib. VI. cap. VI. t. IV. p. 104. v. 49.

(2) NICETAS in margine ἀντὶ τοῦ διεστηκότων καὶ διαλυθέντων. *Idest quae dissiderunt vel pervaserunt.*

(3) Fortasse et haec sunt e comment. in HIP. de cap. vuln.

(4) Κυλίσκους est in codice sed legendum videtur κοιλίσκους. HESYCHIUS, *κοίλισκον κοῖλον*. Hinc fortasse suspicari liceat lib. VI. methodi c 6. ubi impressus liber t IV. p. 104 v. 46. habet τῶν κοίλων ἐκκοπέων οὓς καὶ κυκλίσκους ὀνομάζουσι scribendum fuisse ΚΟΙΛΙΣΚΟΥΣ, atque inde apud omnes qui eandem vocem exscripsere. In codice item scribitur εἶδος τηικολλασμένον nullo sensu. Legimus itaque parva eaque probabili mutatione ἐγκοιλασμένον a verbo ἐγκοιλαίνειν, quod est *incavare*.

Αἱ μὲν οὖν ἁπλαῖ ῥωγμαὶ [1] μέχρι διπλόης διασχοῦσαι τῶν νῦν εἰρημένων ξυστήρων χρῄζουσι τῶν στενῶν, εἶναι δὲ αὐτοὺς χρὴ πολλοὺς μὲν τὸ πλῆθος, ἀνίσους δὲ τὸ μέγεθος, ὡς μηδέποτε ἀπορεῖν τοῦ χρησιμωτάτου τῷ ἔργῳ. Κἄπειτα γυμνωθέντος κατὰ τὰ εἰθισμένα τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ, χρῆσαι πρῶτον μὲν τῷ πλατυτέρῳ, δευτέρῳ δὲ τῷ μετ' αὐτὸν στενοτέρῳ, κἄπειθ' οὕτως ἑξῆς τοῖς ἄλλοις ἄχρι τοῦ στενοτάτου. Τούτῳ δὲ χρηστέον ἐπ' αὐτῆς τῆς διπλόης, εἶτ' ἰάσασθαι καὶ ξηροτέροις φαρμάκοις αὐτίκα τε καὶ μέχρι τέλους, ἃ δὴ δι' αὐτὸ τοῦτο προσαγορεύεται κεφαλικά. Σύγκειται δὲ διὰ τῆς Ἰλλυρίδος ἴριδος, καὶ τοῦ τῶν ὀρόβων ἀλεύρου, καὶ μάννης, ἀριστολοχίας τε καὶ πάνακος ῥίζης φλοιοῦ, καὶ πάντων ἁπλῶς ὅσα ῥύπτειν πέφυκεν ἄνευ τοῦ δάκνειν. Αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ γεννωμένη σὰρξ ἔργον τῆς φύσεώς ἐστιν, ὥστε οὐδὲν εἰς τοῦτο τῆς ἰατρικῆς ὁ κάμνων δεῖται. Τὸ δὲ τὴν γεννωμένην συμφύεσθαί τε καὶ συμπεριφύεσθαι πᾶσιν τοῖς τῶν ὀστῶν μέρεσιν, ἐκ τοῦ μήτε ῥύπον ἐν αὐτοῖς εἶναι μήτ' ἐλαιώδη τινὰ λιπαρότητα, γίγνοιτ' ἂν μάλιστα. Τοῦτο οὖν ἐστὶν ὃ παρὰ τῶν ἰατρῶν οἱ κάμνοντες ἴσχουσιν εἰς τὴν σάρκωσιν, ὡς ξηρὸν μὲν ἅπαν εἶναι τὸ χωρίον, ἕκαστον δὲ μέρος τῶν πεπονθότων ὀστῶν ἀκριβῶς καθαρόν.

Τῶν δὲ ἄχρις μήνιγγος διασχόντων [2] εἰ μὲν εἴη μόνη ῥωγμὴ, τοῖς εἰρημένοις ξυστῆρσιν χρηστέον, εἰ δὲ μετὰ θλάσεως τινὸς, ἐκκόπτειν χρὴ τὸ τεθλασμένον, διὰ τρυπάνων τοῖς ἐκκοπεῦσιν χρωμένους. Ἀλλὰ πολλάκις [3] ἀθρόως κατενεχθέντα, διὰ φυσικὴν ἀσθένειαν ἢ λεπτότητα τῶν ἀνατιτραμένων ὀστῶν ἔτρωσεν τὴν μήνιγγα, διὰ τοῦτ' οὖν οἱ νεώτεροι τοὺς κοιλίσκους [4] ἐξεῦρον, καλοῦσιν δ' οὕτως ἐκκοπέων εἶδός τι ἠγκοιλασμένον ἐπὶ τῷ πέρατι, καὶ χρῆσθαι τούτοις ἄριστον [5], κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἐπιβολὴν τοῖς πλατυτέροις, ἑξῆς δ' αὐτῶν τοῖς στενοτέροις, ἄχριπερ ἂν ἐπὶ τὴν παχεῖαν μήνιγγα κατέλθῃς. Οὐ μὴν οὐδὲ ἐν κύκλῳ πᾶν ὅσον ἐκκοπῆναι χρὴ τοῖς κοίλοις [6] γυμνωτέον, ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τὸ μέρος, ἔνθα τὸ κάταγμα βιαιότερον ἑαυτοῦ γέγονεν, πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ μήνιγξ ἀφίσταται τάχιστα τῶν ἰσχυρῶς παθόντων ὀστῶν, ὡς' οὐδείς ἐστι κίνδυνος ἅψασθαι τῆς ἀφεστώσης ἤδη. Ἢν δὲ ἅπαξ ἕν τι γυμνώσῃς μέρος, ὑποβαλὼν ἐκκοπέα, τὸ μὲν φακοειδὲς ἐπὶ τῷ πέρατι προὔχον ἀμβλὺ καὶ λεῖον, ὡς φακὸν ἔχοντα, τὸ δ' ὀξὺ κατὰ τὸ μῆκος ὄρθιον, ὅταν στηρίξῃς κατὰ τῆς μήνιγγος τὸ πλατὺ τοῦ φακοειδοῦς, ἐπικρούων τῇ μικρᾷ σφύρᾳ, διαιρεῖν οὕτω τὸ κράνιον. Τούτου τοῦ τρόπου τῆς ἀνατρήσεως οὔτ' ἀκινδυνότερον, οὔτε θᾶττον ἐνεργοῦντα δυνατὸν εὑρεῖν.

Ἀλλὰ καὶ οὕτως [7] ἔχει τι μοχθηρὸν, ἐφ' ὧν οὐδαμόθι κατ' οὐδὲν μέρος ἀπορέρηκται [8] σαφῶς τὸ πεπονθὸς ὀστοῦν, ἀναγκάζονται γὰρ ἐν πλείονι χρόνῳ κατὰ βραχὺ πλατύνειν αὐτὸ, πολλάκις πλήττοντες τοὺς ἐκκοπέας, ὡς διακινεῖσθαι τὸν ὅλον ἐγκέφαλον. Ὅθεν ἔνιοι τῶν νῦν ἰατρῶν ἀφιστάμενοι τῶν κοιλίσκων, ἐπὶ τὰ τρυ-

BOTALLVS *de vulner sclopet. cap.* XVII. *segm.* 12. *Scalprorum aliqui adiguntur, quos coelos appellabimus, aliqui trahuntur, et hos scalpros rasories appellabimus. Coelorum igitur aliqui plani sunt, aliqui vero concavi, hos* GALENVS *cycliscos appellavit. Adiguntur hi malleolo vel manu.* At minus recte planos, coelorum, idest cavorum genus esse dixit, mendosumque cycliscorum nomen retinuit, eorumque formam inconcinnam appinxit.

(5) Haec iterum e lib. VI. meth. t. IV. p. 105. v 16. ad 27.

(6) Sic scriptum est in manuscr pto, in impresso κυκλίσκοις, quare nisi legendum sit κοιλίσκοις, hinc patet κοῖλον quoque fuisse instrumenti chirurgici nomen, id est ἐκκοπέα scalprum cavum, quod et Latini coelum dixere.

(7) Haec sunt fortasse ex eodem illo commentario deperdito in HIP de vuln. cap.

(8) Sic habent membranae non ἀπέῤῥηκται

τρύπανα παραγίνονται, μᾶλλον τ' αὐτῶν ἐπιςάμενος ἑλέσθαι δύναται καθ' ἑκάςην διαφορὰν κατάγματος, τὸν ἐπιτηδειότατον ἑαυτῷ τρόπον εἰς τὴν χειρουργίαν.

Εἰ δὲ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ῥαφὴν [1] εἴη τὸ πάθος, ἐκ τοῦ πέριξ ἐκεῖθεν ἄρχεσθαι τοῦ πεπονθότος τῆς ἐξαιρέσεως, ἐν γὰρ τοῖς κατὰ τὰς ῥαφὰς χωρίοις αἱμοῤῥαγίαι τε γίγνονται καὶ συμπάθειαι μείζους, ἐπειδὴ κοινωνία δι' αὐτῶν ἐςὶν τοῖς ἔξωθεν τοῦ κρανίου σώμασιν, πρὸς τὴν παχεῖαν μήνιγγα δι' ὑμένων τε καὶ φλεβῶν. Ἀλλὰ [2] καὶ διὰ τῆς ὀςάγρας ἀνατείναντες ἢ ἀνακλάσαντες ἔνια τῶν ἰσχυρῶς συντετριμμένων ὀςῶν, κατ' ἐκεῖνο μάλιςα τὸ μέρος ὑποδύναι τῷ φακωτῷ παρασκευάσομεν. Τὸ μὲν οὖν ἰσχυρῶς συντριβὲν ὅλον ἐξαιρεῖν χρὴ, εὖ εἰδότας ὡς οὐδὲν βλάβος ἀκολουθήσει διὰ τοῦτο, τῶν ἄλλων ἁπάντων ὀρθῶς πραχθέντων.

Ἐπὶ μενοῦν τῶν ἄλλων καταγμάτων ἡ ἐπίδεσις ὅταν ὀρθῶς γένηται, τοσούτου δεῖ περιττὴν ὑγρότητα συγχωρεῖν ὑποτρέφεσθαι κατὰ τὸ πεπονθὸς ὀςοῦν, ὥςε καὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἰσχνότερον ἀποφαίνειν τὸ χωρίον. Ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς ὁ μὲν διὰ τῆς ἐπιδέσεως τρόπος οὐχ οἷος τ' ἐςὶν ξηραίνειν τό, τε κατεαγὸς ὀςοῦν αὐτὸ, καὶ τὰ πέριξ, ὡς μήτε φλεγμῆναι, μήθ' ὅλως ἐργάσασθαί τινα ἰχῶρα. Φαρμακὸν δ' οὐδὲν οὐδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἄνευ τῆς ἐπιδέσεως ἱκανὸν εἰς ὅσον εἴρηται ξηρὸν καὶ ἀπέριττον ἐργάσασθαι τὸ κατεαγός. Ἀναγκαῖον οὖν ἡμῖν γίγνεται γυμνοῦν τι τοῦ κατάγματος, ἵν ἔχωμεν ἀπομάττειν καὶ ἀποπλύνειν ἀπὸ τῆς μήνιγγος τοὺς ἰχῶρας, ὡς εἴγε μηδεὶς ἐκ τῶν πεπονθότων ἰχὼρ ἔντος ἔῤῥει, περιττὸν ἦν ἐκκόπτειν ὀςοῦν, πωροῦσθαι δυνάμενον ὁμοίως τοῖς ἄλλοις. Εἰ δ' ἀπ' αὐτοῦ [3] τινὲς ἐπιπλέον ἐκτείνοιντο ῥωγμαὶ, ταύταις ἕπεσθαι μέχρι πέρατος οὐ χρή.

Δεῖ δὲ πρὸς τὴν διάθεσιν ἀποβλέποντας ποιεῖσθαι τὴν χειρουργίαν, συντεθλασμένου μὲν γὰρ ἰσχυρῶς τοῦ ὀςοῦ, καί ποτε καὶ βαρυνομένης ἢ νυττομένης τῆς παχείας μήνιγγος ἐκ τῆς ἔσω ῥοπῆς αὐτοῦ, καὶ δῆλον ὅτι πρὸς αὐτῇ τῆς τ' ὑποκειμένης αὐτῇ τῆς λεπτῆς, καὶ προσέτι τοῦ ἐγκεφάλου, προσήκει κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἐκκόπτειν τὸ πεπονθὸς ὀςοῦν, εἰ καὶ μὴ πᾶν, ἀλλὰ τό γε κατεπεῖγον, καὶ μάλιςα ἐν ὥρᾳ θερινῇ, κατὰ ταύτην γὰρ ἀναβάλλεσθαι τὴν χειρουργίαν οὐ χρὴ, διότι θᾶττον ἴσμεν ἐν ταῖς θερμαῖς ὥραις σηπόμενα πάντα.

Μηδενὸς δὲ τοιούτου γενομένου τὴν τρίτην ἡμέραν ἀναμένειν, πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ παύσασθαι τὴν ἐκ τῆς τομῆς αἱμοῤῥαγίαν ἅπασαν, ἔπειτα δὲ ἵνα τὸ ὑποκείμενον ὀςοῦν τῇ τομῇ τὸ γεγυμνωμένον, ἀπολυθὲν τῆς πρὸς τὰ πλησιάζοντα κοινωνίας, καὶ διὰ τοῦτο ξηρότερον ἑαυτοῦ γινόμενον, ἀκριβέςερον ἡμῖν ἐνδείξηται τὴν διάθεσιν. Δεῖ δὲ μηδέποτε τὴν τρίτην ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἡμέραν ὑπερβῆναι, ἀλλ' εἶναι τοῦτον ὅρον ἐξωτάτω, τοὺς πλείςους δὲ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν χειρουργεῖν.

Φαρμάκοις [4] δὲ χρῶνται καὶ ὅλῃ μετὰ τὴν ἀνάτρησιν ἀγωγῇ οἱ μὲν πλεῖςοι τῇ πραοτάτῃ τε καὶ παρηγορικωτάτῃ. Αἷμα [5] γοῦν περιςερᾶς καταχέουσιν τῆς

πα-

(1) Dicta haec a GALENO fuisse videntur ad HIPPOCRATIS praeceptum explicandum de cap. vuln. segm. XVI. pag. 698 ed. Lind. n. 5. οὐ χρὴ αὐτὰς τὰς ῥαφὰς πρίειν. *Ipsas suturas perforare non oportet*. Qua de re non memini alibi in editis GALENI scriptis quidquam me legisse.

(2) Methodi lib. VI. c. 6. p. 105. v. 32. ad 34. et v. 38. ad 55. omissis tamen ac permutatis nonnullis.

(3) Seiuncta haec a superioribus recte fuisse videntur

cum

convertum. Quicunque peritior eſt, in omni fracturae differentia commodiſſimam ſibi manu curandi rationem eligere poteſt.

Si autem in ipſa ſutura noxa ſit, inde in ambitu laeſi oſſis detractionem incipere debemus, in locis enim quae in ſuturis ſunt, ſanguinis profuſiones fiunt, et aliarum partium conſenſus maior, cum per eas corpora extra calvariam ſita cum craſſa membrana pelliculis et venis communicent. Sed et per vulſellam aliqua e valde comminutis oſſibus ſuſtollentes, et reflectentes, ea maxime parte ſubire ſcalpro lenticulam habente conabimur. Igitur quod vehementer confractum eſt, id totum eximere oportet, bene ſcientes nullum inde malum eſſe conſecuturum, ceteris omnibus rite peractis.

Vinctura quidem in aliis fractis ubi recte fiat, tantum abeſt ut ſuperfluum humorem ad os laeſum ſuccreſcere ſinat, ut locum quoque graciliorem efficiat eo qui naturaliter ſe habet. In capite vero deligandi ratio par non eſt ſiccandis tum fracto oſſi, tum circumpoſitis, ut neque inflammentur, neque ullam omnino ſaniem faciant. Neque medicamentum ullum eſt in aliis quoque partibus, ſine faſciis quod valeat quantum diximus fractum os ſiccum purumque praeſtare. Neceſſarium ergo fit fracturam aliquantulum aperire, ut ſaniem a membrana detergere et abluere queamus, adeout ſi modo nulla intro ſanies flueret, ſupervacaneum eſſet os excindere, quod pariter atque alia callo glutinari poteſt. Quod ſi ab ipſo rimae quaedam longius extendantur, eas perſequi uſque ad finem non oportet.

Curationem vero quae manu fit adhibere debemus, conditionem ſpectantes, oſſe enim valde comminuto, ubi craſſa membrana premitur vel pungitur ab ea parte, quae introrſum deſedit, atque una ſimul tenuis membrana quae illi ſubeſt, et cerebrum etiam urgetur, prima die expedit laeſum os excindere, etſi non totum, id ſaltem quod infeſtat, ac praeſertim aeſtate, illo enim anni tempore curatio quae manu fit non eſt procraſtinanda, quod calida tempeſtate citius omnia corrumpi notum ſit.

Quod ſi nihil huiuſmodi acciderit, tertium diem expectare utile eſt, primum quidem ut omne ſanguinis profluvium ab inciſione reprimatur, deinde ur ſubiectum os, quod ſectione nudatum fuit, a circumſtantium oſſium communione reſolutum, ideoque et aridius factum mali conditionem nobis planius oſtendat. Nunquam tamen tertia ab initio dies praetereunda eſt, ſed hic terminus ſupremus eſto, ac pleroſque poſtridie curare melius eſt.

Medicamentis multi utuntur, et tractatione poſtquam oſſa terebrata ſunt quam leniſſima, et quae mitigare maxime valeat. Sanguinem igitur

co-

cum quibus occurrunt in impreſſis pag. 105. v. 38. ſententiam ibi nonnihil turbantia.

(4) Sunt haec fortaſſe e commentario in HIP. de capvuln deperdito.

(5) Hiſce nonnihil ſimilia ſunt, quae extremo lib. VI. methodi leguntur tom. IV p 106. v 13

(6) Eadem pene verba occurrunt libro X de ſimpl. med. fac. tomo II. 131. v. 41. ad 54. et 57.

columbae infundunt crassae membranae, quidam vero palumbi, aliique turturis. Sed EGO inumeros vidi, qui terebrati fuerant, nullumque ab usu rosacei detrimentum ceperant. Id vero calidum esse expedit aeque ac sanguis columbae, qui forrasse modico illo ad tactum calore prodest, non praecipua aliqua et ignota facultate. Pauci quidam contrariam prorsus rationem adhibent per medicamenta validius siccantia, ut et quod ISIS vocatur emplastrum protinus nudatae membranae, et super id acetum melle temperatum imponant. Nihil profecto mirum est si crassa membrana antequam admodum inflammetur, medicamentis validissimis gaudeat, utpote quae sua natura sicca est.

Plerique omnes non alia vinctura terebratos deligant, sed sola redimiculi circumductione contenti sunt, quin etiam ipsa quoque ulcera extra terebrationem, quoad fieri potest conari debemus sine fasciis curare, non modo quia gravantur compressis iis quae sub vinculis imposita ipsis fuerant, verum etiam quia plus quam par est calefiunt. Etenim quod in aliis partibus vinctura, id in capite positio praestabit, ideoque deligare supervacaneum erit, quin et pondus molestius afferet, quae autem per verticem fasciae transeunt rum gravant, et calefaciunt, praetereaque genas amplectuntur, adeout ob eam rem infestae fiant, et anxietatem ferant.

Quaecunque vero ubi ictum accepere laxe tumida fiunt, opus item non est deligare, sed et ipsius tumoris gratia spongiam mollem in aceto aqua temperato tinctam imponimus, superque eam fasciae medio iniecto, ita deinceps eam vincturam facimus, quae duorum capitum vocatur. Vbi sine alia noxa ulcus in capite sit, id ob orarum aversionem deligamus, si ambae quidem id passae fuerint, fasciam parantes duorum capitum, deligare incipimus ab opposita ulceri parte, itaut fasciae crura ad ulcus mutuo sibi occurrant. Quod si altera duntaxat ulceris ora aversa sit, fasciam unius capitis convolutam adhibentes, protinus incipiemus ab ea parte, qua ulceris ora aversa fuerit, tres aut quatuor digitos ab ipso ulcere, ut urgente fascia alteri orae adducatur ea quae aversa fuerat.

XXII. LXX. EX HELIODORI LIBRIS DE CALVARIAE TEREDINE.

CALVARIAE aliorumque ossium corruptionem vel cariem medici usitato more teredinem appellavere, differentiae vero teredinum hae sunt. Vel enim inflatur aut rarescit corruptum os nigritie suffusum, vel exesum in fossulam cavatur. Novi enim et in ambitu cariem, in qua medio osse naturaliter se habente, quod circumpositum est corrumpitur. Quoad altitudinem, vel os pingue fit ubi vitium futurum est, vel in summo ca-

(1) Tom. IV. 106. v. 25. quibus idem liber VI. methodi clauditur.

(2) Haec quoque esse eiusdem commentarii deperditi in HIP. de vuln. cap. fragmenta crediderim.

(3) NICETAE interpretatio margini adscripta ἀντὶ τοῦ βλαβεραὶ καὶ δύσφοροι. *Id est noxiae et aegre tolerabiles.*

(4) Superius vidimus pag. 87. HELIODORI *chirurgica* τὰ χειρουργούμενα in adnotatione NICETAE memorata, e quibus haec quoque excerpta ab ORIBASIO fuisse credibile est.

(5) NICETAE adnotatio margini adscripta Ὅτι κατὰ μεταφορὰν τερηδόνα τῶν προειρημένων τοῖς πλείοις εἴρηται τὸ πά-

παχείας μήνιγγος, τινὲς δὲ τὸ τῆς φάτ]ης, καὶ ἄλλοι γε τρύγονος. Ἐγὼ δὲ μυρίους εἶδον τῶν ἀνατρηθέντων μηδὲν βλαβέντας ἐπὶ τῇ τοῦ ῥοδίνου χρήσει, θερμὸν δ᾽ εἶναι αὐτὸ προσῆκεν οὕτως ὡς τὸ τῆς περιστερᾶς αἷμα, καὶ ἴσως γε τῷ συμμέτρῳ τῆς κατὰ τὴν θίξιν θερμασίας ὠφέλιμόν ἐστιν, οὐκ ἐξαιρέτῳ τινὶ καὶ ἀγνώστῳ δυνάμει. Ὀλίγοι δέ τινες τῇ ἐναντιωτάτῃ, διὰ τῶν ἰσχυρότερον ξηραινόντων φαρμάκων, ὡς καὶ τὴν ἼΣΙΝ ὀνομαζομένην εὐθέως ἐπιτιθέναι γυμνωθείσῃ τῇ μήνιγγι, καὶ ταύτης ἔξωθεν ὀξύμελι. Καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν [1] εἰ ἡ μήνιγξ ἡ παχεῖα πρὶν ἀξιολόγως φλεγμῆναι τοῖς ἰσχυροτάτοις χαίρει φαρμάκοις, ὡς ἂν φύσει ξηρὰ τὴν οὐσίαν ὑπάρχουσα.

Πάντες [2] δὲ σχεδὸν ἐπὶ ταῖς ἀνατρήσεσιν οὐδενὶ ἑτέρῳ ἐπιδοῦσιν, ἀλλ᾽ ἀρκοῦνται μόνῃ τῇ τοῦ κροκυφάντου περιβολῇ, καὶ τὰ χωρὶς ἀνατρήσεως δὲ ἕλκη, καὶ αὐτὰ καθόσον οἷόν τε, πειρᾶσθαι χρὴ θεραπεύειν ἄνευ ἐπιδέσμων, οὐ μόνον ὅτι βαρύνεται πιλουμένων ὑπὸ τῆς ἐπιδέσεως τῶν ἐπιτιθεμένων αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ διότι περαιτέρω τοῦ προσήκοντος θερμαίνεται, καὶ γὰρ ὅπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἡ ἐπίδεσις, τοῦτ᾽ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς θέσις παρέξει. Διόπερ ἡ ἐπίδεσις ἐκ περιττοῦ παραληφθήσεται καὶ βάρος παρέξει λυπηρότερον, αἱ δὲ κατὰ τοῦ βρέγματος ἐπιδέσεις πρὸς τὸ βαρύνειν τε καὶ θερμαίνειν, ἔτι τὰς γένυς συμπεριλαμβάνουσιν, ὥστε καὶ διὰ τοῦτο ὀχληραὶ [3] καὶ ἀσώδεις ἀποτελοῦνται.

Ὅσα δ᾽ ἅμα τῷ πληγῆναι μετ᾽ οἰδήματος γίγνεται χαυνοῦ, ταῦτ᾽ οὐδ᾽ αὐτὰ χρήζει τῆς ἐπιδέσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ οἴδημα, καὶ διὰ τοῦτο, μαλακὸν σπογγὸν ὀξυκράτῳ βρέξαντες ἐπιτίθεμεν, ἄνωθεν δ᾽ αὐτοῦ τὴν μεσότητα τοῦ ἐπιδέσμου θέντες, ἐφεξῆς οὕτως τὴν ὀνομαζομένην ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἐπίδεσιν ποιούμεθα. Χωρὶς δ᾽ ἄλλης διαθέσεως ἕλκος ἐν κεφαλῇ διὰ τὴν ἐκτροπὴν τῶν χειλῶν ἐπιδοῦμεν, εἰ μὲν ἀμφότερα τοῦτο πεπόνθοι, παρασκευάζοντες μὲν ἐπίδεσμον ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν, ἀρχόμενοι μὲν τῆς ἐπιδέσεως ἐξ ἀντικειμένης οὕτω χώρας, ὡς ἀπαντῆσαι τὰ σκέλη τοῦ ἐπιδέσμου κατὰ τὸ ἕλκος ἀλλήλοις. Εἰ δὲ τὸ ἕτερον μόνον ἐκτετραμμένον εἴη, ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς εἰλημμένῳ τῷ ἐπιδέσμῳ χρώμενοι, τὴν πρώτην εὐθέως ἐπιβολὴν ποιησόμεθα κατ᾽ ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἔνθα τὸ χεῖλος ἐκτέτραπται, τρεῖς ἢ τέτταρας δακτύλους ἀπέχουσαν τοῦ ἕλκους, ὡς ἐπαγομένου τοῦ ἐπιδέσμου προσάγεσθαι θατέρῳ χείλει τὸ ἐκτετραμμένον.

ΚΒ. ο. ἘΚ ΤΩ͂Ν ἩΛΙΟΔΩ͂ΡΟΥ [*] ΠΕΡΙ͂ ΤΕΡΗΔΟΝΙΣΜΟΥ͂ ΚΡΑΝΙ͂ΟΥ.

Τὴν τοῦ κρανίου φθορὰν καὶ τῶν ἄλλων ὀστέων συνήθως οἱ ἰατροὶ τερηδόνα προσηγόρευσαν, [5] Διαφοραὶ δὲ τερηδόνων εἰσὶν αἵδε. Ἢ γὰρ χαυνοῦται ἢ ἀραιοῦται μελαινόμενον τὸ φθειρόμενον ὀστέον, ἢ ἀναβιβρωσκόμενον βοθροῦται. Ἱστόρησα γὰρ καὶ κυκλοτερῆ τερηδόνα, ἐφ᾽ ἧς τοῦ μέσου ὀστέου κατὰ φύσιν ἔχοντος, φθείρεται ὁ κύκλος, παρὰ δὲ τὸ βάθος ἢ λιπαίνεται τὸ ὀστέον μελλούσης γίγνεσθαι τῆς φθορᾶς, ἢ φθείρεται κατὰ

πάθος, ὡς ΑΥ̓ΤΟΣ φησιν. Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖναι διεσθίουσι τὸ ξύλον, οὕτω καὶ τὸ πάθος φθείρει τὰ ὀστέα. Ὁ δὲ ΓΑΛΗΝΟ͂Σ ἐν τῷ περὶ αἰτίας συμπτωμάτων φησίν, Τὸ δὲ τῆς τερηδόνος ὄνομα πλεονάζειν πως δοκεῖ τῷ Ε στοιχείῳ, παρὰ γὰρ τὸ τρῆμα συγκεῖσθαι πεπίστευται, καθάπερ τρηδών τις οὖσα. Translatione a teredinibus, quae navibus inhaerent, vitium hoc nominatur, ut IPSE dicit, quemadmodum enim illae lignum exedunt, sic vitium hoc ossa corrumpit. At GALENUS in libro de morborum causis ait τερηδόνος teredinis nomen abundare quodammodo videri E littera, creditur enim a voce τρῆμα, idest foramen, derivari, quasi foratrix quaedam sit. Indicatus GALENI locus est libri illius cap. XI. ed. Bas. t. III. p. 211. v. 32.

τὴν ἐπιφάνειαν τερηδονιζόμενον, ποτὲ δὲ ἐπιπλεῖον κακοήθως τῆς σήραγγος κατὰ φύσιν ἐχούσης, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ αὐτὴ ἡ σήραγξ φθείρεται, τοῦ πλείονος πάχους τοῦ ὀστέου τερηδονιζομένου. Ὅλου δὲ δι' ὅλου τοῦ πάχους τοῦ κρανίου τερηδονισθέντος ἡ μήνιγξ ἀφίσαται ὑγροῦ συλλελεγμένου, καί ποτε μὲν ἀφίσαται κατὰ φύσιν ἔχουσα, ὡς ἐπὶ τοῦ ὑποπύου γενομένου κρανίου, ποτὲ δὲ καὶ αὐτὴ φθείρεται.

Σημεῖα δὲ τερηδόνων τάδε. Ἐπὶ πάσης τερηδόνος τὸ ἕλκος γίνεται πλαδαρὸν, σομφὸν, ἀκάθαρτον, ῥευματιζόμενον ἰχῶρι λεπτῷ. Ἐὰν δὲ ἐπὶ φαγεδαινικῷ ἕλκει, ἢ ἄλλως κακοήθει, ἢ κηρίῳ, ἢ σύριγγι γίγνεται τὸ πάθος, μετὰ τῶν ἑκάστῳ πάθει συνεδρευόντων σημείων, καὶ τὰ τῆς τερηδόνος συνεδρεύει. Διὰ δὲ τῆς μηλώσεως γιγνώσκεται, λιπασμοῦ μὲν ὄντος, καθεθεῖσα ἡ μηλωτρὶς ἀντιτύπῳ τῷ ὀστέῳ ἐπιβαίνει, ἧς παραφερομένης αἰσθήσεται ὁ σημειούμενος ἐπιλιποῦς οὐσίας, τῆς τῷ ὀστέῳ προσκειμένης.

Τερηδόνος δὲ οὔσης ἐπιπολαίου, χαῦνον τῇ ἐπερείσει ὑποπεσεῖται τὸ ὀστέον, καὶ μᾶλλον ἰχωροῦν τὸ ἕλκος φανήσεται, ἰχῶρι λεπτῷ ὑγραινόμενον. Βαθυτέρας δὲ οὔσης τῆς τερηδόνος ἕως τῆς σήραγγος, καὶ χαυνομένου τοῦ ὀστέου, τῆς δὲ σήραγγος κατὰ φύσιν ἐχούσης, τραχύτερον ὑποπεσεῖται τὸ ἐφθαρμένον ὀστέον, ἐὰν ᾖ μᾶλλον κεχαυνωμένον τῷ ῥεύματι, ὁμῶς τῇ τῆς ἐπερείσεως βίᾳ ἡ μηλωτρὶς εἰς αὐτὸ τὸ ὀστέον ἐμπαγήσεται. Εἴωθε δέποτε διὰ τοῦ κεντήματος ἐκ τῆς σήραγγος παρὰ τῆς διπλόης ἀναφέρεσθαι αἷμα. Τὰ δὲ ἀλγήματα σφοδρότερα παρακολουθήσει ἢ τὰ πρότερα. Κατὰ δὲ τὸ πλεῖον πάχος, ἢ δι' ὅλου τοῦ πάχους ἐτερηδονισμένου τοῦ κρανίου, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο τῆς μήνιγγος προσαφισαμένης, ὑγροῦ ὑπὸ τὸ κράνιον συλλελεγμένου, σημεῖα συνεδρεύει, τὰ ἐπὶ τῶν ὑποπύων ὀστέων ῥηθησόμενα.

Ἐὰν δὲ καὶ αὐτὴ ἡ μήνιγξ κακωθῇ, ἅτε δὴ κυρίου συγκρίματος φθειρομένου, τὰ ὀλέθρια σημεῖα συνεδρεύει, ὧν τὴν παράδοσιν ἐν τοῖς ἐχομένοις ποιήσομαι. Ἐπὶ δὲ τῆς κατ' ἀνάβρωσιν τερηδόνος, ἐν τῇ μηλώσει, ἀπὸ στερεοῦ κύκλου εἰς τὸ μέσον κοίλωμα, εἰς τὸ βεβρωμένον χώρημα κενεμβατήσει ἡ μελωτρὶς, τὰ δ' ἄλλα πάντα ὅσα ἐπὶ τῶν τερηδόνων εἴρηται, καὶ νῦν συνεδρεύει. Ἡ δὲ κυκλοτερὴς τερηδὼν τότε μάλιστα γιγνώσκεται, ὅταν ἡ τῶν σωμάτων γένηται ἀναστολή. Ἀπαγορευέσθω δὲ τερηδὼν, ἡ δι' ὅλου τοῦ πάχους, τῆς μήνιγγος ἀφισαμένης καὶ φθειρομένης, ᾗ συνεδρεύει τὰ ὀλέθρια σημεῖα, συνεγγίζει γὰρ ἐπ' αὐτῆς ὁ θάνατος. Δυσίατος δέ ἐστιν τερηδὼν ἡ διὰ πάχους γεγονυῖα, τῆς μήνιγγος κατὰ φύσιν ἐχούσης, ἐπὶ γὰρ ταύτης δοκιμασθῆναι ὀφείλει ἡ ἀνάτρησις. Ὁ δὲ λιπασμὸς, καὶ ἡ ἐπιπόλαιος τερηδὼν κᾂν ἕως τῆς διπλόης γεγενημένη, αὐτῆς κατὰ φύσιν ἐχούσης, ἐμφανίζουσιν τὴν εὐθεράπευσιν.

Ἐπὶ πάσης τερηδόνος ἀναστεῖλαι δεῖ τὰ σκέποντα τὸ ὀστέον σώματα, ἵνα καταφανὴς γένηται ἡ τοῦ ὀστέου φθορά. Δεῖ δὲ ἅμα μὲν περισαρκίσαι, ἅμα δὲ διελεῖν ἐν τῷ διαστέλλειν, ὡς ἂν ἀπαιτῇ ἡ ἐγχείρησις. Ἀνασταλέντων δὲ τῶν σωμάτων τὰ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς τερηδόνος ἔργα δοκιμαζέσθω. Λιπάσματος μὲν οὖν ὄντος ἢ ἐπιπολαίου φθορᾶς, ἐγκρινέσθω ξύσις,

cariofum corrumpitur, interdum latius cum cavernofa pars maligne fe habet naturali modo, aliquando vero eadem quoque corrumpitur, carie altius defcendente. Quod fi caries totum calvariae os perruperit, cerebri membrana feiungitur, humore fub offe collecto, nonnunquam et naturaliter fe habens recedit, quomodo ubi pus fub calvaria ortum eft, fed et interdum ipfa etiam corrumpitur.

Cariei vero hae notae funt. In omni carie ulcus fit flaccidum, fungofum, impurum, ac tenui fanie madens, quod fi ulceribus cancro occupatis, vel alias malis gravibufque, aut favo, aut fiftulae id vitium accedat, cum notis quae fingulis ineffe folent, cariei quoque indicia apparent. Expedita per fpecillum cognitio eft, ubi quidem pingue os fuerit, demiffum fpecillum renitenti offi occurrit, idque fi dilabitur, qui pertentat fubpingue aliquid offi adiectum fenfu percipiet.

Si caries in fummo fit laxum os fub illifu concidet, et ulcus humidius, tenui fanie madens apparebit. Quod fi caries altius defcenderit ufque ad cavernofam partem, offe quidem laxe tumefacto, cavernofa vero parte naturaliter fe habente, corruptum os afperius deprehendetur, et quamquam ab adfluente humore magis mollitum fit, nifus tamen vi fpecillum in ipfum os impinget. Cruor quoque interdum, per punctum locum e cavernulis ab interftitio duplicis offis ferri confuevit, doloresque prioribus graviores infequentur. Vbi calvariae os vel maiorem partem, vel per totum caries perruperit, atque ea de caufa membrana receflerit, humore fub calvaria collecto, notae adfunt, quae explicabuntur ubi de pure fub offibus collecto fermo erit.

Si vero ipfa membrana laedatur, primaria nempe parte corrupta, figna perniciofa infident, quae continuo tradam. In carie quae os exederit, fi fpecillum demittatur a folido ambitu in medium cavum, in finu exefo fpecillum nihil oppofitum inveniet, ceteraque omnia, quae de carie dicta funt, nunc quoque concurrunt. Caries in circulum diffufa, tunc maxime dignofcitur cum incifa cute os detegitur. Curationem omnino non recipit caries totum os perrumpens, ubi cerebri quoque membrana abfceflerit et corrupta fuerit, in proximo enim mors eft. Difficilem vero curationem recipit caries, quae totum os tranfit, membrana naturaliter fe habente, in ea enim terebra res agenda eft. Pingue os, et quod in fummo cariofum eft, etfi ad interftitium duplicis offis vitium defcendat, ubi id integrum fit facilem curationem oftendunt.

In omni carie aperire oportet corpora os tegentia, ut vitium undique pateat. Subfecanda quidem caro, ac dum diducitur fimul excindenda eft, prout opus poftulat. Carne remota, cetera quae cariei conveniunt facienda funt. Vbi os pingue eft, vel in fummo vitiatum, radere expedit, non modo ut

id quod pingue eſt adimatur, ſed ut pertinaci raſura ſuperius calvariae os abſumatur, nam carnis ſolida glutinatio a cavernulis ſubnaſcitur. Conſuevi interdum poſtquam os nudatum eſt, et ſuperficies primum raſa, ad curationem exſiccantem properare per arida, vel emplaſtra, quae capitibus fractis maxime conveniunt, ut ſquama ſecedente vitiatum os ab integro ſeiungatur.

Vbi aeger dolorem qui radendo fit ferre non valeat, atque ubi carie exedente cavata calvaria ſit, oportet item carne ſemora exciſoriis ſcalpris ſimile quid raſurae facere, et eadem pariter tractandi ratione uti, per arida, vel emplaſtra capitalia. Vbi vero tota oſſis craſſities vitio corrupta fuerit, terebrationem aggredi oportebit. Vbi caries eſt in circulum fuſa, in qua ambitu corrupto os remanet naturaliter ſe habens, poſtquam nudatum eſt, ſi caries in ſummo ſit, radere oportet, et cum vitiato integrum una abſumere, ſi altius deſcendat, ad corrupti oſſis exciſionem accedere, ac duos foraminum ordines in ambitum dare, alterum extra, intus alterum, et vitioſum ſimul ſanumque eximere. Terebratione conſtituta conſequens curatio eligatur, de qua dicetur ubi de calvariae fracturis ſermo erit, quod ſi radendum potius videatur, exſiccantibus res agenda erit.

XXIII. LXXI. E LIBRIS ARCHIGENIS DE SANGVINE SVBTERCVRRENTE.

Concvrsio ſanguinis ſubterlabentis, quae quidem ſub ſuperiore duplicis oſſis parte fit, ut ſub unguibus manifeſta eſt, ſanguis autem tempore in pus converſum os livens oſtendit. Sed hanc et cognoſcere, et curare perforando duntaxat, atque humore emanante, facilius eſt. Quae vero ſuper cerebri membranam fit, utraque ratione difficilis eſt, nam ex laeſis membranis apparet, ideo enim febres cum horrore accedunt, faciei rubor, et calor longe maior, quam pro febris modo, ſomnique tumultuoſi, oculi ſubpingues et gramioſi et rubentes, ulcus neque alitur, neque pus maturat, et ſordidum fit. Nonnullis et in lingua puſtula oboritur. His ubi cito manus admoveatur, ſpes aliqua ſubeſt ſalutis, ubi ſerius plerique omnes moriuntur.

XXIV. LXXII. DE NIGRITIE.

Nigrities quam malum medicamentum fecit facile cognoſcitur, tum ex natura oſſis quod celeriter album fit, tum ex ſanie non graviter olente, et carnis capillorumque in ambitu firmitate, ac radendo facile tolli poteſt. Ea vero a cauſis in corpore propter corruptionem oriri intelligitur, ubi

(1) Archigenes Apamenſis e Syria nobilis medicus Romae artem factitavit regnante Traiano, ſaeculo totius Romani imperii feliciſſimo, utilioribuſque diſciplinis erudito. Eius quidem ſcripta periere, quae multa fuiſſe teſtatur Suidas, ſed ipſorum fragmenta non pauca occurrunt apud Avrelianvm, Galenvm, Aetivm, Pavlvm, omnia ſolertiam illius viri egregiam oſtendentia, ut gratiſſima doctis futura quoque ſint, quae hic Oribasivs profert, e libris fortaſſe de locis affectis, quorum tertium citat Galenvs t. III p. 251. v. 37.

(2) Vetus adnotatio codicis margini adſcripta Γρ. ΒΑΙΜΙΟΔΕΣ (lego βλιμώδης) καὶ δηλοῖ τὸ ὑγρὸν καὶ ὑβρόν.

οὐχ ἵνα μόνον ἡ ἐπιλιπὴς οὐσία ξυσθῇ, ἀλλ' ἵνα τῇ ἐπιμόνῳ ξύσει καὶ ἡ πυκνὴ ἐπιφάνεια τοῦ κρανίου δαπανηθῇ, ἡ γὰρ σάρκωσις ἐκ τῆς σήραγγος γίνεται. Εἴωθα δέ ποτε μετὰ τὴν ἀναστολὴν καὶ τὴν πρώτην ξύσιν τῆς ἐπιφανείας, ἐπὶ τὴν ἀναξηραίνουσαν θεραπείαν ὁρμᾶν, τὴν διὰ τῶν κεφαλικῶν ξηρῶν, ἢ ἐμπλάστρων, ἵνα κατὰ λεπίδος ἀπόστασιν χωρισθῇ τὸ ἠλλοτριωμένον ὀστέον ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς.

Ὅταν τὴν ξύσιν ἐπώδυνον οὖσαν μὴ δύνηται ὑπομένειν ὁ πάσχων, ἐπὶ δὲ τῆς κατ' ἀνάβρωσιν τερηδόνος βεβοθρισμένου τοῦ κρανίου, πάλιν δεῖ μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀναστολὴν, ὅμοιόν τι ξύσει δρᾶσαι διὰ τῶν σμηλιωτῶν ἐκκοπέων, καὶ πάλιν τῇ αὐτῇ ἀγωγῇ τῆς θεραπείας χρήσασθαι, ἢ διὰ τῶν κεφαλικῶν ξηρῶν ἢ ἐμπλάστρων. Ὅταν δὲ ὅλον τὸ πάχος, τοῦ ὀστέου φθαρῇ, ἐπὶ τὴν ἀνάτρησιν ὁρμῆσαι δεήσει. Ἐπὶ δὲ τῆς κυκλικῆς τερηδόνος. ἐφ' ἧς κυκλοτεροῦς οὔσης τῆς φθορᾶς, τὸ μὲν ὀστέον ἔμεινεν κατὰ φύσιν ἔχον, μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀναστολὴν, ἐπιπολαίου μὲν οὔσης τῆς τερηδόνος, τὴν ξύσιν δοκιμάζειν δεῖ, καὶ δαπανᾶν μετὰ τοῦ συναρθ τὸ ὑγιὲς, βαθείας δὲ, ἐπὶ τὴν ἔκκρυσιν τοῦ πεπονθότος ὀστέου ὁρμᾶν, καὶ διδόναι δύο στίχους τρημάτων κυκλοτερεῖς, τὸν μὲν ἔξω, τὸν δὲ ἔνδον, καὶ συναναιρεῖν τὰ κατὰ φύσιν τῷ παρὰ φύσιν. Ἀνατρήσεως δοκιμασθείσης ἡ ἀκόλουθος ἐπιμέλεια ἐγκρινέσθω ἡ ῥηθησομένη ἐν τῷ περὶ τῶν τοῦ κρανίου καταγμάτων λόγῳ, ξύσεως δὲ, ἡ ἀναξηραίνουσα θεραπεία ἐγκρινέσθω.

ΚΓ. οα. ἘΚ ΤΩ͂Ν ἈΡΧΙΓΈΝΟΥΣ [1] ΠΕΡῚ ὙΠΟΔΡΑΜΌΝΤΟΣ ΑἽΜΑΤΟΣ.

Ὑποδρομὴ δὲ αἵματος ἡ μὲν ὑπὸ διπλόῃ δήλη, ὡς καὶ ὑπὸ ὄνυξι, χρόνῳ δὲ μεταβαλλόμενον εἰς πύον τὸ αἷμα μηλῖζον ἀποδείκνυσιν τὸ ὀστοῦν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ γνῶναι, καὶ ἁπλῶς ἐκτρήσαντα, κομισαμένου τε τοῦ ὑγροῦ θεραπεύειν ῥᾴδιον. Ἡ δὲ ἐπὶ μήνιγγι, ἑκατέρως ἐστὶν χαλεπή. Ἐκ τοῦ παθεῖν γὰρ μήνιγγας διαφαίνεται, διὰ τοῦτο ἄρα οἱ πυρετοὶ μετὰ φρίκης ἐπιγίνονται, ἔρευθος προσώπου, καὶ περισσὴ ἡ θερμὴ, ἡ κατὰ τὸν πυρετὸν, ταραχώδεις τε ὕπνοι, ὀφθαλμοὶ ὑπολίπαροι καὶ λημώδεις καὶ ἔρυθροι, ἄτροφόν τε τὸ ἕλκος καὶ ἀνεκπύητον καὶ βληχώδες. [2] Ἔστιν δ' οἷς καὶ ἐπὶ γλώσσῃ φλυκτεῖς, οὗτοι ταχέως μὲν χειρισθέντες ὑπόνοιαν ἔχουσι σωτηρίας, βραδέως δὲ ὡς ἐπίπαν τελευτῶσιν.

ΚΔ. οβ. ΠΕΡῚ ΜΕΛΑΝΊΑΣ.

Μελανίας δὲ τὰς μὲν ὑπὸ κακότητος φαρμάκου γινομένας, καὶ τῇ φύσει τοῦ ὀστοῦ ῥᾴδιον γνῶναι, ταχὺ γὰρ λευκαίνεται, ἔτι καὶ τῷ μὴ δυσώδη τὸν ἰχῶρα εἶναι, στερεάν τε τὴν σάρκα καὶ τὴν πέριξ τρίχωσιν, ξύσις δὲ ἐπ' αὐτῆς δυνατὴ τὸ μελανθὲν αἴρουσα. Τὰς δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τῷ σώματι αἰτιῶν κατὰ

δια-

ὑβριστικόν. Παρὰ δὲ ἹΠΠΟΚΡΆΤΕΙ τὸ λελεπισμένον (lego λελιπασμένον) δηλοῖ. *Scribendum* ΒΛΙΜΩ͂ΔΕΣ *quod ferum et molestum significat Apud* HIPPOCRATEM *vero valet unguinosum*. Similia hisce habet HESYCHIUS, v. Βλιχῶδες, cuius tamen locum EPICLIS auctoritate ab EROTIANO citati emendandam recte censet FOESIUS Oecon. HIP. v. βλιχῶδες. Fuerit ergo βλιμώδης a βλίμη quod eidem HESYCHIO est προπηλακισμός, ὕβρις, *Contumelia, iniuria*. Plus tamen placet βληχῶδες, quod EROTIANUS apud HIPPOCRATEM legit, ubi alia exemplaria habent γλισχρῶδες. Locus est libelli de capitis vulneribus particula XVI. ed. LIND. p. 725. v. 3. ubi plura sunt eiusdem fere sententiae, quae hic ab ARCHIGENE explicatur.

διαφθορὰν γινομένας, ἔκ τε τοῦ μαδᾶν τὴν τρίχα, δυσώδη τε τὸν ἰχῶρα εἶναι, ἄνικμόν τε τὸ ὀστοῦν, καὶ μήτε ἀνιέναι πρὸς τὴν ξύσιν, μήτε λευκαίνεσθαι, ἀλλὰ μένειν πέλιον, πυρετόν τε ἔχειν, γλῶσσαν ξηρὰν, κροτάφων ὀδύνην, καὶ παρὰ τὸν τόπον δὲ χαλεπότερα γίνεται, ὡς καὶ τὰ παρὰ μασσητῆρσι καὶ ἰνίῳ, πλὴν συνταχύναντας δεῖ περιτρήσαντας ἀναιρεῖσθαι τὸ μελανθὲν καὶ τῇ προσηκούσῃ ἐπιμελείᾳ χρῆσθαι. Ἐπὶ δὲ τῶν παρά τινας προφάσεις ψιλωθέντων ὀστῶν, δύναται μὲν καὶ ξύσις ἄχρις ἂν ἐφαιμάσσεται, μάλιστα δὲ ἁπλῶς τρῆσις ἐκ διαστημάτων μέχρι διπλόης. Ἔπειτα δὲ ἶρις ξηρὰ, ἢ ἀριστολοχία σὺν μότοις, οὕτω γὰρ ἐκπληροῦται συντόμως ὑπὸ σαρκὸς ὁ τόπος, ἥτις ἐπ' ὕλην ἀχθεῖσα σκεπάζει τὸ ὀστοῦν.

ΚΕ. ογ. ΠΕΡΙ' ΥΠΕΡΣΑΡΚΩ'ΣΕΩΣ.

ΣΑ'ΡΚΩΣΙΝ δὲ περισσὴν καὶ τῶν ὀστῶν ὑπερέχουσαν ἐκ τοῦ πλαδαρὰν καὶ ἄτονον καὶ μηδὲν τῶν φλεγμονῇ παρεπομένων ἔχειν γνώσῃ. Ἔστιν δὲ αὐτὴν καὶ στηπτῷ φαρμάκῳ καὶ σμηλίῳ ἀφέλκειν, καὶ ἀπεδίσαντας [1] περιφειδομένους τοῦ μὴ ἐπιπλέον ἢ δεῖ, τὸ γὰρ ἐπιλιπὲς ἐστιν καὶ αὖθις τοῖς φαρμάκοις ἀποτῆξαι. Μετὰ δὲ γύμνωσιν μήνιγγος χρηστέον ῥοδίνῳ λευκῷ προυποτιθέντας ὀθόνιον λεπτὸν, εἶτα μοτοὺς καταβρόχους καὶ κηρωτὴν, κατ' αὐτὴν ἐρίων τε κύκλους καταδεῖν. Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐντετμημένου τοῦ σπληνίου, ἐγχυματιστέον ῥοδίνῳ, πολλὰ τοῖς καταλαλοῦσιν τοῦ μυροῦ χαίρειν λέγοντας, ἢ μελικράτῳ χρηστέον ἀντὶ τοῦ μυροῦ. Ταῖς δ' ἐπιούσαις καὶ τὰ χείλη μᾶλλον ἐπικλιτέον ἐντὸς ἀναπλάσσοντας, ἵν' ὡς χρὴ ἐπιστρέφοιντο, [2] πολλῷ τε καταντλητέον ὕδατι θερμῷ, καὶ θερείας μὲν δὶς, ἅπαξ δὲ χειμῶνος θεραπευτέον.

Ἀρχομένης δὲ σαρκοῦσθαι τῆς μήνιγγος, ἐπιξύσαντας τὸ ὀστοῦν, ὡς ἤδη εἴρηται, ἐπισυντιθέναι τὰ χείλη, σαρκοκόλλῃ τε πειρᾶσθαι ἑνοῦν. Κατάκλισις δὲ καὶ θεραπεία ἐν σκεπινῷ τόπῳ, ἀκάπνῳ, ἀνόσμῳ, τροφῆς δὲ κανονιζέσθω δόσις ὥρᾳ, ἡλικίᾳ, πάθους κατασκευῇ, ἔθει, ἔτι τε τοῖς συγχρονοῦσιν. Καὶ μᾶλλον ἐπὶ τὰς ἁπλᾶς, καὶ εὐδιοικήτους τρέπειν, ἢ ἐπὶ τὰς ἐναντίας, καὶ ὑπάνεσιν μὴ πυρετῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀδύνης μετὰ θεραπείαν. Μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην εὐχωρούντων προσθετέον καὶ ταῖς τροφαῖς. Ἐκκλιτέον οἶνον, γάλα, ὄξος, ἐγκαύσεις, περιψύξεις, πταρμοὺς, ὁμιλίας, τά τε βῆχας ἐγείροντα, μέχρι δὲ παντελοῦς κατουλώσεως καὶ ἀφροδισίων. Ὁ δὲ λοιπὸς τῆς ἀποθεραπείας τρόπος, οὐκ ἐν ἀδήλῳ τοῖς ἐπὶ ποσὸν ἰατρικῆς ψαύουσιν.

ΚϚ. οδ. ἘΚ ΤΩ͂Ν ἈΡΧΙΓΕ'ΝΟΥΣ ΠΕΡΙ' ΤΗ͂Σ ΤΩ͂Ν ῬΑΦΩ͂Ν ΔΙΑΣΤΑ'ΣΕΩΣ ἙΤΕ'ΡΩΣ ΠΕΡΙ' ΣΗΜΕΙ'ΩΝ. [3]

ΤΟΥ'Σ δὲ περισωθησομένους ἢ ἀπολουμένους ἐκ τούτων τεκμαρτέον, τὸ μὲν πλέον ἐκ τοῦ τραύματος, ἔπειτα καὶ τοῦ ἄλλου σώματος. Οἱ μὲν γὰρ σωτηρίως ἔχοντες ἐκ τοῦ τὸ μὲν ἕλκος ἄπονον εἶναι, μήνιγγας δὲ διαφυλάσσειν τὸ κατὰ φύσιν χρῶμα καὶ τὸ κίνημα, καθαίρεσθαί τε μετ' ἐκπύησιν τὸ ἕλκος,

πυὸν

(1) Membranae habent ἀποδήσαντας inepte, leviſſima mutatione ſcribendum duximus ἀπεδίσαντας. HESYCHIUS verbum Ἀπεδίζειν exponit Ὁμαλίζειν, quod eſt *coaequare*, vel *complanare*.

(2) Alia lectio margini antiqua manu adſcripta eſt Γρ. ὡς μὴ ἐπιστρέφοιντο, *Ne divertant*.

(3) Tria haec poſtrema verba margini antiquitus adpoſita ſunt quae cum veriorem inſcriptionem faciant recipienda in contextum duximus. Additur ibi haec adnotatio Διάστασις ἐστὶν ὁ τῶν κατὰ ῥαφὰς ἢ κατὰ σύμφυσιν συγκειμένων ὀστῶν χωρισμὸς, ἢ διάστασις ἀλλήλων. *Diſtantia eſt oſſium vel ſuturis vel concretione coniunctorum ſeceſſio, vel mutua disiunctio.*

ubi capillus defluit, saniesque male olet, os humore caret, neque radendo remittit, neque album fit, sed lividum permanet, febris adest, lingua arida temporum dolor, et praeter locum affectum, alia quoque male se habent, ut ad maxillas, et ad cervicem, attamen celeriter oportet foraminibus in ambitu factis, vitiatum os auferre et convenienter tractare. In ossibus vero ex aliqua causa nudatis radere valet, donec iam aliquid cruoris ostendatur, ac maxime denique foramina facere paulum distantia usque ad medium duplicis ossis spatium, ac deinde iridem siccam, vel aristolochiam cum linamentis imponere. Ita enim ab increscente carne locus brevi completur, quae cicatrice obducta os contegit.

XXV. LXXIII. DE CARNE SUPERCRESCENTE.

Carnem nimiam et super ossa eminentem cognosces ex eo quod mollis humida et flaccida sit, nihilque habeat eorum quae inflammationem consequi solent. Eam vel exedente medicamento, vel scalpello demere possumus, complanantes, parcentesque ne plus quam par est id fiat, quod enim relinquitur, et iterum consumi medicamentis potest. Postquam cerebri membrana nudata fuerit, rosaceo albo utendum est, tenui linteolo antea supposito, deinde linamenta madefacta inicere, et ceratum, et praeterea laneos circulos deligare oportet. Interim vero per incisum linteum infundendum rosaceum est, multum valere iussis qui unguentum vituperant, vel melle aqua temperato in unguenti vicem utendum. Insequentibus autem diebus orae introrsum inclinandae magis et conformandae sunt, ut quemadmodum expedit convertantur, multaque calida aqua perfundendum vulnus, et bis aestate, hieme semel curandum quotidie est.

Vbi membrana carnem producere incipit, osse prius ut iam dictum est raso, oras componemus, et sarcocolla glutinare tentabimus. Collocandus et curandus is est loco opaco non fumoso, non odorato, cibique modus pro anni tempore, aetate, affectus natura, consuetudine, et pro omnibus quae una incidunt sumendus est, et ad simplices et qui facile digeruntur, magis quam ad eos qui contrarias proprietates habent propendere decet, et remissionem non febrium modo, sed et doloris post curationem expectare. Post diem septimum si res bene cedat adiiciendum cibis aliquid est. Vitanda tamen erunt vinum, lac, acetum, aestus, frigora, sternutamenta, collocutiones, et quaecumque tussim excitant, et usque ad perfectam cicatricem venereis etiam rebus abstinendum. Reliqua vero curationis absolvendae ratio eos non latet qui medicinam vel minimum attigerunt.

XXVI. LXXIV. E LIBRIS ARCHIGENIS DE SVTVRARVM DISTANTIA ALITER DE SIGNIS.

Qui sanescere possunt vel perituri sunt ex his coniicere est, plurimum quidem ex ipso vulnere, deinde et ex reliquo corpore. Saluberiter se habentim notae sunt ulcus non dolens, cerebrique membrana naturalem colorem ac motum servans, et ulcus post suppurationem im-

imminui, pus album aequale modice crafsum, non male olens. Vlcus quod initio album apparuit poſt aliquod tempus rubeſcere, carnem milio ſimilem producere, ſquamulaſque ſuis temporibus emittere, ſine perturbatione ſomnum capere, ſine febre eſſe, cibum appetere, aſſumpta digerere, aequas excretiones fieri, glandulas quae primis diebus apparuerant, vel eryſipelas cito diſſolvi.

Eos qui periclitantur cognoſcere licet tum aſpectu, tum ex iis quae vulneri, ceteroque corpori accidunt, et iis quae excernuntur. Color igitur plerunque languidus et permanens periculoſus, oculique concavi et perverſi et extantes, ac torpore correptum, neque interdiu, neque noctu ſe recipere, et per corpus reſolvi. Vlcus dolere magis interdiu, retorridum fieri, atque omni plerunque humore carere, vel ſaniem manare tenuem, ac male olentem, oraſque ſectae carnis admodum rubras et flaccidas eſſe, atque ubi magis reflexae ſint, tunc abſcedere cutem ab oſſe moleſtum eſt, membranamque vulneratam immobilem eſſe, exalbidam, vel lividam apparere, vel nigram, vel plurimum inflammatam aut procidentem, purgatamque iterum ſponte non ab aliqua re externa ſordeſcere.

Os aridum, vel lividum, vel nigrum, vel pallidum eſse, et futuras curationis tempore diſiungi grave eſt. Cervix immobilis, et quae dolenter una trahitur, capitis incontinentia, dum id ſuſtollitur vertiginem tenebraſque etiam afferens, ac praeter animi ſententiam lacrimari, vel pituitoſos oculos apparere, lumenque fugere, et eorum alba rubra, aut livida fieri, et dum palpebrae committuntur aliquatenus conſpici. Sonos vel bombos in auribus eſſe, et nihil audire. Viſum obtundi, maxillas ſtringi, vel tremere, vel reſolvi. Dentium vehemens dolor, incidens vocis exiliſſimae obſcuritas, ſermo barbarus et inſuetus. Somni plus quam par eſt, vigilia, et dolor revertens. Febres nihil remittentes, et quae in dies magis augentur. Partes ſubtus purulentas fieri, ſudores copioſe manare, et pus per nares, vel aures mali odoris ferri. Tremor, continua palpitatio, digitorum dolor, et motio. Moleſtum eſt per alvum, vel biliofa, vel nigra, vel cruda excerni. Vrinae tenues multae, vel craſſae, vel quales iumentorum ſunt, et praeter voluntatem manus ad vulnus admovere, floccos legere, exſurgere, extremis partibus frigere, mediis exuri, pulſum inordinatum eſſe, aegre ſpiritum ducere, frigidum halitum efflare.

XXVII. LXXV. E LIBRIS ANTYLLI DE CAPITIBVS HVMORE INTVMESCENTIBVS.

QVOD HVMOREM in caput contrahit, hydrocephalon appellant, morbi genus innaſcitur, ubi durius illud comprimitur ab obſtetricibus, dum tenelli adhuc infantes ſunt. Accidit hoc morbo correptis, tumor ingens in capite, non levem deformitatem praebens. Differentiae tumorum huiuſmodi ſunt tres, vel enim inter cutem fit, et membranam quae calvariam tegit, vel inter hanc ipſam membranam et os, vel inter os et cerebri membranam, nam contrahi humor inter membranam et cerebrum non poteſt, prius enim

πυὸν λευκὸν ὁμαλὸν, ἡσυχῆ παχὺ, μὴ κάκοσμον, τὸ γοῦν κατ' ἀρχὰς λευκὸν φανὲν μετὰ χρόνον ἐρυθραίνεσθαι, σάρκα κεγχρώδη προσβάλλειν, λεπίδας τε πρὸς τοὺς ἰδίους ἀποβάλλειν χρόνους, ἀταράχως ὑπνοῦν, ἀπυρέτους εἶναι, ὀρέγεσθαι, τὸ λαμβανόμενον διοικεῖν, ἀναλόγους τὰς ἀποκρίσεις γίνεσθαι, ἀδένας ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἢ ἐρυσιπέλας φανὲν συντόμως λύεσθαι.

Τοὺς δὲ κινδυνεύοντας ἔκ τε τῆς ὄψεως, καὶ τῶν περὶ τὸ τραῦμα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα γεινομένων, καὶ τῶν ἀποκρινομένων. Χρῶμα γοῦν ἐπιπλέον ἀνατραπὲν καὶ μεῖναν κινδυνῶδες, ὀφθαλμῶν κοιλότης, καὶ διαστροφὴ, καὶ ἐκστροφὴ, καὶ τὸ καταληφθέντα ἐφ' ἡμέραν καὶ νύκτα μὴ ἀνενεγκεῖν, παραλυθῆναί τε τοῦ σώματος, ἀλγεῖσθαι τὸ ἕλκος ἐφ' ἡμέραν μᾶλλον, κατάξηρον ἀνίκμοντε γίγνεσθαι ἐπιπλέον, ἰχωῤῥοεῖν λεπτῷ καὶ δυσώδει, τάτε χείλη ἐξέρυθρα τῆς τομῆς εἶναι καὶ πλαδαρὰ, καὶ ἣν μᾶλλον ἐπικαμπῆ, τὸ, τε προσαφιστᾶσθαι τὸ δέρμα τοῦ ὀστέου μοχθηρὸν, μήνιγγά τε τρῶσθαι ἀκίνητον, ἔκλευκον ἢ πελίαν φαίνεσθαι, ἢ μέλαιναν, ἢ φλεγμαίνουσαν ἐπιπλέον, ἢ προσπίπτουσαν, καθαιρομένην τε ἐπιρυπαίνεσθαι, μὴ ὑπό τινος τῶν ἔξωθεν.

Ὀστοῦν κατάξηρον ἢ πέλιον, ἢ μέλαν, ἢ χλωρὸν εἶναι, τό, τε τὰς ῥαφὰς ἐν τῷ χρόνῳ τῆς θεραπείας διΐστασθαι μοχθηρὸν, καὶ τένων ἀκίνητος, ἐπιπόνως συνελκόμενος, ἀκράτεια κεφαλῆς, κἂν τῷ δὲ βασταχθεῖναι σκοτόδινον ἐπάγουσα, ἀπροαιρέτως τε δακρύειν, ἢ λημώδεις ὀφθαλμοὺς φαίνεσθαι, καὶ τὸ φεύγειν τὴν αὐγὴν, ἔρυθρά τε ἢ πέλια τὰ λευκὰ γίγνεσθαι, ὑποσημαίνειν τε συμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τὰ λευκὰ, ἤχους ἢ βόμβους ἐν τοῖς ὤσιν εἶναι, καὶ μηδὲν ἀκούειν. Ἀμαυροῦσθαι τὴν ὅρασιν, δεδέσθαι σιαγόνας; ἢ τρέμειν, ἢ παρεῖσθαι. Πόνος τῶν ὀδόντων ἄθρους ἐμπίπτων, φωνῆς ἰσχνοτάτης ἀσάφεια, βάρβαρος καὶ ἀσυνήθης ὁμιλία. Ὕπνος πλείων τοῦ δέοντος, ἀγρυπνία, καὶ πόνος ἐπανάγων. Πυρετοὶ μηδὲν μὲν ἀνιέντες, ἐφ' ἡμέραν δὲ ἐπιτείνοντες. Ὕποπυα μέρη γιγνόμενα, ἱδρώτων πολλὴ ῥύσις, καὶ πύον διὰ ῥινὸς ἢ ὤτων δυσῶδες φερόμενον. Τρόμος, παλμὸς συνεχὴς, δακτύλων ἄλγος, κίνησις. Μοχθηρὸν κατὰ κοιλίαν ἢ χολῶδες ἢ μέλαν ἢ ὠμὸν φέρεσθαι. Οὖρα λεπτὰ πολλὰ ἢ παχέα, ἢ ὑποζυγίοις ὅμοια, καὶ τὸ ἀπροαιρέτως φέρεσθαι τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸ τραῦμα, κροκυδίζειν, ἐξανίστασθαι, περιψυχόμενον τὰ ἄκρα, τὰ μέσα ἐκπυροῦσθαι, ἄτακτον εἶναι σφυγμὸν, δυσπνοεῖν, ψυχρὸν ἐκπνεῖν.

ΚΖ. οε. ἘΚ ΤΩ͂Ν ἈΝΤΥ͂ΛΛΟΥ ΠΕΡῚ ὙΔΡΟΚΕΦΑ͂ΛΩΝ. [1]

Τὸ ὙΔΡΟΚΈΦΑΛΟΝ γίνεται πάθος, ἀφυῶς τῆς κεφαλῆς θλιβομένης ὑπὸ τῶν μαιῶν, ἔτι νεογνῶν ὄντων τῶν παιδίων. Παρακολουθεῖ τοῖς ἐν τῷ πάθει ὄγκος πολὺς προμήκης περὶ τὴν κεφαλὴν, αἶσχος οὐκ ὀλίγον παρεχόμενος. Διαφοραὶ δὲ τῶν ὑδροκεφάλων εἰσὶν τρεῖς, ἢ γὰρ μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ τοῦ περικρανίου, ἢ μεταξὺ περικρανίου καὶ τοῦ ὀστοῦ, ἢ μεταξὺ τοῦ ὀστοῦ καὶ μήνιγγος, μεταξὺ γὰρ μήνιγγος καὶ ἐγκεφάλου συστῆναι ὑγρὸν ἀδύνατον, φθαρείη

γὰρ

(1) ANTYLLI veteris medici scripta periisse dolemus, quorum fragmenta aliquot de variis adversae valetudinis auxiliis iam edita occurrunt in libris ORIBASII, AETII, PAULI, et STOBAEI, e quibus colligere licet methodicorum instituta eum secutum fuisse, quae secta cum fere GALENI aetate defierit, antiquiorem illum credere par est, cum praesertim ea tantummodo quae ad artem attinent fuse ac diligentissime tractasse videamus, et inani loquacitate abstinuisse, quae deinde medicinam aliquatenus conturbavit. Novum hoc est fragmentum e libris ipsius chirurgicis depromtum, quorum nullae antea reliquiae extabant. De eodem argumento LEONIDAE sententiam protulit AETIUS lib. VI. c. 1 cuius collatione nostri dilucidior et amplior doctrina apparebit.

γὰρ ἂν πρότερον ὁ τοῦτο παθὼν πρὶν τὸ ὑδροκέφαλον συστῆναι πάθος. Σημεῖα δὲ τῶν μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ περικρανίου τὸ ὑγρὸν ἐχόντων, τοιαῦτα ἐςίν. Ὄγκος εὐαφὴς, ὁμόχρους, ἀναλγὴς, εἰς ὕψος κεκυρτωμένος, ἠρέμα δι' ὀλίγου σώματος ὑποπίπτων, κατὰ τὴν ὑπέρεισιν τῶν δακτύλων ῥαδίως ὑπείκων τε καὶ ἀντιμεθιςάμενος.

Εἰ δὲ μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀςοῦ συςαίη τὸ ὑγρὸν, τὰ μὲν ἄλλα ὁμοίως παρακολεθήσει, ἀλγημάτων δὲ μᾶλλον ἀντιλήμψονται ἔτοι, καὶ ὄγκος αὐτοῖς ἧσσον διαυγήσει, καὶ ἀντιμεταςήσεται βραδύτερον, καὶ τὰ ἐπεςορεσμένα σώματα πολλὰ τοῖς ἐπαφωμένοις ἀπαντήσηται. Εἰ δὲ μεταξὺ μήνιγγος καὶ ὀςέυ τὸ ὑγρὸν συςαίη, ὄγκος μὲν ἔςαι, τὸ γὰρ ὀςοῦν ἔτι ἀπαγὲς ἐπὶ τῶν νηπίων ἐςὶν, καὶ εὐκίνητον καὶ εὔθλαςον ὃν ἐπεκταθήσεται ῥαδίως, καὶ ςερεὸς ὄγκος εὑρηθήσεται, καὶ ἐπώδυνος, καὶ ἐς ὀξὺ μᾶλλον ἀνηγμένος. Οἱ τόποι δέτοι κατὰ μέτωπον, καὶ προτάφυς ςενότεροι ἢ κατὰ λόγον τῦ σώματος εὑρεθήσονται, συναγομένων τῶν ἐνταῦθα μερῶν, διὰ τὴν εἰς ὕψος ἀνάτασιν, περί τ' ὀφθαλμὺς μαρμαρυγαὶ, καὶ σκαρδαμυγμοὶ [1] τύτοις παρακολυθήσυσιν.

Εἰ δὲ συςαίη μεταξὺ μήνιγγός τε καὶ ὀςέυ τὸ ὑγρὸν, μὴ προώσειεν δὲ μηδὲ κυρτώσειεν τὸ ὀςοῦν, ἀλλὰ διαςήσειεν τὰς ῥαφὰς, ἀνελεύσεται μὲν τὸ ὑγρὸν, καὶ εὑρεθήσεται μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀςοῦ. Σημεῖα δὲ τὰ μὲν ἄλλα παρέψεται τὰ αὐτὰ, ἅπερ εἶχεν ἡ μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀςοῦ σύςασις, τὰ δὲ ἀλγήματα τούτοις, ὧν αἱ ῥαφαὶ διέςασιν, μείζω παρακολυθήσει. Ἴδια δὲ καὶ ἐξαίρετα ἐπὶ τύτων εὑρηθήσεται σημεῖα δύο, τό, τε θλιβομένου πάντοθεν τοῦ ὄγκου τὸ ὑγρὸν ἔλασσον φαίνεσθαι, ὡς ἂν καταδυόμενον διὰ τῆς διαςάσεως τῶν ῥαφῶν, εἰς ἐκεῖνο τὸ χωρίον ὅθεν ἐπανῆλθεν, καὶ τὸ τὴν χεῖρα ὁμαλῶς παραγομένην ἐπὶ τῦ ὄγκου κατά τινα μέρη οἷον κενεμβατεῖν, τοῦτ' ἔςιν κατ' ἐκεῖνα, καθ' ἃ διέςασιν αἱ ῥαφαί. Εἰ μὲν οὖν μεταξὺ δέρματός τε καὶ περικρανίου τὴν σύςασιν λάβοι τὸ ὑγρὸν, εἰ μὲν σύμμετρον εἴη τῷ πλήθει, καὶ μικρὸς ὄγκος τυγχάνοι, μίαν διαίρεσιν κατὰ μέσου ἐμβλητέον, σύμμετρον τῷ μεγέθει πρὸς τὸν ὄγκον. Οὕτως δὲ ἐμβλητέον τὴν διαίρεσιν, ὥςε τὴν ἐξ αὐτῆς γινομένην οὐλὴν, ὑπὸ τῆς ἐπιπτώσεως τῶν τριχῶν σκέπεσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἔκκρισιν τοῦ ὑγροῦ, τὸν κόλπον δεῖ ὁμοίαις ἀγωγαῖς ἀποθεραπεύειν, αἷς καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἀποςημάτων κόλπους ἰώμεθα. Εἰ δὲ μείζων ὁ ὄγκος εἴη δύο καὶ πλείυς διαιρέσεις ἐμβαλῦμεν, καὶ καθόλου μετοίσομεν ἐνlαῦθα πᾶσαν τὴν ἀπὸ τῶν ἀποςημάτων χειρουργίαν.

Εἰ δὲ μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀςέου γένοιτο ὑγρὸν, ὁ μὲν αὐτὸς τρόπος τῆς χειρυργίας παραλημφθήσεται, φυλαξόμεθα δὲ τὺς ἐμπίπτοντας μῦς, οἷον τοὺς τῶν κροτάφων, καὶ οὐ κατ' αὐτοὺς, ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς τὰς διαιρέσεις δῶσωμεν. Ἐκκριθέντος δὲ τοῦ ὑ/ρῦ, τῆς ψιλώσεως ἐπιμελησόμεθα τῆς κατὰ τὸ ὀςοῦν, ὅνπερ τρόπον ἐπὶ τῶν συρίγγων ἐλέγομεν. Εἰ δὲ ὑπὸ τὸ ὀςοῦν συμβαίη τὸ ὑγρὸν, εἴτε σὺν διαςάσει ῥαφῶν, εἴτε ἄνευ διαςάσεως, ἀπαγορεύομεν τὴν χειρυργίαν, τήντε γὰρ

μή-

(1) Adnotatio margini antiquitus adſcripta Σπαρδαμύττειν ἐςὶ τὸ πυκνῶς μύειν καὶ ἀναβλέπειν τοῖς ὄμμασι. *Nictare eſt frequenter oculis connivere et aſpicere.* Verba fere ſunt HESYCHII niſi quod ille habet καταμύειν, ubi

enim periret qui sic affectus esset, quam eius caput ea de causa intumesceret. Eorum qui humorem inter cutem, et membranam contegentem habent hae notae sunt. Tumor mollis, eiusdem cum reliqua cute coloris, non dolens, in altum erectus, modice ob tenue corpus subsidens, digitorum pressioni facile cedens et contra se restituens.

At si inter membranam quae calvariam cingit, et os humor contineatur, alia quidem pariter consequentur, sed hi magis dolores sentient, iisque tumor minus perlucebit, ac lentius se restituet, et tangentibus multa superstrata corpora ostabunt. Si vero inter cerebri membranam et os humor contrahatur, tumor quidem aderit, os enim nondum in infantibus concrevit, et cum paulo momento moveri et contundi possit, facile distendetur, solidusque tumor deprehendetur, et dolens, ac magis in acutum adactus. Loci quoque ad frontem et tempora angustiores quam pro corporis ratione erunt, partibus ibi coactis, propter illam in altum elationem, et ob oculos iis fulgores et nictationes consequentur.

Quod si inter cerebri membranam et calvariam humor consistat, neque os protruderit neque curvaverit, sed suturas disiunxerit, humor exibit et inter membranam, quae calvariam cingit, et os invenietur. Signa quidem alia sequentur eadem, quae collectio habuit inter membranulam cingentem et os, sed dolores his acriores erunt, quibus suturae secesserint. Propriae vero et eximiae in his duae notae deprehendentur, et compresso undique tumore humoris minus apparere, utpote qui per distantes suturas in eundem locum delabatur unde prodierat, et manum aequabiliter admotam supra tumorem alicubi quasi in vacuum ferri, qua nempe suturae mutuo secessere. Vbi igitur inter cutem et membranam quae calvariam cingit, humor colligitur, si quidem copia modica sit, ac tumor non admodum elatus, unica incisio per medium facienda est, quae magnitudine tumori respondeat. Ita vero cutis incidenda est, ut quae inde fiet cicatrix, super incidentibus capillis contegatur. Postquam humor effluxerit, sinus simili ratione tractandus et curandus est, qua sinubus post abscessus remanentibus medemur. Quod si tumor amplior sit, duas vel plures incisiones faciemus, et universim curationem omnem abscessibus convenientem huc transferemus.

Vbi autem inter membranulam quae calvariam cingit, ipsumque os humor contrahatur, eandem curandi rationem adhibebimus, cavendo tamen musculos occurrentes, ut illi temporum sunt, neque in ipsis, sed iuxta illos sectiones dabimus. Humore effuso nudatum os nobis curae erit, eo modo quem de fistulis diximus. Si vero sub osse humor incidat, vel cum distantia suturarum, vel sine ea, manus curationem interdicimus, fieri enim nequit, ut cerebri membrana

Q 2 hu-

ubi hic est μύνιν, quod quamvis lexica praetereant, mendosum tamen esse non videtur, idem valens ac μύειν, litera ι interiecta, ut in similibus usitatum est. Vide HESYCH. v. Μύνει.

humore demerſa non male ſe habeat, neque cutationem recipit futurarum diſtantia. Si os intumeſcat ſine diſiunctione inutilis tamen manus eſt, perforantes enim humorem quidem educemus, deformitatem vero ab elato oſſe factam quomodo quis reprimere poterit? Quod ſi quis velit os totum quod extat excidere, membranam cerebri omnem nudabit, et nervorum diſtentioni aegrum prodet.

XXVIII. LXXVI. E LIBRIS HELIODORI DE OSSE EXCRESCENTE.

Os EXCRESCERE in omni quidem corporis parte accidit, plerunque vero in capite, maximeque iuxta tempora. Vbi duo huiuſmodi accretiones temporibus proximae fiant, cornua haec nonnulli nominare conſueverunt, atque ſic affectos homines DIONYSIACOS quidam appellavete. Vitium deprehenſu facile eſt, adeſt enim tumor reſiſtens concolot, non dolens prorſuſque renitens, utpote ab oſſe, immobilis, ex ipſo enim oſſe naturalitet ſe habente oritur oſſea accretio. In aliis quidem partibus capitis, ſectione uti decet literae H ſimili, ut ablato oſſis incremento, cutis partes coniunctae, cum aequalis latitudinis ſint facilius glutinentur, ſuper muſculum vero cutem decuſſare melius eſt, nam is multifariam patefactus conſenſu minus laeditur. Poteſt autem ubi incrementum parvum eſt, diviſio per ſummum tumoris apicem ſatis eſſe, ac deinde hamulis oras diducere, et quod accrevit os excidere. In muſculo veto non omnino opus eſt carnem decuſſare, ſed maiori tamen inciſione uti, congruenter paulum obliqua, ut maior eius pars ſecetur, atque ob diviſionis amplitudinem, adnatum os nudetur.

Id totum a fundamento excidendum eſt, ut loco exaequato naturalis forma reſtituatur. Si igitur laxum, et cavernoſum incrementum illud ſit, exciſoriis illico ſcalpris tollatur, omne funditus deletum. Quod ſi denſum ſit, et oſſeum, in ambitu primum eius ima pars terebretur, terebtae cuſpide tranſverſa oblique appoſita, atque ita exciſio fiat. Vbi adnatum os exemtum fuerit, quod naturalitet ſe habet radula radatur, ut complanetur, ac diducta tum corpora iungantur, et ad glutinationem conſuantur. Quandocunque veto glutinationi obſiſtant, linamentis vulnus oppleatur, et curatio puri movendo apta uſque adhibeatur.

XXIX. LXXVII. E LIBRIS HELIODORI DE AREA GLABRA QVAE ALOPECIA NOMINATVR.

AREA glabta ſive alopecia, quae permagna eſt, cutationem non recipit, mediocriter latae, difficilis medicina eſt. Quae tempora occupat,

et

(1) Vetus adnotatio marginis a manu fortaſſe ipſius NICETAE Κέρατα μὲν λέγεται ἀπὸ τῆς τῶν κεράτων ἐκφύσεως, τῶν γιγνομένων τοῖς ἀλόγοις ζώοις. Διονυσιακὰς δὲ αὐτὰς προσαγορεύουσιν, ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν θεὸν ἐμφερείας ὡς ΑΥΤΟΣ φησιν ἐν τοῖς χειρουργουμένοις *Cornua dicuntur a cornuum exortu, quae beſtiis quibuſdam dedit natura. Dionyſiacos vero ſeu Bacchicos hos vocarunt ab ſimilitudinem, quae illis cum deo eſt, ut* IPSE *ait in libris chirurgicis*. Scriptori definitionum medicarum inter opera GALENI tom. IV. p. 401. v. 1. Διονυσίσκοι minus proprie quaſi Bacchuli vocantur ipſae oſſeae eminentiae prope tempora exortae. Niſi locum illum ex hoc HELIODORI emendantes legere malimus, Διονυσιακοί εἰσιν οἷς ὀστώδεις ὑπεροχαὶ ἐγγὺς κροτάφων γίγνονται. *Dionyſiaci ſunt quibus oſſeae eminentiae ad tempora naſcuntur.*

μήνιγγα ἀμήχανόν ἐστιν μὴ οὐχὶ κακῶς ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ περιπλεομένην διακεῖσθαι, ἤτε διάστασις τῶν ῥαφῶν ἀθεράπευτος ἐστίν. Εἰ δὲ χωρὶς τῆς διαστάσεως ἐξογκωθείη τὸ ὀστοῦν, καὶ ὡς ἀνωφελὴς ἡ χειρουργία, ἀνατρήσαντες γὰρ, τὸ μὲν ὑγρὸν κομισόμεθα, τὴν δὲ ἀμορφίαν τὴν γεγονυῖαν ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ ὀστοῦ καταστεῖλαι πῶς ἄν τις δυνηθείη; Εἰ δέ τις πᾶν ἐθέλοι τὸ ἐπανεστηκὸς ὀστοῦν ἐκκόπτειν, γυμνώσει τὴν μήνιγγα πᾶσαν, καὶ σπασμῷ τὸν κάμνοντα παραδώσει.

ΚΗ. ος. ἘΚ ΤΩ͂Ν ἩΛΙΟΔΩ͂ΡΟΥ ΠΕΡῚ ὈΣΤΩ͂ΔΟΥΣ ἘΠΙΦΥ͂ΣΕΩΣ.

Ὀστώδης ἐπίφυσις ἐν παντὶ μὲν γίγνεται μέρει τοῦ σώματος, πλεοναζόντως δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ, μάλιστα δὲ πλησίον τῶν κροτάφων. Ὅταν δὲ δύο ἐπιφύσεις γένωνται πλησιάζουσαι τοῖς κροτάφοις, κέρατα ταῦτά τινες εἰώθασιν ὀνομάζειν, ἔνιοι δὲ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΥ͂Σ [1] τοὺς οὕτω πεπονθότας ἀνθρώπους προσηγόρευσαν. Ἔστιν δὲ τὸ πάθος εὐκατάληπτον, συνεδρεύει γὰρ ὄγκος ἀντίτυπος, ὁμόχρους, ἀναλγὴς, ἀντίτυπος δὲ ἄγαν, ὡς ἀπὸ ὀστέου, ἀμετακίνητος, ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ κατὰ φύσιν ὀστέου γίγνεται ἡ ὀστώδης ἐπίφυσις. Δεῖ δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων τῆς κεφαλῆς μερῶν ἀναστολῇ χρήσασθαι, ἐμφερεῖ τῷ Η στοιχείῳ, ἵνα μετὰ τὴν τῆς ἐπιφύσεως ἀναίρεσιν ἰσοπλάτη ὄντα τὰ συναγόμενα σώματα ῥαδίως κολλήσῃ. Ἐπὶ δὲ τοῦ μυὸς τῷ χιασμῷ, πολυμερῶς γὰρ ὁ μῦς διαστελλόμενος ἀσυμπαθὴς μένει. Ἔξεστι δὲ μικρᾶς μὲν οὔσης τῆς ἐπιφύσεως, διαιρέσει ἀρκεσθῆναι κατὰ τὴν τοῦ ὄγκου κεφαλὴν, ἔπειτα διαστεῖλαι τοῖς ἀγκίστροις τὰ χείλη, καὶ τὴν ἐπίφυσιν ἐκκόψαι. Ἐπὶ δὲ τοῦ μυὸς οὐ πάντως δεῖ χιάζειν τὸ σύγκριμα, ἀλλ᾽ ὡς δὲ μείζονι χρῆσθαι διαιρέσει συμμέτρως ὑπολόξῳ, ἵνα τὸ πλεῖον αὐτοῦ μέρος τέμνηται, καὶ τῷ μεγέθει τῆς διαιρέσεως γυμνωθῇ ἡ ἐπίφυσις.

Ὅλη δὲ ἐκ βάσεως ἐκκοπτέσθω, ἵν᾽ ὁμαλισθέντος τοῦ τόπου ἡ φυσικὴ εὐπρέπεια γίγνηται. Ἐὰν οὖν χαύνη ᾖ σηραγγώδης ἡ ἐπίφυσις, αὐτόθεν τοῖς σμηλωτοῖς ἐκκοπεῦσιν ἐκκοπτέσθω, ὅλη ἐκ τῆς βάσεως ἀναιρουμένη. Ἐὰν δὲ ᾖ πυκνὴ ἢ ὀστώδης, πρότερον περιτιτράσθω ἡ τοῦ ὄγκου βάσις, τῆς τοῦ τρυπάνου ἀκμῆς πλαγίας ὑπολόξου προστιθεμένης, καὶ οὕτως ἡ ἐκκοπὴ γιγνέσθω. Μετὰ δὲ τὴν τῆς ἐπιφύσεως ἀναίρεσιν, τὸ κατὰ φύσιν ὀστέον ξυστῆρι ἐπιξυέσθω, ἵνα ὁμαλισθῇ, καὶ τότε τὰ ἀνεσταλμένα σώματα ἐπαγέσθω, καὶ ῥαπτέσθω πρὸς κόλλησιν. Ὅταν δὲ ἀντιβαίνῃ τῇ κολλήσει, διαμοτούσθω ἡ ἀναστολὴ, καὶ δι᾽ ὅλου ἡ πυοποιὸς ἐπιμέλεια ἐγκρινέσθω.

ΚΘ. οζ. ἘΚ ΤΩ͂Ν ἩΛΙΟΔΩ͂ΡΟΥ ΠΕΡῚ ἈΛΩΠΕΚΙ͂ΑΣ [1]

Τῆς ἀλωπεκίας ἡ ὑπερμεγέθης ἀθεράπευτός ἐστιν, ἡ δὲ ἁπλῶς μεγάλη δυσίατος, καὶ ἡ παρὰ κροτάφοις συστᾶσα, καὶ ἡ χρονία δυσίατος ὁμοίως. Ἐν δὲ τῷ τῆς

(1) Margini haec adnotata sunt antiqua scriptura. ΣΧΌΛΙΟΝ. Ὅτι οἱ πρὸ τοῦ ἩΛΙΟΔΏΡΟΥ χειρουργοὶ οὕτως τὸ πάθος ὠνόμασαν, κατὰ μεταφορὰν τὴν ἀπὸ τοῦ ζώου, ὡς γὰρ ἡ ἀλώπηξ καρπῶν ἐστὶν ἀφανιστική, καὶ τὸ πάθος τῶν τριχῶν, ὡς ΑΥ̓ΤΌΣ φησι. Οἱ δὲ φασιν ὡς ἡ ἀλώπηξ χνοώδεις ἔχει ὑπότι χαλκιζούσας τὰς τρίχας, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ πάθους γίνεται. Ὁ μέντοι ΓΑΛΗΝΌΣ ἐν τῷ πρώτῳ τῆς κατὰ τόπους, οὕτως ὠνόμασαί, φησιν διότι συνεχῶς γίνεται ταῖς ἀλώπηξιν. *INTERPRETATIO*, *Qui ante HELIODORUM fuere chirurgi sic morbum nominaverunt, translatione a vulpe, quae bestia ἀλώπηξ graece dicitur, quemadmodum enim vulpes fruges labefactant, sic morbus hic capillos, ut IPSE ait. Alii vero dicunt ut vulpes lanuginosos pilos habet, colore aliquantulum aeneos, ita in hoc morbo fieri. At GALENUS libro primo de medicamentis secundum loca sic dictam refert, quod frequentissime vulpibus accidat.*

τῆς θεραπείας καίρῳ ξυρᾶν δεῖ τὴν ἀλωπεκίαν, ἵν' ἐρεθισθῇ ἐπιφάνεια, καὶ ὀθονίῳ τραχυτάτῳ τὸν τόπον ἀνατρίψαντα, κατασχᾶν ἐπιπολαίοις ἀμύχαις, πρὸς ἔκκρισιν τȣ̃ τῆς ψιλώσεως αἰτίȣ. Εἶτα ἐπιθεῖναι φάρμακον ἑλκυστικὸν, οἷόν ἐστιν τȣτί. Φλοίου καλάμȣ κεκαυμένȣ τέφραν, καὶ νίτρȣ, καὶ καρδάμȣ, πεφωγμένων ἴσα λεῖα ἀναλάμβανε ὑγρᾷ πίσσῃ, ἵν' ἐμπλαστρῶδες γένηται, ποιήσας τε σπληνίον ἀφλεγμάντου δυνάμεως, κατὰ τὴν μεσότητα ἔκκοπτε, ἀναλόγως τῷ τῆς ἀλωπεκίας μεγέθει, ἵνα τὰ μὲν πλησίον μέρη σκεπασθῇ, γυμνὸς δὲ μένῃ ὁ τῆς ἀλωπεκίας τόπος. Καὶ τότε πλάτυσμα τȣ̃ φαρμάκȣ ἐπιτίθει κατὰ τῆς ἀλωπεκίας, χαρτίῳ σκεπάζων αὐτὸ, καὶ οὐκ ὀθονίῳ, ἵνα μὴ διὰ τῶν ἀραιωμάτων ἐκρεύσῃ τὸ φάρμακον, ἐπίδεσίν τε ἣν οἰκείαν παραλαμβάνεται. Καὶ τῇ τρίτῃ λύσας, ἐὰν μὴ φανῇ φλύκταινα γεγονυῖα μεγάλη, πάλιν ἐπιτίθει τὸ αὐτὸ φάρμακον, τῇ δὲ τετάρτῃ ἢ τῇ πέμπτῃ, τῆς φλυκταίνης φανείσης, τοῖς δακτύλοις ἀποδερεῖν, καὶ τοῦ ὑγρȣ̃ ἐκκριθέντος, προσάμυσσε τὸν τόπον φαρμάκῳ τινὶ, οἷόν ἐστιν τὸ ἀφοδευμάτων μυῶν σὺν λιβανωτῷ καὶ ὄξει. Ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις, ἐὰν μὲν ἐπιπόλαιος ȣ̃σα ἡ ἕλκωσις, ταχέως φαίνηται ἐπουλωμένη, τοῖς αὐτοῖς ἐπίμενε, εἰ δὲ βραδύνοι, κηρωτῇ χρῶ δι' ἐλαίου καὶ ψιμυθίου ἐσκευασμένῃ, ἅμα γὰρ κατουλωθῇ ὁ τόπος, χνοώδεις ἀραιαὶ φαίνονται φυόμεναι τρίχες, ἃς δεῖ συνεχέστατα ξυρᾶν, πράως ἀνατρίβοντα τὸν τόπον. Βραδυνȣ́σης δὲ τῆς τριχοφυΐας, τοῖς εἰρημένοις φαρμάκοις πάλιν χρηστέον. Κροκοδείλȣ χερσαίου [1] τὸ δέρμα καὲν ἀναισθήτȣς ποιεῖ τοὺς μέλλοντας τέμνεσθαι.

ΤΕΛΟΣ.

ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ ΛΟΓΟΥ.

(1) DIOSCORIDES de medica materia lib. II. c. 71. ed. SARACENI Ἔστι δὲ (Σκίγκος) κροκόδειλος χερσαῖος. *Est vero (scincus) crocodilus terrestris*. PLINIUS nat hist. lib. XXVIII. cap. 8. *Ex eadem similitudine est scincus quem quidam terrestrem crocodilum esse dixerunt*. GALENUS quoque de simpl med. lib. X t. II p. 140. v. 40. meminit τῶν χερσαίων κροκοδείλων τȣ́των τῶν μικρῶν τε καὶ χαμαιριπῶν. *Terrestrium crocodilorum horum exiguorum et humi*

et quae diuturna fuit vix item sanabilis erit. Vbi curatio tentatur, radere oporret, ut superficies irrriterur, et linteo asperrimo locum perfricatum scarificare, ut summa pellicula excisa, educatur id quod pilum nasci prohibet. Deinde medicamentum ad extrahendum induci debet, cuiusmodi hoc est. Corticis calami usti cinerem, et nitri et cardami tostorum, pondera paria contrita, excipe liquida pice, ut emplastri formam obtineant, pannoque ex eo illito qui reprimere inflammationem valeat, medium excinde ut areae glabrae amplitudini respondear, adeout vicinae quidem partes tegantur, area vero ipsa nuda maneat. Tum pannum medicamento illitum impone, prout ea dilatatur, chartula illum operiens, non linteo, ne medicamentum per raritudinem effluat, et fascias quas commode recipit iniicito. Vbi deinde tertia die solveris, nisi pustula apparuerit magna oborta, idem medicamentum iterum impone, quarta vero vel quinta die, pustula existente, digitis pelliculam detrahere oportet, et humore qui subest effuso, locum lacera aliquo medicamento, quale est e stercore murino cum ture, et aceto. Insequentibus vero diebus, si quidem ulceratio, cum sit in summa cute, in cicatricem celeriter coire videatur, iisdem insiste, si lentius vero procedat cerato utitor ex oleo et cerussa parato, simul enim ac locus cicatricem recepit, lanuginosi rari subnascentes apparent capilli, quos frequentissime radere oportet, leniter locum perfricando. Vbi tarde pilus nascitur, medicamentis iam dictis iterum uti debemus. Crocodili terrestris corium ustum, facit ut sensu doloris careant, qui incidendi sunt.

FINIS

LIBRI DE FRACTVRIS.

humi reptantium. Sed postrema haec vana et inepta adeo sunt, ut HELIODORO abiudicanda videantur, quae a margine fortasse antiquioris exemplaris exscriptor aliquis inconsiderate in contextum traduxit; cuiusmodi quisquiliis oppletas extremas paginas veterum codicum saepe vidimus.

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ

ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΑΓΩΓΗΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

ΠΕΡΙ ἘΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ.

ORIBASII

COLLECTIONIS MEDICINALIS

LIBER QVADRAGESIMVS SEPTIMVS

DE ARTICVLIS EXCIDENTIBVS

E MEMBRANIS MEDICEIS FLORENTINIS

DESCRIPTVS ET CONVERSVS

AB A. COCCHIO MVCELLANO.

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ

ΛΟΓΟΣ ΜΖ.[1]

Α. ση. ἘΚ ΤΩ͂Ν ΓΑΛΗΝΟΥ͂[2]

ΤΩ͂Ν Δ' ἘΞΑΡΘΡΗΜΆΤΩΝ τινὰ μὲν ἐξαιφνιδίως τε καὶ σφοδρὰς ἔχει προηγουμένας κινήσεις, τινὰ δὲ ἀμετρίᾳ τῆς ἐν τοῖς ἄρθροις ὑγρότητος γίγνεται, τεγγούσης μὲν τοὺς συνδέσμους, καὶ χαλώσης, ὀλισθηρὰν δὲ τῇ γλισχρότητι τὴν ὅλην διάρθρωσιν ἐργαζομένης. Ἐνίοις δὲ τῶν ἀμφὶ τὰς κοτύλας ὀφρύων περιθραυσθεισῶν, ἑτοίμη ταῖς κεφαλαῖς τῶν κώλων ἡ παράλλαξις γίγνεται, τισὶν δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὕπτιαί τε καὶ προπετεῖς εἰσὶν, καὶ παντάπασιν ἐπιπολῆς αἱ κοτύλαι.

Ὅταν οὖν[3] διά τινα τῶν εἰρημένων αἰτίαν ἐκπέσῃ τῆς οἰκείας ἕδρας τὸ διηρθρωμένον ὀστοῦν, ἡ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, εἰς ὃ τὴν ἔκπτωσιν ἐποιήσατο καταπεφυκυῖα τελευτὴ τοῦ μυὸς, ὡς ἂν εἰς ἑαυτὸν ὅλου συντρέχοντος αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν ἑλκομένου κεφαλὴν, ἀνασπᾷ τὸ συμφυὲς αὐτῷ τοῦ κώλου μόριον, ὅπερ ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ κατὰ τὴν διάρθρωσιν ὀστοῦ, ταύτης δὲ ἀνασπωμένης συνανασπᾶται καὶ τὸ σύμπαν ὀστοῦν. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ παθήματι συμβαίνει, τὴν κεφαλὴν τοῦ ταπεινοτέρου κατὰ τὴν διάρθρωσιν ὀστοῦ, ἀρχαίας θέσεως ὑψηλοτέραν γίγνεσθαι, ὥστ' ἀδύνατον ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς τὴν οἰκείαν ἕδραν, πρὶν κατατείνοντα τὸ σύμπαν ὀστοῦν μεταστῆσαι κάτω τοσοῦτον, ὅσον ὑψώθη παρὰ φύσιν.

Ποιησαμένους οὖν[4] τὴν ἀντίτασιν, ἐπὶ τἀναντία μέρη τῆς ἐκπτώσεως ἀπωθεῖσθαι προσήκει τὸ ἐκπεπτωκὸς ἄρθρον. Ἔνθα δ' ἐμβαλλόντων, ἐξοχή τις ὀστοῦ προμήκης ἐστὶν, ὑπεραιωρήσαντας τὸ ἐμβληθησόμενον ὀστοῦν, κατατάξαι δεῖ τὸ ἄρθρον ἀπωθοῦντας εἰς τὴν πρόσω χώραν.

Σκέπτου τοίνυν[5] ἐφ' ἑκάστης ἐξαρθρώσεως, ὁπόθεν μὲν ἤρξατο τῆς μεταστάσεως τὸ ἄρθρον, ὅπως δὲ προελθὸν, ὅποι τὴν τελευτὴν ἐποιήσατο, δεήσει γάρ σε τὴν μὲν τελευτὴν τὴν μεταστάσεως, ἀρχὴν τῆς ἐπανόδου ποιήσασθαι, προελθεῖν δ' ἐντεῦθεν ἀνάπαλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκπτώσεως.

(1) Haec duo verba λόγος μζ, codicis margini antiquitus adposita, satis indicare visa sunt, hunc septuaginta librorum magnae ORIBASII collectionis quadragesimum septimum fuisse, unde et reliquorum quos nostrae membranae servaverant ordinem coniecimus.

(2) Quae in his e GALENO profert ORIBASIUS desumsit praecipue e commentariis in HIPPOCRATIS libros de fractis et de articulis, ea optimo consilio praetermittens quae illi minus ad rem medicam facere visa sunt. Nos edenda haec esse duximus, quamvis GALENI commentarii

ORIBASII

DE ARTICVLIS EXCIDENTIBVS

LIBER XLVII.

I. LXXVIII. E LIBRIS GALENI

RTICVLI quidam suis sedibus excidunt repentinis validisque motibus expulsi, alii ob nimium humorem, qui nervos comprehendentes imbuit et infirmat, lubricamque lentore totam iuncturam facit. Nonnullis cum sinuum margines comminuti fuerint promta fit capitibus artuum prolabendi occasio, aliis resupini illi margines et deiecti, et sinus prorsus patuli ab ipso ortu sunt.

Vbi igitur ob aliquam e dictis caussis articuli os sua sede exciderit, musculi extremum illi parti adnatum in quam protupit, cum nempe is totus in se coeat et in suum caput contrahatur, retrahit membri partem, quae ipsi coaluit, caput scilicet ossis articulum constituentis, quo capite retracto una et os totum trahitur. Atque id ubi incidit, protinus caput ossis quod in articulo inferius fuerat, supra pristinam sedem fertur, ut compelli in suum locum nequeat, priusquam tantundem totum os extensum deorsum reducatur, quantum praeter naturam sublatum fuit.

Extensum sic articulum qui exciderat, propellere decet in contrariam partem eius in quam prolapsus fuerat. Vbi vero in reponendo, extremitas ossis aliqua sit in longum protenta, sustollere os quod restituere tentamus, et dirigere articulum debemus in locum ulteriorem impellentes.

In unoquoque ergo articulo, qui excidit, perpende unde nam initium elabendi cepit, quomodo promotus est, et quo finem prolabendi fecit, oportebit enim te finem hunc restitutionis principium facere, atque inde rursum procedere ad locum unde initium excidendi fuit.

 II.

illi pene integri supersint, vulgatique sint, tum ne ulla parte ipsa ORIBASII excerpta mutilaremus, tum maxime quod hinc emendari ac restitui eorundem commentariorum loci non pauci, et qui aliunde perierant suppleri posse videantur. Capitis huius initio similia sunt quae leguntur commentario de artic. I. 6 t. V. ed. Basil. p. 580. v 43. ubi eadem sibi dicta quoque fuisse memorat in commentario de fractis, quae cum ibi frustra quaesiverimus, partem fuisse suspicati sumus illius enarrationis, quae in extremo commentario tertio desideratur pag. 575. ubi HIPPOCRATIS sententiae satis poterant congruere

(3) Comm. I. de fract t V p 525. v. ult. non sine mendis quae nunc tolli possunt Cl. VII ed. Iunt 224 B

(4) Comm. III. de fract t V. p 575. v. 26. cl. VII. Iunt. 250. A. ubi vulgatam scripturam, ac proinde interpretationem nonnihil mendosam esse nunc apparebit.

(5) Comm. 1. de artic. c. 7. t. v. p. 581 v. 13. Cl. VII. 252. G.

II. LXXIX. DE MAXILLA.

CONCVTERE prius, et laxare nervos et musculos oportet, deorsum trahendo maxillam, et a superiori quantum permittit abducendo, tum subito et simul exadversum sedi naturali articulus admovendus est, ibique sistendus, et illico iterum impellendus retrorsum, hominique imperandum ut os comprimat, antea enim illum aperire id oportuit, laxam maxillam praebentem, hoc est nullum musculum intendentem, hoc enim maxime confert ad nervos musculosque dimovendos, adducendamque subito maxillam perversam in naturalem positum, et in posteriorem partem compellendam. Nunc vero quando iam utrumque maxillae extremum recta adversum suam sedem est, conducit musculos temporum agentes eam totam ad se trahere, agent vero illi ubi aeger comprimere os et claudere nitatur.

Continere autem aliquis caput debet dum maxilla dimovetur, ac modice deorsum agitur, ne illam sequatur, hoc enim commune praeceptum est in omnibus positionibus, quae in partes mutuo contrarias fiunt. Quod si maxilla utroque articulo exciderit magis in exteriorem partem promovetur, quam ubi altero duntaxat, magisque a superiori osse malarum abscessisse apparet, non tamen distrahitur neque pervertitur, non inclinatum situm secundum naturam servans. Dignosces id a dentium positu ubi nempe inferiores superioribus, secantes, et canini, et molares, suis paribus respondeant.

Primo quoque tempore ea reponenda est priusquam ob intentionem musculorum cerebrum in consensum veniat. Sed reponendi modus, quem diximus ubi altera duntaxat parte excidit, non omnino idem convenire nunc MIHI videtur, tunc enim maxilla paulum in obliquum propulsa fuit, nunc aequaliter propendet, itaut satis sit concussam, et deorsum tractam, adeout extremum acuti processus infra os iugale ducatur, sic totam maxillam introrsum utrinque compellere, una iubentes hominem os claudere.

Periculo quidem non caret neque si altera duntaxat parte excidat, sed utrumque articulum prolabi duplo gravius est, cum musculos omnes maxillam continentes intendat, qui nervos a cerebro habent illudque citissime in consensum trahunt.

III. LXXX. DE SVMMO SCAPVLARVM OSSIS PROCESSV DIDVCTO.

CARTILAGINOSVM est os summum humeri, quod acromium dicunt, superiectum iunctutae iuguli, et lati scapularum ossis membranas habens enatas qui-

(1) Comm de artic. II. 17. t. V. p. 602. v. 13. Cl. VII. 426. C.

(2) Vetus adnotator margini adscripsit Α'ντὶ τῦ χαίνειν *Dictum hoc pro* χαίνειν, quasi verbum illud HIPPOCRATI usitatum χάσκειν, insolentius iam vel obsoletum fuerit, quamvis utrumque eandem habeat originem χάω, idemque valeat, nempe *os aperire*, ut indicat EVSTATHIVS p. 1909. v. 54

(3) Comm. II. de artic. cap. 18. t. V, 602 21.

(4) Ibi v. 34. Class. VII 264. E.

(5) Ibi v. 41. cap 20. Adscriptaque hic est in margine codicis vetus adnotatio. Ὅτι εἰ μὴ θεραπευθῶσιν οἱ τοιοῦτοι, περὶ τὴν δεκάτην αὐτοὺς ΦΗΣΙΝ τελευτᾶν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. *Quod nisi curentur hoc modo affecti circa decimum diem plerunque eos mori* DIXIT nempe HIPPOCRATES.

(6) Eiusd. comment. cap. XXI. t V. 602. 47 ubi minus apte scribitur ἡ δὲ κατ' ἄμφω διάπλασίς ἐστι χαλεπωτέρω quod VIDIVS vertit *aegrius restituitur*. Sed rei convenientius nostrae membranae habent διπλασίω χαλεπωτέρα, sequentia enim ostendunt GALENI sententiam fuisse, alterum casum, quo uterque maxillae articulus loco motus est suo, maius duplo periculum habere.

(7) Comment de artic I. 62. t V. p. 594 v. 45 cl. VII 260. C Quod GALENVS hic, et de usu partium libro XIII. cap. XI. sine ulla haesitatione comminiscitur ter-

Β. οθ. ΠΕΡΙ͂ ΓΕ΄ΝΥΟΣ.

ΠΡΟΔΙΑΚΙΝΗ͂ΣΑΙ [1] καὶ προμαλάξαι δεῖ τὰ νεῦρα καὶ τοὺς μῦας, ἕλκοντα κάτω τὴν γένυν, ἀπάγοντα δὲ καθόσον ἐνδέχεται τῆς ἄνω, προσήκει παράγειν τε ἐξαίφνης καὶ ἀθρόως εἰς τὸ κατ' εὐθὺ τῆς κατὰ φύσιν χώρας τὸ ἄρθρον, ἐν τούτῳ τε καταστήσαντα, παραχρῆμα πάλιν ὠθεῖν εἰς τοὐπίσω, κελεύσαντα τῷ πάσχοντι συναγάγειν τὸ στόμα, πρότερον μὲν γὰρ αὐτὸν χάσκειν [2] δεῖ, χαλαρὰν παρέχοντα τὴν γένυν, ὅπερ ἐστὶν μηδένα τῶν μυῶν τείναντα. Τοῦτο γὰρ δὴ συμφορώτατον, εἴς τε τὸ διακινῆσαι τὰ νεῦρα καὶ τοὺς μῦς, ἐξαίφνης τε παράγειν ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν τὴν παρεστραμμένην γένυν, ἀπώσασθαί τε πρὸς τοὐπίσω. Νυνὶ δ' ὅταν ἤδη κατ' εὐθὺ τῶν ἰδίων χωρῶν ἑκάτερον τῶν ἄκρων τῆς γένυος γένηται, συμφέρει τοὺς κροταφίτας ἐνεργήσαντας ἐπισπᾶσθαι πρὸς ἑαυτοὺς ὅλην αὐτήν. Ἐνεργήσουσι δὲ προθυμηθέντος τοῦ κάμνοντος συναγαγεῖν τε καὶ κλεῖσαι τὸ στόμα.

Προσκατέχειν [3] δέ τινα τὴν κεφαλὴν ἐν τῷ διακινεῖν τὴν γένυν, ἀπάγειν τε μετρίως εἰς τὸ κάτω δεῖ, χάριν τοῦ μὴ συνακολουθεῖν αὐτὴν τῇ κάτω γένυι, τοῦτο δὲ κοινὸν ἐπὶ πασῶν ἀντιθέσεων ἐστὶν τὸ παράγγελμα. Ἐὰν δὲ [4] κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαρθρώσεις ἡ ἔκπτωσις γένηται, μᾶλλον μὲν εἰς τὸ πρόσω χωρεῖ νῦν ἡ κάτω γένυς, ἤπερ ὅτε κατὰ θάτερον μέρος ἐκπεπτώκει, καὶ πλέον ἀφεστηκυῖα φαίνεται τῆς ἄνω γένυος, οὐ μὴν παρασπᾶταί γε, οὐδὲ διαστρέφεται φυλάσσουσα τὸ κατὰ φύσιν ἀδιάστροφον. Διαγνώσῃ δὲ τῇ τῶν ὀδόντων εὐθυωρίᾳ, τοῦτ' ἔστιν ὅταν οἱ κάτω τοῖς ἄνω κέωνται κατ' εὐθὺ, τομεῖς μὲν τομεῦσιν, κυνόδοντες δὲ κυνοδοῦσιν, μύλαι δὲ ταῖς μύλαις.

Τάχιστα δ' ἐμβαλεῖν [5] συμφέρει, πρὶν διὰ τὴν τῶν μυῶν τάσιν εἰς συμπάθειαν ἀφίκεσθαι τὸν ἐγκέφαλον. Ὁ δὲ τρόπος ἐμβολῆς, ὃν ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ ἕτερον μέρος ἐξαρθρήσεως εἴπομεν, οὐ κατὰ πᾶν ὁ αὐτός ΜΟΙ δοκεῖ νῦν γίγνεσθαι προσήκειν, τότε μὲν γὰρ εἰς τὸ πλάγιον ἡ γένυς ἀτρέμα παρῆκτο, νυνὶ δὲ ἰσόῤῥοπός ἐστιν, ὥστ' αὔταρκες διακινήσαντα, καὶ πρὸς τὰ κάτω τὸ ὀστοῦν ἑλκύσαντα, χάριν τοῦ τὸ πέρας τῆς κορώνης κατωτέρω γενέσθαι τοῦ ζεύγματος, οὕτως ἤδη πρὸς τὴν ἔσω χώραν ὠθεῖν ἑκατέρωθεν ὅλην τὴν γένυν, ἅμα τῷ κελεῦσαι τῷ κάμνοντι κλείειν τὸ στόμα.

Οὐκ ἀκίνδυνος [6] μὲν οὖν οὐδὲ ἡ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος ἐξάρθρησις, ἡ δὲ κατ' ἄμφω διπλασίω χαλεπωτέρα, πάντας τοὺς ἀνέχοντας τὴν κάτω γένυν ἐντείνουσα μῦας, ἔχοντας ἀπὸ ἐγκεφάλου τὰ νεῦρα, καὶ τάχιστα εἰς συμπάθειαν ἄγοντας αὐτόν.

Γ. π. ΠΕΡΙ͂ Α΄ΚΡΩΜΙ΄ΟΥ Α΄ΠΟΣΠΑΣΘΕ΄ΝΤΟΣ.

ΧΟΝΔΡΩ͂ΔΕΣ ἐστὶν [7] ὀστοῦν τὸ ἀκρώμιον, ἐπικείμενον τῇ ξυνζεύξει τῆς κλειδὸς καὶ τῆς ὠμοπλάτης, ὑμένας ἐκπεφυκότας ἔχον, οἷς συνδεῖται

τὰ

tertium os ſuperpoſitum iuncturae iuguli, et ſcapulae, id libello de oſſibus cap. XIV. ex aliorum duntaxat auctoritate memorat, quaſi et ipſe dubitaverit an re vera exiſtat. Sed cum nullum huiuſmodi os ibi eſſe oſtenderit vulgatiſſima nobis ars incidendi corpora mortuorum hominum, quod illi, et pleriſque veterum ſapientum nefas fuiſſe videtur, ſequitur ut antea deceptum ab EVDEMO credamus, antiquiſſimo illo fortaſſe Chio, quem TEOPHRASTVS laudat, cuius figmentum refert RVFVS *officulum exiguum ὀστάριον μικρὸν* quod *ἀκρώμιον eſſe dixit*. Verborum vis prohibet ne hoc de cartilagine intelligamus, qua tegitur extrema appendix ſpinae ſcapulae, ſeu proceſſus eius ſuperior, ſummus humerus dictus, et ἀκρώμιον, quo iugulo iungitur, vel de exili quadam alia cartilagine, quae in ea commiſſura aliquando intercedit, neque hoc fert ipſius HIPPOCRATIS ſententia, ſi recte illum interpretari velimus. Deceptum ergo olim GALENVM cum haec ſcriberet, ac deinde aliquid erroris ſuſpicatum fuiſſe, ſatius eſt dicere, quam excuſatione minus idonea defendere, quod tamen viri doctiſſimi facere conati ſunt, EVSTACHIVS *Oſſ. exam. p. 175.* atque RIOLANVS *Comment. de oſſib. p. 503.*

τὰ πέρατα τῶν ὀστῶν. Ἀποσπασθέντι δὲ αὐτῷ καὶ ἡ κλεὶς εἴωθεν συνέπεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐπανόρθωσις γίνεται, καταναγκαζομένης εἰς τὸ κάτω τῆς κλειδὸς, ὡς ἀποτελεῖσθαι τινὰ κυκλοτερῆ κάμπην αὐτῆς ἐνταῦθα. Διὸ καὶ τοῖς νεωτέροις ἡ καταναγκασις αὕτη μᾶλλον ἐπιτυγχάνεται, ὅσῳ γὰρ ἡ ἡλικία προέρχεται, ξηρότερα ἡμῶν τὰ σώματα ἀποτελεῖται. Καθάπερ οὖν τὰ ξηρὰ ξύλα πρὸς τὰς κάμπτας ἐστὶν οὐκ ἐπιτήδεια, τὰ δ' ὑγρὰ καὶ χλωρὰ ῥαδίως πάσχει τοῦτο, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ τῶν ἔτι αὐξανομένων ζώων ὀστᾶ κάμπτεσθαι δύναται καταναγκαζόμενα, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅταν ᾖ χαῦνα καὶ συριγγώδη, καθάπερ καὶ ἡ κλεὶς ἐστίν.

Καὶ ΕΓΩΓ' ἐπειράθην αὐτὸς ἐπ' ἐμαυτοῦ καμπτομένης αἰσθανόμενος τῆς κλειδὸς, ἔσφυζε γὰρ διὰ βάθους, ὁπότε σφοδρῶς καταναγκάσθην τῷ βιαίῳ τῆς ἐπιδέσεως. Ὑπέμεινα δὲ τοῦτο μέχρι τεσσαρακοστῆς ἡμέρας, ἐν αἷς οὕτω προσήχθη τῇ κεφαλῇ τοῦ βραχίονος ἡ κλεὶς, ὥστε τοὺς μὲν νῦν ὁρῶντας ἀπιστεῖν, εἰ ἀπεσπάσθη ποτὲ, τοὺς δὲ ἰδόντας ὁπόταν ἀπεσπάσθη, τριῶν δακτύλων διάστημα τὸ μεταξὺ γενόμενον, ὑπερθαυμάζειν τὸ πρᾶγμα.

Ἐπὶ δὲ μειρακίων [1] καὶ μᾶλλον ἐπὶ παιδίων ἑτοιμότερον ἡ ἐπίδεσις καταναγκάζει τὸ ὀστοῦν, ἘΜΟΙ μὲν γὰρ ἔτος ἄγοντι πεμπτὸν καὶ τριακοστὸν, οὕτω παθεῖν ἐν παλαίστρᾳ συνέβη. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐ γε τινὰ τῶν ἤδη τελείων ἠδυνήθην ὁμοίως ἰάσασθαι, διὰ τὸ μὴ φέρειν αὐτοὺς τὸ βίαιον τῆς ἐπιδέσεως. ἘΓΩ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ᾐσθανόμην ψυχροῦ τοῦ χωρίου πάντως, ὡς ἀναγκάζεσθαι δι' ὅλης ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἔλαιον καταντλεῖν θερμὸν, ὑποβεβλημένου δέρματος ὅλῳ τῷ σώματι, γυμνὸς γὰρ ἐπ' αὐτοῦ κατεκείμην [2]. Ὑποκειμένης οὖν κατὰ τὸ πρὸς τῶν ποδῶν μέρος λεκάνης κενῆς, ἐσχημάτιστο κατὰ τοῦτο πρὸς ἔκρουν ἐπιτηδείως τὸ δέρμα, πάλιν τε τὸ ἀθροισθὲν ἐν τῇ λεκάνῃ, μεταβάλλοντες εἰς λέβητα κατὰ πυρὸς ἐπικείμενον ἐθέρμαινον, ἐντεῦθεν τε λαμβάνοντες ἀπήντλουν τῷ πεπονθότι χωρίῳ παντί. Καὶ εἰ βραχύ ποτε διέλιπον ᾐσθανόμην τάσεως εὐθέως τῶν κατὰ τὸν τράχηλον μυῶν, ὡς εἶναι δῆλον ὅτι σπασμὸς ἀκολουθήσει ῥαθυμησάντων περὶ τὴν κατάντλησιν.

Οἱ πολλοὶ [3] δ' αἱροῦντο τὴν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐκ τοῦ πάθους ἔχειν δυσχέρειαν, ὑπὲρ τοῦ μὴ πονῆσαι μέχρι τεσσαράκονθ' ἡμερῶν. Οὐ γὰρ ἡγοῦμαι θᾶττον δύνασθαι τῶν τοσούτων ἀκριβῶς καμφθῆναι τὸ τῆς κλειδὸς ὀστοῦν.

Δ. πα. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΩΜΟΝ ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ.

Ἐπὶ τῶν τοῦ βραχίονος [4] ἐξαρθρημάτων μέγιστόν τε καὶ ῥᾷστον εἰς διάγνωσίν ἐστιν, ὄγκος στρογγύλος καὶ σκληρὸς ἐν τῇ μασχάλῃ φαινόμενος, οὐ γὰρ ἐνδέχεται γενέσθαι τοῦτο, χωρὶς τοῦ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἐκπεσοῦσαν τῆς διαρθρώσεως, εἰς τὸ τῆς μασχάλης ἐνεχθῆναι χωρίον, ὥστ' εἰ καὶ μόνῳ τις τούτῳ τῷ σημείῳ πιστεύσειεν, οὐκ ἂν ἅμαρτοι, καὶ μέντοι καὶ ῥᾴστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Ἐνθεῖναι γὰρ χρὴ μόνον εἰς τὴν μασχάλην τοὺς δακτύλους ὡς ψαῦσαι τὴν ἐξοχὴν, καὶ φαίνηται σαφῶς ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐνταῦθα.

Πυκνῶς

(1) Tom V. p. 595. v. 1.

(2) Vetus adnotatio margini adscripta Φησὶν γὰρ ὅτι συνέβη τηνικαῦτα εἶναι τὰ ὑπὸ κύνα καύματα, καὶ διὰ τοῦτο γυμνὸς κατέκειτο. *Dicit enim accidisse, ut tunc esset aestus ca-*

quibus extrema offium colligantur. Eo recedente iugulum una fequi confuevit, quapropter et reftitutio fit iugulo deorfum adacto, ut eius flexio quaedam ibi incurva fiat. Idcirco iunioribus hoc felicius fuccedit, quo longius enim progreditur aetas, eo ficciora nobis corpora fiunt. Quemadmodum igitur arida ligna minus flexibilia funt, humida vero et viridia facile curvari patiuntur, fic animalium adhuc crefcentium offa vi flecti poffunt, ac multo magis ubi rara funt et fiftulofa, ficut et iugulum eft.

Et EGO expertus id in me ipfo fum iugulum incurvari fentiens, introrfum enim alte pulfabat, quum valida vinctura vehementer comprimerer. Pertuli vero hoc diebus quadraginta, quibus ita iugulum ad humeri caput adductum fuit, ut qui nunc intuentur non credant unquam receffiffe, quique viderunt trium digitorum intervallum factum fuiffe tunc quum receffit, rem maxime admirentur.

In adolefcentibus vero, magifque in pueris, os vinctura compellitur, MIHI enim annum quintum et trigefimum agenti id pati in palaeftra accidit. Sed nulli tamen ex iam aetate provectis, eodem modo potui medicari, quod vincturae vim minime ferrent. Verum et EGO quoque locum omnino frigidum fentiebam, ut cogerer interdiu noctuque perpetuo oleum calidum perfundere, toti corpori pelle fubiecta, nudus enim in ea iacebam. Suppofita igitur ad pedes vacua pelvi, ibi commode pellis ad effluvium aptabatur, et quod in pelvi collectum fuerat iterum in lebetem infundentes, cui ignis fuberat, calefaciebant, atque inde fumentes affectum locum rotum perfundebant. Quod fi vel modicum aliquando intermitterent, fentiebam continuo mufculos ad collum diftendi, fic ut aperte conftaret, nervorum diftentionem fecuturam effe ceffantibus iis, qui perfufionem curabant.

Sed plerique malebant in pofterum ex malo habere moleftiam, quam ad quadraginta dies dolere, non enim hoc fpatio citius exiftimo iuguli os apte poffe incurvari.

IV. LXXXI. DE HVMERO EXCIDENTE

Vbi humerus excidit, maxima ac facillima ad dignofcendum nota eft, tumor orbiculatus ac durus in ala apparens, id enim accidere non poteft quin humeri caput ab articulo delapfum in alae locum impellatur, adeout fi quis vel huic uni notae crediderit, non aberrabit, atque etiam facillimum dignofcendi modum praebet, digitos enim in alam immittere tantummodo opus eft, ut eminentia tangatur, ibique humeri caput fe prodit.

Fre-

caniculae, ideoque nudus iacebat. Verba GALENI hic praetermiffa ab ORIBASIO funt Ὡς ἂν καὶ τῶν ὑπὸ κύνα καυμάτων ὄντων p. 595. v. 5.

(3) Pag. 595. v. 24.

(4) Fuerunt et haec fortaffe depromta ab extremo commentario III. de fractis, qua enarratio deficit.

Frequenter vero hic articulus excidit levi occasione, vel ob cavum minime profundum, et in superciliis depressum, vel ob humorem partium articulo circumiacentium, quo laxae sunt ac facile extenduntur. Hisce igitur de causis huiusmodi articuli facile reponuntur.

Ideoque seorsum a medicis hoc ab ipsis aegris efficitur, alterius manus pugno in alam coniecto, articuloque sursum impulso, cubitoque ad pectus adducto, qui quidem primus et facillimus reponendi humeri modus est.

Alter vero ubi medicus aliquis digitos manus sub humeri caput adigit in pugnum compressos, non temere, sed ab interiori parte sic, ut humerum deorsum primum removeat, deinde sursum ita impellat, dirigatque ad cavum excipientem, inde enim iam et musculi articulum circumcingentes subserviunt, atque operam conferunt, humeri caput trahentes.

Restitutio etenim tres actus habet. Primo articulus in priorem partem impellitur, altero sursum, tertio retrorsum. Hos quippe actus necesse est perficiat qui reponit, quocunque modo restitutionem aggrediatur.

Vbi igitur humeri caput ex sua sede in priorem partem recedens, deorsum quidem primum pondere fertur, ac deinde retrorsum ad latus a musculis in se recurrentibus retrahitur, necesse est ut reditus in naturalem situm incipiat a posteriori parte, tum vero in priorem partem primum, deinde sursum procedat, et postea quam recta adversum suum cavum iam fuerit, e duobus alterum faciendum est, vel musculis res tota committenda, vel una cum iis impellendum est. Vbi musculis rem commiseris, inferiorem locum incustoditum ne relinquas, substineri enim aliquantulum ibi humerum oportet, ne musculis illum retrahere non valentibus, inferius potius ferri quam in suam sedem accidat. Cum tria igitur haec itinera sint, optimum quidem est unumquodque recta linea, primum prorsum, alterum sursum, tertium rursum facere.

Saepe non hoc modo sed circumverso humeri capite ad scapulae collum reponimus. Et primus quidem modus, quo vel ab ipso laeso homine, vel a medicis humerus digitis reponitur, huius generis est, qui succedere sine noxa solet ubi articulus nullam praelongam eminentiam habet, neque in humeri capite, quod exquisite rotundum est, neque in superciliis cavi illud recipientis. Quibus itaque frequenter excidit, necesse est et ipsum articulum laxum esse, et cavum habere brevia supercilia, ideoque facile sibi articulum reponunt, qui sic instructi sunt, digitos illesae manus in pugnum complicatos in alam coniicientes, ita scilicet, ut inter ca-

(1) Comment. I. de artic c. 6. tom. V. p. 580. v. 43. (2) Pag 580. v. 50. verbis HIPPOCRATI admixtis.

Πυκνῶς δὲ [1] ἐκπίπτει τὸ ἄρθρον ἐπὶ μικραῖς προφάσεσιν, ἤτοι διὰ τὸ τῆς κοιλότητος ἀβαθές τε ἅμα, κἂν ταῖς ὀφρύσιν ὕπτιον, ἢ διὰ τὴν ὑγρότητα τῶν περικειμένων τῇ διαρθρώσει σωμάτων, δι᾽ ἣν χαλαρά τ᾽ ἐστὶ, καὶ ῥαδίως ἐκτεινόμενα. Διὰ τοσαύτας οὖν αἰτίας καὶ ἐμβολαὶ τῶν τοιούτων ἄρθρων εἰσὶν ῥᾴδιαι.

Καὶ διὰ τοῦτο [2] χωρὶς ἰατρῶν ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν πασχόντων γίγνονται, τῆς ἑτέρας χειρὸς ἐντιθέντων τοὺς κονδύλους εἰς τὴν μασχάλην, ἀναγκαζόντων τε εἰς τὸ ἄνω τὸ ἄρθρον, τόν τε ἀγκῶνα παραγόντων παρὰ τὸ στῆθος. Ὁ μὲν οὖν πρῶτος τε καὶ ῥᾷστος τρόπος τῆς ἐμβολῆς οὗτος ἐστίν.

Δεύτερος δὲ ὁ τοιοῦτος, ὑποβάλλοντος ἰατροῦ τινὸς ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος τοὺς κονδύλους τῆς χειρὸς, οὐχ ἁπλῶς ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν, ὥστε ἀποστῆσαι κάτω πρῶτον, εἶθ᾽ οὕτως εἰς τὴν ἄνω χώραν ἀπώσασθαι, καὶ κατ᾽ εὐθὺ ποιῆσαι τῆς ὑποδεχομένης αὐτὸν κοιλότητος. Ἐντεῦθεν γὰρ ἤδη καὶ οἱ περικείμενοι τῇ διαρθρώσει μύες ὑπηρετοῦσιν τε καὶ συμπράττουσιν ἀνασπῶντες αὐτήν.

Σύνθετος γάρ ἐστιν [3] ἐκ τριῶν ἐνεργειῶν ἡ ἐμβολή. Πρώτης μὲν καθ᾽ ἣν εἰς τὸ πρόσω τὸ ἄρθρον ἄγεται, δευτέρας δὲ καθ᾽ ἣν ἄνω, καὶ τρίτης καθ᾽ ἣν ὀπίσω. Ταύτας γὰρ ἀναγκαῖον ἐργάσασθαι τὸν ἐμβάλλοντα, δι᾽ οὗπερ ἂν ἐπιχειρεῖ τρόπου τὴν ἐμβολὴν ποιήσασθαι.

Ὅταν οὖν [4] εἰς τὴν πρόσω χώραν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἕδρας ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἀποχωρήσασα, κάτω μὲν πρῶτον ἐνεχθῇ τῷ βάρει ῥέψασα, μετὰ ταῦτα δὲ ὀπίσω πρὸς τὰς πλευρὰς, ὑπὸ τῶν μυῶν εἰς ἑαυτοὺς συντρεχόντων ἀνασπασθῇ, τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδον ἄρξασθαι μὲν ἀπὸ τῆς ὀπίσω χώρας ἀναγκαῖον ἐστὶν, ἐντεῦθεν δὲ πρόσω μὲν πρῶτον, εἶτ᾽ ἄνω παραγενέσθαι. Κἄπειθ᾽ ἂν ἤδη κατ᾽ εὐθὺ τῆς κοιλότητος ᾖ, δυοῖν θάτερον, ἢ τοῖς μυσὶν ἐπιτρέψαι τὸ πᾶν, ἢ καὶ συνεπωθεῖν αὐτόν. Ὅταν δ᾽ ἐπιτρέψῃς τοῖς μυσὶν, μὴ καταλίπῃς τὴν κάτω χώραν ἀφρούρητον, ἀποκεῖσθαι γὰρ ἐπί τινος ἐνταῦθα χρὴ τὸν βραχίονα, μήπως ἠτονηκότων τῶν μυῶν ἀνασπᾶν αὐτὸν, ἐνεχθῆναι κάτω φθάσῃ, πρὶν ὑπ᾽ ἐκείνων εἰς τὴν οἰκείαν ἐνεχθῆναι χώραν. Οὐσῶν οὖν τριῶν τούτων ὁδοιποριῶν, ἄριστον μέν ἐστιν ἑκάστην ποιεῖσθαι κατ᾽ εὐθεῖαν γραμμὴν, πρώτην μὲν τὴν πρόσω, δευτέραν δὲ τὴν ἄνω, καὶ τρίτην τὴν ὀπίσω.

Πολλάκις δ᾽ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ περικυλινδουμένης τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος τῷ τῆς ὠμοπλάτης αὐχένι τὴν ἐμβολὴν ἐργαζόμεθα. Καὶ ὅγε πρῶτος τρόπος ὁ διὰ τῶν δακτύλων, ὑπό τε τοῦ πάσχοντος αὐτοῦ, καὶ τῶν ἰατρῶν γινόμενος, ἐκ τούτου τοῦ εἴδους ἐστὶν, ἐπιτυγχανόμενος ἄνευ βλάβης ἐν τῇ κατ᾽ ὦμον διαρθρώσει μηδεμίαν ἐξοχὴν ἐχούσῃ προμήκη, μήτε κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, ἀκριβῶς γάρ ἐστιν περιφερὴς, μήτε κατὰ τὰς ὀφρύας τῆς ἐπιδεχομένης αὐτὴν κοιλότητος. Οἷς μὲν οὖν ἐκπίπτει πυκνῶς, ἀνάγκη τήν τε διάρθρωσιν εἶναι χαλαρὰν, καὶ τὴν κοιλότητα βραχείας ἔχειν τὰς ὀφρῦς, καὶ διὰ τοῦτο ῥαδίως ἐμβάλλουσιν ἑαυτοῖς τὸ ἄρθρον, οἱ οὕτως κατασκευασμένοι, τοὺς κονδύλους τῶν δακτύλων τῆς ἀπαθοῦς χειρὸς ἐπιθέντες εἰς τὴν μασχάλην, ὡς μεταξὺ δῆλον ὅτι

(3) Pag. 581. v. 1. (4) Pag. 581. v. 17.

τὴν ἔνθεσιν αὐτῶν γενέσθαι, τῆς τε κεφαλῆς τοῦ βραχίονος, καὶ τῶν πλευρῶν. Γίγνονται γὰρ ἀντὶ μοχλοῦ τηνικαῦτα τῆς χειρὸς οἱ δάκτυλοι, τελευτώντων μὲν εἰς ὀξὺ πέρας τῶν δακτύλων, ὥσπερ εἰς τρίγωνον κορυφήν, [1] αὐτῇ δὲ ταύτῃ τῇ κορυφῇ παρεισερχομένων ῥᾳδίως εἰς τὴν μεταξὺ χώραν, τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος καὶ τῶν πλευρῶν, ἣν δ' ἅπαξ ὑπ' αὐτῆς εἰσδεχθῶσιν, ῥᾳδίως τῆς ἐμβολῆς γιγνομένης, διὰ τὴν ὑγρότητα πάντων τῶν κατὰ τὴν διάρθρωσιν σωμάτων. Οἱ μὲν δάκτυλοι παραδεχθέντες εὐθέως ἐν αὐτῷ τούτῳ τὸ ἄρθρον, εἰς τὸ πρόσω μέρος ἀπεστάλκασιν τῶν πλευρῶν, ὁ δ' ἀγκὼν [2] ὑπὸ τὸν ὦμον τοῦ κάμνοντος ἔσω, χάριν τοῦ κατ' εὐθὺ γενέσθαι τὸν βραχίονα τῆς ἰδίας ἕδρας. Εἴρηται γὰρ ἩΜΙ͂Ν ἤδη πολλάκις, ὡς ὅταν ἐν τούτῳ καταστῇ τὸ ἐμβαλλόμενον ἄρθρον, ἑτοίμην ἴσχει τὴν ἔμπτωσιν, εἰ μὴ καὶ συνεπωθοῖμεν ἡμεῖς, τῶν μυῶν ἐργαζομένων τὸ δέον.

Λέγει δὲ [3] καὶ ἄλλον τρόπον ἐμβολῆς ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ κατὰ τήνδε τὴν λέξιν. Χρὴ δὲ τὸν μὲν ἄνθρωπον χαμαὶ κατακλίναι ὕπτιον, τὸν δ' ἐμβάλλοντα χαμαὶ ἵζεσθαι, ἐφ' ὁπότερα ἂν τὸ ἄρθρον ἐκπεπτώκῃ, ἔπειτα λαβόμενον τῇσι χερσὶ τῇσι ἑωυτοῦ τῆς χειρὸς τῆς σιναρῆς, κατατείνειν αὐτήν, τὴν δὲ πτέρναν ἐς τὴν μασχάλην ἐμβάλλοντα ἀντωθεῖν, τὴν μὲν δεξιὴν εἰς τὴν δεξιήν, τὴν δὲ ἀριστερὴν εἰς τὴν ἀριστερήν. Δεῖ δὲ εἰς τὸ κοῖλον τῆς μασχάλης ἐνθεῖναι στρογγύλον τι ἐναρμόσσον, ἐπιτηδειότατον δὲ πάνυ σμικραὶ σφαῖραι σκληραί, οἷαι ἐκ τῶν πολλῶν σκυτέων ῥάπτονται. [4] Ἐνίως δέ φησιν καὶ ὑπέρῳ ἀναγκάζειν.

Μᾶλλον δὲ [5] τῶν ἔμπροσθεν ἐμβολῶν ἐπαινεῖ τὴν διὰ τοῦ κλιμακίου, καὶ ἔτι μᾶλλον ταύτης τὴν διὰ τῆς ἄμβης. Χρὴ μέντοι φησὶν καὶ ἐπὶ τῷ κλιμακτῆρι [6] ἐπιδεδέσθαι στρογγύλον τι ἄνωθεν ἐναρμόσσον εἰς τὸ κοῖλον τῆς μασχάλης, ὅπως διαναγκάσῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος εἰς τὴν φύσιν ἀπιέναι. Ξύλον γὰρ τοιοῦτον ἐξέχον εὐθὺς ἀπαρχὴν γίγνεται κατὰ τὸ μηχανικὸν κλιμάκιον, ᾧ καὶ ἩΜΕΙ͂Σ συνήθως χρώμεθα, παραπλήσιον τῷ ξύλῳ τῷ τὴν ἄμβην ἔχοντι κατὰ τὸ πέρας. Ὅλον δὲ τὸ ξύλον οἱ ἰατροὶ προσαγορεύουσιν ἄμβην, ἐκ τῆς κατὰ τὸ πέρας ἐπικειμένης ὀφρύος ἄμβωνι παραπλησίας. Τοιαύτη δ' ἐστιν ἡ ὀφρύς, οἷα καὶ κατὰ τὸ τῶν λοπάδων πέρας τὸ ἄνω γίγνεται, πρὸς τὴν ἐκτὸς ἐστραμμένην κοιλότητα. Ἐπιτηδειότατον δ' ἐστιν τοῦτο τῷ παραδύναι μεταξὺ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος καὶ τῶν πλευρῶν. Καὶ μέντοι καὶ μοχλεύοντι χρησιμώτατον, ἀσφαλῶς ἐπιλαμβάνον τὴν κυρτότητα τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος.

Ὁ μὲν οὖν ἹΠΠΟΚΡΆΤΗΣ [7] εἰς μασχάλην μόνον ἑωρακέναι φησὶν ὀλισθάνοντα βραχίονα, τῶν δὲ μετ' αὐτὸν ἰατρῶν ἔνιοι καὶ ἄλλας ἐκπτώσεις ἔγραψαν, ὡς ἰδόντες αὐτοί, καὶ ἩΜΕΙ͂Σ δὲ μέχρι δεῦρο πεντάκις ἴδομεν. Ἐγένοντο δὲ ἐκπτώσεις ἅπασαι ἐν τῇ πρόσω χώρᾳ, διέφερον δ' ἀλλήλων ἐν τῷ πλησιέστερον ἢ πορρώτερον εἶναι τῆς διαρθρώσεως, κατά τε τὸ μῆκος τοῦ κώλου, καὶ τὸ πλάτος.

Ἡ δ' οὖν ἐμβολὴ καὶ [8] τούτων τῶν ἐξαρθρημάτων τοῖς αὐτοῖς ὑπάγεται σκόποις, ἀντιτάσει τε, καὶ μοχλείᾳ, καὶ ἀποθέσει. Προσήκει δ' οὐχ ὡς ἐπὶ τῆς εἰς

μα-

(1) Sic melius in codice quam in vulgatis libris p. 581. v. 32. ὥσπερ ἡ κάνυ κορυφή.
(2) Adsuta haec a pag. 583. v. 39.
(3) Pag. 582. v. 36.

(4) Emendanda hinc vulgata scriptura in HIPPOCRATIS libris ἐπιτηδειότατοι ΔΕ᾿ ΑΙ῾ πάνυ σμικραὶ σφαῖραι καὶ σκληραί, οἷαι ΠΟΛΛΑΙ᾿ ἐκ τῶν σκυτέων ῥάπτονται. Quae sententiam minus esse planam facit.

(5)

capur humeri et coftas eorum pofitio fir. Vectis enim vice tunc manus digiti funguntur, in acutum finem quafi in triangulum apicem definentes, er hoc ipfo apice locum inter humeri caput et coftas facile fub-eunres, qua ubi femel recepti fuerint prompta fit reftitutio, quod omnes partes articulo adiacentes humidae fint. Digiti quidem recepti continuo eodemque momento articulum a coftis in priorem partem abducunt, cubirus vero fit fub humeto laefi hominis, ut ipfe humerus recta adverfum fuam fedem fiftatur, dictum enim NOBIS iam faepius eft, ubi fic articulus reponendus conftituitur, expeditam reftitutionem habere, etfi iam nos una non impellamus, mufculis quippe agentibus quod opus eft.

Er aliam quoque reponendi rationem his verbis tradir HIPPOCRATES. Hominem oportet humi refupinare, reponenrem vero humi federe, qua parte articulus exciderit, deinde fuis manibus prehenfam laefam manum extendere, et calce in alam conjecto impellere, dextro quidem in dextram, finiftro in finiftram. Imponendum vero eft in alae cavum aliquid rotundum congruens, aptiffimaeque omnino funt parvae pilae durae, quales e pluribus coriis confuuntur.

Verum ptae his reponendi rationibus laudat eam quae per fcalam, ac magis eam quae per fpatham ligneam, cui capitulum eft rotundum et leviter cavum, inftituitur. Oportet autem ait et fuper fcalae gradum quiddam globofum deligare fuperne conveniens alae cavo, ut caput humeri compellat in fuam fedem reverti. Lignum enim huiufmodi extans protinus ab initio parvae fcalae aptatur, quae inftrumenti genus eft, et qua NOS quoque uti confuevimus, fimile lignum ei in quo fummo capitulum feu umbo eft, torumque lignum umbonem medici appellant, a fupercilio quod illius extremo ineft umbonem fimulante. Huiufmodi fupercilium eft quale er in parinarum margine fuperiori, qua pars cava extrorfum fpectat. Id maxime idoneum eft ad fubeundum inter humeri caput et coftas, et impellenti quidem utiliffimum, firmiter excipiens gibbum capitis humeri.

At HIPPOCRATES in alam duntaxar fe vidiffe ait humerum prolapfum, er medicorum qui poft illum fuere nonnulli in alias quoque partes excidifse, utpote a fe vifum fcripfere, NOS quoque ipfi quinquies adhuc vidimus. Omnibus tamen his cafibus in priorem partem prolapfus fuerat, differebant vero quod vel propius vel longius humerus ab articulo diftaret, per longitudinem vel latitudinem membri.

Reftitutio autem et in his cafibus ad eofdem fines redigitur, extendendi nempe, et impellendi, er reponendi. Non fic tamen impellere nunc decer quem-

S 2

(5) Pag. 384. v. 8.

(6) Vetus adnotatio margini adfcripta Καὶ ἐνταῦθά τι ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΝ ῥητὸν καὶ τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ τίθησιν, κλιμακτῆρα δὲ φησι τὸ πλάγιον ἐν τῇ κλίμακι ξύλον, ὅπερ νῦν βαθμὸν ὀνομάζομεν. *Hic quoque* HIPPOCRATIS *verba et enarrationem ponit.* Κλιμακτῆρα *vero, ideſt gradum, vocat tranſverſum in ſcala lignum, quod nunc* Βαθμὸν *nominamus.*

(7) Pag. 585. v. 21.

(8) Pag 586. v. 9.

quemadmodum ubi in alam excidit. Ibi enim necesse erat os in priora primum reducere, tum sursum attollere, donec recta adversum suum cavum fuisset, nunc quoniam omnino in priori parte iuncturae est, et vel extrorsum vel introrsum incumbit, musculis infixum, adigere ipsum oporret, in contrariam musculi partem compellendo.

Sed dum hoc efficitur, periculum est ne os in inferiorem locum prolapsum, trahentibus musculis in alam feratur. Quod ne accidat contra extendendo potissimum prohibetur, nec ullatenus deterius cedit dum extenditur, si locus ad alam munitus sit, ut Smyrnae fecimus, cum humerus hoc modo excidisset, in palaestra enim cuidam accidit, brachio illi a luctante duplicato, qui modus praecipue in priorem partem expellere articulum valet.

Supino homine collocato, extendimus simili ratione, atque ubi id calce fit, ministro post caput sedere iusso, et habena alae circumdata, et aliquo antea ei subiecto, quod cavum oppleret. Nos vero ut dixi cum os a circumcingentibus musculis abduxerimus, intentione deinde remissa, musculis in se concurrentibus retrahendum reliquimus, et in suum cavum compellendum. Hoc igitur facile et illico successit, satisque fuit laesum brachium a NOBIS metipsis extendi, quemadmodum ubi calce reponitur. Alias et laqueo ad extendendum usi sumus; sed laqueum oportet esse ex iis qui aequaliter intenduntur, qualis est et duplex carchesius, et qui ex duobus adversis loris plicatur. Interdum ubi aliquandiu loco suo motus humerus fuit necesse habuimus scamno HIPPOCRATIS uti.

V. LXXXII. DE IIS QVAE IN CVBITO.

IN CVBITO si quid dimovetur curatio facilis est, oportet enim brachio porrecto humerum contra cubitum extendere, ut communis ratio fert omnis articuli reponendi, quo promtius manibus nostris impellentibus os motum obsequatur. Totum vero articulum non excidisse, indicio est si loco suo maneat posterior extans cubiti vertex. Vbi enim hic subsistit, etsi reliquus articulus aliquatenus motus fuerit, nondum tamen plane excidisse dici potest. Hoc dimoveri vocat HIPPOCRATES, inciditque processibus humeri in sinum cubiti subeuntibus, quem media imi humeri rotunditas antea obtinebat, quam trochleae similem appellant. Dignoscitur vero eo quod rugosior locus appareat a quo processus recessit, et qui contra est tumorem habeat. Vbi ergo humerus ad interiorem partem promotus fuerit, et a sinu cubiti recesserit, non absurde hunc excidendi modum sigmoidem nominant, quod sigmatis literae similitudinem referat.

Quemadmodum vero ad reponendum, impellere mutuo opus est utrumque hu-

(1) Pag. 589. v. 14. verba aliquot in impressis libris male praetermissa hinc suppleri possunt. Eadem et in ALDI editione desiderantur, quem tamen defectum stellula ibi margini adposita fortasse indicare voluit. Integriori usus exemplari ma-

μασχάλην ἐκπτώσεως, οὕτως καὶ νῦν μοχλεύειν. ἐπ' ἐκείνης μὲν γὰρ ἔδει πρόσω πρῶτον, εἶτ' ἄνω τὸ ἄρθρον ἄγειν, ἄχρι ἂν ἐπ' εὐθείας γένηται τῇ κοιλότητι. Νῦν δ' ἐπειδὴ πάντως μὲν ἐν τοῖς πρόσω μέρεσιν τῆς διαρθρώσεως ἐστιν, ἤτοι δ' ἐγκέκλιται πρὸς τὴν ἔξω ἢ ἔνδον χώραν, ἐσφηνωμένον ἐν τοῖς μυσὶν, ὠθεῖν αὐτὸ χρὴ, πρὸς τὴν ἐναντίαν χώραν ἐμβάλλοντα τῶν μυῶν.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ἔργῳ [1] κίνδυνος εἰς τὴν κάτω χώραν ὀλισθῆσαν αὐτὸ πρὸς τῶν μυῶν ἀνασπασθὲν εἰς τὴν μασχάλην ἐνεχθῆναι. Μάλιστα μὲν οὖν οὔτε ἀντίτασις ἐστὶ γενέσθαι τοῦτο, καὶ κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἀντίτασιν οὐδὲν χεῖρόν ἐστιν ἠσφαλεῖσθαι τὸ κατὰ τὴν μασχάλην χωρίον, ὡς ἐπράξαμεν ἐν Σμύρνῃ περὶ τὸ γενόμενον οὕτως ἐξάρθρημα, κατὰ παλαίστραν μὲν γάρ τινι συνέβη, διπλωθείσης τῆς χειρὸς ὑπὸ τοῦ συμπαλαίοντος, ὅστις μάλιστα τρόπος εἰς τὸ πρόσω δύναται μεταστῆσαι τὸ ἄρθρον.

Ὕπτιον δὲ κατακλίναντες τὸν πεπονθότα, τὴν ἀντίτασιν ἐποιησάμεθα τῇ διὰ τῆς πτέρνης παραπλησίαν, ὄπισθεν μὲν καθίσαντές τινα, περιβάλλοντες δὲ τὴν μασχάλην πλατεῖ ἱμάντι, προϋποβεβλημένου τινὸς εἰς τὸ κοῖλον ἐκπληρώματος. Αὐτοὶ δὲ ὡς ἔφην ἔξω τῶν περισφιγγόντων τὸ ἄρθρον μυῶν ἀπώσαντες, εἶτ' ἀνέντες τὴν κατάτασιν, ἐπετρέψαμεν ἀνασπασθῆναι πρὸς τῶν μυῶν εἰς ἑαυτοὺς συντρεχόντων, ἐμβληθῆναί τε τῇ κοιλότητι. Τοῦτο μὲν οὖν εὐκόλως ἐνέπεσεν, καὶ παραχρῆμα, καὶ ἤρκεσέ γε τῆς πεπονθυίας χειρὸς ἡ κατάτασις ὑφ' ΗΜΩΝ αὐτῶν γενομένη, καθάπερ ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς πτέρνης τρόπου. Ἄλλοτε δὲ καὶ διὰ βρόχου τὴν κατάτασιν ἐποιησάμεθα. Χρὴ δὲ ἰσότονον εἶναι τὸν βρόχον, οἷός ἐστιν ὅ τε διπλοῦς καρχήσιος, ὅ τε ἐκ δυοῖν διαντιαίων. Ἄλλοτε δὲ κεχρονισμένου τοῦ ἐξαρθρήματος ἐδεήθημεν τοῦ ἹΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ βάθρου.

Ε. πϛ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΓΚΩΝΑ.

Η ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΓΚΩΝΑ [2] διακινημάτων θεραπεία ἐστὶν, χρὴ γὰρ ἀποτεταμένης ὅλης τῆς χειρὸς, ἀντιτείνεσθαι τῷ πήχει τὸν βραχίονα, κατὰ τὸ κοινὸν ἁπάσης ἐμβολῆς, ὅπως ἑτοιμότερον ὑπακούσῃ ταῖς χερσὶν ἡμῶν ἀπωθούσαις τὸ παρηλλαχὸς ἄρθρον. Γνώρισμα δὲ τοῦ μὴ πᾶν τὸ ἄρθρον ἐκπεπτωκέναι, τὸ κατὰ χώραν μένειν τὴν ὄπισθεν κορώνην τοῦ πήχεος, μενούσης γὰρ ταύτης, εἰ καὶ παραλλάττοι κατά τι τὸ λοιπὸν τῆς διαρθρώσεως, οὔπω τέλειόν ἐστιν ἐξάρθρημα. Καλεῖται δὲ ὑφ' ἹΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ διακινήματα τὰ τοιαῦτα, καὶ γίνεται τῶν κονδύλων τοῦ βραχίονος εἰς τὴν βαθμίδα τοῦ πήχεως ἐμβαινόντων, ἣν τέως ἡ μέση περιφέρεια κατειλήφει τοῦ κάτω πέρατος τοῦ βραχίονος, ἣν τροχιλλώδη προσαγορεύουσιν. Δῆλον δὲ ὅτι ῥυσότερον μὲν φαίνεται τὸ χωρίον, ὅθεν ἀπεχώρησεν ὁ κόνδυλος, ὄγκον δ' ἴσχει τὸ ἐναντίον. Ὅταν οὖν ὁ βραχίων πρὸς τὴν ἔσω χώραν μεταστῇ, τῆς τοῦ πήχεος κοιλότητος ἀποστὰς, εἰκότως τὸν τοιοῦτον τρόπον τοῦ ὀλισθήματος ὀνομάζουσιν σιγμοειδῆ, διότι τῷ σῖγμα στοιχείῳ προσέοικεν.

Ὥσπερ οὖν ἀντωθεῖν ἀλλήλοις προσήκει κατὰ τὴν ἐμβολὴν τό τε τοῦ βραχίονος καὶ

manuscripto VIDIUS, sententiam totam recte potuit interpretari. Ed. Iunt. Cl. VII. 256. B.

(2) Fuerunt haec fortasse a parte commentarii tertii de fractis deperdita tom. V. pag. 575. v. 32. vel potius a cap. I. comment. II. de articulis p. 598. v. 44. ubi ἐξήγησις λείπει.

καὶ τὸ τοῦ πήχεος ὀξῦν, ἵνα θᾶττον εἰς τὴν οἰκείαν χώραν ἐπανέλθῃ τὸ γιγγλυμοειδὲς[1] τοῦ βραχίονος, οὕτως καὶ πρὸς τὴν ἔσω χώραν ἐπιστροφὴ τοῦ πήχεως οὐ βραχύ τι συντελέσει, στρεφομένης ἤδη τηνικαῦτα τῆς σιγμοειδοῦς κοιλότητος, ἀπαντώσης τε τῷ πρὸς αὐτὴν ἀγομένῳ πέρατι τοῦ βραχίονος.

Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῆς εἰς τὴν ἔσω χώραν γιγνομένης παραρθρήσεως ἐπιστρέφεσθαι χρὴ τὸν πῆχυν, ὡς ἐπὶ τὸ πρανὲς, ἀλλὰ κἀπὶ τῆς ἀντικειμένης αὐτῇ τῆς ἐπὶ τὸ ἔξω μέρος, Ἐμβαλλόντων γὰρ ταύτην ἐπιτήδειόν ἐστιν ὑπτίαν πως ἐπιστρέφειν τὴν χεῖρα, πρὸς τὸ καὶ νῦν ἀπαντῆσαι τὴν σιγμοειδῆ κοιλότητα, τῇ πρὸς αὐτὴν ἀγομένῃ τροχιλλώδει κοιλότητι τοῦ βραχίονος. Τὸ δὲ μεταστῆναι τὸ κατ' ἀγκῶνα πρὸς τοῦ βραχίονος, ἢ ἔνθα ἢ ἔνθα, καταλιπὸν τὴν βαθμίδα τοῦ πήχεως, ὀλιγάκις εἴωθεν συμβαίνειν, οὐχ ὥσπερ τὰ πρόσθεν εἰρημένα πολλάκις, ἐφ' ὧν εἴπομεν φυλάττεσθαι τὴν ὀπίσω διάρθρωσιν. Ἀλλ' ἐν οἷς τελέως ὑπερέβη τὸ τοῦ πήχεως ὀστοῦν ὁ βραχίων, ὡς ἐκ πλαγίων αὐτῷ παρακεῖσθαι κατὰ τὴν ἔξω χώραν, τὴν κατάτασιν οὐ χρὴ ποιεῖσθαι τῆς ὅλης χειρὸς ἐκτεταμένης, ἀλλὰ κατὰ τὸ καλούμενον ἐγγώνιον σχῆμα. Δεήσει γὰρ ἐκ τῶν πλαγίων μερῶν παρακείμενον τὸν βραχίονα τῷ πήχει, μετεωρίσαι τε, καὶ ὑψηλότερον ἐργάσασθαι τῆς κατὰ τὸν πῆχυν βαθμίδος, ἐκπλαγίων γὰρ αὐτῇ παρακείμενος οὐκ ἂν ἐμβαίη πρὶν ὑπεραιωρηθῆναι.

Τῆς οὖν κατατάσεως ἡμᾶς ἀναμιμνήσκεσθαι χρὴ τῆς γεγραμμένης ἔμπροσθεν, ἡνίκα περὶ τῶν τοῦ βραχίονος ἐδιδάσκομεν ἐξαρθρημάτων, ὅταν γὰρ ἐκ τῆς εἰρημένης ἀντιτάσεως ὁ βραχίων ὑψωθῇ τοσοῦτον, ὡς ὑπεραιωρηθῆναι τῆς ὑποδεξομένης αὐτὸν χώρας, ἕτοιμον ἤδη καὶ ῥᾴδιόν ἐστιν καταντῆσαι τὴν διάρθρωσιν ὅλην εἰς τὸ κατὰ φύσιν, ἀπωθουμένην τοῖς θέναρσιν τῶν χειρῶν.

Ἡ δὲ εἰς τὸ πρόσθεν ἔκπτωσις κατὰ τὰς ἀμέτρους ἐκτάσεις γίνεται, καθάπερ καὶ τὸ ἐναντίον ἐν ταῖς βιαίαις τε καὶ ἀθρόαις κάμψεσιν, ἐκτεινόντων μὲν γὰρ τὴν χεῖρα συμβαίνει, τὴν ὀπίσθιον κορώνην ἐν τῇ τοῦ βραχίονος ἑδράζεσθαι κοιλότητι, τῆς προσθίας ἐπιπλεῖστον ἀφισταμένης ἀπὸ τῆς οἰκείας ἑαυτῇ βαθμίδος, ὡς κινδυνεύειν ὀλίγου δεῖν ἔξαρθρον εἶναι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τὸν βραχίονα. Πάλιν δ' αὖ καμπτόντων ὀλίγου δεῖν ἔξαρθρος γίνεται κατὰ τὴν ὀπίσω χώραν ὁ βραχίων, ἔμπαλιν δὲ τηνικαῦτα τὸ πρόσθιον κόρωνον τοῦ πήχεος ἀσφαλῶς στηρίζεται κατὰ τῆς προσθίας τοῦ βραχίονος βαθμίδος.

Εἰκότως οὖν οὔτ' ἐπὶ πλεῖστον ἐκτεινόντων ὑπερβῆναι δύναται πρὸς τὴν ὀπίσω χώραν ὁ βραχίων, ἐγκαταβαινούσης αὐτοῦ τῇ κοιλότητι τῆς ὀπισθίας τοῦ πήχεως κορώνης, οὔτ' ἐπὶ πλεῖστον καμπτόντων, εἰς τὰ πρόσω παραρθρῆσαι, κωλύει γὰρ κἀνταῦθα τὸ πρόσθιον κόρωνον τοῦ πήχεως, ἐν τῇ προσθίᾳ βαθμίδι τοῦ βραχίονος στηριζόμενον. Ὥστε καὶ ἡ ἐμβολὴ κατὰ τὸν οἰκεῖον τρόπον ἑκατέρα γίνεται τῆς ἐξαρθρήσεως, ἐπειδ' ἂν μὲν ὀλισθῇ πρόσω τὸ ἄρθρον, ἀθρόως καὶ βιαίως καμπτόντων, ἐπειδ' ἂν δὲ ὀπίσω, βιαίαν καὶ ἀθρόαν ἔκτασιν ποιουμένων.

Χρὴ

(1) Vetus adnotatio margini codicis adſcripta Γιγγλυμὸς μὲν κυρίως ὁ στρεφόμενος γόμφος ἐπὶ τῶν θυρῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ θώρακος οἱ στροφεῖς. Ὁ μέντοι ΓΑΛΗΝΟΣ ἐν τῷ τμήματι Α. τοῦ περὶ ἀγμῶν, ἄρθρων καλῶν φησὶν τὸν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ γιγγλυμοὺς πάσας τὰς κοιλότητας, αἷς ἐμβαίνουσιν ἐξοχαί τινες ὀστῶν. Ἐπειδὴ καὶ οἱ γιγγλυμοὶ τὰ μέν τινα μέρη κοῖλα, τὰ δ' ἐξέχοντα κεκτημένοι, τοῖς μὲν κοίλοις ὑποδέχονται τὰς ἐξοχὰς τῶν πλησιαζόντων, τοῖς δ' ὑπερέχουσιν κοιλότητας, ὥσπερ τὸ τοῦ βραχίονος κάτω ἐμβαῖνον εἰς τὴν πήχεως κοιλότητα. Ἀλλὰ καὶ τῆς κεφαλῆς ῥαφαὶ οὕτως κληθείησαν, ἐπειδὴ κατὰ πρισονοειδεῖς ἀντεμβάσεις σύγκεινται.

Gin.

humeri et cubiti os, ut celerius pars humeri inferior cardini similis in ſuam ſedem revertatur, ita et cubiti converſio retrorſum non parum conferet, quod eius ſinus curvus, quem ſigmoidem item vocant, tunc ſimul vertatur, et extremo humeri ad ipſum adacto occurrat.

Non ſolum vero ubi introrſum excidit humerus, convertere cubitum parumper oportet ad partem pronam, ſed in contrario quoque caſu ubi extrorſum movetur, reponentibus enim opportunum eſt, ſupinam aliquanto manum vertere, ut nunc quoque ſinus ſigmoides cubiti occurrat ſinui humeri trochleae ſimili. Sed dimoveri humeri extremum ad cubitum hinc vel inde, ut ſedem cubiti deſerat, raro ſolet accidere, non quemadmodum alii caſus ſaepe, antea memorati, in quibus diximus poſteriorem articuli poſitum ſervari. Sed quibus humerus cubiti os omnino tranſcenderit, ut oblique illi ab exteriori parte adiaceat, extendere non oportet brachio toto porrecto, ſed ad habitum, quem angularem vocant compoſito. Nam neceſſe erit humerum ſic oblique adiacentem cubito attollere, ſublimioremque ipſius cubiti ſinu conſtituere, in quem introire nequaquam poſſet, tranſverſe eidem adhaerens, niſi prius ſublatus fuerit.

Memoria igitur repetendus nobis eſt extendendi modus antea deſcriptus, cum de humero excidente docebamus, ubi enim ſic extendendo humerus adeo ſublatus fuerit, ut loco qui eum recipere debet immineat, promtum iam et facile eſt articulum totum in ſedem naturalem incidere manuum volis impulſum.

In priorem vero partem cubitus per immoderatas intentiones prolabitur, contrariùmque evenit in violentis ac repentinis flexionibus, brachium enim extendentibus accidit poſteriorem cubiti verticem in ſinum humeri infigi, priori plurimum a ſuo cavo recedente, ut periculum prope ſit hac parte humerum ab articulo diſiungi. Contra vero flectentibus parum abeſt, quin humerus in poſteriorem partem prolabatur, tunc enim viciſſim prior cubiti vertex in priore humeri ſinu innititur.

Non mirum ergo ſi nec plerumque extendentibus tranſcendere humerus poſſit in poſteriorem partem, cum eius ſinum intret poſticus cubiti vertex, neque plerumque in priora prolabatur flectentibus, prohibet enim et hic prior cubiti vertex antico humeri ſinui infixus. Adeo ut reponendi quoque modum utrique caſui aptare debeamus, cum ſcilicet in priorem partem os exciderit, repente ac valide flectentes, cum vero in poſteriorem, vehementem item ſubitamque intentionem adhibentes.

Ne-

Ginglymus, ideſt cardo, proprie clavus eſt verſatilis in foribus, et verticula in lorica. At GALENVS *commentario I. de fractis, articulorum cardines ab* HIPPOCRATE *vocari dicit ſinus omnes, quos ineunt quaedam oſſium eminentiae. Quoniam et cardines aliis partibus cavis aliis extantibus praediti, cavis quidem eminentias, extantibus vero ſinus recipiunt eorum quae illis appropinquant, quemadmodum extremum humeri inferius, cubiti ſinum intrat. Sed et calvariae suturae poſſent ſic appellari, quandoquidem per mutuos introitus in ſerrae modum iunguntur.* Prima huius adnotationis verba ab HESYCHIO ſunt, GALENI vero locus occurrit comment. I. de fract. c. 10. t. V. p. 529. v. 9.

Necesse vero est, ubi humerus in priorem partem a cubito excidit, transversum aliquod linteum durum quasi cuneum adiicere, una dum reponitur humeri extremum retrorsum impellendo. Manifestum quippe est, ei qui locum mutavit, reditum in naturalem situm esse oportere eadem via, non eodem tamen modo sed contrarie incedenti. Incederet vero contrarie, si cum prolabendo in priorem partem venerit, nunc reponenribus nobis retrorsum procederet. Hoc igitur ubi fieri potest, manus nostrae perficiunt, os reponendum propellentes, ubi id fieri nequit, manuum vice quiddam aliud molimen, ut fascia nunc rranversa, adhibetur. Cum enim nostrae manus dum flectunt, humerum una retrorsum impellere nequeant, flexionem ipsam impedire-mus illis humero cubitoque interiectis, ideo fasciae illa molitio et impulsio excogitata fuit. Quam intcrea ab aliquo continendam ex utraque parte esse plane apparet, dum is qui reponit cubitum repente ac violenter flectit, ur humeri processibus firmiter innixus, compellere eum in posteriorem partcm valeat. Neque fasciae duntaxat capita ex utraque parte continere praecipio, sed retrorsum simul quammaxime compellere, dum brachium homo flectit.

In hoc autem reponendi modo fieri nequit, ut palma nostrae manus usi caput humeri retrorsum impellamus, res enim non fert, ut una homini imperemus ur cubiti articulum flectat, ipsique manum flexui mediam interponamus. Quod si porrecto brachio articulus statuatur, nihil obstat quo minus nostra manu humerum retro cogamus, simulque cubitum altera manu in priorem partem propellamus, dum ipsius cubiti articulum reponimus.

VI. LXXXIII. DE RADII DISTRACTIONE

Vbi radius qua cubito adiunctus est ab eo distrahitur, tanto latior totus locus apparet, quanto haec ossa mutuo recessere, atque si humeri articulus cum cubito inviolatus servetur, extendi et recurvari potest, et utrunque os opus suum omnino perficeret, quantum fert articuli integritas, si modo musculi nihil passi fuissent. Sed hos necesse est tantumdem una distendi, quantum ossa mutuo disiuncta sunt, quorum distractione praeter naturam dolentes extendendi ac recurvandi munus non aeque perficiunt.

Distractionem hanc manifesto dignosces, si locum interiorem ad cubitum tactu exploraveris. Diducta igitur sic ossa nunquam rursus intcr se iungi possunr, ur iterum coalescant, ar in pristinum positum si vinctura omnino cogantur nonunquam revertuntur. Oportet autem in his casibus deligandi eadem ratione uti quae fractis adhibetur, cubitum exterius, et ab interiori parte ipsius articuli flexum comprehendendo. Idcirco et ab eodem deligandi modo partes ad cubitum aegre mobiles saepe fiunt, atque malum patiuntur

quod

(1) Vetus adnotatio margini adscripta. Καταρτισμὸν ὀστοῦ ἀπὸ τοῦ παρὰ φύσιν τόπου εἰς τὸν κατὰ φύσιν: ὁ ΓΑΛΗΝΟΣ φησὶν ἐν τῷ περὶ ὅρων μονοβίβλῳ, Εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ ἀρτίου, τουτέστι τοῦ ὑγιοῦς. *Restitutionem* εἴπερ ἄρα καὶ γνήσιόν ἐστιν αὐτοῦ τὸ σύγγραμμα, μετάγειν GALENVS *dicit in definitionum libro singulari, si tamen il-*

Χρὴ δ' ἐπὶ τῆς εἰς τὸ πρόσθεν ἐκπτώσεως προσεντιθέναι τι πλάγιον ὀθόνιον σκληρὸν, ὥσπερ τινὰ σφῆνα, συναπώσοντα κατὰ τὴν ἐμβολὴν εἰς τὴν ὀπίσω χώραν τὸ πέρας τοῦ βραχίονος. Εὔδηλον γὰρ ὅτι τῷ προσώπῳ μεταστάντι, τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδον χρὴ γίγνεσθαι, κατὰ μὲν τὴν αὐτὴν ὁδὸν, οὐ μὴν ὡσαύτως γε, ἀλλ' ἐναντίως βαδίζοντι. Βαδίζοι δ' ἂν ἐναντίως εἰ κατὰ τὴν ἔκπτωσιν ἀφικόμενον πρόσω, νῦν ἐμβαλλόντων ὀπίσω προέρχοιτο. Τοῦτ οὖν ἔνθα μὲν δυνατόν ἐστιν αἱ ἡμέτεραι χεῖρες ἐργάζονται, προσωθοῦσαι τὸ ἐμβαλλόμενον ὀστοῦν, ἔνθα δ' οὐ δυνατὸν, ἀντὶ τῶν χειρῶν ἄλλο τι μηχάνημα παραλαμβάνεται, καθάπερ ἡ πλαγία νῦν ὀθόνη. Τῶν γὰρ ἡμετέρων χειρῶν οὐ δυναμενῶν ἐν τῷ κάμπτειν διωθεῖν ὀπίσω τὸν βραχίονα, διότι τὴν κάμπτην ἂν αὐτὴν ἐκωλύσαμεν γενέσθαι, μέσων αὐτῶν ἐγκειμένων τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ πήχεως, ἡ διὰ τῆς ὀθόνης ἐπενοήθη μόχλευσίς τε καὶ ἄπωσις. Ὥστε δῆλον ὅτι κρατεῖσθαι δεῖ, κατὰ τὴν κάμπτην αὐτὴν ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ὑπό τινος, ἐν τῷ κάμπτειν ἀθρόως τε καὶ βιαίως τὴν χεῖρα τὸν καταρτιζόμενον, [1] ἵν' ἀσφαλῶς ἐστηριγμένη κατὰ τοὺς κονδύλους τοῦ βραχίονος, ὠθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν ὀπίσω χώραν δύνηται. Καὶ οὐ μόνον γε τῆς ὀθόνης κρατεῖν τὰ πέρατα κελεύω καθ' ἑκάτερον μέρος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὀπίσω χώραν ὅτι μάλιστα συνεπωθεῖν ἐν τῷ κάμπτειν τὴν χεῖρα τὸν κάμνοντα.

Κατὰ μὲν οὖν ταύτην τὴν ἐμβολὴν ἀδύνατον τοῖς θέναρσιν τῆς ἡμετέρας χειρὸς χρώμενον ὠθεῖν ὀπίσω τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, οὐ γὰρ οἷόν τε κάμπτειν τε ἅμα κελεύειν τὸν κάμνοντα τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν, αὐτόν τε μέσην ἐνθεῖναι τῇ κάμπτῃ τὴν χεῖρα. Κατὰ δὲ τὴν ἐντεταμένην τῆς διαρθρώσεως γιγνομένης, οὐκ ἀδύνατόν ἐστιν διὰ τῆς ἡμετέρας χειρὸς ὠθεῖν ὀπίσω τὸν βραχίονα, μετὰ τοῦ καὶ τὸν πῆχυν ἀπωθεῖν εἰς τὸ πρόσω τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ, κατὰ τὸν ἀγκῶνα τὴν ἐμβολὴν ποιούμενον.

Ϛ. πγ. ΠΕΡΙ ΔΙΑΣΤΗΣΕΩΣ ΚΕΡΚΙΔΟΣ.

ΟΤΑΝ ἡ κερκὶς [2] κατὰ τὴν σύμφυσιν ἀποχωρήσῃ τοῦ ἑτέρου ὀστοῦ, πλατύτερον τοσούτῳ φαίνεται τὸ χωρίον ἅπαν, ὅσῳ διέστη ταῦτα, σωζομένης δ' ἀβλαβοῦς τῆς τοῦ βραχίονος πρὸς τὸν πῆχυν διαρθρώσεως, ἐκτείνειν καὶ κάμπτειν δύναται, κἂν τελέως ἐνήργουν ἑκάτεροι, ὅσον ἐπὶ τῷ τῆς διαρθρώσεως ἀβλαβεῖ, εἴπερ μηδὲν οἱ μῦς ἐπεπόνθεισαν. Νυνὶ δὲ καὶ τούτους ἀνάγκη συνεπεκτείνεσθαι τοσοῦτον, ὅσον ἀλλήλων ἀφίσταται τὰ ὀστέα, διὰ τὴν τούτων οὖν παρὰ φύσιν ἔκτασιν ὀδυνόμενοι, τὰς κατ' ἔκτασιν καὶ κάμψιν ἐνεργείας οὐχ ὁμοίως ἐπιτελοῦσιν.

Φανήσεται δέ σοι σαφῶς ἡ διάστασις, ψαύοντι κατὰ τὴν ἔνδον χώραν τοῦ ἀγκῶνος. Εἰς μὲν οὖν τὴν σύμφυσιν ἄγειν τὰ διασπασθέντα τῶν ὀστῶν ἀδύνατον, εἰς δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς θέσιν εἰ πάνυ βιάσαιτο κατὰ τὴν ἐπίδεσιν ἔσθ' ὅτε παραγίνεται. Χρὴ δὲ τὴν ἐπίδεσιν ἐπὶ τῶν τοιούτων παθημάτων γίγνεσθαι καταγματικὴν, καταλαμβανόντων ἡμῶν ἔξωθεν μὲν τὸν ἀγκῶνα, κατὰ δὲ τὴν ἔνδον χώραν τὴν κάμπτην αὐτῆς τῆς διαρθρώσεως. Διὸ καὶ δυσκίνητα γίγνεται πολλάκις ἐξ αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς ἐπιδέσεως τὰ κατὰ τὸν ἀγκῶνα μόρια, καὶ πάσχει πάθημα τὴν καλουμένην

T ἀγκύ-

illius germanum scriptum est, os traducere a loco qui praeter naturam est ad naturalem. Καταρτισμὸν Graeci dixere, quod iis ἄρτιος integer sit.

(2) Haec quoque sumpta fuisse videntur ab aliqua earum partium, quae in commentariis GALENI de fractis et de articulis desiderantur.

ἀγκύλην. [1] Ἐὰν μή τις αὐτὰ καταντλήσει τε συνεχεῖ τῷ δι' ἐλαίου καὶ ὕδατος μαλάττῃ, καὶ μετὰ τὸ παρελθεῖν τὸν χρόνον τῆς φλεγμονῆς, διακινῇ συνεχῶς, ἔν τε ταῖς καταντλήσιν, καὶ ταῖς δεξαμεναῖς, ὅταν ὁ κάμνων λούηται.

Ζ. πδ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΙΣΧΙΟΝ.

Εἰ δ' ἡ κεφαλὴ [2] τοῦ μηροῦ τῆς οἰκείας μεταστᾶσα χώρας, ἐν τοῖς ἔξω μέρεσιν τῆς διαρθρώσεως, ἐν σαρκὶ στηρίζεται, κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ οὕτω παθόντες ὀδυνῶνται τὴν θλιβομένην ὑπ' αὐτῆς σάρκα, τῷ χρόνῳ δὲ τυλοῦται καθάπερ τῶν σκαπτόντων αἱ χεῖρες. Ὅταν δὲ τοῦτο γένηται, παραπλήσιόν τι διαρθρώσει παρασκευάζεται, χρωμένου τοῦ μηροῦ τῇ γεγενημένῃ τρίβῳ, καθάπερ ἔμπροσθεν ἐχρῆτο τῇ κοτύλῃ τοῦ ἰσχίου, τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ὑγρότης τις αὐτῇ προγίγνεται, καταρχὰς μὲν διὰ τὴν φλεγμονὴν ἀθροιζομένη πλείων, ἐν δὲ τῷ χρόνῳ, τοῦ λεπτοτέρου τε καὶ ὑδατώδους ἐν αὐτῇ διατμισθέντος, ὑπὸ τῶν ἐπιτιθεμένων ἔξωθεν φαρμάκων, καταλειπομένου τοῦ γλισχροῦ τε καὶ μυξώδους, πρὸς τὴν κίνησιν τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ, καὶ διὰ ταύτην οὖν τὴν ὑγρότητα καθάπερ ἄρθρῳ χρῶνται τῇ τρίβῳ.

Εἰ μὲν οὖν [3] ἀποῤῥαγέντος τοῦ δεσμοῦ τὸν μηρὸν ἐκπεσεῖν συμβαίη, κἂν ἐμβληθῇ παραχρῆμα, μεῖναι κατὰ χώραν οὐ δυνήσεται, κατάντους γὰρ οὔσης τῆς κοτύλης, καὶ μεγάλου βάρους αὐτῇ ἐκκρεμαμένου τοῦ παντὸς σκέλους, ἑτοίμως αὖθις ὁ μηρὸς ἐκστήσεται τῆς οἰκείας χώρας, εἴτις ἐν τῷ βαδίζειν ἐγχειρήσαι βραχὺ θᾶττον, ἢ ὑπερβῆναι τι τῶν ἐν ποσὶν, ὡς εἴγε τις ὀλίγην αὐτοῦ ποιοῖτο κίνησιν ἐφ' ὁμαλοῦ ἐδάφους, ἀεὶ δύναιτ' ἂν οὕτω μόνως φυλάξαι τὴν κατὰ φύσιν θέσιν. Οὕτως μὲν οὖν ἡ φύσις τοῦ πράγματος ἡμᾶς διδάσκει, μὴ δύνασθαι μεῖναι κατὰ χώραν τὸν μηρὸν ἐμβληθέντα, τοῦ συνδέσμου διασπαθέντος. Καὶ γὰρ αὖ κἀκεῖνο προσθεὶς ἄν τις ἀληθεύοι, τῇ μὴν κατὰ γόνυ διαρθρώσει σύνδεσμοί τινες ἔξωθέν εἰσιν νευρώδεις, τῷ μηρῷ δὲ μόνος εἷς οὗτος, οὐδενὸς ἔξωθεν ἄλλου τοιούτου σφίγγοντος τὴν διάρθρωσιν, ὅτι μὴ [4] τῶν μυῶν. Οὐ γὰρ οὖν οὐδὲ παρὰ τούτων ὀλίγη τις ἐστὶν βοήθεια πρὸς τὸ μὴ ῥαδίως ἐκπίπτειν τὰ ἄρθρα, καὶ μάλιστα ὅταν ὦσιν εὐτραφεῖς τε καὶ σύντονοι καθάπερ εἰσὶν τοῖς γυμναστικοῖς, οἷς καίτοι σφοδροτάτας ἴσχουσι κατὰ παλαίσματα πληγάς τε καὶ πτώσεις καὶ τάσεις καὶ περιστροφὰς τῶν ἄρθρων, οὐκ ἐκπίπτει τὰ κῶλα, διὰ τὸ πάντοθεν ἰσχυροῖς καὶ μεγάλοις σφίγγεσθαι μυσίν.

Διαῤῥαγέντος οὖν τοῦ κατὰ τὸν μηρὸν συνδέσμου, μένειν οὐκ οἷόν τε τῷ ἄρθρῳ κατὰ χώραν κἂν ἐμβληθῇ, καὶ μάλιστ' ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν. Εἰ δὲ ὁ σύνδεσμος ἐπιτρέψειεν ἐκπεσεῖν τῷ μηρῷ, κἄπειτα ἐμβληθείη, μενούσης μὲν τῆς ὑγρότητος, αὖθις ὡσαύτως ἐκπέσεται, ξηρανθείσης δὲ τὴν κατὰ φύσιν ἀσφάλειαν ἀπολήψεται. Προσήκει δὲ μέχρι πολλοῦ ξηραίνουσι φαρμάκοις περιλαμβάνειν τὴν διάρθρωσιν, ἄχρι [5] ἂν αὐτάρκως ξηρανθῇ τὸ συνδετικὸν νεῦρον.

Η. πε.

(1) Vetus adnotatio margini adſcripta Ὅτι ἐν τῷ προγεγραμμένῳ περὶ ὅρων μονοβίβλῳ, ἀγκύλην φησὶν γίγνεσθαι πάθος περὶ τοὺς ἐν τῷ τραχήλῳ, ἢ τοὺς ἐν τοῖς ἄρθροις τένοντας ἐμποδιζομένους τῆς ἐνεργείας. *In libro ſingulari definitionum antea memorato, ancylem affectum oriri dicit in collo vel in articulis circa tendines in functionibus ſuis impeditos.* Eadem ſententia paulo aliter enunciata occurrit t. IV. p. 401. v. 5.

(2) De articul. comm. III. cap. 93. t. V. p. 633. v. 5. non ſine mendis.

(3)

quod ancyle vocatur, nisi quis eas continua perfusione ex aqua et oleo molliat, et postquam tempus inflammationis praeterit, assidue moveat tum in perfundendo, tum in labris quando aeger lavatur.

VII. LXXXIV. DE HIS QVAE AD COXAM

SI CAPVT femoris e sua sede prolapsum in exteriorem articuli partem carni innitatur, iis qui sic affecti sunt initio quidem caro dolet, dum illo osse tunditur, tempore vero occallescit, quemadmodum fossorum manus faciunt. Vbi id incidit simile quiddam articulo fit, cum femur enata ibi trita quadam sede utatur, sicut antea sinu coxae utebatur, nam praeter alia, et humor quidam eo advenit, principio quidem ob inflammationem maiori copia collectus, deinde vero, tenuiori et aquosiori parte ab exterius impositis medicamentis dissipata, atque glutinosa ac mucosa relicta, ad motum capitis femoris accommodata, cuius humoris causa, trita illa sede tanquam articulo utuntur.

Si ergo disrupto ligamento femur elabi accidat, etsi illico repositum fuerit sua tamen sede manere non poterit. Cum enim sinus declivis sit, et ab eo magnum pondus totius cruris pendeat, facile rursus femur suo loco excidet, si quis incedendo gradum tentet nonnihil accelerare, vel quid pro pedibus positum transcendere, adeo ut quis levem tantummodo illi motum afferens in plano pavimento sic duntaxat in naturali positu continere valeat. Id ergo nos rei natura docet, non posse suo loco repositum femur manere, cuius ligamentum abruptum sit, etenim illud quoque praeterea quis vere diceret, in genu quidem articulo nervosa quaedam ligamenta exterius adesse, femori vero unum hoc, nihilque aliud huiusmodi articulum exterius constringere, nisi musculi id facerent, nam neque parum ab his adiumenti est, ne articulorum ossa facile excidant, et maxime si succi pleni sint atque contenti. Cuiusmodi musculos athletae habent, quibus, etsi vehementissimos ictus luctando et casus et contentiones contortionesque articulorum patiantur, artus tamen non excidunt, quod undique magnis validisque musculis constringantur.

Abrupto igitur femoris ligamento, manere articulus in sua sede, etiamsi repositus fuerit, in gracilibus praesertim non potest. Quod si ligamentum sinat femur elabi, idque deinde repositum fuerit, humore remanente rursus erumpet, eo autem siccato naturalem firmitatem recuperabit. Conducit vero siccantibus medicamentis diutius articulum comprehendere, donec nervus ille ligans satis arescat.

(3) Comment. IV. de artic. c. 42. tom. V. p. 653. v. 5. mendose.

(4) Impressus liber habet ὅτι τῶν μυῶν, quo mendo VIDIVS deceptus vertit *sed nec musculis etiam* contra GALENI sententiam, atque ipsius rei naturam.

(5) Sic semper scriptum occurrit in his membranis non ἄχρις, ut plerumque habent impressa exemplaria. PHRYNICHVS de dictionibus Atticis p. 8. Μέχρις καὶ ἄχρις σὺν τῷ Σ ἀδόκιμα, μέχρι δὲ καὶ ἄχρι λέγε.

VIII. LXXXV. DE CRVRIS ARTICVLO AD PEDEM.

VBI in articulo qui ad pedem eſt os tibiae nudatum exciderit, reponi non debet, propter nervorum diſtentionem quae oriri ſolet, ſatiuſque eſt claudum relinquere. Accidit enim pro affectus varietate muſculos alios diſtendi, alios contineri, atque iuncturam ſervare. Iis ad principium ſuum retractis, totum membrum fit brevius, obſequens et una adductum. Quod ſi quis os quod extat intendens reponat, tum muſculis noxam non levem haec intentio afferet, tum longitudo membri ſimul eos extendens vehementi dolore afficiet, cumque ibi magni muſculi ſint, nervorum diſtentio neceſſario conſequetur. Si vero incidat parvos eos eſſe, quales qui in digitis ſunt, et hic nonnullum periculum erit, at ſi diligenter admodum in tota curatione agatur, horum plerique ſanantur.

IX. LXXXVI. DE HIS QVAE AD CALCEM.

DIDVCVNTVR ſaepe nonnullis qui vehementius ſaltaverint oſſa quae ad calcem ſunt, nimirum ligamentis quibus ea coniungebantur abruptis. Hic periculum eſt ne magni dolores, atque inflammatio non levis inſequantur, loca enim oſſea ſunt, neque oſſibus communibus, ſed valde duris conſtructa, ut ſi vel modica inflammatio oriatur, acerrimi dolores ob attritum ſuperveniant. Et qui calci nectitur tendo cum grandior ſit, ſi inflammatione tentetur, periculum afferet diſtentionis nervorum, ſed et nervi magni eo loco diſpoſiti ſunt, qui oſſa contingunt.

In aliis igitur quae omnem curationem ſpectant diligenter agendum eſt, tum tenui victu, tum multa calidae perfuſione, ſed et cutis imae partis pedis, quam plantam vocant, moderate ſcarificare debemus, finem altitudinis in inciſione facientes duritiem, obcalleſcit enim quibuſdam, ita ut ne paulum quidem ſanguis fundat, niſi ſcalpellum ſatis profunde quis adigat. Illius igitur partem tantummodo incidere par eſt, quanta nihil adhuc ſanguinis emittit, at ei parcere, quae inciſa illico cruentatur, nam haec ſecta etiam dolet, nec quoquo modo, ſed aequaliter incidendum, quod cutis ibi durum eſt.

Incidendi autem aequaliter tres reſpectus habeto, ad longitudinem inciſionis et altitudinem et ad interſtitium. Oportet enim aeque longas atque profundas eſſe inciſuras, et aequali intervallo diſtare, ut univerſa planta ſine dolore ſimiliter extendatur, ubi adeſt inflammatio. Concidere quidem cutim cogimur, tum ut ſanguinis copiam aliquanto minuamus, quae in inflammatione ſuperat, tum ut ſpiramenta faciamus, et diſtentionem praeterea reſolvamus inflammationis, quam concepit.

In-

(1) Sunt haec fortaſſe ab extrema parte comm. IV. de artic quae periit.

(2) A commentario II. de fractis cap. 16. et 18 ed. Gr. Baſ. t. V. pag. 541. v. 55 et 545. 19. Ed. Lat. Iunct. Cl. VII. 234. C. et D. ſed emendatior hic in nonnullis eſt noſtri codicis ſcriptura.

(3) In vulgatis libris eſt μικρῶν, quod VIDIVM coegit ut verteret *Oſſibus valde minutis*, ſed GALENI mens fuiſſe vi-

Η. πε. ΠΕΡΙ῀ ΤΗ͂Σ ΠΡΟ῀Σ ΤΟ῀Ν ΠΌΔΑ ΔΙΑΡΘΡΏΣΕΩΣ ΤΗ͂Σ ΚΝΉΜΗΣ.

Ο῞ΤΑΝ [1] τῆς πρὸς τὸν πόδα διαρθρώσεως τὸ τῆς κνήμης ὀςοῦν ἐξαρθρήσῃ γυμνωθὲν, ἀφιςᾶσθαι δεῖ τῆς ἐμβολῆς, διὰ τὸν ἐπιγινόμενον σπασμὸν, καὶ μᾶλλον αἱρεῖσθαι χωλὸν ἐᾶν αὐτό. Συμβαίνει γὰρ κατὰ τὰς διαθέσεις τὸ μέντοι διασπᾶσθαι τῶν μυῶν, τὸ δὲ συνέχεσθαί τε καὶ διασώζειν τὴν ἕνωσιν. Ἀνασπασθέντων αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἔλαττον γίνεται τὸ κῶλον ὅλον, ἀκολυθοῦν τε καὶ συνανασπώμενον τοῖς μυσίν. Ἐὰν δέ τις κατατείνας ἐμβαλῇ τὸ ἐξέχον ὀςοῦν, ἅμα μὲν ἡ κατάτασις αὕτη βλαβὴν ὐ μικρὰν ἐργάζεται τοῖς μυσὶν, ἅμα δὲ καὶ τὸ μῆκος τοῦ κώλου συναποτεῖνον αὐτὺς ὀδυνήσει σφοδρῶς, καὶ κατὰ τῦτο μεγάλων μὲν ὄντων τῶν μυῶν, ἐξ ἀνάγκης ἀκολυθήσει σπασμός. Εἰ δὲ μικροὶ τύχοιεν ὄντες, οἷοι κατὰ τὺς δακτύλυς εἰσὶν, ὐδ᾽ ὕτως μὲν ἀκίνδυνον ἔςαι, σὺν ἀκριβείᾳ δὲ πολλῇ τῆς ὅλης θεραπείας, οἱ πολλοὶ τῶν τοιούτων διασώζονται.

Θ. πϛ. ΠΕΡΙ῀ ΤΩ͂Ν ΚΑΤΑ῀ ΤΗ͂Ν ΠΤΈΡΝΑΝ.

Δι΄ΣΤΑΤΑΙ [2] πολλάκις πηδησάντων τινῶν ἰσχυρότερον τὰ κατὰ τὴν πτέρναν ὀςᾶ, δῆλον ὅτι τῶν συμφυόντων αὐτὰ συνδέσμων ἀποῤῥηγνυμένων, ἐφ᾽ ὧν κίνδυνός ἐςιν ὀδύνας τε μεγάλας ἀκολυθῆσαι, καὶ φλεγμονὴν ὐ σμικρὰν, ὀςώδη τε γὰρ τὰ χωρία, καὶ ὐδ᾽ ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων ὀςῶν, ἀλλ᾽ ἐκ πάνυ σκληρῶν [3] συνηρθρώμενα, ὥςε κἂν βραχεῖα πυ γένηται φλεγμονή, μεγάλας ὀδύνας ἕπεσθαι διὰ τὴν θλίψιν. Ὁ τ᾽ ἐμφυόμενος τῇ πτέρνῃ τένων, ἀξιόλογος ὢν τὸ μέγεθος, εἰ φλεγμήνειεν, κίνδυνον ἕξει σπασμῶν, καὶ μὲν καὶ νεῦρα κατὰ μόριον τῦτο μεγάλα τέτακται, ψαύοντα τῶν ὀςῶν.

Τάτ᾽ οὖν ἄλλα τῆς θεραπείας ἁπάσης ἠκριβῶσθαι χρὴ, κατά τε τὴν τῆς διαίτης λεπτότητα, καὶ τὸ πλῆθος τῦ καταντλυμένυ θερμοῦ, καὶ μέντοι καὶ τὸ δέρμα τοῦ ποδὸς ὃ προσαγορεύυσιν ἴχνος, ἀμύσσειν χρὴ συμμέτρως [4], ὅρον τῦ βάθυς τῆς τομῆς ποιύμενον τὴν σκληρότητα, τυλῦται γὰρ ἐπ᾽ ἐνίων ὡς μηδὲ βραχὺ προχεῖν αἵματος, εἰ μὴ μέχρι βάθυς ἱκανῦ καθείη τις τὴν σμίλην. Αὐτὸ δὴ ὖν τῦτο μόνον αὐτοῦ προσήκει τέμνειν τὸ μέρος, ὅσον ὔπω προχεῖ τῦ αἵματος, ἐκείνυ δὲ φείδεσθαι καθ᾽ ὃ τεμνόμενον εὐθέως αἱμάσσεται, καὶ γὰρ καὶ ὀδυνᾶται τεμνόμενον ἐκεῖνο [5]; τέμνειν δ᾽ ὐχ ἁπλῶς, ἀλλ᾽ ὁμαλῶς τὸ σκληρὸν τῦ δέρματος.

Ἔχοις δ᾽ ἂν τρεῖς σκοπὺς τῦ τέμνειν ὁμαλῶς, ἕνα μὲν τὸ μῆκος τῆς τομῆς, ἕτερον δὲ τὸ βάθος, καὶ τρίτον τὸ μεταξὺ διάςημα. Χρὴ γὰρ ἴσας τῷ μήκει καὶ βάθει τὰς τομὰς ἀλλήλαις τέμνειν, ἴσον τε διεςηκύας, ὅπως ἅπαν ὁμοίως τὸ ἴχνος ἀλύπως ἐπεκτείνηται κατὰ τὸν τῆς φλεγμονῆς καιρόν. Σχάζειν δ᾽ ἀναγκαζόμεθα τὸ δέρμα, τοῦτο μὲν οὖν κενοῦντές τι τῆς περιυσίας τῦ κατὰ τὴν φλεγμονὴν αἵματος, τῦτο δὲ καὶ διαπνοὰς ἐργαζόμενοι, καὶ προσέτι τὴν τάσιν ἐκλύοντες τῆς φλεγμονῆς ἧς ἔσχεν.

Τέ-

videtur, ut illa pedis ossa dura esse sine medulla animadverteret, ut CELSUS quoque facit lib. VIII c. 1. extremo.

(4) In impresso exemplari p. 545. v. 25. totus hic locus sic se habet sine sensu ἴχνος ἐπὶ πολλῦ χρὴ σύμμετρον δὲ ἐφ᾽ ὧν σκληρόν ἐςι, ὅρον etc. VIDIUS vel ingenio vel manuscripto libro fortasse adiutus, sententiam componens non male sic interpretatur. *Cutis incidenda est magna cum moderatione ubi dura est, altitudo etc.*

(5) Emendanda hinc est impressi exemplaris scriptura pag. 545. v. 27. quae sententiam multiplici obscuritate involvit.

Τέμνειν μὲν οὖν ὡς εἴρηται τὸ ἴχνος, ἑξῆς δὲ λεπτύνειν. Γένοιτο δ' ἂν τοῦτο τῆς μὲν σκληρότητος μαλαττομένης, τοῦ δὲ πάχους καθαιρομένου, γενήσεται δ' ἄμφω ταῦτα καταντλούντων ἔλαιόν τε καὶ ὕδωρ θερμὸν οὐκ ὀλίγον, εἶτ' ἐπὶ τῇ καταντλήσει πρὸ τῶν ἐπιδέσμων ὑπαλειφόντων ἔλαιον μηδεμίαν ἔχον στύψιν.

Ἐπιδεῖν δὲ [1] προσήκει καὶ ἐπὶ τούτων τῷ καταγματικῷ τρόπῳ, μόνος γὰρ ἐκεῖνος, ὡς πρόσθεν ἔφαμεν, διωθεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὰ πλησιάζοντα χωρία, τῆς συνήθους πολλοῖς [2] ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ ποδὸς ἐπὶ τὴν πτέρναν ἐκθλιβούσης τὸ αἷμα. Πρώτην [3] οὖν τὴν πτέρναν ἐπιδήσομεν, καὶ τὰς πλείστας ἐπιβολὰς τῶν ὀθονίων κατ' αὐτὴν ἐπιβαλόμεθα. Δεῖ δὲ μὴ ἰσχυρῶς πιέζειν τοῖς δεσμοῖς, ἀλλὰ πολλοῖς τοῖς ὀθονίοις χρῆσθαι, τὴν γὰρ ἀσφάλειαν τῆς ἐπιδέσεως ἢ τῇ πιέσει ποιητέον, ἢ τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων.

Ἐφ' ὧν οὖν [4] δεδοίκαμεν μὴ βραχὺ μᾶλλον ἐρεισάντων γένηται συμπάθεια τῆς τῶν νεύρων ἀρχῆς, ἐπὶ τούτων ἄμεινον τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων ἐργάζεσθαι τὴν ἀσφάλειαν, οὐ τῷ τῆς πιέσεως ἰσχυρῷ.

I, πζ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΚΡΟΙΣ ΤΟΙΣ ΚΩΛΟΙΣ ΚΙΝΗΘΕΝΤΩΝ ΟΣΤΩΝ.

Ἐν ἄκροις τοῖς κώλοις ὀστοῦν κινεῖται [5] τῶν συναπτόντων αὐτὰ πρὸς τὰ πλησιάζοντα συνδέσμων ἀποῤῥηγνυμένων, ἀλλ' οὔτε πάντες οἱ περιέχοντες ἐν κύκλῳ σύνδεσμοι τοῦ κινηθέντος ὀστοῦ ἀποῤῥήγνυνται, σπάνιον γὰρ ἱκανῶς τὸ τοιοῦτον, εἰ δέ ποτε καὶ γένοιτο, καταλιπὸν ἅπασαν τὴν αὑτοῦ χώραν τὸ βλαβὲν, οὕτως ἀναπηδᾷ πρὸς τὸ δέρμα, καὶ μάλιστα οἷς ἐστιν χαλαρὸν, ὡς τό γε σύντονον [6] ἀνθίσταται τῇ πρὸς ἑαυτὸ φορᾷ τοῦ κινηθέντος ὀστοῦ. Διὰ τοῦτο γοῦν οὐδὲ εἰς τὸ κάτω τοῦ ποδὸς εἴωθεν τὰ πολλὰ τὸ κινηθὲν ὀστοῦν ἐξίσχειν, ὅτι σκληρὸν καὶ παχὺ τὸ δέρμα τὸ καλούμενον ἴχνος, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ πλήττοντα τοὐπίπαν ἐκ τῶν ἄνω μερῶν ἐμπίπτει τῷ ποδί. Μόνως οὖν οὕτως εἰς τὸ κάτω μέρος ἐκστήσεται τὸ κινηθὲν ὀστοῦν, ὅταν ἀφ' ὑψηλοῦ τινὸς ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ λίθον τραχὺν ἐξοχὰς ὀξείας ἔχοντα καταπηδῶν ἐρείσηται.

Τὰ μὲν οὖν πάντοθεν ἀπολυθέντα, καὶ τελέως ἐκστάντα τῆς ἑαυτῶν χώρας, εἴτε κάτω τοῦ ποδὸς εἴτε ἄνω χωρήσειεν, χαλεπώτατόν ἐστιν εἰς τὴν οἰκείαν ἐμβάλλειν χώραν. Εἰ δ' ἄρα καὶ σπανίως εὐτυχηθείη τινὶ τὸ ἔργον, ἀλλὰ τὸ φυλάξαι γε τὴν χώραν ἀεὶ χαλεπὸν. Ἔνθα γὰρ ἂν ὀστοῦν σφοδρότερον κινηθῇ, πάλιν ἐκστήσεται, [7] τοὺς κρατοῦντας αὐτὸ συνδέσμους οὐκ ἔχον. Ἐκ μέρους δέ ἀπολελυμένον, καθ' ἅπερ ἂν ἀποῤῥαγῶσιν οἱ σύνδεσμοι, προκύπτειν εἴωθεν.

Δεῖ δὲ τὴν θεραπείαν τοιαύτην ποιεῖσθαι καὶ νῦν, οἵαν ἐπὶ τῶν καταγμάτων προειρήκαμεν, καὶ γὰρ ἀπὸ διατάσεως ἄρχεσθαι χρὴ, χάριν τοῦ καλῶς διαπλάσαι τὰ διακεκινημένα τῶν ὀστῶν, καὶ μετὰ τὴν διάπλασιν ἐπιδοῦντα τῶν αὐτῶν στοχάζεσθαι

σκο-

(1) Pag. 545. v. 52. et p. 546. v. 10. Sententiae partibus longe distantibus coniunctis, verborumque ordine non nihil immutato.

(2) Intellige ἐπιδέσεως.

(3) Pag. 547 v 15. et 20. et p. 643. v 7.

(4) Vnde paucula haec sumta fuerint nondum comperi.

(5) E commentario II. de fractis cap. 10. t. V. p. 543. v. 33. In codicis margine vetus hic huiusmodi adnotatio est, Κίνημά ἐστι τῶν κατὰ γόμφωσιν, ἢ κατὰ ἁρμονίαν συγκειμένων ὀστῶν, ποτὲ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ παρὰ φύσιν κίνησις, ποτὲ δὲ καὶ εἰς τὸν παρὰ φύσιν τόπον ἔκστασις, ὥσπερ ἐκτοπικοῦ ταρσοῦ ὀστοῦ ὀσταριδίων καὶ ῥάχεως σπονδύλων εἴωθεν γίγνεσθαι. Motio est ossium vel infixorum in modum clavorum, vel plana adpositione iunctorum aliquando in eodem loco me-

Incidenda igitur planta est ut diximus, et continuo extenuanda. Quod fiet si durities molliatur, minuaturque crassitudo, et haec ambo praestabimus oleo et aqua calida non pauca perfundentes, deinde post perfusionem antequam fasciae iniiciantur illinentes oleum, quod nonnullam adstringendi vim habeat. Deligare autem et in his decet eodem modo qui fractis adhibetur, is enim solus ut antea diximus, ad vicina loca sanguinem discutit, cum ea quae multis in usu est vinciendi ratio, ab aliis pedis partibus sanguinem ad calcem exprimat. Prius igitur calcem deligabimus, plurimisque linteorum circuitionibus involvemus. Valide tamen fasciis adstringi non debet, sed multis linteis uti oportet, firmitas enim vincturae vel adstringendo vel multiplicibus linteis comparanda est.

Vbi vero metus est ne paulo plus premendo principium nervorum in consensum trahatur, firmitatem in his efficere satius est linteorum copia, quam validius constringendo.

X. LXXXVII. DE OSSIBVS QVAE IN EXTREMIS MEMBRIS LOCO MOVENTVR.

In extremis membris os loco movetur ubi ligamenta abrupta fuerint, per quae proximis nectebatur, sed neque omnia ligamenta moti ossis abrumpuntur, quae illud in ambitu comprehendunt, id enim satis rarum est, si quando tamen accidat, os laesum omnem suam sedens relinquens, ita ad cutem prosilit, et maxime quibus ea laxior est, ut saltem quae contenta sit moto ossi resistat, ne in se feratur. Hoc quidem in causa est, cur in imam pedis partem os motum erumpere plerumque non soleat, quod cutis dura crassaque sit, quae planta vocatur, sed et quia quae percutiunt semper fere a superioribus partibus in pedem incidunt. Hoc igitur uno duntaxat modo os motum in inferiorem partem extabit, cum ex alto aliquo loco homo insiliens in lapidem asperum et acutas eminentias habentem vestigium fixerit.

Quae quidem omnino dissoluta, et suis sedibus extantia prorsus vel inferne in pede vel superne proruperint difficillimum est in proprium locum recondere. Quod si quando alicui opus feliciter successerit ea tamen semper in sede contineri difficile est, nanque ubi hoc vehementius moveatur, rursus excidet, ligamenta non habens quibus cohibeatur. At si ex parte duntaxat solutum sit, eo loco quo ligamenta abrupta fuerint prorumpere consuevit.

Eadem vero curatio nunc adhibenda est quam in fracturis antea tradidimus, ab intendendo enim initium facere oportet, ut ossa quae loco mota sunt recte conformentur, et ubi reposita fuerint, deligando ad eadem con-

motus praeter naturam, alias vero et in locum non naturalem eruptio, sicut in minutis officulis plantae deturbatae, et in vertebris spinae fieri consuevit.

(6) Vulgata scriptura pag. 543. v. 38. ὥστε γε σύντομον ἀνθίσταται τῇ ἑαυτοῦ φορᾷ, quam prae oculis habuisse videtur VIDIVS sic vertens a GALENI sensu non nihil aberrans, *Ita ut ossi quod prolabitur parum resistatur* Cl. VII. 233. F.

(7) Emendanda hinc huius loci scriptura, quae in impressis libris pag. 543. v. 42. occurrit admodum depravata, nec VIDII interpretationem a satis integro exemplari fuisse credibile est.

consilia spectare. Volumus enim partem illam sine inflammatione esse, et adstringi, et repositum os fasciis contineri. Vincturam igitur fractis idoneam et nunc fieri praecipimus absque ferulis, quandoquidem partis natura harum impositionem non admittit. Vti vero pluribus linteis pannisque oportet, ideo quod ferulas imponi locus non sinit. Deligare autem non quemadmodum in fractis, ubi si ad dexteram inclinarent in sinistram circumdaremus, si ad hanc, versus dexreram ferremus, sed aequaliter utrinque tendentem vincturam facere, quandoquidem ossa quae in pede loco moventur non in obliquum, sed vel sursum vel deorsum prorumpunt. Vtendum quoque est aquae calidae multa perfusione, laxari enim postulant maxime, quae circa articulos incidunt vitia, tum quod hae partes nervosae magis atque osseae sunt, tum quod ea quae inflammationem recipiunt ab ossibus contunduntur,

XI. LXXXVIII. DE SPINAE VERTEBRIS.

Vbi adhaerens vertebris tuberculum oritur, ei elato atque increscenti ad interiores partes, vertebrarum ligamenta obsequi necesse est, et his rursus vertebras ipsas accedere. Itaque si una duntaxat parte tuberculum oriatur, hac introrsum tracta, vertebrarum spinae inflexio incidit, gibbus vero si duabus partibus, intermedio aliquo illaeso loco comprehenso, utroque enim tuberculo continentem vertebram ad se trahente, quae in medio sunt in posteriora curvantur. Neque aliam quidem causam habet spina perversa, sed id fieri accidit, duro et crudo tuberculo alicubi ad latus existente. Haec enim tria vitia ad spinam incidunt in motionibus vertebrarum, gibber, inflexio, distortio. Retrorsum quidem recedentibus gibber, antrorsum prodeuntibus inflexio, in obliquum vero perversis distortio. Praeterea quae concussio vocatur, quartum vitium est vertebrarum spinae, ubi iuncturae quidem dimoveantur, sed vertebrae loco maneant.

Quoniam vero vertebrae cardinatae cohaerent, ubi earum aliqua quocunque modo articulo exciderit, difficillimum est eam reponere, cum multos processus multosque sinus singulae habeant.

XII.

(1) Commentario tertio de articulis capite secundo t. V. 611. v. 8.

(2) Vetus haec supervacanea adnotatio margini codicis scripta est Δεῖ γὰρ εἰδέναι ὅτι τετραχῶς πάσχει ἡ ῥάχις, ἢ ἐντὸς νευόντων τῶν σπονδύλων, καὶ λέγεται λόρδωσις, ἢ εἰς πλάγιον, καὶ λέγεται σκολίωσις, ἢ μένουσιν οὗτοι, καὶ χαυνοῦνται οἱ σύνδεσμοι, καὶ λέγεται διάστασις, ἢ ἔξω καὶ λέγεται κύφωσις. *Scire enim opus est quatuor modis affici spinam, vel introrsum vertebris inclinantibus, diciturque inflexio, vel in obliquum, et dicitur distortio, vel hi manent ac ligamenta laxantur, idque*

σκοπῶν. Ἀφλέγμαντόν τε γὰρ εἶναι βυλόμεθα τὸ μόριον, ἐσφίχθαι τε καὶ κρατεῖσθαι τὸ διαπεπλασμένον ὀςῦν ὑπὸ τῶν ὀθονίων. Τὴν καταγματικὴν οὖν ἐπίδεσιν, καὶ νῦν κελεύομεν ποιεῖσθαι πλὴν ναρθήκων, ἐπειδὴ τῦ μέρυς ἡ φύσις ὐ προσίεται τὴν ἐπίθεσιν τύτων. Χρῆσθαι δὲ δεῖ τοῖς ὀθονίοις καὶ τοῖς σπλήνεσιν πλείοσιν, ὅτι τὴν τῶν ναρθήκων ἐπίθεσιν οὐ προσίεται τὸ χωρίον. Ἐπιδεῖν δὲ οὐχ ὡς ἐπὶ τῶν κατεαγότων, ἵν' εἰ μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ ῥέποιεν, εἰς ἀριςερὰ περιτρέποιμεν, εἰ δ' εἰς ἐκεῖνα πρὸς τὴν δεξιὰν χώραν ἐπανάγοιμεν, ἀλλ' ἰσόῤῥοπον ποιεῖσθαι τὴν ἐπίδεσιν, ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὸν πόδα τῆς ἰδίας χώρας ἐξιςάμενα τῶν ὀςῶν, ὐκ εἰς τὰ πλάγια ποιεῖται τὴν ῥοπὴν, ἐλλ' εἰς τὸν ἄνω τόπον, ἢ κάτω. Χρηςέον δὲ καὶ τῇ τῦ θερμῦ ὕδατος καταντλήσει πλέονι, χαλᾶσθαι γὰρ χρήζει τὰ κατ' ἄρθρα μάλιςα παθήματα, καὶ ὅτι νευρωδέςερά τ' ἐςιν, καὶ ὀςωδέςερα ταῦτα τὰ μόρια, θλίβεταί τε ὑπὸ τῶν ὀςῶν τὰ φλεγμαίνοντα.

ΙΑ. πη. ΠΕΡῚ ΤΩ͂Ν ΚΑΤᾺ ῬΆΧΙΝ ΣΠΟΝΔΎΛΩΝ.

Ὅταν συνημμένον γένηται [1] τοῖς σπονδύλοις φῦμα, μετεωριζομένῳ τύτῳ καὶ αὐξανομένῳ πρὸς τὴν ἔνδον χώραν, ἀναγκαῖον ἕπεσθαι τὺς συνδέσμυς τῶν σπονδύλων, οἷς πάλιν αὐτὺς τὺς σπονδύλυς ἀκολυθεῖν. Ἐὰν μὲν ὖν κατὰ μίαν χώραν γένηται τὸ φῦμα, ταύτης ἑλκομένης ἐντὸς, ἡ λόρδωσις συμβαίνει τοῖς τῆς ῥάχεως σπονδύλοις. Ἐὰν δὲ κατὰ δύο, μεταξύ τινος ἀπαθῦς περιλαμβανομένης χώρας, ἡ κύφωσις. Ἑκατέρυ γὰρ τῶν φυμάτων ἕλκοντος πρὸς ἑαυτὸ τὸν συνεχῆ σπόνδυλον, οἱ μέσοι κυρτῦνται πρὸς τὖπίσω. Οὐ μὴν οὐδ' αἱ σκολιώσεις ἑτέραν ἔχυσιν αἰτίαν γενέσεως, ἀλλὰ καὶ ταύτας γίγνεσθαι συμβαίνει, σκληρῦ καὶ δυσπέπτυ φύματος ἔν τινι τῶν πλαγίων μερῶν συνιςαμένυ. Τρία γὰρ ταῦτα πάθη κατὰ τὴν ῥάχιν ἐν ταῖς τῶν σπονδύλων γίγνεται μεταςάσεσιν, κύφωσις, λόρδωσις, σκολίωσις. Ὀπίσω μὲν ἀποχωρύντων ἡ κύφωσις, εἰς τὰ πρόσω δὲ ἰόντων ἡ λόρδωσις, ἐπὶ δὲ τὸ πλάγιον ἐκτρεπομένων ἡ σκολίωσις. Ἔξωθεν δὲ τύτων ἡ σεῖσις καλυμένη, τέταρτον πάθος ἐςὶν τῶν ἐν τῇ ῥάχει σπονδύλων, ὅταν διακινηθῶσιν μὲν αἱ ἁρμωνίαι, κατὰ χώραν δὲ μένωσιν οἱ σπόνδυλοι [2].

Ἐπεὶ δὲ [3] γιγγλυμοειδῶς οἱ σπόνδυλοι σύγκεινται, ὅταν τις ἐξ αὐτῶν καθ' ὅντιν' ὖν τρόπον ἐκςῇ τῆς διαρθρώσεως, χαλεπότατόν ἐςιν αὐτὸν ἐμβιβάσαι, πολλῶν μὲν ὖν ἀποφύσεων οὐσῶν, πολλῶν δε κοιλοτήτων ἐν ἑκάςῳ [4].

quod discussio vocatur, vel extrorsum excedunt et gibber dicitur.

(3) Pag. 614 v. 14.

(4) Repetita saepius cadaverum sectio, eorum quibus percussis vertebris mors supervenit in nostro valetudinario nos docuit, fractos semper fuisse posticos processus, adeoque medullam compressam aut ruptam, seu vertebrae manserint, seu loco motae fuerint, eiusque rei curationem non modo difficillimam, ut hic GALENUS ait, sed omnino nullam esse.

Paulo superius pag. 149. v. 21. καὶ μὴν mendose impressum fuit pro καὶ μὴν et v. 24. τοῦ ποδὸς pro τῦ κάτω τῦ ποδός.

ΙΒ. πβ. Α'ΣΚΛΗΠΙΑ'ΔΟΥ ΤΟΥ' ΒΙΘΥΝΟΥ. [1]

Ο'ΤΙ ΚΑΙ' ΔΙΑ' ΝΟ'ΣΟΝ ΧΡΟΝΙ'ΑΝ Ε'ΞΑΡΘΡΟΙ' ΤΙΝΕΣ ΓΙ'ΓΝΟΝΤΑΙ.

Ο῞ΤΙ χωρὶς φανερᾶς αἰτίας νοσησάντων χρονίως ἐκβαίνει τὰ ἄρθρα, δίδωσιν μὲν καὶ ἹΠΠΟΚΡΑ'ΤΗΣ μαρτυρίαν ἐν τοῖς περὶ ἄρθρων, περιπέπτωκα κἀγὼ δυσίν. Ἑνὶ μὲν ἐν Παρίῳ, ὃς οὔτε πληγεὶς, οὔτε πεσὼν, ἀλγήσας δὲ τὸ σκέλος ἐξ ἀρχῆς, καὶ κατακλιθεὶς ἐπὶ τρεῖς μῆνας, εἱλκύσθη καὶ ἐξέβαλεν τὴν τοῦ μηροῦ κεφαλὴν εἰς τὸ ἔξω, δι' ὑπερβολὴν τῶν ἀλγημάτων τοῦτο παθὼν, ὡς νομίζω. Ἑτέρῳ δὲ νεανίσκῳ τραγῳδοποιῷ τινὶ, καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἄνευ φανερᾶς αἰτίας ἐξ ἰσχιάδος ἐξέβαλε τὸν μηρὸν ἔξω, τῆς σαρκὸς διὰ τὴν φλεγμονὴν ἐπισπασαμένης τὸ ἄρθρον, καὶ ἐκ τῆς οἰκείας χώρας ἐκβαλούσης.

ΙΓ. ϛ. ΑΡΧΙΓΕ'ΝΟΥΣ [2] ΠΕΡΙ' ΤΩ͂Ν Α'ΦΑΙΡΗΘΗΣΟΜΕ'ΝΩΝ ΜΕΡΩ͂Ν.

Ἀ'ΦΑΙΡΕΙ͂ΤΑΙ δέ τινα μέρη τοῦ σώματος, καλὸν γὰρ ἐφ' ἑνὸς τόπου τὸν καθόλου παραδοῦναι λόγον, ἢ διὰ νέκρωσιν, ὡς ἐπὶ γαγγραίνης, ἢ σηπεδόνος, ἢ φαγεδαίνης, καί τινων καρκινωμάτων, καὶ ἐφ' ὧν πλεονάζει τὸ κατὰ φύσιν, τῆς προσηκούσης ἐκβέβηκεν, καὶ ἐφ' ὧν τύλους ἐκκόψαι βουλώμεθα, ἐφ' ὧν τε γυμνῶσαι θέλωμεν τὰ ὑποκείμενα, καὶ βελῶν χάριν κομιδῆς, ἢ τῶν σὺν τοῖς βέλεσιν ἐνιεμένων.

Ἀπο-

(1) ASCLEPIADES Bithynus et Prusiensis dictus fuit ad urbe Prusiade maritima eius patria, et Cianus quod eadem urbs vetusto nomine Cius vocaretur. Romae summam auctoritatem in medicina obtinuit ante annum V. C. DCLXII. si fides habenda sit L. CRASSI verbis apud CICERONEM lib. I. de oratore particula 62. *Neque vero ASCLEPIADES, is quo NOS medico amicoque usi sumus, tum cum eloquentia vincebat ceteros medicos, in eo ipso quod ornate dicebat, medicinae facultate utebatur, non eloquentiae*. Eum enim dialogum a viris sapientissimis et omni dignitate principibus habitum fuisse fingit CICERO anno quo L. Marcius PHILIPPVS consul fuit, et M. Livius DRVSVS tribunus plebis, adeo ut praeclarum illud de ASCLEPIADE nostro testimonium non ipsi CICERONI tribuendum videatur, quod plerique fecere, sed CRASSO homini antiquiori, qui paucis diebus post illum sermonem extinctus est, ut idem CICERO narrat initio libri III. de oratore. Cumque illa CRASSI verba ASCLEPIADEM tum vita functum fortasse indicent, quem *suprema in senecta lapsu scalarum exanimatum* dicit PLINIVS lib. VII. c. 37. vix credibile est illi vel cum CICERONE vel cum POMPEIO consuetudinem fuisse, qui tum pueritiam non excesserant, nati ambo V. C anno DCXLVII. ideoque non omnino recte ad aetatem Magni POMPEII retulisse ASCLEPIADEM videtur PLINIVS lib. XXVII c. 3. eo fortasse deceptus quod eius libros nonnullos regi MITHRIDATI inscriptos viderit, quem regem a POMPEIO devictum fuisse sciebat.

Huius igitur vetusti medici, maximis multorum laudibus ornati, cum scripta quae plura fuisse memorantur, malo medicinae fato perierint, eorum fragmenta magni facienda esse non dubitaverit, quicumque ex iis quae CELSVS, PLINIVS, AVRELIANVS, GALENVS, aliique nobis servavere animadverterit, ei plerumque placuisse quae nunc etiam plurimum in arte probantur, postquam literarum disciplina multiplex, rerumque naturae diligentior contemplatio barbariam et inania commenta fallaciasque omnes pene delevit. Dolendum sane est ORIBASIVM, cui scripta ASCLEPIADIS videre contingit, vitio aetatis suae iudicem non satis idoneum, ea plerumque neglexisse, GALENI sui paupere eloquentia contentum. Quod hic habemus ex aliquo commentariorum fuisse videtur quos in HIPPOCRATIS libros nonnullos scripsisse ASCLEPIADEM auctor est ipse GALENVS initio commentarii I. in medici officinam t. V. pag. 662. v. 2.

Parium de quo hic mentio est nobile oppidum fuit ad Hellespontum in Mysia Bithyniae proxima, non longo itinere distans a Cio vel Prusiade. STRAB. XIII p. 588. quare et per ea loca medicinam fecisse ASCLEPIADEM hinc discere possumus, antequam Romam veniret, ut non temere credendum PLINIO sit lib. XXVI. c. 3. paulum ut solet in medicos inique dicenti, ipsum *orandi magistrum, nec satis in arte ea quaestuosum*, ad medicinae tractationem *se repente convertisse*, cum *nec id egisset, nec remedia nosset*. Hoc ASCLEPIADIS fragmentum antea protuleram specimen additum sermoni cuidam anatomico impresso Florentiae anno MDCCXLV. pag. 90

Vitiatorum sic femorum exempla oppido rara ASCLEPIADEM ostendunt invisendis aegris operam diu dedisse. Nobis semel licuit anno MDCCXLV. cultello corpus aperire hominis tabe ischiadica extincti in quo caput femoris sua sede prolapsum vidimus. Fuit is Dominicus Palatius famulus noster, cui crus dextrum ab ineunte aetate debilius fuerat, et aliquantulum valgius longiusque, ut levissime claudicare videretur. Annum agente XXXIII. ob equi casum cui insidebat femur dextrum ad terram compressum fuit, inde tamen parum doluit, inceptumque iter biduum equitando perficere potuit. Bene valuit duos menses, sed rursus iter faciens mense decembri, cum ex equo descendisset et aliquot passus cum gravibus ocreis ambulasset, subito dolore, ab ipsius coxae sinu ad ultimum pedem affectus fuit. Qui dolor etsi statim remitteret, nunquam tamen deinde in coxae articulo evanuit, imo sua munia interdiu non aegre obeunti, ad noctem cotidie increscebat, atque una debilitas, ita ut mense demum ianuario stare et ambulare nequiverit. Iacenti nullus ibi tumor apparuit, femur vero attollenti dolor ingens intimus ad

coxam

XII. LXXXIX. ASCLEPIADIS BITHYNI. ET LONGO MORBO NONNVLLIS ARTICVLOS EXCIDERE.

Sine aperta causa longo morbo vexatis articulos elabi, dat quidem et HIPPOCRATES testimonium in libris de articulis, sed EGO quoque duobus incidi. Vni Parii, qui neque percussus neque allisus, sed crus inirio dolens, cum decubuisset ultra tres menses, distractus est, er caput femoris in exteriorem partem eiecit, ob nimiam dolorum violenriam id passus, ur ego censeo. Alteri vero adolescenti cuidam tragoedo, nam er huic sine manifesta itidem causa ab ischiade femur extrorsum prolapsum est, carne ob inflammationem divellente articulum, atque e sua sede expellente.

XIII. XC. ARCHIGENIS DE AMPVTANDIS PARTIBVS.

Ampvtantvr corporis quaedam parres, decet enim uno loco universae rei doctrinam tradere, vel quod emortuae sinr, ut in gangrena, vel in ulcere putrescente aut erodenre, et in quibusdam cancri speciebus, et in iis quibus aliquid naturale superat, convenientem constitutionem excedens, et quibus callosam duritiem excindere volumus, et in quibus nudare decreverimus subiectas partes, et ad tela extrahenda, vel alia quae una cum telis illata inrus haeserunt.

V 2 Abscin-

coxam oriebatur. Non defuit illi quidem neque consilium neque opera chirurgiae principum BENEVOLII atque NANNONIS. Sed crus altero longius plus pollize fuit, coxaque admodum gracilior, et attollendi femoris facultas ablata, cum convertendi satis integra permaneret, totiusque corporis macies sensim et febricula supervenit, et exeunte martio sub trocahentere exteriori tumor latus paulum extans sine dolore et rubore deprehendi potuit, mollis in cute, materiamque intus mobilem tactu prodens. Quo lente maturescente quamvis idonea medicamenta imposita fuerint, extremo aprili cutis ferro aperta puris aliquantum emisit, tenuis sublividi inodori. Linamentis iniectis, vel aridis, vel aqua cum melle madefactis, et calidae perfusione plaga diu nutrita fuit. Cumque ulcus nunc purgari nunc putrescete, iterumque purum fieri ac sanari videretur, et movendi, ac levi quoque adiumento sustollendi cruris facultas augeri, febris magna cum horrore et frigore accessit, et in inguine totus locus intumuit, coxaque exterior, ulcerisque ima pars quae cava antea fuerat. Intumuit quoque pes, et crus omnino immobile, integro crure nonnihil brevius, cum antea longius et aliquando aequale fuisset. A plaga puris copia manavit, uode tumor inguinis minuebatur, ibique corpus globosum dutum non dolens tactu percipiebatur, quod caput femoris extra sinum coxae promotum esse coniecimus. Cotidie tum sponte tum comprimendo multum puris albi crassique emissum est, quo denique imminuto ac tenuato, et ulcere albido atque arido, tabida macie homo consumptus, et postremo brevi pulmonis inflammatione extinctus est.

Dissectum cadaver magnam puris subviridis copiam ostendit, musculorum interstitia recti et vasti exterioris usque ad genu opplentis, et in ipsum articulum femoris ac tibiae eroso alicubi ligamento derivati. Musculi postici gluteus magnus praesertim, parte qua femori accedit, gluteus medius, et minimus, et quidquid carnis est a crista ilii ad femur post trochanterem, corrupta omnia in pus versa fueraot, fibris aliquot subnigris confusis transversis remanentibus, reliquiis musculorum pyriformis, geminotum, quadrati et obturatoris interioris, ita ut ossis ilii superficies prorsus nuda, et alicubi erosa quoque fuerit, pus vero et per interstitia musculorum descenderat. Ipsum femoris caput extremis musculorum psoae et iliaci integris sed gracillimis appensum, e suo sinu vel cotyla elapsum iacebat introrsum, paulo supra eiusdem cotylae supercilium. Vtrumque ligamentum capsulae ac teres abruptum et in pus dissolutum fuerat, cartilago tum capitis femoris tum cotylae exesa, et ossea utraque superficies carie aspera erat. Ex quibus omnibus abunde patnit morbi principium ab ipso coxae sinu proximaque ei exteriori parte fuisse, abscessu ibi exorto, vel ab inflammatione ob naturalem illarum partium habitum, vel fortasse ab iniuria extrinsecus illata, vasculis nempe collisis et ad inflammationem altius moveodam, penitusque conditam suppurationem faciendam comparatis. Patuit quoque femoris caput nonnisi disruptis ligamentis, musculisque validis absumptis e suo sinu excidere potuisse.

Duos praeterea curationi nostrae traditos observavimus, quibus ab ischiadico dolore totum crus subito immobile, ac tumidum, et brevius varumque factum fuit, aliaeque notae apparuere, quae femori promoto vulgo tribuuntur, qui cum diu quieti iacuissent, nulla restitutione tentata, moveri denique, claudo tamen aliquantulum pede potuerunt. His ego omnibus valde suspicor femoris caput in cervice fractum in sinu remansisse, reliquumque os initio divulsum ab eo et dehiscens fallacia signa dedisse, quasi totum os elapsum fuerit, idque postea obducto callo eidem capiti, etsi minus concinne adglutinatum, corpus sustinere ac ferre valuisse.

Apposite de huiusmodi casibus nonnulla animadvertit solertissimus chirurgus Ioan. Lud. PETITVS libelli de morbis ossium capite XI. extremo pag. 309. ed Paris. MDCCXLI, commodeque rem illustrant, quae de ligamento acetabuli interiore caput femoris connectente optima prodidit SCHWENCKIVS addita Sanguinis historiae impressae Hagae MDCCXLIII. pag. 210.

(2) De ARCHIGENE diximus nonnulla superius pag. 116.

Abſcindimus item quae naturalibus ligaminibus ſoluta ſunt, ubi initio medicamentis tolli nequeunt, ea quoque de cauſa, ne extrema nervorum contrahantur, alimento carentia, quod et his accidit qui manu tractantur. Quidam vero etiam hoc faciunt ideo ut poſt exſectam vittam, caro ab oſſibus ſuccreſcens pituitae curſum prohibeat, quae oculos infeſtat. Hae quidem cauſae ſunt ob quas ad aliquid praecidendum quis aggredi poſſit.

In primis autem aegri vires ſpectandae ſunt, an curationis propoſitum ſuſtinere valeant, praecidere enim atque urere operum ultima ſunt, tum ordine tum poteſtate. Ordine quidem magnis ſuccedunt, poteſtate vero cetera omnia maxime ſuperant. Recte ergo eius qui curari debet robur expetitur, et alia antequam membrum praecidatur, alia in ipſo opere, aliaque poſtea facienda ſunt.

Laqueo igitur conſtringenda, vel conſuenda vaſa ſunt, ad partem ſecandam ferentia, et in aliquibus totum membrum deligandum eſt, frigidaque aſpergendum, nonnullis et vena ſecanda eſt. Vbi plena fuerint, et ſubiiciendus arcus eſt, et ex ordine, celerius enim abſcinditur, exciſioneſque contra ipſum articulum declinandae ſunt.

Praeterea opus eſt cute ad ſuperiores partes retracta, qua ſana caro eſt, faſcia vel aliquo ſimili in ambitu adſtringendo vincire, iuxta quam vincturam circuitus inciſionis eſſe debet, Id ad multa utile, ſed tum membro praecidendo, tum praecidenti inſtrumento conveniens ſit. Membrum vero a quo praecidendi neceſſitas eſt, ita iaceat, ut inſtrumentum vel carnem circa os ſubſecans, vel praecidens, opus perficere ſine impedimento valeat.

Deinde ab inciſione nervos in circuitu reducere, et abraſis membranulis quae os cingunt, id ſerrula praecidere. Et ubi ſanguinis profluit plus quam par eſt, candentibus craſſiſque ferramentis adurere, duplici linteo iis applicato e quibus ſanguis emanat, cavendo ne nervi tangantur.

Poſtea ſolventes porrum tonſum cum ſale imponere, et loca ſtillantia reprimentibus medicamentis, tendines vero muſculoſque irino cerato, vel multo vetere oleo perungere. Tertio tum quoque die ſolventes ante deſcriptis medicamentis vulnus purgare, ceteraque et cuſtodia et curatione uti, ut MIHI dictum iam fuit.

XIV. XCI. HELIODORI DE EXTREMIS MEMBRIS ABSCINDENDIS.

ABSCINDITVR manus vel pes gangraena ſuborta, vel alia de cauſa extremo aliquo emortuo. Et inferiores quidem extremorum partes tutius praeciduntur, in iis vero quae ſuper cubitum vel genu ſunt id cum

pe-

(1) Videtur hic ARCHIGENES indicare, non tamen plane probans, curationem ex manu ad oculorum pituitam, quam CELSVS quoque memorat lib. VII. cap. 7. pag. 435, in Graecia a quibuſdam adhibitam, qui cutem capitis linea in ambitum tranſverſa, aliiſque rectis incidebant, cuiuſmodi et illa ſecandae frontis ratio fuit, in modum vittae vel coronae LEONIDAE Alexandrini et aliorum, quam PAVLVS expoſuit libro VI cap. 7. περισκυφισμὸν vocans, et quae merito, utpote ſaeva ac ſupervacua, inter obſoletas capitis chirurgias ab Hieronymo FABRICIO recenſetur Operat. Chirurg. p. 14

(2) Sic totus hic locus ſcriptus eſt in codice, unde nonniſi obſcuram ſententiam elicere potuimus, legentes tamen ἱμαλίων ὄντων. Videant acutiores quo modo haec ſupplenda vel emendanda ſint.

(3) Vocabulum hoc apud HERACLAM occurrit in principio libelli de laqueis, cuius Latinam interpretationem

VI-

Α'ποκόπτομεν καὶ τὰ τῆς φυσικῆς θέσεως λυόμενα, ὅταν μὴ οἷατ' ᾖ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ φαρμακείας ἀρθῆναι, καὶ τῦ χάριν μὴ τὰ πέρατα τῶν τόνων ἀτροφοῦντα συνέλκεσθαι, ὁποῖον καὶ ἐπὶ τῶν χειριζομένων γίγνεται. Τινὲς δὲ καὶ τῦ μετ' ἐκτομὴν ταινίας [1], τὴν ἀναβλαςάνουσαν ἐκ τῶν ὀςῶν σάρκα, κωλύειν τὸ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φερόμενον ῥεῦμα. Αὗται μὲν δὴ προφάσεις καθ' ὅσας ἄν τις ἐπὶ τὴν ἀποκοπὴν ἔλθοι.

Δεῖ δὲ πρὸ παντὸς τὴν δύναμιν ἐφορᾶν τῦ κάμνοντος, εἰ οἷά τε ἐςὶν ἐπενεγκεῖν τὸν τῆς θεραπείας σκόπον, ἔσχατον γὰρ ἔργων ἀποκοπή τε καὶ καῦσις, τάξει τε καὶ δυνάμει. Τάξει μὲν ἐπὶ μεγάλα γίνεται, δυνάμει δὲ ἐπὶ πάντων μάλισα. Ε'υλόγως οὖν ἰσχύος τῆς τοῦ θεραπευομένου δεῖ, καὶ ἃ μὲν πρὸ τῆς ἀποκοπῆς, ἃ δὲ κατὰ τὴν ἀφαίρεσιν, ἃ δὲ μετὰ ταύτην ποιητέον.

Α'ποβροχιςέον οὖν ἢ διαῤῥαπτέων τὰ φέροντα τῶν ἀγγείων ἐπὶ τὴν τομὴν, καὶ διαδετέον ἐπί τινων πᾶν μέρος, ψυχρῷ τε προσαιονητέον, ἐνίυς δὲ καὶ φλεβοτομητέον. Ε'πὶ δὲ τῶν ἐμπλεόντων καὶ ὑποβλητέον τόξον, καὶ ἐπὶ τὴν τάξιν [2] τάχιον γὰρ ἀφαιρεῖται, περικλιτέον τε τὰς κατὰ ἄρθρον ἀποκοπάς.

Δεῖ δὲ ἐπὶ τύτων ἐπισπασάμενον εἰς τὺς ἄνω τόπυς τὸ δέρμα ἐπὶ τὸ ὑγιὲς, καιρίᾳ [3] ἢ τινὶ ἀναλόγῳ κυκλοτέρως ἀποδῆσαι πιεζοῦντα, παρ' ἣν ἀπόδεσιν καὶ ὁ περίδρομος τῆς τομῆς ἔσεσθαι μέλλει. Εἰς πολλὰ δὲ τῦτο εὔχρηςον, ἀνάλογον δὲ πρὸς τὸ ἀφαιρεθησόμενον μέρος, καὶ τὸ ἀφαιρῦν ἄρμενον ἔσω. Κείσθω δὲ τὸ ἐξ ὧ ἡ ἀφαίρεσις ἐπείγει, ὡς τὸ περιχαράκτον, ἢ τὸ ἀποπρίον ἀνεμποδίσως ἀνύοι τὸ ἔργον.

Εἶτα ἀπὸ τῆς ἀποκοπῆς τὰ νεῦρα κύκλωθεν ἄγειν, ἀποξύσαντας δὲ τὺς ἐπικειμένυς ὑμένας πρίειν. Καὶ πλείονος μὲν φερομένυ αἵματος, ἐπιφλέγειν διαφανέσιν καὶ πάχος ἔχυσιν καυτηρίοις, προϋποκειμένυ ὀθονίυ διπτύχυ τοῖς ἐξ ὧν τὸ αἷμα φέρεται, φυλαττομένυς τῶν νεύρων ψαύειν.

Εἶτα λύσαντας καταπλάττειν πράσῳ καρτῷ μεθ' ἁλὸς, τὰς δὲ περιῤῥοίας σύφυσιν, τέγγοντας δὲ καὶ μαςηχῆρας ἰρίνῃ κηρωτῇ συγχρίειν, ἢ πολλῷ ἐλαίῳ παλαιῷ. Διὰ τρίτης οὖν λύσαντας τοῖς ἤδη προγεγραμμένοις ἀνακαθαίρειν, τῇ δὲ ἄλλῃ προφυλακῇ τε καὶ θεραπείᾳ χρῆσθαι, ὡς ἤδη μοι εἴρηται.

ΙΔ. ϛα. ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ [4] ΠΕΡΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟΥ.

Α'ΦΑΙΡΕΙ͂ΤΑΙ χεὶρ ἢ πούς γαγγραίνης γενομένης, ἢ ἐξ ἄλλης αἰτίας νεκρωθέντος ἀκρῦ τινός. Τὰ μὲν οὖν κάτω μέρη τῶν ἀκρῶν ἀκινδυνότερον ἀφαιρεῖται, τὰ δὲ ὑπεράνω ἀγκῶνος ἢ γόνατος μετὰ κινδύνυ, διὰ

τὸν

VIDIVS edidit pag. 467. Chirurgiae e Graeco conversae, et cuius Graecum contextum exhibet noster hic codex cap. XCV. Ἕνεκα τῆς τοῦ ὀρτοῦ βρόχου πλοκῆς ΚΑΙΡΙ'Α προσλαμβάνεται διπλῆ. *Ad nexum laqueum plicandum habena duplex adhibetur.* Vbi in margine haec vetus notatio adscripta est. ΚΑΙΡΙ'ΑΝ οἱ μὲν τὴν λεπτὴν φασκίαν ἔλεγον, παρὰ τὸ κείρεσθαι. Οἱ δὲ πᾶν ὁτιοῦν ὕφασμα κείραμα . . . . Καῖρον γὰρ τὸν μίτον ἐνιοί φασι, καιρώματα τὰ διαχωριςικὰ τῶν ςημόνων πλέγματα, καὶ ἁπλῶς καιρώματα τὴν ὕφην ἔλεγον. Ε'ντεῦθεν τὸ Καιροσίων ὁ Ποιητὴς τῶν ὑφασμένων φησίν. Καιροσίων δ' ὀθονίων ἀπελάμπετο ὑγρὸν ἔλαιον. *Καιρίαν quidam tenuem fasciam a κείρεσθαι quod est tonderi, alii textum quodcumque tonsum dixere. Sunt enim qui Καῖρον filum vocent, et καιρώματα quae stamina dividunt licia, et universim καιρώματα texturam appellant. Vnde Poeta Καιροσίων dixit textarum. A textis linteis splendebat humidum oleum.* HOMERI versus est Odyss. H. 107. ubi in vulgatis legitur ἀπολείβεται. Vide et HESYCHIUM, καίρωσις.

(4) De HELIODORO diximus nonnulla superius pag. 86.

τὸν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν χερσὶν, καθ᾽ αἱμοῤῥαγίαν γινόμενον κίνδυνον, μεγάλων ἀγγείων διακοπτομένων. Ἔνιοι μὲν οὖν κενόσπουδον τάχος ἐπιτηδεύοντες, κατὰ μίαν ἐπιβολὴν ὅλα τὰ σώματα ἐπιχαράσσουσιν, ἔπειτα ἐκπρίζουσιν τὰ ὀστᾶ. Οὐ γίνεται δὲ ἀκίνδυνος ἡ τοιαύτη ἀφαίρεσις, πολλῶν ἀγγείων κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν αἱμοῤῥαγούντων.

Διό ΜΟΙ δοκεῖ τὰ ἀσαρκότερα μέρη τοῦ κώλου πρότερον διελεῖν, ὡς κατὰ τὸ ἀντικνήμιον, ἔπειτα πρίζειν. Καὶ κατὰ τὴν τῶν ὀστῶν πρίσιν, τὰ λοιπὰ σώματα διακόπτειν, πρὸς τὴν τοῦ μέρους ἀφαίρεσιν. Εἴωθα δὲ πρότερον ὑπεράνω τοῦ πριζομένου μέρους ἐπιδέσει χρώμενος, ἐφ᾽ ὅσον ἐνδέχεται, εἰς συμπλήρωσιν ἄγειν τὰ ἀγγεῖα, καὶ τότε ἐνεργεῖν ὡς δεδήλωται. Ἐν δὲ τῷ πρίζειν κατ᾽ ἴσον ἀγέσθω ἡ τοῦ πρίονος λεπὶς, ἵνα καὶ ἡ τῶν ὀστῶν πρίσις ἴση γένηται.

Πρισθέντων δὲ τῶν ὀστῶν, μετὰ ταῦτα σμιλίῳ ὡς ὅτι μάλιστα διακοπτέσθω τὰ καταλελειμμένα συνεχῆ σώματα, καὶ τότε ἅμα τῇ ἀφαιρέσει προστιθέσθωσαν μοτοὶ μεγάλοι, καὶ ἀντὶ τοῦ μοτοφύλακος παράλληλα πτύγματα. Ἔξωθεν δὲ σπογγοὶ καὶ ἐπίδεσις παραλαμβανέσθω κατὰ πόσον προσπεπιεσμένη. Ἀπὸ δὲ τῆς τρίτης ἢ τετάρτης ἡμέρας, τῆς αἱμοῤῥαγίας ἐπισχεθείσης, πυοποιὸς [1] ἐπιμέλεια παραλαμβανέσθω, τοῦ ἕλκους ἀεὶ διαμοτουμένου.

ΙΕ. ϛβ. ἘΚ ΤΩ͂Ν ἩΛΙΟΔΏΡΟΥ ΠΕΡῚ ΤΩ͂Ν ΚΑΤᾺ ΤΟῪΣ ΔΑΚΤΎΛΟΥΣ ΣΥΜΒΑΙΝΌΝΤΩΝ.

ἘΞΑΔΆΚΤΥΛΟΙ γείνονται, ἐκ φύσεως παραφυομένων τῶν περισσῶν δακτύλων, ἢ τῷ μεγάλῳ ἢ τῷ μικρῷ σπανίως, καὶ ἤτοι ἐκ σκυταλίδος ἡ ἔκφυσις γίνεται, ἢ ἀπὸ σαρκός. Ὅταν οὖν ἐκ σαρκὸς ἡ ἔκφυσις γένηται, εὐχερὴς ἡ ἀφαίρεσις γίνεται, δακτυλὶς γὰρ σμιλίῳ ἀποτείνεται καὶ ἐκτέμνεται, εἶθ᾽ ἡ ἕλκωσις βραχεῖα οὖσα οὐλοῦται τάχιστα. Τῆς δὲ ἐκφύσεως ἐκ τῆς ὑποκειμένης σκυταλίδος οὔσης ἐκκοπῇ χρήσασθαι δεῖ, ὁ δὲ τῆς ἐνεργείας τρόπος ἐστὶν οὗτος.

Περιχαράσσεται κατὰ κύκλον ὁ παραπεφυκὼς δάκτυλος πλησίον τῆς βάσεως, ἀπὸ ταύτης τῆς κυκλοτεροῦς περιχαράξεως δύο διαιρήσεις δίδονται εὐθεῖαι μία καὶ μία, εἶτα ἀνασπέλλεται δύο σώματα. Γυμνωθείσης δὲ τῆς ἐκβάσεως, ὅλος ὁ παραπεφυκὼς δάκτυλος τοῖς σμηλιωτοῖς ἐκκοπεῦσιν ἐκκοπτέσθω, καὶ τότε ἡ ὑποκειμένη σκυταλὶς ξυστῆρι λειοποιείσθω, καὶ τὰ ἀνεσταλμένα σώματα ἐπαγέσθω καὶ ῥαπτέσθω πρὸς κόλλησιν.

Γίνονται δὲ καὶ συμφυεῖς δάκτυλοι ἐκ φύσεως, καὶ χρὴ τὴν σύμφυσιν ἁπλοτομεῖν. Σαρκώδους δέ τινος σώματος μεσολοβημένου, τὸ περισσὸν τῆς φύσεως ἐκτεμνέσθω. Τούτου γενομένου καθ᾽ ἰδίαν ἕκαστος δάκτυλος περιμοτωθεὶς, μοτοφύλακι σκεπέσθω, καὶ καθ᾽ ἑαυτὸν ἐπιδέσθω, γινέσθω δὲ τὰ ἀκόλουθα πρὸς τὴν τῶν ἑλκῶν οὔλωσιν.

ΙϚ. ϛγ. ΠΕΡῚ ΤΗ͂Σ ΚΑΤᾺ ΤΟῪΣ ΔΑΚΤΎΛΟΥΣ ΓΑΓΓΡΑΊΝΗΣ ΚΑῚ ΣΗΠΕΔΌΝΟΣ.

ΝΕΚΡΟΥ͂ΝΤΑΙ δάκτυλοι σηπεδονικῶς ἢ γαγγραινικῶς διατιθέμενοι. Ἡ μὲν οὖν σηπεδονικὴ φθορὰ, λευκαινομένων τῶν νεκρουμένων σωμάτων γίνεται, ἡ δὲ γαγ-

(1) CELSVS libro septimo extremo *Cetera postea sic facienda, ut in vulneribus, in quibus* PVS MOVERI *debet, praeceptum est*. Sic scriptum exhibet codex MEDICEVS ubi editiones LINDENIANAE habent *pus*

periculo summo fit, quod plerunque in ipso opere magnis vasis dissectis, sanguinis profusio superveniat. Quidam igitur inaniter sedulam celeritatem quaerentes, uno ictu totam carnem secant, deinde ossa serrula praecidunt. Sed hoc modo non sine periculo membrum adscinditur, multis vasis eo tempore sanguinem profundentibus.

Ideo videtur MIHI satius esse membri partes, quae carne minus abundant prius incidere, ut in priori parte cruris, dein serrula desecare, atque ubi ossa praecisa sunt, reliquas carnes excidere, ut membrum auferatur. Verum supra partem serra praecidendam vinciens quantum res fert, facere consuevi ut vasa repleantur, et tunc opus aggredi, ut propositum est. In desecando serrae lamina aequaliter agatur, ut ossium quoque desectio aequalis fiat.

Praecisis ossibus scalpello omnino excidantur, quae relictae fuerant continuae carnes, et dum eae auferuntur, linamenta magna imponantur, ac linteoli vice quod iis custodiendis adhiberi solet, panniculi complicati adversi inter se obiiciantur, et super spongiae deligentur, vincturaque adhibeatur aliquantulum adstricta. A tertio autem vel quarto die cum iam sanguinis profusio destitit, curatio adhibeatur puri movendo idonea, ulcere semper linamentis contecto.

XV. XCII. EX HELIODORI LIBRIS DE HIS QVAE DIGITIS ACCIDVNT.

SEDIGITI nascuntur, natura supervacuis digitis raro accrescentibus vel magno, vel parvo, et vel ab osse germinatio est, vel a carne. Vbi igitur enatum id a carne est, auferri facile potest, digitulus enim scalpello extenditur et exciditur, deinde cum vulnus modicum sit, cicatrix cito inducitur. Cum vero a subiecto osse exortus fuerit, praecidere oportet, idque hac ratione efficitur.

Inciditur in ambitu digitus adnatus prope basim, et ab ea incisione duabus locis caro hinc et inde recta subsecatur, tum ambae eius partes sustolluntur. Fundamento nudato totus adnatus digitus excisoriis scalpris excindatur, et tunc subiectum os radula levetur, ac sublatae carnis partes adducantur et consuantur, ut glutinatio fiat.

Digiti quoque natura cohaerescunt, quos opus est scalpello diducere. Quod si carnosum aliquod corpus in intercapedine accreverit, excindatur quicquid praeter naturam supervacaneum est. Vbi id factum est, uterque digitus separatim linamentis circundatus linteolo contegatur, ac seorsum deligetur, ceteraque postea facienda, quae cicatricem ulceribus inducere valent.

XVI. XCIII. DE DIGITORVM GANGRAENA ET PVTRI VLCERE.

EMORIVNTVR digiti vel putri ulcere vel gangraena affecti. Corruptio putris fit carne emortua albescente, gangraena vero ubi ni-

pus non moveri p' 497. v 18, Illam vera lectionem esse praeferendam locus hic HELIODORI admonet.

nigrities adest. Alia quidem in his praesidia alibi praescripta sunt, proprie vero digito emortuo unicum auxilium est eum abscindere, corpus alienum a sano auferendo. Vbi igitur et abscissione et ustione uti decrevimus, ab articulo praecidere satius ducimus, ut officuli frons aduratur, quae densa cum sit, carne obduci nequit, eique abscedere opus est. Si ab ipso loco ubi malum est aufero, satis habeo abscindere, et os serrula praecido, ut facile carne subnascente cicatrix inducatur.

XVII. XCIV. DE OBSTRVCTIS ANVLIS.

STRINGIT aliquando anulum digitus, recteque habet sine cunctatione illum convertere conari, manu simul aqua tepida perfusa, digitoque peruncto. Vbi his non cedat, tum vinctura tentetur, lini crassioris contorti caput alterum seta instruitur, ut sutores facere solent, eaque anulus traiicitur, et reliquum filum promissum digito obvolvitur. His factis trahitur lini caput seta praeditum, ac dum linum revolvitur anulus procedit ut eximi queat.

Quod si neque ita cedat ad secandum circulum venire opus est, limantes lima gladio simili, vel excisorio scalpro excindentes. In utraque operatione anuli circulo hastula hami piscatorii, vel specillum aversum subiicitur. Circulo dissecto fila vel funiculi anulo circumdantur, quibus circulus distractus expanditur, vel utrinque a pala discinditur, ut divisus facillime auferatur.

FINIS ORIBASII

LIBRI XLVII.

DE ARTICVLIS EXCIDENTIBVS.

QVONIAM multa sunt in his chirurgicis quae illustrari concordibus sententiis medicorum veterum possunt quorum e scriptis nunc deperditis fortunate suum CELSVS de medicina opus conflavit, libet hic corollarium addere varietates scripturae totius postremi eius libri, qui ad ossa pertinet, e codice MEDICEO, quem superius pag. 52. distincte indicavimus, collato cum impressis exemplaribus editionis LINDENII, vel ALMELOVEENII, praesertim cum edito Patavii anno MDCCXXII. Atque ut melius de consensu in reliquis constaret, ipsa quoque menda repraesentanda duximus, tum quod inde nonnunquam quae fuerit primi exemplaris scriptura coniicere promtum est.

In impressis igitur pagina 498. v 20. ille titulus LIBER OCTAVVS, in membranis est CELSI LIB. VII EXPLICIT INCIPIT LIBER VIII. Versu 21. CAP 1. *De positu et figura etc.* Omnia absunt. V. 32. *extrinsecus: et trinsecus* forte fuerat *et extrinsecus*. Ibi *laevis: levis*.

Pag. 499. v. 3. *est*: Antiqua codicis scriptura omissum, additum vero est recentiori, ab emendatore scilicet Ioanne Bapt. PALLAVICINIO episcopo Regiensi. Nos et antiquae scripturae et recentioris varietates distincte referemus, quas duo puncta praeposita indicabunt. Vbi vero huiusce distinctionis nulla mentio facta fuerit, antiqua semper scriptura intelligenda erit. Eadem pag. 499. *ab exterioribus dura: ab exterioribus partibus dura*. V. 6. *quas his: qua his* Rec. *quas* V. 7. *Raro: rara*, R. *raro* V 13. *nec locus quidem: ne locus quidem* V. 14. *Super aures*. Sic quoque est in antiqua scriptura. Recenti *Superiores*. V 16. *latera: aures*. V. 17. *diducit: deducit*. V. 21. *finitur: finita* R. *finitur*. V 22. *hae: ea* R. *eae*. V. 24. *extenuantur: extenuatur* Rec. ut in impresso V. 27 *ut verisimile: uterisimile* R. ut impr. V 28. *Super hos quoque musculos qui tempora contegunt: Sub his quoque musculis qui tempora connectunt*. V. 31. *naresque transversa: nam quae transverse*. R. ut impr.

Pag. 500. v. 1. *breves: breve*. V. 4. *naribus aut superiorum dentium gingivis: naribus superioribus dentium gingiva*.

R. ut

γαγγραινικῆ μελαινομένων. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα βοηθήματα περὶ τούτων ἐν ἄλλοις εἴρηται, ἰδίως δὲ δακτύλε νεκρωθέντος κατὰ τὸ τέλειον ἀκρωτηριασμὸς δοκιμάζεται, τοῦ ἀλλοτρίε σώματος ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς ἀφαιρεμένε. Ὅταν μὲν οὖν ἐγκρίνωμεν καὶ ἀφαίρεσιν καὶ καῦσιν παραλαβεῖν, ἀπὸ τοῦ ἄρθρου τὴν ἐκκοπὴν δοκιμάζομεν, ἵνα ἡ τῆς σκυταλίδος ἀρχὴ ἐπικαίηται πυκνὴ οὖσα, σαρκοῦσθαι μὴ δυναμένη, ἀποστάσεως δεομένη. Ἐὰν δὲ αὐτόθεν ἀφαιρῶ, ἀρκοῦμαι τῷ ἀκροτηριασμῷ, καὶ τὴν σκυταλίδα πρίζω πρὸς εὐχερῆ σάρκωσιν.

ΙΖ. ϛδ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΣΦΗΝΩΜΕΝΩΝ ΔΑΚΤΥΛΙΔΙΩΝ.

ΣΦΙΓΓΕΙ ποτὲ δακτυλίδιον δάκτυλος, καλῶς δὲ ἔχει ἀνυπερθέτως αὐτὸ δοκιμάζεσθαι κατὰ περιστροφὴν ἅμα τῆς χειρὸς καταντλεμένης χλιαρῷ ὕδατι, καὶ τοῦ δακτύλε λιπαινομένε. Ὅταν δὲ μὴ ὑπακούῃ, τότε δοκιμαζέσθω τὸ εἰρόμενον, λίνε παχυτάτε ἐστραμμένε μία ἀρχὴ τριχοῦται ὡς εἰώθασιν ποιεῖν οἱ σκυτοῤῥάφοι, καὶ διὰ τοῦ δακτυλιδίε εἴρεται, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ λίνου χάλασμα περιειλεῖται τῷ δακτύλῳ. Τούτου γενομένε ἕλκεται ἡ τετριχωμένη τοῦ λίνε ἀρχὴ, καὶ τοῦ λίνε ἀνειλεμένε προβιβάζεται τὸ δακτυλίδιον πρὸς τὴν ἐξαίρεσιν. Ὅταν δὲ μηδ᾽ οὕτως ὑπακούῃ, ἐπὶ τὴν τοῦ κρίκε διακοπὴν ἔρχεσθαι δεῖ, διαρινήσει χρωμένες, μαχαιροειδεῖ ῥίνῃ, ἢ ἐκκόπτειν σμιλιωτῷ ἐκκοπεῖ. Πρὸς δὲ ἑκατέραν ἐνέργειαν ὑποβάλλεται τῷ κρίκῳ τοῦ δακτυλιδίε δορύδιον τυφλαγκίστρου, ἢ πλάτη μήλης. Διακοπέντος τοῦ κρίκε, λίνα ἢ σπάρτια περιτίθεται τῷ δακτυλιδίῳ, δι᾽ ὧν ἑλκόμενος ὁ κρίκος ἐξαπλοῦται, ἢ ἑκατέρωθεν τῆς σφενδόνης διακόπτεται, ἵνα μερισθὲν τὸ δακτυλίδιον εὐχερῶς κομισθῇ.

Τ Ε Λ Ο Σ

Ο Ρ Ι Β Α Σ Ι Ο Υ

ΤΟΥ ΜΖ. ΛΟΓΟΥ

ΠΕΡΙ ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ.

X

R. ut impr. V. 6. *aliaquo*: *alia quae*. V. 8. *hao*: *haec*. R. ut imp. V. 10. *deinde narium, tum quae in auribus habemus. Ex his quae oculorum sunt.* Haec omnia absunt ab antiqua scriptura, sed recenti addita sunt. V. 12. *Simpliciaque*: *simplicia*. R. ut imp. V. 14. *haec primum a superciliis angulisque*: *hac primum ac supercillus aligulisque*. R. *haec primum ac supercilium, angulisque* V. 17. *versa*: *verse*. R. ut imp. V. 20. *intimas*: *imas*. V 21 *rursus*: *rursum*. V. 24 *tendunt*: *tendent*. Ibi *In ultima*: *Vltima*. Item *tenuia*: *tenua*. R. ut imp. V. 26. *In aure* R. *Item in auro*. Antiqua ut impr. Ibi *primo*: *primum*. V. 28. *fit* abest ab antiqua scriptura, recenti additum est. Ibi *Quod iuxta*: *Iuxta*. R. *Quod ipsum iuxta*. V. 29 *diducitur*: *deducitur*. V. 29. *per*: abest, rec. addit. Ibi *quao*: *quaeque*. R. ut imp. V. 30. *Iuxta ea*: *Viaque-ea*. R. ut impr.

Pag 501. ζυγῶδες: ΘΙΖΥΓΩΑΕΣ. Sic mendose, unde liquet vetusti exemplaris, quod libri huius MEDICEI scriptor repraesentare voluit, literas fuisse antiquo more quadratas, quas nunc maiusculas vocant, ut fuerit ibi GRAECIΖΥΓΩΔΕΣ, prima enim nostri syllaba repetita est a praecedentis vocabuli postrema, et aliqua literarum similitudo cum Latinis mendi caussa fuit homini barbaro, ea quae scriberet nequaquam intelligenti, quod pluribus locis manifestissime patet. V. 3. *media et etiam ima pars*: *media pars*. R. ut imp. V. 5. *malae*: *mala*. R u. i. V. 6. *excipit*: *exigit*. V. 11. *et super id*: *et id*. R. u. i. *illigatur*: *inligatur*. V. 12. *rotundior*: *rutundior*. V. 13. *cardinis modo fit*: *carnibus modo fit*. Rec. *carnibus modicis fit*. V. 16. *osse*: *ossei*. R. u. i. V. 17. *superiori*: *superi*. R. u. i. V. 19. τομικοί: COMIC. Hinc patet fuisse in vetusto exemplari ΤΟΜΕΙΣ, quod rectum est. Rec. *temici*, unde *temnici* primae editionis aliarumque. V. 22. *quini*: *quaterni*. V. 23. *iis in quibus genuini*: *his sunt quibus in ultimi*. Rec. *his quibus tres ultimi*. V. 24. *primores*: *priores*. V. 29. *Ex ea*: *Exque eadem*. V. 31. *expellit*: *expelli*. V. 33. *Spina*: *Spinae*. R. u i. V. 34. *vertebris*: *vertebri*.

Pa-

Pagina 502. v. 1. *reliquae*: *relinquae*.
V. 2. *Hae*: *eae*
V 4 *mediae perforatae*. R. *media perforata*, Antiqua scriptura ut io impresso.
V. 6 *latera quoque inter duos processus*; *circu quaeque per duos procesit*. R. *circa quoque per duos processus*.
V. 7. *pervia*: *perviae*. Ibi *quae a membrana*: *quae membrana*. R. ut impr.
V. 10 *parum*: *paulum*.
V. 11. *desidentes*; *desinentis*. R. *desinentes*.
V. 15 *caput deorsum parvis tuberibus*: *sursum deorsum versum tuberibus*.
V. 16 *superioris parti inferiori inferitur*, *Quod*: *superior parte inferiore quod*. R. *superiori parte inferiori*, *quod*.
V 19 *itaque superior secundae*: *ita superior ei summae*.
V 20 *tertia*: *tertiam*. R. ut impr.
V. 23. *ne sustinere quidem caput posset*, *nisi utrinque recti valentesque nervi*: *ne sustineri quidem caput possit ne utrinque recte valentes nervi*. R. ut impr
V. 25. κηρόνας; CEROTAS. Fortasse fuerat in exemplari ΚΕΡΟΥΤΙΑΣ, vide HESYCHIUM et veterem ARISTOPHANIS interpretem Iπ. v. 1341. qui κερυτιῶν explicat τὴν κεφαλὴν ἀνατείνων, neque enim satisfaciuot, quae CAELIUS Antiquar. lect. II. 43. p. 91. ed. 1516. affert, cum *pro Cerotis publico bonarum literarum emolumento Cerotas uut Caroticos sufciendum* putat. Quam lectionem CAESARIUS primus oi fallor admisit.
V. 26 *alter*: *ante*. R. ut imp.
V. 29 *excipit*: *exigit*.
V. 30 *processibus*: *processus*. R. ut impr, Ibi *inferiores insinuantur*: *inferiore sinuantur*.
V. 34. *pronum*: *promptum*.
Pag 503. v. 1. *ceteris negociis*; *ceteris negatis*, optimo sensu, sed PALAVICINIUS mutavit *negotiis*, quod habent et reliqui codices. Similis coocordia in plerisque observari potest, ut suspicari liceat alios omnes praeter huoc ab uno eodemque vetusto exemplari derivatos fuisse, huiusque exemplar primum vetustius fuisse quam aliorum, quod et aliis argumentis evincitur, Ibi *et rectus*; *erectus*.
V. 2 *alioqui*; *aliquid*.
V. 4. *humeros*; *humerum* Ibi *septem*: *undecim*.
V. 5. *haeque*: *eaque*, Rec. *eaeque*.
V. 7. *transversis*: *transversaeis*. R. u. i.
V. 8. *ibi*; *et ibi*. Eodem versu *paululum*; *paulum*. Item *sinuatis*. Rec. *insinuatis*. A. ut impr.
V. 9 *latescunt*: *patescunt*.
V. 10. *recurvatae*: *recurvati*. R o. i.
V. 11. *rursus in interiora*: *rursas interiora*. R. u. i.
V. 12. *flexae*; *flexa*. R u. i.
V. 13. *ac*: *et*.
V. 15 *ipsum quoque eartilagine mollitum terminatur*. Sic habet antiqua scriptura, recens vero: *ipsam quoque cartilaginem emollit et terminat*.
V. 16. *superioribus*: *prioribus*.
V. 17. νόθας: NOAS. Fuerat ΝΟΘΑΣ, scriptor vero similitudine literarum O et Θ deceptus alteram omisit,
V. 20 *imaque* sic est in A. in R. vero: *unaque*.
V 24. *scutula operta*; *sc* . . . . . sic habet Antiqua scriptura cum vacuo spatio quinque aut sex literarum, Recens; *scoptula opertu*.
V. 15. ὠμοπλάτας: *homoplatas*. Ibi *Ea in summis*; *ea summis*. R. ut impr.
V. 26. *triangula*: *tria angula*. R. u. i.
V. 28. *quaque*: *quoque*.
V. 30. *parte*. Sic scriptum olim fuerat, deinde mutatum antiqua manu *parti*, recenti vero restitutum est *parte*.
V. 31 *nisi in*: *nisi vel in*. Ibi *ossi*: *usui*. R. u. i.
Pag. 504. versu 4. *paululum*: *paulum*. R. *paulatim*. Ibi *interiora*: *exteriora*.
V. 5. *protinus*: abest ab A. in R. *propius*.
V. 6. *sustinet*: *sustinens*. Ibi *id*: *id autem*.
V. 7. *ae inter*: *ac neque inter*.
V. 10 *paululumque*: *paulumque*.
V. 12. *caetilagine*; *cartilagini*. Ibi *connectitur*: *conectitur*.
V. 16. *cavus in priorem et interiorem*, *gibbus in posteriorem et exteriorem partem*: *gibbus et in priorem et in exteriorem partem* cetera absuot.
V. 18. *est*: *et*. R. u. i.
V. 29 *ab scapulis*: *a scapulis*. Ibi *interior quae ad latus*: A. absunt. R. addita.
V. 23. *rotundius*: *rutundius*.
V. 24. *dixi*, *verticillati*: *dixi parvo excessu verticiliati*. R. distinctum, et expuncto *i* emendatum, factumque; *dixi*, *parvo excessu vertici lati*. Ibi *ossi*: *ossis*.
V. 25. *extra id situm*: *extra situm*.
V. 26. *deligatur*: *delingatur*. R. u. i.
V. 30. *Radius quem* κερκίδα; *radius quam* CERCIDA.
V. 32 *rotundo*: *rutundo*.
V. 34. *quod ibi*: *atque ibi*.
Pag. 505. v. 3. *sinum*. R. *sinu*. Ant. ut. impr.
V. 5. *duo radii et brachii ossa iuncta paulatim*: *duobus radiis adiuncta paulatim*. R. *duobus radiis brachii ossa iuncta paulatim*.
V 8. *crassitudinis*: *crassitudinum*. R. n. i.
V. 11. *cervicem*: *verticem*. R. *vertice*. Ibi *insinuatur*; *sinuatur*. Ibi *rotundus*: *rutundus*.
V. 12. *paululum*: *paulum*.
V 17. *laevi*: *levi*.
V. 18. *quaedam*: A. abest. R. additum.
V. 23. *connectuntur*: *conectuntur*.
V. 24 *superior alterius planities sit*: *superior alterius angulus alterius planities sit*.
V. 26. *paululum*; *paulum*.
V. 27. *sinum*: *sinus*.
V. 28. *radii*: *radi*. R. u. i
V. 29. *quinque ossa recta*: *recta quinque ossa*.
V. 32 *os*; abest R. additum.
Pag. 506. v. 3 *At*; *ae*.
V. 5. *Ima vero*: *iam vero*. R. ut impr, Ibi *desinit*; *desedit*. R. *desidit*.
V. 9. *idest in ipsis coxis*: *id est ipsis coxis*.
V. 10 *rotundos*; *rutundus*. R. u. i.
V. 11. *os*; *as*. R. *os*.
V. 13. *viris*; *viribus*.
V. 14. *foeminis*; *feminis*. Ibi post *prohibeat* spatium vacuum est fere dimidii versus.
V. 15. *femina*. R. *faemina*. A. ut impr, Ibi *oriuntur*; *ordiuntur*.
V. 19. *medullosa*: *medullossa*. R. ut impr.
V. 20. *parte gibba*, *rursus ab inferioribus*: *parte habent rursus inferioribus*. R. *parte gibba habent rursus ab inferioribus*.
V. 22. *sicut*: R. *sic ut*, separatim. A. ut impr.
V. 22 *in ea ossa*: *in eu coxu ossaque*. R. ut impr.
V. 23. *coniiciuntur*; R. *coniiciantur*. A. u. i.
V. 24. *tum*; *cum*. Ibi *introrsus leviter tendunt*; *introrsum leniter intendunt*.
V. 25. *Atque*; *at* R. u. i.
V. 26 *inferiora*; abest.
V. 29. *cartilaginoso*; *cartilaginor*. R. u. i.
V. 30. *nec*; *neque*.
V 32. *omnes*; *omnium et*. R. u. i.
V 34 *crus*: *quis*. R. u. i.
Pag. 507. v. 1. *femur humero*; *femorum humero*. R. ut impr. Ibi *crus vero brachio*: *crus brachia*.
V. 6. *parte surae positum est*, *quod*; *purte idest supra positum quod*.
V. 7 *sura recte nominatur*; *supra nominatur*. R. *supra recte nominatur*
V. 12 *cum humero cubitus*, *atque ea quoque*; Absuot ab aotiqua scriptura, R. *in humero cubitus* et cetera ut io impresso.
V. 15. *osso ex transverso*; *osse transverso*. R *ossa ex transversa*.
V. 17. *situm*: *iunctum*.
V. 19. *ut*; *et*.

V. 22.

V. 22. *repraeſentat* : *repraeſentant*. R. u. i. Ibi *oſſa pedis*. *pedis oſſa*.
V. 23. *inſtructa* : *ſtructa*. R. n. i.
V. 24. *plantae palmis* : *plantae palmae*, forte fuerat *planta palmae*.
V. 26. *CAP. II.* et reliqua tituli illius omiſſa ſunt, imo et ſequens contextus in eodem verſu continuatur, margini que duntaxat adſcriptum eſt *oſſa*, quaſi novi capitis indicium. Sed et omnes interpunctiones verborum, et diſtinctionum notae omnino abſunt ab huius codicis antiqua ſcriptura, adeo ut quae nunc in impreſſis obtinent, ſola recentiorum editorum auctoritate niti credibile ſit, vetuſtiſſima enim exemplaria quorumcunque ſcriptorum iis carere plerunque videmus. Hinc et ea coniectura firmatur quam antea propoſuimus MEDICEUM hunc CELSI codicem ad antiquum aliquod maiorum literarum exemplar deſcriptum fuiſſe a librario indocto extra Italiam ſaeculo inerudito. Quo factum eſt ut mendis plurimis ſcateat, ſed quae ſaepe probae ſcripturae veſtigia criticis indagatoribus oſtendant.
V. 32. *colliditur* : *conliditur*.
V. 33. *aut de loco movetur* : *aut loco movetur*.
Pag. 508. v. 8. *patefiat* : *pateat*.
V. 10. *ſquama ſecedat* : *ſtatua ſecedati*.
V. 11. *cruoris* : *prioris*. R. u. i.
V. 13. *neceſſe* : *neceſſum*.
V. 16. *relinquitur* : *relinquatur*.
V. 17 *ſive os ſive* : abſunt. R. u. i.
V. 18. *reſpergendum* : Antiqua ut impr. R. *reſpergenda*.
V. 19. *ubi* : *ibi*.
V. 25. *cum vel ad album os* : *cum ad illum os*. R. *cum ad altum os*.
V. 26. *vitium* : abeſt. R. additum.
V. 29 *dictum* : *adiectum*. Ibi *autem altius* : *autem an altius*. Ibi *deſcenderit* : *deſcenderet*. R. u. i.
V. 32. *ſi* abeſt. R add. Ibi *demittitur* : *dimittitur*.
V. ult. *cariem* : *carium*. R. u. i.
Pag. 509. v. 1. *Colligi idem* : *nigrites colligi quidem*. R. *nigrities c. q.*
V. 5. *deſiit* : *deſit*.
V. 6. *urgenda* : *unguenda* : fortaſſe fuerat *urguenda*. Ibi *crebris* : *cervis*. R. u. i.
V. 8 *demittenda* : *dimittenda*.
V. 9. *ſiccum* : R *in · ſiccum* : forte *inde ſiccum*.
V. 10. *et* : abeſt. Ibi. *Solvetur*. A. ut impr. R. *et reſolvetur*.
V. 15. *caries* : *carieſt*. A. u. i.
V. 17. *Idem quoque in carie* : *atque idem in carie quoque*.
V. 19. *vitiatum totum* : abſunt. R. *vitiatum eſt totum*.
V. 22 *ſive pectoris os* : abſunt. R. add.
V. 23. *eſt* : *et*. R. u. i Ibi *uſtio* : *vitio*. Ibi *ſed* : *et*.
V. 25. *tunc* : *tum*.
V. 27. *omnia* : abeſt. R. add.
V. 30 *pernicioſiſſimum* : *perniciſſimum*. R. u i.
Pag. 510. *CAP. III. Quomodo os excidatur* etc. tituli omnia abſunt, imo et contextus continuus eſt in eodem verſu cum ſuperioribus.
V. 7. *quem* : *quam*. R *quae*. Ibi χοινίκιον : XOINEIKIA fortaſſe fuit in primo exemplari XOINIKIΔA.
V. 8. *ſpatioſius* : *ſpatioſus*. R. ut impr. Ibi *utriuſque* : *utrius*. R. u. i.
V. 10. *ſerratum* : *ſerratim* : R u. i.
V. 12. *demittitur* : *dimittitur*. Ibi *Terebrarum* ſcribitur continuo contextu, ſed in margine idem vocabulum additum fuit eadem manu, quaſi nota novi capitis.
V. 14. *longioris quod ab* : A. abſunt. R. addita.
V. 17. *ſurſum* : *rurſum*.
V. 20. *at* : *et*.
V. 21. *demittitur* : *dimittitur*.
V. 22. *ſit* : *fit*.
V. 24 *delabi* : *dedelabi*. R. u. i. Ibi *deinde* : *dein*. R. u. i.
V. 26 *feretur et circumagatur* : *feretur vagatur*. R. u. i.
V. 28 *movetur* : *movet*. R. u. i.
V. 29 *paululum* : *paulum*
V. 31. *copioſius* : *optuſius*. R. *obtuſius*.

V. 32. *At* : abeſt. R. addit. Ibi *impreſſum* : *preſſum*.
Pag. 511. v. 4. *At* : *eo*.
V. 8. *tactus is* : *totus his*. R. *totus is*.
V. 9. *cinctus ſit atque* : *cinctum atque*. R. n. i.
V. 10. *ſcobis* : *ſtilipi*.
V. 11. *exciſorius* : *excuſſor'us*. R. n. i.
V. 13. *medium eſt* : *medium is*. R. u. i.
V. 14. *Ac ſi* : *ac ſic*.
V. 15. *anguſtiorem orbem* : *anguſtiore orbe*. R. u. i. Ibi *modiolo* : *modio*. R. u. i.
V. 16 *utro modo* : *utrum modo*. R. *Vtrum*. Ibi *circumductum* : *circoductum*. R u. i. Ibi *eſt* : A. n. i. R *ſit*. Ibi *idem* : *id eſt*. R. *ideſt an*.
V. 17. *exciſorius* : *exciſſorius*. R. u. i. Ibi *et* : omiſſum.
V. 18. *planus* : *plani*. R. u. i. Ibi *ſummam* : *ſumam*. Ibi *laevet* : *laeſit*.
V. 22. *vitii* : *ſignis*.
V. 23. *quod depreſſum* : *qui depreſſus*. Ibi *foramen* : *ferrumen*, ſcriptura atramento recentiori renovata, ut quae antiquitus fuerit non plane dignoſci queat.
V. 24. *infra* : A. u. i. R. *intra*.
V. 25 *renitens* : *ob id retinens*.
V. 28 *ſiccum* : *ſiccus*.
V. 32. *ſive caries* : *ſi vero caries*. R. u. i.
Pag. 512. v. 1. *tam* : *iam*.
V. 2. *nimis* : *minis*. R. u. i.
V. 4. *demittenda* : *dimittenda*.
V. 7. *ſanguis* : *ſanguinis*.
V. 8. *habena* : *habenda* R. u. i.
V. 9. *ſuſpendendaque magis ſiniſtra manus* : *ſuſpendaque manus ſiniſtra*. R. *ſuſpendendaque magis manus ſiniſtra*.
V. 11. *quandocunque os perrumpitur* : *quandoque qui perrumpatur*. R. u i.
V. 16. *factis foraminibus* : *facti foraminis*.
V. 17. *ſepta* : abeſt. R. *ſaepe*.
V. 20. *immittatur* : *inmittatur*. Ibi μηνιγγοφύλακα : *meninfylacra*. R *meningofylagas*.
V. 21. *lamina autem aenea eſt firma paululum reſima, ab exteriore parte laevis* : *lamina aerea eſt phyrma palum reſina ab interiore parte levis* : R *lamina aenea eſt phyrma paulum reſima ab interiore parte levis*.
V. 23 *demiſſa. Sic ut* : *dimiſſa ſic ut*. R. *Sic demiſſa eſt ut*.
V. 24. *eius*. abeſt. R. add Ibi *ei* : *et*. R. u. i.
V. 28. *ſubinde medicus* : *medicus ſubinde*.
V. 29. *exſciſum undique* : *undique exciſum*.
V. 30. *poſſit* : *poteſt*.
V. 32. *laevandaeque* : *levandaeque*. Ibi *ſunt orae* : *orae ſunt*. Ibi *ſcobis* : *cobis* : R. u. i.
V. ult. *inferior relicta* : *relicta inferior*.
Pag. 513 v. 2 *orae* : R. *ora*. A. u. i. Ibi *laevandum* : *levandum*.
V. 3. *oſſi innaſcens* : *oſſe naſcens*.
V. 5. *Patefacto* : Continuo contextu ſed cum nota margini addita. *Cerebro patefacto quid faciendum ſit*.
V 6 *pervenero* : *venero*.
V. 10. *ſuccida* : *ſucida*.
V. 11. *oſſe* : *ore*.
V. 13 *ſi* : *id*. Ibi *os* : abeſt. R. add.
V. 14. *ſubitque* : *ſubique*. R. u. i.
V. 15. *emortuam* : *mortuam*. R. u. i. Ibi *quae*. R. *quoque* : A. u. i.
V. 16. *expellat*. R. *expellit*. A. u. i. Ibi *quia* : *quita*. R. u. i.
V. 17. λεπὶς *ideſt ſquama* : *ſquama id eſt lepis*. R. *ſquama eſt idem lopis*, et in margine alia manu λόπις ſcriptum eſt, fortaſſe pro λεπίς.
V. 21. *tantum* : *tamen*. Ibi *collidatur* : *conlidatur*.
V. 22 *radi* : *radix*. Ibi *laevari* : *levari*.
V. 23. *maxime* : *maximae*.
V. 25. *ſit* : *ſic* R. u. i.
V. 26. *At* : *atque* Ibi *cum ea* : abſunt. R. add.
V. 27 *colliſa* : R. *colliſaque*. A. u. i.
V. 28. *quaſdam* : *quas*. R. u. i.

Pag

Pag. 514. *CAP. IV.* Ceteraque tituli absunt. et contextus in eodem versu continuatur, in margine tamen haec notatin est ab antiqua manu *Fractis ossis et cerebri meninga*.
V. 4. *calvaria percussa*: *ea percussa*. R. *ea pertusa est*.
V. 5. *is homo*: *homo is*.
V. 17. *et iam potest*: *potest etiam*.
V. 20. *laevi*: *levi*.
V. 22. *fuit*: *fit*. R. u. i.
V. 25. *demitti*: *dimitti*.
V. 28. *fracti ossis*: *rationis*. R. *rationis fracti ossis*.
V. 29. *parvulae rimulae*: *parvolae rimae*. R. ut imp.
V. 3n. *laeve*: *leve*.
V. 31. *id*. R. abest. A. u. i. Ibi *potest si quid*: *potest hihil si quid*.
Pag. 515. v. 1. *se deceptum*: *sedexceptum* mendnm a pronuuciatinne provinciali.
V. 2. *tradidit*: *prodidit*.
V. 3. *fiduciam magnarum rerum*: *fiducia magnas ret* 1 R. ut impr.
V. 11. *alioquin*: *alioqui*.
V. 12. *uti*: *ut*.
V. 14. *quia*: *quae*.
V. 16. *eo nomine*: *nomine*. R. u. i.
V. 18. *sedes*: *sedest*.
V. 20. *iuxtave*. *iustave*. R. u. i.
V. 21. *fissum*: *os scum* literis paulum confusis R. u. i. Ibi *aliqaando*: *aliquid*.
V. 22. *fuit*: R. *fuerit*. A. u. i.
V. 24. *At*: *ac*.
V. ult. *discissa*: *discussa*.
Pag. 516, v. 1. *quis*: *qui*. R. u. i.
V. 3. *reperietur*: *repperietur*.
V. 4 *negocio*: *negotio*. Ibi *etiam si frustra secta est*. Sic totidem literis legitur in hoc aliisque unstis nmnibus codicibus, plano bonoque sensu, ut mirum sit SCALIGERO visum fuisse scribi npottere *etiamsi in frusta desecta est*.
V. 5. *nisi*: *nisi si*. R. u. i.
V. 6. *afficit*: *adfici*. R. u. i.
V. 12. *concretus*: *concretum*. R. u. i. Ibi *dolores moveat et oculos quibusdam obcaecet* 1 *dolores moveat oculos quibus obcaecet*.
V. 13. *centra id dolor est*: sic A, sed R. *contrahi dolorem*.
V 15 *reperitur*: *repperitur*.
V. 16. *curatio*: *ratio*.
V. 22. *haec*: *ea*.
V. 23. *vehementes febres cum inflammatienibus*: *vehementer febres cum inflammationes*. R. *vehementer febres cum inflammatione*.
V. 29 *ut deinde a singulis procedentibus angulis cutis subsecetur*: *tum deinde a singulis procedentibus lingulis cutis subsecatur*.
Pag. 517. v. 2. *occupandusque*: *occupandusque est*.
V. 3. *ullum*: abest ab antiqua, additum recenti scriptura.
V. 4. *nisi*: abest. R. add.
V. 6. Ad marginem nota est *fracto osso*.
V. 1n *aliqued*: *alia quidem*. R. *aliquid*.
V. 14. *succidam*: *sucidam*.
V. 15. *tunc*: *tum*.
V. 16. *quetidie*: *cotidie*. Ibi *curare usque*: absunt a veteri scriptura, sed recenti addita sunt.
V. 17. *A sexto die*: *Aut sexte die*, R. *At sexto die*.
V. 18 *vapore*: *vaporem*. R. u. i.
V. 19. *caeteraque*: *cetera ex*.
V. 21. *fuerit aut levior*: *erit aut brevior*. R. *erit aut levior*.
V. 22. *somni*: *omnia*. R. u. i. Ibi *accedat*: *accedet*. R. *accedit*.
V. 24. *emolliendum*: *emoendum*. R. u. i. Ibi *emplastrum*: *emplastro*. R. u. i.
V. 25. *quo*: *qua*. R. u. i.
V. 28. *estque*: *ex qua*. R. *ex quo*.
V. 29. *fracta*: *facta*. R. u. i.
V. 30. *cohaerebunt*: *cohaerebant*.
V. ult. *iidem*: *idem*.
Pag. 518. v. 7. *findatur*: *findat*. R. u. i.
V. 8 *orac*: *forac*. R. u. i.
V. 10. *rursus se*: *se rursus*.
V. 14. *sic*: *si*. R. n. i. Ibi *irritet*: *inritet*.
V. 15. *At*: *Ad*. R. expunctum. Ibi *os*: abest. ibi *desedit*: *desidet*.
V. 16. *membranam urget*: *membranam os urget*.
V. 17. *pungentibus*: *pinguentibus*. R. *punguentibus*.
V. 20 *ora*: *oram*. R. u. i Ibi *insedit satis est id quod eminet*: *in sed.* cetera omissa, sed recenti scriptura suppleta.
V. 21. *excidere*: *exciderem*. R. u. i.
V. 22. *Si*: abest. R. *iam*. Ibi *aliquantum*: *quantum*.
V. 23 *At si orao*: *actiorem*. R. u. i.
V. 26. *duabus lineis*: *dumabusonebis*. R. u i.
V. 27. *ad similitudinem literae* Λ: *ad similitudinem* C *literae*. Ibi *sic ut vertex*: *sie ut vitex*. Ibi *eius*: abest R. add.
V. 28. *ad rimam sit*: *a rima*. R. *ad rimas it*.
V. 31 *latere sub eo osse confractum potest*: *late sine osse cavum est*. R. *latens in eo osse concavum est*. Fortasse erat in primn exemplari *lateus in eo osse cavum est*.
V. 33. *os desedit*: *osse sedit*. R. u i.
V. ult *est*: *sic*. R. *sit*.
Pag. 519. v. 6. *facienda*: *addenda*. Ibi *angusto*: *augusto*.
V. 7. *patet*: *patent*. R. u. i.
V. 9. *sie*; *sit*. R. u. i.
V. 10. *imaque*: *iamque*. R. u. i.
V. 11. *Deinde*: *dein.*
V. 12. *et*: abest. R. add.
V. 13. *forcipe ad id facto*: *forsice ad id facta*.
V. 14. *ea quae acuta membranam infestant*: *acu quae acutam membranam infestent*. R. *ea quae acutam membranam infestant*.
V. 17. *et super eam quicquid*: *ut super quicquid*. R. u. i.
V. 18. *eminet*: *eminet et*
V. 19. *exeidendum est*: *excidatur*.
V. 20 *insedit attollendum*: *insidit adtollendum*.
V. 21. *tamen*. R. *tantum* A. u. i.
V. 24. *medicamentis*: *medicamento*. R. *medicamenti*, Ibi *spaciumque*: *spatiumque*.
V. 25. *illis*: *illam*. R. *illi*.
Pag. 52n v. 2. *illitum*: *inlitum*.
V. 3. *succidam*: *sucidam*.
V. 4. *loco intepido*: Sic recte habet antiqua scriptura, nam vi Latinae cnmpositionis intelligendus est locus aliquantum tepidus. ut frustra manu recenti in hoc ipso codice mutatum fuerit: *in loco tepido*. Ibi *et*: abest. R add. Item *quotidie*: *cotidie*.
V 11. *anserino*: *anserina*. Ibi *cervixque*: *cervique*. R. *cervix*.
V. 14. *emplastri et mellis*: *emplastro et melli*. R. u. i.
V. 17. *iniiciendum*: *iniciendum*. Ibi *et*: *ut*. R. u. i.
V. 18. *illitum*: *inlitum*.
V. 19. *contegendum*: *continendum*. Ibi *satis pura*. A. omissa. R. *plus plana*. Cod. NICOLII *plus pura*.
V. 26. *afficitur*: *adficitur*:
V. 27. *ali eibis quoque oportebit*: *ali aliis queque apparebunt*. R. *ali alicis q. a*
V. 29. *mandenda*: *medenda* R. u. i.
V. 30. *sternutamentum*: *sternumentum*.
V. ult. *immobilis*: *inmobilis*.
Pag. 521. v. 2. *acris*: *acres* Ibi *resolutio*. *solutio*. R. u. i.
V. 4. *caetera*: *ettera*. R. *ceteraque*.
V 5. *puris colorem*: *puri colorem*, ac deinde factum *coloris*. R u i.
V. 10. *increscent id quod*: *increscere atque*. R. *increscere eaque id quod*.
V. 12. *incidit*: *incidet*.
V. 14. *et cohibeat*: *cohibeatque*. Ibi *eaque*: *ea*. Item *superdanda*: R. *superdando*. A. n. i.
V. 17. *paululum*: *paulum*. Ibi *est*: nmiss. R. add.
V 18. *vix*: *vi*.
V 21. *erit*: *sit*,

V. 23. *cicatrix erit, vitentur sol, ventus, frequens balneum*: *cicatrix solvendus vitentur frequens balineum*. R. *cicatrix erit solvenda vitentur frequens balineum*.
V. 25. *CAP. V.* ceteraque tituli absunt et contextus est in eodem versu continuus, cui ad marginem nota accedit *in naribus*.
V. 29. *et*: omissum. R. additum.
V. 30. *adversa fracta*: *adversa modo fracta*. R. u. i.
V. 31. *nares*: *nare*. R. u. i.
V. 33. *cavus est*: *talis*. R. n. i.
Pag. 522. v. 1. *e cartilagine concidit excitandum*: *in cartilaginem incidit excitando ea*. R. *in cartilagine incidit excitandum*.
V. 2. *specillo*: *speculo*. R. u. i.
V. 3. *compressis*: *conprehensis*.
V. 4. *linamenta*: *lanamenta*. R. u. i.
V. 6. *iniicienda*: *adigenda*.
V. 8. *gummi*; *cummi*. Ibi *glutine illita*: *glutinat inlita*.
V. 10. *finunt*; *finat*.
V. 11. *utraque*: *tritaque*.
V. 12. *id quod inferitur*: absunt.
V. 14. *tenuius*: *tenus in quod inferitur*. R. *tenuius id quod inferitur*.
V. 15. *habena*: *habenda*. R. u. i.
V. 16 *medio illita*: *media inlita*. Ibi *simila*: *similia*.
V. 18. *agglutinanda*: *adglutinanda*.
V. 22. *ubi interior cartilago*. Hic margini adscripta nota est *cartilago nares*.
V. 23. *exercitatae*: *excitatae*.
V. 25. *quatuordecim*: *quattuordecim*.
V. 26. *eaque tumens*: *ea quae tum is*.
V. 27. *quotidie fovendus est*: *cotidie movendus*. R. *cotidie movendus est*.
V. 28. *sin os*: Omissum. Ibi *fractum*: *infractum*. R. u. i. Ibi *quoque*: *quo*.
V. 31. *est*: Omissum. R. add.
V. 33. *deligandum*: *deligatum*. R n. i.
Pag. 523. v. 1. *a tertio die*: *in tertio die*.
V. 3 *sanitati*: *sanitate*. R. u. i.
V. 5. *intrinsecus*: *extrinsecus*.
V. 6. *imp.*: *inp.*
V. 10. *At si quod*: *Quod*.
V. 11. *intelligetur*: *intellegetur*.
V. 12. *multus*: *multum*. R. u. i.
V. 13. *vulsella*: *visella*. R. u. i.
V. 15. *iis*: *his*.
V. 16. *aut ossi*: *auctossi*. R. u. i.
V. 17. *cartilagini*: *carilagine*. R. u. i. Ibi *cutis quoque vulnus accessit*: *cutis quoque vulnus quoque accessit*. R. u. i.
V. 21. *aliquod*: *aliquando*. R. u i.
V. 23. *deligandum*: *ligandum*.
V. 24. *CAP. VI.* et cetera tituli absunt, contextu continuo ac margini adscripta nota *In aure rumpitur cartilago*.
V. 31. *et*: omissum. R. additum.
V. 32. *oportet non quidem*: *oportet quidem*. R. u. i.
V. 33. *cartilaginem*: *carthilaginem*.
Pag. 524. v. 7. *sanguinem*: abest,
V. 9. *tum*: *dum*. R. u. i.
V. 10. *emplastro*: *imblastro*. R. u. i.
V. 11. *vitetur*: *utitur*. R. u. i.
V. 12. *subiic.*: *subic.*
V. 13. *leniter ea*: *ea leniter*.
V. 14. *deliganda*: *deligenda*. R. u. i.
V. 15. *ut in naribus*: margini adscripta nota *in naribus*. Vnde liquet huiusmodi notationes non semper nova capita in hoc codice indicare.
V. 16. *primis temporibus*: *primi temporis*.
V. 19. *CAP. VII.* totusque titulus abest, contextu continuo, margini tantummodo adscriptum est *Maxillam*.
V. 27. *lignum*: *linum*. R. u. i. Ibi *longitudinem*: *longitudine*.
V. 29. *reliquum*: *relicum*.
V. 32. *retuso*: *rettuso*.
V. 33 *quoque nervum*: *nervum queque*.
Pag. 525 v. 4. *vexata*: *vesata*. R. u. i.
V. 7. *a mento*: *ab cute*.
V. 9. *Si* omiss. R. add. Ibi *maxilla transversa*: *transversa maxilla*. Item *sub quo*: *sub qua*.
V. 10. *dens*: *dem*. R. u. i. Ibi *eccidet*: *excidit*.
V. 11. *ea*: *eam*. R. u. i. Ibi *collocata*: *conlocata*.
V. 13. *seta*: *saeta*. Ibi *id in alio genere fracturae supervacuum est, cetera eadem facienda*: Omissa. R. addita.
V. 16. *superiniic*: *superinic*. Ibi *est*. Omissum.
V. 17. *cumque eo simila et thuris fuligo*: *eum eadem simil et fuligine est*. R. *cum eadem simila, et eadem turis fuligine est*. Forte fuerat in primo exemplari: *linteolum — superiniciendum cum eadem simila et fuligine est*.
V. 18. *fascia*: *fascea*. Ibi *medio*: *media*.
V. 21. *ligentur*: *deligentur*.
V. 24. *sublata*: *latam*.
V. 28. *foverique*: *foveri*. R. u. i. Ibi *spongiam*: *spongia*. R. u. i.
V. 29. *calidae*: *aquae calidae*. Ibi *foverant*: *fuerunt*.
V. 30. *quinto die*: *die quinto*.
V. 31. *inflammatio*: *inflammatione*. R. u. i.
V. 33. *quod fragmentum*: *quid fractum*. R. u. i. et in margine antiqua mauu *fractum*.
Pag. 526. v. 2. *conservent*: *conferunt*. R. *conferuntur*. Ibi *transierint*: *transi*. R. u. i.
V. 4. *Fere*: *ferae*. R. u. i. Ibi *inter*: *intra*:
V. 5 *vigesimum*: *vicesimum*. Ibi *maxilla, malae*. R. *maxillae, seu malae*. A. ut impr. Ibi margini adscripta nota *Membra fracta terminationes habent*.
V. 6. *latum*. R. *latus*. A. u. i.
V. 7 *tali*: *ta*. R. u. i.
V. 8. *Vigesimum et trigesimum*: *vicesimum et tricesimum*.
V. 9. *que*: *qui*. R. u. i.
V. 10. *vigesimum*: *vicesimum*. Ibi *femora*: *femina*;
V. 12. *de*: omissum. Ibi *adiicien-*: *adicien*.
V. 13. *assu*: *adsu*:
V. 17 *firmaverit*: *firmarit*:
V. 18. *primis utique*: *utique primis*. R. u. i.
V. 20. *CAP. VIII.* et c. tituli omissa continuo contextu, cum nota margini eadem manu adscripta: *iugulum*.
V. 23. *si transversum*: *sit transversum*. R. u. i.
V. 24. *nonnumqnam*: *nunquam*.
V. 25. *vinctura*: *oinctura*. R. *iunctura*.
V. 26. *maximeque*: *maxime*. R. u. i.
V. 27. *motum*: *motus*. Ibi *est*: omiss. R. add. Item *fereque*: *fere*. R. u. i.
V. 28. *super*: omissum. R *sub*.
V. 30. *quod*: *quae*. R. u. i.
V. 31. *consistente*: *subsistente*:
V. 32. *super id humerus*: *subitomerus*. R. *sub id humerus*.
Pag. 527. v. 1. *mandaverint*: *mandarint*.
V. 2. *author*: *auctor*.
V. 8. *humerus est et illud in priorem*: *humerus et illum in priore*. R. u. i.
V. 11. *est*: omiss. R. add.
V. 14. *attol*: *adeol*. Ibi *sin autem superior*: *si cadsusu superior*. R. *si casu superior*.
V. 15. *implendum*: *implenda*. R. u. i.
V. 18. *et*: omissum.
V. 19. *vulnerant*: *vulnera et*. R. u. i. Ibi *precidenda*. R. *praecidenda est*. A. u. i. Ibi *retusa ossa committenda*: *recussa ossa commissa*. R. u. i.
V. 20. *et*: omissum.
V. 21. *est*: *ei*. Ibi *linteolum*: *linteolum est*.
V. 23. *sunt ex*: *sunt et ex*.
V. 24. *canaliculo*: *calaniculo*. R. u. i.
V. 25. *deducatur*: *deducatur*.
V. 27. *omnibus fractis*. A. u. i. R. *omnibus ossibus fractis*.

V. 28. *vero* : omissum. R. add.
V. 29. *ad* : omiss. R. add.
V. 30 *dexteram* : *dextram*.
V. 31 *fascia dari* : *fasciari*.
V. 33. *deligandum* : *deligandus*.
V. ult. *supinusque homo collocandus* : omissa. R. addita. Ibi *caetera* : *cetera*.
Pag. 528. v. 2. *De diversis ossium curis* : absunt, continuo contextu.
V. 3 *immobilia* : *inmobilia*.
V. 5. *colli* : *conli*.
V. 6. *latam* A. u. i. R. *latus*.
V. 7. *coxarum* : *costarum*.
V. 10. *quo* : *qua*. R. u. i.
V. 11. *feramen* : *fermentum*. R. *ferrumen*.
V. 12. *est* : omiss.
V. 14. *impon* : *inpon*.
V. 16. Hoc loco notatio est Bapt. PALLAVICINII, margini adscripta, *Hinc usque ad finem huius libri corrigi bene non potuit defectu vetustissimi ac corruptissimi exemplaris*.
V. 17. *CAP. IX.* et c. tituli, omissa contextu continuato.
V. 20. *Proprie tamen quaedam de costis* : *Quaedam tamen et de costa*. R. *proprie tamen quaedam et de costa*.
V. 21. *iuxta viscera sunt* : *iuxta viscera est*.
V. 22. *et gravioribus* : *gravioribusque*.
V. 23. *Costa igitur* : *haec quoque igitur*. R. *haec igitur*.
V. 26. *totam is casus*, : *tota is tasu*. R. u. i.
V. 30. *leviter* : *leniter*.
V. 31. *sed* : omiss. R. add.
V. ult. *inclinet* : *inclino* : R. u. i. Ibi *ab uno* : *ab tune*. Sic videtur, antiqua enim scriptura recenti atramento obscurata est ut fieret *ab uno*. Ibi *vigesimo die* : *viginti diebus*. R. u. i.
Pag. 529. v. 7. *sermo* : *strictior*. R. u. i.
V. 10. *spiritum* : *spiritus*. R. u. i.
V. 22. *imp* : *inp*. Ibi *lycio* : *lino*.
V. 24. *panni* : *Manni*. R. *Panachi*.
V. 26. *succida* : *sucida*. Ibi *fasciae* : *fasceae*.
V. 27. *multo* : *multae*. R. u. i.
V. 30. *infestabit* : *in est*. R. u. i.
V. 31. *trixagine* : *trixsagine*. R. u. i.
V. 32. *stoechade* : *stychade* :
V. 33. *et* A. u. i. R. *vel ex*.
V. ult *urgentibus* : *urguentibus*. Ibi *imp* : *inp*.
Pag. 530. v. 3 *superiacebit* : *subiacebit* R. u. i.
V. 6. *quotidie* : *cottidie* :
V. 7. *possimus* : *possumus*. R. u. i.
V. 9. *incipiet* : *incipitet* :
V. 11. *sit qua* : *circum*. Ibi *curatione* : *curatio* :
V. 23. *sub qua* : *quae* Ibi *metus* : *medus*. R. *modus*.
V. 19. *vitietur* : *uiietur*. R. u. i.
V. 18. *demit* -- : *dimit* --.
V. 21. *tumor se ostendit* : *caput se ostendet*.
V. 22. *subsit* : *subit*. Ibi *intelligemus* : *intelligimus*.
V. 23. *illinemus* : *illinimus*.
V. 24. *intus* : *in ea* Ibi *perseverabit* : *perseveravit*.
V. 25. *pus* : *plus*. R. u. i. Ibi *eoque* : *eaque*.
V. 27. *demittendumque* : *dimittendum erit*.
V. 28. *linamentum* : *liniamentum*.
V. 21. *caeteris* : *ceteris*.
Pag. 531. v. 1. *affecto* : *adfecto*. Ibi *neglecto* : *nec lecto*. R. u. i. Ibi *pus* : *opus* : R. u. i.
V. 2. *mucca similis* : *muccis similis*.
V. 5. titulus ille abest
V. 7. *Si quid ex vertebra excidit aut aliquo* : *si id quod ex vertebra excedit aliquo*.
V. 9. *punctiones* : *lunctiones*.
V 11. *anteriorem* : *interiorem*.
V. 13. *iisdem* : *isdem*.
V. 14. *prima* : *plurima*.
V. 16. *CAP. X.* totusque ille titulus abest, contextu continuato, marginique adscriptum est *umeris*.
V. 22. *femoribus* : *femoris*, forte primitus fuit *humeri et femoris*.
V. 24. *femoribus* : *feminibus*.
V. 25. *ea* : *eam* : R. u. i.
V. 26. *at* : omissum.
V. 29 *earum* : *ea*. R. *ea at*.
V. 30. *eaque* : omiss. Ibi *ubi obliqua atque ubi fragmenta* : *ubi multa fragmenta atque ubi obliqua*.
Pag. 532. v. *resima* : *resinam*. R. *resimam*.
V. 4. *et* : omiss.
V. 7. *latere* : *lateri*. Ibi *est* : *sed*. R. u. i.
V. 9 *deprensum* ; *depressum*.
V. 16. *distentionem* : *distentio*.
V. 17. *certe cum mitissime agitur pus* : *certum ut mitissime asatur pus*. R. *certum ut diutissime alatur pus*.
V. 16. *post eam* : *postea*.
V. 20. *Itendere* : *intendere*. Ibi *quodque* : *quoque*.
V. 13. *dextra* : *dextram*. R. u. i. Ibi *sinistra* : *sinistram*. R. u. i.
V. 24. *membrum* : *membra*. Ibi *eget* ; R. *egent*. A. u. i.
V. 28. *lineis fasciis* : *linteis fasceis*.
V. 29. *plures et in* : *plures in*.
V. 30. *vero* : abest.
V. 33. *ossis* : *ossi*.
V. ult. *At* : *et* Ibi *alteri* : *alteri parti*.
Pag. 533. v. 2. *triplicibusve pannis in* : *triplicis panni et in*. Ibi *tinctis* : *tinctus*. R. *tinctum*.
V. 3. *lineos* : *linteos*.
V. 4. *fasciis* : *is*. R. *iis*.
V. 5. *fracturam* : *fractura*. R. u. i.
V. 7 *cochleam* : *cochlea*.
V 9. *longior ea quae si qua* : *longiore eaque qua*. R. *longior eaque qua*.
V 11. *incipere debet* : *debet incipere*.
V. 12 *ad fracturam reversa* : *de fractura revera*. R. *de fractura reversa*
V. 14. *iniiciendum* : *iniciendum*.
V. 17. *ei* : *ea* Ib *obiiciendas* : *obiciendas*.
V. 21. *in inferiore* : *inferiore*.
V. 22. *finiant* : *faciant*. Ibi *quia* : *qui*.
V. 33 *adiiciendaque* : *adiciendaque*.
Pag. 534 v. 1. *quinto* : *quinto die*. Ibi *tum sex fasciis* : *sexta fasceis*. R *sexta fascia*.
V. 3. *Quoties* : *quotiens*.
V. 5. *est* : omissum.
V. 6. *diu* : *die* R. u. i.
V. 8. *ab eo* ; *adeo*.
V. 9. *tenuius* ; *levius*.
V. 17. *superaccommodandae* : *super superadcommodandae*. R. *superadcommodandae*.
V. 20. *impo-* : *inpo-*.
V. 21. *circa* : *citra*.
V. 22. *laedant* : *ledant*.
V. 27. *quo os quodque conservet* : *quod quoque os conservet*.
V. 31. *leniter* : *pleniter*.
V. 32. *ungendum* : *unguendum*.
Pag. 535. v. 2. *quoties* : *quotiens*.
V. 4. titulus nullus, contextu continuato.
V. 8. *collocatur* : *conlocatur*.
V. 9. *autem* : omissum.
V. 10 *ex* : *et*.
V. 11. *sustinet* : *sustineat*.
V. 13. *humero* : *umero*. Ibi *demittitur* : *dimittitur*.
V 16. *porrecto* : *correcto*.
V. 18. *sinistro* : omiss. Ibi *demissum* : *dimissum*.
V. 21. *plantam iniicit dextram* : *planam inicit dextra*.
V. 22. *curatur* ; *suratur*. R. *sumatur*.
V 25 *fasciis* : *fasceis*.
V 29. *porrigantur. Protinus* : *porrigantur quae protinus*. R. u. i.
V. 31. *id quod afficitur* : *idque officit cur*. Ibi *fasciis* : *fascias*.
V. 3?. *figuratum* : *figurandum*. Ibi *suspensum* : *suspensam*.
V. 33. *atque* : omiss. Ibi *humerum* : *umerum*.
Pag. 536. v. 2. *ideoque ossa sic se habent* et reliqua usque ad pag. 542. v. 10. *vetustae sedi cogit*, in codice NICOLII loco non suo posita occurrunt ad libri V, cap. 18.

cap. 18. exemplaris impressi Patavini pag. 234. v. 2 post illa verba *subiicienda sunt*, quae sex columnas implesse dicit, in exemplari suo desideratas. Ea descripsisse e nostro hoc codice videtur, adeo in omnibus vel minutissimis concordat, sed quod illis adsuta sint cum quibus male cohaerent, eius qui librum compegit fortasse culpa fuit, hinc tamen coniicere possumus aliud a nostro, sed unum idemque exemplar illud antiquum fuisse, unde MARII et NICOLII et PALAVICINII aliorumque apographa recentiora omnia deducta sunt, adeo illis inter se convenit, ubi ab hoc nostro discedunt.

V. 6. *breviores sed sub*: *brevior esse sub*. Ibi *saepiusque eae*.
V. 9 *efficiatur*: *efficiant*. Ibi *quoties*: *quotiens*.
V. 11. *et*: *est*. R. u. i.
V. 12. *impo-*: *impo-*.
V. 14. *sint*: *sunt*.
V. 15. titulus abest contextu continuato.
V. 17. *utrumque*: *utramque*.
V. 24. *fiant*: *fiat*. R. u. i.
V. 28. *paululum*. *paulum*.
V. 32. *ipsa*: *ipsi*.
V. 33. *iniicitur*: *inicitur*.
Pag. 537. v. 3. titulus abest contextu continuato.
V. 4. *quid fractum*: *id factum*.
V. 7. *occurrendum*: *occursum*.
V. 9. titulus abest contextu continuo.
V. 10. *crure*: *cure*. R. u. i.
V. 13. *coniiciendum*: *coniciendum*.
V. 14 *ab inferiori parte foramina*: *et inferiore parte ferruminali*. R. *et inferiore parte ferri laminam*. Forte fuerat in primo exemplari *foramina aliqua*.
V. 20. *detineant*: *detineat*. Ibi *debet a planta*: *debet planta*.
V. 23 *ei*: *et*.
V. 25. *insit*: *ait*.
V. 28. *ex quo multa debilitas est foedior tamen ubi*: *sed multo tamen ferior debilitas est ubi*. R. *sed multa tamen femori debilitas est ubi*.
V. 29. *negligentia*: *neglegentia*.
V. 30. titulue abest
V. 32 *deligari post inflammationem*: *post inflammationem deligari*.
Pag. 538 v 1. titulus abest contextu continuo.
V. 6. *ista*: *illa*
V. 10. *liberale cum ea desiit*: *liberare ea desit*.
V. 11. *e liquido*: *et liquido*.
V. 12. *nec*: *neque*.
V. 13. *paulatim*: omiss. Ibi *ad*. omiss. R. addit.
V. 17. *humeri*: *tumori*.
V. 19. *cancres*: *cancres*.
V. 22. *sed*: *si*.
V. 25 *igitur curiosius*: *curiosius igitur*. Ibi *id*. omiss.
V. 26. *et per*: *et musculus quidem per*. ibi *musculus*: abest.
V. 28. *inedia*: *inaedia*. Ibi *in decimum diem*: absunt.
V. 31. *his*: *is*. R. *iis*.
Pag. 539. v. 1. *minimum laeduntur*: *minime laedunt*.
V. 3. *ex*: *est*.
V. 5. *deliganda fasciis*: *deligandaque fastis*. R. u. i.
V. 6. *laxioribus*: *latioribus*. Ibi *scilicet laxius*: *laxius scilicet*.
V. 7. *quantoque*: *quanto*.
V. 11. *humerove*: *humeroque*.
V. 14 *imp*: *inp*.
V. 19. *fasciis*: *fasceis*.
V. 21 *magisque hoc in principio*: *magisque in primo*.
V. 22. *utendum*: *utendo et alieno*.
V. 23. *est*: omissum.
V. 25. *movendo*: *movenda*. R. u. i.
V. 26. *adhibenda*: *agenda*. Ibi *quotidie*: *cottidie*.
V. 28. *quod*: *quae*. R. u. i
V. 31 *eius si longius*: *eius longius*:
V. 33. *laevandum*: *limandum*.
V. ult. *vulsella*: *bulsella*.

Pag. 540 v. 1. *iniicienda*: *inicienda*. Ibi *acutae ossis prominentis cuspidi*: *recto se habenti capiti*.
V. 3. *gibba*: *cibra*.
V. 5 *cingitur*: *cinguntur*.
V. 6. *has*: *ea*.
V. 7. *abscindere*: *abscidere*.
V. 13. *humoris*: *humore*.
V. 17. *quam*: *atque*. Ibi *sequiturque fere*: *sequitur vero*.
V. 19. *aut*: omiss. Ibi *iam ante misera conditio*: *tam misera antea condicio*.
V. 20. *maius diuturniusque faciat*: *manus diutiusque facies*.
V. 21. *etiam*: *enim*. Ibi *cute os*: *cutis esse*.
V. 23. *quare*: *quae*.
V. 27. *Interdum fractura*: *nondum interdum fracturam*.
V. 28. *Quo a prurigine et punctionibus cognito*: *quae a prurigini et plictionibus cognitio*.
V. 30. *eosque*: *esque*. R. u. i.
V. 32. *plagam*: omissum.
Pag. 541. v. 1. *brevius*: *brebibus*.
V. 2. *paxillus*: *et paxillus*. Ibi *et*: *quam*.
V. 3. *demitti*: *dimitti*.
V. 4. *paululum emineat*: *paulum supra ulcus emineat*. Ibi *isque quotidie*: *usque cottidie*. R. *isque cottidie*.
V. 7. *vulnusque*: *vulnus*.
V. 8. *vero*: omiss. Ibi *aqua frigida*: *frigida aqua*.
V. 10. *decoctae*: omiss. Ibi *illinendumque*. A. u. i. R. *illiniendumque*.
V. 11. *medicamentum quod*: *medicamentum est quod*.
U. 12. *quiescendum*: *quae secundum*.
V. 13. *quia*: *quae*. Ibi *mota sunt in*: *motu in*.
V. 20. *et*: *ut*. R. u. i.
V. 21. *habita ne nervi*: *habita nervi*: Ibi *laedantur*: *laeduntur*. R. u. i.
V. 24. *decoctum*: *deiectum*. R u. i. Ibi *impo-*: *idpo-*. R u. i. Ibi *idipsum ovi*: *id ipsum corium ovi*.
V. 26. *de*: omissum
V. 31. *adversa*: *trane versa*. R. *transversa*.
V, 33. *assidue*: *adsidue*. Ibi *puncturae*: *iunctiones*.
Pag. 542 v 2. *id membrum*: *membrum id*.
V. 4. *inter*: *et inter*.
V. 5. *diducit*: *deducit*.
V. 6. *compellitque*: *cum pellique*. Ibi *in*. omissum. R. add.
V. 7 *si*: *sic*. R u. i.
V. 8. *in quam os se inclinat*: *in qua osse inclinatae*.
V. 9 *lana*: *lanam*. Ibi *obiicit*: *obicit*. In codice NICOLII hic finis est foliorum, quae ex hoc ipso libro ut videtur transcripsit, ut sui exemplaris defectum sex columnarum ut ait suppleret.
V. 12 *conferbuerunt*: *coeperunt*.
V. 13 *ideoque*: *ideque* forte fuit *indeque*. Ibi *locus intumuit*: *locus si intumuit*. R. *locus sic intumuit*.
V. 14. *leniterque*: *leviterque*.
V. 18. *oleribusque*: *holeribusque*.
V. 19. *quae*: *que*.
V. 20. *confertque*: *conferique*:
V. 21. *sinapi cum*: *sinapi quod cum*. Ibi *pariter*: *par*.
V. 23. *his*: *is*
V. 26. *CAP. XI*. et cetera tituli absunt contextu continuato.
V. 32. *dehiscunt*: *hiscunt*.
V. 33. *os scapularum*: *scapularum os*.
Pag. 543. v. 1. *et*: omiss. Ibi *saltu*: *a saltu*.
V. 3. *excidunt*: *excedunt*.
V. 4. *ubi aliquid incidit protinus is locus*: omissa. R. addita sunt, eaque habet et cod. NIC. aliique.
V. 5. *cavus*: *causa*.
V. 7. *in talo praecipue*: *in talis praecipua*.
V. 10. *annectunt*: *adnectunt*. R. *adnectant*.
V. 11. *eadem*: *ea*. R u. i.
V. 12. *mobilibus laesis*: *mollibus laesis*. R. *mollibus aliquid laesis*: Ibi *atque id*: *aliquid* R expunctum.
V. 13. *his locis*: *is locus*. R. *iis locis*. Ibi *imponenda*. omissum.

V. 15.

V. 15. *diducta* : *dedacta*.
V. 17. *ſic* : A. u. i. R. *ſit*. Ibi *admittitur* : A. u. i. R. et NIC. *amittitur*.
V. 19. *vertebrae* : *vertebra*.
V. 20. *comprehenduntur* : *comprehendantur*.
V. 21. *excidunt aut vi* : *exciduntur*. R et NIC. n. i.
V. 22. alterum *vel* ; omiſſum. Ibi *infirmatis* : *infirmantis*. R. u. i.
V. 23. *adoleſcentulis* : *aduleſeentulis*.
V. 25. *in priorem et in poſteriorem in interiorem et in exteriorem* : *in prierem in exterierem*. R. et N. *in priorem et in exteriorem*.
V. 27. *ſuntque* : A. omittit. R. addit.
V. 28. *propria cuiuſque*: A. *propria ſunt*. R. *propria ſunt cuiuſque*.
V. 29. *tumor eſt* ; *eſt tumor*.
V. 30. *quam* : *qua*.
V. 31. *a qua* : *qua* R.u.i. Ibi *in omnibus* : *nominibus*. R u i.
Pag. 544 v. 5. *reponeretur* : *reponerentur*. R. u. i.
V. 7. *quoque* : *quaque*. R. u. i.
V. 8. *Ac* : *a*. R. *at*.
V. 10. *omniumque quae* : *omnium quaeque*.
V. 11. *caro emacreſcit magiſque* : *caro eam tres magique*. R. *magiſque*
V. 12. *membro* : *membrum*. Ibi *quam ulteriore*. A. u. i. R. *quam in ulteriore*.
V. 13 *humerus* ; *umeri*. R. *umerus*.
V. 14 *macies* : abeſt.
V. 15. *maior in hoc* et cetera quae in impreſſo ſequuntur uſque ad pag. 546. v. 11. *utraque*, verſus ſcilicet LXIV. implent.a omiſſa in codice ſunt hoc loco, inferiuſque poſita cootiouo tamen contextu cum iis quibus male cohaerent, unde patet, aotiquius illud exemplar a quo codex hic deſcriptus fuit, extremas plagulas perturbatas babuiſſe, oeque id librarium barbarum animadvertiſſe. Quo vitio cum reliqui codices careant, bioc quoque certo colligitur, alterum exemplar, a quo illi fluxere diverſum ab huiuſce exemplari fuiſſe, ita ut duorum tantummodo vetuſtiſſimorum CELSI codicum ſcriptura ad nos pervenerit, quorum illud antiquitate praeſtaſſe, a quo noſter hic codex deſcriptus fuit multis argumentis credibile ſit, a nobis ut ſe obtulere indicatis.
V. 15. *manu* : *manu acies*. R. *manus acies*.
V. 17. *eius* : omiſſum
V. 18. *in eo* : *in e* ; R. u. i.
V. 19. *id* : *ind* R. *inde*.
V. 20. *motum* : *malum*. R. u. i.
V. 21. *ſi* : omiſſum, R. add.
V. 22. *laceſſendum non eſt* : *nunc claſſendum eſt*. R. *tum claceſſendum eſt*.
V. 23. *finita eſt tentandum eſt* : *finita temptandum*. R. *finita eſt temptandum eſt*.
V. 26. *tenue ſi humidum* : A. u. i. R. *tenue humidum*.
V. 28. *et multo* : *ut primo*. R. *et primo*.
V. 29. *contraria his* ; *contra aliis*. R. *contraria iis*.
V. 32. *ſuccida* : *ſuper ſucida*.
V. 33. *ſuper impoſita* : *impoſita*.
Pag. 545. v 1. *abſtinere bibere*. A. ut impr. R. *abſtinere debere bibere*.
V. 3. *ſitis finiatur* : *ſitim finiat*.
V. 3. *curioſiuſque* : *cuius ſi uſque*. R. n. i.
V. 6. *die* : *ex die*. Ibi *fovere* : abeſt, R. addit. Ibi *ex* : omiſs.
V. 7 *lana* : *plana*. R. u. i.
V. 10. *adhibere* : *adhibero*. R. u. i.
V. 11. *uſus quoque* : *ſuſu - neque*. R. u. i.
V. 14. *corpori* : *cerporis*.
V. 16. *CAP. XII* et cet. tituli omiſſa.
V. 21. *altera* : *alteram*.
V. 22. *partem ipſa* : *partem modo utraque ipſa*. Ibi *mentumque* ; *mentum*. R. u. i.
V. 24. *At* : *ac*.
V. 35. *inclinatur et* : Abſunt.
V 28. *temporum* : *ſuper*.
V. 29 *tempore homo* : *tempore autem homo*. R. *tempore item homo*. Ibi *collo-* ; *conlo-*.
V. 30. *poſteriore* : *ſuperiore*. R. u. i.
V. 33. *caput eius*. Aotiqua ſcriptura repetit *contineat* et cet. e verſu 31. quae R. recte expuncta ſont. Ibi *ſcorteo pulvino duro* : A. *ferto opulin*. R. o. i. Ibi *caput per* ; *caput et per*. R. o. i.
V. ult. *miniſtrum* : *miniſterium* Ibi *immobilius* : *immobilis*. R. u. i.
Pag. 546. v. 1. *tum* : *cum*. R. u. i. Ibi *medici* : *modici*. R. n. i.
V. 2. *faſciis* : *faſceis*. R. u. i. Ibi *dilabantur* : *delabantur*.
V. 3. *coniiciendi* : *coiciendo*. R. *coiciendi*.
V. 4. *appre-* : *adpro-*.
V. 5. *ſi una parte* : *aperte*. R. *et aperte*. NIC. u. i.
V. 6. *et* : A. omiſs. R. add.
V. 10. *momento* : *mento*. R. u. i.
V. 11. Quae poſt *utraque* hic ſequuntur in codicis antiqua ſcriptura praepoſtere poſita ſunt poſt *brachio* ſupra pag. 544 v. 14. Recenti vero ad ſuas ſedes revocata, ut io io impreſſis, concordantque alii codices. Ibi *omnia eadem* ; *eadem omnia eadem*. R. *eadem omnia*
V. 12 *eſt* omiſſum.
V. 13. *agenda* : *agenda eſt*.
V. 14. *cervicis iſte* : *cervices iſti*. R. u. *i*.
V. 16 *quorum* : *quoque*. R. *quibus*
V. 17. *cibus* ; *ſibi*. R. u. i.
V. 18. *quoque frequens* : *quique frequens*. NIC. *quique frequenti*.
V. 19 *temporum* : *per*.
V. 20. *CAP. XIII* et cet. tituli omiſſa contextu continuato.
V. 24. *demiſſis* : *dimiſſis*.
V. 27. *nervi* ; *nervis*.
V. *extendantur* : *ne extendatur*. Ibi *et* ; omiſs
V. 30. *loqui* : *locus*.
V. 31. *celerrime* ; *caelaeprimum*. Ibi *mors* ; *mor*.
V. 32 *credidi* : *credi*. R u. i.
V. 33. *quo* : omiſs. R. add. Ibi *rei ulla* : *re illu*. R. u. i.
V. ult. *cognoſceretur* : *cognoſcetur*. R. u. i. Ibi *non putarent* : *conputarent*. Ibi *ſibi medicum* ; *ſibumerum*. R. u i.
Pag. 547. v. 1. *ſi qui*. A. abeſt. R. add.
V. 2 *perdidiſſent* : *perdidiſſet*. R. u. i.
V. 3. *CAP. XIV.* etc. abſunt contextu contiouato.
V. 7 *exciderunt* ; *excident*. R. u. i.
V. 8. *et* : *ei*. R. *ex*.
V. 10, *a lateribus* : *alteribus*. R. u. i.
V. 11. *continent* : *continet*. Ibi *excidunt*. A. u. i. R. *ſi exciduut*.
V. 13 *ſi* : abeſt.
V. 14 *utramvis* : *utramque*. Ibi *exciderint* ; *exciderit*.
V. 15, *tumor* ; *timur* R. u. i. Ibi *erit* ; *donec*. Ibi *ſuper* ; *ſunt*. NIC. *ſuper*.
V. 16. *reſolvantur* : *reſolventur*.
V. 17. *diſtentio nervorum* : *nervorum diſtentio*. Ibi *ſequitur* : *inſequitur*.
V. 18. *urget* : *urguet*.
V. 19 *ſepto* : *ſedo*. R. u. i. Ibi *femina* : *ſemina*.
V. 20. *ſupprimitur* : *ſubpremitur*.
V. 22. *quam* : *quamquam*. R. n.
V. 23. *nam* ; A. omiſs. R. add.
V. 24. *Hippocrates* : *Hyppocrates*, et margini addita nota *vertebra*.
V. 26 *extendendum* : *exiendendum*. R. u. i.
V. 27. *calce* : *calcem*. R. u. i.
V. 28. *et* : omiſſum. R. *id*.
V. 29. *paululum* : *paulum*.
V. 30. *roto* : A. o. i. R *totae*. Ibi *motae* : *mota*.
V. 31. *imbe-* : *inbo-*.
V. 32. *paululum* : *tantum parvum*. Ibi *tamen in* : *tamen aut in*.
V. 33. *promineat* : *promineant*. R. u. i.
V. ult. *non* : *ne*. R. u. i.
Pag. 548. v. 1. *propelli* : *poſſo*. Ibi *quid* : omiſſum.

V. 3.

V. 3. *rarum* : *verum*. R. et Nic. u. i. Ibi *destituta*: *restituta*. Sic et in cod. Nic.
V. 5. *CAP. XV.* etc. tituli omissa contextu continuato,
V. 10 *est*: omiss. R. add. Ibi *ei iunctus* : *et vi victus*. R. *et victus*. Ibi *cubitus* : omiss.
V. 11. *sursumque ad* : *rursum iuxta*.
V. 13. *longiusque* : *longius* . reliqua ut impr. Nic. *longiusque id brachium altero est*. Ibi *si*. omiss. R. add.
V. 14. *summum* : *summam*. R. *summa* Ibi *brachium*: A. u. i. R. *brachii*.
V. 16. *priorem* : *primi*, et cet. praepostere posita. R. *pri*. Admonetque ea quae sequuntur non cohaerere, et interserenda esse quae in codicis charta sequenti occurrunt *orem partem ec.*
Ibi alterum *in* : abest.
V. 17. *cubitus* : *cubitum*.
V. 20. *imbecillibus* : *imbecillius*. R. u. i.
V. 21. *colloc* : *conloc*. Ibi *sedili* : *sedile*. R. u. i.
V. 22. *imp* : *inp*. Ibi *lati* : *late*.
V. 23. *ossis* : *ossibus*.
V. 25. *humerum genu* : *renum*. Ibi *cogere* : *coire*.
V. 26. *latum* : *ille*.
V. 28. *corpus* : omiss. R. add Ibi *nervi ve* : *nervi coriusve*.
V 29. *spatha* : *spatula*. Ibi *lignea* : *longa*. R. u. i. Ibi *quae et* : *et quae*.
V. 30. *et* : omiss.
V. 31. *longitudine* : *longitudinem*. R. u. i. Ibi *usque* : abest a R. est in A.
V. 52. *rotun* : *rutun*.
V. 23. *et* : omiss. R. add. Ibi *cavum* : *calvum*. R. u. i.
Pag. 549. v. 1. *inque* : *in*.
V. 2. *in quae* : A. u. i. R. *inque ea*.
V. 3. *coniic* : *conic*.
V. 4. *alam a brachio* : *alam brachio*.
V. 6. *subiic* : *subic*.
V. 7. 8. *infra humeri caput altero paulum*. A. omissa, R. addita, habetque et Nic.
V. 9. *supra* : *citra*. Ibi *manum* : *manu*. R. u. i. Ibi *cui rei protinus intervalla tunc* : *curoi prounus intervallatim*. R. u. i.
V. 14. *demittitur* : *dimittitur*.
V. 17. *esse alias* : *alias esse*.
V. 19: *facile* : *satis*. Ibi *uno* : *uni*. R. u. i.
V. *inci*. A. u. i. R. *exci*.
V. 22. *collocandus* : *collocandus est*. Ibi *fasciaque* : *fascia quae*.
V. 26. *ut ille* : *utilem*. R. u. i.
V. 27. *extendat* : *extendit*. R. u. i.
V. 28. *sinistra debet repellere* : *sinistrae dextrae pellere*. R. u. i.
V. 29. *humero* : *humore*. R. u. i.
V. 32. *subiic* : *subic*.
V. 33. *in* : omiss. Ibi *ut* : *et*. R. u. i.
Pag. 550. v. 2. 3. *per pectus* : *perfectus*. R. *profectus*.
V. 5. *ad eandem rationem* : *eadem ratione*.
V. 7. *commodius* : omiss. R. add.
V. 8. *et ad id* : omissa R. *id*.
V. 9 *deligetur* : *deligatur*.
V. 10. *CAP. XVI.* et c. tituli omissa contextu continuo.
V. 13. *coire* : *coiere*.
V. 14. primum *et* : omissum.
V 16 *intelligi* : *intellegi*. Ibi *si* : *sed*.
V. 18. *adiun*. Recens scriptura admonet hic esse in codice inserenda quae superius scripta fuerant post *utra*. pag. 546. v. 11. Erant igitur antiquissimi exemplaris, a quo codex hic descriptus fuit, extremae paginae multifariam perturbatae, multisque locis fortasse obsoletae, adeo ut literae perspicue non apparerent, quod frequentiora in his et monstrosa plerunque rudis librarii menda indicare videntur. Ibi *distrahitur* : *trahitur*.
V. 22 *recurvatur* : *verecuratur*. R. u. i.
V. 25. *vomitumque bilis* : *vomitum biles*. R. u. i.
V. 25. 26 *exteriorem interioremve* : *exterioremve*. R. u. i.
V. 26. *sed* : omissum. R. *si*. Nic. *sed*.

V. 27. *paululum* : *paulum*. Ibi *eam partem* : *ea parte*. R. u. i.
V. 30. *sed* : *est* : R. u. i.
V. 31. *quae* : omiss. R. add.
V. 32. *cesta iunguntur* : *restatur*. R. u. i.
V. 33. *extendere*. A. u. i. R. *extendi debet*.
Pag. 551. v. 1. *quod*. omiss. R. add.
V. 2. *prolapsum* : *prolapsus*. R. u. i. Ibi *contrarium* : *contrariam*.
V. 4. *prout nervi* : *prout aut nervi*.
V. 5. *huc illucve se dederunt* : A. omissa. R. *huc illucve sederunt*.
V. 9. *duas manus* : *duos manibus*.
V. 10. *habenis* : *avenis* R. u. i.
V. 11. *rotundum* : *rutundum*.
V. 12. *et* : *ei*. R u. i. Ibi *id repente*. omiss. R. add.
V. 13. *humerum* : *humeros*. R. u. i.
V. 15. *humero* : *cubito*.
V. 16. *supra* : *super* : Ibi *est* : omiss. R. *sunt*.
V. 17. *curatio eadem* : *eadem curatio*.
V. 18. *tantum saepiusque* : *tantum est saepius*. R. *tantum est et saepius*.
V. 19. *multoque* : *multa*. R. u. i.
V. 20. *et diutius* : *diutius*.
V. 22. *sive extra remansit* : omissa. R. add.
V. 25. *CAP. XVII.* et c. tituli omissa continuo contextu.
Pag. 552. v. 1. *et* : omiss.
V. 2. *locum autem durum* : *durum locum*.
V. 5. *si* : omiss R. add.
V. 6 *si in interiorem*. A. omissa neque addita R.
V. 7. *satis*. omiss. Ibi *didu* : *dedu*.
V. 8. *si*. omiss.
V. 9. *procidit* : *procedit*. R. *procedi*. Ibi *manibus*. A. u. i. R. *manibus quibus*. sic et Nic.
V. 10. *priorem posterioremve* : *prioremve*. R. u. i.
V. 11. *prolapsa* : *lapsa*. R. u. i.
V. 14. *aliquid durum* : *durum aliquid*.
V. 13. *urgendum* : *urguendum*. et Nic. Ibi *quod os vis* : *quod vis*. Nic. *quos vis*.
V. 15. *CAP. XVIII.* etc. tituli omissa, continuo contextu.
V. 18. *palma* : *prima*. R u. i. Ibi *quoque* : *quaeque*. Nic. u. i.
V. 19. *promoventur* : *proventur*. R. u. i.
V. 22. *quod* : omiss. R. add.
V. 23. Post *omnium* multa in codice sequuntur praepostere scripta, ob eandem ut credibile est paginarum primi exemplaris perturbationem, quae recenti scriptura, alius vetusti exemplaris auctoritate ut credibile est suis locis iamdudum revocata fuerunt.
Ibi *est* : omiss R. add. Ibi *tumor ab* : *tumque*. R. et N. *tumerque*.
V. 24. *sinus ab ea* : *ab ea sinu*. R. emend. *sinus*.
V. 25. *intentione*. A. u. i. Nic. *intento*.
V. 28. *CAP. XIX.* etc. tit. omissa, contextu tamen non continuato, ut in aliis, sed ab alio versu initio facto.
V. 33. *non aeque* : *novaeque*.
V. ult. *quod* : *quot*.
Pag. 553. v. 1. *tantummodo* : *tummodo*. R. u. i.
V. 3. *vel in posteriorem* : omissa. R. *vel posteriorem*.
V. 4. *tumque* : *tum iam*. Ibi *ut ita* : *atque ita*. R. *atque id quod*. Ibi *in locum unde lapsus est digitus restituatur* : *in latus ve lapsum est digitis restitui*. R. *in latus elapsum est digitis restitui*.
V: 6. *CAP. XX.* etc. tit. omissa contextu continuato.
V. 9. *humeris* : *his*.
V. 11. *siquidem in hoc* : *siquidem etiam in hoc*.
V. 12. *femori* : *tempori*. R. u. i.
V. 13. *pedi et manui* : *rediet et manui*. R. u. i.
V. 15. *quatuor* : *quattuor*.
V. 19. *valgius* : *varum*. R. *vastius*.
V. 21. *in exteriorem* : *interierem*. R. u. i. Ibi *pes*. omiss.
V. 22. *calx* : *glans* R u. i.
V. 23. *contingit* : *contingi*. R. u. i. Ibi *planta ima meliusque id* : *planta iam melius fit*. R. u. i.

V. 24. *superine corpus: superius seperinsque corpus*. R. *superius id corpus*.
V. 25. 26 27. *crus plicari non potest extensumque alteri cruri ad calcem par est: crus extensum est implicarique non potest alteri cruri ad calcem pars est*.
V. 31. *rectusque: totusque*.
V. 32. *se in posteriorem: sed etse in priorem*. R. *sed etsi in posteriorem*.
V. 33. *est*: omissom. R. add. Ibi *censistit: constitit*.
V. ult. *calx: cax*.
Pag. 554. v. 2 *vel:* omiss. R. add. Ibi *repositum: repositam*. R. u i.
V. 3 *rursus: rursumse*. R. *rursum*. Ibi *semper iterum: iterum semper*.
V. 4 *et:* omiss.
V. 5. *Philotimus: Filetimus*.
V. 6 *authores: auctores*.
V. 9 *quoque: atque*.
V 11. *Nymphodorus, Protarchus: Nymfodorus Protharchus*
V. 12. *faber queque quidam: quid qua vi*. Ibi *repperissent*. R. *repperisses*.
V: 14. *verum: verum est*.
V. 16. *ut reponatur*: absunt.
V. 17. *repositum non continere: postea non contiaeri*.
V. 18. *Tentandum: temptandum*. Ibi *tenerius: tenerum*. R. u. i.
V. 20. *si*: omiss. R. add. Ibi *validius: vilidius*. R. u. i.
V. 21. *habenas*: omissum. R. add.
V. 22. *ad valida bacula: ad acula valida*. R. *ad bacula valida*. Ibi *tumque: cumque*.
V. 23. *morae: more*.
V. 24. *superioresque: superiores*.
V. 25. *traxerint:* A. u. i. R. *traxerunt*.
V. 29. *perseveraverit: perferavit*. R. u. i.
V. 31. *collocandus: conlecandus*.
V. ult *ea: et*. R. u. i.
Pag. 555. v. 2. *retundum: rutundum*.
V. 8. *caeteris: ceteris*. Ibi *ossa paululum: ossa paulum*. R. *ossa porvim paulum*.
V. 11. *contra coxam: contra inde coxam*. Ibi *reposito: posite*.
V. 12. *novi aliud: aliud novi*. Ibi *requirit: requiret*.
V. 14. *femur fuerit adhuc laxioribus nervis: adhuc nervis laxioribus femur fuit*. R. *fuerit*.
V. 15. *Potest tamen conditus articulus medius aut summus canaliculo aliquo contineri*. Hinc absuot, inferius posita suo loco ad cap. XXIV. sicuc io ceteris quoque nostris codicibus.
V. 18. *CAP. XXI.* et reliqua tituli omissa contextu continuato.
V. 21. 22. *et in interiorem* omissa R. add.
V. 23. *novissimum: novissimnm*. R. u i.
V. 24. *id*: omiss. R. add
V. 25. *ibidem opposita: iade impesita* R. *inde eppesita*.
V. 27. *Meges: Magis*, quod et NIC. habet, sed in Cod. IV. cuius margini adscriptae notae videntur esse a maou POLITIANI legitur *Megis*.
V. 28. *excidisset: excidit*. Ibi *a se: asse*. R. u. i.
V 30. *iisdem: isdem*.
V. 31. *retuli: rettuli*.
V. 33. *retundo*: sic recte non *rutundo* ut alibi fere semper. Ibi *poplitem: eplitem*. R. emend *poplitem*.
V. ult. *imposite: imposita*. R. em. u i.
Pag. 556. v. 1. *caetera: cetera* Ibi *tum: dum*. R. u. i.
V. 2. *compelluntur: compellentur*.
V. 3. *CAP. XXII* et rel. tit. omissa contextu continuo.
V. 6. *quidem*: omiss.
V. 7. *partem:* omiss.
V. 8. *ima: inima*. R. u. i.
V. 9. *casus: talus*.
V. 10. *est. At: extat*.
V. 11. *prorumpit: erumpit*.
V. 14. *nervus durus: nervos durus*, antiqun scribendi more, sic et NICOLIUS, qui in his postremis paginis antiquam huios codicis scripturam omnino vel io ipsis mendis curiosissime sequitur. R. u i. Ibi *intentus: insanus*. Ibi *suminsque iis pes est: minusque his opus est*.
V. 13. *calx: lanx*.
V. 14 *planta: plaga*.
V. 15. *is: his*. R. u. i.
V. 16 *diductis: deductis*.
V. 17. *is: his*. R u. i.
V. 19 *confirmatis: comprimatis*. R. u. i.
V. 21. *vinctura: vinotura*. R. u. i.
V. 23. *CAP. XXIII.* et rel. tituli omissa cuotextu contiouato.
V. 26. *Plantarum vero: plantae*. Ibi *iisdem: isdem*.
V. 27. 28. *prodeunt iisdemque: prodeunt is isdemque*.
V. 31. *talus: iale*.
Pag. 557. v. 1. *CAP XXIV.* etc. tit. oomiss. coot. coot.
V. 5 *qui: sani*.
V. 6. post *est* ea recte sequuotur quae loco mota in impresso leguntur ad finem Cap. XX. pag 555 v. 15. *Potest tamen conditus articulus medius aut summus canaliculo alique contineri*.
V. 7. *CAP. XXV.* etc. tit. om. contextu cont.
V. 12. *saepe tamen cum vulnere loco moventur*: omissa, neque addita R.
V. 13. *vero: quoque*. Ibi *gravius: curvius*. sic et in cod. IV. sed margini ibi adscriptum est *gravius forsan*, manu ut videtur POLITIANI.
V. 16. *ab humeris: numerus*. R *humeris*.
V. 17. *reposita ossa: reposita est ossa*. R. u. i.
V. 18. *repositis: reposita*
V. 21. *Nam*. omiss Ibi *tuto: toto*. R. emend. *tute*.
V. 22. *manus: manuus*.
V. 24 *praecipitentur: praecipitarent*. Ibi *aegri*: omiss.
V. 27. *in*: omiss Ibi *fieri solet: fuere*.
V. 28. *sanguinem: et sanguinem*.
V. 31. *aut in:* A. sic. R. *ante*. Ibi *inflammatione: inflammationem*.
V. 32. *si: sic*.
V 33. *distenduntur: distendit*. R. legendum admonet vel *nerves distendit*, vel *nervi distenduntur*.
Pag. 458. v 5 *omni: omnique*. Ibi *morbo: modo*.
V. 9 *ideo: id*.
V. 10. *abscindendum: abscidendum*. Ibi *impo: inpo*.
V. 12. *saltem: sola*.
V. 14. *tenuis: tenuix*
V. 15. post *pateat*, quo contextus minoribus literis perscriptus finitur, additum est grandibus sive quadratis eadem aotiqua manu,

CELSI LIBER VIII
EXPLICIT FELICIT.

Recenti vero adscriptum est *Correxi ego et emendavi manu propria quam melius potui B. Marchio Palavicinus Eps Regiensis*.

Aoimadvertendum hic quoque putamus, in octo librorum titulis nostrum bunc codicem CELSI nomen aliter exhibere ac alii omnes, ousquam enim AURELII falsum praenomen prodit, quod io illis perpetuo scriptum est, librariorum inscitia, quibus ioferioris aevi mos fraudi fuit, cum multis tuoc nomioibus oobiliores uterentur oon uoico, ut florentis reipublicae et primorum Caesarum temporibus, adeoque et ipsius CELSI aetate solebant. Libro igitur primo est rubris grandioribus literis CORNELII CELSI ARTIUM LIB. VI. ITEM MEDICINAE PRIMUS. Libro secuodo A. CORNELII CELSI, itemque libro tertio. Quod quidem satis esse videatur ad rite restituendum AULI praenomeo, ut iam viri docti fecerunt. Quarto vero oomen omittitur, sola inscriptione INCIP. LIB. IIII. Quinto CELSI LIBER IIII. EXPLICIT INCIP. LIB V. FEL. Sexto CELSI L. V. EXP. INC. L. VI. FEL. Septimo A. CORN. CELS. LIB. VI. EXP INC LIB. VII. FEL. Octavo CELSI LIB VII EXPLICIT INCIPIT LIBER VIII.

Io quibus titulis minus a veterum Romaoorum coosuetudine deflexisse videtur vetustius exemplar quodcunque

illud

illud fuit unde noster codex exscriptus est, nunc scilicet unico CELSI cognomine indicato nunc, CORNELII nomine addito, aliasque AVLI quoque praenomine praeposito, prima scilicet litera A ex communi consensu notato. Quam liquet nunc integram veramque fuisse optimi atque nitidissimi Romani scriptoris appellationem, qui AVGVSTI saeculo proximus vel partim aequalis fuit.

Sed et capitum titulis in unoquoque libro differt hic codex ab aliis omnibus, in quibus ii videntur esse notationes potius lectoris non adeo vetusti, margini antiqui alicuius exemplaris adscriptae. Alicubi enim SORANVS memoratur, qui CELSO posterior fuit, ut libro III. eo loco qui impressi respondet cap. XVIII. pag. 150. v. 28. et in illis codicibus notam habet quinquagesimi, haec fert rubrica. *SORANVS nihil misceri aquae sive oleo iubet propter odorum noxam.* Et alibi *SORANVS his repugnat*, et *SORANVS haec matutinis horis fieri iubet*, quae CELSVS vespere facienda praeceperat, et alias quoque iudicium suum videtur hic annotator interponere, ut hoc ipso capite de insaniae curatione *Gestatio omittenda*, quam scilicet CELSVS laudaverat, et *Remotis plagis omnia utilia*. Quas quidem omnes notationes et capitum distinctiones in omnibus nostris codicibus praeter primum eodem fere modo occurrentes, FONTIVS neglexit, nova inducta partitione, novisque titulis appositis, in iis CELSI exemplaribus, quae formis aeneis impressa primus Florentiae edidit, anno MCCCCLXXVIII. quam divisionem insequentes editores minime mutarunt.

Eas igitur etsi satis veteres notationes seu capitum inscriptiones cum primus hic noster CELSI codex non agnoscat, aliasque ac longe pauciores habeat, eo credibilius illud fit, quod saepe antea innuimus, exemplar scilicet unde codex hic descriptus fuit, et diversum, et vetustius illo exemplari fuisse, unde ceteri omnes codices manarunt, qui cum inter se quam maxime consentiant, cum nostro plurimis locis aliquantum discordant, ita ut de restituenda omnino librorum CELSI nativa lectione, quod et medicinae, et latinitatis gratia permagni refert, tum demum spes futura sit, cum tertium quoddam antiquius et emendatius exemplar, si quod alicubi latet in apertum proferatur.

Atque hic finem facere necesse est nostrae huic primae editioni Collectionis Chirurgicae NICETAE, iis omissis, quae iam prostabant, ceterisque in tempus aliud commodius dilatis, quorum nunc tamen specimina aliqua saltem dare voluimus, cum nesciamus an vita et opes ad haec studia iterum capessenda suppeditabunt.

Tria igitur reliqua sunt in eodem NICETAE codice quae porro promenda videntur. Primum sunt APOLLONII Citiensis Commentarii tres in HIPPOCRATIS librum de articulis, inscripti PTOLEMAEO cuidam regi, quem esse iuniorem illum PTOLEMAEI Auletae Aegypt. regis XI fratrem, cui circa annum ante CHR. LXX. Cypri regnum obtigit, nos iampridem coniecimus, in libello quem de re anatomica Florentiae edidimus anno MDCCXLV. Horum Commentariorum initium in codice ad n. CXCIX. occurrens huiusmodi est mendis manifestis quibus scatet sublatis.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΚΙΤΙΕΩΣ τῆς περὶ ἄρθρων πραγματείας τὸ Α

ΘΕΩΡΩΝ φιλιάτρως διακείμενόν ΣΕ βασιλεῦ ΠΤΟΛΕΜΑΙΕ, καὶ ΗΜΑΣ δὲ συνορῶν προθύμως τὰ ὑπὸ ΣΟΥ προσταχθέντα διαπρασσομένους, τῶν ὑπὸ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ τοῦ θειοτάτου συγγράψαντος περὶ ὀργάνων εἰς ἀνθρώπων βοήθειαν ἐπινενοημένων, καλῶς ἔχειν ἐνόμιζον τὰ περὶ ἐξαρθρήσεων αὐτῷ συγγραφέντα δεόντως ἐπιλαβὼν, καὶ τὰ περὶ ὤμου καταρτισμοῦ, ὃ κατὰ τὸ παρὸν ἐκέλευσας, μεταδοῦναί ΣΟΙ. Ἐπεὶ γὰρ ἔνιοι δι' ἀπειρίαν τινῶν, ἠχρειώθησαν, οἱ δὲ καὶ πρὸς πολλῶν χρείας εὔθετοι καθεστῶτες ἐνεποδίσθησαν τῷ ὄκνῳ ἑαυτῶν διερμηνεῦσαί ΣΟΙ, τινῶν δὲ οὐδὲ παραχρῆμα κατανοησάντων, ἢ συλλογισαμένων τὴν περὶ τῶν ἄρθρων ἔκπτωσίν τε καὶ παράρθρησιν, καὶ παρέλιπον τὴν διὰ τῆς ὀργανικῆς ὕλης ἔντεχνον ἁρμονίαν, τῆς τε κατὰ παλαίστραν γιγνομένης ἀρθρεμβολήσεως, δημωδῶς πρασσομένης μηδὲ ἑνὸς τῶν τοιούτων διελανθάνοντο.

Ἵνα δὲ πάνυ εὐπαρακολούθητά ΣΟΙ τὰ παρὰ τούτοις κατὰ μέρος γίνηται, πρότερον τὰς τοῦ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ λέξεις ἐκθήσομεν, ἑτοιμοτέρους τοὺς τρόπους τῶν ἐμβολέων ὑποταξάμενος, εἶτα τινὰ ἔρανον ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ὡς διὰ τῆς τῶν συμπεριλαμβανομένων ἀνδρῶν ὑπηρεσίας γίνονται. Ὧν τινὰς μὲν καὶ ΑΥΤΟΣ κατήρτικα, τινὰς δὲ καὶ ΖΩΠΥΡΩι παρηδρευκὼς ἐν ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑι τεθεώρηκα. Ὅτι δὲ ὁ ῥηθεὶς ἀνὴρ ἐπί τε τῶν καταγμάτων καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἐξαρθρήσεων χειρουργίας κατὰ τὸ πλεῖστον ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙ κατακολουθῶν ἐθεράπευεν, μαρτυρήσειεν ἂν ΗΜΙΝ ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΣ τῷ αὐτῷ συνδιατετριφὼς ἰατρῷ ὤν. Ἤρκται τοίνυν ὁ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ τοῦ περὶ ἄρθρων βιβλίου τὸν τρόπον τοῦτον. ΩΜΟΥ ΔΕ ΑΡΘΡΟΝ κ. τ. λ.

APOLLONII CITIENSIS
De Articulis liber I

CVM animadvertam rex PTOLEMAEE te medicam artem amare, simulque videam NOS, qui tua mandata perficimus, participes eorum esse quae divinus HIPPOCRATES in auxilium hominum scribens de instrumentis excogitavit, opportunum putavi ea quae sunt ab ipso tradita de artitulis excidentibus commode comprehendens, humeri quoque reponendi rationem, quod in praesens iussisti, TIBI impertire. Quandoquidem nonnulli ob rerum quarundam imperitiam minus idonei fuere, alii vero etsi rerum multarum usu bene essent constituti, segnitia tamen sua ne TIBI haec exponerent impediti fuere. Sed quidam neque cum articuli suis sedibus excidunt, vel cum ea quae iuncta sunt dehiscunt illico deprehendentes, neque subducta ratione colligentes, artificiosos reponendi modos per instrumenta omisere, articulorum vero impulsiones, quae in palaestra fiunt et quae populariter exercentur, nullas huiusmodi obliviscuntur. Vt autem TIBI facilia intellectu sint quae HIPPOCRATES de singulis tradidit, eius dictata primum exponam, expeditiores reponendi modos subiungens, quasi collationem quandam ab ipsis operibus quae hominum una molientium ministerio fiunt. Quorum nonnulla et IPSE, perfeci, alia ZOPYRO assidens ALEXANDRIAE observavi. Hunc autem virum tum in fractis, tum in motis ossibus, curationes quae manu fiunt, iuxta HIPPOCRATIS plerumque praecepta instituisse testis NOBIS fuerit POSIDONIVS, qui medici eiusdem consuetudine usus est. Initium igitur quod fecit HIPPOCRATES libro de Articulis huiusmodi est. HVMERI ARTICVLVM etc.

Deinde sequitur totus APOLLONII contextus folia codicis implens XLV cum picturis XXIX, tribus libris et articulis LVI. distinctus, cuius hic finis est

ΤΑ μὲν οὖν παρ' ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙ περὶ ἄρθρων καταρτισμοῦ διασεσαφημένα, καὶ διὰ τούτου μὲν, καὶ διὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ δύο βιβλίων, διὰ τῶν ὑποδειγμάτων ἐμφανῆ κατεστήσαμεν. Λοιπὸν δὲ ἐάν τινα τῶν κατακεχωρισμένων ἐπιζητῇς, διὰ τὸ τῆς ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ λέξεως ἀσαφὲς τῆς ἐνδεχομένης διαστολῆς τεύξεται.

EA igitur quae ab HIPPOCRATE de reponendis articulis tradita sunt, hisce et duobus libris qui hunc praeeunt appositis exemplis manifesta constituimus. Ceterum si quicquam in locis, quae seiuncta attulimus, ultro quaeras propter minus apertum HIPPOCRATIS dictionem, id quoad eius fieri potest explicationem nanciscetur.

Alterum vero quod praestari huius codicis beneficio poterit est Graecus contextus librorum ORIBASII de Laqueis et de Machinamentis, quorum Latina duntaxat interpretatio prostat, iam dudum a VIDIO adornata, quae in nonnullis paulum immutari deberet, si quis stricte velit exemplar Graecum observare. Eorum haec sint specimina ad articulum nostri codicis XCV. et CLXIII. occurrentia.

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ ἐκ τῶν ΗΡΑΚΛΑ πῶς πλέκεται βρόχος ὁ Ἐρτός

ΕΝΕΚΑ τῆς τοῦ Ἐρτοῦ βρόχου πλοκῆς καιρία προσλαμβάνεται διπλῆ, ἧς αἱ μὲν ἀρχαὶ τῇ εὐωνύμῳ χειρὶ διακρατοῦνται, ἡ δὲ ἀγκύλη διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ταῖς ἀρχαῖς ἐπιτίθεται. Εἶτα διὰ μέσης τῆς ἀγκύλης τὰ χα-

χαλάσματα τῆς καιρίας, ὑπόσω αἱ ἀρχαὶ συνέχονται. Ἐντεῦθεν γὰρ γίνονται παρὰ μέρος μὲν ἡ τῦ βρόχυ πλοκὴ, παρὰ μέρος δὲ αἱ ἀρχαί. Ἐςὶ δὲ ὁ βρόχος οὗτος τῇ δυνάμει ὁμότονος καὶ εὔχρηςος, οὐ μόνον πρὸς τὴν τάσιν, ἀλλὰ καὶ κράτημα καλὸν ἐν καταρτισμοῖς, καὶ πρὸς σχηματισμοὺς σωμάτων ἐν χρήσει χειρουργίας. κ. τ. λ.

ORIBASII ex HERACLE Quomodo laqueus plicetur quem Nexum vocant

Ad Nexum laqueum plicandum fascia adhibetur duplicata, cuius capita sinistra manu prehenduntur, sinus vero dextra capitibus superponitur, deinde per medium sinum fasciae laxamenta id est capita continentur, quo fit ut ex una parta laquei plicatura ex altera capita ferantur. Habet autem hic laqueus facultatem extendendi aequaliter, utilisque est non modo ad tendenda membra, sed etiam ad continendum, ubi quid reponitur, et ad figurandum corpora, ubi ex usu fuerit curationis quae manu fit. et cet.

Libri vero eiusdem hic finis est n. CXII. ΠΩ͂Σ πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος Ὑπέρβατος

Ὁ λεγόμενος Ὑπέρβατος ἐκ τοῦ λεγομένυ Ναυτικοῦ γίνεται βρόχυ. Πλέκεται γὰρ ὁ Ναυτικὸς βρόχος καὶ περιτίθεται τῷ πήχει, καὶ αἱ μὲν ἀγκύλαι τῦ βρόχυ ἀπ᾽ ἀλλήλων διΐστανται, αἱ δὲ ἐπὶ τὸν τένοντα ἀμματίζονται. Καί οἱ μὲν διὰ τῆς περιοδείας εὔχρηςοι φανέντες βρόχοι οὗτοι εἰσίν.

QVOMODO plicetur laqueus dictus Hyperbatus vel Transgressus

Laqueus Transgressus ex Nautico fit, siquidem plicatur Nauticus cubitoque obvolvitur, et laquei sinus inter se diducuntur, capita vero ad cervicem deligantur. Atque hi quidem laquei in medicina obeunda expeditissimi usus esse visi sunt.

Libri autem ipsius ORIBASII de Machinamentis vel de Variis articulos reponendi modis, qui in codice loco CLXIII. occurrit usque ad CXCVIII. ac folia implet XX, huiusmodi initium est.

ὈΡΙΒΑΣΊΟΥ ἐκ τῶν ἩΛΙΟΔΏΡΟΥ περὶ διαφορᾶς καταρτισμῶν

ΤΡΕΙ͂Σ εἰσὶν καὶ γενικαὶ καὶ ὡσανεὶ ὁλοσχερεῖς διαφοραὶ τῶν καταρτισμῶν. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν λέγονται παλαιςρικοὶ τρόποι, κατὰ τὸ πλεῖςον διὰ ψιλῶν χειρῶν τελειούμενοι, ἀσθενεῖς ὄντες εὐθετοῦσιν ἐπὶ τῶν εὐαφῶν σωμάτων παιδικῶν τε καὶ γυναικείων, ἐπὶ ἀῤῥενικῶν τε τῶν ἔτι τούτων ἰσχυροτέρων, ὅταν ἔτι ᾖ πρόσφατα ὀλισθήματα. Οἱ δὲ μεθοδικοὶ καταρτισμοὶ διὰ τῶν κοινῶν τοῦ βίυ ἐργαλείων συντελούμενοι, τῶν παλαιςρικῶν τρόπων εἰσὶν ἰσχυρότεροι, εὐθετοῦσι δὲ ἐπὶ πάντων ἀνδρῶν, θηλειῶν, ἐπ᾽ ἀῤῥένων τῶν ἤδη ἰσχυροτέρων, ἐπί τε τῶν νεανικῶν σωμάτων καὶ τῶν ἤδη κατὰ πόσον κεχρονικότων ὀλισθημάτων. Οἱ δὲ ὀργανικοὶ καταρτισμοὶ τύτων εἰσὶν πρακτικώτεροι, καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν χρονίων εὐθετοῦσι, καὶ ἐπὶ τῶν ἀθλητικῶν σωμάτων, πάντα τε ὅσα θεραπευτὰ ὀλισθήματα μὴ δύνανται οἱ μεθοδικοὶ τρόποι καταρτίσαι, ταῦτα διὰ τῶν ὀργάνων καταρτίζεται.

ORIBASII e libris HELIODORI de variis articulos reponendi modis

TRES sunt generales et quasi summae reponendi articulos differentiae. Alii enim modi dicuntur palaestrici, qui nudis manibus plerumque perficiuntur, cumque imbecilles sint, mollibus corporibus, puerilibus nimirum et muliebribus aptantur, tum masculis quae illis robustiora sint, dummodo recens adhuc vitium fuerit. Methodici reponendi modi qui instrumentis perficiuntur, quorum in communi vita usus est valentiores palaestricis sunt, omnibus idonei, viris, feminis, masculis iam robustioribus, ac iuvenilibus corporibus, atque ubi os aliquandiu a sua sede motum fuerit Organici modi maius quam hi momentum habent, inveteratis enim conveniunt, et athleticis corporibus, et quaecumque prolapsa curationem recipiunt, sed methodicis modis restitui nequeunt, ea omnia organis reponuntur.

Finis vero sic habet

ΠΕΡῚ ΣΦΥΡΩ͂Ν

ΤῸ σφυρὸν ποτὲ μὲν ἔσω, ποτὲ δὲ ἔξω διαςρέφεται, ἔσθ᾽ ὅπη δὲ ὀπίσω ὑποπηδᾷ. Κοινότερον δὲ ἐπὶ πάσης διαφορᾶς σχηματιζέσθω ὁ πάσχων ὕπτιος ἐκτεταμένον τὸ σκέλος ἔχων, καὶ τότε τῇ κνήμῃ βρόχος ἰσότονος Καρχήσιος περιτιθέσθω, ἧ αἱ ἀρχαὶ ἀγέσθωσαν ὀπίσω κατὰ τοῦ ὑπὲρ κεφαλὴν ἄξονος. Τῷ δὲ σφυρῷ βρόχος περιτιθέσθω ὁ καλούμενος Δράκων ἢ τὸ Σανδάλιον, αἵ τε τύτυ ἀρχαὶ ἀγέσθωσαν κάτω ἐπὶ τὸν ἄξονα, καὶ τότε ἢ κατὰ πράτημα, ἢ κατὰ τάσιν διατεινέσθω τὸ μέρος. Τάσεως αὐταρκοῦς γινομένης αἱ ἀκόλουθοι μοχλεῖαι δοκιμαζέσθωσαν. Ἐπὶ μὲν τῆς ἔσω καὶ τῆς ἔξω διαφορᾶς δοκιμαζέσθωσαν μοχλεῖαι αἱ κατὰ ἀντεπιςροφήν. Ἐπὶ δὲ τῆς ὀπίσω, ἡ κατ᾽ ἐξελκυσμὸν, νυνὶ γὰρ διὰ τὸν σχηματισμὸν γίνεται ἡ κατ᾽ ἐξελκυσμόν. Τὺς δὲ τρόπυς τῶν μοχλειῶν τύτων ἐπιμελέςερον ΥΜΙ͂Ν ἐκθήσομαι ἐν τῇ περὶ ὀλισθημάτων πραγματείᾳ

DE TALIS

TALVS modo in interiorem partem pervertitur, modo in exteriorem, interdum in posteriorem excidit. In quibus omnibus casibus commune est ut homo supinus extento crure ponatur. Tum cruri laqueus aequaliter extendens Carchesius circumdetur, cuius capita postica parte ad axem qui supra caput est adducantur. Talo autem laqueus Draco dictus vel Sandalium aptetur, eiusque capita deorsum ad axem ferantur, membrumque tunc diducatur vel continendo, vel in diversa extendendo. Distento quantum satis est impulsiones convenientes adhibeantur, ubi in interiorem vel exteriorem partem eruperit contra cogendo, ubi in posteriorem intus redigendo, nunc siquidem ob eum corporis positum restitutio fit introrsum retrahendo. Hosce autem impellendi modos, in opere de Articulis prolapsis diligentius VOBIS exponam.

Codex quidem habet ἐξελκυσμόν, sed scribendum fuisse εἰσελκυσμόν vel ἐσελκυσμόν rei natura suadet, tum hoc loco tum et in Definit Med. GALENI operum ed. Bas. tom. IV. pag. 593. v. 19 ubi definitur μεταγωγὴ ὀςοῦ ἢ ὀςτῶν ἐκ τῆς ἐπιφανείας εἰς τὸ βάθος. *Traductio ossis vel ossium a superficie in profundum.* Quod et Latinus interpres SYLVIANVS quoque monuit ed. Iuntar. isagogic. fol. 50. D. ideoque VINIVS hic vertens *extrahendo* et H. STEPHANVS in Vocab. Med. et in Th. L. Gr. idem mendum retinens minus recte fecisse videntur. Dupliciter errat GORRAEVS scribens in Definition. Med. Ἐ'ξολκυσμός.

Tertium quod huius codicis auxilio obtineri fortasse poterit, sunt locorum quorundum emendationes in libris iam vulgatis HIPPOCRATIS, GALENI, ORIBASII, PAVLI, RVFI, PALLADII, qui in superius allato capitum indice pag. 2. et seq. recensentur.

Quae omnia praestare aliquando cogitamus ubi vires sufficerint, atque haec bonis placuisse satis cognoverimus.

FAVTORVM NOMINA
QVI PRETIO ANTE PERSOLVTO HOC OPVS ADIVTARVNT.

REGIS FRANCORVM bibliotheca Parisiensis, duorum exemplarium chartae maioris.

Samuel	BALLIVS Britannus medicus. Chartae maioris.
Ioannes	CALVIVS Cremonensis medicus Mediolani. Chartae maioris.
Alexander	CANCELLARIVS Venetus. Ch. maior.
Rodesindus	CATENIVS Monachus Camaldulensis.
Io. Baptista	CLAVSTRIVS Liburnensis medicus.
NERIVS	CORSINIVS S. R. E. CARDINALIS.
Lucas	CORSIVS Florentinus I. C.
Ioannes	GENTILIVS Florentinus magistratus publ. sanitati Liburni praepositi medicus.
Carolus	GVATTANIVS Romanus chirurgus. Ch. maior.
Christoph.	MANTELLASSIVS Pisanus pharmacopoeus.
Richardus	MEADIVS Londinensis medicus REGIS Magnae Britanniae decem exemplarium chartae maioris et quadraginta minoris.
Georgius	MORMORIVS ex insula Cythera medicus. Ch. maior.
Salv. Francisc.	MORANDIVS Parisinus chirurgus. Ch. maior.
Angelus	NANNONIVS Florentinus chirurgus.
	NOSOCOMIVM Florentinum S. MARIAE NOVAE.
Carolus	PERTVSATIVS Comes Praeses Senatus Mediolanen. Char. maior
Camillus	PLVMBANTIVS Florentinus I. C.
Felix	ROSETIVS Neapolitanus.
Natalis	SALICETIVS Romanus medicus. Ch. maior.
Curnius	SANCTAPALAYVS Parisinus.
Franciscus	SERAIVS Neapolitanus medicus.
Rainerius	VAMBERTIVS Liburnensis medicus.
Philippus	VENVTIVS Ecclesiae Liburnensi Praepositus.

Praeter hos neminis notitia qui pecuniam in hanc rem cuipiam dederit ad editorem pervenit. Propositum quidem illi fuerat librum duplo maiorem conficere, omnibus scilicet quae ex eadem NICETAE *collectione descripserat una prolatis, ea conditione ut adiutores sui, quorum plusculum sibi fore sperabat, tantundem accepto libro solverent, quantum iam in antecessum dederant, sed cum fieri id hoc tempore nequiverit, ignosci sibi ab iisdem rogat, si quod tantummodo potuit in praesentia praestitit, ut de accepta pecunia satisfaceret, non amplius petens, et reliquum operis sine obligatione editurus, ubi id non magnum rei suae familiari detrimentum, nullamque amicis suis molestiam allaturum sit, non enim tanti emendam sibi gloriolam esse existimat.*